AKADEMİSYENLER VE SİYASET:
1980 SONRASI TÜRKİYE'DE MİLLETVEKİLİ OLAN AKADEMİSYENLERİN SİYASET VE BİLİM İLİŞKİSİNE BAKIŞLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Nurdan Aktaş
131154201

DOKTORA TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Doktora Programı
Danışman: Prof. Dr. Nurgün Oktik

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül 2019

AKADEMİSYENLER VE SİYASET: 1980 SONRASI TÜRKİYE'DE MİLLETVEKİLİ OLAN AKADEMİSYENLERİN SİYASET VE BİLİM İLİŞKİSİNE BAKIŞLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Nurdan Aktaş
131154201
Orcid: 0000-0001-6492-1384

DOKTORA TEZİ
Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Doktora Programı
Danışman: Prof. Dr. Nurgün OKTİK

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eylül, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

NURDAN AKTAŞ'ın "Akademisyenler ve Siyaset: 1980 Sonrası Türkiye'de Milletvekili Olan Akademisyenlerin Siyaset ve Bilim İlişkisine Bakışları Üzerine Bir Çalışma" başlıklı tezi 20.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Sosyoloji Anabilim Dalı ~~Yüksek Lisan~~s/Doktora tezi oy birliğiyle/oy ~~çokluğuyla~~, başarılı/~~başarısız~~ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Prof.Dr.Nurgün OKTİK	.....
Üye	Prof.Dr.Ahu TUNÇEL ÖNKAL	.....
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Şebnem GÜLFİDAN	.....
Üye	Doç.Dr.Özgür SARI İstanbul Sağlık Üniversitesi	.....
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Yalçın KAHYA Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	.....

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

maltepe üniversitesi	**ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI**	Doküman No	**FR-178**
		İlk Yayın Tarihi	**01.03.2018**
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	**00**
		Sayfa	**1/1**

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

02/12/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Nurdan Aktaş

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

(Dokuman No: FR-178; Yayın Tarihi: 01.03.2018; Revizyon Tarihi: ; Revizyon No:00)

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında bana daima sabırla ve hoşgörüyle destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren çok değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Nurgün Oktik'e, bilgi ve tecrübesi ile bu tezin tüm zorlu aşamalarında her yönden yardımcı olan, tecrübeleri ile beni aydınlatan ve desteğini hiç eksik etmeyen, kendilerini tanımaktan büyük onur duyduğum sevgili hocalarım Sayın Prof. Dr. Ahu Tuncel Önkal'a, Sayın Doç. Dr. Özgür Sarı'ya, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Üyesi Şebnem Gülfidan'a, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Yalçın Kahya'ya, çok yoğun bir gündemleri olduğu halde bana zaman ayıran ve değerli görüşleriyle bu çalışmaya katkıda bulunan tüm saygıdeğer akademisyen milletvekillerine, bana tez çalışmamla ilgili olarak Cumhuriyet Halk Partisinde görüşmeler yapabilmem konusunda yardımcı olan CHP Genel Başkan Yardımcısı Sayın Prof. Dr. A. Haluk Koç'a, çalışmalarım sırasında desteğini her zaman hissettiğim değerli arkadaşlarıma, ve son olarak öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak her zaman destekleyen ve hep yanımda olan sevgili aileme, yürekten teşekkür ederim.

Nurdan Aktaş

Eylül 2019

Sevgili Annem Hatice AKTAŞ'a

Teşekkürlerimle…

One of the penalties of refusing to participate in politics

is that you end up being governed by your inferiors.

Plato

ÖNSÖZ

Akademisyen milletvekillerinin bakış açısıyla Türkiye' de *Siyaset ve Bilim* ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada akademisyen milletvekillerinin siyasal parti ideolojisine bağlı kalma ile bilime bağlı kalma arasındaki tutumları araştırılmıştır. Bununla beraber siyasal yaşamda akademisyen kimliklerinden dolayı yaşadıkları avantaj ve dezavantajlar değerlendirilmiş ve Türk siyasetinde nasıl bir etki alanına sahip oldukları analiz edilmiştir. Burada "akademisyen" araştıran, yeni bilgi üreten ve birikimini aktaran bir kişi olmaktan fazlasını talep ederek güç ve iktidar sahibi olmak istemektedir. Bunun içinde sahip olduğu dünya görüşü, ideolojiye uygun bir siyasal partide görev alarak kendini geçekleştirmek amacındadır. Aslında son derece avantajlı bir grup gibi düşünülse de bazı açılardan siyaset son derece zor bir alandır. Halka hizmet, dava, idealler, değerler gibi pek çok düşünceyle alınan bu kararın ardından ilkelerini korumak, kalıcı işler yapmak, başarılı olmak ve takdir edilmek her zaman mümkün olmamaktadır çünkü siyasette "başarı" göreceli bir kavramdır. Bir siyasetçi iktidara gelmek ve olabildiğince uzun sürede iktidarda kalmak ister. Bu çalışma akademisyen milletvekillerinin güç, iktidar ve bilim ilişkisine nasıl baktıklarını araştırmaya yönelik bir çalışmadır.

ÖZ

AKADEMİSYENLER VE SİYASET: 1980 SONRASI TÜRKİYE'DE MİLLETVEKİLİ OLAN AKADEMİSYENLERİN SİYASET VE BİLİM İLİŞKİSİNE BAKIŞLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Nurdan Aktaş
Doktora Tezi
Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Doktora Programı
Danışman: Prof. Dr. Nurgün Oktik
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Türkiye' de *Siyaset ve Bilim* ilişkisini incelemeyi amaçlayan bu tezde, akademisyen milletvekillerinin siyasete girme nedenleri, beklentileri ile üyesi oldukları siyasal partiye bağlı kalma ile bilime bağlı kalma arasındaki tutumları araştırılmak istenmiştir. Nesnel gerçekliği aramak ve sorgulamak iddiasında bulunan bilim insanlarının siyasal bir partiye bağlı olarak katıldıkları siyaset dünyasında bilim ve siyaset gibi iki farklı alanda konumlarını anlamlandırmak çalışmanın sorunsalını oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, araştırmanın sorunsalı bilim, akademisyen ve siyaset arasındaki ilişkidir. Türkiye'de Siyaset her zaman yoğun ilgi odağı olmuştur. Siyaset hem yoğun rekabet hem de çatışma ortamı içinde yürütülen çok önemli bir faaliyettir. Akademisyen milletvekillerinin sahip olduğu niteliklerle yaşadıkları olumlu veya olumsuz durumlar her açıdan büyük bir dikkatle değerlendirilmiştir. Bu çalışmada farklı disiplinlerden siyasete atılan 65 akademisyen milletvekiliyle görüşmeler yapılmış ve siyaset alanından beklentileri ve yaşadıkları deneyimlerin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Özetle; siyasete yönelen akademisyenlerin bakış açıları ve tecrübeleri incelenerek, yaşadıkları süreçte siyaset ve bilim ilişkisini nasıl dengede tuttukları, beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı, etkinlik alanları ve bu alanda yapabildiklerini ve yapamadıklarını, siyasete etkilerini anlamaya yönelik bir araştırmadır.

Anahtar kelimeler: Siyaset, Bilim, Milletvekili, Siyasal Parti Akademisyen, Bilim insanı, İdeoloji, Üniversite.

ABSTRACT

ACADEMİCİANS AND POLİTİCS: A STUDY ON THE PERSPECTİVES OF THE POLİTİCAL AND SCİENTİFİC RELATİONSHİP OF ACADEMİCİANS WHO ARE MP'S IN TURKEY AFTER 1980

Nurdan Aktaş
PhD Thesis
Department of Sociology
Sociology Programme
Advisor: Prof. Dr. Nurgün Oktik
Maltepe University Graduate School of Social Sciences, 2019

This thesis aims to investigate the relationship between politics and science in Turkey, the reasons for entering the politics of academicians, their expectations and their affiliations with the political party adherence to science, the attitudes between being investigated were asked. In the political world where scientists who claim to seek and question objective reality are involved in a political party, it constitutes the problem of the study to understand their position in two different areas, such as science and politics. In other words, the question of this research is the relationship between science, academics and politics.

Politics has always been the focus of intense attention in Turkey. Politics is a very important activity that is carried out in both intense competition and conflict environment. The positive or negative conditions experienced by academicians have been evaluated with great care in all respects. In this study, interviews were made with 65 academicians who were thrown into politics from different disciplines, and the expectations and experiences of the political field were aimed at evaluating them. In summary, by examining the perspectives and experiences of academicians who are headed for politics, how they balance the relationship of politics and science in their process, their expectations are not met, the event areas what they can or can't achieve in politics. Hence the research was conducted to understand their influence in politics.

Keywords: Politics, Science, MP's, Academician, Scientist, Ideology, University, Political Party.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI vi
ÖNSÖZ ix
ÖZ x
ABSTRACT xi
İÇİNDEKİLER xii
KISALTMALAR xiv
TABLOLAR LİSTESİ xv
EK'LER xvi
ÖZGEÇMİŞ 2
BÖLÜM 1. GİRİŞ 3
BÖLÜM 2. LİTERATÜR 35
2.1. Literatür 35
2.2. Kavram ve Terimler 50
2.2.1.Siyaset 50
2.2.2. İdeoloji 53
2.2.3.Bilim İnsanı 54
2.2.4.Akademisyen 54
2.2.5. Üniversite 55
BÖLÜM 3. YÖNTEM 56
3.1. Yöntem 56
3.2. Niteliksel Araştırma Nedir? 56
3.3 Nitel Araştırma Süreci 56
3.4. Çalışmada Uygulanacak Yöntemsel Modelin Referansları 59
3.5 Araştırmanın Örneklemi 60
3.6 Verilerin Analiz Edilmesi 61
3.7. Araştırmanın Güçlü ve Zayıf yönleri ve Sınırlılıklar 62
3.8. Etik Olarak Dikkate Alınacak Noktalar 63
BÖLÜM 4. BULGULAR VE TARTIŞMA 65
4.1. BULGULAR VE TARTIŞMA 65
4.2. AKADEMİYE GİRİŞ 66

4.2.1. Akademik Yaşama Başlama Kararı ile İlgili Bulgular 66
4.2.2. Bilim Anlayışına İlişkin Bulgular 75
4.2.3. İyi Bir Bilim İnsanının Özellikleri ile İlgili Bulgular 83
4.3. SİYASETE GİRİŞ 93
4.3.1. Siyasete Giriş Kararı ile İlgili Bulgular 93
4.4. Milletvekili Olmadan Önce Siyasetle İlgilerine İlişkin Bulgular 97
4.5. Milletvekili Olmanın Önemine İlişkin Bulgular 99
4.6. İyi Bir Siyasetçide Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular 103
4.7. Siyasetten Beklentiler ile İlgili Bulgular 112
4.8. SİYASET VE BİLİM İLİŞKİSİ 119
4.8.1. Genel Anlamda *Siyaset* ve *Bilim* İlişkisi Üzerine Bulgular 119
4.8.2. Türkiye'de Siyaset ve Bilim İlişkisine Dair Bulgular 128
4.8.3. Siyaset ve Bilimin En Zorlayıcı Yönlerine İlişkin Bulgular 136
4.9. Bilim ile İktidar Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular 150
4.10. MECLİSTE ÇALIŞMA ALANLARI 159
4.10.1. Bilim İnsanlarının Siyasetteki Avantajları ve Dezavantajları ile İlgili Bulgular 159
4.10.2. TBMM'de Aktif Çalışma Alanlarına Ait Bulgular 165
4.10.3. Mecliste Çalışma İmkanlarına İlişkin Bulgular 167
4.11. Anayasada Bilimle İlgili Maddelere İlişkin Bulgular 172
4.12. Akademisyenler ve İdeolojiye Dair Bulgular 175
4.13. Toplumsal Değişmede Siyasetçilerin ve Bilim İnsanlarının Etkisine İlişkin Bulgular 182
4.14. Bilimsel Özerklik ile İlgili Bulgular 191
4.15. Akademik Özgürlüğe İlişkin Bulgular 209
4.16. Türkiye'de Bilimsel Kuruluşlara İlişkin Bulgular 216
4.17. Türkiye'de Üniversite Eğitimi ve Bilimsel Gelişme Üzerine Bulgular 222
4.18. Temel Bilimlerde Bölümlerin Kapatılmasına İlişkin Bulgular 226
4.19. Türkiye'de Bilimsel Gelişmenin Önündeki Engellere İlişkin 230
BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER 253
EK'LER 278
EK-1 Derinlemesine Görüşme Rehber Soru Formu 278
EK-2 Görüşmeci Listesi 281
KAYNAKÇA 285

KISALTMALAR

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DSP: Demokratik Sol Parti

FP: Fazilet Partisi

HDP: Halkların Demokratik Partisi

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Örneklem (2017) 59

Tablo 2: Akademik kariyeri olan milletvekillerinin unvanları itibarıyla sayısal dağılımı 64

Tablo 3: Milletvekillerinin öğrenim durumlarına göre sayısal dağılımı (26. Dönem) 64

EK'LER

EK 1: Derinlemesine Görüşme Formu

EK 2: Özet Tablo Katılımcıların Özellikler

ÖZGEÇMİŞ

Nurdan Aktaş
Sosyoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece	*Yıl*	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Y.Ls.	2003	Leiden Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi İngiliz ve Amerikan Edebiyatı Anabilim Dalı
Ls.	1999	İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Lise	1994	Kadıköy Anadolu Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı	: İstanbul, 1976 Cinsiyet: K
Yabancı diller	: İngilizce (çok iyi);
GSM / e-posta	: 05323497359 / nurdanaktas@hotmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Siyaset, her zaman çok ilgi çekmiş, çok tartışılan ve araştırılan bir konu olmuştur. Siyaset nedir? Siyaset tanımı yapılması oldukça zor olan kavramlardan biridir. Aristoteles'e göre siyaset ortak iyiye göre düzen oluşturma çabalarıdır. Machiavelli'e göre siyaset hükmetme diğer bir deyişle iktidar mücadelesidir (Machiavelli:2008). Globalleşme ile bilimin sağladığı güç her geçen gün 'common good' ortak iyi paydasından bir kopuş hem siyasi hem de ekonomik anlamda artan rekabet ortamında bilimsel gelişmelerin siyasal, ekonomik kültürel, askeri güç ve savunma alanlarında eşitsizlikleri daha da körükler hale gelmesi sonucunu yaratmıştır.

Elbette bilimin özünde ortak iyi adına yani insanlık adına daha refah ve mutlu bir toplum amacı bulunmaktadır. Sözü geçen bu kopuş bilimin teknolojik bir güç olarak tekelleşmesi kaygısını taşımaktadır. Dünya, ekonomik ve siyasal açıdan öyle bir bağımlılık içindedir. Artık her olgu küresel olarak değerlendirilmektedir. Bugün sosyal bilim araştırmaları düne göre daha karmaşıklaşmıştır. Günümüzde yerel bir krizden bahsetmek son derece zor görünmektedir. İmparatorluk, bu küresel mübadeleyi etkin bir şekilde düzenleyen politik özne, dünyayı yöneten egemen güçtür (Hardt, Negri, 2012:15). Günümüzde dünyada küreselleşmenin getirdiği etkilerle siyasi, ekonomik, kültürel olarak pek çok yönden devletler birbiriyle bağlantılıdır. Türkiye'de kaçınılmaz olarak aynı durumdadır. Bu bağlamda, bu çalışmada Türkiye'de siyaset ve bilim arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Weber, sosyal değişmeyi rasyonalitenin doğal bir sonucu olarak görür. Otoritenin yapısını inceleyen Weber, statü durumlarının toplumsal örgütlenmedeki önemini ve rasyonel bürokrasinin tipolojik analizlerini yapmıştır.

> "Sınıfların tersine, statü grupları genellikle sosyal topluluklardır. Ancak, çoğu zaman, pek biçimlenmemiş dağınık topluluklardır. Tümüyle ekonomi tarafından belirlenen "sınıf konumunu"na karşı tanımlamak istediğimiz "statü konum"undan kastımız insanların yaşam yazgısının somut, pozitif ya da negatif toplumsal onur ölçüsü tarafından belirlenen tüm tipik öğeleridir. Bu onur, bir topluluk tarafından paylaşılan herhangi bir nitelikle ilgili olabilir ve tabii bir sınıf konumuyla da ilişkisi bulunabilir; sınıf ayrımları da statü ayrımlarıyla çok çeşitli olarak bağlantılı olabilir" (Weber,1904:182).

Bu tezin araştırma sorularından biri akademisyenlerin siyasete girme nedenlerinin incelenmesidir. İnsanlar neden siyasete ilgi duyar ise en temel soru olarak görülebilir.

Weber'e göre;

> İnsanlar yalnızca kendilerini ekonomik olarak zenginleştirme amacıyla iktidar peşinde koşmazlar. Güç, ekonomik güç de dahil olmak üzere, "kendi başına" bir değer ifade eder. Getireceği sosyal "onur" için de iktidar peşinde koşulduğu çok olur (Weber, 1987:176)

Weber'in ideal toplum için gerekli gördüğü "ideal tip" mesleki örgütlenme, statü kavramlarını akla getirmektedir. Bu konu, insan kaynaklarını oluşturan mesleklerin, nüfus politikalarının belirlenmesi gibi sosyal yapının sağlıklı idamesi için son derece önemli unsurlar içermektedir. Buna bağlı olarak bu çalışmada; Bilim yapanların statüsü ve statü onurunu, başka bir deyişle siyasete giren bilim insanlarının, Türk siyasal sistemi içerisinde kendi durumlarını nasıl gördüğü saptanmak istenmektedir. Bourdieu'nun kavramsallaştırdığı şekliyle, eğitim yolu ile sahip olunan saygınlık, onur "simgesel sermaye" ile bu kişiler yaşam içerisinde iş birliği içerisinde bulunmaktadırlar. (Bourdieu, 2003:33)

Weber'in "ideal tip" kavramına uygun olarak toplumun eğitim almış kesimi toplumsal yapının inşasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Akademisyenler ise eğitilmiş insan kaynağını bizatihi şekillendiren kişiler, olarak başat role sahiptir denebilir. Bu açıdan, bu kişilerin kazandıkları 'statü onurunun' onların yaşam tarzlarındaki etkisi de sosyal yapının oluşumunda ve dönüşümünde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada akademisyenlerin siyasete girme nedenleri, beklentileri ile değişme, siyasal yapı ve yaşam pratikleri arasındaki ilişkiselliğinin saptanması amaçlanmaktadır.

Siyaset ve bilim alanında da benzer olarak süregelen tartışmalar mevcuttur. Şüphesiz, siyaset bilimi ve bilim de siyaseti etkilemektedir. Siyasetçi, ürettiği politikalar için uzmanların sunduğu seçenekleri değerlendirir, yöneticileri atar ancak kendisi teknik olarak yönetebilecek durumda değildir (Weber, 1987:92-93).

Aslında siyasetin kendine özgü kuralları sadece akademisyenler için değil siyasete giren her meslek grubundan insan için belli zorluklar taşımaktadır.

Weber' e göre ;

> Demokraside halk güvendiği bir önderi seçer. Sonra da, seçilen lider "Şimdi çenenizi kapayın ve ne söylersem onu yapın" der. Artık halk ve parti onun işine karışma özgürlüğüne sahip değildir (Weber.1987:43)

Weber, siyaset dünyasında entelektüel düşüncenin parti üyesi olarak konumunu korumak ve hatta yükselmek adına parti disiplini ve partiden dışlanma endişesi gibi faktörler nedeniyle sınırlandırılması gibi tehlikelere dikkat çekmektedir. Akademik geçmişin büyük bilgi birikimi ve tecrübesi siyasi yaşam pratiklerineuyum sağlamak açısından bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir.

> Her önderin aygıtında olduğu gibi burada da başarı koşullarından biri, karizmanın kurumsallaşması ve kişisel olmaktan çıkması, kısaca disiplin uğruna entellektüel bakımdan proleterleşmesidir. İktidara gelindikten sonra, dava önderlerinin yandaşları genellikle yozlaşır ve kolayca âdi bir fırsat avcıları kesimine dönüşür. (Weber.1987:123)

Bu noktada vatana, topluma hizmet iddiasıyla siyasete girme kararı alan akademisyen milletvekillerinin büyük bir çelişkiyle karşı karşıya kalmaları söz konusudur.

> Her kim politikaya karışmak, özellikle de meslek olarak siyasete girmek isterse, bu ahlaki paradoksları anlamak zorundadır. Bu paradoksların etkisi altında geçireceği dönüşümlerin sorumluluğunun kendisine ait olacağını bilmelidir. (Weber.1987:123).

Akademisyenlerin alanlarında araştırma yapmak ve bulgularını paylaşmak kadar önemli bir diğer görevleri de üniversitede öğrencilerine bilgi birikimlerini aktarmaları ve onları yetiştirmeleridir. Weber'e göre üniversitede ders veren bir hocanın sınırları gayet açıktır ve üniversite kürsüsünde siyaset yapması doğru değildir.

> Hocanın görevi, bilgisi ve bilimsel deneyimiyle öğrencilerine hizmet etmektir; kendi siyasal görüşlerinin damgasını onlara vurmak değil (Weber.1987:142).

Weber'e göre hocanın öğrencilerin sorgulayan, dünyayı anlamlandırmaya çalışan bireyler yetiştirme konusunda çok önemli bir görevi bulunmaktadır.

> Peki bilimin katkısının gerçekten öğrenmeye aldırmayan ve yalnızca pratik tutumlara önem veren bir kişi için hiç mi anlamı yoktur? Öyle sanıyorum ki bilimin bu durumda bile bir katkısı vardır. Yararlı bir hocanın başlıca görevi öğrencilerine "elverişsiz gerçekleri, yani sahip oldukları parti görüşüne uygun düşmeyen gerçekleri tanımayı ve anlamayı öğretmektir (Weber.1987:143).

Weber, akademisyenin mesleğine karşı tutumunu "bilim için bilim" yapmak ya da " ticari ve teknik başarı kazanmak", "daha iyi beslenme, giyim, aydınlanma ve yönetme

olanakları sağlamak" için bilim yapmak için olarak iki ana gruba ayırmaktadır. Şüphesiz olumlu ve olumsuz taraflarıyla tartışma konusu da olsa tüm bu sayılanlar bilimin insanlığa büyük katkılardır. Bir akademisyen aslında eskimeye mahkûm bir üretim süreci içinde hangi önemli başarıyı kazanmayı ummaktadır? Sorusunun pek çok farklı şekilde cevaplanması mümkündür ancak bu tezin konusu akademisyenler ve siyaset olduğu için burada öncelikle akademisyenlerin daha iyi bir toplum inşasındaki başat konumu değerlendirilmektedir. Dürüstlük, çalışkanlık, ahlaki değerlere sahip olmak insan her meslek için son derece önemli erdemlerdir. Ancak akademisyenin aydın, entelektüel olarak çok daha büyük bir kamusal sorumluluk taşımaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında akademisyenler araştırma yapmak, kendi alanlarındaki bilgileri aktarmakla birlikte üniversite sınıflarında öğrenim görmekte olan geleceğin meslek sahipleri için önemli bir rol model oluşturmaktadırlar.

> Peki bir akademisyenin mesleğine karşı tutumu nedir -tabii, böyle bir kişisel tutum belirleme gereğini duyuyorsa? Kimisi "bilim için bilim" yaptığını ve başkaları gibi bilimi kullanarak ticari ve teknik başarı kazanmak ya da daha iyi beslenme, giyim, aydınlanma ve yönetme olanakları sağlamak için bilim yapmadığını iddia eder. Kendini sonsuza kadar sürecek olan bu uzmanlaşmış örgüte bağlayan kişi, aslında eskimeye mahkûm bir üretim süreci içinde hangi önemli başarıyı kazanmayı ummaktadır? (Weber.1987:134)

Akademisyenlerin üniversitedeki işlevi son derece önemlidir. Weber'e göre;

> "Peygamberin ve demagogun" akademik kürsüde işi yoktur. Yararlı bir hocanın başlıca görevi öğrencilerine elverişsiz gerçekleri, yani sahip oldukları parti görüşlerine uygun düşmeyen gerçekleri tanımayı ve anlamayı öğretmektir. Öyle inanıyorum ki, dinleyicilerine böyle gerçeklerin varlığına inanmayı öğreten hoca, salt entelektüel görevden çok daha fazlasını başarmış olacaktır" (Weber, 1987:142-143).

Türkçede karşılığı "lafazan" veya "lafebesi" olan demagog siyasette çok gerekli bir kişiliktir. Bilim evrenseldir ve ancak evrensel yasaları ve etik kuralları ile doğruya gerçeğe insanlığı ulaştırabilir. Bu açıdan siyasetten çok farklı bir alandır çünkü bir siyasetçi için başarı iktidara gelmek ve olabildiğince uzun bir süre iktidarını sürdürmektir.

Weber'e göre akademisyenden talep edilen şey sadece bilgileri öğretmek değil *entelektüel dürüstlük* konusunda öğrencilerine örnek teşkil edecek şekilde davranmasıdır.

> Hocadan talep edilebilecek tek şey, olguları belirtmek, matematiksel ya da mantıksal ilişkileri kurmak ve kültürel değerlerin iç yapılarını çözümlemek ile kültürün ya da tek tek kültür öğelerinin değerine ilişkin sorulara ve kişinin kültürel ve siyasal topluluklarda nasıl hareket etmesi gerektiği sorusuna yanıt vermenin apayrı şeyler olduğunu görecek entellektüel dürüstlüğe sahip olmasıdır (Weber.1987:142).

Weber'e göre ancak bu şekilde " kendini bilime adamak ve meslek olarak bilim, insanlık için bilimin görevi, ilerleme" gibi konularda "üniversite sınıflarında geçerli tek erdemin salt entellektüel dürüstlük" olduğunun anlaşılması mümkün olabilecektir.

> "İlerleme"nin tekniğin ötesinde bir anlamı var mıdır ve ona hizmet etmek anlamlı olabilir mi? Bu sorulması gereken bir sorudur. Ve artık yalnızca insanın kendini bilime adaması sorunu, yani bilimin bir meslek olarak sadık tilmizlerine ne ifade ettiği sorunu değildir. İnsanlığın tüm yaşamı içinde bilimin görevinin ne olduğu sorusudur...iyice anlaşılamayan şey, üniversite sınıflarında geçerli tek erdemin salt entellektüel dürüstlük olduğudur (Weber.1987:151).

Weber, bilim insanı olmanın çok önemli bir karar olduğunu, her "bilimsel gerçekleşmenin" ve "başarı"nın ardından yeni cevap bulunması gereken yeni soruların ortaya çıkacağını ve dolayısıyla bilimin sorulara cevap verme konusunda sonsuz bir gayret gerektirdiğini anlatmaktadır. Her bilim insanı şu önkabulle göreve başlamak durumundadır. Her bilgi zamanı geldiğinde eskiyecektir ve ilke olarak bu ilerleme sonsuza kadar sürecektir.

> Bilim alanında, hepimiz biliriz ki, başardığımız şeyler on, yirmi, elli yıl içinde eskiyecektir. Bilimin yazgısı budur; bilim adamının kendini tümüyle adadığı bilimsel çalışmanın anlamı da budur. Aynı şey diğer kültür alanları için de genel geçerlik taşır. Her bilimsel gerçekleşme ya da başarı "sorular" yaratır; "geçilmek" ve "eskitilmek" ister. Bilime hizmet etmek isteyen herkesin bu gerçeğe boyun eğmesi gerekir (Weber.1987:134).

Akademisyenler, akademik kariyer de her aşamasında farklı sınav ve şartların yerine getirilmesi gereken zorlu bir süreçten geçerek doçent, profesör, bölüm başkanlığı, dekanlık, rektörlük gibi görevlere gelmektedir. Weber, yeterliliğini kanıtlama konusunda eleştirel bir yaklaşımla profesörlerin kendi öğrencileri konusunda tarafsız olmalarının zorluğunu şu şekilde anlatmaktadır. Weber, aslında üniversitede, akademik kariyer de yükselme kriterleri konusunda hocalar arasında net bir tutumdan söz etmenin zor olduğunu rastlantı da dahil bir çok etken bulunduğunu belirtmektedir. Weber, böyle bir

durumda, görev paylaşımında liyakat esaslarının sağlanamadığı bir akademik yaşamda çalışmaları göz ardı edilen yıllar boyu ortalama insanların önüne geçmelerine bir akademisyenin öfkelenmeden ve üzülmeden dayanabilmesi kolay mıdır? Weber'in gözlemine dayalı olarak cevabı ise "buna üzülmeden katlanan pek az insanın olduğudur".

> Kural olarak, yeterliliğini kanıtlamış bir bilim adamına doçentlik vermek mi, yoksa kaydolan öğrenci sayısına bakmak, dolayısıyla var olan öğretim kadrosuna bir öğretim tekeli sağlamak mı gerekir -işte bu tatsız bir ikilemdir; şimdi ele alacağımız üzere, akademik mesleğin iki-yanlı bir özelliğiyle ilgilidir. Genellikle ikinci seçenek lehinde karar verilir. Ama bu, ne kadar vicdanlı olurlarsa olsunlar, profesörlerin kendi öğrencilerini yeğlemeleri tehlikesini arttırır. Kişisel tutumumdan söz etmek gerekirse, şunu söyleyebilirim. Tarafımdan yükseltilmiş bir bilim adamı, doçentliğini bir başka üniversitede ve *başka birinden* alarak kendini meşrulaştırmalıdır. Benim izlediğim ilke bu olmuştur. Ama sonunda en iyi öğrencilerimden biri başka bir üniversitede geri çevrilmiştir, çünkü oradakilerin hiç biri nedenin bu olduğuna inanmamıştır (Weber.1987:127).
>
> Dolayısıyla akademik yaşam delice rastlantılarla doludur. Doçentliğini almak konusunda benden öğüt isteyen bir genç bilim adamını teşvik etme sorumluluğunu pek de kolay üstlenemem. Hele söz konusu genç Yahudi'yse, elden *lasciate ogni speranza* demekten başka bir şey gelmez. Ama diğer hepsine şunu sormak gerekir: Elini vicdanına koyup söyle, yıllar boyu ortalama insanların senin önüne geçmelerine öfkelenmeden ve üzülmeden dayanabilecek misin? Tabii insan hep aynı cevabı alır: Elbette, çünkü ben "mesleğim" için yaşıyorum. Oysa bu duruma üzülmeden katlanan çok az insana rastlamışımdır (Weber.1987:131).

Bu açıdan bakıldığında belli bir uzmanlığa sahip olan bilim insanlarının sistemin yapısal eksikliklerinin, toplumun sosyal ve kültürel değişiminin daha da farkındalık düzeyi yüksek olmaları dolayısıyla uzlaşma konusunda önder olmalarıdır. Siyasette aldıkları görevlere de bunu yansıtmaları beklenebilir. Weber, "bilgin olmak ve önder olmak vasıflarını her hocadan beklemek kaygı verici bir durumdur" söylemiyle bu konuyu eleştirmektedir (Weber, 1987:146). Weber, aslında bu konuda siyasetin ve bilimin kesin olarak ayrıştırılmasında yanadır. Öyle ki Weber'e göre bir insan hem siyaset adamı hem de bilim adamı olamaz, çünkü siyaset adamlığı eyleme, bilim adamlığı ise bilimsel gerçekliğe adanmış bir yaşamı temsil eder ve her ikisini birden yapmaya çalışmak bu mesleklerin saygınlığına zarardan başka bir şey getirmez.

Weber'in bilim insanlarının siyasete girmeleri ile ilgili çok önemli bir diğer endişesi ise bilim insanın itaat etmek zorunda kalacağı otoriteye bağlı olarak uzmanlık

vasıflarının değil, sıradan bir çalışan durumuna düşmesidir. “Her önderin aygıtında olduğu gibi burada da başarı koşullarından biri, karizmanın kurumsallaşması ve kişisel olmaktan çıkması, kısaca disiplin uğruna entelektüel bakımdan proterleşmesidir. İktidara gelindikten sonra, dava önderlerinin yandaşları genellikle yozlaşır ve kolayca adi bir fırsat avcıları kesimine dönüşür. Her kim politikaya karışmak özellikle de meslek olarak siyasete girmeyi isterse, bu ahlaki paradoksları anlamak zorundadır” (Weber, 1987: 123).

Aslında, bilim insanlarının bilimsel geçekliği arama ‘Bilim için bilim’ amacıyla yürüttükleri bilim de siyasetin etki alanı içindedir. Siyasi egemenlerin egemenliği bunu onlar için yürüten uzman görevlilerle mümkün olabilir. Buradaki temel fark, siyasette temel araçlardan biri şiddet yani *güç* kullanımıdır. Weber’e göre bu, bilimin temel değerleri ile son derece çelişkili bir durum yaratır.

> Devlet, belli bir arazi içinde *fiziksel şiddetin meşru kullanımını tekelinde (başarıyla) bulunduran* insan topluluğudur. "Arazi"nin devletin özelliklerinden biri olduğuna dikkat edilmelidir. Ayrıca, bugün, fiziksel şiddet kullanma hakkı başka kurumlara ya da bireylere yalnızca devletin izin verdiği ölçüde tanınmaktadır, Devlet, şiddet kullanma "hakkı"nın tek kaynağı kabul edilmektedir. Böylece, "siyasetin bizim için anlamı, devletler arasında ya da devlet içindeki gruplar arasında gücü paylaşmaya ya da gücün dağılımını etkilemeye çalışmak olarak belirmektedir (Weber,1987:80).

Siyasete girmek ve siyasette aktif görev almak, son yıllarda çokça arzulanan ve talep edilen bir durumdur. Türkiye'de bir meslek olarak siyasete ilginin bir hayli artmış olduğu söylenebilir. Bunu en azından seçimlerde milletvekili adayı olmak üzere yapılan başvuruların hayli yüksek sayısından çıkarabiliriz. Sadece iktidar partisinden 5600, ana muhalefet partisinden 4500 ve MHP'den 2500 civarında bir aday adaylığı başvurusu bulunmaktadır (Aktay, 2011).

Bunun sebebi ise siyasetin insanlara sunduğu statü, güç, maddi ve manevi imkânlar olarak düşünülebilir. Her şeyden önce siyaset mesleği insana bir kudret duygusu verir (Weber, 1987:113). Güç iktidar(macht) kavramına gelince, Weber bunu “belirli bir toplumsal ilişki içindeki bir kişinin kendi iradesini başkalarına, karşı çıksalar bile, kabul ettirebilme imkânı” şeklinde tanımlamaktadır”.

Max Weber’e göre;

> Her şeyden önce, siyaset mesleği insana bir kudret duygusu verir. İnsanları etkilediğini bilmek, onlar üstünde egemenlik kurmak, hepsinden önemlisi tarihsel olayların bir 8 sinir lifini elinde tuttuğunu duymak, profesyonel politikacıyı

> günlük yaşamın üstüne yükseltir, görevi çok önemli olmasa da. Ama şimdi karşısındaki soru şudur: Hangi niteliklerimle bu kudretin hakkım vermeyi umabilirim (mütevazi bir konumda da olsam)? Evet, politikacı iktidarın kendisine yüklediği sorumluluğun hakkını nasıl verebilir? Bu sorularla ahlak alanına girmiş oluyoruz, çünkü sorun artık bir ahlak sorunudur: Tarihin dümenini elinde tutmasına izin verilecek kişi nasıl biri olmalıdır? Politikacı için başlıca üç niteliğin belirleyici olduğu söylenebilir: hırs, sorumluluk duygusu ve denge (Weber, 1987:113).

Dolayısıyla, siyasetin büyük bir ilgi görmesi bu şekilde açıklanabilir. Ancak burada dikkat çekici bir husus daha bulunmaktadır. Bu çalışmanın araştırma örneklemini oluşturan akademisyenler ideolojik bakış açısını paylaştıkları partiye sempati duymaları nedeniyle mi yoksa halka hizmet, inandıkları dava ve idealleri nedeniyle mi siyasete rağbet etmektedir? Elbette her iki amacın kesişen yönleri olduğu düşünülebilir ancak siyaset arenasında bunların çelişkili durumlar yaratması da kaçınılmaz görünmektedir. Sonunda akademisyen özdeşleştiği iddia adına "politika için yaşamak" ya da "politika sayesinde yaşamak" arasında bir seçim yapmak durumunda kalabilir.

> İnsanın politikayı meslek edinmesinin iki yolu vardır. İnsan ya politika "için" yaşar ya da politika için yaşar ya da politika "sayesinde" yaşar. Bu zıtlar birbirlerini dışlar diye bir şey de yoktur. Tersine, insanlar kural olarak, hem düşünce, hem uygulama düzeyinde ikisini de yaparlar. Politika "için" yaşayan kişi, içsel olarak, politikayı yaşam biçimi haline getirir. Ya sahip olduğu iktidarın çıplak mülkiyetinden hoşlanır, ya da yaşamının bir "dava" nın hizmetinde anlam kazandığı bilinciyle iç dengesini ve kendine saygısını korur. Bu içsel anlamdadır ki, bir dava için yaşayan her içtenlikli kişi aynı zamanda bu dava "sayesinde" yaşar. Dolayısıyla bu ayrım, sorunun çok daha elle tutulur bir yanı, yani ekonomik yönüyle ilgilidir. Politikayı kendine sürekli bir geçim kaynağı yapmaya çalışan kişi meslek olarak siyaset "sayesinde" yaşar; bunu yapmayan, siyaset "için" yaşar. Özel mülkiyet düzeninin egemenliği altında, bir insanın bu ekonomik anlamıyla siyaset "için" yaşayabilmesinin kimi -izninizle- çok önemsiz önkoşulları bulunmak zorundadır. Olağan koşullarda, politikacı siyasetin kendisine sağlayabileceği gelire muhtaç olmamalıdır. Bu da en yalın ifadeyle, politikacının varlıklı olması ya da kendisine yeterli gelir sağlayabilen bir toplumsal konuma sahip bulunması demektir (Weber,1987:86)

Weber bu durumu şu şekilde açıklamaktadır. Siyasete giren bir kişi meslek olarak siyasetin getirdiği her karar aşamasında, her sorunun çözüm önerisinde iktidarda olup sorunu çözen kişi olarak önemli olduğunu düşünmekte ve iktidarda olmanın verdiği gücü tatmak için siyasete girmektedir.

> Bir sorunun "siyasal" bir sorun olduğu, bir kabine üyesinin ya da bir resmi görevlinin "politik" bir kişi olduğu ya da bir kararın "siyasal" olarak alındığı söz

> konusu edildiğinde, şaşmaz biçimde kastedilen şey, sorunun çözümlenmesinde ve kararın verilmesinde ya da görevlinin etkinlik alanının belirlenmesinde son sözü, gücün dağılımı, korunması, ya da el değiştirmesine ilişkin çıkarların söylediğidir. Etkin olarak siyasete giren kişi, iktidarı, ya başka amaçlara (idealist veya bencil) hizmet edecek bir araç olarak ya da "iktidar için iktidar" diye, yani iktidarın verdiği önemlilik duygusunu tatmak için ister. (Weber,1987:80

Akademisyenlerin siyasete girmek istemelerinin en önemli nedenlerinden biri de bilgi donanımlarına ve yeteneklerine duydukları güvendir. Aslında akademisyenler siyasetin özünde olan rekabete alışıktırlar çünkü akademi dünyasında hitabet konusunda ve bir sav, iddia sahibi olarak araştırmalarını, bulgularını, düşüncelerini bir metodoloji ile yayma konusunda tecrübeye sahiptirler. Weber' e göre akademisyenlerin kibirli olmaları siyasetçilerin kibirli olmaları durumuna göre görece zararsızdır.

> Akademik ve bilimsel çevrelerde kendini beğenmişlik bir tur meslek hastalığıdır; ama bilim idamının kendini beğenmişliği -ne denli itici olursa olsun- görece zararsızdır, çünkü kural olarak bilimsel çalışmayı olumsuz etkilemez. Politikacımı durumu farklıdır. İktidar mücadelesi onun için kaçınılmaz bir uğraştır. "İktidar içgüdüsü" nün onun normal özellikleri arasında olduğu söylenir. Ama politikacının mesleğinin yüce esprisine karşı günah işlemesi, iktidar için yaptığı mücadelenin nesnel olmaktan çıkıp salt kişisel sarhoşluğa dönüştüğü ve "dava"nın hizmetine girmekle ilgisi kalmadığı noktada başlar (Weber, 1987:114).

Weber siyasetin bir insan için tek geçim kaynağı olmasının endişelerini şu şekilde aktarmaktadır.

> Bugün siyaset yönetiminin bir "meslek" olarak nasıl bir biçim alacağını hâlâ göremiyoruz. Siyasal yeteneklerle doyurucu siyasal görevlerin buluşmasını sağlayacak ne gibi fırsatların doğmakta olduğunu anlayabilmek daha da zordur. Maddi koşulları yüzünden "siyasetle geçinmek" zorunda olanlar, hemen her zaman gazetecinin ve parti görevlisinin alternatif konumlarını en kestirme fırsatlar olarak görmek zorunda kalacaklardır (1987: 112).

Weber'e göre üç tür *otorite* bulunmaktadır. "Geleneksel Otorite" olarak adlandırılan birinci türde kabile şeflerinin, prenslerin, sultanların ve kralların gücünü temsil etmektedir. Esas olan şefe, krala veya soylu sayılan aileye duyulan sadakattir.

"Yasal-Ussal Otorite" yasaların geçerliliğine ve rasyonel kurallara dayanan bu otorite tipidir ki bugün birçok modern devlet tarafından kullanılmaktadır. Burada esas olan, bir kişiye, aileye değil, yetki, görev ve sorumlulukların tanımlandığı yasaların geçerliliğine ve rasyonel kurallara dayanan otorite türüdür. Weber'in "Karizmatik Otorite" olarak adlandırdığı türde ise insanların kurtarıcı veya bir kahraman gibi görünen bir kişiye

duydukları güven, onun üstün niteliklerine duyulan inanç söz konusudur. Burada esas olan, bu lider konumundaki kişiye atfedilen tanrısal vergi olan karizma sayesinde sorgusuz, şüphesiz kendisine itaat edilmesinin sağlanmasıdır.

Weber'e göre bilinen tüm toplumlarda para kazanma hırsında olan insanlar vardır; ama nadir olan bu isteğin fetihle, spekülasyonla ya da serüvenle değil disiplin içinde ve bilimin öncülüğünde yapılan para kazanma faaliyetleri, kapitalist faaliyetlerdir. Ona göre piyasa "görünmez bir el" yardımıyla kendini dengede tutmaya çalışmaktadır. Öte yandan, Weber kapitalizmin rasyonelleşmiş eğilimlerinin, kültürel değerler ve kurumlar için potansiyel bir tehdit oluşturabileceğini ve insan özgürlüğünü bir "demir kafes" (*stahlhartes Gehäuse*) içine sıkıştırabileceğidir.

Max Weber, bu sistemi yani kapitalist ekonomik sistemi, bilim ve rasyonaliteye bağlamaktadır. Tucker, Weber'in bu düşüncesini şöyle özetler:

> Kapitalizmin ortaya çıkısıyla ilgili bir faktör olan Protestan ahlâkından modern dünyada bürokrasinin hâkimiyetine ve bilimin saygınlığına kadar, rasyonalite modern insanların yasam biçimlerine kurumsal ve öznel düzeyde kök salar. Weber'e göre, bu rasyonelleştirici genel eğilimlere rağmen, toplumsal hayatın kompleksliği sosyal bilimlerin onu tamamen kavramasını engeller. Kompleksliğe bu saygı kültür alanıyla sınırlı kalmaz, çünkü Weber, bilimin nihai değerler konusundaki sorunları çözemeyeceğine inanır; o modern dünyanın birçok tanrı tarafından yönetildiğini düşünür. Bu plüralizm ayrıca onun sınıf, statü ve parti anlayışını biçimlendirir. Üçü iç içe geçse de her biri kendine ait bağımsız bir mantığa sahiptir (Tucker, 1998:2).

Weber, devlet memuru, bürokrasi ve iktidar arasındaki girift ilişkinin parlamento ve bürokrasi arasındaki savaşı şu şekilde özetlemektedir. Birbirlerinin etki alanlarına müdahale söz konusu olduğunda bürokrasinin özgün buluşu olan "resmi sır" kavramının devreye girdiğini aktarmaktadır. Bu iki alan sıklıkla birbirine karşı iktidar iç güdüsüyle gerçek bir işbirliği yapmama konusunda direnç göstermektedir.

> "Resmî sır" kavramı bürokrasinin özgün buluşudur; başka hiçbir şeyi bunun kadar fanatik bir biçimde korumaya çalışmaz. Bürokrasi parlamentoyla olan mücadelesinde, şaşmaz bir iktidar içgüdüsüyle, parlamentonun kendi bünyesinden ya da çıkar gruplarından gelen uzmanlar yoluyla bilgi edinmek için giriştiği her çabaya karşı savaş verir. Parlamentonun bilgi toplama yollarından biri, sözde kalan meclis soruşturmasıdır. Bürokrasi, doğal olarak, bilgisi zayıf, dolayısıyla güçsüz bir parlamentoyu yeğler -hiç değilse parlamentonun cehaletinin bürokrasinin çıkarlarına uygun düştüğü durumlarda. (Weber.1987:210)

Weber, itaatin meşrulaştırılması kavramında *geleneksel, karizmatik* ve *yasal* olarak üç "saf" tip karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle itaat nedir ve itaat davranışının nedenleri nelerdir sorularına yanıt bulunması çok önemlidir.

> Gerçekte itaat, hayli güçlü korku ve umut duyguları tarafından belirlenir; doğaüstü güçlerin ya da iktidar sahiplerinin öç alacağı korkusu, bu dünyada ya da öbür dünyada ödüllendirilme umudu, tabii bir de her türlü çıkar duygusu tarafından…(Weber.1987:81).

Weber devlet memurunun politikaya görevi tıpkı akademisyende olduğu gibi yansız, tarafsız kimliğini kaybetmesi endişesiyle sakıncalıdır. Siyasal kimlik başta bir güç duygusu vermesine karşın şahsi hırslara kapılmak, ahlaki sınav denebilecek bazı çıkar çatışmalarında yanlış tutum sergilemek gibi riskler taşımaktadır. Devlet memurun onuru görev yaptığı kuruma bağlılığı iken, siyasal önderin, önde gelen devlet adamının onuru kişisel kararlarına bağlı olmasından dolayı farklılık göstermektedir. Weber'e göre yüksek ahlaklı memurlar doğaları gereği kötü politikacıdırlar.

> Gerçek memurun asıl işi politikaya karışmasına engeldir. (Bir önceki rejimimizin değerlendirilmesinde bu nokta çok önemlidir.) Memurun birinci görevi, kendini "yansız yönetim" e vermektir. Bu, hiç değilse resmen, "siyasal" yönetici denilen görevliler için de geçerlidir. Devlet çıkarları, yani egemen düzenin yaşamsal çıkarları söz konusu olmadıkça, görevini sine ıra et stud'ıo ("küçümsemesiz ve önyargısız") yürütecektir. Dolayısıyla, politikacının -lider olsun, izleyici olsun- her an yapması gereken şeyden, yani mücadeleden, kaçınacaktır. Tutum almak, hırs göstermek —ıra et studium— politikacının, özellikle siyasal liderin özünde vardır. Onun davranışları, devlet memurununkinden çok farklı, daha doğrusu buna zıt bir sorumluluk ilkesine bağlıdır. Devlet memurun onuru, üst yetkililerin emirlerini titizlikle, kendi inançlarına tam uyuyormuşçasına uygulama yeteneğine bağlıdır. Emir memura yanlış görünse ve uyarısına karşı üstü emirde ısrar etse de bu böyledir. Bu moral disiplin ve en yüksek anlamında bu özgeci olmazsa, bütün aygıt paramparça olur. Siyasal önderin, önde gelen devlet adamının onuru ise, yaptıkları için tümüyle kişisel bir sorumluluğa dayanır. Öyle bir sorumluluk ki bunu ne reddedebilir ne de devredebilir; zaten reddetmemesi ve devretmemesi gerekir. Yüksek ahlaklı memurlar doğaları gereği kötü politikacıdırlar; her şeyden önce de, sözcüğün siyasal anlamında, sorumsuz politikacıdırlar. Bu bakımdan düşük ahlaklı politikacıdırlar (1987:96).

Weber, siyasetçi ve devlet memurlarının davranış biçimlerini ve farklı sorumluluk alanlarını vurguladıktan sonra siyasetçilerin ve bürokratların 'itaat ve karşılıklı çıkar'

kavramlarına bağlı ilişkilerini şu şekilde irdelemektedir. Bu aynı zamanda güç ve egemenlik alanı olarak maddi çıkarların, makamların ve toplumsal onur gibi bir paylaşım düzenini içermektedir.

> Yönetici kadro, ki siyasal egemenliğin örgütünü dışsal olarak temsil eder, öteki bütün örgütler gibi, iktidar sahibine itaat yoluyla da bağlıdır; sadece biraz önce sözünü ettiğimiz meşruiyet kavramıyla değil, iki yol daha vardır ve ikisi de kişisel çıkarlara hitabeder: maddi ödül ve toplumsal onur. Vassallerin "tımar"ları,* patrimonyal görevlilerin "arpalıkları,** çağdaş devlet memurlarının maaşları, şövalyelerin onuru, "zümre"lerin ayrıcalıkları ve devlet memurlarının itibarı, onların ücretleri gibidir. Bunları yitirme korkusu, yönetici kadroyla iktidar-sahibi arasındaki dayanışanın nihai ve belirleyici temelidir. Önderin izleyiciler için savaşta onur ve ganimet, demagogun izleyicileri için "nimetler", yani egemenlik altına alınanların makamların tekel altına alınması yoluyla sömürülmesi vardır. Bir de siyasal olarak belirlenen kârlar ve gösteriş primleri. Bu ödüllerin hepsi, bir karizmatik önderin sahip olduğu egemenlikten de sağlanabilir (Weber,1987: 82).

Siyaset sosyolojisine en önemli katkılardan birini ekleyen Foucault'nun geliştirdiği yeni güç anlayışı ve gücü yeniden tanımlaması olmuştur. Foucault'ya göre güç her yerdedir, üretkendir ve gücün oluşumunda ve kalıcılığında bilgi en önemli öğedir. Güç her yerdedir çünkü her kurumu her ilişki türünü kapsar. Aslında stratejik olarak konumlanma bir çoklu değişkene sahip karmaşık bir yapılanmadır. Foucault'ya göre, güç tek bir merkezden yönetilmez, bir seçkin sınıfa ait ya da bürokratik kurumların mantığıyla sınırlı değildir. Foucault'nun bakış açısıyla devlet, bürokrasi, insan ilişkileri içinde sürekli yeniden inşa halinde olan güçler hiyerarşisinden söz edilebilir. Siyaset ise gücün sadece devletin ve özellikle kanunun elinde bulunduğu bir mecra değildir. Toplumsal düzenin devamlılığı için "güç" kullanıldığı sosyal alanlardaki söylemlerde de kendini gösterir. Foucault, pek çok eserinde güç terimini daha çok eleştirel bir bakış açısıyla anlatmaktadır. Gücün kendini idame etmesi, önceden belirlenmiş ve disiplin altına alınmış sosyal ilişkilerin ve kimliklerin üretilmesiyle mümkün olmaktadır. Başat olan kavram ise "bilgi"dir. "Bilgi, kendisini yapan bilimin içinde kaybolacak olan epistemolojik şantiye değildir. Bilim ya da kendisini bilim sanan şey bir bilgi alanında yerini alır ve orada bir rol oynar. Bu rol farklı söylemsel oluşumlara göre değişiklik gösterir ve onların değişmeleriyle birlikte değişir (Foucault, 2011, s.214).

Toplumsal alan itaatkâr insanlar (docile bodies) ve bağlı düşüncelilerin (subjected minds) oluşumuyla yakından ilişkilidir. Bilgi, dünyayı anlamlandırmanın, yorumlamanın

bir yoludur ve gücün uygulamaları tarafından desteklenmektedir. Gücün etki alanı söylem ile kendini gösterir. Kendi ifadesiyle, gerçeklik döngüsel bir ilişkiyle bu gerçekleri oluşturan ve koruyan güç sistemlerine ve gerçeğin sebep olduğu ve onları genişleten güç etkenlerine ilişkilendirilmiştir. Foucault' a göre 'güç' ve 'iktidar' hem söylemde hem eylemde toplumsal alanın tümünü kapsayan bir ağ şeklinde yayılmış durumdadır. Foucault'un üç tür iktidar bulunmaktadır.

Mutlak iktidar, korku salan baskıcı krallık, sultanlık iktidar türüdür.

Denetleyici iktidar, Jeremy Bentham'ın ortaya attığı 'panoptikon' gözetim toplumu olarak özetleyebileceğimiz Foucault'un *Hapishanenin Doğuşu* kitabında anlattığı bireylerin kontrol altında tutulduklarını bildikleri hapishane, okul gibi ortamlarda mevcut olan iktidar türüdür.

Biyo-iktidar, bilginin güç olduğu ve teknolojik ilerlemenin yönlendirdiği ve dolayısıyla bilgiyi/teknolojiyi elinde bulunduranın güç konumunda olduğu iktidar türüdür.

Foucault, ideolojiyi reddetmektedir. Althusser, ise ideolojiyi devletin devamını sağlamakta kesinlikle gerekli olan atmosfer olarak yorumlamaktadır. Althusser'e göre ideoloji günlük yaşam pratiklerini de kapsamaktadır. Bunun yanı sıra devlet, idame etmesi için resmî ideolojisine hizmet eden bir sistem kullanmaktadır. Althussser'e göre 'Devletin İdeolojik Aygıtları' olarak; okul, dini kurumlar, aile, 'Devletin İdeolojik Aygıtları' olarak; polis, hapishane, mahkeme gibi kurumlar devletin baskı aygıtları olarak görev yapmaktadır. Althusser, bireyin bu şekilde sürekli yeniden inşa edilen sistemin bir parçası olarak şekillendirildiğini anlatmaktadır. Güç, bireyleri hem *nesne* hem *özne* olarak üretmektedir.

Foucault, itaatkâr insanların, bireylerin normal ve anormal sınıflandırması içerisinde değişik kurumlarda ordu, fabrikalar, okullar, hastaneler vs. sürekli yeniden inşa halinde olduğunu belirtmektedir. Foucault'a göre gücün olduğu yerde direniş de vardır ve güç ancak özgür bireyler üstünde çalışır. Sadece direnişin mümkün olduğu yerlerde güçten söz edilebilir aksi takdirde bu hükmetme olur ve subjeler tümüyle belirlenmiştirler.

Althusser devletin ideolojik aygıtları ile toplumun şekillendirilmesi ve devletin devamı için gerekliliğini ifade ederken. İdeoloji toplumun pratik yaşamını kaplamış

durumdadır. Althusser'e (2014) göre egemen ideolojinin dikte ettiği fikirler; bilim, siyaset, eğitim, aile, din, hukuk, felsefe, sanat gibi alanlarda devletin ideolojik aygıtları vasıtasıyla yeniden üretilmektedir. Seçmen bireyin, bir "özne" olarak "eşit" ve "özgür" nitelemeleriyle, parçası olduğu sistemin içinde siyasal partiler, sınıfsal mücadele ve sınıfsal çıkarlara yönelik az da olsa gerçekliği yansıtmaktadır. Bir başka deyişle siyasal partilerin varoluşunun, sınıf mücadelesini yadsımak bir yana, tam tersine sınıf mücadelesine dayandığı görülür (Althusser, 2014:18-21)

Althusser'e göre; Marksist görüş kavramlarından alt yapı ve üst yapı ideolojiyle iç içedir. Alt yapıya üretim ilişkileri egemendir. Üretim süreci içindeki en üst düzey, yetenekli müdürler de dahil yerine getirdiği işlevlerde ahlaki kaygı ve vicdan krizleri yaşayabilir. Ancak özerklik konusunda en alt seviyede yer alan proleterlerden farklı bir konumda değildirler. Üretimde, üretim ilişkilerinin işleyişini sağlayan şey, ideoloji ile baskının bir araya gelmesidir. Üstyapı, ise tümüyle devletin çevresinde toplanır. İktidardaki sınıfın (ya da sınıfların) temsilcilerine hizmet eden devlet aygıtlarını, yani devletin ideolojik aygıtlarını ve devletin baskı aygıtını kapsar (Althusser, 2014:143-143).

Habermas, ikinci kuşak Frankfurt okulu temsilcilerinden sayılır ancak bazı noktalarda onlardan ayrılır. Kant'ın, aydınlanma fikrini ilerletir. Habermas aydınlanmamın bitmemiş bir süreç olduğunu tamamlanması gerektiğini düşünür. Ona göre toplumun inşası temelinde rasyonalite ve karşılıklı çıkarların yarattığı uzlaşı isteği yatmaktadır. Ona göre insan müzakereci demokrasi ile çok daha iyi bir yönetim sistemine kavuşabilir. İnsana özgü iletişimsel yetkinlik ve doğasındaki akılcılık bu potansiyelin ortaya çıkmasına yardımcı olabilir. Habermas, iletişim becerilerinin geliştiğine inanır, fakat çağdaş toplumda bu beceriler zayıflatılmıştır. Ticaret, bürokrasi ve kurumlar gibi sosyal yaşam ana alanlarında araçsal akılsallık ön plandadır.

1789 Fransız devrimi ve Aydınlanma fikri günümüz devlet algısının temelini oluşturmaktadır. İnsanlar arasında özgürlük, eşitlik kavramlarının yaygınlaşmasını getirmiştir. Hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu haklan koruyan, tüm davranışlarında hukuk kurallarına uyan, bütün kararlarının, işlemlerinin ve eylemlerinin yargı denetimine tabii olduğu devlet anlamına gelir. Hukuk devletinin dayanakları olan demokratik anayasa ve demokratik yasalar konusu toplumun bütün sınıfları içinde

tartışma konusudur. Bunun tehlikeli yani ise çoğulcu demokrasinin bazen iktidarın güçlü halk desteğini almak için ötekileştirme üzerinden ürettiği siyaseti doğurmuştur.

> Seçmen katılımı iki sebepten dolayı demokratik nitelik için mükemmel bir göstergedir. Birincisi hangi vatandaşların temsil edilmekle gerçekten ilgilendiğini gösterir. İkincisi, katılım sosyoekonomik konumla güçlü bir ilişki içindedir ve bu nedenle siyasal eşitliğin dolaylı bir göstergesi olarak ta kullanılabilir (Lijphart, 2014, s.338).

Habermas' a göre hukuk ve demokrasi var olabilmek için birbirine muhtaç olan iki uygulama alanı olarak anlaşılmalıdır. Yani aralarında birbirini tamamlayıcı bir ilişki vardır. Habermas'a göre demokrasi ve insan hakları perspektifinden akılcı tartışmanın ön kabulü olan evrensel değerlerden hareketle bu mümkündür. İletişimsel eylem kuramı nasıl tanımlanabilir ve nasıl işler?

Özbank'ın (2014) aktarımıyla;

Merkez: Anayasanın yapılandırdığı ve yasaların kurumsallaştırdığı içinde siyasal nüfuz ve gücün aktığı bir kanallar sistemi tanımlar.

Çevre: Daha esnek bir yapı sivil toplum örgütleri medya, üniversiteler, dini cemaatler v.b. tanımlar.

Kamusal alan: Habermas tüm vatandaşların ortak toplumsal sorunlar üzerine görüş alışverişinde bulunmalarına ve bu ortak sorunlar üzerinde ortak bir görüş ve irade oluşturmalarına imkân veren karmaşık bir iletişim ağı olarak tanımlar. Kamusal alan bir köy kahvesinden bir TV kanalının açık oturum programına, toplumsal politikalar konusunda yayımlanan akademik içerikli bir dergiden, bir akademik konferansa, bir sivil toplum örgütünün düzenlediği gösteri yürüyüşüne kadar birçok farklı mecrada varlık bulabilir.

Modelin son bileşeni olan insan hak ve özgürlüklerine dayalı anayasal hukuk düzeni ise hem merkezdeki kurumları hem de çevredeki vatandaşların ifade ve örgütlenme gibi özgürlüğü gibi temel siyasal haklarını güvence altına alır.

Özbank, Habermas'ın modelini değerlendirirken; Habermas'ın normal konusunda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ya da Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi

uluslararası belgelerde yer alan siyasal, medeni, toplumsal, ekonomik ve kültürel insan hakları normlarını örnek gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca sivil toplum örgütlerine önemli rol düşmektedir. Toplumda var olan, bilinen ya da henüz varlığı bilinmeyen sorunları ortaya çıkartarak tanımlanmasına katkı sağlamaları beklenmektedir. Bu örgütler saptadıkları yeni toplumsal sorunlara getirdikleri farklı çözüm önerilerini kamusal alanın değişik iletişim ağlarından yararlanarak vatandaşların dikkatlerine sunarlar. Kamusal alanda bu sorunlar ve çözüm önerileri etrafında başlayan tartışmaların sonucunda o konularda siyasal nüfuza haiz bir kamuoyu oluşur. Bu nüfuz siyasal partiler arasındaki seçim rekabeti düzenli aralıklarla yapılan seçimler bireysel ve toplu dilekçe verme hakkı vs. gibi yasal kanallardan akarak merkezdeki yasama organına ve yürütme organına ulaşır. Böylece iletişimsel erke dönüşmüş olur (Özbank, 2014:760-761)

Özbank'ın aktarımıyla; Habermas'a göre iletişim yetkinliğine sahip herkes, verili bir konuda görüş birliğine ulaşmak isteyen eşit ve özgür katılıcılar arasında yapılan bir tartışmanın hangi koşullar altında adil sayılabileceğini bilir. Bir tartışmanın adil sayılabilmesi için o tartışmanın o konuda söyleyecek sözü olan herkese açık olması gerekir. Her görüşün dillendirilmesine olanak sağlanması ve kısıtlama olmaması gerekir. Bu görüşlerde bilinebildiği kadarıyla gerçeğe sadık kalınması katılımcıların birbirlerini dinlemeye anlamaya çaba göstermesi daha iyi argümanın ikna gücünden başka bir gücün etkili olmaması beklenir. Habermas'a göre bu koşullar sağlanırsa *ideal konuşma durumu* sağlanmış olur. (Özbank,2014:762). İdeal konuşma durumu Habermas'ın iletişimsel yetkinliğe sahip her insanın akılcı bir tartışma sürecini başlatıp sürdürebileceği için gerçekçi olmasa bile zorunlu olarak yaptığı ön kabullere verdiği addır. Diğer bir önkabul ise normatif geçerlilik iddiasıdır. Adil bir tartışmada iyi gerekçelerle savunabilirlik durumu. Burada Habermas *edimsel çelişki* kavramını kullanır. Farklı dünya görüşleri hatta demokrasi tanımlarını benimseyen vatandaşların ortak kabul oluşturması ne derece mümkündür? (Özbank,2014:763)

Özetle, Habermas'ın kavramsallaştırmasında demokrasi adil bir seçim usulü olarak değil adil bir tartışma usulü olarak tanımlanır. Dolayısıyla da oy çokluğuna dayanan sayısal bir demokratik meşruiyet anlayışı yerine iletişimsel akla dayanan tartışmacı bir demokratik meşruiyet anlayışı vardır. (Özbank,2014:764) Habermas, araçsal aklın karşısına iletişimsel aklı koyar. İletişimsel akıl bir özneler arasılığı ifade eder. İnsanların özgür iradeleri ile düşüncelerini paylaşarak karşılıklı etkileşim içinde

olma durumudur iletişimsel eylem. Özbank'a göre iletişimsel eylem her zaman akılcı çözüm ve uzlaşıyla sonuçlanmayabileceği gibi bireylerin faklı eğitim ve ekonomik birikimleri nedeniyle pek çok sınıfsal farklılık taşıması sonuçsuz kalan örneğin dini ya da politik tartışmalara yol açabilir.

Habermas'a göre iletişim gücü bütün bireylerin sahip olduğu ve kullanması gereken bir haktır. İletişimsel akıl kullanılarak bir diğer deyişle özneler arası etkileşim sağlanarak sorunu tanımlamak ve çözüm süreçlerine katılmak müzakereci demokrasiyi doğru uygulamakla mümkün olabilir. Burada en önemli sorun ise kamusal alanı paylaşan eşit ve özgür bireylerin rasyonalite temelinde bir kamuoyu oluşturmasının gerekliliğidir. Bu uzlaşı ortamının her zaman sağlanabilmesi mümkün görünmemektedir.

Flynn'e göre Habermas, iletişimsel eylem kuramı ile demokratik meşruiyet sorunsalını doğru bir şekilde irdeleyerek oy çokluğu ilkesinin doğurabileceği olumsuzluklara dikkat çekmektedir. Sorunun esasını teşkil eden halkın egemenliği nasıl sağlanabilir? Bu ise yeterince net açıklanmamıştır. Karmaşık modern sosyal yapıda bu nasıl uygulanabilir? Habermas'ın kuramı modern demokratik devlet yapısında, iş ve para dünyası ve yönetici güç ilişkileri açısından uygulanabilir mi? Bu sorulara yanit olarak; Habermas'ın demokrasi modelinde, iletişimsel akıl müzakereci demokrasinin en temel öğesidir. Ancak tanımlanması konusunda bazı sorunlar mevcuttur.

Habermas, Weber'den farklı olarak siyasi gücün şekillenmesini 'jurisgenesis' kavramını kullanarak ifade etmektedir. Burada önemli olan yasaların ve kurumların işleyişinin düzenlenmesinde nasıl bir yol izleneceği konusudur. Flynn' e göre Habermas'ın teorisinde bazı belirsizlikler mevcuttur çelişkiler taşımaktadır. Buna örnek olarak; Habermas'ın teorisinde karmaşık sosyal yapının getirdiği meşruiyet tartışmalarının kaçınılmazlığının yadsınması gösterilebilir. Habermas'a göre; eşitlikçi ve özgürlükçü bir anayasal sistemin toplumun şekillendirdiği 'lifeworld' ün içinden iletişimsel erk yoluyla sağlanabileceği öngörülmektedir. Flynn, akılcılık ve uzlaşı istenci temelinde bireylerin her konuda sorunları tartışarak çözebileceği düşüncesini yetersiz buluyor ve Özbank'a benzer şekilde eleştirmektedir.

Ayrıca Flynn, güç dengesi konusunda da eleştirilerini sürdürmektedir. İş sektörlerinin ve kurumların direkt olarak siyaseti yönlendirme gücüne sahip olduklarını belirtmektedir.

> Habermas'a göre Kapitalizmin sınıflı bir toplum yapısına sahip olduğunu ve geçerli olan teknik ve bürokratik akılcılığın bireylerin yaşamları üzerinde giderek artan bir etkiye sahip olduğunu belirtmektedir Habermas. Zorunluluk alanı olarak tanımlanan ve toplum içindeki üyelerin bilinçlerinin önemsenmediği, geçersiz sayıldığı, bireylerin araç olduğu "sistem" alanı, para ve iktidar mekanizmalarıyla yönetilmektedir. Ancak bu alan dışında onunla eşitlenemeyecek bir alan vardır ki o da "yaşam alanı"dır. İletişim, Habermas için, yaşam dünyası içinde yer alan etkinliklerin en önemlisidir, çünkü burada, ideal olarak, birey, sözlerinin geçerliliği için kabul edilmeye, tanınmaya hak kazanır. Ayrıca, burada, bu alanda, yaşam dünyasının yapısal unsurları değişikliğe uğratılabilir, yenileştirilebilir (Koçak, 2013:5-6).

Habermas, iletişimin önemini vurgularken, toplumların demokratik deneyimlerini kavramsal ve kurumsal bir model olarak kuramlaştırmıştır. Habermas, yaklaşımın temel amacını iletişimci anlamda yeniden yorumlayarak halk egemenliğini vurgulamıştır. Habermas, halkı siyaset öncesi var olan bir birlik olarak değil toplumsal sözleşmenin bir ürünü olarak algılamaktadır.

Toplumsal sözleşmeyi özgür ve eşit yurttaşların bir araya gelmesiyle kendi koydukları yasaların düzeni içinde yaşama iradesi olarak kabul eden Habermas, toplumsal sözleşmenin niteliği gereği kararların demokratik biçimde işleyen düşünce ve irade süreçleri ile yani katılımla alınması gerektiği görüşündedir.

Habermas'a göre; özetle demokratik süreç kamusal alanda bir kamuoyu görüşünün oluşmasıyla başlar. Kamuoyu görüşünün sahip olduğu siyasal nüfuz yasama organında iletişimsel erke dönüşür. İletişimsel erk yürütme organını yetkilendirir ve burada idari erke dönüşür. İdari erk kamu politikalarının ve sosyal programların oluşturulması ve uygulanmasında kullanılır.

Bu şekilde uygulanan politika ve programlar bağımsız yargı kurumları ve kamuoyu tarafından uygulamadaki etki ve sonuçları bakımından değerlendirilir ve gerekirse değiştirilir. Bu sistemin sağlıklı işlemesi iki temel etmene bağlıdır; Kamuoyu iradesi ve bağımsız yargı. Kamuoyu iradesi ile şekillenen ve insan hak, özgürlüklerine dayanan bir hukuk düzeni içinde bağımsız ve tarafsız yargı denetimine tabi bir yönetim amaçlanmaktadır. Sonuç olarak her iki makalede toplumsal yaşamın ve kurumların, örgütlenmenin temelinde iletişimsel akıl ve iletişimsel erkin önemini vurgulamakla birlikte müzakereci demokrasinin yetersiz yönlerini de belirtmektedirler.

"Habermas'ın tartışmacı demokrasi modeli, ne modern toplumlarda gerçekte var olan demokratik yapı ve süreçleri birebir yansıtan bir kavramsal kurgu olarak ne de o süreçlerin somut gerçekliğinden tümüyle kopuk normatif bir ideal, bir ütopya olarak anlaşılmalıdır" (Özbank, 2014:766).

Habermas'ın toplumsal mutabakatın önemine vurgusu *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü* adlı eserinde şöyle yer almaktadır:

> "Kant, daha Saf Aklın Eleştirisi'nde düşünce üretenlerin kamusal mutabakatına, pragmatik bir hakikat denetimi işlevi izafe etmişti: İster kanaat getirme ister sırf ikna edilme şeklinde olsun bir şeyin doğruluğuna inanmanın denektaşı, dışsal olarak bu şeyi aktarma ve doğruluğuna ilişkin inancı her insan aklı için geçerli sayma imkanıdır" (Habermas, 2014: 206, Vom Meinen, Wissen und Glauben, Bölümü Werke, C.III, s550).

Karpat (2013), politikada anlaşma ve ikna yönteminin, kuvvet kullanma fikrinin yerine geçebildiğinde, hükümetin ve genel olarak toplumun felsefesini ve zihniyetini olumlu bir şekilde etkileyebileceğini söyler (Karpat, 2013:528). Türkiye'de mevcut siyasi partilerin bu konudaki tutumları tüm toplumun çıkarlarını gözeten ve genel temsil esasına dayalı olmaktan uzak görünmektedir. Bu açıdan kurumsallaşmış bir demokrasinin olmazsa olmazı olan uzlaşma kültürünün siyasal yaşamda ve toplumda yerleşmesi büyük önem arz etmektedir.

Nilüfer Göle, *Mühendisler ve İdeoloji* adlı eserinde siyasallaşan bilimin tehlikelerine dikkat çekerek teknokratik hükümetlerin demokratik alanı daraltabileceği endişesini dile getirmektedir. Göle'nin Habermas'tan aktarımıyla;

> "Nitekim Frankfurt Okulu düşünürleri, özellikle siyasetin aşırı bilimselleşmesini, yani teknokratik iktidarların bilimsel meşruluğa dayanmalarını eleştirmiş ve bunun demokratik alanı daralttığını göstermiştir" Göle, 2012:10).

Habermas: "Teknokratik bilinç bir yandan tüm eski ideolojilerden "daha az ideolojiktir"; çünkü çıkarların doyurulmasını yalnızca yansıtan bir körlüğün opak gücüne sahip değildir. Öte yandan bugün, başat olan daha çok camsı arka plan ideolojisi, bilimi fetişleştiren ideoloji eski tipteki ideolojilerden daha karşı konulmazdır ve daha geniş etkilidir, çünkü pratik sorunların üstünü örtmekle, yalnızca belirli bir sınıfın kısmi iktidar

ilgilerini haklandırmış ve başka bir sınıfın cephesindeki kısmi özgürleşim gereksinimini bastırmış olmaz, tersine insan türünün özgürleşimci istemine denk gelir" (Habermas, 1993:55-56).

> Bu noktada; " Doğaya gittikçe daha etkin bir hükmetmenin yolunu açan bilimsel yöntem, daha sonra doğaya hükmetme aracılığıyla insanların insanlar üzerindeki daha etkin iktidarı için saf kavram ve aletleri de sunmuştur. […] Bugün iktidar kendini sadece teknoloji aracılığıyla değil, tersine teknoloji olarak ölümsüzleştirmekte ve genişletmektedir ve bu bütün kültür alanlarını içine alan, geniş politik erki, büyük meşrulaştırmayı sağlamaktadır. Teknoloji bu evrende insanlığın özgürsüzlüğünün büyük rasyonelleştirmesini de sağlamakta ve özerk olmanın, yaşamını kendi kendine belirlemenin "teknik" olanaksızlığını da kanıtlamaktadır" (Habermas, Marcuse'den aktaran,1993:33).

Buna bağlı olarak *Siyaset* ve *Bilim* ilişkisinde 'ahlaki özerklik' ten söz etmek oldukça zordur.

Bauman, *Postmodern Ethics* (1993) eserinde belirttiği gibi kurumların 'technocratic' bir ahlakı benimsediği ve bunun ahlaki doğamızı zedelediği savına yer vermektedir. Bunun nedeni ise kurumların kendi kurallarını dikte ettikleri bir ahlak propagandasıdır. Burada "ortak akıl" olarak nitelendirilen bireyin değil, yönetimin ideolojik konumunun şekillendirdiği iddia edilen bir ahlak söz konusudur. Bürokratik hiyerarşinin bu kurallar çerçevesinde görevlerini sorgulamadan yerine getirmesi beklenmektedir.

Bauman'a göre soykırım, ender rastlanan bir bileşim olmasına rağmen bize tamamen bildik ve sıradan gelen faktörlerin bileşiminin bir ürünüdür ve bu faktörler tüm modern toplumlarda vardır (Bauman, 1997:16). Tataroğlu'na göre; Bauman'ın bahsettiği bu faktörler, Weberyen bürokrasi, modern bilim ve teknoloji şiddet tekeline sahip olan merkezi bir devletten oluşmaktadır.

> Bürokratik kültür, insanları yönetsel objeler olarak görme ve işlem ve eylemlerinde insanları 'nesne' olarak ele alma eğilimindedir. İnsanlar idari muamelelere tabi tutulacak 'nesnelere' indirgendiği anda soykırım düşüncesini yaratan atmosfer gelişir ve nihayetinde sonuca ulaşabilir (Bauman, 1997:33-34).

Bu modern topluma özgü atmosfer de ahlakilik önemsenmez ve bireyin 'ahlaki özerklik' içinde davranabilme şansı da azalmıştır. Bauman, bürokrasiyi modern toplumda uygarlaşma sürecinin kurumsal taşıyıcısı olarak tanımlar. Bu tanım, rasyonellik adına

şekillendirilmiş ahlaki ket vurmaları veya etik kurallardan kurtulmuş ideal rasyonellik kavramını da içermektedir (Bauman, 1997:33-34).

Sorunun temelinde kurallar ve akılcılık olmayan bir toplumsal yapının uyandırdığı güvensizlik bulunmaktadır. Bu nedenle toplum kaotik ve bilinmezlik içinde kaygı uyandıran bir gelecektense bu ön kabule şartlandırılmıştır. Toplum bir nevi kurallara boyun eğmenin rasyonellik olduğuna inandırılmış ve ahlakilik bastırılmıştır. Bunu yapmak için toplumda "çok titiz bir işlevsel iş bölümü ve ahlaki sorumluluğun yerine teknik sorumluluğun ikamesidir" (Bauman, 1997:133).

İşlevsel iş bölümü ve bireyin eylem ve sonuç arasına mesafe koyarak yerine getirdiği görev farkındalığı dolayısıyla ahlaki sorumluluğu da zayıflatmıştır. Bürokrasi içinde yapılan en küçük iş de dahil bireyin ahlaki sorumluluk taşıması söz konusu değildir. Daha net bir anlatımla ortak eylem söz konusudur ve hiçbir çalışan tüm olarak sonuçtan sorumlu tutulamaz. Bireyden beklenen ahlaki sorumluluk yerine teknik sorumluluk yani sorgulamadan mevcut kuralların tatbikidir. O sistemin içerisinde ona verilmiş olan rolü üstlenmiştir. 'Ahlaki özerklik' düşüncesi bu şartlar altında korunamaz yerini kuralların rasyonelliği ile işleyen bürokrasiye bırakır. "Ahlaksal kaygı engelinden kurtulan eylem ise artık rasyonellik temelinde değerlendirilir (Bauman, 1997:50).

Tataroğlu, 'Dehumanization', 'İnsandışılaştırma' kavramı ile ilgili Almanya'da Yahudilerin 'rasyonel' çözüm olarak ülke dışına çıkarılması ve akabinde soykırım uygulanması örneğini vermektedir.

> Toplama ve imha kampları modern fabrika sisteminin bir uzantısı durumundaydı. İnsanlar hammaddeyi, 'ölüm' ise nihai ürünü oluşturuyordu. Fabrikayı yöneten bürokratın üretim çizelgesinde günde şu kadar birim diye günlük üretim özenle belirtilmişti (Bauman, 1997:25).

Weberyen bürokrasinin 'akılcı ruh', 'verimlilik ilkesi' ve 'bilimsel düşünce' gibi ilkeleri tıpkı Nazi Almanya'sı örneği gibi bir durumun oluşmasını engelleyecek bir mekanizma içermemektedir (Tataroğlu, 2005:5) ve bu nedenle bu tip olası tehditleri bünyesinde barındırmaktadır.

"Teknik sorumluluğun ve kuralların ahlaki sorumluluğa üstünlüğü, Bauman'ın bürokratik işlemlerin amaçlarının 'insandışılaştırılma'sı (dehumanization) ve nesneleştirilmesi' (Bauman, 1997:137) olarak tanımladığı durumu ortaya çıkarır" (Tataroğlu, 2005:6).

Bauman'ın burada eleştirisi bireye ahlaki özerklik tanımayan hatta işini iyi bilen, tam bir özveriyle işini yapan görev anlayışı atfeden Weberyen bürokrasiyedir. Siyasal yaşamda ideolojik baskılara karşı tarafsızlık sağlanamaması, siyasetin "tayin ve terfi"deki önemli rolü gibi pek çok sorunu içinde barındırmaktadır. Sadece görevini yerine getirmek ve karşılığında övgü ve terfi bekleyen bir sistem yapısal değişimi ne denli desteklemektedir konusu ise son derece tartışmalıdır. Bauman, devletin yapısal işleyişi içinde küçük bir parça olmaktan ileri gidemeyen bireyin ahlaki özerklik açısından insandışılaştırmaya (dehumanization) maruz kaldığını en azından ahlaki dürtünün aşındırıldığını düşünmektedir.

Bauman, Weber'in sıklıkla vurguladığı 'akılcı ruh', 'rasyonalite', 'verimlilik ilkesi' ile insandışılaştırma (dehumanization) ve Nazi Almanya'sı arasında bir bağlantı olduğu eleştirisini yöneltmektedir.

> Alman toplumunun bir yandan rasyonalite çerçevesinde bilim ve ekonomide güçlü olmak ideali etrafında toplandığını, diğer yandan hümanistik değerlerin ise tahribata uğradığını görmekteyiz. Bu tezat durum; "İnsani olanın ötekisi olarak, doğal olan, irade öznesinin ve ahlaki kapasitenin karşıtıdır. Hakimiyet ve yasama nesnelerini "Doğa" başlığı altında toplayan şey "evrenin efendisi" olan insanın güçlü iradesiyle onun anlamlarını ve iyiliğin standartlarını yasama tekelidir" (Bauman, 2014:62-63).

Holocaust, soykırım örneği bu açıdan çok önemli bir yer tutmaktadır. Rasyonalite, tek başına insanların ve dolayısıyla toplumların yön veren mekanizmasını oluşturduğunda çıkabilecek olumsuz sonuçların kontrol mekanizmasının da bulunmasının gerekliliğidir. Bauman bu konudaki görüşlerini şöyle açıklamaktadır:

> "Ne var ki, Holocaust'un bize öğrettiği ders, bilim adamlarının iyiyle kötüyü ayırma hakkına sahip oldukları iddiasının hikmetinden; ahlaki otorite olarak bilimin kapasitesinden; nihayet, bilim adamlarının ahlaki meseleleri konuşlandırma ve eylemlerinin sonuçları hakkında ahlaki yargıda bulunma yetilerinden kuşkulanmaktır" (Bauman, 2014:70).

Burada Bauman'ın endişesi şudur; 'Rasyonalite ve Nesnelleştirme' bilim adamları da dahil tüm bireyleri ahlaki sorumluluktan bir nevi kurtarmış ve sonuçlardan kendilerini mesul görmeme eğilimini sürdürmelerini sağlamıştır. "Başka bir deyişle modernlik, ahlaki yasakların pençesini kökünden zayıflatarak ve büyük ölçekli eylemleri, ahlaki yargılamadan bağımsız ve bireysel ahlakın kısıtlayıcı etkisinden muaf kılarak

soykırımın araçlarını sunmuştur" (Bauman, 2014:77). Bu nedenle, Bauman'a göre bürokrasinin ve bireylerin ahlaki özerkliğini koruyan etik yasalar olması gereklidir. Ancak bu şekilde toplum da kendini imha edip tekrar inşa eden 'Holocaust' örneği gibi travmatik olayların tekrarlanması önlenebilir.

Sennett'e (2010) göre:

> Toplumu ancak çok büyük bir psişik sisteme dönüştürerek "anlamlı" bulabiliyoruz biz. Bir politikacının mesleğinin yasa çıkarmak ve uygulamak olduğunu anlayabiliriz, fakat politik mücadelede kişiliğin rolünü algılayana dek bu iş bizi pek ilgilendirmez. Belli bir makama aday bir politik liderin, etkinliklerine ya da yürüttüğü programlara değil, nasıl biri olduğuna bakılarak "güvenilir" liğinden ya da "meşru" luğundan söz edilir (Sennett, 2010:17).

Sennett, toplumun etkilendiği lideri "güvenilir", "karizmatik", "inanılır" ifadeleri ile betimlemeye meyilli olduğunu ve fakir bir aile ile yemek yiyen ya da kendi kahvaltısını hazırlayan bir politikacının simgesel olarak daha fazla kişiyi etkilediğini anlatmaktadır.

Politikacılar içerisinde akademisyenlerin sahip oldukları iyi eğitim, temiz imaj ve güvenilirlik, onları politika kulvarında farklı bir konuma taşır. Buna bağlı olarak yüksek farkındalık düzeyi ile daha fazla sorgulayan ve problemlerin tespit ve çözümünde etkili olması beklenen bir politik duruş sergilemeleri beklenir. Aslında, siyasete giren akademisyenlerden sorunların çözümüne yönelik ve gelecek için stratejik planlama yapılması konularında öncü bir rol üstlenmeleri beklenmektedir. Bu şekilde onlara duyulan "güven" in onlara daha fazla sorumluluk yüklediği söylenebilir.

Sennett'e göre iki otorite türü bulunmaktadır. Birincisi, *paternalizm* olarak adlandırdığı otoritedir. Bu otoritede baba metaforu önemlidir. Bu otorite, aileye ilişkin bir kavrama dayandırılır. Baba figürü, ailede sevgi ve korumayı temsil eder. Aslında otorite sahibinin çıkarları ön plandadır. Baba, figürü ise yanıltıcıdır. Hemen her yerde karşımıza çıkan bu otorite türü çalışan, işyeri ve yönetici ilişkisinde de kendini gösterir. Çalışanların kontrol altında tutulması yani bir otoritenin varlığı gereklidir ve karşılıklı çıkarlar mevcuttur.

Sennett'in ikinci otorite kavramı ise *özerklik*, sevgiye dayanmayan Otoritedir. Özerklik bu otoriteye, güçlü ve bağımsız bir konum sağlamaktadır. Paternalizmde olduğu gibi insanlar ve otorite arasında bağlılıktan söz etmek mümkün değildir. Özerk otorite de

insanlar bağımlı konumdadır çünkü bu otorite konumu itibariyle duygusallıktan uzak ve insanlara sevgi göstermek gibi bir ihtiyacı olmayan üst bir konumdadır (Ulusoy, 2013:4).

Küçükalp (2011), Bu durumda otoritenin insani bir gereksinim olduğu söylenebilir. Otorite, en genel biçimi ile iktidar koşullarını yorumlama, bir güç imgesi tanımlamak suretiyle denetim ve nüfuz koşullarına bir anlam vermek çabası olarak tanımlanabilir. Üstün yargılama yeteneği, disiplin uygulama yeteneği ve korku uyandırma kapasitesi otoritenin nitelikleridir. Bütün bu nitelikler insanın güven duyma ve şefkat görme ihtiyaçlarından beslenir.

Otorite, esasen toplumda tesis edilmesi kaçınılmaz bir olgudur. Özgürlük karşıtı gibi görünen otorite yokluğunda ise güven kaybına ve başka sorunlara yol açar. Bu nedenle her ne kadar otorite karşıtlığı özgürlük anlamına gelse de otoritenin çökmesi durumu da toplum hayatında kaotik bir ortama yol açar.

Wallerstein, akademisyenlerin, bilim insanlarının toplumdaki özel konumlarını şöyle anlatmaktadır:

> Bilgi belirsizlikler karşısında seçimler yapmayı gerektirir. Her türlü maddenin yapacağı seçimler ve kuşkusuz toplumsal aktörlerin ve bu arada akademisyenlerin yapacağı seçimler. Seçimler de neyin tözel bakımdan rasyonel olduğu konusunda kararlar vermeyi gerektirir. Artık akademisyenler tarafsız olabilirmiş, yani toplumsal gerçekliklerinden bağımsız olabilirlermiş gibi bile yapamayız (Wallerstein, 2012:277).

Modern devletin kuruluş yapısında ‘demokrasi’ ve ‘hukukun üstünlüğü’ ilkesi en temel değerlerdir. Demokrasi, bireylerin ve sivil toplum kuruluşlarının karar oluşum süreçlerine katılımını öngörmesi bakımından ideal bir model olarak görünmektedir. Parlamenter sistem de bulunan dolaylı temsil ile halkın taleplerini aktarmasına imkân vermektedir. Devlet yönetimi farklı devletlerde farklı yorumlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Habermas, siyaset, ahlak ve bağımsız yargının temelinde bir yönetimin ancak tüm toplum ortak isteğine bağlı olarak tesis edilebileceğine inanmaktadır:

> Genel bir biçimde normlaştırılmış (ve sivil anayasa ile ebedi barışı “yetkin bir adil düzen” oluşturacak biçimde kaynaştıran) bir durum çerçevesinde, egemenliği alır ve siyaset esas itibariyle ahlaka taşınabilir. Peki siyasetin ahlakla uyumu söz konusu hukuk hali (Rechtszustand) henüz mevcut değilken nasıl temin edilebilir? Bu durumu tesis etmek için, tek tek bütün insanların yasal bir düzen içinde özgürlük ilkelerine göre yaşama konusundaki istekleri, yani herkesin iradesinin paylaştırıcı birliği bile yeterli olmaz; bunun için birleşik iradenin kolektif birliğine

ihtiyaç vardır: herkesin hep birlikte bu düzeni istemesi gerekir (Habermas, 2014: 207)

Bourdieu tarafından betimlenen habitus bireyin toplumsal eylemlerini belirleyen yatkınlıklar sistemidir (Bourdieu, 2001:111). Bourdieu, habitusun kimi zaman düşünüldüğü gibi kader olmayan, tarihin ürünü olan ve sürekli olarak yeni deneyimlerle karşı karşıya gelerek durmaksızın onlardan etkilenen açık bir yatkınlıklar sistemi olarak tanımlar (Bourdieu, 2001:125). Bilim insanlarına da bilimsel habitus "insana dönüşmüş kural" içerisinde yapılması gerekeni, hele hele uygun davranışı üretmeyi sağlayan bir 'alan' sağlar (Bourdieu, 2001:227). Bourdieu, bilimsel alanın özerkliğinin pekiştirilmesi için bilimin üretildiği evrenlerin işleyiş tarzını, rakip eyleyicileri ve bu dönüşümde önemli payı olan üniversitelerin bilimsel akıl *Reelpolitik*'i katkıda bulunabilir. Gerçekten özerk bilim üretmek maliyeti en yüksek buna karşılık asgari kar getiren oldukça zorlu bir süreçtir (Bourdieu, 2001:250). Bourdieu'a göre diğer bir önemli kavram olan 'sermaye' şöyle özetlenebilir. Farklı kaynaklara sahip bireyler arasında saygınlık, zenginlik ve güç hiyerarşisi içindeki ilişkiler çıkar ve rekabete dayalı 'alan'larda sürüp gitmektedir. Toplum, çeşitli 'alan'lar içerisinde hakimiyet kurmak için Bourdieu'un 'oyun' benzetmesiyle ifade ettiği rekabet eden bireylerden oluşan bir yapıya sahiptir. Bourdieu, kültürel sermaye ve bilginin, diplomalar ve sertifikaların daha fazla değerli olduğunu ve onların ekonomiden ziyade akademik alanda egemenlik mücadelesinde yer alan bir kaynak olduklarını ısrarla vurgular. Sermaye, bireysel veya toplumsal bir konuma ait, toplumsal etki veya geçerliliğe sahip kaynaklar veya nitelikleri anlatır. Birçok sermaye biçimi vardır. Bunlar: ekonomik sermaye (zenginlik), kültürel sermaye (eğitim, diploma veya sertifikalar, bilgi), sembolik sermaye (onur ve saygınlık) ve sosyal sermaye (aile, okul, iş çevresi, ilişkiler, güven)dir.

Bourdieu, *Homo Academicus* (1988), eserinde *universalis*, evren kökeninden gelen üniversite alanı üzerinden prestij kazanma ve bir tür unvan yarışı içindeki akademisyenleri, Fransız üniversitelerindeki eğitim sistemini ve kurumsal yapının işleyişini eleştirel bir üslupla irdelemektedir.

Aslında Bourdieu, yaşam alanı olarak üniversitenin modern, kültürlü ve entelektüel olma iddiasındaki akademisyenin sürekli yenilenen bir inşa alanıdır. Akademisyen sadece bilim üretme alanı olarak değil aynı zamanda güç alanı, hiyerarşi ve rekabetin yoğun olduğu bir habitus içinde kariyer planlaması alanı olarak algılanmaktadır.

Bourdieu, akademisyenlerin eğitim sisteminin temelini oluşturan değerlendirmelerini sorgulayarak, akademik dünyanın bilgiden çok sosyal sermayenin ön planda olduğu bir kurgulamadan ibaret olduğunu ifade etmektedir.
Profesör yargısı, aslında, genellikle açıkça belirtilmemiş, hiyerarşik veya sistematik hale getirilmemiş, tamamen farklı kriterlerin toplamına dayalıdır. (Bourdieu,1988:200)

Bu anlamda Bourdieu okulları başat bir konuma yerleştirir. Eğitim sistemi çoğunlukla seçkinlerin başarılı olduğu bir düzen dayatır, seçkin olmayan aileler ise bu eğitim sisteminde başarının şart olduğuna inanmış olarak süreçte yer alır ve sistemin yeniden üretimini sağlarlar. Bu noktadan hareketle bilim insanlarının sahip oldukları 'bilimsel sermaye' iyi eğitim, uzmanlaşma onlara siyaset alanında görev alma konusunda çok önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Buna bağlı olarak aynı endişeyi Federico Mayor ve Augusto Forti'in *Bilim ve İktidar* eserinde Gerard Huber, bilim adamlarının siyasete girmelerinin bazı tehlike ve sakıncaları olabileceğini 2. Dünya savaşı ve atom bombasının yarattığı büyük yıkımı örnek vererek açıklıyor. Hiroshima ve Nagasaki'de yaşanan büyük felaketin arkasında her ne kadar siyasi bir karar olsa da bu karara hizmet eden bilimi üretenlerin bilim adamları olduğu çok açıktır. Bu nedenle Huber, bilim adamlarını siyasal çıkarlara alet olmakla eleştiriyor. Diğer yandan Bauman da benzer bir eleştiriyi *Modernite ve Holocaust* eserinde Almanya'da Nazilerin uyguladığı katliamı ve yapılan bilimsel ama etik olup olmadığı çokça tartışılan pek çok deney ve araştırmayı yapan ve yöneten bilim adamlarını ağır bir şekilde eleştiride bulunmaktadır. Burada ahlaki özerklik ve rasyonalite ikileminde pek çok yanlış uygulama yapılmıştır. Bauman'a göre bilim adamlarının iyi, doğru ve hikmetli olduğundan kuşku duyulmalıdır. Sonuçta bir ideolojiye hizmet adına da olsa, rasyonalite, bürokrasi adına da olsa (çalışkan, uzman, işini doğru yapan, dakik, programlı bir görevli olmak ve sorgulamaksızın sadece kuralları uygulamak durumunda olduğunu düşünen bürokratlar, memurlar) vicdani özerklikten ve sorumluluktan kaçmak (çünkü tek kendine ait olmayan kararları uygularken kendini sorumlu hissetmez) mümkün müdür? "Ahlak böylece iyi, etkin, özenli, uzman ve çalışkan olma talimatına indirgenmiş olur" (Bauman, 1997:137).

Bu görüşe benzer şekilde, Said'e göre;

> Siyasi kararların alındığı çevrelere yakın olan ve iş, maaş, terfi indirimi ya da artırımı yapabilen patronaj konumunda olan entelektüeller, profesyonel anlamda hizaya gelmeyen ve üstlerinin gözünde iş birliğine yanaşmayıp mesele çıkartan tipler olan bireyleri gözetleme işini çok daha tutarlı ve istikrarlı bir biçimde yapmaktadırlar. Bu tür durumlarda kişiyi ahlaki vicdanını uyutmaya, sadece uzmanlık alanı içinden düşünmeye ya da başkalarına ayak uydurmak için şüpheciliği rafa kaldırmaya iten ayartılar çok güçlüdür. Birçok entelektüel bu tür ayartılara tamamen teslim olurlar, aslında bir ölçüde hepimiz teslim oluruz. Kimse, en özgür ruhlu kişi bile, tek başına ayakta duramaz. Kendine yetemez (Said, 2013:.86).

Bu durumda akademisyen olan 'aydın', 'entelektüel' kişi de siyasal sistemin bir parçası olmakla kalmaz ikamesinde önemli bir görev üstlenir denilebilir. Bilim insanı olmak mükemmel olmak anlamına gelmez; ancak belli başlı farklı vasıflara, kabiliyetlere haiz olmak demektir. Bu durumda bilim insanlarından siyaset karşısında vicdani özerklik talebinin olması beklenir. Bu tezde bilim insanlarının siyasete girme nedenleri, beklentilerinin ne olduğu, ideolojiye bakış açıları, bilime veya siyasal parti ideolojisine bağlı kalmak arasında tercih yapmak zorunda kalsalar tutumlarının ne olacağı öğrenilmek istenmektedir. Bu görüşe ek olarak Şerif Mardin'in düşünceleri şöyledir;

> Öğretici, öğretmek için mevcut metinleri kullandığı zaman, bu simgeler aleminin anlaşılması zor veya boşlukları olan bölümlerinde simge sisteminin eksikliklerinin farkına varıyordu. Bu eksiklikleri de -başkasına söylemese bile- kendi kafasında yorumlamaya çalışıyor, eksikliklerin çok fazla olduğu kanaatine varırsa sisteme karşı çıkmasına yol açan ortam yaratılmış oluyordu. İşte bu noktada öğretmen görevi "aydın" fonksiyonuna dönüşmüştü. Eleştiri fonksiyonunun ortaya çıkmasını kolaylaştıran bir gelişme de öğretici rolünün kurumlaşması olmuştur (Mardin, 2010:144).

Bu tezin esas konusu olmamakla birlikte Türkiye'de aydın, entelektüel kavramlarına bir bakmak yerinde olacaktır. Aydın, entelektüel konusu çok farklı açılardan değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur ve burada detaylı şekilde irdelenmesi amaçlanmamış sadece Türkiye'de bu konuda farklı bakış açılarından görüşlerin aktarılması ile yetinilmiştir. Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük 'ün 'aydın' maddesinde şunlar yazıyor:

1. *sıfat* Işık alan, ışıklı, aydınlık:

2. *sıfat* Kültürlü, okumuş, görgülü, ileri düşünceli (kimse), münevver, entelektüel:

3. *sıfat* Kolayca anlaşılacak kadar açık, vazıh (söz veya yazı).

Aydınlar kimlerdir ve fonksiyonları nedir?

> Hemen belirtelim, ki aydınlar diye ayrı ve homojen bir sınıf yoktur. Cemiyet hayatinin çok geniş bir kesimi aynı başlık altında yan yana sıralanmış görünür: Akademik meslek mensupları, bürokratlar, mimar ve mühendisler, avukatlar, gazeteciler ve yazarlar, tiyatrocular ve sanatçılar… Saydığımız ve daha da genişletebileceğimiz bu gruplar arasında bir ortak taraf bulmak kolay değildir (Ülgener, 2006:89).
>
> Ses ve söz sahibi olmak! Aydının değişmeyen misyonunu burada arayacağız- Bilim ve ihtisas çalışmalarının ötesinde çevreye en ufak ses ve soluk iletmeyen bir aydın tipi yoktur ve düşünülemez (Ülgener, 2006:93).
>
> Bu tür aşırı Batılılaşma veya Batıcılaşma modelinde önemli etkileyici unsur, ulusal değerlere bağlı bir aydın sınıfın Osmanlı'dan beri varlık alanı olarak tarihsel yerini alamayışından kaynaklanmaktadır. Atatürk'ün 'fikirlerinin babası' olarak kabul ettiği Ziya Gökalp "Halka Doğru" makalesinde bu hususa açıklık getiriyordu. Ona göre Osmanlı aydını halktan kopuktu, çünkü halkın içinden çıkmıyor yabancılardan okullardan geliyordu. Bu yüzden milli kimliğe sahip değildi, kozmopolitti… Bu süreçte, aydın sınıf bir sosyal aktör olarak önemli rol oynayacaktı. Aydın- halk ayrışımı ortadan kalkacak, bütünleşme de sağlanmış olacaktı. Gözlendiği üzere 'Kemalist Sistem' geçmişin kozmopolit yönetici kadrosunu dışlayarak halktan gelen ve ulusal değerlere saygılı bir aydın tabakanın Rönesans'ını geçekleştirmeye çalışıyordu (Türkdoğan, 2011:43).
>
> Türk aydınının bu geleneksel 'absurd' yapısı hakkında yabancı gözlemcilerin önemli tespitleri vardır. Nitekim 18 yıl Türk üniversitelerinde hizmet görmüş Philip Schwartz'ın uzun bir ayrılıştan sonra, 1968'de ülkemizi ziyaretinde bir günlük gazeteye vermiş olduğu beyanat, Türk aydınının gerçek profilini ortaya koyması açısından önemli olsa gerek. Schwartz şöyle diyordu: "On sekiz yıl Türk milletinin her tabakasıyla yaptığım sıkı temaslardan edindiğim izlenimler sonucunda üniversite reformunun başarısızlığında iki önemli ve Türk tarihi ile açıklanabilen faktörün en büyük rolü oynadığını sanıyorum. Biri, Türk aydınlarının birçoğunda derin kökleri olan yetersizlik duygusudur. İkincisi de gerek aydınlarında, gerekse halkın bir çok unsurunda Türk ulusunun mukadderatını yönetenlere karşı var olan güvensizliktir(…) Bu nedenler sonucunda aydınların çoğu kendi kişisel kaderlerini milletinden ayırmakta haklı olduklarını zannetmektedirler. Vatanları için ölmeyi göze alanların çoğunda, vatan için yaşamak çok gevşektir. Bundan dolayıdır ki hayat mücadelesinde hile, yasadan daha yüksek itibara sahiptir. Kurnazlık, bilim ve sanat bakımından yaratıcı dehadan daha yüksek bir değer taşımaktadır. Üniversitelerde mevcut olan mevkiler, birçoklarınca hayat gayesi olarak telakki edilmemektedir. Bilakis,

> dışarıdaki kişisel ve maddi işler için bir temel olarak kullanılmaktadır (Türkdoğan,2011:44).

Aydın sınıfının topluma çok büyük bir katkısı olması beklenmektedir ve bu konuda çok farklı görüşlerin olması olağan bir durumdur ancak Türkiye'de halen bu konuda tartışmalar devam etmektedir.

> Günümüzde de halk-aydın ikiliğinin kültürel bir bütünleşmeye gidememesi ülkenin en büyük talihsizliği olmuştur (Türkdoğan, 2011:366).

> Sonuç olarak Türk aydın sınıfının, gelenekli dokusu ve mimarisiyle Batılı anlamda kendine özgü değerlerin temsilcisi ve yorumcusu olduğu tezi savunulamaz. Bu nedenle tarihsel çevre -merkez gerginliği devam etmektedir. Çevreyi temsil eden halk milli değer ve inanç sistemine bağlı bir kültür hazinesi konumundayken, merkezi oluşturanlar büyük çoğunlukla halkı ile bütünleşmeyen, Batılı norm ve değerleri taşıyan, hatta postmodernist diyebileceğimiz bir epistemolojiyi üreten aydın despotizminin bir uzantısı gibidirler. (Türkdoğan,2011:505).

> Bu kitap. Bu acı gerçeği ortaya vurmak ve Batı dünyasını aydınlıklara çıkaran "Batılı Aydın"la bizim de mensup bulunduğumuz İslam dünyasını karanlıklarda tutan ve "aydın" diye tanımladığımız sınıflar arasındaki farkı belirtmek için yazılmıştır. Buna gerek vardır; çünkü Türkiye'miz, özellikle "Atatürk'ün ölümümden sonra, fikir ve düşünce yaşamları ve değer ölçüleri açısından diğer şeriat ülkelerinin yanında yer almış ve çağdışılıklara yönelmiştir. Aydın diye bildiğimiz insanlarımız bugün, yine gerçekleri şeriatta bulmak ya da skolastik usullerle aramak gibi bir heves peşindedirler. İlkokul öğreticisinden, üniversite profesörüne varıncaya kadar, yeni kuşakları yetiştirmekle görevli olanlarımız, dünya sorunlarını ya dogmatik bir kafa yapısıyla (yani şeriata saplanmış olarak) ya da skolastik bir alışkanlıkla (yani gözü kapalı şekilde bağlandıkları yabancı üstatlara dayanarak) çözümleme geleneğindedirler. Onların etkisiyle toplumumuz, müspet düşünceye ve müspet ahlak verilerine her gün biraz daha yabancılaşmakta, insanlığa karşı biraz daha düşmanlaşmaktadır. Bu gidiş karşısında susmak, utanç verici olduğu kadar da suçtur da (Arsel, 2016:89).

> Tanzimat ve sonrasının aydını, bürokrataydın (Cumhuriyet devri dahil) ve günümüzün sol aydını o noktada hemen dilin ve kalemin ucuna gelecek canlı örneklerdir. İlk ikisi, kafalarında soğuk bir Batılaşma modeli, üstelik anlaşılmaz dil ve davranış biçimi ile yığına sürekli yabancılaşmama çemberini kırıp tabana inen yolu bulamamıştır. Gerçekten de, Tanzimat ve sonrasının aydını (Yeni Osmanlılar ve Genç Türkler başta) Saray ve Bâbı Âli'den ve kendi seviyelerindeki okur yazardan öteye yığınla diyalog kurabilmiş değildir. Başarılan iş de nihayet bir saltanat değişikliğinden ve sonunda yeni bir ceberut idarenin kurulmasına açık kapı bırakmaktan öteye gitmemiştir (Ülgener, 2006:101).

> Önemli olan bir beceri ve bilgi edinmek ve bu bilgiyi günlük hayatta hayatı kolaylaştıracak şekilde kullanmak değil devletin üzerinde yükseldiği ideolojiyi benimsemiş olmaktır. Temel Eğitim Kanunu, Yüksek Öğretim Kanunu ve diğer tüm Milli Eğitimle ilgili yasal düzenlemelere bakıldığında bu husus bütün çıplaklığıyla kendini ele vermektedir. Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda, Atatürk milliyetçiliğini benimsemiş…insanlar yetiştirmekle uğraştığımız müddetçe ne eğitim sorununu doğru tanımlayabilir, ne de çözümleyebiliriz (Dursun, 1996:153).

Akademisyenlerin de dahil olduğu aydın, entelektüel kesimin topluma daha fazla faydalı olabilmesi için "özgürlük" kavramının çok önemli olduğunu Kışlalı şöyle ifade etmektedir.

> Siyasal bağımsızlıklarını yeni kazanmış olan ülkelerin seçkinleri için demokrasinin belirli bir çekiciliği vardır. Çünkü içlerinde önemli bir kesim, Batı üniversitelerinde okumuş ya da Batı kültürünün dolaylı yollardan etkisinde kalmışlardır. Üstelik özgürlük, özellikle aydınlar için doğal bir gereksinmedir, insan benliğini bulduğu ölçüde, toplumsal sorunlar üzerinde düşünmek ve düşündüğünü açıkça söyleyebilmek ister, buna engel olunduğunda mutsuz olur. Bu açıdan da demokrasi, yeni ulusların aydınları için çekicidir. Tüm aydınlar için olduğu gibi, onlar için de demokrasi yalnız bir araç değil, aynı zamanda bir amaçtır (Kışlalı,1991: 127).

Desmond'a göre, gerekli olmakla birlikte bilim insanının doğrudan politik eyleme girmesinin ciddi tehlikeler barındırdığını kabul etmek zorundayız. Burada ki hassas nokta bilimin her daim tartışılan tarafsızlık iddiasının ne denli zor olduğu hatta imkansızlığıdır. Öncelikle, bilimin bağımsız bir aktör konumunda olmadığını göz önünde bulundurmak durumundayız. Bilimin gücü iyilik için de egemenlerin çıkarına olması durumunda kötülük için de kullanılabilir. Burada kavranması ve vurgulanması gereken şey ise bilimin işlevinin ne olduğu ya da ne olması gerektiğidir. Bilim, toplumsal adalet, barış ve özgürlük uğruna mücadele edenlerin düşmanı değil, müttefiki olarak ortaya çıkmak zorundadır. Gerçekten de dünya çapında yeni yeni başlamakta olan ilerici ve gerici güçler arasındaki mücadelede bilimin yardımı belirleyici olabilir (Desmond, 2011:358-359)

Gözlem verileri, deney ve akıl yürütme, bilimin neredeyse üç bin yıllık tarihinde çok büyük bir öneme sahiptir bilimsel sistemlerin kuruluşunda ve elbette yıkılışında. Rönesans'tan sonraki süreçte doğayı yöneten yasaların matematiksel olarak ifade edilebilecek şekilde saptanabileceği görüşü etkin olmuştur. Bu bakış açısıyla; doğayı ön

yargılardan, özellikle teolojik ve dogmatik baskılardan arınmış olarak akılcı yaklaşımlara dayalı gözlemler ve tekrarlanabilir deneyler aracılığı ile anlamaya çalışmak esastır.

Bilim doğal olarak çizgisel bir seyir göstermez iniş çıkışlarla dolu bir gelişim gösterir. "Öte yandan, eğer aykırılıklar veya yeni kuramlar karşısında hiç kimse tehlikeyi göze almazsa, bilimde hiç devrim olmazdı." (Kuhn, 2014: 291) Bu açıdan bakıldığında, insanlık tarihi boyunca pek çok önemli bilimsel katkının, bilim adamlarının korkuları, endişeleri, hırsları ve buna karşılık dini, siyasi baskının karşısında bir şekilde yoluna devam ettiği görülmektedir. Bilimin, medeniyetin ve insanın gelişiminin ne yönde olduğunu sorgulama gereği doğmuştur. Koestler, bir yandan bilim ve teknoloji alanında büyük gelişmeler kaydedilirken, diğer yandan kontrolsüz ve etik normlardan yoksun bu ilerleyişin insanlar için birtakım sakıncalara yol açabileceğine dair endişelerini ifade etmektedir. Koestler, bilimin *hubris*'ine (kibir) ve modern bilimin işleyişine dikkat çekmektedir.

> "Gerçekliğin sayısal özelliklerine hipnotize olmuş gibi köle olmamız yüzünden niceliksel olmayan ahlaksal değerleri algılayışımız körelmiştir; bunun sonucunda ortaya çıkan "amaç aracı haklılaştırır" etiği mahvolmamızın başlıca etkeni olacaktır. Buna karşın Platon'un mükemmel kürelerle ilgili saplantısı, Aristoteles'in hava tarafından itilen oku, Katedral rahibi Kopernik'in kırksekiz dış çemberi ve ahlaksal korkaklığı, Tycho'nun büyüklenmecilik çılgınlığı, Kepler'in güneş süpürgeleri, Galileo'nun sahtekarlıkları ve Descartes'in hipofiz bezindeki ruhu; bütün bu örnekler, elektronik beyniyle ahlaksal boşluğa hükmeden yeni Baal'ın tapınıcıları üzerinde uyarıcı bir etkide bulunabilirler." (Koestler, 2013:497)

Bilim kadar dünyayı değiştiren bir güç neredeyse yoktur (Beck, 2011:261). Bu nedenle siyaset ve bilim arasındaki ilişki birbirini kimi zaman yüceltir kimi zaman ise yıpratır. Aynı zamanda, *Siyaset* ve *Bilim* de risk ve yanılsama payı her zaman mevcuttur. Bunun sebebi siyasal ve bilimsel gelişmelerin sonuçlarının hiçbir zaman tamamen öngörülememesi olarak açıklanabilir. Riskleri en aza indirmek için çok büyük bir çaba sarf edilse de bazı olumsuz durumlar da tecrübe edilmektedir. Nükleer enerjinin riskleri, çevre problemleri, sağlık ve bilhassa genetik alanında yapılan çalışmaları buna örnek olarak verebiliriz.

> Bilimin açıklama muktedirliği iddiası hipotezlere, geri alınabilir varsayımlara kadar çekildi… Bilim insanileşiyor. Hatalar ve yanlışlarla dolu. Bilim, hakikatsiz

> bile olabilir; hatta böylece belki daha iyi dürüstçe, çok yönlü, atılgan ve cesur olur. Karşıtlık çekicileşiyor, üstelik daima yeni şanslar doğuruyor. Sahne renkleniyor. Üç bilim insanı bir araya gelse, on beş görüş çatışıyor (Beck, 2011: 250-251).

Bir yandan bilim ve teknoloji anlamında büyük gelişmeler kaydedilirken, diğer yandan kontrolsüz ve etik normlardan yoksun bu ilerleyişin insanlar için birtakım sakıncalara yol açabileceğine dair endişeler de mevcuttur.

BÖLÜM 2. LİTERATÜR

2.1. Literatür

Bu çalışma da parlamento da daha önce görev almış ve halen görev almakta olan akademisyen milletvekillerinin Siyaset ve Bilim ilişkisi üzerine düşüncelerine ışık tutulmaya çalışılacaktır. Bu tezin konusu olan Türkiye'de siyaset-bilim ilişkisi üzerinde maalesef yeterince çalışma bulunmamaktadır (Özlem, 1999: 327). Bu tezin farklı alanlardan mezun ve farklı siyasi partilere üye akademisyenlerin tespitleri değerlendirilmek suretiyle bu konudaki düşüncelerin derlenmesi ve tartışılması için bir adım olması hedeflenmektedir.

Siyaset nedir? Heywood, Siyaset adlı eserinde siyaset kavramının tanımının oldukça zor olduğundan bahsettikten sonra kısaca "devlet örgütlenmesinde güç, kaynak ve olanakların dağıtımını düzenleyen faaliyet" (Heywood, 2013:128-129) olarak ifade etmektedir. Siyaset olgusu, iktidar, güç, hukuk, meşruiyet, demokrasi, bürokrasi gibi pek çok farklı kavramı da akla getirmektedir. Türkiye'de siyaset algısını araştırmak istediğimizde bu konunun tıpkı tüm dünyada olduğu gibi çokça tartışılan bir konu olduğunu görmekteyiz. Bunun nedeni olarak siyasete ve siyasetçiye duyulan güven aşınmasından söz edebiliriz. Günümüzde sokaktaki vatandaşa sorulduğunda "hile", "rüşvet", "iltimas", "yalan", "ikiyüzlülük" gibi kelimelerle siyaseti tanımlama yoluna gideceklerdir (Önkal ve Sarı, 2013:37). Kabaca ifade etmek gerekirse siyasetçiler, genellikle kişisel ihtiraslarını kamu hizmeti retoriğiyle veya ideolojik yargılarla örten, iktidar peşindeki ikiyüzlüler olarak görülürler (Heywood, 2013:25).

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşü ve 29 Ekim 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan beri siyasal, ekonomik ve sosyal olarak devam eden hızlı bir değişim süreci mevcuttur. Giddens (2001), sosyolojinin diğer sosyal bilimlerden farkını şöyle anlatır;

> Topluma ya da "toplumsal olgulara" doğadaki nesnelere ya da olaylara yaklaştığımı gibi yaklaşamayız. Çünkü toplum, ancak insanın kendi eylemiyle tekrar tekrar yeniden yaratıldığı sürece var olur. Toplumsal kuramda, insan eylemini doğal olayların belirlendiği şekilde belirlenmiş gibi ele alamayız. Bireylerin ve kurumların çifte katılımı diyebileceğim şeyi anlamak zorundayız: Toplum bizi yaratırken, biz de toplumu yaratırız (Giddens, 2001: 17).

Dolayısıyla, Türkiye'de siyaset ve bilim ilişkisi üzerine yapılan bu araştırmada, karşılıklı etkileşim içindeki aktörlerin oluşturduğu yapıyı, yani bilim insanı/akademisyen ve milletvekilliği/siyasetçi kimliklerinin oluşturduğu perspektifler açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Özlem (1999), modern bilim bilmek için bilmekten, yapabilmek için bilmek, sadece saf naif bilme isteği değil, önce doğaya hükmetme sonra çıkarlarına uygun kullanma isteği ile başlayıp, "Dolayısıyla bilimlerin gelişmesi siyasal ideolojik hegemonya tesis etme arzularını da kamçılamıştır. Öyle ki sanayi ve teknoloji aracılığıyla Batı'nın önce doğaya sonra Batılı olmayan toplumların da hegemonyasını da beraberinde getirmiştir" (Özlem, 1999: 97). Bu bakış açısıyla özellikle küreselleşme sarmalında dünya ülkeleri bilim üreten ve bilim tüketen toplumlar şeklinde özetlenebilir. Küreselleşmenin, zengin devletlerin üretim arttırarak kar yükseltme hedefi ve pazar arayışı rekabetine karşılık tüketen ülkelerin her geçen gün daha da bağımlı hale geldikleri gözlemlenmektedir. İmparatorluk, bu küresel mübadeleyi etkin bir şekilde düzenleyen politik özne, dünyayı yöneten egemen güçtür (Hardt, Negri, 2012: 15).

Özlem (1999), iktidarı elinde bulunduranlar ideolojik tercihlerine göre bilimden faydalanmışlardır. Bu nedenle, bilim iktidarı daha da güçlendirmek adına bir araç haline getirilmiştir.

> Hiç kuşku yok ki, daha yoksul ülkeler, biyo-teknolojiden kazanacak pek çok şeyleri olmasına rağmen, böyle bir bilimsel "ticaret savaşı"nda yitiren taraf olacaklardır (Mayor, Forti, 1997:183).

Niyazi Berkes'e göre "İdeolojiler dinsel, ahlaksal değer yargıları, siyasal inançlar vd. birer toplumsal ürün olarak görülebilmeli ve bunların ortaya çıkış nedenleri kadar yol açtıkları sonuçlar da nesnel bir şekilde araştırılmalıdır. Bilimsellik ancak bu yolla sağlanır. Bilim ile ideoloji farklı şeylerdir. İdeolojiye sığınan bilim, bilim olmaktan çıkar. İdeoloji, kuram ile olgu arasındaki uyumsuzluğu gizlemeye de yaradığından gerçeğin ortaya çıkarılmasını engelleyici bir işleve sahiptir (Akt. Özlem, 1999:313).

Bilim de mutlak bir doğru arayışı söz konusu değildir. Her bir paradigma, yanlışlandığında yani işlevini kaybettiğinde bir diğeriyle yenilenir. Bu noktadan hareketle; bilim insanına, etik, önyargılardan arınma, tarafsızlık ilkesi, bilimsel gözlem ve cesaretle araştırmaya devam etme gibi unsurlar açısından büyük sorumluluk düşmektedir. Bilim ancak bu şekilde tüm insanlık adına ilerleme kaydedebilir. Karl Popper'ın ünlü bir sözü vardır. Evrensel doğruyu, hakikati bulduğuna inananlar bu

hakikatin başkaları tarafından da paylaşılmasını arzularlar. Tüm totalitarizmlerin ve despotizmlerin kaynağı budur (Akt. Özlem,1999:151).

Gerard Huber, bilimin despotizme hizmet etmesi gibi olumsuz bir durumu şöyle açıklamaktadır; "Yazık ki bilim aynı zamanda kimi insanların kural koymalarını ve bunu haklılaştırmaları için de kullanılabilir" (Mayor, Forti, 1997:127). Bunun önemli örneklerinde biri 2. Dünya savaşıdır. Bilim adamlarının, politikacılara en güçlü ve ölümcül kitlesel imha silahlarını sunduğu da yadsınamaz bir gerçektir.

S.C. Ghose (1993), Hindistan'da bilim insanlarından politikaya girenlerin durumunu incelediği *Academics and Politics* adlı eserinde ; akademik kariyer sahibi insanların temiz bir imaja sahip olmaları neticesinde onlara güven duyulmasına ve sahip oldukları alt yapı ile hukuk, demokrasi, sosyal adalet vs. gibi konularda değişimi sağlayabilecek potansiyeli taşımalarına duyulan inanca karşılık siyaset dünyasının ve parti oluşum mekanizmalarının onlara dar, kısıtlı imkanlar sunduğunu belirtmektedir(Ghose, 1993: 56-57).

Subhas Chandra Ghose (1993), *Academics and Politics* adlı çalışmasının önsözünde çalışmanın amacını akademisyenlerin siyasetteki tutumları ve tutumlarının nasıl olması beklendiğini anlamak olarak özetlemektedir. Ghose'un niceliksel araştırma yöntemi ile Hindistan'ın, Batı Bengal ve Batı Dinajpur bölgelerinde 7 üniversitede görev yapmakta olan 228 akademisyenden 128 kişinin ankete katılımıyla gerçekleştirilen araştırma akademisyenlerin siyasete girme konusundaki düşünceleri hakkında önemli bulgular içermektedir.

Ghose'un, akademisyenler ve siyaset üzerine yazılmış bu eseri bu tez için önemli bir karşılaştırma imkanı sunsa da, Ghose'un Hindistan örneği halen görevde olan akademisyenlerin siyasete girme konusundaki düşünce ve tutumlarının araştırılması üzerinedir. Bu tez çalışması siyasete girmiş ve milletvekilliği, bakanlık, TBMM başkanlığı gibi önemli görevler üstlenmiş akademisyen milletvekillerinin siyaset ve bilim ilişkisi üzerine, niteliksel araştırma yöntemi uygulanarak 27 soru içeren derinlemesine görüşmeler ile akademisyen milletvekilleri üzerine yapılan bir araştırma olması nedeniyle bu alanda yapılmış literatüre katkı yapacak olan bir çalışma olma özelliğini taşımaktadır.

Ghose (1993)'a göre siyasi partiler, sağlıklı değişimin, gelişmenin ve modernleşmenin katalizörü değildir. Sadece güç ve makam arayışı içindedirler. Bununla birlikte siyasetin artık bir hizmet aracı olarak değil daha sıklıkla bir tanıtım, prestij ve güç

kanalı olarak görüldüğünü ayrıca kolektiften ziyade bireysel, ulusaldan ziyade partizan bir hale dönüştüğünü ifade etmektedir. Ayrıca bu araştırmaya göre akademisyenlerin politikayı, hızlı yükselişe geçmenin önünü açan yüksek güç kademeleri, iktidar için cazip buldukları görülmüştür.

Politikaya girmiş olan akademisyenlerin yavaş yavaş bağımsız sesleri susturulur ve sonuçta arka planda açgözlü, acımasız politikacıların bir dediğini iki etmeyen kişiler konumuna düşmektedirler. Doğru çözüm için ağlayan problemler karşısında doğal ve tarafsız olmaları sona ermektedir. Aslında akademisyenlerin siyasetini normalden farklı olması beklenmektedir ama akademisyenlerin siyaseti, siyasetteki yozlaşmayı, kötü davranışları ve genel olarak halkın yaşadığı olumsuzluklarını azaltmak için bir mücadele olmaya devam etmektedir.

Ghose'a göre bu mücadelede tek bir çözüm vardır. Eğer herkes bir siyasi parti veya diğeriyle özdeşleşirse ve herkes insanlık ile özdeşleşecek olan bireysel ve partizan ilgiyi teşvik etmek isterse, sosyal, ulusal veya kozmopolit çıkarları gözeterek sosyal eşitlik ve sosyal refahın gelişiminin bileşenleri olan özgürlük, eşitlik ve adaleti teşvik etmeye önem verirse işte burada politikacıları dar görüşlerinden ve partizan önyargılarından vazgeçirebilecek; farklı sorunlara geniş bir liberal ve partizan olmayan bakış açısıyla bakabilecek olan entelektüellerin, geniş görüşlü ve aydınlanmış akademisyenlerin gerekliliği bulunmaktadır.

Ghose'a göre akademisyenler; ahlaki olarak aydınlanmış ve halkın sıkıntılarının hafifletilmesi dışında karşılığında hiçbir şey beklemeden insanlara hizmet etmeye hazır ve halkın ihtiyaçlarını herhangi bir ayrımcılığa uğratmadan, özellikle de çok yıkıcı politik ayrımcılığa maruz bırakmadan, en çok istenen toplumsal düzeni sağlam bir şekilde harekete geçirir ve mevcut labirentten çıkış yolunu gösterir. Bu durumda akademisyenler,

> Her güçlüğe katlanılmak zorunda kalınan aktif siyasetin içine gömülmelerindense parti politikalarından uzakta olduklarında halka daha iyi hizmet edebilirler. Akademisyenler burada ahlaki muhafızları koruyucular veya danışmanlar olarak hareket ederek aktif partizan rolleri oynamaktan daha fazla halka hizmet sağlayabilirler. Akademisyenlerin aktif siyasal katılımı yalnızca onları halka hizmetten yoksun bırakmamakta, siyaset güçleri tarafından yapılan ahlaki hatalara karşı doğruyu savunan seslerini yükseltme fırsatını da çalmaktadır (Ghose, 1993:7-9).

Ghose'a göre akademisyenlerin hayata dar bir ideolojik bakış açısıyla yaklaşması onları da toplumu da köreltmektedir ve onlardan beklenen topluma hizmet sorumluluğunu akamete uğratmaktadır.

> Bir ideolojinin başarısı, insan refahına, insan onuruna, özgürlük ve eşitlik esasına dayanmasına bağlıdır (Ghose, 1993:75).
> Politikacıların veya politik aktörlerin eylemleri, hâkim ideolojinin türüne bakılmaksızın siyasal sistemi bilgilendiren kişilerin memnuniyetini en üst seviyeye çıkarmak için yönlendirilmeye ihtiyaç duyuyor (Ghose, 1993:7-64).
> Belirli bir siyasi parti altındaki politikacıların halka hizmet etmeleri etkili bir ideolojinin dayanak noktasıdır (Ghose, 1993:64).

Ghose'a göre ideolojik bakış açısının bireyler ve kurumlar üzerinde hâkim olması bazı kaygı verici durumlara yol açmaktadır.

> Bu üzücü gerçek, tüm yaşam seviyelerine ve yönetime hükmeden *politize* olma umutsuzluk, ahlaki bozulma, yargı ve eğitimin yolsuzluğu, kayıtsızlığı, dalkavukluğu ile eşlik eden adam kayırma ve yozlaşma gibi kötülüklerin artmasıyla sonuçlanıyor (Ghose, 1993:68).
> Bunlar sadece Hindistan'da değil, aynı zamanda eski rejimlerin yıkıldığı ve yenilerinin de eskilerin yıkıntıları üzerine temelinin atıldığı dünyanın diğer ülkelerinde de var olan nedenlerdir (Ghose, 1993: 68).
> Ghose, siyasetçilerin güç ve hizmet anlayışını şu şekilde eleştirmektedir.
>
> Günümüz siyasi partilerinin veya politikacılarımızın siyasi ideolojileri ne olursa olsun Plato'nun filozof Krallarının fedakârlık, sevgi ve hizmet idealleri ile özdeşleştirilmelidir. Gücü elinde tutma saplantısıyla kendilerine, parti gruplarının veya ittifaklarının dar ilgi alanlarına çıkarlarına hizmet etmek için değil (Ghose, 1993:75).

Ghose'a göre akademisyenlerin toplumun geleceği açısından çok önemli görevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Özellikle kendi çıkarlarını korumaktan aciz yoksul proleter durumunda olanların büyük çoğunluğunun destek anlamında son umutlarıdır.

> Akademisyenlerin veya entelektüellerin, toplumun çıkarlarını korumak adına tetikte olmaları gerekir. Miyop politikacıların yanlışlıklarını açığa vurmak ve sosyal olarak verilen görevleri yerine getirme konusunda doğru olmak onların görevidir. Akademisyenler, yoksul ve talihsiz kitleler ya da Marksist ortaklarda proletarya olarak bilinenlerin büyük kısmını oluşturanların son umutlarıdır. Bu şekilde entelektüellerin sosyal taahhütte olması ve sosyal veya politik sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir. Onlardan (akademisyenler) bir bütün olarak toplumun sözcüsü olması beklenir, toplumu dar siyasi avantajları adına bölmek ve sömürmek üzere sık sık eğildiği tespit edilen iktidara aç siyasetçilerin oluşturduğu siyasi partilerin değil (Ghose, 1993:75).

Ghose, akademisyenlerin siyasi tavır alma konusunda Hindistan örneğini şöyle özetlemektedir. Aslında akademisyenler siyasete aktif olarak ya da hiç katılmamalarına ilişkin çok ciddi bir ikilemle karşı karşıya kalmaktadırlar. Siyasi tavır olarak belirsiz, nötr kalma tercihi akademisyenleri kaçınılmaz olarak niteleyen en baskın özelliklerden biridir.

Belki de akademisyenlerin bu konuyla ilgili iki karşıt kampa ayrıldıkları söylenebilir. (Ghose, 1993:96).

Akademisyenler de doğal olarak her insan gibi bir siyasi görüşe sahiptir ancak nasıl bir ideolojik perspektif akademisyenler için ideal olabilir bu tartışmalı bir konudur. Ghose'a göre:

> Bu ihtilafın üzerine teoride olduğu kadar pratikte de insanların çektiği acıların çoğunu hafifletebilecek herhangi bir ideoloji kurulmalıdır ve akademisyenler insani değerlerin yerleşmesine zarar verebilecek her şeye karşı duruşunu dile getirerek insani değerlerin yerleşmesine destek vermelidir (Ghose, 1993:127).

Ghose'un akademisyenlere uyguladığı ankete göre gkolej ve üniversite öğretim üyelerini politikaya katılmaya motive eden ana faktör ne olabilir? Sorusuna cevaplar şu şekildedir (Ghose, 1993:130).

1 -Power and Position %27,3 (Güç ve mevki)
2 -Self Interest %16,4 (Kişisel İlgi)
3 -Academic Frustration %3,1 (Akademik Hayal Kırıklığı)
4 -Service to Nation %11,8 (Millete Hizmet)
5 -Class Interest %1,5 (Sınıf İlgisi)
6- No Replies and Vague Responses % 39,9 (Cevap Yok, Belirsiz Tepkiler)

> Bu sonuçlara göre akademisyenlerin çoğunluğunun politik olarak utangaç kalmaya devam ettiği açıkça belli olunca kazanılmış bir kazançtır (Ghose, 1993:132).

Bu araştırmanın Türkiye'de üniversitede halen görev yapmakta olan akademisyenler üzerinde yapılması ve sonuçların değerlendirilmesi elbette ayrı bir tez konusudur.

Ghose'a göre:

> Politik olarak aktif olmaktan korkuyor görünüyorlar, çünkü, muhtemelen, politik olarak kendini ifade etmeyi ve iddialı olmayı tehlikeli buluyor olmaları ya da muhtemelen, profesyonel, miyop ve güç taciri politikacılar tarafından tekelleştirilen aktif siyasi arenaya uymayacaklarını düşünüyor olmaları mümkündür (Ghose, 1993:132).

Ghose'a göre akademisyenler siyasete girmeden daha faydalı olurlar çünkü bir kez siyasete girmeleri durumunda kaçınılmaz olarak yozlaşmış ve kirli siyasete bulaşmış olacaklardır. Akademisyenler topluma çok değerli katkıda bulunma potansiyeli olduğu kadar bilgi birikimi ve ahlaki liderlik özellikleri ile toplum ve siyasetin iyileşmesi gelişmesi için önemli bir hizmet sunmaktadır.

> Bu, ahlaki açıdan çürüyen ve ölen toplumu ve siyasi sistemi kurtarabilen, bağımsızlık cesareti, yaratıcılık, entelektüel bütünlük, hizmet yönelimi ve insani değerler üzerine kurulan ahlaki liderliktir ve bu liderlik siyasi olarak bağlanmamış entelektüel ve ahlaki açıdan aydınlanmış akademisyenler tarafından verilebilir. Bu toplum tarafından çok ihtiyaç duyulan liderlik için akademisyenler nitelikli ve hazırlıklı olmak herkesin memnuniyetini sağlamak durumundadır (Ghose, 1993:132).

Ghose'a göre siyasete giren akademisyenlerin çok azı üyesi olduğu partinin bir çalışanı olmaktan ziyade topluma çalışma ideallerini koruyabilmektedir. Bu nedenle politikaya mesafeli durmaları ve apolitik ya da politik olarak nötr olmaları daha doğru olacaktır. Bununla birlikte bir siyasal partinin verdiği kimlik onu toplumun sesi olmaktan çıkarmıştır. Her sözü ve her eylemi artık kaçınılmaz olarak üyesi olduğu partiyle birlikte değerlendirilmektedir. Daha sarsıcı olan ise siyasal parti kimliği ve partide konumunu kaybetme, partiden dışlanma ve hatta cezalandırma kaygıları akademisyenden bağımsız düşünme yeteneğini baskılar ve kendini ifade etmekten alıkoyar (Ghose, 1993:135-136).

Ghose'a göre dar görüşlü çıkarlar çok sayıda siyasi lider ve siyasi partiyi doğurmaktadır. İktidarı ele geçirmeye ve elinde tutmaya, hizmet etmeye, bir araya getirmeye ve fedakarlığa yetkin olduklarından daha fazla eğilimlidirler. Ülke ve halk için değil kendi dar ilgi alanları onları siyasete yöneltmektedir. Bu tür eylemlerden ve durumlardan insanlara hizmet etme sevgisi için değil, bir üstünlük ve kişisel çıkar kazanma isteğinden ibaret bazı bireylerin siyasete adım atma eğiliminde olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Akademisyenlerin politikaya girmesi bir fenomen değildir. Akademisyenlerin siyasete girişi konusunda olumlu ve olumsuz iki karşıt görüş vardır (Ghose, 1993:10-11).

Eğitimli insanların siyasette yer alması gerekir. Siyasetin yolsuzluk, cemaatçilik, dini ortodoks ve benzeri gibi bir dizi kirliliğe karşı bağışıklık kazanması gerekir ve bu zavallı, mazlum, ezilmiş cahillerin özgürleşmesi için mücadele edebilecek aydınlanmış ve eğitimli insanların politikaya katılımıyla sağlanabilir. Kast sistemi, sınıf ve cinsiyet gibi etkenlerden bağımsız eğitimli ve geniş vizyonlu kişilerin politikaya girmemesi durumunda paralı ve miyop siyasetçilerin tekelleşmesi çok muhtemeldir. Bu tartışmaya göre, siyasette eğitimli, aydınlanmış, geniş vizyon ve itibar sahibi, meşru ve oturduğu sandalyeyi hak eden bir adam ancak layıkıyla, doğru ve ileri görüşlü yönü verebilir. Entelektüellerin ahlaki açıdan etkili olması için iktidarı ele geçirme eğiliminde olan siyasi partilerle ille de tanımlanması gerekmez. Vicdan ve sosyal adalet sahipleriyle

özdeşleştirilmeleri gerekir. Akademisyenlerin siyasal katılımları, iktidarda bulunan kesimlerdeki kusurları, sapmaları ortaya çıkarmak ve düzeltmekle sınırlı kalmalıdır. Entelektüeller, tarafsız ve apolitik oldukları sürece (veya iktidar politikalarından uzak oldukları sürece) fevkalade mükemmelliktedirler.
(Ghose, 1993:11-12).

Akademisyenlerin siyasete girmesi hakkında birbirine karşıt iki görüş bulunmaktadır. Birincisi akademisyenlerin siyasete girmesinin akademik çalışma yönünden potansiyellerini en üst seviyeye çıkarma şanslarını ve tarafsızlıklarını kaybetmeleridir. İkinci görüşe göre ise akademisyenlerin, iyi eğitimli insanların politikaya katılımıyla siyasetin bozuk düzeninin iyileştirilmesi ve fakir, cahil kalmış kesimler için refahın, sosyal adaletin sağlanmasını sağlayabilecek değerli bir unsur olarak görülmeleridir.

Aslında bu tartışma sonsuz bir şekilde devam edebilecek bir münazaraya dönmüştür. Ghose'a göre: Akademisyenlere hak ettikleri kadar onur ve önem verilmemektedir. Her zaman haksız bir şekilde, özellikle iktidardaki partilerin üyeleri hak ettiklerinden çok daha fazla onur ve saygınlığa sahip siyasetçiler olmaktadır (Ghose, 1993:106).

Ghose, çalışmasının sonuç bölümünde, Hindistan'ın bağımsızlığını kazandıktan sonraki süreçte Ghandhi'nin ölümüyle beraber Hindistan'da siyasal yaşamın, siyasal partilerin, parti liderlerinin ve parti üyelerinin para, güç ve çıkar odaklı bir siyasete doğru evrildiğini ve bunun sonucu olarak tüm toplumda ahlaki bozulmayla karşı karşıya kalındığını anlatmaktadır. Bu labirentten çıkış icin hiç şüphesiz tarihsel sürecin nasıl geliştiğinin iyi bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

> JP (Jayaprakash Narayan), tarafından tasarlanan toplam dönüşüm, aydınlık ve geniş tabanlı görünümleri ve göreceli olarak temiz imajları nedeniyle hala genel saygınlıkta olan entelektüeller tarafından gerçekleştirilebilir. Bir partiye bağlandıktan sonra entelektüel, entelektüel mükemmel olmaktan çıkmaktadır. Parti tarafından, değer temelli değişimin uygulanmasında partiyi kullanabileceğinden daha fazla kullanılmaktadır (Ghose, 1993:143).

> Maddi anlamda kesin gerçek avantajlara sahip olabilirler ancak sonunda güce tapan, gözünü iktidar hırsı bürümüş politikacılar tarafından uygun şekilde kullanılmaya başlanırlar. Akademisyen siyasetçiler, politikacılar (ve onların uyduları) iktidardaki yanlışlar göz önüne alındığında bile sessiz kalırlar. Kelimenin tam anlamıyla satın alınan akademisyenlerin sessizliği, akademisyenler tarafından kişisel olarak elde edilen faydalardan çok daha fazla topluma zarar verir. - Susturulmuş ses, doğruluğun, dürüstlüğün veya sosyal

> vicdanın sesidir. Dolayısıyla, net bir sonuç olarak, akademisyenler, politik etki alanında yer alan risklerden dolayı siyasi ilişkilerini açıklamaktan çekinmekle birlikte, güç koridorlarında aktif olanlar için çoğunlukla sessiz sempati duyuyorlar. Bu, akademisyenleri zayıf kılıyor (Ghose, 1993:147).

Burada ilginç olan ise Ghose'un Hindistan örneğindeki bulgularına göre verilen yanıtlarda daha yüksek akademik unvan, kıdem ve akademik yayına sahip akademisyenlerin siyasete daha az ilgi gösterdikleri görülmektedir.

> Yanıtlar, akademik açıdan daha nitelikli katılımcıların politikaya daha az ilgi duydukları, ancak şimdiye kadar ideolojinin doktora olmayanlar tarafından doktoralardan daha fazla desteklendiği konusundaki kararlılığını sürdürmeye devam ediyor (Ghose, 1993:147).

> Kıdemli, akademik açıdan daha nitelikli (doktoralar dahil) ve daha fazla yayını olanların ciddi öğretmenlerin parti siyasetine karşı çıktıkları görüşünü desteklediğini kesin olarak teyit eder. Anti politik akademisyenler siyasete katılmaya karşı iken siyasete girme yanlısı akademisyenler sesini halk karşıtı güçlere sesini duyurmak ve sinsice sızan mevcut kirliliği temizlemek ve kendi dar çıkarlarını halka hizmetin üstünde tutan güç düşkünü politikacılara karşı siyasete girmek istediklerini belirtmişlerdir (Ghose, 1993:148).

Araştırmada akademisyenlerin siyasete girme konusunda düşünceleri sorulmuş ve akademisyenlerin % 54,6' sının siyasete katılmaya karşı olduğu tespit edilirken, % 45,4' ünün parti siyasetine katılmaya meyilli olduğu tespit edilmiştir (Ghose, 1993:148).

Ghose ayrıca şu hususa dikkat çekmektedir.

> Dar partizan politikalara ve bir siyasal partiye bağlı olmayan veya ılımlı bir biçimde karşı çıkan politikanın çoğu zaman körelmeye, çürümeye bırakıldığı ve yersiz olarak ölmesine izin verildiği görülmüştür. Konformistler (uymacı, uyumlu) bu günlerde totaliter politika ve parti diktatörlüğü yükselirken başarılı olur, gelişirken, non-conformist, uymacı, uyumlu olmayanlar düşüşe geçer ve ölürler (Ghose, 1993:149).

> Kitle iletişim araçları, televizyonlar, radyolar ve benzerleri politikacıların istek ve isteklerine geniş bir tanıtım verirken, apolitik akademisyenler akademik faaliyetlerinde yaratıcı ve üretken ve halkın iyiliğine katkıda bulunmalarına katkıda bulunur, nadiren orantılı tanıtım ve prestij verilir (Ghose, 1993:150).

> Akademik başarı da dahil başarıya giden yol, her zaman iktidardaki partizan siyasetinden geçer. Genellikle zorlayıcı bir durumdur ve üzücü bir durumdan etkilenmeden taşınması zor olabilir. Böylece siyasetin gücü ve hizmeti iç içe geçmiştir. Siyaset, bağımsızlık öncesi dönemde kurtuluşun sebebine hizmet etmek için bir açılış olmuştu. Siyaset o zaman hizmet politikasıydı. Zaman değişti.

> Ganj'dan çok su aktı ve siyasetin doğası da daha kötüsü için bir değişiklik yaşadı. Şimdi siyaset iktidara, güce giden yoldur. Bu noktada, hizmet anlayışı ön planda olan akademisyenlerin, adalet sesini, güç politikalarına dahil olmadan vicdan sesini yükselterek günümüz siyasetinin yokuş aşağı hareketinin akışına müdahale etmesi söz konusudur (Ghose, 1993:150).

Ghose'un araştırmasına göre siyasete giren akademisyenlerin çoğunluğu güç sahibi olmak ve iktidarın ayrıcalıklarından yararlanmak, daha az bir bölümü ise halka hizmet için siyasete girme kararı almaktadır

.

> Dolayısıyla, parti politikalarına giren (% 69,5) akademisyenlerin çoğunun iktidara ve ayrıcalığa eğilimli olduğu açıkça görülüyor. % 18,8'i insanlara hizmet etme arzusu ile siyasete itiliyor (Ghose, 1993:151).

Ghose akademisyenlerin halkı daha iyi temsil edebileceğine inanıldığını aktarmaktadır. Toplum bilgi sahibi bu gruba toplum tarafından saygıyla bakıldığını ve onlardan toplum adına konuşmalarının beklendiğini aktarmaktadır.

> Akademisyenlerin halkı daha iyi temsil edebileceğine inanılıyor (Ghose, 1993:152).
>
> Ancak öte yandan politika da girecekleri siyasal parti onları halkın sesi olma konusunda sınırlandıracaktır (Ghose, 1993:152).

> Akademisyenlerin politikası, hizmet politikasıdır, temel amacı devlet iktidarını ele geçirmek olan herhangi bir siyasi partiye girmek zorunda değildir, politikada insana hizmet ikincildir (Ghose, 1993:155).

Ghose'un araştırma sorularından bir tanesi şudur: Eğer akademisyenler partizan ve taraflı olacaksa o zaman başka kim siyaset üstü ve tarafsız olabilir? Eğer oy kazanmak dolayısıyla güç kazanmak için siyasete gireceklerse diğer politikacılardan ne farkları kalacaktır?

> 1- Ahlaki ve toplumsal değerleri koruma sorumluluğu akademisyenlerden beklenendir.
> 2-. Akademisyenlerin halkın daha büyük çıkarları için çalışması bekleniyor (Ghose, 1993:153).

> İdeoloji Ghose Hindistan da sağ, sol ve merkez eksenli ideolojileri anlatıp sonrada hümanizme bağlıyor (Ghose, 1993:154).

Ghose'a göre dünyada bütün siyasi sistemlerde ülkeden ülkeye farklı ideolojiler vardır. Bu ideolojik yaklaşımlar ülkelerin siyasi tarihleriyle bir bütün olarak incelendiğinde hümanizm, insanı değerler ve insan hakları temelinde olan ideolojilerin başarı şansı daha yüksektir.

> Bir ideoloji, hümanizmi ne ölçüde yerine getirdiği kadar başarılıdır (Ghose, 1993:154).
>
> Bu, iktidar politikasına geri dönülmez biçimde dahil olan akademisyenlerin politikasıdır (Ghose, 1993:154).

M. Ayla Top (2003), 1983-2002 yılları arası TBMM milletvekillerinin sosyal yapıdaki konumları (sosyodemografik özellikleri) isimli çalışmasında, 1983-2002 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekillerinin sosyo-ekonomik özellikleri ve kökenlerini araştırmaktadır. Araştırmada, ulusal meclisteki milletvekillerinin nasıl özellikleri olan kişiler oldukları, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekili pozisyonuna kimlerin ulaştığı bilinmek istenmektedir. Bu çalışmada milletvekillerinin heterojen bir grup oluşturup oluşturmadıkları incelenmiştir.

Türkiye'de siyasal yaşam mekanizmasını oluşturan siyasal partilerde milletvekili olma süreci Aktay (2011)' a göre; "Meslek olarak siyaset yoluyla bir şeylerin değişebileceğine duyulan inanç dolayısıyla bu ilgi artışından bahsedebiliyorsak ne âlâ, bu ilgi giderek daha sağlıklı bir siyasi kaliteye doğru geliştiğimizin işareti bile sayılabilir. Oysa milletvekilliği bir meslek olarak algılanan siyasetin en kârlı alanı olarak görülüyor ve aslında Türkiye'de şu anki işleyişi itibariyle onu siyasal etkinlikten en uzak alanlardan da birisi haline getirmiş durumda. Bir yandan da alana giriş tamamen parti üst yönetiminin neredeyse mutlak seçiciliğiyle gerçekleşiyor, çıkış da öyle".

Türkiye'de siyasetin ekseni tartışmalarına bağlı olarak siyasi kararların alınması sürecinde Avrupa Birliği, Amerika Birleşik Devletleri veya farklı alternatif güçlerle iş birliği yapılması gerekliliği öne sürülmektedir. Bu durum, küreselleşen dünya da her bir konu için farklı çıkarlar doğrultusunda, farklı stratejiler ve ortaklıklar öngörülmesi doğru olacağı şeklinde özetlenebilir. Burada bilimin rolü ise ileri teknoloji üreterek uluslararası rekabete devam edebilmektir. Ancak, bu yüksek teknolojinin kullanımının hangi amaçla olacağını siyaset tayin eder. Bununla birlikte siyaset, 'entelektüel faaliyete' etkide bulunarak siyasal sorunların bilimsel alanın daraltılmasına yol açar.

“Son 200 yılda siyasal sorunları entelektüel faaliyete gerçek dünya dayatmış ve akademisyenleri tekil olayları içinde yaşadıkları somut siyasal duruma taraf oldukları için evrenselmiş gibi tanımlamaya zorlamıştır. Oysa asıl mesele, içinde yaşanan dönemin geçici kısıtlamalarından kurtulup sosyal gerçekliğin daha uzun vadede geçerli ve yararlı yorumlarının nasıl yapılabileceğidir.” (Gülbenkian Komisyonu, 2003:76)

Hitler’in ‘Aryan bilim’ iddiası bilimin siyasi amaçlarla ne denli yanlış sonuçlara yol açabileceğinin çok önemli bir örneğidir. Ne yazık ki, Hitler için ‘bilim’ kurmak istediği siyasal düzenin güç odağını teşkil ediyordu. Buna ek olarak, ‘ Aryan bilim’ ırkçı bir yaklaşımla dünya barışını ve huzurunu tehdit eden faşist devlet ideolojisi içinde yer alıyordu.

Türkcan’a göre (2009); Hitler’in elinde nükleer teknoloji olması veya genetik mühendisliği alanında yeterli bilgiler olması söz konusu olsaydı neler yapabileceğini tahmin etmek bile güçtür. Zaten Mendelci yollarla üstün ırk yaratma çabasında olduğu bilinen bir gerçektir.

20. yüzyıl bilimin çalışma alanının tartışmaları açısından son derece çelişkili, karmaşık bir durum arz etmektedir. Bilim, artık din ve dogmatik baskılardan arınmakla beraber kontrolsüz bir şekilde gelişmeye açık olması dolayısıyla endişe verici bir hal almıştır.

Çevreciler ve çeşitli barış hareketleri, özellikle nükleer araştırmalarla, bu alandaki sivil (enerji) ve askeri (nükleer bombalar) muhtemel ve mevcut uygulamaları tüm dünyada her düzeyde göz hapsinde tutup, parlamentolar ve hükümetler üzerinde, medya ve lobilerde büyük baskılar kuruyorlar. İkinci alanda etik (ahlaki) nedenlerle, bitki, hayvan ve tabii insan genetiği ile oynanmasına karşı çıkan gruplardır (Türkcan, 2009:303).

Bilimsel kuruluşlarda salt ideolojik bakış açısıyla uzmanlaşmaya, kadrolaşmaya gidildiğinde körelmeye giden bir süreç içinde olması kaçınılmazdır. Bunun nedeni bilimin doğası gereği her daim yenilenen ucu açık evrensel bir birikim üzerine kurulmuş olmasıdır. Kimi zaman rastlantısal ve birbirinden kopuk görünen bilimsel gelişmelerin aslında sürecin bir devamı niteliği taşıdığı unutulmamalıdır. Oysa bilim, aydınlanma

döneminden gelen ilerleme fikrinin, rasyonalitenin ve modernleşmenin insanlığa sunduğu daha iyi yaşam umudunu temsil etmektedir.

Türkbay (2014), Bilim ve İdeoloji ekseninde Siyasal Gelişme Kavrayışına Eleştirel Bir Bakış adlı çalışmasında siyasal gelişme kavrayışını tarihsel koşullar ile ele alarak eleştirel bir bakış açısı ile incelenmektedir. Bilim ve ideoloji karşıtlığını mutlaklaştıran ölçütler analiz aracı olarak kullanılmıştır. Amerika'nın öncülüğündeki kapitalist dünyayı ve çıkarlarını korumuş ve meşrulaştırmıştır. Siyasal gelişme kavrayışı, bilimsel olmanın üstünlüğü ve güvenilirliği ile ideolojik olanı dışlamış ve Üçüncü Dünya ülkelerine sosyalist kutba yönelmemelerini telkin etmiştir. Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında demokrasi/demokratikleşme anlamına gelen kavrayış, daha sonraki yıllarda demokrasi vurgusunun istikrarı ihmal ettiği gerekçesi ile düzen ve istikrar vurgusuna ağırlık vermiştir. Siyasal gelişme kavrayışı, ekonomi biliminin kavramlarından yararlanmış ve rasyonel seçim modelleri ve politika analizleri ile varlığını sürdürmüştür. Bu koşullar altında başlayan süreç, neoklasik iktisadın egemen olması ve yeni sağın yükselişe geçmesi ile birlikte neoliberal gelişme paradigmasının öncülüğünü yapmıştır. Soğuk Savaşın sona ermesi ise siyasal gelişme kavrayışını başka bir mecraya taşımıştır. Siyasal gelişme kavrayışı bundan böyle neoliberal gelişme paradigmasının belirlediği küreselleşme söylemi çerçevesinde gelişmiştir. Küreselleşme, piyasaları küreselleştirdiği gibi, demokrasiyi de küreselleştirmiştir. Demokrasi, bu dönemde de meşrulaştırma işlevi gören bir retorik olmuştur. Böylece, siyasal gelişme kavrayışının sürekliliği tarihsel koşullara ve güçler dengesi içinde sürekli yenilenen çıkarlarına uyarlanarak sağlanmıştır.

> Bilim Nedir? Bilim; deney, akıl, gözlem ve bilimsel bilgiye ulaşma çabası ile birlikte, rastlantısallık, hırs, inatlaşma ve bir hayalin peşinden tam olarak ne yöne gittiğini bilmeden devam eden bir süreçtir. Önce astronomi ile başlayan bilimin yolculuğu, öncelikle Babilliler, Antik Yunan Pisagorcular ve antik dönemin iki büyük filozofu, Platon ve Aristoteles'in etkilerini taşımaktadır. Daha sonra ise, bin yıl gibi uzun bir süre dünyanın merkezde olduğunu savunan Batlamyus evreninin, güneş merkezli Kopernik evreni ile değişimi gibi büyük bir devrim niteliği taşıyan gelişmenin ardından Kepler, Galileo ve sonrasında Newton'un Sentez ile bugün kabul gören halini almıştır. Bilim tarihini, ulaştıkları sonuçların öneminin ve dünyayı nasıl değiştireceğinin farkında bile olmadan birbirinden kopuk ve bağımsız ama her biri diğerinin oluşumu için bir büyük anlam taşıyan adımlar olarak görmek mümkündür. 2300 yıllık bilim tarihi açısından bakıldığında her biri önemli bir yere sahip olan bilimsel gelişmelerin, bazen tesadüfi olarak meydana geldiği ve geçişlerle bilimsel paradigmanın, yenilendiği anlaşılmaktadır. "Ne zaman bir bilgi kolu ana koldan ayrılmışsa, onu yaşayan

gerçeklikle yeniden birleşmesinden önce donmuş yüzeyinin çatlaması ve erimesi gerekmiştir" (Koestler, 2013:493).

İnönü(1999), alanlarında çok başarılı olmuş siyasetçilerin ve bilim insanlarının ortak özelliklerini şöyle anlatmaktadır:

> Son olarak dikkatimi çeken iki kişisel özelliğe değinmek istiyorum. Yaşamım boyunca hem ünlü bilginlerin hem de büyük siyaset adamlarının çalışmalarını yakından görme fırsatı buldum. Bu iki farklı kategoride üstün başarı göstermiş insanların arasında bazı çarpıcı benzerlikler olduğunu ister istemez fark ettim. İki özellikleri öne çıkıyordu: Birincisi, bu insanlar kendi alanlarında karmaşık bir olay demeti ile karşı karşıya geldiklerinde bu olayları belirleyen başlıca etkenlerin neler olduğunu herkesten çabuk fark ediyorlar ve dolayısıyla o olayları siyasette istedikleri gibi yönlendirmek, bilimde ise iyice açıklayabilmek için nasıl davranmak gerektiğini gene herkesten önce söyleyebiliyorlardı .Bu üstün sezgi yeteneği, bilimde yeni buluşlara götürüyor, siyasette ise rakiplerini yenme olanağını veriyordu. İkincisi ise, bu kişilerin amaçladıkları büyük hedeflere varmak için uğraşırken önlerine çıkan küçük sorunlara takılıp kalmamakta gösterdikleri beceri ve irade gücü idi (İnönü, 1999:207).

Russel' a göre tarih boyunca güç, güçlüye iyi şeylerden haksız bir pay biçmek ve güçsüzün ise çok zahmetli ve ıstıraplı bir yaşam sürmesi için kullanılmıştır (Russel, 2014:184). Buna gücün yanlış kullanımına bağlı olarak kibir, aç gözlülük gibi eleştiriler yönelterek hem siyasetçiler hem de bilim insanları için 'güç sevdası' kavramının çok önemli ortak bir nokta olduğunu belirtmektedir. Bilginin peşinde koşmak temel olarak güç sevdasının harekete geçirdiği bir şeydir. Keza bilimsel tekniklerdeki ilerlemeler de öyledir. Siyasette de reformcu bir insan en az bir despotunki kadar kuvvetli bir güç sevdasına sahip olabilir (Russel,2014:195).

Tüm sosyoloji kuramcılarının üzerinde durduğu temel soru: 'Nasıl daha iyi bir toplumsal düzen sağlanacağıdır?' Bu sorunun yanıtlanması oldukça zor görünmektedir. Ancak hukuk, demokrasi, etik, özgürlük-eşitlik gibi evrensel değerlerin kurumsallaştığı ideal bir yönetim biçiminde bu gerçekleştirilebilir. Bu her ne kadar 'ütopya' olarak görülse de toplumsal değişimin iyi yönde olması için bu çaba gereklidir. Bu nokta da Siyaset ve Bilim ilişkisi içinde ortak değer olan etik ilkeler korunduğu sürece, salt faydacılık anlayışından arınmış, ilerlemeci ve müreffeh bir toplum düzeni inşa edilebilir.

Ellul'e göre; siyaset tekniğin, gelişmelerin önünü açmalıdır. Elbette bunun da bir maliyeti vardır. Yenilenen her teknoloji yeni alt yapı gereksinimi ve dolayısıyla artan

masraflar demektir. Parlak fikir olarak ortaya atılan şeylerin bazen uygulamada sakıncaları olduğu zamanla fark edilir. Su kaynakları, hava kirliliği ve çevre problemleri ortaya çıkar ki bunların çözümü de artan maliyetler demektir. Özetle; siyaset hedefi belirler, ama teknisyen son noktasına kadar araçları dikte eder. (Ellul, s.2003:280)

Tekniğin yükselen bir değer olması, siyasetçiler ile teknikler arasında arasın gizli bir çatışmayı da beraberinde getirir. Tekniklerin devlette görev almaları, politikacılarla teknisyenler arasında bir çatışmaya sebep olur. Bu seçilmişlerle atanmışlar arasındaki güç ya da yönetme kavgasıdır. Ancak Ellul bu konuda aynı zamanda biraz karamsardır.

Siyasetçiler, tekrar seçilmek veya iktidarda kalmak adına palyatif çözümler üreterek popülist yaklaşırlar sorunlara. Bürokrasiden gelen itirazlara rağmen yanlış kararlar alıp bunları uygulamak üzere teknisyenleri görevlendirirler. Alınan bir kararı uygulamak için teknik geliştirmeleri beklenir. Aslında yapılması gereken bilimsel kararı alıp uygulamaktır.

Burada en tehlikeli olan durum ise; politikacı ile beraber teknikler de yozlaşır ve karşılıklı çıkar ön planda tutularak yönetimde iş birliği yapılırsa çok endişe verici sonuçlar ortaya çıkabilir. Ellul'un Teknoloji Toplumu bu tehlikeye işaret etmektedir. Burada esas gerekli olan bilinçli bir seçmen kitlesinin varlığıdır. İnsanın sürekli artan kâr beklentisiyle teknik ilerlemelere yaklaşması risklidir. İnsan bir makineleşme süreciyle tehdit altındadır. İnsanı insan yapan değerlerin, hümanizmin korunması temel amaç olmalıdır.

Ellul'e göre eğitim tekniği klasik eğitimden modern eğitime geçişi kolaylaştırır, bireyi geliştirir. Cezalandırıcı değil, ödüllendiricidir. Ezbere dayalı değil, öğretmeye yöneliktir. Araştırmacıdır, yeni şeyleri bulmayı destekler. Böylece çocuk, idealize edilen toplum için dönüştürülür. Teknoloji toplumun geleneksel değerlerini etkileyip değiştirdiği bir süreçtir. Bu sürecin sonunda tek tip bir dünya üretmek amaçlanmıştır. Teknik ayrıca rasyonalite üzerine kurulmuştur. Kendine bir sınırlama tanımaz ve siyasi, ekonomik ve sosyal şartları da zamanla değiştirir.

2.2. Kavram ve Terimler

2.2.1.Siyaset

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük 'ün 'siyaset' maddesinde şunlar yazıyor: "Politika, Devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış."

Yunanlı düşünür Aristoteles'e göre siyaset ortak yaşamın ortak iyiye göre düzenlenmesidir. Aristoteles'e göre "İnsan doğası gereği siyasî hayvandır." Machiavelli'e göre ise siyaset iktidar mücadelesidir.

Heywood'a göre; Siyaset, en geniş anlamda, insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir.

Siyasal parti

Bu tezde örneklemi oluşturan milletvekillerinin yaşadıkları tecrübeler belirli bir noktada üyesi oldukları siyasal parti ile kesişmektedir. Bu nedenle siyasa parti kavramının ve Türkiye'de ki siyasal partilerin siyasetin yönünü belirleme konusunda büyük önemi bulunmaktadır.

Weber'e göre siyasal parti;

> "Sınıflar"ın asıl yerinin ekonomik düzen içinde olmasına karşılık, "statü grupları"nın asıl yeri sosyal düzen, yani "onur" dağılımının yer aldığı toplumsal alan içindedir. Sınıflar ve statü grupları, bulundukları alanların içinden, birbirlerini ve hukuk düzenini etkilerler ve karşılığında hukuk düzeni tarafından etkilenirler. "Partiler" ise, "güç ve iktidar" binası içinde yer alırlar. Partilerin eylemleri, sosyal "güç ve iktidar" kazanmaya yöneliktir; başka bir deyişle, içeriği ne olursa olsun bir toplumsal eylemi etkilemeye çalışırlar. Kural olarak, partiler bir sosyal "kulüp" içinde de, "devlet" içinde de var olabilirler. Sınıfların ve statü gruplarının eylemlerinin tersine, partilerin toplumsal eylemleri her zaman bir "toplumsallaştırmamı" içerir. Çünkü parti eylemleri hep planlı biçimde ulaşılmaya çalışılan bir hedefe yöneliktir. Bu hedef bir "dava" da olabilir (maddi ya da manevi amaçları olan bir program gibi), "kişisel" amaçlar da (hizmetsiz maaşlı görev, güç ve iktidar, bunlar sayesinde de partinin liderine ve yandaşlarına onur gibi). Genellikle parti eylemi bunların hepsini eşzamanlı olarak hedefler. Bu nedenle partiler ancak toplumsallaşmış topluluklarda, yani belli ölçüde rasyonel bir düzene ve bu düzeni yaptırımlarla uygulamaya hazır bir görevli kadrosuna sahip topluluklarda varılabilirler. Çünkü partiler tam da bu kadroyu etkilemeyi ve

mümkünse onu partinin yandaşları arasından seçmeyi amaçlarlar (Weber.1987:189).

Kışlalı'nın siyasal parti tanımı ise şöyledir:

> Siyasal partiler, bir program çerçevesinde siyasal kararları etkilemek ve bu amaçla siyasal iktidarı ele geçirmek üzere örgütlenmiş kuruluşlardır (Kışlalı, 1994: 219).

Kapani'nin siyasal parti tanımı ise şöyledir:

> "Siyasal parti nedir?" sorusunu cevaplandırmakla başlamak yerinde olur. Siyasal partilerin şimdiye kadar çeşitli tanımları yapılmıştır. Bunlardan bir kısmı, "seçim" ve "serbest yarışma" gibi unsurlara ağırlık tanımaları bakımından sadece çok partili demokratik sistemler için geçerli sayılabilirler. Bu ise, otoriter ve totaliter sistemlerdeki partileri "siyasal parti" saymamak gibi sosyal gerçeklere uymayan bir sonuç doğurur. Bize göre, değişik parti tiplerini kapsayacak genişlikte fonksiyonel bir tanımlamaya gitmekte yarar vardır. Bu açıdan siyasal partileri, bir program etrafında toplanmış, siyasal iktidarı elde etmek ya da paylaşmak amacını güden, sürekli bir örgüte sahip kuruluşlar olarak tanımlayabiliriz. Burada en önemli unsur, siyasal iktidarı "ele geçirmek" veya hiç değilse onu başka partilerle "paylaşmak" amacıdır (Kapani, 2016:175).

Kapani'ye göre siyasal partilerin fonksiyonları şunlardır:

> a) Siyasal partilerin en başta gelen fonksiyonlarından biri, toplumdaki çeşitli çıkarların ve istemlerin birleştirilmesini ve kanalize edilmesini sağlamaktır.
> b) Siyasal partiler, hemen bütün rejimlerde, halk kitleleri ile iktidar arasında bir köprü vazifesi görürler.
> c)Siyasal partilerin önemli fonksiyonlarından biri de, "siyasal personel"in, yönetici kadroların ve liderlerin seçilmelerini sağlamaktır. Bütün modern siyasal sistemlerde demokratik veya totaliter olsun- politik kadrolar ve liderler genellikle partiler içinden çıkarlar.

Milletvekili

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'milletvekili' maddesinde Anayasa'ya göre millet meclisine seçimle giren millet temsilcisi, saylav, mebus, parlamenter, vekil.

Başka bir tanıma göre ise *Milletvekili*:

Milletvekili, Parlamenter veya Mebus, bir parlamentoda oy verenleri temsil eden kişidir.

Ülkemizde ilkokul mezunu olan 25 yaşını doldurmuş her Türk vatandaşı veya çifte vatandaşlığı olan kişiler milletvekili seçilebilmektedir. 16 Nisan 2017

referandumundan sonra ülkemizde cumhurbaşkanlığı sistemine geçilmiştir. Milletvekillerinin görevlerini yaptıkları yasama kurumu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde halen 600 milletvekili bulunmaktadır.

Türkiye'de siyaset oldukça rağbet edilen ve ilgi gören bir alandır. Toplumun çeşitli kesimlerinden ve çeşitli meslek gruplarından insanlar siyasete girme ve milletvekili olmak için dünya görüşüne uygun bir siyasal partiden aday olarak siyasal katılım göstermektedir. Kışlalı bu durumu söyle açıklamaktadır:

> Gözlemler, gelir düzeyi ile siyasal katılma eğiliminin doğru orantılı olduğunu ortaya koyuyor. Gelir düzeyi yükseldikçe siyasal olaylara ilgi artarken, en düşük gelir gruplarına gidildikçe bu ilgi tamamen yok olabiliyor. Yoksul sınıfların temsiline yönelik siyasal partilerin bulunmadığı durumlarda, bütün partilerin yöneticileri, yasama ve yürütme organının üyeleri, üst ve orta gelir düzeyindekilerle sınırlı kalabiliyor. Meslek, bir anlamda parayı kazanma biçimidir. Ne var ki, aynı gelir düzeyinde olanlar arasında bile, siyasal katılma eğilimi mesleklere göre farklılıklar gösterebilmektedir. En etkin siyasal katılmanın genellikle serbest meslek gruplarında görüldüğünü söyleyebiliriz. Bu arada iş çevresi de siyasal katılma açısından önem taşıyabilmektedir. Eğitim düzeyinin düşük olduğu, aile etkisinin azaldığı durumlarda, iş çevresinin etkisi artmaktadır. Siyasal katılma eğiliminin doğru orantılı artıp ya da eksildiği bir başka değişken de eğitim düzeyidir. Eğitimin, kişilerin siyasal olaylarla ilgili bilgi edinmelerini, o bilgileri yorumlamalarını, kendi toplumsal durumları ve sorunlarıyla bağlantısını kurmalarını kolaylaştırdığı ölçüde siyasal katılma eğilimlerini arttırması doğaldır. Ama eğitim düzeyinin büyük ölçüde gelir düzeyine bağımlı olduğu da unutulmamalıdır. Alt gelir grupları aynı zamanda düşük bir eğitim düzeyinde bulunduklarından, onların siyasete ilgisizliklerinin bu iki etkenin ortak ürünü olduğu söylenebilir… Siyasal katılma açısından özel bir durum, etnik ya da dinsel "azınlık grupları"yla ilgilidir. Dayanışma, kendini ve benzerlerini çoğunluğa karşı savunma duygusu, bu gibi grupların siyasal yaşama daha çok katılmalarında rol oynamaktadır. Üstelik siyasal yaşama yalnız daha çok katılmakla kalmamakta, aynı zamanda aynı yönde katılma eğilimi taşımaktadırlar. Bu nedenle de, siyasal yaşamda toplumdaki oranlarının üstünde bir ağırlık kazanabilmektedirler. Fransa'daki Ermeni, ABD'deki Yahudi azınlığım örnek olarak verebiliriz. Azınlık grubunun ekonomik gücü ve eğitim düzeyi yükseldikçe, söz konusu etki de doğal olarak artar (Kışlalı,1991:94).

> Çağdaş demokrasiler, katılma olanaklarını sanayi kuruluşlarına ve özerk kurumlara kadar uzatmaktadırlar, işçilerin işletmelerin, öğretim üyelerinin ve hatta öğrencilerin üniversitelerin yönetimine katılmaları uygulamaları çoğalmaktadır. Ekonomik demokrasi olarak da adlandırılan birinci uygulamanın amacı, verimliliği arttırmak ve yabancılaşmayı gidermektir. Siyasal katılma, çeşitli toplum kesimlerine temsil olanağı sağlayarak, toplumda belirli bir dengenin ve uzlaşmanın oluşumunu kolaylaştırır. Katılım olanakları değişik bir biçimde arttıkça, toplumdaki güçler dengesinin siyasete barışçı yollardan yansıması ve

siyasal istikrarın artması doğaldır. Eğer toplumdaki bazı kesimler yeterli katılma olanaklarına sahip değilseler bir "katılma bunalımı" doğar- (Kışlalı,1991:92).

Bilim

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'bilim' maddesinde şu ifadeler yer almaktadır.

"Evrenin veya olayların bir bölümünü konu olarak seçen, deneye dayanan yöntemler ve gerçeklikten yararlanarak yasalar çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, ilim."

"Genel geçerlik ve kesinlik nitelikleri gösteren yöntemli ve dizgesel bilgi."

"Belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir ereğe yönelen bir bilgi edinme ve yöntemli araştırma süreci."

"Bilim, doğal dünyayla ilgili soruları cevaplamak üzere bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak herkesin irdelemesine açık geçerli ve güvenilir genellemeler ve açıklamalar ortaya koyma etkinliğidir" (William F. McComas).

Bilim, her türlü düzenden yoksun duyu verileri (algılar) ile mantıksal olarak düzenli düşünme arasında uygunluk sağlama çabasıdır. (Albert Einstein)

2.2.2. İdeoloji

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'ideoloji' maddesindeki açıklama şu şekildedir :

"Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü."

İdeoloji kavramı, Fransız Devrimi döneminde Antonie Destutt de Tracy tarafından türetilmiş ve ilk kez, 1796 yılında kullanılmıştır. De Tracy'ye göre ideoloji, yeni bir "fikirler bilimi" anlamına geliyordu. De Tracy, aydınlanma coşkusuyla, fikirlerin kökenlerinin nesnel olarak ortaya çıkarılabilmesinin mümkün olduğuna inanıyordu. Ayrıca, bu yeni bilimin, aynen biyoloji ve zooloji gibi yerleşik bilimlerin edindiği gibi bir konum elde edeceği kanaatindeydi.

Alman İdeolojisi kitabında Marx'in ideoloji kavramı, daha sonraları Engels'in "yanlış bilinç" olarak adlandırdığı, yanlış bir dünya görüşünü ifade eder. Marx, ideoloji kavramını eleştirel bir kavram olarak kullanmıştır. Bunun nedeni bu kavramın topluma, yönetici sınıfın çıkarları ve bakış açısını yansıtması gerçeğinden doğduğuna inanmasıdır.

Yönetici sınıf her zaman kendi çıkarları doğrultusunda hareket eder ve işçi sınfı ise durumunun gerçek sebeplerini görmekten hayli uzaktır. Marx, bu ifadeyi camera obscura, yani ters resim fikriyle dile getirir. Buna göre, 'proleterya' nın hakları kısıtlı olmasına rağmen, mülk sahibi ve üretici güçleri elinde bulunduranların yani egemen sınıfın sahip olabileceği imtiyazlı konumu haklı olarak görmesi şeklinde değerlendirilmektedir

Ideology and Utopia (İdeoloji ve Ütopya), adlı eserinde Mannheim, ideolojileri, belli bir sosyal düzeni savunmaya hizmet eden düşünce sistemleri ve bu düzendeki baskın ya da yönetici grubun çıkarlarının kabaca ifadesi olarak tanımlamıştır.

2.2.3.Bilim İnsanı

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'bilim insanı' maddesinde şunlar yazıyor:

"Bilim adamı."

Bilim insanı (bilgin, âlim) bilimsel çalışmalarla uğraşan kimsedir. Bilim insanları araştırmak ve bulmak konusunda gösterdikleri dirayetle dikkat çekmektedir. İnsan, önce evreni anlamak ve açıklamak gayesiyle, daha sonra ise onu kontrol etmek isteğiyle bilime yön vermiştir. Öte yandan, insanlığa faydalı olmak bir bilim insanı için en büyük tatmin kaynağıdır. İnsan doğası gereği bilmek ister.

Bir bilim insanı; meraklı ve şüphecidir aynı zamanda. René Descartes, "de omnibus dubidantum – her şeyden şüphelen" bakış açısı bilim insanlarında hakimdir. Bilim insanlarında olması öngörülen bazı vasıflar ise şöyle sıralanabilir, dürüstlük (sahtekarlık bilim insanının kariyerinin sonunu getirmekle kalmaz tüm itibarını saygınlığını ve güvenilirliğini yok eder), tarafsızlık (bir bilim insanı siyasi, dinsel ya da ekonomik baskı ve çıkarlar bilim insanını etkilememelidir).

2.2.4.Akademisyen

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'akademisyen' maddesinde şunlar yazıyor:

"Öğretim üyesi".

Akademisyen, yüksek öğrenim kurumlarında öğrencilere ders veren ve araştırma yapan, diğer yandan dünyadaki bilimsel araştırmaları takip ederek katkıda bulunan kişilere verilen addır. Akademisyen sadece geleceğin meslek sahiplerini yetiştirmekle kalmaz aynı zamanda alanındaki tüm gelişmeleri takip ederek akademik çalışmalarına devam eden kişidir.

2.2.5. Üniversite

Türk Dil Kurumunun hazırladığı Türkçe Sözlük'ün 'üniversite' maddesinde şunlar yazıyor:

"Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul gibi kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu".

"Genellikle fen, edebiyat, hukuk, tıp, mühendislik gibi alanlarda eğitim ve araştırma yapan fakültelerden oluşan yüksek öğretim kurumu."

BÖLÜM 3. YÖNTEM

3.1. Yöntem

Araştırmada veri toplama aracı olarak niteliksel araştırma yöntemi uygulanmıştır

3.2. Niteliksel Araştırma Nedir?

Pozitivist bilim anlayışında, araştırmacı genelleme yapacağı bilgiye ulaşmayı hedefler. Nicel araştırmalar, pozitivist ve determinist anlayışı temel aldığı için nesnellik ilkesiyle bakarlar sosyal gerçekliğe. Buna karşılık yorumsamacı ve eleştirel bilim anlayışında ise nitel araştırmalarda kişi, durum ve olgunun ne olduğunun veya nasıl başlayıp nasıl sürdüğünün anlaşılması amaçlanmaktadır.

> Araştırmacı, verilere gömüldükten sonra anlamı yakalar ve keşfeder. Kavramlar, temalar, motifler, genellemeler ve taksonomiler biçimindedir. Ölçütler, özel olarak oluşturulur ve çoğunlukla tek bir ortama ve araştırmacıya özgüdür. Veriler, belgeler, gözlemler ve yazıya dökülmüş konuşmalarından kelimeler ve imgeler biçimindedir. Kuram, nedensel olabileceği gibi olmayabilir de ve genelde tümevarımcıdır. Araştırma prosedürleri özeldir ve yinelemeye pek rastlanmaz. Analiz, kanıtlardan temalar veya genellemeler çıkararak ve verileri tutarlı, anlaşılır bir resim oluşturacak şekilde düzenleyerek ilerler" (Neuman, 2013 :233).

Bunu yaparken "nasıl" ya da "niçin böyle olduğuna odaklanır. Bu nedenle betimleme ve genellikle açıklama amacı taşır. Bu durumda betimleme, önce "ne" olduğunu bilmek sonra ise "nasıl", "niçin" sorularıyla açıklamaya çalışmaktır. Açıklama, nicel araştırmalarda olduğu gibi kuramsal bir çerçeveyle doğrulanmaktadır ancak "nitel araştırmacı önceden tahmin edilmeyen verilere açıktır ve bir çalışmanın başlarında sürekli odağı yeniden değerlendirir. Araştırmanın yönünü değiştirmeye ve yeni kayıt dizilerini izlemeye hazırlıklıdır" (Neuman, 2013:228).

3.3 Nitel Araştırma Süreci

Konu belirlendikten sonra, araştırma sorusu oluşturulurken, araştırma yapılacak alanla ilgili literatür taraması yapılarak, araştırma konusunun soru cümlesine

dönüştürülür. Araştırma sorusu kuramsal çerçeveyi belirler. Nitel araştırmada seçilen konuyla ilgili doğrudan verilerin toplanması gerektiğinden, çalışılacak alanla ilgili koşullar incelenmeli ve sınırlılıkların farkında olunmalıdır. Nitel araştırmada, araştırmacı katılımcı bir roldedir ve araştırma ortamına girer, orada zaman geçirir, ortamdaki kişilerle etkileşime girer. Çoğunlukla gözlem, görüşme ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmaktadır. Betimsel analiz ve içerik analizi ile veriler değerlendirilir. Örneklem grubundaki katılımcıların, görüşlerinin içerikleri detaylı bir şekilde analiz edilir.

> Nitel araştırma tarzı esnektir ve konuyu bir çalışma boyunca yavaş yavaş odaklamayı teşvik eder. Araştırma planlamanın erken bir aşamasında yalnızca çok az miktarda konu daraltma gerçekleşir; daraltmanın çoğu, bir araştırmacı veri toplamaya başladıktan sonra gerçekleşir. Odaklama ve rafine etme araştırmacı verilerin bazılarını topladıktan ve ön analize başladıktan sonra devam eder. (Neuman, 2013: 228).

Sosyal olayların yapısı gereği nitel araştırma sonucu elde edilen bulguların genellenmesi zordur; çünkü yaşamdaki olaylar durağan olmayıp sürekli bir değişim içindedir. Nitel araştırmalarda örneklem evreni temsil edecek büyüklükte seçilmediği için istatistiksel açıdan genelleme yapılması da doğru değildir. Elde edilen sonuçlar söz konusu alanda yapılan önceki araştırmalara farklı bir bakış açısı kazandırır.

Bilimsel araştırma yöntemi olarak; niteliksel araştırma araştırılan konu hakkında çok zengin, derin ve ayrıntılı bilgi sunar. Araştırılan sorunsalı mevcut bağlamları içerisinde açıklar. Araştırmacıya, araştırma konusunda zaman ve bağlama bağlı olarak derinlemesine gerçekçi bir bakış açısı sağlar. Öte yandan, araştırılan konu hakkında sayısal bilgiler vermesi mümkün değildir. Örneklem kısıtlı olduğu için genellemelere varmak doğru değildir.

> Niteliksel araştırmanın ruhuna uygun olarak;
>
> Bazı insanlar nitel verilerin "yumuşak", elle tutulamaz ve önemsiz olduğuna inanır. Böyle veriler o kadar belirsiz ve zor anlaşılırdır ki araştırmacılar onları gerçekten kavrayamaz. Bunun böyle olması gerekmez. Nitel veriler gerçek olayları belgelemeyi, insanların (kelimelerle, jestlerle ve tonlamayla) söylediklerini kaydetmeyi, belirli davranışları gözlemlemeyi, yazılı belgeleri araştırmayı veya görsel imgeyi incelemeyi gerektirir (L. Neuman, 2013:233).

Her bir görüşmenin Türkiye'de akademisyenler ve siyaset ilişkisi konusunda düşünce çeşitliliğini yansıtması ve gerçekçi bir değerlendirme niteliğinde olması amaçlanmıştır. Özetle, bu araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde; akademisyen siyasetçilere örnek oluşturabilecek yaş, cinsiyet etnik köken, disiplin/alan gözetmeksizin

Araştırmada araştırmacının ilgili alanı yakından incelemesi ve hatta mümkünse katılımlı gözlem yoluyla ilk elden bilgi toplaması önemlidir. Bu nedenle araştırmacının çalışacağı grubu ya da örneklemini seçerken dikkatli davranması gerekmektedir. Araştırmacının örneklem seçiminde kullanabileceği bazı yöntemler bulunmaktadır. Nitel araştırmada örneklem seçimi nicel yöntemde olduğundan biraz farklıdır. Öncelikle nitel araştırmada derinlemesine inceleme yapılması, büyük bir örneklem kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Hatta bazı durumlarda tek başına bir birey araştırma örneklemini oluşturabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2003).

Araştırmada temel nitel veri toplama tekniklerinden biri olan derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada niteliksel yöntemin kullanılmasıyla, incelenen "sosyal dünyanın karmaşık, ayrıntılı, kapsamlı yapısını anlayabilmek için, niteliksel yöntemin zengin, ayrıntılı, kapsamlı verisine" ulaşma imkânı amaçlanmıştır (Mason ve Silverman'dan aktaran Kümbetoğlu, 2008:43).

Bu çalışma da derinlemesine görüşme yapılmasının sebebi; derinlemesine görüşmenin "sosyal dünyadaki görünür birçok olgu, süreç, ilişkinin görünümünden çok özüne inmeyi, bunların ayrıntılarını kavramayı ve bütüncül bir biçimde anlamayı" kolaylaştıran bir görüşme türü olduğudur (Kümbetoğlu, 2008: 72).

Niteliksel araştırma istatistiki bilgi vermez ve elde edilen veriler zaman, mekan ve sosyal ortam bağlamından ayrı düşünülemez. Nitel araştırmada mutlak bir doğru, mutlak bir sonuç beklenmez. Bu açıdan genellemelere varmak sosyal bilimlerin doğasına aykırıdır.

> Bir araştırma ortama bağlı olarak yürütüldüğü zaman 'sonuçların genellenebilirliği' konusunda birtakım sorunların çıkması doğaldır. Sosyal olgular içinde bulundukları ortama göre şekillendikleri için, belirli bir ortam içinde ortaya çıkan sonuçların doğrudan başka ortamlarda ortaya çıkabilecek olgulara genellenmesi mümkün değildir. Böyle bir genelleme çoğu zaman sosyal olguların doğasına aykırıdır. Belirli bir ortamı fiziksel, sosyal, psikolojik, bilişsel boyutlarıyla aynen oluşturmak mümkün olmadığına göre, belirli bir ortamda elde edilmiş araştırma bulgularını ve sonuçlarını başka ortamlara genellemek oldukça

> güçtür. Bu nedenle nitel araştırma genellenebilir sonuçlar üretme çabası içinde değildir ve 'genellenebilirlik' nitel araştırmanın önemini ve geçerliliğini saptamada önemli bir ölçüt değildir (Yıldırım, 1999:11)

Ayrıca nitel araştırmada her olgu aslında kendi ortamında ve zamanında anlam kazanmakta ve buna uygun olarak değerlendirme yapılması gerekmektedir.

> Böyle ortamlarda oluşan olguları genellemek oldukça güçtür ve her olgu aslında kendi ortamında ve zamanında anlam kazanır. Her ne kadar bu ortamlarda oluşan olguları diğer benzer ortamlara genellemek güç ise de, bu olguları derinlemesine incelemek ve anlamak, benzer ortamlarda oluşacak olguları anlamada önemli bir tecrübe kaynağı oluşturabilir. Bu çerçevede nitel araştırma yöntemleri, bizzat pratiğin içindeki bireylere anlamlı ve gerçekçi bulgular sağlayabilir (Yıldırım, 1999:16)

Derinlemesine görüşmelerde katılımcı ile moderatörün diyaloğunun sağlıklı yürütülmesi çok önemlidir. Özellikle araştırma konusunun siyaset ve bilim ilişkisi olması, bununla beraber katılımcıların bakan, milletvekili gibi önemli görevlerde olması veya daha önce görev alması nedeniyle yaklaşım ve üsluba gereken özenin gösterilmesi amaçlanmıştır. Görüşmelerin, dolayısıyla araştırmanın sağlıklı yürütülmesi açısından bu hususa çok dikkat edilmiştir.

Tüm veri toplama tekniklerinde olduğu gibi, bu tekniklerinde kısıtlılıkları vardır. Hazırlanan görüşme formlarının ön uygulamasının yapılması önemlidir. Sahaya çıkmadan önce hazırlanan bu formlar sahadaki uygulamada aynı etkili sonucu vermeyebilir ya da güçlü kalabilir. Bir diğer hususta, moderatörün olabildiğince tarafsız ve önyargısız olması gereğidir. Görüşme süresince, katılımcıyı sözlü ve sözsüz yargılayıcı, yönlendirici ve teyit edici davranışlardan olabildiğince kaçınması gereklidir. Böylelikle yapılan görüşmelerden sağlıklı veriler elde edilebilir ve araştırmaya objektiflik kazandırılabilir.

3.4. Çalışmada Uygulanacak Yöntemsel Modelin Referansları

Çalışmada temel olarak; ilgili literatürün ışığında akademisyenler betimlenmeye çalışılacaktır. Bu noktadan hareketle, Weber'in "statü", "statü onuru", "ideal tip", "Bourdieu'nun, Weber'in statü kavramından hareketle geliştirdiği "kültürel sermaye" kavramından ve bu konudaki çalışmalarından da yararlanılmıştır.

Kavramsal çerçeve ve durum betimlemesine dair olan bölüm tamamlandıktan sonra nicel veri toplama tekniği olan anket uygulamasının araştırmacı tarafından örneklem grubuyla yapılmıştır. Burada örneklem grubunun (katılımcıların) statülerinden kaynaklanan siyaset ve bilim ilişkisi üzerine düşüncelerinin değerlendirildiği yüz yüze, derinlemesine görüşme uygulanmış ve elde edilen verilerin niteliksel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiştir.

3.5 Araştırmanın Örneklemi

Bu tezin konusu olan Türkiye'de *Siyaset* ve *Bilim* ilişkisi üzerine daha önceden yazılmış pek fazla çalışma bulunmaması nedeniyle, niteliksel araştırma teknikleri çerçevesinde yüz yüze görüşme soruları tez danışmanı Prof. Dr. Nurgün OKTİK ve araştırmacı Nurdan AKTAŞ tarafından hazırlanmıştır. 1980 sonrası Türkiye'de milletvekili olarak görev alan akademisyenlerin siyaset ve bilime bakışları konusunda yapılan bu araştırmada araştırmacı Nurdan AKTAŞ tarafından Ekim 2016- Temmuz 2017'yi kapsayan süreç içerisinde 65 (altmış beş) görüşme gerçekleştirilmiştir. TBMM'de 1983-2016 (17-26. Yasama Dönemleri) arasında görev almış olan (cinsiyet faktörü dikkate alınmaksızın, halen milletvekili olan akademisyen kökenli 39 milletvekili ve geçmişte siyasette görev almış olan akademisyen kökenli 26 milletvekili) akademisyen milletvekilleri ile niteliksel araştırma tekniği uygulanarak yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Tez önerisinin sunulmasının ardından derinlemesine görüşme çerçevesi oluşturulmuş ve 20 Nisan 2016 tarihinde Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden alınan yazıyla görüşme randevu taleplerine başlanmıştır. Örneklem seçiminde aşağıda belirtilen kıstaslar dikkate alınmıştır. Belirlenen üç gruba da randevu talebi iletilmiş ve görüşmeyi kabul edenlerle de görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

1. Grup: Üniversitede Yrd. Doç., Doç., Prof. unvanlara sahip olan, öğretim üyesi olarak çalışmış olanlar.

2. Grup: Yüksek lisans ve doktora yapmış ancak üniversitede bir unvanla çalışmamış olanlar.

3. Grup: Lisans ya da yüksek lisans mezunu ancak öğretim görevlisi olarak üniversitede ders vermiş olanlar.

Araştırma evreni şu şekilde gerçekleşmiştir; TBMM albümlerinden ve yapılan araştırmalardan alınan veriler kapsamında görüşme randevu taleplerine olumlu yanıt

veren milletvekilleri ile görüşmeler yapılmıştır. (TBMM milletvekili listesi, TBMM albümleri, TBMM kayıtları)

Tablo 1: Örneklem (Temmuz 2017)

Görüşme Yapılan Kişiler	Adalet ve Kalkınma Partisi	CHP	MHP	HDP	DSP	FP	TOPLAM
26. Dönem Milletvekilleri (Aktif)	17	15	5	2	0	0	39
1980 Sonrası, Geçmiş Yasama Dönemleri Milletvekilleri (Emekli)	7	11	1	0	6	1	26
TOPLAM	24	26	6	2	6	1	65

Bu çerçevede 39 aktif siyasette yer alan ve 26 daha önceki dönemlerde milletvekilliği yapmış olan 8 kadın, 57 erkek akademisyen milletvekili ile görüşmeler yapılmıştır.

3.6 Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırma da 65 adet derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşülecek kişilerin belirlenmesinde belli bir gruba değil, her partiden ve disiplinden/alandan milletvekillerine ulaşmak amaçlanmıştır. Görüşmelerde kartopu tekniğiyle bir katılımcıdan diğer bir katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır ancak bazen iletişim bilgilerinin revize edilmemiş olması ya da ulaşılan kişinin randevu talebini olumlu karşılamama gibi durumlar da gönüllülük esasıyla randevu talebine olumlu yanıt veren milletvekilleriyle araştırmaya

devam edilmiştir. Örneklemin genişliği farklı düşünce yapılarına ulaşmak açısından oldukça yararlıdır ve araştırmacıya daha geniş bir analiz yapma imkanını sunar. Yapılan veri analizi önemli noktaların altını çizmek ve son raporlamayı kolaylaştırıcı niteliktedir. Siyasal partilerin parti gene merkezi ve mecliste yer alan milletvekili danışmanları aracılığıyla iletişime geçilmiştir. Bununla birlikte niteliksel araştırma tekniğinde kullanılan kartopu modeli ile görüşme yapılan milletvekilinden bir başka akademisyen milletvekilinin iletişim bilgileri istenmiştir. Sonuç olarak CHP 26, Adalet Ve Kalkınma Partisi 24, MHP 6, DSP 6, HDP 2 ve FP 1 olmak üzere toplam 65 görüşme gerçekleştirilmiştir. Adalet Ve Kalkınma Partisi' de sayısal olarak daha fazla milletvekili olması bakımından daha fazla akademisyen milletvekili bulunmaktadır. Ancak gönüllü olarak görüşmeyi kabul etme açısından böyle bir durum ortaya çıkmıştır. Adalet Ve Kalkınma Partisi milletvekilleri ile yapılan görüşmelerde bu konu araştırmacı tarafından dile getirilmiştir ve buna cevap olarak iktidar partisi olma dolayısıyla muhalefet partisi milletvekillerinden çok daha yoğun bir çalışma programları olduğu ifade edilmiştir. Burada dikkat çekici olan ise aktif olarak mecliste bulunan Adalet Ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin, aynı şekilde mecliste aktif milletvekili olan CHP milletvekillerinden fazla olmasıdır. Buradan daha önceden Adalet Ve Kalkınma Partisi'de görev almış akademisyen milletvekillerinin anlamlı bir şekilde görüşmek istemediği sonucu çıkmaktadır. Öte yandan, bazı akademisyen milletvekilleri ise birkaç kez görüşme randevusu vermiş ancak görüşme gününde ve saatinde farklı gerekçelerle görüşmeyi kabul etmemiştir.

3.7. Araştırmanın Güçlü ve Zayıf yönleri ve Sınırlılıklar

Niteliksel araştırma araştırılan konu hakkında çok zengin, derin ve ayrıntılı bilgi sunar. Araştırılan problemleri mevcut bağlamları içerisinde açıklar. Araştırmacıya, araştırma konusunda zaman ve bağlama bağlı olarak derinlemesine gerçekçi bir bakış açısı sağlar. Araştırılan konu hakkında sayısal bilgiler vermesi mümkün değildir. Örneklem kısıtlı olduğu için genellemelere varmak doğru değildir.

Türkiye'de siyasi gündemin terör, başkanlık sistemi, erken seçim, ekonomik sorunlar nedeniyle çok yoğun olması, 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişimi sonrasında gelişen siyasi ortam araştırma örneklemine ulaşma noktasında çok büyük bir

sorun teşkil etmiştir. Bu siyasi belirsizlik ortamında görüşmelerin ayarlanması zor olmasına rağmen büyük bir çaba sarf edilerek tez önerisinde belirtilen görüşme sayısına ulaşılmıştır.

3.8. Etik Olarak Dikkate Alınacak Noktalar

Araştırmada katılımcılarla yapılacak olan derinlemesine görüşmelerde saygı en önemli etik hassasiyetimizi oluşturmaktadır. Buna göre katılımcılardan alınan hiçbir bilgi ve veri bu araştırma dışında kullanılmayacaktır. Burada örneklem grubunun (katılımcıların) siyaset ve bilim dünyasındaki statülerinden kaynaklanan bakış açılarının niteliksel araştırma tekniklerinden derinlemesine görüşme uygulanması ve elde edilen veriler niteliksel araştırma tekniklerine göre çözümlenmiştir.

Tüm araştırmalarda geçerli olan; "Etik araştırma standartları, pek çok başka alandakilerden (örn. Tahsilat daireleri, polis departmanları, reklamcılar gibi) daha sıkıdır. Profesyonel toplumsal araştırma, hem doğru araştırma tekniklerinin bilinmesini (örn. örnekleme), hem de araştırmada etik kaygılara duyarlı olmayı gerektirir. Bu kolay değildir." (L. Neumann, 2012:192). Bu bakış açısıyla etik kaygılar üzerinde özenle durulmuş ve bütün katılımcıların görüşlerine objektif bir şekilde değerlendirme, yer verme amaçlanmıştır. Etik sorumluluğun bir parçası olarak, görüşme yapılan tüm katılımcılara araştırmanın içeriğinin ve amacının ne olduğuna ilişkin açıklayıcı bilgiler verilmiş, katılımcıların soruları yanıtlanmaya çalışılmış ve ses kaydı için izin alınmış, görüşülen kişinin isminin geçmesine izin verip vermediği sorulmuştur.

Bu araştırma sürecinde Türkiye'de yaşanan gergin ortam ve görüşülmek istenen kişilerin bazı hassasiyetlerinin olması nedeniyle yapılan görüşmelerde bazı güçlükler ve etik sorunlarla karşılaşılmıştır. Böyle bir ortamda bu araştırma konusunun irdelenmesinin zorlukları gözlemlenmiştir. Öte yandan siyasi gündemin çok yoğun olması ve gündemin sıklıkla değiştiği bir ortam olması nedeniyle özellikle muhalefet partilerinden olan katılımcıların ülkenin sorunlarını daha fazla dile getirdiği ve bu konuda bazı taleplerinin olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların yapılan araştırmaya yönelik çoğunlukla olumlu değerlendirmeleri olduğu ve bu çalışma gibi bilimsel çalışmaların Türkiye'nin geleceği açısından çok önemli olduğu vurgulanmıştır. İktidar partisi milletvekillerinden bir

katılımcının isminin kullanılmasını istemediği, temkinli yaklaştığı bir diğer iktidar partisi milletvekilinin ise görüşmenin kayıt altına alınmasını sakıncalı bulduğu görülmüştür.

Sonuç olarak, niteliksel araştırmanın objektif bir yargıya varmak açısından bazı sakıncaları olduğu bilinen bir gerçek olsa da her bir derinlemesine görüşmenin araştırma konusunun farklı bir boyutunu derinleştirdiği ve araştırma sonucuna katkısının büyük olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM 4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. BULGULAR VE TARTIŞMA

Türkiye' de akademisyenlerin siyasette ciddi anlamda katılımı bulunmaktadır. 11.Cumhurbaşkanı Doç. Dr. Abdullah GÜL, eski başkanlardan Prof. Dr. Tansu ÇİLLER, Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU ve burada adı sayılabilecek pek çok bakanlık, siyasal parti liderliği, TBMM başkanlığı gibi aktif siyasi görevlerde bulunmuş akademisyen bulunmaktadır. Şu anda hayatta olmayan Prof. Dr. Erdal İNÖNÜ, Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN, Prof. Dr. Turan GÜNEŞ, Prof. Dr. Muammer AKSOY, Prof. Dr. Ahmet Taner KIŞLALI, Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ, Prof. Dr. Mümtaz SOYSAL gibi ismi burada yazılabilecek pek çok değerli akademisyen milletvekili Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli görevler üstlenmişlerdir.

Bu çalışma 1980 sonrası olarak baz alındığı için 1980 sonrası döneme ait tüm TBMM albümleri incelenerek olabildiğince çok akademisyen milletvekiline ulaşılmaya çalışılmıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Demokratik Sol Parti, Halkların Demokrasi Partisi ve Fazilet Partisinden görüşmeyi kabul eden milletvekilleri ile görüşmeler yapılmıştır. Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisi genel merkezleri ile bir çok kez iletişime geçilerek randevu talebinde bulunulmuş ancak herhangi bir yanıt alınamamıştır. Bu nedenle bu sözü geçen partilerden akademisyen milletvekilleri ile görüşme yapılamamıştır. Bu araştırma, 39'u aktif siyasette yer alan ve 26'sı daha önceki dönemlerde milletvekilliği yapmış, 8 kadın, 57 erkek akademisyen olmak üzere 65 milletvekili ile yapılmıştır. Çalışma kapsamında yapılan derinlemesine görüşmelerde 27 soru sorulmuştur. Bu bölüm 11 alt bölümden oluşmaktadır. 26. Dönem TBMM albümü verilerine göre 26.Dönem Milletvekillerinin eğitim düzeyleri mesleki dağılımları şu şekildedir.

Tablo 2: Akademik kariyeri olan milletvekillerinin unvanları itibarıyla sayısal dağılımı

Akademik kariyeri olan milletvekillerinin unvanları itibarıyla sayısal dağılımı (26. Dönem):	
Profesör Doktor	46
Doçent Doktor	13
Yardımcı Doçent Doktor	11
Doktora	41
Yüksek Lisans	127
Toplam	238

Tablo 3: Milletvekillerinin öğrenim durumlarına göre sayısal dağılımı (26. Dönem)

Milletvekillerinin öğrenim durumlarına göre sayısal dağılımı (26. Dönem):	
Yüksek öğrenim (Fakülte, Akademi ve Yüksekokul)	507
Lise ve Dengi Okul	39
Ortaokul	2
İlkokul	2
Toplam	550

Kaynak 26. Dönem TBMM albümü, (ErişimTarihi: 20/06/2019) https://www.tbmm.gov.tr/docs/26_donem_mv_album.pdf,

4.2. AKADEMİYE GİRİŞ

4.2.1. Akademik Yaşama Başlama Kararı ile İlgili Bulgular

Katılımcılara "akademik yaşama başlama kararını etkileyen etkenler" sorulduğunda, bu soruya yanıt veren akademisyenlerin milletvekillerinin büyük bir çoğunluğu "başarılı bir öğrenim süreci geçirdiklerini" belirtmişlerdir:

> Yani başarılı bir öğrenciydim. Bir de araştırmayı seven bir yapım vardı (DG Kodu: 4).

> Bir kere başarılı bir öğrencilik hayatım vardı (DG Kodu: 11).

Katılımcıların bir kısmı, çok başarılı öğrenciler olmaları ve ailelerinin sosyo-ekonomik durumu nedeniyle burslu okuduklarını ve akademik kariyere başlama kararı aldıklarını aktarmışlardır.

> Şimdi ben üniversiteyi ODTÜ'de lisans ve yüksek lisans sırasında devlet demir yollarından burslu olarak okudum. Ortalamam iyiydi. Başarılı bir öğrenciydim. Daha sonrasında Fulbright bursuyla Amerika'da doktoramı tamamladım. Doktora bittikten sonra, aslında, hani övünmek gibi olmasın. Bir bakıma, hakikaten, çok az öğrenci Amerika'da, yabancısı da 3 yılda çok az öğrenci bitirmiş. Ben onlardan birisi oldum, bitirdim. Benim yerim Türkiye'dir dedim. ODTÜ'de göreve başlamak için mektup yazdım (DG Kodu: 54).

> Ben doğrusu lisans döneminden itibaren üniversite ile ilgili bir niyet içindeydim. Hatta üniversitede kalıp, akademisyen olmak gibi bir düşüncem de vardı. Yani akademisyen olma arzusu, orada birtakım çalışmalar yapma arzusu dolayısıyla bir taraftan devlet bursuyla yurt dışında yüksek lisans yaptım, diğer taraftan döndüğümde hem çalışırken bir taraftan da doktoramı tamamladım. Yani ne diyelim geçmişten gelen bir arzunun devamı diyebilirim (DG Kodu: 61).

Bazı katılımcılar, üniversiteyi dereceyle bitirmelerinin yanı sıra üniversite öğrenimi sürecinde okudukları bölüme ilgilerinin daha da artması ve alanlarında derinleşmek için kendilerinin üniversitede kalmaya karar verdiklerini söylemişlerdir. Üniversitede bulundukları sürede bilginin ve öğrenmenin önemini çok daha iyi kavradıklarını ve sürekli olarak öğrenme sürecinde olmak ve başarılarının devamını getirmek isteyerek, bu nedenle akademik kariyeri seçmişlerdir.

> Ben 1958 yılında İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdim. Ondan sonra doktora yapmak için Almanya'ya gittim. Almanya'da Köln üniversitesinde Ticaret Hukuku alanında bir doktora yaptım. Aynı zamanda orada bir süre Almanya'nın üçüncü büyük bankası Commerz Bank'ta stajyer olarak çalıştım. Daha sonra da Deutsche Welle radyosunun Türkçe servisinde mütercim spiker olarak görev yaptım. Aslında doktora yapmam Hukukta daha derinleşmek, konulara daha geniş bir ufukla bakabilmek içindi ama benim öteden beri genel olarak evren, evrenin yapısı ülkedeki düzen, hukuk sistemi, demokratik rejim. Onun işleyişi konularında yoğun ilgim vardı (DG Kodu: 44).

> Üniversitede Hukuk fakültesine öğrenci olarak girdiğimde Hukuku sevdim. Dolayısıyla iyi de bir öğrenciydim. Dereceyle bitirdim. 1500 öğrenci içinde ilk 5'e girmiştim. O nedenle de üniversitede kalmaya karar verdim (DG Kodu: 21).

> Akademisyenlik gibi bir niyetim yoktu başlangıçta. Birçok hocamdan asistanlık teklifi almama rağmen karara varmış değildim. Dereceyle bitirdim Ankara Hukuku. Birçok hocamız asistan olmam konusunda (araştırma görevlisi) bu günkü ismiyle teklifte bulundular (DG Kodu: 42).

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kitap okumayı sevme, akademik ortamı sevme, kendini geliştirme isteği, öğrenme ve araştırma merakının bu karar üzerinde etkili

olduğunu belirterek, okumak, değişik kaynaklardan bilgiler edinerek kendilerini ve bilhassa çalıştıkları akademik alanın gelişmesine katkıda bulunmak istemiş ve bu amaçla akademik kariyere yönelmişlerdir.

> Okul ortamını çok sevdim ve okulda kalmaya karar verdim (DG Kodu: 19).

> Başından itibaren okumayı, öğrenmeyi çok seven bir insandım. İkincisi faydalı bir şey yapmak istiyordum. Bunun bilme yolundan geçeceğini düşündüm (DG Kodu: 56).

> İlk fikrim hem kitap okuyorsun hem para veriyorlardı. Yalnızca kitap okumaktan oluşan bir iş ve üstüne para almak çok şahane gelmişti bana akademisyenlik hem kitap okuyacağım hem üstüne para alacağım. Doğru yani çocukça belki ilk şey heyecan ama doğru kitap okumak büyük bir zevk bir de bunu mesleğe dönüştürüyorsunuz (DG Kodu: 15).

> Okumaya çok meraklı olduğum için okuduğum kitapların da etkisi altında kaldım ailemin düşünceleri benimkinden farklı olduğu halde Felsefede öğrenim görmek ve orada kalmak konusundaki kararımı hiçbir şey engelleyemedi (DG Kodu: 53).

> Okumayı, yazmayı, araştırmayı seven birisi olarak, bilim yapmayı tercih ettim. Heyecan veren şey bana göre araştırmaktır, tecessüs yani merak (DG Kodu: 20).

> Valla okumayı seviyordum. Biraz da merak diyebilirim. Merak şöyle sosyolojiyi seviyordum. Politik Sosyoloji özellikle (DG Kodu: 28).

> Akademik ortam sevdiğim bir ortamdı. Yani insanın kendini geliştirebileceği bir de öğrencilerle yani ve gençlerle iletişim kurmak çok hoşuma gitti de diyebilirim. Bu kararı verirken beni etkileyen tek bir etmen vardı aslında üniversite çatısı altında kalmak (DG Kodu: 31).

> İlk mezun olduğumda önümde birkaç tane seçenek vardı. Onlardan bir tanesi üniversite idi. Üniversiteyi öbürlerine tercih ettim çünkü bende öğrenme, keşfetme, derinlemesine bilgi toplama araştırma meyli vardı. Tabii bir de babamın hoca olmasının burada da etkisi olduğu muhakkaktır (DG Kodu: 43).

> Okumayı seviyordum ve özellikle de iktisat alanında uzmanlaşmayı istediğim için bilim yapmaya karar verdim (DG Kodu: 34).

> Öğrenmek, bilmek yani bu zamana kadarki insanlığın birikimi. Bundan sonra bizim alacağımız kararlarda o birikimi devralmak (DG Kodu: 35).

> Seviyordum o mesleği. İnsanlara bir şey öğretmek, araştırma yapmak, okumak, yazmak ayrı bir haz veriyordu bana. Severek o işe girdim (DG Kodu: 38).

Katılımcıların bir kısmı üniversitede çalışkan, azimli ve başarılı bir öğrenci olmalarından dolayı üniversitedeki hocalarının ve ailelerinin teşvikinin, telkininin bu

karar üzerinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Hiç şüphesiz başarılı bir öğrencinin ailesi ve hocaları da yüksek öğrenime devam etmesi konusunda son derece duyarlıdır ve teşvik edicidir. Bu aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk hatta görev bilinciyle yapılan gelecek kuşakların daha da iyi, daha müreffeh bir ülke inşa etmeleri için atılan değerli bir adımdır.

> Başta rahmetlik babam olmak üzere birçok hocamın teşvikiyle bilimsel çalışmalarla ülkeye daha iyi hizmet edebileceğim düşüncesiyle üniversitede asistan olmaya karar verdim (DG Kodu: 11).
>
> Bunda en önemli etken hocalarımızın birikimi oldu, teşvikleri oldu, onu söyleyeyim. Aynı dönemde ben yurt dışındaki akademik gelişmeleri de takip etme imkânına sahiptim. Ben bunu daha tatmin edici, daha kendini geliştirmeye yönelik olduğunu düşündüğüm için akademisyenliği tercih ettim. (DG Kodu: 8).
>
> Kesinlikle bilim adamı olup araştırmalar yapıp, kendimi geliştirmek ve bir de hocaların talebi üzerine üniversitede araştırma görevlisi olarak başladım (DG Kodu: 46).
>
> Benim tanıdığım, sevdiğim, büyüklerim benim öğretmen yetiştiren fakültede öğretim üyesi olmamı istediler (DG Kodu: 47).
>
> Fakülteyi bitirdiğim zaman böyle bir hedef çizmiştim kendime. Onun dışında öğretmenlik veya diyanet alanında çalışma söz konusuydu. Ben akademik bir hedef koydum kendime o istikamette gittim. Babamın da tabii medrese eğitimi az bir şey değildir o eski klasik medrese sistemi oradan icazetlidir. Onun da tabii etkisi olmuştur işte etkileyen etmenler bunlar olabilir (DG Kodu: 59).
>
> Ben üniversitenin 1. sınıfın da karar verdim. Onda hiçbir şeyim yok. Zaten çok iyi hocalarım vardı. O zaman mükemmel bir bölümdü. Onlarda (hocalarım) olsa olsa o kararlılığımı artırmışlardır (DG Kodu: 3).
>
> Alan seçerken de Türk Edebiyatı alanına geçmemde hocam faydalı, etkili olmuştur diye bakıyorum. Evet sonra, karar verme sebebimde bence, liseden ta. Aileden gelen bir etki özet olarak. Bir etki ile arkadaş çevremizin de bu yönde kendilerini hazırlamış olması bende de işte üniversiteyi bitirince akademik bir çalışma yapmayı, akademisyen olmaya doğru yönelişim de etkili oldu diyebilirim (DG Kodu: 51).

Katılımcıların bazıları başarılı öğrenciler olmakla beraber ders aldıkları hocalarından etkilendikleri ve onlara duydukları saygı sevgi hatta gıpta etme duygularının akademik yaşama başlama kararında etkili olduğunu aktarmışlardır.

> Üçüncü sınıfa geçtiğim yıl üniversitede akademisyen olmaya karar verdim. Alternatifleri gözden geçirdim yani üniversiteyi bitiren bir insan ne olabilir diye baktığımda bir de bana ders veren hocalara doğrusu gıpta ediyordum. Alternatifler içerisinde hem benim kişiliğime ve tarzıma uygun olan "bilim adamlığını" görmüştüm. Çok bilinçli bir şekilde ben bilim adamı olmayı tercih ettim (DG Kodu: 60).

> Asistanlığı kazandıktan sonra hocayla çalışmaya başladım çok iyi bir insandı. İngiliz. Vefat etti. Allah rahmet eylesin. Çok bilimi seven araştırmayı seven biri. Bize de onu aşıladı. Kütüphaneden kitapları aldık. Ben yokken bunları otur oku çalış öğren dedi tatile gitti. Ben onları okumaya başladım. Çalışmaya başladım. Yaptığım şey çok hoşuma gitti yaptığım şey çok farklı bir şeydi. Yeni bir şeydi aletlerle çalışmayı bana önermişti. Ben daha çok çalışmanın zevkine vardım. Hoşuma gitti ondan sonra da zaten hiç üniversiteden ayrılmayı düşünmedim (DG Kodu: 50).

> En çok hocalarım beni etkiledi. Hem ortaokul hocalarım hem lise hocalarım hem üniversite hocalarım ve bir de insanlarla bir şey yapmayı seven bir tipim (DG Kodu: 56).

> Bu kararı verirken beni etkileyen etmenlerin başında lisedeki öğretmenlerim geliyor (DG Kodu: 53).

Bazı katılımcılar öncelikle kendilerini geliştirmek, bulundukları akademik disiplinde ilerlemek, yabancı dil öğrenerek yurtdışındaki çalışmaları takip etmek ve buna bağlı olaraktan yurtdışında çalışmalar yapmak ve akabinde/sonrasında ülkelerine daha faydalı hizmetlerde bulunmak imkânına kavuşmak isteğinin bu kararı almalarında etkili olduğunu belirtmişlerdir.

> Ben aslında kendim için en uygun olduğunu düşündüğüm için ve kendi alanımda ilerlemek yani, üniversitenin sadece lisans düzeyinde yeterli olmayacağını, kendi gelişmem açısından düşündüm ve akademik kariyer yapmayı hedefledim, erken yaştan itibaren (DG Kodu: 18).

> Özellikle uluslararası boyutlardaki çalışmaları merak ettiğim için, daha doğrusu ilgi duyduğum için bir yurt dışı programı çerçevesinde YÖK'ün 2 yıllık meslek yüksekokullarına yetişmiş öğretim elemanı ihtiyacını karşılamak için açtığı sınava girdim. Sınavda da sınavı başaranların da 9 ay yurt dışında eğitim alma imkânı vardı. Bu fırsattan yararlanmak için YÖK ün sınavına girdim. 9 ay yurt dışında kaldım (DG Kodu: 58).

> Üniversiteyi bitirdikten sonra amacım iyi dil öğrenmek, mümkünse yabancı ülkelere gitmek, dünyayı tanımak imkân bulabilirsem bir burs alarak doktora çalışmalarıma yurt dışında devam etmek ve akademik kariyere geçmek istedim. Dünyayı tanımak bilimsel bir çalışma yapmak karşılaştırmalı Analizler de

bulunmak ülkeme daha yararlı olmak, daha fazla yarar getirebilmek için bu yolu seçtim (DG Kodu: 49).

Ben ailenin tek üniversite okuyan çocuğuydum. Üniversiteye başladıktan sonra 1971-81 arasında sadece üniversitenin yeterli olmadığını daha ileri noktalara gitmemiz gerektiğini anladım. Amerika'da yüksek lisans yaptım (DG Kodu: 40).

Neden Bilim yapmaya karar verdik bilmek insanın kendini gerçekleştirmesine en fazla katkıda bulunan unsur diye düşündüm (DG Kodu: 35).

Bazı katılımcılar topluma karşı duydukları sorumluluk bilinciyle insanlara, topluma faydalı olmak, birikimlerini aktararak bir nevi topluma borçlarını ödemek için bu kararı aldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte bu mesleği sevmelerinin de önemli bir etken olduğunu, birine bir şey öğretmenin manevi olarak onları tatmin ettiğini ve öğrenci yetiştirmek, öğrencilerle, gençlerle bir arada olmaya devam etmek için bu kararı aldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlikten sonra da üniversitede akademisyenliğe döndüm. Neden akademisyen çünkü alanımda başkalarına daha faydalı olabilmek, üniversitelerde bölümümde daha kaliteli öğrenciler yetiştirmek adına akademisyenliğe karar verdim. Özgün meslek, özgür meslek diye düşündüm (DG Kodu: 57).

Şimdi tabii bu mesleği yaparken öğrencilerle diyalog halinde olmak bunun manevi mutluluğu hazzı vardı. 2- kendimi diri tutmuş olacaktım gelişmelere karşı, 3- gençlere birikimlerimizi aktarmış olacaktık (DG Kodu: 63).

Üniversiteye adım attıktan sonra hep asistan olarak kalmaya göre şekillendirdim bu da nasip oldu. Dolayısıyla bir akademisyen olmak isteğim vardı. Öğretmenlik mesleğini seviyordum. Hep benim öğrenciliğimde sınıf arkadaşlarıma da ders çalıştırmak onlara belki hocalardan anlayamadıkları konuları anlatmak öyle bir misyonumda vardı (DG Kodu: 16).

İnsana ve topluma yararlı olmak amacıyla bu kararı aldım. Bu bir nevi borç ödemektir. Aynı zamanda topluma hizmet sunmak için bir araçtır (DG Kodu: 2).

Bazı katılımcılar dünyayı keşfetme, bilime, araştırmaya olan merak, etrafında olan biteni anlama, analiz etme amacıyla alanında derinleşme isteğinin bu kararlarının çıkış noktası olduğunu ifade etmişlerdir. Bu amaçla daha iyi anlamlandırdıkları bir dünyada faydalı işler yapmak, ideallerini gerçekleştirmek için bu kararı aldıklarını aktarmışlardır.

> Dünyayı değiştirme idealleri ile büyüyen birisiyim. Dünyayı değiştirmek isteyen insanların dünyayı tanımaları, etrafında olan bitenlerin farkında olmaları gerekiyor. Şimdi şöyle değişimden ziyade anlama merakı. Tecessüs deniliyor. Eskilerin tecessüs dedikleri şey. Sonra o merak o iddia ve ideal bizi daha çevremize olana bitene duyarlı hale getirmiştir. Bu duyarlılığın doğal sonucu olarak ta bilimsel çalışma yapma gereğini duyduk (DG Kodu: 1).

> Öğretmekle öğrenmek herhalde yapabileceğim en keyifli uğraşı. Bir de memlekete iyilik yapmak isteyen herkesin öncelikle bu alana, bilime eğilmesi gerekir. Memlekete iyilik. Sorunların çözümü için temel alan yani (DG Kodu: 9).

> Yani seviyordum bilimle uğraşmayı. Psikiyatriyi özellikle seviyordum. Felsefeye kayıt yaptırdıktan sonra ailemin baskısıyla Tıp Fakültesine geçtim yani ve hemen psikiyatriyi seçtim ve o konuda derinleşeyim istiyordum yani (DG Kodu: 27).

> Aslında liseden gelen Bornova Anadolu Lisesi mezunuyum. Liseden gelen bilime araştırmaya olan merakımdan da diyebiliriz doğaya çok meraklıydım. Açıkçası bilim, araştırma öğrenme merakı (DG Kodu: 29).

> Sadece böyle dersleri okuyan, öğrenen bir kimse değil onun ötesinde açılımlar yapmak isteyen, o araştırma ruhu bende vardı. Hukuk fakültesini bitirdikten sonra hâkimlik veya avukatlık ona da yönelebilirdim ama daha derinleşmek için doktora yaptım (DG Kodu: 44).

Bazı katılımcılar üniversiteye, akademik ortama duydukları sevginin yanı sıra insanlığa, topluma, öğrencilerine yeni bir şeyler katma arzusu, onlara bir nevi atlama taşı görevi görerek yükselmelerine vesile olmak düşüncesinin bu kararda etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Hem öğrencilere bilgi aktarmak hem kendi kişisel gelişimleri açısından her daim yeni bir şeyler öğrenmeye açık bir ortamda olmak, var olan bilgilerine yenilerini eklemek, yeni bilimsel çalışmalar yapmak gibi imkânların bulunması nedeniyle bu kararı verdiklerini anlatmışlardır.

> En önemli etken eğitmen olma arzumdu ikinci olarak da araştırmacı ruhum üçüncü olarak da akademik yaşama olan sevgim (DG Kodu: 24).

> İlim adamı olmayı, yeni şeyler yazmayı, insanların düşünce dünyasına bir şeyler katmayı, hep hesaplıyordum (DG Kodu: 13).

> Ben üniversiteyi seviyorum. Mesleğimi gerçekten seviyorum. Bence iki tür şey sağlıyor. 1- İnsanlara bir atlama taşı gibi bir işlev yerine getiriyor. 2- Şahsen bana inanılmaz bir manevi doyum sağlıyor. Akademiyi seviyorum. Hani bir maddi duruma, bir sosyal statüye bağlı bir konu değil. Yani bilimle uğraşmak, yeni kapılar aralamak, yeni gençlere birtakım fikirlerini paylaşmak, dünyada olup bitenleri takip etmek, galiba bu biraz insanın doğal merakını da dürten bir şey zannediyorum Onun için seviyorum. Yani, birilerini adam etmek falan anlamında

değil de. Birilerine atlama taşı olmak. Yani birisi sizin sırtınıza basıp, bir yere yükselebiliyor (DG Kodu: 12).

Üniversite içerisinde kalmak, yeni şeyleri öğrenmek ve aktarmak yani bir şeyleri keşfetmek, bir katkı sağlamak, o bilgiye yeni bir şeyler daha bulmak, katkı sağlamak ve bunda en büyük amacım aktarmak çevreme, öğrencilerime ve hep gençlerle iç içe olmak. Üniversitelerde bilim ortamlarının en özgür ortamlar olduğunu düşünerek beni cezbetti ve bu nedenle üniversitede bilim insanı olarak görev yapmak istedim (DG Kodu: 32).

Tabii her şeyden önemlisi akademisyen olmak hem ülkemizde hem dünyada saygın bir meslek. Her zaman için kendinizi yenileme imkânınız var. Bir hayat boyu kendinizi yenileyebileceğiniz tek meslek akademisyen olmaktır, öğretim üyesi olmaktır ve ülkenin, dünyanın şekillenmesinde en aktif rolü oynamış oluyorsunuz. Bu nedenle bana diğer mesleklerden cazip geldi (DG Kodu: 45).

Bazı katılımcılar kendi açılarından Türkiye'de yaşanan tarihsel süreci değerlendirmiş ve yaşadığı çevrenin sorunlarına duyarlılık ve toplumun/ülkenin sorunlarına çözüm üretme isteği şeklinde yanıtlamışlardır.

İdealler. İdealler nedir? Ben 80 öncesini yaşamış, 1 sene Ankara Siyasal Bilgilerde öğrenci temsilciliği yapmış ve daha sonra okuldan atılmış, tekrar sınava girerek Tıp Fakültesine girmiş bir kişiyim. Benim ideallerim vardı. Yani Türkiye'yi değiştireceğimi, dönüştüreceğimi, daha adil bir paylaşımın yaratılacağı bir Türkiye yaratacağıma inanıyordum (DG Kodu: 39).

Evet, öncelikle doğup büyüdüğüm coğrafya cumhuriyet tarihi boyunca toplumsal meselelerin, her zaman ön planda olduğu ve yaşadığım içinde yaşadığım toplum cumhuriyet tarihi boyunca ötekileştirilmiş olan bir toplum yapısına tekabül ediyordu. Buradan hareketle toplumsal mücadelenin içinde doğmuş oldum deyim yerindeyse… Yani ben şiddet olaylarından ziyade demokratik hak arama yöntemlerini sosyal bilim prensipleri çerçevesinde araştıran eden bir yapıdaydım. Bölümü bitirir bitirmez de zaten bir sosyal bilim disiplini olarak akademisyen olmaya ve bu istikamette yürümeye karar vermiştim (DG Kodu: 10).

Ben Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşıyorum. Ailem 1946'dan beri siyasetin içerisinde malum bölgemiz sancılı bir coğrafya. Ben özellikle eğitim seviyesinin düşük olması bundan dolayı insanların cahil kalması hep beni üzmüştür. Aydın insanların, bilime inanan insanların emperyalist düşüncelere kolay kolay kapılmayacaklarını, aldatılamayacaklarını, yönetilemeyeceklerini gördüm. Eğer bir insan ciddi manada eğitim almışsa sorgulayacaktır. …Eğitim seviyelerini yükseltebilirsek hem iktisadi hem sosyal manada bölgenin kalkınacağına inandığım için ben 1994 yılında kendi iş yerimi kapatarak üniversiteye geçtim. Özellikle emperyalistler bir bölgeyi sömürge yapmak istediklerinde o bölgenin eğitim sistemini bozarlar. Cahil bırakırlar ki yönetebilsinler. Çünkü cahil insan

> sorgulayamaz. Cahil insan aldatılabilir. Bundan dolayı ben eğitimi çok önemsiyorum (DG Kodu: 55).

Bazı katılımcılar rol model öğretmenler, akrabalar yakınlarının bu kararda büyük etkisi olduğunu belirtmişlerdir.

> Ben üniversiteden sonra araştırmacı kimliğimin ön plana çıktığını düşünüyorum. Yani biraz araştırarak, bilimsel çalışmalar yaparak devam etmeyi kendim için çok uygun buldum Yengem bir profesördü Türkiye'nin ilk deprem haritasını çizen jeolog profesördü. İki dönem İzmir milletvekili idi ve Türk Kadınlar Birliği başkanıydı. Atatürk'ün 50 tane Türk genç kızı seçerek Fransa'ya gönderdiği genç kızlardan bir tanesiydi. Bilimde yengemin rol model olduğunu söyleyebilirim (DG Kodu: 22).

> Ben eğitmenliği çocukluğumdan itibaren çok önemsiyordum çünkü öğretmenlerimi kendime örnek alıyordum ve sürekli bir rol model olarak öğretmenlerimin davranışlarını bize anlattıkları o bilgi dağarcığını genişletmek ve biz onlardan nasıl yararlandıysak başka insanlara anlatmak fayda sağlamak açısından bu beni cezbetmişti (DG Kodu: 32).

> Ben tabi aileden gelen bir şey bir eğitimcinin çocuğuyum. Öğretmenlik mesleğine hep saygı duymuşumdur hayatım boyunca. Benim hayatta unutamadığım insanların başında da hep öğretmenlerim gelir. Bunun başında ilkokul öğretmenlerim. Ortaokul öğretmenlerim. Onların bizde emekleri çok. Onlar eli öpülesi güzel insanlar. Zaten eğitim ülkemizin temel ve ana meselesidir. Tanrının bile insanlara gönderdiği ilk emir eğitim ve okuma üzerinedir ki bu çok önemli bir şeydir (DG Kodu: 36).

Bir katılımcı bu kararı almasında etken olarak bilgi ve tecrübelerini geliştirerek görevlerini daha başarılı şekilde yapmak ve hedeflerini yükselterek evlatlarına örnek olma isteği şeklinde cevap vermiştir.

> Birincisi bu yöneticilik görevini daha bilimsel, daha etkin yapmak maksadıyla. İkincisi kendi bilgi ve tecrübelerimi geliştirmek, eğitime inanıyorum. Üçüncüsünde kendi evlatlarımın eğitim hedeflerini yükseltmek yani onları da doktora yapmaya teşvik etmek (DG Kodu: 65).

Bir katılımcı 1980 sonrası bürokratik görevinden kendini geliştirme açısından daha iyi bir ortam olarak gördüğü için bu kararı aldığını aktarmıştır.

> Evet, yani aslında ben 1980 sonrası mezun olduktan sonra devlet planlama teşkilatında çalışmaya başladım ama ihtilal olmuştu. İhtilal olunca da yani artık bürokrasi böyle bir ihtilal döneminde hizmet vermeyi şey yapmadım. Daha sonra

> kendimi geliştirmek için İzmir'de bir teklif vardı İzmir'e bir araştırma görevlisi olarak gitmeye karar verdim. Yani bürokrasiden ayrılarak gittim ben. İhtilal döneminde bürokraside gelecek açısından kendimi geliştirmeye yeterli ortam bulamayacağımı düşünerek bilimsel, akademik kariyere başlamaya karar verdim (DG Kodu: 17).

Bir katılımcı ise farklı olarak şu şekilde yanıt vermiştir.

> Zorunluluktan, askerlik durumu vardı. Master, doktora yaparsam uzatırım diye düşündüm (DG Kodu: 28).

4.2.2. Bilim Anlayışına İlişkin Bulgular

Katılımcılara, "Bilim anlayışınızı özetleyebilir misiniz?" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruya yanıt veren akademisyen milletvekillerinin büyük bir çoğunluğu araştırmak, öğrenmek, bilgi üretmek ve toplum/insanlık yararına paylaşmak olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte bilimin, sentezleme ve muhakeme etme gücü ile tüm öğrenilen yeni bilgilerin kendi akıl süzgecinden geçirilmesi ile mümkün olabileceğini ifade etmişlerdir.

> Geniş kitlelere ulaşma (DG Kodu: 2).

> Kendi alanında bilimsel bilgiyi üretmek, öğretmek ve toplumun yararına da paylaşmak (DG Kodu: 33).

> Benim bilim anlayışım doğrudan doğruya doğruyu, güzeli araştırmaya dayanır, hiçbir etki altında kalmaksızın. Her türlü konu da bilimsel araştırmaya, bilimsel düşünceye ve rasyonaliteye çok önem veren bir adamım (DG Kodu: 42).

> Tarafsız bir şekilde tüm olayları tanıyarak, tartışarak doğruyu bulmak bilimsel yöntemlerle çalışmak bundan doğruları da topluma en yararlı şekilde adapte etmek amacım buydu gereklerini yerine getirmek (DG Kodu: 49).

> Benim bilimden anladığım yeni şeyler keşfetmek, yenilikler yapmak o yenilikleri hayatımızda nasıl olduğunu, ne rol oynadığını bulabilmek (DG Kodu: 50).

> Bilim araştırmak, bütün evrendeki toplumdaki her olayı neden, niçin, nasıl bunları araştırmak ve vardığı sonuçları da insanlığa sunmak (DG Kodu: 44).

> Şimdi bilim bence aklın özgürlüğü, yani bilim benim için aklın özgürlüğü, bilinmeyeni araştırma iradesi özü bu yani (DG Kodu: 63).

> Bilim bir defa birincisi edebe, adaba, etik ve estetik üsluba bağlı kalmak kaydıyla edep, adap, etik ve estetik üsluba bağlı kalmak kaydıyla (tekraren) karşılaşılan

sorunun kendi gerek ve gerçekleri üzerinde bir araştırma yapmak ve sonuca ulaşmaktır (DG Kodu: 1).

Bilimin "araştırmak" olduğunu belirten katılımcıların büyük çoğunluğu, yapılan araştırmaların kamu yararı, toplum, insanlık paydasında sorunların tanımlanması ve çözümlenmesi adına büyük katkı sağlayacağına dair düşüncelerini aktarmışlardır. Bu düşüncede bilim bir hizmet aracı olarak teori ve pratiği birleştiren olarak değerlendirilmekte yani uygulamalara yön veren asıl unsurun bilim olduğu ifade edilmektedir.

Bilim anlayışım, doğrusu insanoğlunun her alanda merakını gidermesi. Bilgi birikimini arttırması. Geçmişten gelen bilginin üzerine yeni birtakım unsurlar ilave edebilmesi. Diğer yandan da bu bilgilerle insanlığın ve diğer bütün varlıkların sorunlarına ilişkin birtakım çözümler üretebilmesi (DG Kodu: 61).

Her an her saniye yeniye ve yeniliğe açık olmak ve bu açıklığın getirmiş olduğu faydaları insanlığa takdim etmek (DG Kodu: 57).

Bilim; her şeyden önce insanlığa faydalı yeni buluşları ortaya çıkarmak ve insanlığa hizmet etmeyi amaçlıyor. Benim anlayışım o. Bu anlayış çerçevesinde de tabii ki birçok yeniliği inovasyonu beraberinde taşımak gerekiyor. Sadece uluslararası periyodik yayın sayısı fazla çıkarmak ve birtakım yayınları takip edip, kontrol edip onların tercümesine yönelik netice de insanlığa doğrudan bir çözüm sunmayan akademik çalışmalar olarak algılamıyorum bilimi (DG Kodu: 58).

Evet, şimdi bilim anlayışı derken tabii bilimin işlevi nedir onun üzerinde durmamız lazım. Hiç kuşku yok ki yapılan bütün bilimsel çalışmalar insanlığa hizmet adına yapılan çalışmalardır. İnsanların yaşamını kolaylaştıracak geleceğe katkıda bulunacak çalışmalardır. Bu anlamda özgür bilim yapabilmek her türlü on yargıyı aşabilmek (DG Kodu: 53).

Aldığımız teorik bilgileri pratik bilgilerle beraber uygulanabilir olmasını sağlayıp insanlığa hizmet etmek çalıştığım bilim alanında sorunların çözünmesinde katkıda bulunmak (DG Kodu: 11).

Bilimin hedefi insanın kendisini, yaşadığı muhiti, yani tek kelime ile varlığı daha iyi anlamak ve bu sınırları aşarak keşfedilen dünyada başkalarının yararlanmasını sağlamak yani bilgi üretmek ve bunu da öğrenmek isteyen herkese, herkesin istifadesine sunmak (DG Kodu: 43).

Aldığımız teorik bilgileri pratik bilgilerle beraber uygulanabilir olmasını sağlayıp insanlığa hizmet etmektir. Çalıştığın bilim alanında yaşanan sorunların çözülmesine katkıda bulunmak özetle bu (DG Kodu: 11).

> Bilim anlayışımı nasıl özetliyim bilemiyorum ama yani şu ben hep en karmaşık kurumların bile yalınlaştırılarak anlaşılabileceğini düşündüm. Tabii bilimde objektiflik gibi bir şeye de hiçbir zaman inanmadım ama üniversite çağlarında yetişmem gereği kamu yararını her şeyin üstünde tutmayı kendime rehber edinmiştim. Bilim anlayışımda doğrusu bu yönde oldu insanları toplumu aydınlatmak, birtakım doğruları yorumlamak ve öğrencilerime tavsiyem hep şu olmuştur. Okur yazar olun demişimdir. Okur yazar olun demek ne demek? Okuyun okuduğunuzu kendi akıl süzgecinizden geçirin ve bir senteze varın ve bu sentezi de doğru ifade edin yazılı ve sözlü olarak yani okur yazar olmak bence bu demek zaten (DG Kodu: 23).

Bu soruya yanıt veren siyasetçi akademisyenlerin bir kısmı tarafsızlık ve objektiflik temelinde bir bilim anlayışının önemini vurgulamışlardır. Her ne kadar tarafsızlık ve objektiflik idealist bir yaklaşım olarak görülse de bu temelde inşa edilen bir bilim anlayışının doğru olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre tarafsızlık ilkesi sağlandığı takdirde bilim, kendi etik değerleri ile gerçeklere, doğrulara ulaşmamızda güvenilir bir araç olacaktır.

> Bilim anlayışımı şöyle özetleyebilirim bir objektiflik, tarafsızlık ve özgürlük bilimsel düşünce herhalde özetledim (DG Kodu: 16).

> Bilim objektif olmalı öncelikle. Ülkenin çıkarlarını ve bölgemizin çıkarlarını savunmalı objektif olmalı ve tarafsız olmalı bizden sonra yaptığımız çalışmalar bizden sonraki çalışmalara da ışık tutmalı. Kısacası bu (DG Kodu: 25).

> Bilim anlayışı bir kere, objektif verilere dayanmalı. Test edilebilmeli, bir hedefe yönelebilmeli, ondan çıkan belli bir sonuç kullanılabilmeli (DG Kodu: 56).

> Mümkün olduğu kadar tarafsız olmaya çalışılması gereken tabi hepimizin inançları ideolojileri görüşleri güçlü duyguları olabilir. Her konuda ama mümkün olduğu kadar objektif farklı taraflarında onların bakış açısından anlamaya çalışarak ortaya çıkan bir çalışma bilimsel çalışma diye düşünüyorum ama bilim dediğimizde işte şöyle araştırma ayrıştırma yapanlar var mesela inanç ve bilim aynı anda olmaz gibi bir ayrıştırma yapanlar, dini inançlar için, ben bunların arasında bir çelişki olduğunu düşünmüyorum. İnsanların dini inançlarıyla beraber bilimsel yani din ile bilim arasında bir çelişki olduğunu düşünmüyorum (DG Kodu: 14).

> Objektif olmayı, yansız olmayı, tarafsız olmayı, gerçeklere sadık olmayı gerektirir (DG Kodu: 19).

> Mümkün mertebe soyutlama yapabilmek. Mutlak manada mümkün değil ama objektif olmak demeyeceğim, objektif olmaya çalışmak. Mutlak objektifliğe inanmıyorum çünkü ama objektif olmaya çalışmak ve biteviye sınırsız çalışmak, çok çalışmak yani (DG Kodu: 20).

> Bilim anlayışım, objektiflik, gerçeklikler işte bu veriler, olaylar, objektif olmak, gerçeklik, gerçeklerin olması yani benim bilim anlayışımın temeli bunlardır (DG Kodu: 32).

> Yani bilim bilimin evrensel anlayışıdır anlayışım. Bilim doğrulara ulaşabilmek için tarafsız gerçekten doğruların peşinde koşan bir yaklaşım içinde olmalı. Bilim anlayışım tarafsızlıktır. Gerçeklerin peşinden gitmektir (DG Kodu: 34).

Bazı katılımcılar bilimin tarafsız, objektif olmasının yanında ideolojik bakış veya inanç sistemlerinin de etkisinden uzak olmasının gerekliliğini ifade etmişlerdir. Bilimde bir taraf tutma kabul edilemez çünkü bu bilimin evrensel değerleriyle bağdaşmaz. Buna ek olarak bilimin, mümkün olduğu kadar apolitik, eleştirel ve özgür olması gerektiğini belirtmişlerdir.

> Yani bilim adamı objektif olmalı iyi bir araştırıcı olmalı belgelere dayanmalı. Bilimde yani ideolojik bir taraf tutma bilimle pek bağdaşmaz ama her bilim insanının kendine has bir anlayışı kavrayışı dünya görüşü de vardır (DG Kodu: 59).

> Bilim gerçekten bütün ideolojilerin, bütün inanç sistemlerinin çok önceliediği bir etkinliktir. Bende bilimi tamamen apolitik bir kavram olarak, tamamen ideolojilerden arınmış insanlık adına, insanlık için, (bilimin) evrensel değerlerine inanan bir insanım. Yani bilimin evrensel tanımları vardır, malumunuz herkes bilir. Siyasete başvurduğum gün, öğrencilerim benim ideolojik düşüncemin ne olduğunu anlamışlardır. Niye bunu yaptım? Çünkü ben gerçekten batıyı da bilen bir insanım. Kendi bilimsel Türk geleneğini de bilen bir insanım. Bakmayın bugünlerdeki olanlara. Yani Türk akademiyası da geçmişte hep öyleydi. Bu kadar politize olmamıştık. Öğrencilik yıllarımız da öyleydi. Yani her ideolojiden hocalarımız vardı ama gerçekten gelenekler, bilimsel şeyler daha ön plandaydı, daha yüksekti. Batıda da doktoramı, masterımı yaptım. Orada da gördüğüm şuydu; Bilim içeri alındığında diğer her şey dışarı çıkar. Kendi değerleri var, kendi ölçütleri var, kendi kuralları var. Onun dışında farklı kuralları devreye sokmamak lazım (DG Kodu: 4).

Bazı katılımcılar bilimin bireyin, toplumun, ülkenin kalkınması için çok önemli bir araç olduğunu belirterek, toplumdaki sorunların daha iyi analiz edilmesi ve çözüm önerileri üretilebilmesi için bilimsel çalışmaların son derece önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu şekilde daha mutlu, refah içinde bir toplumsal düzen sağlanabileceğini aktarmışlardır.

> Bilim anlayışımın temelinde toplumsal sorunları anlayabilmek ve çözümüne katkı sağlayabilmek için (bilimin) bir araç olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 17).

> Bilim geleceğimizi aydınlatacaktır, her alanda bizim daha iyi kalkınmamızı, insanlığın daha iyi mutlu olmasını, refah içinde yaşamasını, dünyada ki yoksullukların, savaşların, kaosun ve bu tür şeylerin engelleyecek bence önemli bir şey diye düşünüyorum (DG Kodu: 7).

> Evet, bilim anlayışım; toplumdaki sorunların mutlaka gözden geçirilmesi, dolayısıyla sadece teorik çalışmalar değil, teorikle aynı zamanda pratik sorunlarında gözden geçirilmesi. Bunu yaparken saha araştırması, bilgi, yöntem, objektivite ve mümkün olduğunca bir sorunun çözülmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiğine inandım hep. Tabii ki bunun da ötesinde mutlaka, ülkedeki, entelektüel tartışmalara, yeni bir perspektif kazandıracak bir yol ve yöntem izlenmesi (DG Kodu: 8).

Katılımcıların bir kısmı, bu soruyu sosyal bilimler, doğa bilimleri açısından ve farklı disiplinler açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerektiğini belirterek, sorunların ve çözüm yaklaşımlarının aşamalarının farklılık gösterdiğini ifade etmişlerdir. Bilim, bilginin de süreç içinde zamanla farklı değerlendirilerek ve hatta yanlış olduğunu gösteren, yeni bilgilerle değiştirilerek sürecin sürekli takip edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

> Bilim anlayışı olarak yani ben pozitif bilimleri görüyorum. Hukukun bilim olduğu konusunda ciddi kuşkularım var. Daha çok bana göre normatif bir disiplin olarak görülebilir. Hukuk çok bilim gibi görünmüyor bana (DG Kodu: 21).

> Yani kendi bilim anlayışımı özellikle fen bilimlere açısından laboratuvara hapsolma, sosyal bilimler açısından ise açıkçası kürsüye hapsolmayla sınırlı tutan biri değilim ben. Bütün insanlık tarihi boyunca bilimsel disiplinler hep süreçleri aşamalar olarak kabul etmişler ve bu aşamalar da insan yaşamını kolaylaştıran, üretim süreçlerin de insanların mutluluğuna hizmet eden, açığa çıkmış olan toplumsal meselelere çözüm üretmek olarak tanımlarım ben bilimi, görevini (DG Kodu: 10).

> Bilim bütün yaşama ışık tutan bana göre yaşama yön veren ancak çok sık yanılan ve hakikati arama çabası içinde olan bir alan diyebilirim. Yani bugün doğru özellikle biz pozitif bilimciler yani sosyal bilimciler bizi pek anlamaz bizde onları anlamayız. Biz fen bilimciler çok fazla yanılırız. Örneğin mide ülserine önce süt içiririz ondan sonra sütü yasaklarız. Kolesterole önce eti yasaklarız, ondan sonra tansiyonda hadi tuzu keseriz sonra olmaz deriz tuz lazım ve bizim araştırmalarımızın ortalama ömrü 5 yıldır. 5 yıl sonra kimse dönüp de bizim araştırmalarımıza bakmaz. Çünkü yanıldığımızı çok iyi biliriz. Çok süratle eskir bilgiler. Sosyal bilgiler tabii daha farklı onların bilgileri eskidikçe tarihi değer taşır. Bizimkiler ise çöpe gider. O yüzden biz çok sık yanılırız. Sosyal bilimcilerde çok yanılırlar ama bizdeki yanılgı biraz daha fazladır. Neden? Bilimin yanlışlanabilir olması (DG Kodu: 24).

> Yani tabi ben Sosyal bilim alanındayım. Yani pozitif bilimlerde değilim. Dolayısıyla bir ayrışma yapmak gerekiyor. Öyle tarafsız bir bilim olduğuna falan da inanmıyorum şahsen. Bilim yani en azından sosyal bilimler hangi bilgiyi niye üreteceğini hangi bilgileri nasıl üreteceğini ciddi anlamda tartışmak durumunda. Yani öyle genel geçer, nesnel, objektif, tarafsız diye bir bilgi söz konusu değil. Sorduğumuz sorulardan seçtiğimiz örneklemden yorumlama biçimine kadar tamamen bulunduğumuz pozisyonlardan biz bilgi üretiriz (DG Kodu: 28).

> Şimdi bilimi deyince bir sosyal bilimci ile bir mühendisin bilim anlayışı aynı değil, diyeceğim. O zaman iznin olursa ben mühendis olarak bilimi nasıl anlatayım. Şimdi bilim, yani matematik diyelim, fizik diyelim, hatta sosyal bilimleri de onun içine katayım. Bu bilim aslın da mühendisin, insanlığın veya bulunduğu toplumun problemleri çözebilmesi için, ona destek olan, yardımcı olan şeydir. Onlar olmaksızın mühendis başarılı olamaz. Ama bir fizikçi, bir matematikçi, ben fizik biliyorum, matematik biliyorum deyip, mühendislik yapmaya da kalkamaz. Onun da mühendislik deneyimi yok. Mühendislik bilgisi yok. O halde bilim mühendisliğin alt yapısını oluşturur. Mühendis bilimi kullanarak problemi çözmeye çalışır. Genel tanımı bu (DG Kodu: 54).

Katılımcıların bir kısmı bilimi "gerçeği, hakikati araştırmak, bulmak ve sorunu somut bir şekilde ortaya çıkarıp, gelecekle ilgili tahminlerde bulunmaktır" şeklinde özetlemiştir. Bilimin, yaşama dair her şeyi anlamak, gerçeği gün yüzüne çıkarmak ve toplumun gelişmesi, refahın yükselmesi gibi amaçlara ulaşmak için bir vasıta olduğunu aktarmışlardır.

> Asıl olarak insanlığın tarihsel toplumsal sorunlarını anlaşılır kılmak ve bunların yönünü tahmin etmek. Somut sorunlara çözüm yolu önerebilir bir birikime karışmak bence bilim gerçekliğin araştırılması geleceğin öngörülmesi diye tanımlanabilir (DG Kodu: 15).

> Bilim hakikati bulma vasıtasıdır. Aracıdır. Bütün bilimlerin temel noktası insanların refahını yükseltme olduğu gibi doğruları, hakikati bulma ilahi nizamı keşfetme. Yaradana ulaşma vasıtasıdır (DG Kodu: 55).

> Yani o çok uzun bir şey yav böyle bir soru olur mu? Bilim anlayışım yani bilim yaşama dair her şey yani şimdi bilimi araştırma olarak tanımlayabiliriz. Bilim gerçeği gün yüzüne çıkarma uğraşışı (DG Kodu: 29).

> Şimdi bilimdeki ana gaye dünyada olup bitenden haberdar olmaktır. Bunu sağlamak içinde bizim uğraştığımız ana bilim dalında bizim ülkemizde ne var? Bizim üniversitemizde ne var hatta daha önce sonra bizim ülkemizde ne var? Dünya da ne var? Bunları görüp bunun üzerine çıkmayı hedeflemektir. Bunu ne için yapacaksın? Ülkemize katkı için. Bilime katkı için yapacağız. Onun için burada sadece kendi ekseninde birtakım kariyerleri elde etmek için makale yazayım ya da dili geçeyim başarılı olayım kariyerlerim çoğalmış olsun. Böyle bir

şeyi kabul etmiyorum. Yani gerçekten toplumsal hizmete insan faktörüne hizmet edecek bir şey varsa o zaman bilim, gerçek bilimi yapmış oluyorum (DG Kodu: 40).

Bazı katılımcılar bilimin soru sormak, sorgulamak olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bunun geçekleşmesi için özgür bir düşünce ortamı ve eleştirel bakış açısının gerekliliğini de belirtmişlerdir.

Bilim anlayışı bir kere, eleştirel bir bilim anlayışı ve aynı zamanda kısıtlara tabii olmayan, mümkün olduğu kadar, eleştirel ve özgür kalabilen (DG Kodu: 18).

Bilim özgür düşüncedir. En kısa tarifi bence. Her şeyi sorgulayabilmektir (DG Kodu: 37).

Bilim soru sorarak her olguya şüpheyle bakarak kritik bir gözle bakarak (özellikle benim gibi siyaset biliminde veya sosyal bilimlerde çalışan insanlar için iktidarların her söylediğine gerçeğin ta kendisi gibi gücü elinde tutanlar daha doğrusu bu siyasi iktidarlar da olmayabilir başka tür iktidarlardan da ailenin içinde erkek olabilir arkadaşlık grubunda en çok borusu öten arkadaş olabilir işte ne bileyim ben patronunuz olabilir iş yerinizde ekonomik güce sahip olanlar olabilir gibi vesaire bunların gerçeği ta kendisi gibi her söylediklerini kabullenmemek.) Kritik bakmak, doğru mu diye araştırmak ve de mümkünse ki sosyal bilimlerde o biraz daha az mümkün ama yöntemleri de var objektif bir bakış açısıyla yani kendi değerleriniz muhakkak ki işin içine giriyor. Seçtiğiniz konu bile ona göre belirleniyor ama onun da ötesinde bilerek ve isteyerek olguları çarpıtmamak. Önyargılı olmamak en başta (DG Kodu: 52).

Dünyada olayların oluş nedenlerini ve sonuçlarını analiz eden bir sorgulama tekniği olarak değerlendiriyorum. Eğer bu sorgulama tekniğini yapamazsanız bilim değil inançlar ortaya girer. O zamanda insanlığın bir adım daha ileriye gitmesi mümkün olmaz (DG Kodu: 45).

Bilim evrende var olan yasaları bulma çabasıdır. Evrende var olan yasalar, varlık alanın da olduğu gibi fizik kimya, biyoloji, tıp alanlarında olduğu gibi sosyoloji, psikoloji, eğitim hukuk bu alanlarda da evrensel yasaları bulma çabasıdır. Çok önemli bir çabadır. Bilim varsa, insanlık vardır. Bilim varsa yükselme, gelişme vardır. Bilim varsa ilerleme vardır. Medeniyet, güzellik vardır. Bilimin olmadığı yerde karanlık vardır (DG Kodu: 47).

Bazı katılımcılar bilim hakkında yukarıda belirtilen ifadelere ek olarak ülkeye hizmet etmek anlamında çok önemli bir araç olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca yeni neslin yetiştirilmesini, bir nevi bayrak yarışı şeklinde gençlere birikimlerini aktarmayı

kamusal bir görev olarak addettiklerini ifade etmişlerdir. Gerçek manada bilim yapmanın ancak bu şekilde mümkün olabileceğini dile getirmişlerdir.

> Ülkenin çocuklarını, kendi evlatlarımızı geleceğe taşımak çünkü biliyorsunuz bayrak yarışı gibi hocalar bizi yetiştirdi bizde bizden sonra gelen nesli yetiştirmek adına orada özveriyle çalışan hocalar. Hocadan hocaya da fark ediyor çalışmalar. Birisi çok sadıktır çalışır öğrencilere bir şey vermeye çalışır. Birileri de zaman geçirir sadece kitaba bağlı kalır. Hem bilim adamı yetiştirmek hem de öğrencilere örnek olmak adına ve ülkenize, ülkemizin gençlerine yararlı olmak (DG Kodu: 46).

> Bilim topluma, bilinmeyen gerçekleri ortaya çıkartmak ve onların yararına sunmak. Bilim adamının bir başka işlevi daha var tabi o da öğretmek. Yani biz sadece araştırıcı değiliz, aynı zamanda öğreticiyiz (DG Kodu: 48).

Katılımcıların bir kısmı "bilimin bireyleri, toplumları yönlendiren, geliştiren bir rehber, öncü görevi üstlendiğini" aktarmışlardır. Hayatı anlamlandırma, amaçları belirleme ve öngörülerde bulunma açısından çok büyük bir katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu noktadan hareketle doğru hedef belirleme, planlama ve yöntem ancak bilimin önderliğinde gerçekleşebilir düşüncesinde olduklarını ifade etmişlerdir.

> Hayatı açıklama davranışlarınızı doğru kalıba oturtma hedeflerinizi doğru tespit etme ihtiyacınız olan her unsuru doğru şekilde gerçekleştirme yani rehber anlamında her alanda bilim rehberdir (DG Kodu: 9).

> Bizim 2 temel liderimiz var. Birincisi siyasi liderimiz yani Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Mustafa Kemal Atatürk bir sözü var diyor ki. Benim söylediklerimle yaşadıklarınızla, gördükleriniz arasında bir çelişki varsa, bilim ne diyorsa onu yapın, benim söylediklerimi unutun diyor. Aynı şeyi Müslümanız peygamberimiz Hz. Muhammet'te söylüyor. Dolayısıyla, bilimin yol göstericiliğine inanıyorum. O nedenle gerek karar verme gerek yaşam tarzımda bilimin öncülüğünü kabul ediyorum ona göre bir hayat tarzı sürmeye çalışıyorum (DG Kodu: 65).

Bazı akademisyen milletvekilleri bilimin evrensel etik değerler doğrultusunda değerlendirilmesinin daha önemli olduğunu ancak bu şekilde sadece unvan için yapılmış bir çalışma olmaktan çok daha öte anlamlı bir hale gelebileceğini ifade etmişlerdir.

> Öncellikle sizin size özgün bilim yapmak, yani etik değerlerle bilim yapmak son derece önemli. Yani bilime ulaşmak önemli. Bilgiye ulaşmak önemli ancak o bilgileri sadece benim için bilim yapmak teoride kalacak birtakım metinler olarak değil, uygulamada sorun çözecek bir hale getirmek önemli. Bilimden anladığım benim bu, yani bilimsel çalışma hazırlarsınız. O size bir doktora diploması getirir,

> bir yardımcı doçentlik ataması getirir sonra bir köşede kalır. Ben yaptığım çalışmalarda bunu yapmak istemedim. Yani daha sonra bir sorunu çözsün, işe yarasın, dile getirilsin istedim. İşte az önce ifade ettiğim şeylerden bir tanesi de o bana özgü olmalı. Bilimdeki etik ilkelerin ben çok önemli olduğunu vurgulamak istiyorum. Bir kez daha altını çizmek istiyorum (DG Kodu: 22).

> Vallahi ben bilimin daima büyük bir devinim içinde olduğuna inanıyorum ve insan oğlunun bugün geldiği nokta bilim sayesinde olmuştur. Tabi bilim mutlaka aynı zamanda etik değerleri var. Bu etik değerler içinde yapılması gerektiğini düşünüyorum. Ve bir korkumda şu anda içinde bulunduğumuz süreçte maalesef dünyada ki birçok politikacı tarafından bilimin aşağılandığı ve ikinci plana atıldığı duygusu var bende. Bu duygununda insanlığı çok iyi bir noktaya götüremeyeceği kanısındayım. Ayrıca tabii ki özellikle çok dev adımlarla ilerleyen bilişim devriminin belki bir gün insanlığın felaketine de yol açabileceğini düşünüyorum. Korkuyorum. Neden derseniz? Gelir bölüşümü adaletsizliğini artıracağını sömüren ve sömürülen ülkeler arasındaki uçurumu derinleştireceğini ve özellikle yapay zekâ yüzünden çok ciddi bir işsizlik bunalımına yol açabileceğini, henüz insanların bunun ayrımında olmadığını ve özellikle sanayileşmenin hala ciddi bir çevre sorununu artarak sürdürmekte olduğunu görüp te endişelenmiyor değilim. Ne kadar bilim adamı olsam da böyle endişelerimde var. İkircikli bir duygu yani.

Bir akademisyen milletvekili biliminin, bilmenin bir ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir.

> Bilmek bir ihtiyaç. Bildiğinizi öğretmekte süt veren annenin rahatlaması gibi insana madden ve manen rahatlatan bir olgu (DG Kodu: 38).

4.2.3. İyi Bir Bilim İnsanının Özellikleri ile İlgili Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu iyi bir bilim insanını tarif ederken iyi bir araştırmacı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte merak, disiplin, sabır, azim ve çalışkanlık gibi özelliklere sahip olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu çalışma büyük bir özveri ve sadakatle yapıldığında Weber'in ifadesiyle bilim alanında yalnızca kendini "tümüyle" elindeki işe adamış olanlar "kişilik" sahibidirler (Weber, 1987: 133).

> Çok çalışma, disiplin, sevme bir bilim adamının olmazsa olması gereken özelliktir (DG Kodu: 9).

> Sabır, merak ve azim. Bilim bazı kere öyle yorucu hale gelir ki, her şeyi bırakıp dağlara kaçacağın gelir, işte seni orada azim tutacak, devam ettirecek. Bunlar bir nokta da birbirine yakın ama yine biraz nüans farkları da var (DG Kodu: 56).

> Merak, muazzam bir sabır, konusuna yoğunlaşma gücü, alana ilişkin çok iyi bilgi (DG Kodu: 15).

> Gözlem yaparken araştırma yaparken çalışırken bir bilgisayarın masanın başında ya da bir kütüphanede bir şeyleri merak duygusu içerisinde bulup ortaya çıkarıp çünkü bunları bir şekilde süzgeçten geçirerek bilimsel kurallar çerçevesinde bir üretime dönüştürürken haz duyan birisi olmalı aslında tüm bireylerde olması gereken nitelikler. İşte dürüst olması çalışkan olması disiplinli olması (DG Kodu: 16).

İyi bir bilim insanı her şey den önce meraklı olmalıdır. Ve sabırlı olmalıdır (DG Kodu: 38).

> 1-Meraklı, 2- Çalışkan, 3- Açık görüşlü (DG Kodu: 48).

Bazı katılımcılar akademik ortamı sevdiğiniz taktirde başarılı olunacağını dile getirmişlerdir. Bir akademisyen için bilime katkıda bulunmak ve gençleri, geleceğin meslek sahiplerini yetiştirmek için bu mesleği sevmenin önemini vurgulamışlardır. Bu mesleği severek yapmanın, mesai düşünmeden büyük bir özveriyle çalışmanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda iletişim becerileri yüksek bir kişiliğe sahip olmanın önemini ifade etmişlerdir.

> Bizler hem ders veren hem öğrenci ile bir arada olan hem de bilim üreten insanlarız. İkisine ayrılan zamanı çok iyi dengelemeliyiz ve hem çalışmayı seveceksiniz bilim üretmek için bir mesai düşünmeyeceksiniz hem öğrenciyi seveceksiniz iyi bir eğitim yapmak için bu ikisini örtüştürüyorsanız, yoksa gidin başka bir meslek edinin (DG Kodu: 22).

Bazı katılımcılar ise her meslekte olduğu gibi severek yapmanın yanında, iyi bir bilim insanı araştırmacı olmalı, kendini yenilemeli şeklinde özetlemişlerdir.

> İyi bir bilim insanında da dediğim gibi severek yapmalı, araştırmacı olmalı, vereceği dersi çok iyi düşünerek, öğrencilerine düşündürebilecek çözüm üretebilecek gerçekleri sunabilmeli kendisi ve her zaman kendini yenilemeli. Yenilikler neredeyse buna ulaşabilmeli. Şimdi aklıma geliyor da örneğin internetin yeni çıktığı dönemlerde biz 3 araştırma görevlisi oturuyorduk aynı odada. Kendimiz para toplayarak modem almıştık sonrasıyla CD writer aldık. Bilgisayar aldık falan bunlar devletin alması gereken şeyler diye bakarsak çok bekleriz. Bilim ilerliyor. Bizim de ona yetişmemiz lazım. Onları o zaman almıştık. Hiç de pişman değilim yani bilime yaptığım yatırımdır bunlar. Bilim adamı sürekli takip etmeli, araştırmalı, okumalı yeniliklere açık olmalı ve tartışmalı (DG Kodu: 25).
>
> Tabi yani siyasetçideki bu özellikler insanı ve doğayı sevmenin dışında şimdi bilim insanıyla karşılaştırırsak siyasetçininse tabii bilgili kültürlü ve insanı sevmenin yanında toplumun yani toplumu toplumsal yaşamı şekillendirebilme

> değiştirebilme toplum sürükleyebilme becerisi kapasitesi olması gerekir bilim insanın da belki bu anlamda benzeri nitelikler ortaya konabilir bilim insanının bilgili olması teorik ve pratik bilgi dışında kendisinin de toplumun bir bireyi olduğunun farkında olması gerekir yani bir aydın bir bireyi tanımlamak belki daha doğru olur sorgulayan yeni şeyler yani yeni bilimsel bilgileri ortaya koyma çabası içerisinde bunun heyecanını taşıyan vs. bir sürü nitelik sayılabilir ama yani. (DG Kodu: 29).

Görüşme yapılan kişilerin bir kısmı iyi bir bilim insanı, çalışkan, dürüst olmalı ve her şeyi sorgulayabilmeli, toplumuna yakın olmalı ve kendini soyutlamamalı şeklinde yanıtlamışlardır. Toplumuna yabancı bir bilim insanı alanında ne kadar başarılı olursa olsun toplumuna fazla bir yararı olmayacağını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda toplumun sorunlarının farkında olup, bu sorunlara çözüm arayışının bir parçası olarak toplumsal sorumluluğunu yerine getirmiş olacaktır. Bilimsel düşünce silsilesi içinde her soruyu sorabilecek ve yanıtlar arayacak kadar da cesur bir kişiliğe sahip olmalıdır.

> Bunlar standart iyi bir bilim insanı araştırmacı olmalıdır. Kuşkucu olmalıdır yani hiçbir şeye güvenmemelidir mutlaka titiz olmalıdır. Obsesif olmalıdır yani her türlü şeye şüpheyle bakmalıdır. Bilim şüpheyle başlar şüpheci olmayan bir adamla bilim olmaz. Yani tedirgin olacak ve yani başarı ayrıntıda gizlidir ya ayrıntılara takılacak yani böyle bakacak, sorgulayacak en ufak bir şeyden bir şey çıkaracak böyle olmalıdır (DG Kodu: 39).

> Yani iyi bir bilim insanı dediğim gibi öncelikle çalışkan olmalı, dürüst olmalı. Fikri hür olmalı geniş yelpazeden olayları değerlendirebilmeli. Daha önce ifade ettiğim gibi kendi toplumunu çok iyi tanımalı, kendi toplumuna yabancılaşan bilim adamlarını ne bilim camiasına ne de toplumuna çok fazla bir faydası olmadığını yaşayarak gördük. Görüyoruz. Hâlbuki bizim tarihimizi iyi bilmemiz lazım. Kültürümüzü iyi bilmemiz lazım. Toplumunla bütünleşmemiz lazım. Bilim insanı da aynen siyasetçiler gibi toplumla özdeşleşen toplumun derdiyle dertlenen insanlar olur ise o zaman yaptıkları çalışmalarda kendi toplumunun hassasiyetini özelliklerini de gözeterek çok daha yararlı çalışmalar yapabilirler diye düşünüyorum (DG Kodu: 30).

> İyi bir bilim insanının en önemli özelliği tabiata soru sorabilmeyi bilmelidir ve sorduğu sorunun cevabını almaya çalışırken de yaptığı buluşlarla bilime bunda kastettiğim evrenseldir tabii ki evrensel bilime katkı yapabilmelidir da ha da güzeli özellikle fen bilimlerinde geçerli yaptığı bu katkıyı AR-GE'ye dönüştürebilmeli, teknolojiye dönüştürebilmeli tabii ki bu işleri de yerine getirirken de kendisinden daha yetenekli öğrenciler yetiştirebilmektir. Bu ikisini de beraber götürebilmelidir (DG Kodu: 31).

> Yani hakikat aşkı ve kendi alanındaki olguların nasıl söyleyebilirim? yani olguların dilini anlayabilme. O dili temsil edebilme, aktarabilme. Yani kendi

> kafasındaki varsayımları doğrulamak üzere gerçeği çarpıtmak değil tam tersine gerçekliğe uygun tutum, tavır alabilme. Bu da bilim ahlakı. Demin siyaset ahlakı, burada bilim ahlakı (DG Kodu: 33).

Bazı katılımcılar ise iyi bir bilim insanının öncelikle özgür düşünceli, tarafsız, farkındalığı yüksek bir kişi olması gerektiğini aktarmışlardır. Bu noktada hiçbir önyargıda bulunmaksızın olguları ele alıp değerlendirebilmesi ve ülkenin sorunlarına çözüm yaklaşımları sunması gerekmektedir.

> İyi bir bilim insanı özgür düşünceli, bir defa çok net özgür düşünceli, tarafsız özelliklerde araştırmacı özelliklere sahip olmalı. Zaten huzursuzluk duymayan bir bilim adamı bilim adamı olamaz. Bilim adamı iyi bir bilim adamı her an yaşadığı ortamda huzursuzluk duyan o huzursuzlukla yani farkındalığı çok yüksek olan ve farkındalığı çok yüksek olarak ülkenin sorunlarına özgür düşünceyle çözüm üretmeye çalışan insanlar olmalı. Huzursuzluk demek sürekli soru sormayı gerektirir. Yani eğer her şey çok her şeyden mutluysanız, her şeyden farkındalığınız çok olmayıp toplumdaki yaşanılan birtakım sorunları fark etmeyip her şeyi olduğu gibi kabul ediyorsanız zaten bilim insanı olamazsınız. Ama huzursuzluk içinde huzursuzluk derken bilimsel huzursuzluğu kastediyorum. Yani işte soru sormayı kastediyorum. Dolayısıyla sorup düşünerek özgür düşünceyle çeşitli çözümler üretebilen bir bilim insanı en ideal bilim insanıdır (DG Kodu: 34).

> Bana göre en önemli özelliği yani bilim doğrultusunda aklını kullanmayı bilebilmesi, aklının özgür olması artı yerine takılıp kalmaması, her dakika her gelişmeyi izleyebilmesi (DG Kodu: 19).

Diğer görüşülen bir grup da bu soruyu "dürüst, bağımsız, meraklı, şüpheci, sabırlı olmalı, siyasal ve toplumsal baskılara karşı bağımsız kalabilmeli" şeklinde yanıtlamışlardır. Maddi açıdan menfaat elde etmek, çıkar peşinde koşmak gibi ya da vatandaşların günlük beklentileriyle sorunlara yönelmek gibi davranışlardan kaçınması son derece önemlidir. Ancak bu şekilde yani bilimsel yöntemle doğru sonuçlara ulaşabileceğini unutmamalıdır.

> Bağımsız olmalı ve gene o da dürüst olmalı yani bir şey derken acaba ne derler? ne demezler? şeyine kapılmaksızın yapmalı ve son zamanlarda özellikle bu sponsor finansman konusunda kendisine uzanan eli ısırabilecek kadar da şey olmalı bu etkilere uzak olmalı bilim adamı (DG Kodu: 35).

> Bilim insanı daha çok bilimsel doğruları ortaya çıkarır. Bilimsel yöntemlerle çalışır. Vatandaşın ne düşündüğü, vatandaşın siyaset anlamında söylüyorum ihtiyaçları gibi onun bir önceliği yoktur. O sadece bilimsel doğruları ortaya çıkarır. Verileri değerlendirir ve karar süreçlerine götürür ama bu çoğu zaman vatandaşın istedikleriyle örtüşmez (DG Kodu: 65).

> Bilim insanı şüpheci olmalı, merak, sürekli merak etmeli, sabırlı olmalı. Yani bir kerede bir kerede olmuyor yani tekrar, tekrar olmuyor yani tekrar tekrar edebilmeli araştırdığı şeyleri ve yani bağımsız kalabilmeli. Toplumsal ve siyasal baskılara karşı bağımsız kalabilmeli. Onlara karşı durabilmeli. Siyasal ve toplumsal baskılara karşı durabilmeli (DG Kodu: 27).

> Gerçek bir bilim insanı olmalı iyi bir araştırıcı olmalı bilimi ideolojik şeylere kurban etmemeli (DG Kodu: 59).

Bir başka katılımcı ise iyi bir bilim insanının doğruları temel alan, dürüst, yaratıcı kişiler olması gerektiğini belirtmişlerdir.

> İyi bir bilim insanında tabii ideal bilim insanında da olması gereken doğruları temel alan değerlendirmeler yapabilen dürüst olabilen ve tabii yaratıcı olabilen bilim adamı (DG Kodu: 23).

Görüşme yapılanlardan birisi ise iyi bir bilim insanının her şeyi eleştirmesi gerektiğini belirtmiştir. Bilimin kanıtlanabilir olması gerektiğini ve kanıtsız bir şeyin bilimde mümkün olmadığını aktarmıştır.

> Her şeyi eleştirecek! En eleştirilmez denen şeyleri bile eleştirecek. Mesela çok açık olarak eleştirilebilecek bir şey söyleyeyim. Dinle ilgili üstelik bu hadislere inanamam ben. Çünkü şöyle bir şey yaparım öğrenciye yapardım artık yapmıyoruz tabi. Bir objektif olay bulun bir kaza olayı mesela ya da bir hırsızlık soygun falan ama bunu bir gazetede değilde 5 gazetede birden okuyun. Hepsinde vardır çünkü o gün farklılıkları göreceksiniz birinde günü tutmaz, birinde saati tutmaz, birinde isimler tutmaz. Kazalarda da öyledir. Ölü sayısı tutmaz, yaralı sayısı tutmaz. Bu dün olmuş bilmiyoruz gerçeği. Sadece Hürriyet alıyorsan o zaman sana göre o doğru. Hürriyet almıyorsun Sözcü alıyorsan o doğru bilmem Sabah alıyorsan onunki doğru sana göre. Hepsini alırsan doğruyu bilmiyorsun. Peki 1500 sene evvel konuşulan lafları nereden biliyorsun? Onlar din tacirlerinin uydurmasıdır. Hiçbir hadise inanmam ben. Hiçbirine. Kanıtlanamaz. Kanıtsız bir şey olmaz bilimde ama bir Kuran var oradan bakarsın işte oradan kendin bir mana çıkarırsın istiyorsan ya da İncil 'den çıkarabilirsin veya Musa'nın Tevrat'ından çıkarabilirsin. Zaten o açmıştır bu belayı başlarına insanların (DG Kodu: 37).

Bir katılımcı ise bilim yapma ile öğreticilik yapma arasındaki farkın çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Üniversitede ders veren bir akademisyenin ders vermekle beraber çok iyi seviyede yabancı dil bilmesinin ve alanındaki gelişmeleri takip etmesinin gerekli olduğunu aksi taktirde sadece bildiklerini öğreten bir kişi olarak nitelendirilmesi gerektiğini aktarmıştır.

> Bilim insanında çalışma performansı düşük ve verimliliği düşük insanlar ne bilimde ne başka alanlarda başarılı olamazlar. Dolayısıyla hem çalışma performansı yüksek hem de verimliliği yüksek arkadaşları yakalayabilmemiz lazım. Bunun içinde çok iyi dil bilmeden ve uluslararası literatürleri takip etmeden dünyanın geldiği noktayı belirlemeden bilim insanı da olmaz. Bir şey olmaz. Sadece "teaching" dediğimiz öğretme, bildiklerini öğreten olabilir üniversitede hoca olanla bildiklerini öğretenle bilim insanı başka bir şeydir. Dolayısıyla onu ayırmak lazım. Yani bir insan akademisyen olabilir ama bilim insanı olamaz. Onu ona bir bakmak lazım neyi yapacak nasıl yapacak ona göre de çalışmak lazım (DG Kodu: 40).

Bazı katılımcılar ise iyi bir bilim insanının ancak bilimsel düşünce, bilimsel bakış açısıyla gerçeğe ulaşabileceğini ifade etmişlerdir. Rasyonel düşünerek sorunları değerlendirmek ve sonuçlara varmak en doğru davranış tarzı olacaktır.

> Hiç şüphesiz en başta bilimsel düşünce. Bilimsel anlayış. Rasyonalite ve gerçekleri araştırma ve gerçekleri yayma ve ülke gençliğine bu gerçekleri veya ülkenin hizmetine bu gerçekleri sunma anlayışı olmalıdır. Bunun için kendisine nadide bir çiçek gibi bir bilim atmosferini sağlayabilecek bir yönetim içerisinde (DG Kodu: 42).

> Her şeyden önce bilimsel bir kafa olacak. Çalışkan olacak ve bilimsel çalışma yapmanın araçlarına, sahip olacak. Yani yabancı dil vesaire gibi Yani bunun için gayret sarf edip, o araçlara sahip olacak (DG Kodu: 13).

Bazı görüşülenler de bilimle uğraşmanın bir sevda işi olduğunu aktarmışlardır. Bilim insanı, bilim alanını sevecek, öğrencisini sevecek, toplumla iç içe olacak ve insanlığa hizmet gibi önemli bir gayesi olacak ki topluma, insanlığa faydalı olabilsin, bir katkıda bulunabilsin görüşünü dile getirmişlerdir.

> Bilim insanı bir sevda işidir. Toplumun bir işini kolaylaştırmak, onlara fayda sağlamak, topluma yararlı olmak, inancın varsa ancak o zaman bilim adamlığı

gerçekleşir. Sadece fikir almak bilim adamlığı değildir bir eser koymak bilim adamlığıdır (DG Kodu: 45).

İyi bir bilim insanı bir defa bilim alanını sevecek. Yani üniversitenin az önce bahsettiğimiz zorluklarına tahammül edecek. Kendisini bilime verecek. Bilime kendisini vermeyen insan bilimi de anlayamaz, üretim hiç yapamaz. Bilim insanının gözü başka yerde olmamalı. Bilim de olmalıdır. O da bir defa o öğrencisini sevecek. Öğrencileri ona emanet edilmiş bu ülkenin en önemli varlıkları olarak onları görecek. Öğrenciyi sevecek. Öğrenci cinsiyet ayrımı yapmayacak. İnanç ayrımı yapmayacak. Mezhep ayrımı yapmayacak. Milliyet ayrımı yapmayacak. Öğrenciyi sevecek. Artı öğrenciye bir şeyler kazandırma faaliyetini sevecek. Bilim insanı ve bunların üstünde belki birinci sırada bilimi öğrenmeyi ve bilim üretmeyi sevecek. Bilim üretme bunlar olacak. Ürettiği bilimi toplumun hizmetine vermeyi sevecek. Toplumla iç içe olacak aynı zamanda (DG Kodu: 47).

Evet. İyi bir bilim insanın özelliği, daha çok olmalıdır, tabi. İyi bir bilim insanı, iyi bilim insanının hedeflediği; Bir defa bilimi sevmesi lazım. Birinci özellik, bilimi sevmesi. Sevmeden başaramaz. İkinci olarak da Çalışmayı bir zevk haline dönüştürmesi lazım (DG Kodu: 51).

İyi bir bilim insanı da, siyasetçide etik olmalı dedik mi? Etiği ekleyelim oraya. O zaman bilim insanı da çalışkan olmalı. Çalışmalı, kurallara uymalı, öğrencilerini sevmeli. Bilim adamı vatanını sevmeli, vatanını, halkını, yurdunu sevmeli ki o zaman bilimini de o paralelde kullanabilsin (DG Kodu: 54).

Bazı katılımcılar iyi bir bilim insanında etik değerlerin olmasının son derece önemli olduğunu vurgulamışladır. Etik değerlere sadık kalınarak yapılan araştırma ancak topluma ve insanlığa faydalı olabilir. Bunun tersi bir durumda yani etik değerlerin hiçe sayılması durumunda, verilerin çarpıtılması gibi önemli sıkıntılara yol açacaktır.

Bilimsel etik çok önemli. Bilimsel araştırma kurallarına uymak gerekiyor. Orada ahlak bilim, bilim ahlakını, bilimsel gerçekleri tahrif etmemek gerekiyor. Onara sadık olmak onları olduğu gibi kabullenmek, tabiyi eleştireceksiniz. Ama çarpıtırsanız önemli sıkıntılar çıkar. Bazıları çeşitli amaçlar için çarpıtmış olabiliyorlar. Çarpıtmamak gerekir. Bilimi sadece bilim için yapmak belki bir yere kadar faydalı olabilir. Ama bilimi insanlık için yapmak bence çok daha önemli. Bilimsel bulguları insanlık için en yararlı bir şekilde kullanmanın yolunu arayıp bulmak lazım (DG Kodu: 49).

İyi bir bilim insanında da dediğim gibi zihni melekeleri çok gelişmiş olmalı mantığı metodoloji bilgisi ve objektif davrana bilmesi çok önemlidir aslında siyaset halk için yapılır ama ilim ilim için yapılır ikisi arasındaki en belirgin farkta bence bu (DG Kodu: 60).

Bazı katılımcılar ise iyi bir bilim insanının sorgulayan, düşünen, yeniliğe açık kişiler olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bilim insanı kendisini yenileyebilmeli, aykırı düşünebilmeli, analitik düşünebilmeli, sentez yeteneği olmalı şeklinde özetlemişlerdir.

> Bilim insanı bir kere sorgulayıcı olmalıdır. Hırslı olmalıdır ancak hırsı aklının önüne geçmemelidir. Yılmamalıdır. Aykırı düşünebilmelidir. Sentezleme yeteneği olmalıdır analitik düşünceye sahip olmalıdır en az bunlar kadar önemli elde ettiklerini herkesin anlayacağı şekilde aktarabilme özelliği olmalıdır yani sosyal olmalıdır. Bilimi bilim için değil bilimi halk için yapma gayretinde olmalıdır. Halk demeyelim de ona isterseniz yani sadece insanlık değil bütün canlılar çevre doğa çevre canlılar bütün canlılar için yapmalıdır (DG Kodu: 24).

> Bilim insanı sorgulayan düşünen araştıran statükocu olmayan yeniliğe açık olan kişi bilim adamı olur. Bilim dünyasının kişisi olur. Yeniliğe açık olan herkes başarılı olur diye düşünüyorum (DG Kodu: 57).

> İyi bir bilim insanı her şeyden önce dünyadaki kendi ilgi alanı ile ilgili, kendi mesleği ile ilgili gelişmeleri, teknolojik ilerlemeleri yakinen takip edebilmeli. Bunun içinde gerektiğinde ki bu çok gerekli yabancı dil kabiliyetinin çok iyi olması lazım. Uluslararası gerek seminerler, kongreler, fuarlar, hülasa kendi alanı ile ilgili teknik çalışmaların ve uygulamaların sürekli takipçisi olmalı, bir ekip çalışması içerisinde olmalı. Çünkü artık bireysellikle de bir yere varılamıyor. Bunun ötesinde de tabii idealist olmalı (DG Kodu: 58).

> Bir kere önceden hiçbir görüşe angaje olmadan her şeyi bir hipotez gibi görüp kendi arzu ettiği sonucu değil gerçek sonucu bulmak için daima kuşku ile bakabilme yeteneğidir (DG Kodu: 41).

> Sürekli kendisini yenileyebilmeli bence bir bilim insanı da siyasetçide. Yeni fikirlere duyarlı olmalı (DG Kodu: 61).

> Önce kendi kendini yetiştirmeli ve güncel konularda olan şeyleri yani güncel konuları çok iyi takip etmeli çünkü bugünlerde biliyorsunuz gerek teknoloji gerek bilimsel alanda gelişmeler çok hızlı gelişiyor. Onu takip etmek esastır (DG Kodu: 46).

Bazı katılımcılar, iyi bir bilim insanı "aklını özgür kullanmalı, bilimi hiçbir şeye değişmemeli" şeklinde özetlemişlerdir**.**

İyi bir bilim insanı bir defa bilimini hiçbir şeye değişmemeli makama, ranta, korkuya. Her şeyden öte aklını olabildiğince özgür kullanmalı. Bu olduktan sonra ötekiler gelir diye düşünüyorum (DG Kodu: 63).

Gene prensip. İlkeler. İlkesizlik kadar korkunç bir şey olamaz. İlkeleri muhafaza etsinler (bilim insanları) (DG Kodu: 64).

İyi bir bilim inanı iyi bir araştırmacı, iyi bir eğitici olmak durumunda. Yani bunlardan bazen biri diğerine üstün gelebilir tabii (DG Kodu: 18).

Sorgulamalı sormalı araştırmalı ve mutlaka analiz etmeli (DG Kodu: 62).

Bir başka katılımcı iyi bir bilim insanı çok sabırlı olmalı ve denemekten yılmamalıdır şeklinde görüş belirtmiştir.

Öncelikle tabi bilim insanı araştırma ve geliştirme noktasında azimli olmalı, çok sabırlı olmalı. Edison ampulü yakmak için 999 defa deneme yapmış. Kendisine vazgeç artık denildiğinde diyor ki demek ki ampulü yakmak için 999 farklı alternatif yolu varmış. Ben daha denemelerime devam edeceğim ve bininci denemede buldu. Çok sabırlı olmalı. Hoş görülü olmalı. Araştırma yönü güçlü olmalı. Bilim adamı fedakâr olmalı. Kendini topluma adamalı. Bilime adarken topluma adamalı. Tarafsız, demokrat, herkesi kucaklamalı (DG Kodu: 55).

Bir diğer katılımcı "iyi bir bilim insanı kendini tamamen bilime adamalı ve ülkesinin yararı için çalışarak, yeni buluşlara imza atmalıdır" şeklinde görüş belirtmiştir.

Kendini tamamen bilime adamalı ve ülkesine faydalı noktada her gün yeni yeni birtakım buluşlara, önerilere imza atmalı. Dünyada bunun örnekleri çok var. Ülkemde neden olmasın? Neden biz bir buluşun sahibi olmayalım? (DG Kodu: 36).

Bir başka katılımcı "bilim insanı kendi sahasında bilime katkı yapmalı, uluslararası kendi mesleği ile ilgili gruplarda, topluluklarda bir itibarı olmalıdır" şeklinde görüş bildirmiştir.

Bilim insanı kendi sahasında katkılar yapmalıdır. Bilime yeni katkılar yani ona ait birtakım şeylerin bulunmuş olması veya yeni bilgiler yeni görüşler geliştirmiş olabilmesi lazım e tabii yaptığın çalışmaların başkaları tarafından kabullenilmiş olması lazım. Bunun ben en büyük benim diye ortalıklarda gezinmekle olmaz. Bunun belli şeyleri var kriterleri var bunun uluslararası standartları var ve itibarının olması uluslararası meslek gruplarında fizikçiyseniz,

> matematikçiyseniz, sosyologsanız sizin uluslararası meslektaşlarınızın arasında bir itibarınızın olması lazım (DG Kodu: 43).

Görüşme yapılanlardan birisi de "bilim insanı dürüst, namuslu olmalıdır genel tanım budur ancak ekonomik sıkıntılar içinde kendisinden bekleneni vermesi çok zordur, bu nedenle kendisine destek olunması, imkân tanınması çok önemlidir" şeklinde yanıtlamıştır. Sürekli maddi sorunlar ve kaygılar içinde olan bir bilim insanından potansiyelini ortaya çıkarması beklenemez.

> Dürüst, namuslu o genel olarak iyi tanım ama iyi bir bilim insanının çok özverili olması gerekiyor çok akıllı olması gerekiyor, vizyonunun olması gerekiyor, ön görülerinin olması gerekiyor. Bunlar çok önemli şeyler. Yani üretebilmek için birde rahat olması lazım yani şimdi şöyle söyleyeyim bilim yapabilmek için ekonomik olarak da rahat olmanız lazım yani bir bilim insanı evde çocuğuna bir oyuncak almak için düşünüyorsa bir kitap almak için düşünüyorsa bir kongreye gitmek için düşünüyorsa bu insanın rahat bilim yapacağını söyleyemeyiz Türkiye'de maalesef durum böyle yani bilim insanlarının aldığı maaşlar son derece az yeterli değil yani yurtdışında istediği zaman gidebilmeli bir konferansa gidecek makale sunacak gidemiyor yani parası yok devlet ona destek vermiyor. Nasıl oradaki meslektaşlarıyla iletişim kuracak? onlardan yeni bir şeyler öğrenecek? (DG Kodu: 50).

Bir başka katılımcı iyi bir bilim insanının iktidara mesafeli olması gerektiğini ifade ederek iktidar yalakalığı yapmamalı, hakikati aramak, toplumsal hakikati söylemek gibi amaçlara hizmet etmeli şeklinde cevap vermiştir.

> Hiçbir zaman iktidar yalakalığı yapmamalıdır. Hakikati aramak, onu söylemek ve bunu söyleyenlerde çoğu zaman iktidarlarla kafa kafaya gelirler. Onlarla çatışmak durumunda kalırlar. Bunu yapamıyorsanız bilimi bırakın. Şu an Türkiye üniversitelerindeki hocaların %95' inin direkt işlerini bırakması lazım. Yani iktidara cesaretiniz yoksa onların icazetiyle, onların sınırları içerisinde bilim yapıyorsanız. Yaptığınız bilim falan değildir. Çok az insan var bu cesareti gösterebilen sadece Türkiye'de değil dünyada her yerde. Çünkü iktidar bilgi dünyasına hükmetmek ister. Bu riski alamayacak insanların hiç bilim dünyasına girmemesi lazım. Bir örnek vereyim size. Bütün koca Türkiye akademisinde Kürtler üzerine tek bir satır yazabilen İsmail Beşikçi'ydi. Adam 30 tane kitap yazdı. 17 yıl hapis yattı! Akademinin yüz akı. Kimse sahip bile çıkamadı. Bu son dönemlerde biraz daha cesur insanlar var, ortaya çıkmaya başladılar yani. İktidarla ilişkisine çok dikkat etmeli. İktidarın sofrasına oturan bilim insanından, hayır gelmez zaten bilim insanı değildir. O iktidar sofralarına oturmamak lazım (DG Kodu: 28).

4.3. SİYASETE GİRİŞ

4.3.1. Siyasete Giriş Kararı ile İlgili Bulgular

Katılımcıların büyük bir bölümü siyasete girme kararlarını anlatırken vatana sevgilerini ve bağlılıklarını vurgulayarak, Türkiye'de bir şey yapmak için siyasi gücün olması gerektiğini ve bu siyasi gücün ancak siyaset içinde olabileceğini belirtmişlerdir. Eğitim seviyelerinin yüksek olması ve edindikleri birikim ve tecrübeyi siyasete aktarma isteği ön plana çıkmaktadır. Türkiye'ye hizmetin, yani vatana hizmetin onlar için en önemli şey olduğunu ifade etmişlerdir.

Yasama erkine ulaşmak (DG Kodu: 2).

> Siyaseti ben topluma hizmet aracı olarak görüyorum. Özellikle Adalet Ve Kalkınma Partisi iktidara geldikten sonra ben 2006 yılından itibaren sayın cumhurbaşkanımızın başbakanlığı döneminde başdanışmanı olarak beraberinde oldum doğrusu. O 5 yıllık baş danışmanlığım süresince aktif olarak devletime hizmet etmekten mutlu oldum ve yasadığım tecrübe benim siyaset alanına, siyasete girmemin daha yararlı olacağını ve siyasette ülkeme daha güzel hizmetler yapabileceğim kanaati oluştuğu için siyasete girdim. Halktan biriyiz. Halkın hissiyatını bilen paylaşan onların derdiyle dertlenen bir siyasetçiyim. Dolayısıyla halkımıza siyaset yaptığımız sürece hizmet etme gayreti içerisindeyiz (DG Kodu: 30).

> Benim babam hâkimdi demiştim. Dolayısıyla ben İzmir'de doğdum ama Anadolu'da büyüdüm. Anadolu'nun çeşitli yerlerin de babamın mesleği icabı bulunduk. Dolayısıyla bir de yaşımı da hesaba katarsanız, Anadolu'nun ne kadar fakir ne kadar bakımsız ne kadar yardıma muhtaç olduğunu da gördüm. Dolayısıyla büyürken annemin, babamın gittikleri yerlerde katkıları, Cumhuriyet esaslarının tanıtılması, onların canla, başla çalışmalarını görerek büyüdüm. Ve sonunda her zaman öğretilen de yani sonunda vatana faydalı biri olmalısın. Zaman için de tabii bu insanın düşüncelerini çok etkiliyor (DG Kodu: 56).

> Toplumsal hizmetleri arttırmak için yöneldik çünkü bu da ülkeye hizmet için farklı bir kategoridir ve bunun mutlaka yapılması gerekiyor. Bu devletler ve ülkeler siyaset ve ekonomiyle ayakta dururlar. Bu devletlerin yapmış olduğu çalışmalar siyaset ve ekonomi olmadan ülkelerin başarılı olması mümkün değil. Onun için burada siyasete doğru biraz kaymaya çalıştık (DG Kodu: 40).

> Gençlik yıllarımda bir siyasi kuruluşun hem yöneticisi hem de taraftarıydım. Siyasetinde bir hizmet aracı olduğuna inanıyorum (DG Kodu: 38).

Katılımcıların önemli bir kısmı ise siyasete girmenin bir iddia, ideal anlamı taşıdığını belirtmişlerdir. Siyaset bu idealleri gerçekleştirmenin bir aracıdır. Bu noktadan hareketle mükemmel bir yönetim kurma idealini gerçekleştirmek, ülke yönetiminde söz hakkı elde etmek ve bu şekilde bugüne ve geleceğe yön veren gücün içinde yer almak şeklinde özetlemişlerdir. Sadece statü, makam sahibi olmak amacıyla değil söz konusun statünün vermiş olduğu güç ile mevcut ve olası sorunları "ben daha iyisini yapabilirim", başka bir deyişle sorunları çözebilme iddiası bu düşüncenin temelidir. Hiç kuşkusuz iyi bir öğrenim görmüş ve alanında akademik unvanlar alarak yetişmiş akademisyen siyasetçiler bu noktada büyük bir özgüven ve cesaret göstermektedir. Bu çalışmada esas olarak alınan TBMM'de bulunan milletvekillerine ait veriler göz önünde bulundurulduğunda, meslek dağılımı açısından oldukça önemli bir yer tutan akademisyen milletvekillerinin olması somut bir gerçeği yansıtmaktadır. Tıpkı her siyasete giren insan gibi meclisi ideallerini, amaçlarını gerçekleştirme mecrası olarak gördüklerini dile getirmişlerdir.

> Siyaset çok daha geniş bir alan ve doğrudan doğruya insana eylemsel olarak hareket etme özgürlüğü tanıyor. Onun için toplumla ilgili iddialarınız varsa mutlaka o iddiaları gerçekleştirmenin bir aracıdır siyaset ve dolayısıyla siyaset bu yönü itibariyle bir tez meselesidir. Bir proje meselesidir. Anlatacağı bir hikayesi olanların yapması gereken bir meseledir. Bir iddia meselesidir. Bir ideal meselesidir (DG Kodu 1).

> İdealler… gelmiş olduğum sosyal sınıf, tabaka yani sosyolojik profilim bir backgroundum arasındaki ilişki dolayısıyla siyaseti tercih etim (DG Kodu: 20).

> Siyasetin idealist bir tarafı da vardır. Yani uzun dönem kalıcı, birtakım kazanımlar, bilim de var gibi geldi bana. Yani bilimsel çalışmaların daha kalıcı olduğunu düşündüm ben. Daha etkili olduğunu düşündüm. Ama siyasette de kalıcı şeyler bırakırsınız, mutlak surette. Ama siyaset yapan fiilen pek çok şeyin etkisi altındadır. Bir bilim adamı, ama bu söyleyeceğimi bugün için söyleyemiyorum. Vazgeçtim onu söylemekten. Yani acaba şeyi tespit ediyordum? Bilim adamı olarak çok özgür ve sizin ilkelerini bozmayacak şekilde yolunuza devam edebilirsiniz. Siyasette bunu sürdürmekte daha zordur. Sonunda benim gibi bırakmak zorunda kalırsınız. Ama şu anda bakıyorum bilim adamları, siyasetçilerden daha fazla bozulmuşlar (DG Kodu: 13).

> Tabii çok uzun süre akademisyenlik ve yöneticilik yaptık. Bu ülke için yaptıklarımız oldu, yapamadıklarımız oldu. İddialarımızı ve ideallerimizi gerçekleştirmek adına ülke yönetiminde olmak, biliminde önünü açacağını sadece bilimin değil her şeyin önünü açacağını düşündüğümden dolayı zor ve zahmetli olmasına rağmen siyasi kadrolarda yer aldım (DG Kodu: 45).

> Yapı olarak çok idealist birisiyim, dediğim gibi İdealizmi tanımlarken biliyorsunuz romantikleri idealisttir. Yani edebi akım olarak baktığımızda. Mükemmeliyetçi bir yapımız vardır. Bir işi yaptığım zaman, bu bir insanın doğasında var. Doğasına uygun bir ideolojiyi de gördüğünüz zaman mutlaka doku uyuşması oluyor. İşte ben böyle düşünüyorum. Nedir? Ülkesini önceleyen, vatanını önceleyen, bayrağın, değerlerini önceleyen, milletine katkıda bulunmayı ön plana çıkaran bir yapı idealizm. Yani mükemmellik nedir? İdeali gerçekleştirmektir. Plato da tanım bulmuştur, klasik. Yunanı da bakarsınız gerçekten, işte *Devlet* kitabında bunu çok açık bir şekilde ifade eder. Mükemmel bir yönetim kurma şeklini tanımlarken, idealist bir yapıya büründürür. Yani kesinlikle egonun, ya da hislerin, duyguların ön plana çıkmadan önce, ülkem, milletim demek düşüncesinin bir tezahürüdür (DG Kodu: 4).

> Siyasete kendi irademle yönelmedim. Siyaset dönemin şartlarının zorlamasıyla ve ayrıca bir talebe yönelik olarak siyasete girdiğimi ifade etmem mümkün yani normal şartlarda biz 1980 öncesi öncesi yetişmiş insanlarız. İdealist insanlarız. Her birimizin kafasında memleketimize ülkemize dair hedefler, amaçlar vardı. Bir davamız vardı (DG Kodu: 60).

> Türkiye'nin üniversitelerinin hepsini iktidar olduğumuz taktirde alalım adam gibi bir yönlendirelim. Türkiye'nin eğitim sistemini, o cumhuriyetin kuruluş dönemindeki gibi fedakâr insanların, idealist insanların olduğu bir sisteme yönlendirelim hayaliyle siyasete girdim (DG Kodu: 39).

Bazı akademisyen milletvekilleri siyasete girme kararında siyasal parti liderlerinden veya parti yetkililerinden aldıkları teklif ve davetin önemli bir etken olduğunu ifade etmişlerdir.

> Ben aslında siyasete yönelmedim. Siyaset bana yöneldi. Ben aslında ailece siyasetin dışında kalan bir anlayışın mensubuyum gerçi her zaman siyasetin çok uzağında olmadım değişik sebeplerden dolayı dostluklardan akrabalıklardan meslektaşlıktan dolayı siyasete çok uzak kalmadım yakınında kaldım hatta 1970'den itibaren siyaseti yönlendiren bir çok önemli siyasi aktörün yanındaydım, yakınındaydım ama hiç bir zaman siyaseti düşünmedim fakat cumhurbaşkanı seçimi yaklaşırken siyaset bana geldi ve ısrar üzerine ben bu cumhurbaşkanlığı adaylığını kabul ettim (DG Kodu: 43).

> Yani şöyle bir bütün akademisyenler de idealizm çok temel bir hayal olarak vardır. Benim gördüğüm kadarıyla. Akademisyenler biraz idealist olurlar. Bu ideallerin gerçekleşmesini çok arzu ederler. Yani düşündükleri işte, daha farklı yollara başvurabileceklerini, ülkeye yeni birtakım alternatifler sunabileceklerini düşünüyorlar. Bende 10 yıl Diyarbakır'da görev yaptım. Dicle üniversitesi sosyoloji bölümün de. Doğrusu bu Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı etnik meselelerin, terör meselelerin çözümü ile ilgili bu sürece bir katkımız olabilir mi? diye çok heves ediyordum., doğrusunu isterseniz. Ben davet edildim siyasete.

> Yani sayın cumhurbaşkanımız o zaman başbakan idi, bir gece aradı, yarın bizim kongremizle MKYK listemiz var. Seni de oraya yazıyorum dedi. Bende şeref duyarım dedim. Benim bu konuyu tereddütsüz kabul etmem ve buna heves etmemin sebebi hani bu mevzularla ilgili düşündüklerimizin bir politik projeye dönüştürülmesi mümkün mü? Bunu deyim yerinde ise. Hani denemeye kalkıştık. Bunun için gayret ettim. Bunun için siyasete geldim (DG Kodu: 12).

> Siyasete yönelmemin tek sebebi var. O da bir teklif geldi. Benim desteklediğim politikacıdan bir teklif geldi. Onu değerlendirdim. O da Bülent Ecevit'ten teklif geldi (DG Kodu: 21).

> Ben 12 Eylül 1980 darbesinden sonra rahmetli Ecevit'le beraber arayış dergisinin yazı kurulunda yer aldım. İmzalı veya imzasız birçok yazım dergide çıktı bu dergi daha sonra tabii sıkı yönetim komutanlığınca kapatıldı ama Ecevit ile ilişkimiz bitmedi ve kendisiyle sürekli görüşerek ve elimden gelen her türlü yardımı yaparak onun siyasetine katkıda bulunmaya çalıştım bu arada 1987'de Ecevit'in siyasi yasağı ortadan kalktıktan sonra kendisi ilk seçimlerde bana milletvekilliği adaylığı teklif etti. Ben o zaman henüz profesörlük için çalışmam gerektiğini ve akademik hayatta biraz daha devam etmek istediğimi söyledim. O da bana bende size hiç kıyamıyordum zaten dedi ondan sonra yalnız 1990'da profesör oldum. 40 yaşındaydım daha ve profesörlüğümü aldıktan sonra da 1991 seçimleri için adaylığı reddedemedim fakat İstanbul'da çok keyifli yani Tekel işçileriyle beraber ve çok politize olmuş bir bölgede Kartal bölgesinde ilk adaylığımı geçirdikten sonra ve kaybettikten sonra artık siyaset benim içime işlemiş oldu. Yani aktif siyaset pratikte de siyasete girmek ve sonra 1995'de İzmir milletvekili seçildim Demokratik Sol Partiden ve böylece hayatı boyunca siyaset bilimiyle uluslararası ilişkilerle uğraşmış birisi olarak bir yandan da işin pratik yanını görebildim (DG Kodu: 23).

> Şimdi bilim adamı olarak görüşlerinizi söylersiniz, yazarsınız kitap halinde bunlar yayınlanır. Bunlardan yararlanılır. İşte kaynak gösterilir. Zaman zaman örneğin yasaların hazırlanmasında dikkate alınır. Başka insanlar sizin çalışmalarınızdan yararlanır ama bunları uygulayabilmek için ülke yönetiminde görev almanız gerekir. Onun da yolu seçilmek, halk tarafından seçilmek demokratik rejimlerde. Temsili demokrasilerde halk seçtiği temsilciler eliyle ve onların güveniyle iş başına gelen hükümetler eliyle yönetilir. Şimdi o nedenle 1995'te daha önceden çeşitli konularda zaman zaman görüşlerimi sunduğum yahut beni uzman kişi olarak çağıran Bülent Ecevit, Demokratik Sol Partiden aday olarak beni göstermek istediklerini söyledi. Teklif geldi. Ben o şekilde işte o zaman 1995 seçimlerinde siyasete girdim. İki dönem milletvekili seçildim ve bu arada 3 bakanlık yaptım. Toplam 5,5 yıl. Yani 8 yıl kadar milletvekilliği, 5,5 yıl kadar da bakanlık. İnsan Haklarından Sorumlu devlet bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı görevlerinde bulundum (DG Kodu: 44).

Bir katılımcı ise siyasete girme kararını şu şekilde özetlemiştir.

> Şimdi Ergenekon ve Balyoz gibi bilinen kumpas davalarında FETÖ denilen örgütün, ve onun işbirlikçisi siyasi iktidarın hedefi olduk. Bu hedef olma yaklaşık

5 yıl sürdü. 4.5 yıl cezaevinde kaldım. Bu mücadeleyi daha güçlü sürdürmek adına hukuk adalet içinde siyasetin desteğini ihtiyacım olduğunu gördüm. İkincisi tabi birikimlerimiz var. Devletimize 10 yıl yatılı okuduk. Yatırımları var, masrafları var. Bilgi ve birikimlerimizi siyasette devlette etkin kullanacağımıza inandığımız için siyasete girdim. Üçüncüsü de özellikle son dönemde Türkiye Cumhuriyetini kurucu ilkelerden uzaklaşan çağdaş değerlerden uzaklaşan bir yönetim anlayışıyla yönetildiğini değerlendirdiğim için bu gidişe bu yönetim anlayışına dur demek açısından siyaset yapmam gerektiğine karar verdim ve ailemin desteğiyle siyasete girdim. (DG Kodu: 65).

4.4. Milletvekili Olmadan Önce Siyasetle İlgilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu milletvekili olmadan önce bazı bürokratik görevler, partide üyelik ve görev aldıkları projeler vesilesiyle siyasetçilerle yakın ilişkide olmaları gereken durumlar olduğunu ve bu sebeple siyaset alanına yakınlaştıklarını aktarmışlardır.

Milletvekili olmadan önce üniversitede sürekli proje ürettik bakanlıklara belediyelere danışmanlık yaptık bu vesileyle de birçok projemiz hayat buldu (DG Kodu: 11).

Milletvekili olmadan önce ben partinin merkez kararı yürütme kurulu üyesindeydim. Yani partinin en üst yönetim organıdır (DG Kodu: 12).

Milletvekili olmadan önce dediğim gibi her zaman siyasi duruş siyasi görüş itibari ile aktiftim Fazilet partisinde çalıştığımı söyledim bundan evvel Refah partisi döneminde de dışardan çalışmalara destek vermiştim (DG Kodu: 14).

Milletvekili olmadan da Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kuruluşunda resmen değil ama fiilen rol aldım. Devlet yönetimi için siyasi partilerde çalışmak gerekiyor. Dolayısıyla devlet yönetimine talip olan insanların siyaset yapmak gibi bir mecburiyetleri var. (DG Kodu: 38).

Milletvekili olmadan önce de siyasetin ortasındaydım. Bir partide genel başkan yardımcısıydım. 17 yıl orda arkadaşlarla çalıştım. Hep içindeydim yazdım, çizdim, konuştum, gezdim, söyledim, örgütledim sürekli içindeydim siyasetin (DG Kodu: 57).

Milletvekili olmadan önce, ta Refah, Fazilet partisinde ilçe başkanıydım. İstanbul'da il yönetim kurulu üyesi il başkan yardımcısıydım. Dolayısıyla da basamak basamak gidince yolunuz bizi milletvekilliğine getirdi (DG Kodu: 64).

Bazı katılımcılar ise bürokrat olarak siyasetin dışında olduklarını aktarmıştır. Buna özellikle özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Siyasete girdiklerinde pek çok birlikte

çalıştığı ya da görev yaptığı yerlerdeki tanıyanların şaşkınlık yaşadığını aktardılar. Buna çok dikkat etmelerinin sebebini ise "bürokrat, siyasetçinin aksine tarafsız olmak durumundadır evrak üzerinde rasyonel ve gayri şahsi karar vermesidir, vermek gerekir" şeklinde açıklamışlardır. Bir bürokrat olarak siyaset yapacak fırsatlarının olmadığını ama bir yandan siyasetin kısmen içinde olduklarını ama aktif olarak siyasette olmadıklarını belirtmişlerdir.

> Milletvekili olmadan önce siyasetin tamamen dışındaydım. Bir akademisyen olarak objektif olarak, işte öğrencilerimle birlikte, yani akademik dünya içerisinde, tamamen bilim dünyasına odaklı (DG Kodu: 32).
>
> Ben milletvekili olmadan önce siyasetin içinde değildim. Sivil toplum kuruluşu Türkiye ve dünyanın önemli hizmetlerini yapan TÜMSİAD'ın tüm sanayici ve iş adamları derneği başındaydım (DG Kodu: 40).
>
> Milletvekili olmadan önce siyasetin hiçbir yerinde değildim (DG Kodu: 42).
>
> Ama devlet memuriyetinde olmamın siyasetle yasal olarak bir bağ kurulmaması sonucunu getirdiği için, aktif olarak bir siyasi parti çatısı altında görev almadım. Alma imkânımız da yoktu. Bu nedenle 2009 yılına kadar, 4 kamu, artı 23 yıl üniversite hocalığı sürecinde fiili olarak, herhangi bir siyasi parti teşkilatına bağlı olmaksızın, memuriyet hizmetlerimizi yapmış olduk. Siyaseti uzaktan takip eden birisiydim (DG Kod: 58).
>
> Milletvekili olmadan önce siyasetin herhangi bir yerinde değildim. Milletvekili olmak önemli bir görev Türkiye'ye yön veren yasama işlerinin yapıldığı bir alan, dolayısıyla önemli bir görev (DG Kodu: 59).
>
> Siyasetin öncesinde ben siyaset yapan insanlara bilgi desteği sağlıyordum nasıl bilgi desteği sağlıyordum? Mesela önce yerel yönetimlerde Recep Tayyip Erdoğan'a belediye başkanı iken bir kentin yönetimi hakkındaki konularda kentin sorunları, sorunların çözüm yolları ve kent yönetimine dair politikaların belirlenmesi konusunda çalışmalar yapıyor, projeler yapıyor onlara destek sağlıyordum. Danışmanlık yapıyordum (DG Kodu: 60).
>
> Bürokrat olarak siyasetin dışındaydım. Ona da özen gösterdim. Hatta siyasete girdiğimde partim açıklandığında, pek çok birlikte çalıştığım ya da görev yaptığım yerlerdeki beni tanıyanlar şaşırdılar ona çok dikkat ettim çünkü bürokrat siyasetçinin aksine tarafsız olmak durumundadır evrak üzerinde rasyonel ve gayri şahsi karar vermek gerekir bürokrat olarak (DG Kodu: 35).
>
> Hem biraz çok meraklıydım. Akademik konu olarak ta meraklıydım, siyaset sosyolojisine, hem de sürekli olarak ben bir sosyal demokrasi yönünde bir siyasi görüş sahibi bir insan oldum hayatta. Onun içinde her zaman mesafeli ilişkim oldu

> siyasetle. Üniversitede hiç karışmadım. Karıştırmadım, benim öğrencilerim bilirler. Benim derslerim de günlük siyaset konuşmak yasaktır. Hiçbir zaman konuşmadım, konuşturmadım. Ama kendim meraklıydım, öyle bir davet gelince de üniversite hayatımın en mutlu noktası da çok üzülerek ayrıldım (DG Kodu: 3).

4.5. Milletvekili Olmanın Önemine İlişkin Bulgular

Akademisyen siyasetçi katılımcıların büyük çoğunluğu mecliste milletvekili olmanın önemini halkın sesini meclise getirmek olarak belirtmiştir. Milletvekilleri meclise halkın oylarını alarak gelmiş bir kişi olarak hem halkı temsil etme yetkisi ve bu yetkiye bağlı olarak halkın haklarını savunmak gibi bir sorumlulukları yerine getirerek demokrasinin işlemesinin en önemli mekanizmalarından birini oluşturmaktadır. İktidara gelmek hedeflerini gerçekleştirmek anlamında çok büyük önem taşımaktadır. Milletvekili olmak önemlidir çünkü hükmetmek ve Türkiye'nin sorunlarına çözüm üretmek için yasama erkine ulaşmanın temel yoludur.

> Parlamenter sistemin bir parçası olmak adına önemlidir (DG Kodu: 2).

> Yani bir kere milletvekili olmak, her zaman için çok açık konuşmak lazım, bir statüdür (DG Kodu: 3).

> Alında tabii geriye bakınca milletvekili olmak niye önemli diye düşündüğünüzde şunu görüyorsunuz tabii ki daha önce de siyasetin bir yerlerinde olmuştum yani 1980 ertesinde özellikle Bülent Ecevit ile, Ecevit'in yanında, arkasında çalışırken ama tabii milletvekili olmak ayrıca insana bir siyasal kimlikte veriyor belki o açıdan önemli (DG Kodu: 23).

> Milletvekili olmak şu açıdan çok önemli. Siyasetin icra makamı olması bakımından, özellikle hükümet partisine ait bir millet vekili olmak, tahmin edemeyeceğiniz kadar pek çok alanda yeni birtakım işler yapma fırsatı size sunuyor (DG Kodu: 12).

> Ülke açısından baktığımız da siyaset kurumu güçlenirse, güçlenme dediğim toplumun her rengini desenini içerisinde barındırmakla beraber bilgi bakımından, deneyim bakımından, yaratıcılık bakımından, yetenek bakımından güçlü olursa ülkenin yönetimi, ülkenin beyni güçlü olur. Meclis ülkenin beynidir. Oradan yönetilir. Beyin güçlü olursa vücut güçlü olur. Siyasetten beklentim, onun güçlü olması ve ülkemizi daha iyi yönetmesidir (DG Kodu: 47).

> İnsanlık namına milletvekili olmak şu açıdan önemli milletvekili doğrudan halka hizmet etmek için önemli bir makam buradaki bir gördüğünüz bir sorunun çözülmesinin en kolay yolu (DG Kodu: 11).

> Ha milletvekili neden önemli? Kesinlikle temsiliyet hakkı onurlu bir makam. Çok da önemli. Orada vatandaşla yürütme arasında köprü olmak. Vatandaşların siyasi çözümler üreterek vatandaşın sorunlarını çözmek refahını arttırmak için çok önemlidir siyaset (DG Kodu: 46).

> Yani milletvekili olmak şu bakımdan önemli milletvekilliği size bir güç veriyor. İkincisi öğrendiklerinizi ve bildiklerinizi toplum yararına kullanma fırsatı veriyor. Üçüncüsü toplum da sıradan bir vatandaşken söylediklerinizden daha fazla milletvekiliyken söyledikleriniz daha fazla ilgiyle dinleniyor ve birçok şeye nüfuz etme imkanına sahip olabiliyorsunuz (DG Kodu: 1).

> Milletvekili olmak önemli değil. Dediğim gibi iktidar olup demin söylediğim sosyal devlet noktasındaki politikaları Türkiye gibi gelir dağılımı uçurumu olan bir ülkede bütün toplumsal katmanlara eşit şekilde ulaştırmak için siyasetin aracı olması önemli (DG Kodu: 6).

> Siyasetten geliyor. Yani siyaset. Siyasetçi olmak için ne yapmak lazım? Siyasete damga vurabilmek. Türkiye'nin sorunlarını çözebilmek için. İktidar da olmak lazım. Yani, millet vekili olmak lazım, TBMM de olmak lazım, yönetimde olmak lazım, bakan olmak lazım, ya da bu komisyonlarda sorunları ortaya koymak lazım. Dolayısıyla bunun için siyasetçi oldum (DG Kodu: 7).

Katılımcıların bir bölümü ise halka karşı duydukları sorumluluk bilinciyle halka hizmet etme imkanını sunduğu için milletvekili olmanın önemli olduğunu vurgulamıştır. Aslında sorunlara çözüm üretme aracı olarak siyaset şüphesiz her vatandaşın duyarlı olduğu bir alandır. Bu cevaplardan anlaşılmaktadır ki akademisyen milletvekilleri halkın sorunlarına çözüm üretme fırsatını yakalamak anlamında milletvekili olmanın önemli olduğunu aktarmışlardır.

> Milletvekili olmakta bir önceki soruda da ifade ettiğim gibi halka doğrudan hizmet etme açısından ve yönetim de söz sahibi olma bakımından (DG Kodu: 30).

> Milletvekilliği de sonuç itibariyle bunun en üst düzeydeki aşaması ülke sorunlarına çözüm üretebilmek ve çok daha uygulanabilir çözümler hayata geçirebilmek açısından tabi milletvekilliği işin merkezini oluşturuyor. Bu anlamda da milletvekili olmayı önemsedik ve olduk (DG Kodu: 34).

> Milletvekili olmak şundan önemli. Tabi ki demokratik bir memlekette halkın isteklerini dileklerini temsil etmek. Onlara en azından her konuda hizmet etmek için demokratik bir ülkede çok önemli kurum meclis. Bence en önemli kurum. Orada olan üyesi olmak elbette ki faaliyetlerinde kanun size verdiği o yetkileri kullanmak suretiyle sürdürdüğünüz zaman milleti temsil etmenin millete hizmet etmenin gerçekten çok güzel tarafları var. (DG Kodu: 42).

> Parlamento Türkiye'nin kalbi bütün yasalar buradan çıkıyor. Çıkarmış olduğunuz bir yasa 80 milyonu ilgilendiriyor. Hatta bazı zaman çıkarmış olduğunuz yasalar ülke sınırı aşarak diğer ülke dışındaki coğrafyalarda yaşayan insanlarınızı da ilgilendiriyor. Bundan dolayı merkezde yer almak. Daha çok insana hitap edebilmek. Daha çok insana hizmet adına özellikle önemli. Bundan dolayı parlamentoda yer almayı düşündüm (DG Kodu: 55).

Bir katılımcı, milletvekili olmanın önemini "milletvekilinin yasama erkinde yer alması ve hükümeti denetleme" gibi önemli görevler olarak özetlemiştir.

> Yasama organı ülkedeki temel erklerden biridir. 3 ana erkten biri, milletvekilliği. Yani yasama organı. İki önemli görev var, 1 -Hükümeti denetliyorsunuz, 2- yasama faaliyetinde bulunuyorsunuz. Hem hükümeti denetliyor olmak önemli bir görevdir, etkili bir görevdir. Hem de şu anda ki anayasaya göre, hükümetler kurulurken sizi güven oyunuzu almadığı taktirde kurulamıyor. Yani ülkenize, hayatına etki ediyorsunuz. Kaderine karar veriyorsunuz. Bu neden ile nereden bakarsanız bakın, halen milletvekili olmak önemli bir hadisedir (DG Kodu: 13).

Bazı katılımcılar mesleki olarak daha önce belli bir noktaya geldikleri halde istedikleri şekilde konuşma özgürlüklerinin olmadığını, bu engelin milletvekilinin kürsü bağımsızlığı ile aşılabildiği için önemli olduğunu vurgulamışlardır. Siyaset toplumun herkesin ilgi alanındadır ve vatandaşların öznel yorum yapma hakkı bulunmaktadır. Ancak meclis kürsüsünde memleket meseleleri üzerine düşüncelerini, kaygılarını, umutlarını ifade etmek, halk adına meclis kürsüsünde söz sahibi olmak yönünden milletvekili olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir.

> Kürsü bağımsızlığıydı. Herkes için bir önemi vardır ama ben belli bir noktaya gelmiş bir meslekteydim. Benim için en önemlisi kürsü bağımsızlığıydı ve hani o sorunların çözüm merkezine kendimi ulaştıracak bir yoldu benim için. Yani ben o zamandan aklıma koymuştum. Ben gideceğim, plan bütçe komisyonuna gireceğim. Bu kanunların çıktığı yerlerde fikirlerimi söyleyeceğim, işte yanlışları ortaya koyacağım. Bu vatandaşın yararına değildir. Şudur vatandaşın yararına bunları söyleyeceğim. Bu kaldığım yerde söyleyemiyordum. Burada öğrenciye ders anlatıyorum. Televizyon kanallarında inanın bir şey söylüyorsunuz karşınızda ki program yapımcısı yüzünüze korkuyla bakıyor. Acaba ne söyleyecek? Hani siyasi bir şey söyleyecek mi? Kanal kapatılır mı? Bir de siz öğretim üyesisiniz her şeyi söyleyemiyorsunuz. Ben bunları aşmak istiyordum (DG Kodu: 22).

> Adı üzerinde milletin vekaletidir ama siyaset sadece vekillikle yapılmıyor. Diğer il yönetiminde genel merkez yönetiminde de görev alınarak memleketin idaresinde söz sahibi olunabiliyor (DG Kodu: 38).

> Ben iktidar peşin de koşmadım, ama inandığım bir dava için, ön safta mücadele etmekte istedim (DG Kodu: 56).

> Toplumun temsilcisi olmak, demokratik bir şekilde halk tarafından seçiliyor olmak. Gerek seçim bölgeniz için gerek tüm ülke için bir takım genel çalışmalar içinde bulunabilmek son derece değerli tabi (DG Kodu: 61).

Bazı katılımcılar ise 16 Nisan 2017 başkanlık sistemi referandumundan sonra artık milletvekili olmanın saygınlığı ya da etkinliği kalmadığını ifade etmişlerdir. Mevcut siyasal yapıda sorunlar var olduğunu, günümüzde lider hegemonyası denilen bir olay olduğunu aktarmışlardır. Buna görüşe göre tüm partilerde lider egemenliği var ve liderin etkisi altında bir halka var. Lider o halkayla yönetim işlevini yerine getiriyor. Dolayısıyla milletvekilinin yönetimde çok fazla etkili olarak katılmadığını görüyoruz. Milletvekilleri kitle halinde verilen kararlara, verilen uygulama biçimlerine uymaya çalışıyorlar. Özet olarak, esas karar mercii olarak tüm yetkilerin liderde toplanması ve sadece liderin etrafındaki dar bir ekip tarafından daha etkin ve önemli görevlerin yapılması şeklinde aktarmışlardır.

> Milletvekili olmak size göre neden önemli? Ya aslında milletvekili olmanın çok bir önemi yok bir taraftan çünkü Türkiye'de milletvekili, ha milletvekili olmuşsunuz ha boş gezenin kalfası olmuşsunuz çok fark etmiyor. Maalesef ne milletvekilinin ne parlamentonun ne etkinliği ne saygınlığı kalmış durumda. Fakat şu açıdan önemli en nihayetinde on binlerce insan size oy veriyorlar ve mecliste halkın iradesini temsil ediyorsunuz. O açıdan ciddi bir sorumluluk…mevcut durumda milletvekilliğinin çok öyle bir kıymeti harbiyesi yok. Ben zaten mecliste değil, yoğunlukla partide işlerimi yürütüyorum. Genel Başkan yardımcısıyım. Dış ilişkilerden sorumluyum. Şükür ki diyorum şu meclise gidip gelmek zorunda kalmıyorum ya (DG Kodu: 28).

Bir başka katılımcı siyaset yapmak için en ideal yol olduğundan dolayı milletvekili olmanın önemli olduğunu aktarmıştır.

> Türkiye'de birçok kesim açısından millet vekilliği siyaset yapmanın en ideal pozisyonu olarak görünüyor (DG Kodu: 18).

Bir katılımcı milletvekili olmanın Türkiye'deki vesayetçi yapılara karşı mücadele etmek için önemli olduğunu belirtmiştir.

> Milletvekili olmayı çok önemli kabul etmedim Türkiye'de vesayetçi yapılara meydan okumak adına milletvekili olmak istedim (DG Kodu: 57).

Bazı katılımcılar, milletvekili olmanın önemli olmadığı şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

> Bence çok önemli bir şey değil çünkü milletvekilliği çok etkili bir konum değil. Parlamentonun ne yazık ki etkin bir şekilde çalışması Türkiye'de uzun yıllardır sağlanamamış. Liderler çok etkili ve doğrudan liderler arasında siyaset dönüyor ama şu bakımdan önemli milletvekilliği. Partiniz iktidarda ise ve partinizin önde gelen milletvekillerinden biri iseniz, o zaman tabii ki, ülkeyi yönetme, bakan olabilme imkânınız olur. Ama iktidarın da eğer *backbencher* anlamında, yani arka plan milletvekili iseniz, o da çok önemli bir şey değil. Yani bir sayı olursunuz, orada. İktidarda iseniz ve önde gelen milletvekillerinden birisi iseniz önemlidir (DG Kodu: 48).

> Bence önemli değil kim demiş önemli olduğunu (DG Kodu: 43).

> Valla milletvekili olmak benim için önemli değil ama O arada CHP'nin genel başkanı değişmişti. Kemal Kılıçdaroğlu gelmişti. Yeni CHP diyordu. CHP'den de açıkçası şikayetçiydim. Dolayısıyla yenilenecek ümidiyle, yeni bir parti olacak ümidiyle, benim de katkım olabilir düşüncesiyle girdim (DG Kodu: 52).

> Benim için milletvekili olmanın hiçbir önemi yok. Hayatım boyunca da milletvekili olmayı şahıs olarak, özel olarak hiç istemedim ve bununla ilgili hiçbir çabada sarf etmedim (DG Kodu: 60).

4.6. İyi Bir Siyasetçide Olması Gereken Özelliklere İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu iyi bir siyasetçide olması gereken özellikleri dürüstlük, uzmanlık, çalışkanlık şeklinde açıklamışlardır. Özellikle, siyasetçinin "ilkeli olmak, çalışkan olmak, üretken olmak" gibi vasıflarının olması gerektiği ön plana çıkmaktadır. Bu vasıfların halka hizmet etmek açısından büyük önemi olduğu aktarılmıştır.

> Bizim çocukluğumuzda siyasetçi demek yalan konuşan, insan halkı seçimden önce yanıltan daha sonra farklı işler yapan, verdiği sözü tutmayan insan diye olarak biliniyordu ama ben sayın Recep Tayyip Erdoğan'ı başbakanlığı döneminde danışmanı olarak tanıdığımda ilkeli olduğunu gördüğüm, yalan

konuşmadığını sürekli doğruları konuştuğunu ve kimseyi kandırmadığını, aldatmadığını gördüğüm için o beklentimizin kendisinde gerçekleştiğini gördüğüm için bende siyasete girmeyi denedim ve 2007 seçimlerinde yürüttüğüm kampanyada hiç yalan söylemeden, o propaganda dönemini bitirdik. O zaman seçilemedim. Yani yalan söylemeden de doğruları konuşarak boş vaatlerde bulunmadan siyaset yapılmasının mümkün olduğunu gördüğümüz için bu hayalimizde Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde gerçekleştirdiğimiz için siyasete girmiş olduk (DG Kodu: 30).

Siyasetçi özellikle dürüst olmalı. Vatandaşına söylediği şeylere dikkat etmeli. Onları mutlaka tutmalı. O sözleri tutmalı. Tutamadığı, tutamayacağı sözleri de vermemeli ve halkla iç içe olmalı. Halka dokunmalı. Siyasetçi bir günde birçok kişiye bürünebilen bir insan. Cenazeye gidip cenaze sahibiyle acıyı paylaşabiliyorsunuz. Düğüne gidip düğün sahibiyle mutluluğu paylaşabiliyorsunuz. Bir açılışa gidip bir kongre açılışı veya bir kurumun yapmış olduğu toplantıya gidip orada hem siyasi görüşlerinizi hem ülkenin sorunlarını anlatabiliyorsunuz ya da büyük bir fabrikanın büyük bir işletmenin açılışına giderek orada farklı konularla konuşabiliyorsunuz ya da bir şehit cenazesine gidip ülkenizin sorunlarında orada tartışıp veya hiç ses çıkarmadan durabiliyorsunuz. Farklı farklı konular, yani insanların sorunlarıyla sizde bir yerde sorun sahibi oluyorsunuz. Başka türlü yapamazsınız yani bu mesleği sevmezseniz isteyerek yapmazsanız yapamazsınız. Para için, pul için, şan için, şöhret için bu iş yapılmaz, severseniz yaparsınız (DG Kodu: 25).

Öncelikle özverili olmalıdır. Güler yüzlü tatlı dilli olmalıdır. Sabırlı olmalıdır (DG Kodu: 38).

Katılımcıların bir kısmı toplum ve siyasetçinin birbirine yönelik adımlar atmasının çok önemli oluğunu ifade etmişlerdir. İyi bir siyasetçinin halka yakın olması ve halkın sorunlarına ve ihtiyaçlarına duyarlı olması gerektiği vurgulanmıştır.

Evet güzel bir soru. Tabii ki vereceğim cevap yine sübjektif olacak. Kendi bakış açımdan olacak. İyi bir siyasetçi, her şeyden önce kendisini vatanına, milletine adamış olmalı. İyi bir siyasetçi asla ve asla yalan söylememeli, şeffaf olmalı. İyi bir siyasetçi halkın içerisinde olmalı, halkın sorunlarını iyi gözlemleyip sorunların çözümüne yönelik adımlar atmalı, atabilmeli. İyi bir siyasetçi topluma örnek olmalı (DG Kodu: 58).

İyi bir siyasetçide hangi özellikler olmalı toplumsal beklentilerle uyarlı kendi çağını ileriye taşıyabilecek çalışkan ilkeleri olan ve mutlaka toplumsal umudu diri tutabilen siyasetçi olmalı (DG Kodu: 62).

Halkla iç içe olmalı biraz önce söyledim önümüzdeki seçimler önümüzdeki nesiller ikilemi ikisini de düşünmeli ama önümüzdeki nesiller baskın gelmeli dünyayı iyi takip etmeli ülkesinin tarihini çok iyi bilmeli (DG Kodu: 63).

İyi bir siyasetçi halktan biri olmalıdır. Halkın ihtiyaçlarını iyi bilmelidir. Bu arada özellikle karar verme sistemlerinde demokratik esaslarda bilimi de çok iyi bilmelidir. Halkın ihtiyaçlarıyla bilimin gereklerini üst üste çakıştırmalıdır (DG Kodu: 65).

İyi bir siyasetçi araştırma yönü çok iyi olmalı ama bununla beraber bugün parlamentoda 550 kişi yer alıyor. 80 milyon insan arasından 550 kişi ve bunlar hepsi seçilerek toplum içerisinden geliyor. Bundan dolayı özel hayatlarına çok dikkat etmelidirler. Ülkenin menfaatlerini bireysel menfaatlerin önünde tutabilmelidirler. Ulaşılabilir olmalıdırlar. Temiz siyaset yapmalıdırlar. Halkına dokunabilmeli, halkın arasında olabilmeli ve sürekli halkıyla beraber siyaset yapmalıdır. Halkın beklentilerini ve taleplerini hep parlamentoya yansıtmalıdır (DG Kodu: 55).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçi için iyi bir insanda olması beklenen temel vasıflara atıfta bulunarak, dürüst, vatanını milletini seven, empati yapan, namuslu olmak gibi özellikleri taşıması gerektiğini söylemişlerdir.

Yani iyi bir insanda ne olmasını bekliyorsak onların hepsi de iyi bir siyasetçide olması gerekir yani bunlar tabii kişiden kişiye değişir ama ben dürüst, namuslu, çalışkan, vatanını milletini seven kendinden ziyade başkalarını düşünen empati yapabilen toplumla bütünleşebilen özü sözü bir açık yürekli diye tanımlayabilirim (DG Kodu: 50).

İyi bir siyasetin iki şekil de icra edilecek. 1- Dürüstlük; Bir de bilim şey aydınlık. Yani, dürüst ve bilime dayanan bir siyaset, iyi bir siyaset, siyasetçi. Yani bilimle kendini, yani bilim verilerine göre, doğrular etrafında şekillenenler ile de topluma dürüst mesajlar veren, siyasetçi çok önemlidir. Hakikaten, toplum, toplumu, kendi aleyhine bile olsa, dürüstlükten vazgeçmeyen, sonunda hem kendi kazanır hem toplum kazanır (DG Kodu: 51).

İyi bir siyasetçi ve benim siyaset anlayışım ve beraber çalıştığım, beni milletvekili bakan yapan Bülent Ecevit, onun da siyaset anlayışı dürüstlük, halkı aldatmamak, halka doğruyu söylemek, yapamayacağın şeyi yaparım diye göstermemek. Ama söz verdiğin şeyi de olanaklar ölçüsünde bazen uzlaşmalarla yüzde yüz olamasa bile gerçekleştirmeye çalışmak. Bunlar siyaset adamının özelliği, bilim insanının da söylediğim gibi kararlılık la, sabırla çalışması gerekir. Yani birçok şeyden belki yoksun kalırsınız. Yani başkalarının belki eğlenmeye gittiği yerde sizin çalışmanız gerek. Ben kaç yıl arşivler de geçirdim zamanı. Mesela bu doçentlik tezimi hazırlarken yaptığım arşiv çalışmaları, burada Ankara dada maliyede bakanlığı arşivinde, odalar birliği arşivinde yani baharın geldiğini böyle ancak ağaçlar yeşerince anlardım (DG Kodu: 44).

Katılımcıların büyük bir bölümü iyi bir siyasetçinin doğru, ahlaklı, düzgün, dürüst, prensip sahibi bir kişi olması gerektiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda bilgili, donanımlı ve sorunları tespit ve çözüm önerisi üretmede yetenekli olması gerekmektedir. Siyasetçinin akademisyenin aksine pratik düşünüp anlık cevaplara hazırlıklı olması büyük önem arz etmektedir.

> Doğruluk ve dürüstlük (DG Kodu: 36).
>
> Düzgün, dürüst, prensip sahibi. Bence en önemlisi prensip sahibi. Prensip sahibi olması (DG Kodu: 64).
>
> En başta dürüstlük sonra ehil, emin olma ve halka yakın olursa bir siyasetçi bir de dediğim gibi en büyük siyaset dürüstlüktür dürüst olursa bence diğerleri kendiliğinden gelir (DG Kodu: 35).
>
> Bir iyi bir siyasetçide en temel özellik sorun teşhis etme ve çözüm üretme kabiliyeti olmalıdır. İkincisi bana göre siyasetçi için en önemli özelliklerden birisi dürüstlüktür ve temel ahlaki kurallara uygun davranmaktır. Onun dışında çok fazla şart söylemeye gerek yok (DG Kodu: 60).
>
> Siyasetçi birincisi bilgili olmalıdır. Ahlaklı olmalıdır. Ahlak izafidir ama evrensel ahlak kurallarına uygun hareket etmelidir. Aynı zamanda tecrübe olmalıdır ve her şeyden önce de sabırlı olmalıdır (DG Kodu: 57).
>
> Birincisi dürüst olmalı halka karşı, hayali vaatlerde bulunmamalı ve samimi olmalı. Hizmet niyetiyle bu siyasetin yapılması. Hangi ideolojiye bağlı olursa olsun. Sürekli ben iktidarım her şeyi geçiririm ya da muhalefet her şeye karşı çıkarım anlayışından vazgeçilmeli. Şu anda yapılan siyaset bu (DG Kodu: 46).
>
> İyi bir siyasetçide öncelikle bir defa doğru sözlü olmalı, verdiği sözü muhakkak yerine getirmeli, yalan konuşmamalı, halkı seçmeni hiçbir şekilde yanıltmamalı, yanlış yönlendirmemeli ve aynı zamanda çifte standarttan uzak olmalı. Siyasetçi aslında örnek insan olmalı topluma örnek olacak bir insan olması (DG Kodu: 30).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçinin siyaseti sevmesi, halkı sevmesi, ülkesini sevmesi ve ülke için bir vizyon sahibi olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Siyasetçinin halkla ilişkilerine büyük özen göstermesi beklenmektedir. Halka karşı önyargılardan uzak ve samimi bir şekilde iletişime açık olması gerekmektedir.

> İyi bir siyasetçi bir defa siyaset alanını sevecek. 1- siyaseti sevecek. Yani nerden düştük buraya falan işte ne zormuş demeyecek. Siyasetin zorlukları çoktur. Siyasetçinin bir defa millet vekilinin asla planı, programı olmaz. Ben şu gün şunu yapacağım. Ben bugün bunu yapacağım buna imkânın yok. Siyaset kendi kurallarını işletir ve o sizi yönlendirir. Çoluğunuzdan, çocuğunuzdan da uzak

kalırsınız, siyaset böyledir. Buna tahammül edecek. Siyaset alanını sevecek. 2- halkı sevecek. Yani siyasetçi halkın arasına gittiğinde böyle temiz beyaz gömlekli kravatlı insanlarla görüşebileceği gibi, ilçede, köyde, şehirde elbisesi öyle çok ütülü, mütülü olmayan, çorabı ter kokan efendim yakası ter kokan insanlarla da karşılaşacak. Bu dış görünüşle ilişkisini kurar bilimden memnun olurken ötekinden memnuniyetsizlik duyar bunu siyasetine yansıtırsa ne bu ya falan, gibi söylerse bu siyasetçiden bir şey olmaz ve halkı sevecek. Halkı her şeyiyle sevecek. Kendi partilisi olsun, olmasın sevecek. Halkı sevecek. 3- bu ülkeyi sevecek. 4-bu ülke için bir vizyonu olacak. Bu vizyonu onu harekete geçirecektir. Vizyonu olacak. Fedakâr olacak. Yani siyasetçi fedakâr olacak. Siyasetçi ben siyasetten ne alabilirim? düşüncesinde olmayacak. Siyasetçi siyasete ne katabilirimin peşinde olacak. Bu ülkeye ne katabilirim? Bu ülkeye ne katabilirim. Bu siyasete ne katabilirim olmalıdır (DG Kodu: 47).

Şimdi tabi iyi bir siyasetçi ilk önce bir kere milletini sevmelidir. Yani çok sabırlı olmak zorundadır. Milletin gerçekten gelişmekte olan ülkelerde çok değişen ihtiyaçları vardır. Bunları düşünmek bunlara çareler üretmek zorundadır bir taraftan. Bir taraftan da bulunduğu makama göre elinde bazı imkânlar var mıdır? Yok mudur? Ona göre değişiyor mesela sıradan bir milletvekili fazla bir etkili olamıyor kolay kolay meclis içerisinde ama bakan olduğunuz zaman elinizde birtakım yetkiler var daha fazla hizmet imkânına sahip olabiliyorsunuz. Dolayısıyla biraz da siyasette bulunduğunuz makama göre değişiyor vatandaşa hizmet götürebilmeniz (DG Kodu: 42).

Bence iyi bir siyasetçi insanı ve doğayı seven bir kişi olmalıdır. İnsanı sevmeyen doğayı sevmeyen bir kişinin iyi bir siyasetçi olması asla mümkün değil (DG Kodu: 29).

Görüşme yapılanlardan bazıları siyaseti topluma hizmet için temel araç olarak gördüklerini aktarmıştır. Yani topluma hizmet için milletvekili olmak önemli bir fırsattır. Bunun özünde ise siyaset "çözüm üretme sanatıdır" bilinci bulunmaktadır. Halkın daimî surette yanında olmak ve her fırsatta toplumla iç içe olmanın gerekliliğini aktarmışlardır. Halkın istek ve talepleri karşısında empati kurarak halkı anlamaya çalışmalıdır. Bu cevaplardan anlaşılmaktadır ki akademisyen siyasetçiler seçim bölgesinde başarılı olmak için halkla iletişimin önemini vurgulamıştır.

Yani o kadar çok özellikler olmalıdır ki bir defa kendisini hizmete adamış olmalıdır maddiyata bakan mevki hırsına çok fazla düşkün olmamalıdır her siyasetçi belli bir makam mevki gözler milletvekili olan kişi acaba bakan olabilir miyim? Geçirir içinden ama bu bir tutku haline gelirse olmaz nasip kısmet ise Allah takdir etmiş ise olur ama olmadı diye onun da şeyini çekmemek lazım. Siyaset millete hizmet etme yeridir. Milletle haşır neşir olmak onlarla temas içinde olmak çok güzel bir şey. Yani ben önceleri sıkıntı çektiğimi söyleyebilirim seçim

çalışmaları için işte esnaf ziyaretleri falan pek alışkın olmadığımız şeyler falan ama ondan sonra insanlarla oturup ta onlarla biraz hasbihal etmenin zevkine ondan sonra vardım. Yani ne çekiyor insanlar? ne umuyorlar? ne bekliyorlar? kendisini temsil etmek üzere seçeceği insanın nasıl görüyor ondan neler bekliyor gibi şeyler çok önemli (DG Kodu: 59).

Yani iyi bir siyasetçi de bir defa siyaset halk için yapılır. İyi bir siyasetçi de lideri için değil halkı için siyaset yapmalıdır. İyi bir siyasetçi kişilerin adamı değil ilkelerin adamı olmalıdır. Düşüncelerin adamı olmalıdır. Dolayısıyla iyi bir siyasetçi dediğim gibi özgür düşünceli ilkelerinin peşinde koşan siyasetçi olmalı (DG Kodu: 34).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçi "dürüst, ilkeli, cesur, iyi yetişmiş bir insan olmasının yanında insanını, toplumunu seven ve her şeyden önce kamu yararını gözeten" bir kişi olmalı şeklinde yanıtlar vermiştir.

İyi bir siyasetçi her şeyden önce insanı sevmelidir. Aynen bir tıp doktorunda olması gerektiği gibi İyi bir siyasetçi ikincisi dürüst olmalıdır. Yani halkına karşı dürüst olmalıdır. Kendine karşı dürüst olmalıdır. İyi bir siyasetçinin beyni dolu olmalıdır. Liyakatten kastettiğim bu (DG Kodu: 31).

Samimi olmalı, çalışkan olmalı, özverili olmalı, gerçekçi olmalı (DG Kodu: 32).

Yani bana göre iyi bir siyasetçinin öncelikle iyi yetişmiş olması lazım. Yani ciddi bir bilgisel birikime sahip olması lazım. Bu bilgisel birikimi iyi ifade edebilecek bir cesarete ve iyi ifade edebilecek bir söyleme ihtiyaç olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 26).

İyi bir siyasetçide olması gereken, ideal bir siyasetçide hangi özellikler olmalı derseniz cevap verebilirim öteki türlü iyi siyasetçi dediğiniz insanlarda kendisi ile ilgili iyi algılamayı yaratabilen siyasetçi ama ideal siyasetçi ilkeli olan yalan söylemeyen insanları kandırmaya çalışmayan ve kamu yararını her şeyin üstünde tutan siyasetçidir ama başarılı siyasetçi başka niteliklere sahip oluyor bugünkü dünyada(gülerek) (DG Kodu: 23).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçinin temel insani vasıfları taşımasının ve yeniliklere, yeni fikirlere açık olmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

İnsan olsun yeter (gülerek). Bu tamam bunu da şunun için söylüyorum yani altını çizerek söylüyorum temel insani özelliklerini barındırabilsin siyasetin keşmekeşliği içerisinde, labirentleri içerisinde yeter. Benim gördüğüm birçok insanın değerleri aşınıyor siyaset içerisinde, yani siyaset kendisine benzeştiriyor gerçekten. O, çok kötü bir şey. İnsan kalabilmesi, onu başarabilmesi önemli siyaset alanı içerisinde (DG Kodu: 28).

> Sürekli kendisini yenileyebilmeli bence bir siyasetçi. Yeni gelişmelere duyarlı olmalı. Yeni fikirlere duyarlı olmalı (DG Kodu: 61).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçi "halkı dinlemeli, anlamalı, yaptığı işi severek yapmalı" şeklinde yanıtlar vermiştir.

> Vatanı, milletini, topraklarını sevmeli. Veri ile bilginin farkını bilip, ona göre karar verebilmeli. Hepsinden öte dürüst olmalı (DG Kodu: 54).

> İyi bir siyasetçi halkın içinde olmalı yani halkı dinleyebilen halkla iç içe olabilen yani masa başında oturup tepeden bakmakla siyasetçi falan olunmaz (DG Kodu: 22).

Bir kısmı da iyi bir siyasetçi "güler yüzlü olmalı, temel siyaseti ilgilendiren konularda bilgi sahibi olmalı, yabancı dil bilmeli" şeklinde yanıtlamıştır.

> İyi bir siyasetçide bir defa güler yüzlü olmalı. Bilmediği konuları danışabilecek kadar akıllı olabilmeli ortak aklın mutlaka tek akıldan daha iyi sonuç vereceğini inanmış olmalı. Takip edebilmeli okuyabilmeli. Bir konunun uzmanı olabilir ama diğer temel siyaseti ilgilendiren diğer temel konularda asgari temel bilgilere sahip olabilmeli. Yabancı dilde bilmeli. Dünyayı izleyebilmeli. Rakipleriyle uygarca konuşabilmeli. Sabırlı olabilmeli ve her şeyden önce kendi anadilini (gülerek) Türkçeyi çok iyi kullanabilmeli (DG Kodu: 6).

Bazı katılımcılar iyi bir siyasetçinin "toplumuna yakın, iletişim halinde, empati kurabilen ve halka dokunabilen" bir kişi olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

> İletişim en önemli özellik bu yani iletişim konusunda sıkıntılı olan bir insanın siyaset yapmaması lazım çünkü çok çam devirir, çok kırar döker, insanları incitir ya iletişim ve iletişimin arkasından mutlaka güler bir yüz, sempati, iyimserlik diğerkâmlık, empati yapabilme başkasının yerine kendisini koyabilme (DG Kodu: 20).

> Bunu birkaç açıdan inceleyebiliriz. Siyasetçinin topluma bakan yönü olması lazım bilime bakan yönü olması lazım ekonomiye bakan yönü olması lazım. İlişkileri yönetebilmesi lazım. İlişkilerle ilgili zincirleri iyi yönetmesi lazım. Dolayısıyla fedakârlığı yapabilmesi lazım. Bunların hepsini toplayınca ir kombinasyon ortaya çıkar. Hem Türkiye gerçeklerini de yapılabilecek olanları yapacak hem de kendi kişisel durumlarını pozisyonunu kontrol edecek bir nokta olması lazım. Bunun hepsi siyasetin içinde yani (DG Kodu: 40).

> İyi bir siyasetçide toplumla ilişki kurmak adı üstünde Türkçede çok güzel bir ifade; *milletin vekili* olduğunu unutmamak, toplumla sürekli ilişki kurup bir

yandan toplumun nabzını tutmak bir yandan da sadece nabza göre popülist politika üretmemek bu da siyasetin zorluklarından birisidir aslında zordur siyasetçinin daha doğrusu karşılaştığı zorluklardan biridir hem nihayetinde siyasetçi o dengeyi kurabilirse hem toplumu anlama, ihtiyaçlarını anlama, hem de sadece onlara teslim olmayıp yönlendirebilmek toplumu, bu dengeyi kurabilmek (DG Kodu: 41).

İyi, çalışkan, birikimli, mütevazi, protokolden uzak, hizmete aşık, samimi, içten, garip gurebanın yanında olup çözümleri üreten, sosyal yönü de çok önemlidir siyasetçide. Herkesle partisiyle, halkla iyi ilişki kurabilmeli (DG Kodu: 11).

Bazı katılımcılar ise iyi bir siyasetçinin halkını dinlemesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra çalışkan, mütevazi, hizmete aşık, sosyal yönü kuvvetli olmalıdır şeklinde cevap vermişlerdir.

Dinleme yeteneği. Dinleyeceksin adamları, empati kendini başkasının yerin koyabilme, adalet duygusu ve bilgi. Bilgisizlikten de ölecekler yani birçoğu (DG Kodu: 56).

İyi bir siyasetçide yani dürüstlük falan bunları söylemiyorum bunlar olmazsa olmaz şeylerdir. Bunlar zaten dürüstlük çalışkanlık efendim bunlar sadece siyasetçinin değil herkesin olması gereken şeyler. Türkiye'deki bir siyasetçinin toplumun her katmanı işle iyi bir ilişki kurması gerekir çünkü Türkiye heterojen bir topluluktan her ırktan her inançtan insan vardır (DG Kodu: 24).

Bence iyi bir siyasetçinin bir 'sosyological imagination' dediğimiz sosyolojik muhayyile diye çevirdiler. Tasavvur. Evet. Yani birinci şartı budur. İyi bir sosyoloğun sosyolojik muhayyilesi olmalı. 2- pratik çözümler getirme kabiliyetine sahip olmalı. 3- cesur olmalı. 4-halkla iç içe olmalı. Halkın dilini bilmeli yani (DG Kodu: 12).

Bazı katılımcılar ise iyi bir siyasetçinin iyi yetişmiş olması, ahlaki değerler, siyaset adamlığının getirdiği vasıfları taşıyor olması lazım şeklinde yanıtlar vermiştir.

İyi bir siyasetçinin iyi yetişmiş olması lazım tabi yani hem bu siyasetçi içinde öyle bilim adamı içinde olabilir yani bu memlekette genel bir sorundan bahsedecek olursanız herkesin bulunduğu yeri hak etmesi, bulunduğu oturduğu koltuğu doldurması gerekir. Siyasetçinin iyi olmasının en önemli gereği iyi yetişmiş olması iyi yetişirse siyasette düzgün yapar. Tabi hani onun dışındaki ahlaki vasıfları vesaire onlar da var tabi. En temelinde siyaset adamlığının getirdiği vasıfları taşıyor olması ama bu sadece siyasetçi için değil herkes için geçerli memleketteki temel bir sorunumuzdur bu (DG Kodu: 9).

Buradan hareketle ben, siyasetçilerin başarısız bir yönde ilerlemeleri durumunda halkın, onu seçenlerin onu geri çekebilme yetkisinin olduğu bir siyaset ve seçim sistemine sahip olmalıyız. Beni seçtiler. 4 yıllığına gönderdiler, daha ilk yılda

> onların aleyhine bir tavır, tutum içerisine girmişsem, açıktan yolsuzluğa, hırsızlığa, rüşvete, iş takipçiliğine yani toplumun lehine olmayan her türlü işe bulaşmışsam 4. yılın sonu beklenmeden geri çağırılma ilkesi bizim siyaset ve seçim kurumumuzda mutlaka tercih edilmelidir diyorum (DG Kodu: 10).
>
> Bilgili, donanımlı olacak. Dünyayı da tanıyacak, ülkesini de tanıyacak. Satın alınmaya müsait olmayacak. Yolsuzluğa da müsait olmayacak ve çalışkan olacak (DG Kodu: 13).

Katılımcıların bir kısmı ise iyi bir siyasetçi lidere bağımlı olmamalıdır, halkla iç içe olup, halkın sorunlarını hissedebilmelidir şeklinde yanıtlar vermiştir. Siyasette cesaretin önemini vurgulayarak "siyasal parti liderine karşı değil halka karşı sorumlu olduğunu unutmamalıdır" şeklinde yanıtlamışlardır. Akademisyen milletvekillerinin bu cesareti gösterme konusunda daha duyarlı olması beklenmektedir. Burada özellikle milletvekilinin kendi iradesini kullanabilmesi fikri ön plana çıkmaktadır. Oylamalarda kendi düşüncesine uygun şekilde davranma cesaretini gösterebilmelidir.

> İyi bir siyasetçi bir kere her şeyden önce aklı fikri hür olabilmeli yani bu esintili olma anlamında değil. Elini kaldırma makinesi olmaktan kendini kurtarması (DG Kodu: 19).
>
> İyi bir siyasetçi bir defa lidere bağımlı olmamalıdır. Bir sonraki dönem tekrar kendi yerimi koruyayım ya da yükseleyim kaygısıyla hareket etmemelidir. Halkın hassasiyetleri ve sorunlarını sürekli kendisinde hissedebilmeli ve halkla iç içe olmalıdır (DG Kodu: 10).
>
> Sizin daha bir cesur olabilmeniz lazım. Gerekirse istifa etmeyi göze almanız lazım. Karşı çıkmayı göze almanız lazım. Milletvekilliğini kaybedeceğinizi bilerek bunu yapabilmeniz lazım. Ama kolay değil, eğer siz milletvekilliğinden önemli yararlar elde ediyorsanız, ailenizden birtakım şirketler ihaleler alıyorsa, birtakım şeyler oluyorsa dolayısıyla sizin bunu yapabilmeniz ekonomik açıdan zor olabilir. Ama dürüstlüğü ön plana almışsanız, her şeyi yapabilirsiniz. Bunu da en iyi yapabilecek olan bence bilim insanı diye düşünüyorum (DG Kodu: 49).
>
> Bendekiler (gülerek). Yok canım şaka yaptım. İyi bir siyasetçi evvela siyasetçi olmalı. Siyasetçi olmanın yolunu da söyledim. Örgütten geçer. Halkla orada bütünleşirsiniz. Süleyman Bey şöyle derdi, karşınızdaki delegenin veya vatandaşın sıcaklığını, terini, kokusunu hissetmeden politikacı olamazsınız. Çünkü sarılır öper adam sizi leş gibi kokuyordur ve sakalları da batar. Bir kere şunu söylemiştim Hatay da karşılama yaptıklarında tıraş bıçağı yok mu dedim ya Hatay'da aman efendim var hemen bulalım istiyorsan. Lan buluyorsanız tıraş olun be dedim. Şu halinize bak. Şimdi moda oldu ayrı. Şunu da söyleyeyim tabi siyasetçiler, siyasetçi delegenin önünde önünü ilikleyen, cumhurbaşkanına kafa tutan adamdır. Bunu yapabiliyorsa siyasetçidir (DG Kodu: 37).

Başka bir katılımcı ise iyi bir siyasetçinin özelliklerini sayarken iktidar partisine yönelik eleştirel bir yaklaşımla cevaplamıştır.

> Yani şimdi bir pratik anlamda baktığın zaman iktidar partisi açısından çok iyi yalan söylemektir. Sahtekâr olmalıdır. Her türlü hokkabazlığa müsait olmalıdır. Yapmayacağı hiçbir şey yoktur ve dibi olmamalıdır yani Adalet ve Kalkınma Partisi'nin siyasetçi özelliği bu. Machiavelli mezardan çıksa ben kardeşim Makyavelliliği terk ediyorum, bırakıyorum. Tayyip Erdoğan var. O benden bu işi daha mahir yapıyor. Eyvallah birader ben yatıyorum. Sakın benimle ilgili bir şey söylemeyin benden sonra daha neler gelmiş diyecektir. Normal anlamda bir siyasetçi diyorsan siyasetçi bir idealist olmalıdır yani gerçek anlamda idealist ... bir ideali olmalıdır yani Türkiye'yle ilgili bir hayali olmalıdır. Türkiye'nin bir alanıyla ilgili bir hayali olmalıdır ve bunları gerçekleştirmek içinde taviz vermeyecek bir yapısı olmalıdır. Yani siyasetçi bu dur esasında ve dünyayı okuyabilmelidir vizyonu olmalıdır stratejik planlaması olmalıdır (DG Kodu: 39).

4.7. Siyasetten Beklentiler ile İlgili Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu siyasetten beklentilerinin halkın sorunlarına çözüm üretmek olduğunu ifade etmişlerdir. Halkın sorunlarının çözüm mekanizması da siyaset olduğu için bu bu mekanizmanın sağlıklı çalışmasına katkıda bulunmak amacında olduklarını belirtmişlerdir. Siyaset toplumun her kesiminin büyük beklentileri olan bir alandır ve akademisyen milletvekilleri bu alana girdiklerinde daha da fazla beklenti yüklenerek sorunları en doğru şekilde çözmek amacındadır. Ancak bu sorunların çözümlerinde her zaman halkın beklentisi olan çabuk ve pratik uygulamalar gerçeklerle örtüşmeyebilir ve bu akademisyen siyasetçilerin halkın isteklerine cevap vermekte zorlanmasına yol açabilmektedir.

> Siyasetten beklentilerimiz tamamen tekrar altını çiziyorum insanların, toplumun; sosyal, kültürel, ekonomik her türlü sorununun en kısa zamanda çözülmesi. Uluslararası ilişkilerde geçmişimize uygun bir konum taşıyıp ülkeyi uluslararası alanlarda da ileriye taşımak (DG Kodu: 11).

> Siyasetten beklentim çözüm üretmek, çözüm ürettiğim noktada vatandaşın mutlu olduğunu görmek. Örneğin ben tarım konusunda doçentlik yaptım. Partinin de tarım politikalarını yürütüyorum. Benim burada yapmış olduğum çalışmalar, raporlar partiye sunmuş olduğum çalışmaların parti tarafından uygulanmasından mutlu oluyorum. Uzatabiliriz ama kısaca bu (DG Kodu: 25).

> Siyasetten bir tek beklentim var. O da toplumun meselelerini çözebilmek. Doğruda buluşabilmek doğruyu iletebilmek, dolayısıyla siyasetten beklentimiz bireysel değil toplumsaldır. Toplumsal faydayı maksimize edip, toplumsal zararı da minimize etmek. Bunun için çalışmak ... benim siyasetten beklentim halkın ihtiyaçlarını halkın beklentilerini hem günümüzdeki beklentinin hem de gelecekle ilgili beklentilerini dikkate alarak sosyal faydayı maksimize etmek. Onların mutlu olmasını temin etmek (DG Kodu: 17).

> Çözüm. Çözüm üretmesi tamamen toplumun, halkın, ülkenin sorunlarına acil, akılcı çözümler üretmesi tek beklentim budur. Cevap vermesi halkın taleplerine beklentilerine (DG Kodu: 32).

> Şimdi siyasetçi halkı için vardır. Vatandaş için vardır. O zaman siyasetçiden beklenen halkın sorunlarına çözüm üretmektir ama bu sorunlara çözüm üretmede bu sorun üretmede öyle sağlıklı zeminde olmak durumundadır ki yani demokrasinin olduğu insan haklarının olduğu doğru karar alındığı doğru zeminler hukukun üstünlüğünün olduğu yasama yürütme yargının yani kuvvetler ayrılığının olduğu talimatlarla değil mantıkla hareket edildiği bir ortamda siyasetten bir şey beklenir (DG Kodu: 22).

> Siyasetten tek beklentim, toplumsal sorunların çözümüne katkıda bulunma konusun da bana bir fırsat vermesidir. Siyasette veya böyle bir karar aşamasında ki ben siyaseti planladıklarımı, birtakım projeleri hayata geçireyim. Tek amacımız bu, siyasete girerken başka bir amacımız yok (DG Kodu: 8).

> Siyasetten temel tek beklentim var dediklerimden de hep söylüyorum siyaset ülke sorunlarına çözüm üretme merkezidir. Çözüm üretme platformudur. Siyaset niye yapılır? dediğim gibi siyaset ülkenin her türlü sorununa temel sorunlarına ortak akılla ülkenin paydaşlarının ortak aklıyla çözüm üretme kurumudur. Yani siyasete girersiniz farklı görüşlerdeki toplumu oluşturan paydaşlar mecliste bir araya gelir sonuçta tartışarak ortak akıllarıyla ülkenin temel sorunlarına kabul edilebilir çözümler üretilir. Siyasetten ana beklentimiz budur (DG Kodu: 34).

> Siyasetten beklentilerimiz ülkenin önünü açmak ülkenin sorunlarına çözüm üretmek, ülkenin geleceğine sürekli katkı yapmak katma değer katmak için yapılan bir çalışmadır (DG Kodu: 46).

Katılımcıların bir kısmı siyasetten beklentilerinin halka hizmet etmek olduğunu ifade etmişlerdir. Halkın sorunlarının çözüm mekanizması da siyaset olduğu için bu mekanizmanın sağlıklı çalışmasına katkıda bulunmak amacında olduklarını belirtmişlerdir. Siyaset halka hizmet için bir araçtır ve bu aracı en verimli şekilde kullanmak için büyük bir gayret sarf ettiklerini aktarmışlardır.

> Siyaset sadece hizmet etme aracı milletimize hizmet etme aracı devletimizi güçlü ve milletimizi zengin ve özgür yapma aracıdır. Siyaseti bir araç olarak

değerlendiriyorum. Amaç Anadolu topraklarında büyük Türkiye'yi zengin Türkiye'yi ve özgür Türkiye'yi inşa etmektir. Bunun için gayret sarf ettim. Başarılı oldum mu idrakim zekâm ve yeteneğim oranında çalıştım. Gayret sarf ettim. Bir şeyler yapabilmek bile hayallerimize ulaşma noktasında önemli bir merhale olarak değerlendiriyorum. Hiçbir zaman siyasette ümitsizliğe kapılmadım. Hep ümit var oldum. Bardağın hep yarısı boş değil yarısı dolu diyerek baktım. Siyaseti bir araç olarak görüyorum. Sadece insana hizmet etme aracı yaratılmışı severiz yaratandan ötürü sözüne uygun şekilde siyaset anlayışım var. İnsanların en güzeli insanlara hizmet edendir sözü benim şiarım siyasette (DG Kodu: 57).

Siyasetten toplumun bir takım genel sorunlarını aşma, toplumu demokrasi anlamında olsun, kalkınma anlamında olsun daha ileri bir noktaya taşıma konusunda katkılarının olmasını bekliyorum. Temel beklentim bu (DG Kodu: 61).

Özellikle Türkiye'de ama demokrasiyle yönetilen hemen bütün ülkelerde bir şeyi siyaseten değiştirebiliyorsunuz. Siz çok iyi bir mühendis olabilirsiniz, çok iyi bir sosyolog olabilirsiniz, dünyada ki bütün birikimi bilebilirsiniz ama karar alma süreci siyasetin alanında yer alan bir süreç (DG Kodu: 35).

Siyasetten beklentim yani tabii şimdi toplum için beklentilerim bunları söylemek belki yerinde olur. Ben sokakta yürüyen vatandaşın mutlu huzurlu ekonomik sıkıntıları, zorlukları aşmış, yani en azından Maslov'un ihtiyaçlar teorisindeki temel ihtiyaçları giderilmiş onun üzerinde toplumda daha saygın olabilme konusunda ama insanı erdemlerle donatılmış bireylerin bir arada huzur ve refah içerisinde yaşayabilmesidir. Siyasetin buna araç olabilmesidir beklentim (DG Kodu: 29).

Hizmet (DG Kodu: 64).

Benim siyasetten kişisel hiçbir beklentim yoktu. Siyasette kendi düşüncem bu toplumun ekmeğini yedim suyunu içtim, bu devletin yatılı okulunda okudum. Dolayısıyla topluma karşı bir borcumun olduğunu düşünüyordum. Birçok insani, milli, ahlaki, dini bütün duygular işin içinde var. Bu anlamda topluma borcum olduğunu düşünüyordum ve ben bu borcu yerine getirmek için siyasete girdim (DG Kodu: 1).

Ben siyasetten beklentim yani bir defa öncelikle siyaseti halka hizmet aracı olarak görüyorum. Siyaset kötü olduğu zaman siyaset kurumu kötü olduğu zaman ülkenin kötüleştiğini geçmişte gördüğümüz için siyaset kurumunun seviyesinin yükseltilmesi ve bununla birlikte ülkeye de hizmet seviyesinin yükseltilmesi benim beklentim. Bizde Adalet ve Kalkınma Partisi mensubu olarak 15 yıldır ülkeyi belli bir yerden alıp belli bir düzeye getirdik. Bununla da bunu yeterli bulmuyoruz ülkenin daha gelişmesi, kalkınması, ilerlemesi ve 21. yy'in lider ülkesi haline gelmesi için ülkemiz için (DG Kodu: 30).

Bizim ülkemize hizmet etmekten başka hiçbir beklentimiz yoktur. Hizmeti nerde bulursak orada çalışacağız inşallah (DG Kodu: 40).

> Siyasetten beklentimiz şu. Bu dünya fani bir dünya. Dolayısıyla dünyada var oluşumuzun bir amacı var. Bu var oluşun amacı doğrultusun da fani olduğumuzun ve bir gün bu yaşamımızın da sonlanacağını bilerek inançlarımız doğrultusunda da sonsuzluk aleminde bizlere bir yerde fayda sağlayacak güzel işler yapmak, hayırlı eserler bırakmak, insan faydalı olmak ve bunların neticesinde itibarlı bir şekilde de inşallah yaşamımızı tamamlamak. Ataların değişiyle kubbede bir hoş seda bırakmak. Önemli olan bu. Siyasetten beklentimiz budur. Bir garibanın, bir fakirin, bir darda kalmışın sıkıntısına çözüm olup ta, onların gönül dolusu yürekten gelen bir duyguyla Allah razı olsun sözleri bizde siyasette, her şeyden üstünde gelen bir faktördür. En azından kendi adıma ben böyle değerlendiriyorum (DG Kodu: 58).

> Siyaset ülkeyi yöneten mekanizmadır. Herkes siyasetten beklediği düzgün bir yönetim, daha rahat daha yaşanılabilir bir ortam oluşması (DG Kodu: 59).

Katılımcıların bir kısmı Türkiye'de siyasetin düzgün çalışması ve siyasi gücün doğru şekilde aktarılarak sorunlara yaklaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Türkiye'de bu açıdan bazı yanlış durumlar olduğunu, ülkenin geleceği adına zararlı bir gidişat olduğunu belirterek kaygılarını dile getirmişlerdir.

> Siyasetçi düzgün çalışsın. Siyaseti yapanlar, siyasi gücü kendi zenginleşmelerine bir araç olarak kullanmasınlar. Ama Türkiye 'de yolsuzlukların çok arttığını düşünüyorum. Sınır kalmadığını düşünüyorum. Çünkü medya ve kamuoyu denetimi kalmadı siyasetçiler üzerinde. Denetimin olmadığı yerde, denetlenemeyen, sorgulanamayan siyasetçilerin yanlışlarında, azgınlaştıklarını düşünüyorum. Bu çok korkunç, bireysel menfaat peşinde koştuklarını düşünüyorum artık. Bunun ülkeye bir faydası yok, zararı var (DG Kodu: 13).

> Benim siyasetten beklentim şudur bir kere bu ülke pek çok konuda sorunlara düşmüş durumda yani yoğun sorun yaşadığımız pek çok alan var pek çok müzmin sorunumuz var daha doğrusu bir kere rekabet etmeyi öngördüğümüz ülkelerle aramızda çok ciddi bir mesafe var. Ekonomik anlamda ciddi mesafe var. Siyasi anlamda var. İnsan hakları ve demokrasi konusunda var. Sosyal sorunlar konusunda vs. vs. bütün bu alanlarda biz iyi olmak istiyorsak bunun çözüm yolu siyasettir. siyasetin bu sorunları çözme konusunda hakikatten kaliteli çözüm stratejileri geliştirebilmesi için siyasetin kendi içeriğinin çok kaliteli olması lazım maalesef ülkemizde siyaset kültürü ve siyaset anlayışı yüksek kaliteye sahip değil ve üstelik siyasetin ölçüleri maalesef ilim dünyasının ürettiği ilkelere çok bağlı değil o günlük ve dönemsel şartlara çok bağlı gözüküyor dolayısıyla siyasetin hareket tarzını belirleyen şey gündem ve kısa vadeli çıkarlar halbuki ilim kısa vadeli çıkarla ilgilenmez uzun vadeye bakar daha doğru ve daha genel ilkeler ortaya koymaya çalışır (DG Kodu: 60).

> Türkiye siyasetinden ve genel olarak siyaset biliminden diyelim. Türkiye siyasetinden beklentiler maalesef çok karamsar, giderek daha çok karamsarlaşıyor (DG Kodu: 49).

> Siyaset çözüm üretme mevzi yeridir. Siyaset tabiyi her siyaset, her siyasi akım kendine gör çözüm üretir. Türkiye de siyasettin, Cumhuriyet döneminde siyasetin genellikle Cumhuriyeti inkâr etmeden siyaset üretme tarzı, son 15 yıldır değişmeye başlamış ve bugün çok net biçimde gördüğünüz şekliyle, siyaset kendisine vücut veren, kendisinin içinden neşet ettiği Cumhuriyet yapılarını dönüştürmeye gitmekte, özellikle iktidarda ki siyaset bunu yapmakta. Bu aslında Türkiye de çoğulcu siyasetin sonunu getiren bir dönemece geldiğimizi göstermekte. Bu bakımdan diğer siyasetlere yaşam hakkı tanımayan bir siyasi gelişme içine girmiş durumdayız (DG Kodu: 18).

Bazı katılımcılar siyasetten beklentilerini, kendi adlarına değil toplumsal gelişme anlamında olduğunu, Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin zarar görmesini engellemek ve çağdaş bir toplum yaratma, ülkenin daha ileriye gitmesi için çalışmak, katkıda bulunmak olduğunu ifade etmişlerdir.

> Siyasetten beklentilerim Türkiye'de Atatürk'ün koyduğu çağdaş uygarlık hedefi doğrultusunda çok daha ileriye götürebilmek (DG Kodu: 19).

> Siyasetten beklentim kendi dünya görüşümün karar verme noktalarında olması (DG Kodu: 24).

> Siyaset her şeyden önce ülkeye ve millete faydalı olmalıdır. Yani adı üstünde bir şeyin siyasi şekilde halledilmesi, yani birazda şeye benzer bu değişik uçların bir noktada birleşe bilmesi. Bir senteze ulaşabilmesi. Siyaset dövüşme yani karate sanatı değildir ki, Anlamıyorum yani bizde siyasetten beklenti eğer bir şeyin sentezini orta yolunu yahut ta müspet sorunu bulmaksa, bunu yapmıyor, siyaset kavgayı yapıyor. Herkes iradesini üstün kılmaya çalışıyor. Ama işte oda gecikiyor. Çok geçici oluyor, kalıcı olamıyor. Çünkü karşı ki biraz daha kuvvetlendi mi, tam karşına çıkıyor. O zaman siyasetten beklentim onun daha yapıcı bir güç olarak kullanılmasıdır, daha geniş kitleleri tatmin etmesidir. Ama burada eksiklik görüyorum (DG Kodu: 56).

> Var olan siyasi durumu değil de ideal olan siyasi bir formu gerçekleştirmektir şunu söylemek istiyorum var olan siyasi durum bir siyasetçinin asıl müktesebatını birikimini siyasete katmak ve yaşamış olduğu toplumun sorununu çözmeye yoğunlaşması gerekir fakat günümüzde pek öyle olduğu söylenemez daha çok siyasetçinin değil bürokrasinin yapması gereken işleri siyasetçi yapıyor atama tayin transfer vs. bu kural olarak siyasetçinin değil bürokrasinin işidir sorunudur fakat bunları günümüzde bunları doğrusunu söylemek gerekirse siyasetçiye kalıyor bu işler bu durumun değişmesi benim beklentimdir (DG Kodu: 20).

> İngiltere de öğrencilik yıllarım da çağdaş bir toplum yaratma, Türkiye'nin de çağdaş toplumlardan biri olması hayalim çok düşüktü. Oradan çok

> etkileniyordum. Türkiye'ye döndükten sonra, bunun kadar belirgin olan adalet, adil bir toplum yaratmak. Bu dünyaya geçici bir süre için geldim. İnsanlığa yapılabilecek en büyük katkının, bir insan olarak, adaleti sağlamak olduğunu düşünüyorum. Ama bu adalet, yargı adaletinden bahsetmiyoruz. Her türlü adalet. Her adalet. Yani iki kişi arasında ki ilişkinin bile adil olması. Komşuyla, komşunun ilişkisi gibi Adalet önemli (DG Kodu: 48).
>
> Siyasetten beklentilerim siyasetin bana bir şey getireceğini beklemiyorum ama benim siyasete çok şey katacağımı biliyorum. Bunların hangi süreçle içerisinde olabileceğini ve bir an içerisinde gerçekleşmesini umut ederim (DG Kodu: 62).

Bir katılımcı siyasetten beklentisini Türkiye için iyi şeylerin yapılması olarak ifade etmiştir. Bir katılımcı siyasetten beklentilerini halkın taleplerinin, ihtiyaçlarının değerlendirilmesinde ve gerekli değişikliklerin yapılmasında görev almak için aktif siyasette yer alma isteği olarak özetlemiştir. Siyasetin kendi kuralları içerisinde yapıldığını belirterek, parti ideolojisine bağlılıkta tutarlı olmanın önemini vurgulamıştır. Kendi üyesi bulunduğu parti üzerinden eleştirel bir bakış açısıyla siyasette popülizm anlayışını, siyasetçinin, siyasal partinin, politik düşünce, söylem ve eylem olarak değişiminden, dönüşümünden ne anladığını aktarmıştır.

> Türkiye için iyi şeylerin yapılmasını isterim, siyasetten onu beklerim. Siyasetin kendine göre kuralları vardır. Onun için siyasi parti bir yasal mafyadır dedim. Başa dönüyoruz. Politikacı nasıl olunur? Örgütten olunur politikacı olmayan bir ekibin partinin başına gelmesi halinde yaptığı şey şudur ilk. Halk öyle bekliyor diye düşünüyorlar çünkü. Biz bir değişim yapmalıyız. Bu popülizm Kendi hayatımdan bir örnek vereyim size. Ben akademi başkanıyken ilk başkan olduğum gün Devlet Bahçeli başkanlığında bir grup MHP'li öğrenci geldi taleplerimiz var dedi nedir talepleriniz sayın bakalım, 1- mescidin yeniden açılması. Ne diyorsunuz siz dedim ya burada mescit mi var okulda? Benim haberim yok okulda hakikaten evet var dediler. Hemen çizin onu dedim hemen çizin. Niye? Kardeşim biz burada ibadet yapmıyoruz ders yapıyoruz. Burası bir eğitim kuruluşu. Biz nerede namaz kılacağız? Şurada cami var, gidersin, kılarsın. Buraya açarsam ben bunu, o zaman şunu da yapmam lazım. Yanına küçük bir şapel, Hristiyanlar için, ufak bir sinagog Musevi vatandaşlar için falan ya, böyle bir şey olur mu dedim yahu. Kepazelik, sil dedim. Bu anlayışım hiç değişmedi. Ama genel merkezde ki değişmiş. Üstelikte sadece mescit açmışlar. Hristiyan'sam ve halk partiliysem nereye gideceğim? Uçağa atlayıp İstanbul'a mı gideceğim? Ben burada İtalyan sefaretinde var bir şapel oraya mı gideceğim? Soytarılık, bu iş değil. Bundan dolayı bir tane oy alamazsınız, ama birçok oyu kaybedersiniz, birçok oyu kaybedersiniz, yemezler. Yani ben veririm. Çünkü etik olarak bağlıyım ben o partiye. Ama normal bir partili vermez, kızar. Cumhurbaşkanında da kızdı, tek aday yaptılar. Ortak aday. Sloganda ürettik, ortak aday ortada kalır diye.

Gitmediler İkincisi, dokunulmazlıklar kaldırılsın. Hayır, kaldırılışı bir salaklıktır tabi ki. Tam bir salaklıktır, üstelikte tek parti iktidarı olan bir dönemde. Çünkü tek parti iktidarın da meclise hâkim olan partinin milletvekilleri, dokunulmazlığa ihtiyaç duymazlar. Onlarla ilgili zaten kimse bir dava açmaz. Ama sizin canınızı okurlar... Dokunulmazlığı nasıl savunuruz? 100 senedir savunmuşun, şimdi mi akıllandı parti ilk defa? O zamanda şöyle yap bari deki ilk seçimden sonra geçerli olursa. Belki bunlardan kurtuluruz diye hesap yap. Tek bir oy gelmez. Biliyor musunuz, tek? Halk farkına bile varmaz. Dokunulmazlık vardı da, kalktı da, neydi de, niye kalktı? Kim dokunulmazdı falan? Üstelik şöyle de bir tehlikesi vardı işin. Bizim halkımız, kendisini yönetenler, biraz daha kendinden üstün görmek ister. Bir millet vekili bir köye girdiği zaman, böyle herkes önünü ilikler. Bunun dokunulmazlığı yokmuş bir tane derse birisi, adam sıfır olur orada, patlatmasalar bile. Bir tek oy vermez bitti. Üçüncü hata bunlar hep yenileme arzusundan kaynaklanır. Çünkü orada ki entelektüeller zannediyorlar ki, kendileri gibi düşünüyor vatandaş. Hayır, vatandaş sizin gibi düşünse bu memlekette zaten belki partiye de ihtiyaç olmaz. Öyle değil iş. Sizin gibi düşünmüyor. Sıkıntı buradan çıkıyor işte. Anayasa mahkemesine gitmemek bu da bir popülizm ve partinin ideolojisine aykırı. Hukuk devletini savunmuyor muyuz biz? Açık açık hukuka aykırı olan resimleri çekilmiş bir rezaleti siz götürmüyorsunuz neden? Bu artık yenilik yapma arzusunun ötesine geçiyor adeta bir casus çalışıyor partinin içinde gibi Yapmayın bunu dedim. Yaptılar. Gazetelerde okuduk çok şaşırdık ya sanki tebrik ederiz aferin falan ya benim bütün derdim. Gazetedeki 3 tane zibidi benim lehime yazı yazsın karşı olduğum partide beni alkışlasın mı? Bu mu benim derdim? O zaman anayasa mahkemesinden niye bahsediyoruz ki biz ha şunu diyebilirsiniz. Biz buraya götürüyoruz bakalım şimdi CHP olarak bu "anayasa mahkemesi" ne kadar bağımsız? Bu da onun testi olsun. Halka gidersek gideriz. Biz haklıysak ne olacak? Bir daha oylama yaparsınız adam gibi gene gideriz. Biz hukuk işlesin istiyoruz. Yok, canım boş ver hukuku diyoruz bizde şimdi Adalet ve Kalkınma Partisi'lileştik. Ne güzel tesir eder, yani bulaşıcıdır. Bununla partiyi farklı bir parti yapamazsınız. Sadece rezil edersiniz. Çarşaflı kadına rozet taktıkları zaman Deniz Bey tarafından onun savunması da şuydu farklılıkları yani yakalarsınız. Ben bize oy vermesin mi diyorum yani çarşaflıysa? Versin ben ona hayır demiyorum ki. Sizin ideolojinize tamamen karşı bir tavır içinde olan bir insanı siz partiye üye yapamazsınız. Ama o bana oy veriyor diye de küsmezsiniz versin tabi. Bilakis memnun olurum. Versinler hiçbir itirazım yok bak gitti başörtülü kızı ziyaret etti genel başkan. Bunda bir şey yok. Ama parti üyesi olmaz. İdeoloji manidir buna. Ha şunu yaparsınız 6 oktan bir tanesini söker atarsınız. Laiklik yok bizde tamam 5 ok koyalım bitti. Zaten biraz öyle gibi çünkü bir de oraya mescit açmışlar partinin genel merkezine. Atama yöntemi arkasından Kemal Bey'in gelişi parti yepyeni bir hüviyete kavuştu. Yani partinin içinde eski pek kimse kalmadı. Şimdi 135 kişi filan galiba grup, ben onlara bakıyorum. 40 senedir bu işin içindeyim. 4-5 kişi tanıyorum ancak. Böyle bir şey olmaz. Böyle bir şey olmaz ben en az % 80'i tanımalıyım. Tabii değişim olacak ama o değişenleri de tanımalıyım. Çünkü onlarda eskiden partideydi. Öyle değil mi? Şimdi Milletvekili olurda. Eskiden il başkanıydı. İlçe başkanıydı falan yani biliriz biz bunları (DG Kodu: 37).

4.8. SİYASET VE BİLİM İLİŞKİSİ

4.8.1. Genel Anlamda *Siyaset* ve *Bilim* İlişkisi Üzerine Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu siyaset ve bilim ilişkisini problemli, kötü olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Düşünceleri hayata geçirebilmek ve kabul ettirebilmek için sağlam delillere, sağlam argümanlara sahip olmak gerektiğini belirtmişlerdir. Bunu da sağlayan şey akılcılık ve bilimdir. Dolayısıyla bilimin ve bilginin verdiği bu gücü çeşitli platformlarda kullanmak büyük bir çıkar sağlamaktadır. Bilimsel yaklaşımla sorunları değerlendirmenin önemi vurgulanarak siyaset ve bilim ilişkisinin de her daim güç odaklı bir yaklaşımla karşılıklı etkileşim içinde şekillendiği aktarılmıştır.

> Siyasetle bilim ilişkisi benim bildiğim bütün ülkelerde zordur. Amerika'da yaşadım. İtalya'da da 2 yıl yaşadım. Benim gittiğim bütün ülkelerde zordu. Zor olması bir bahane olmamalı çünkü bu zoru aşmanın değeri çok büyüktür. Bu karşılıklı bir şeydir. Sadece siyaset bilimden yararlanıp, öğrenmez, akademisyenlerde fil dişi kulelerinde dünyadan kopuk ahkam kesmek yerine gerçeklerle yüz yüze, iç içe olabilir. O bakımdan karşılıklı yarar bakımından son derece önemlidir fakat olağanüstü de zordur. Türkiye'de son derece başarısızdır (DG Kodu: 41).

> Siyaset ve bilim ilişkisi hep problem. Siyaset bilimi ve bilim insanlarını kendi yanında görmek, onları kullanmak, onlar aracılığı ile iktidarını geliştirmek istemiş. Bilim adamları da korkudan veya çıkar nedeniyle yanında davranmış bu çok problemli bir ilişki olarak görüyorum (DG Kodu: 27).

> Siyaset ve bilim arasındaki ilişki kötü. Siyasetle bilim arasındaki ilişki rezalet Türkiye'de son dönemde. Son derece kötü. Kopuk gayet açık bir şekilde (DG Kodu: 33).

> Türkiye özelini konuşursak bu tam bir felakette, Türkiye'de ve dünyanın her yerinde siyasette bir bilimdir aslında siyaset bilimi diye bir şey var ama insanlar siyasi tavırlarını bilimsel verilere uydurmaya çalışırlar. Bizde ise bilim siyasete alet edilmektedir ve dolayısıyla bu durum siyasetin bilimden yararlanma kapasitesini düşürüyor (DG Kodu: 1).

> Siyasetle bilim arasında müthiş bir kopukluk var (DG Kodu: 45).

> Türkiye'de siyaset bilim ilişkisi aşırı yakın. İktidar sahiplerinin TÜBİTAK eliyle TÜBA eliyle ve elbette YÖK eliyle üniversite dünyasını en ince ayrıntılarına kadar etkileme güçleri var aslında YÖK, TÜBİTAK, TÜBA bilim dünyasının oluşturduğu yapılar olmak gerekir ki bu tersine döndü. Siyasetin burada içinde at koşturduğu durumlar haline geldi. Bu yanlış bilim gerçekten özel bir histir. Eğer üniversiteler özerkliğini böyle kısa vadeli heva ve heveslere kurban ederseniz

> oradan bir şey çıkmaz. Avrupa bunu tabii çok organize yapıyor. Bu politikayı çok açık seçik formüle ediyor. Bütün bilim dünyasının duyabileceği şekilde ilan ediyor projelendirip her alanında da takibine düşüyor. Biz de böyle bir şey yok bu bir ölçüde bilim dünyasının özerklik alanının çok geniş olduğunu, araştırma gündemini kendisinin belirlemeye bakımından sınırlarının olmadığını adeta gösteriyor. Öbür tarafta da tabii ki hem siyaset hem bilim dünyası için kaynakların heba edildiği anlamına geliyor (DG Kodu: 15).

Bazı katılımcılar ise bilim ve siyaset arasındaki ilişkiyi yeterli bulmadıklarını ve bu ilişkinin yeterli düzeye çıkarılmasının ülke çıkarına olacağını belirtmişlerdir.

> Şimdi siyasetle bilim arasındaki ilişki yani bana göre çok sıkı bir düzeyde ve seviyede olmalı ben bunun çok yeterli odluğunu düşünmüyorum ama şöyle geçmişe de baktığımızda özellikle öğretim elemanlarının siyasi partilere üye olabilmeleri veya onların merkez kurullarında araştırma birimlerinde görev alabilmeleri ona imkân verilmiş olması tabii önemli bir husus yani teşvik olmasa da bir engelin ortadan kalkması biçiminde değerlendirilmeli. Fakat tabii bu daha çok bilim tarafından ya da akademiya tarafından ülkenin sorunlarına üretilecek partiler tarafından üretilecek projelere katkı biçiminde olmalı ya da ben bunun çok da şey olduğunu yeterli olduğunu düşünmüyorum (DG Kodu: 16).
>
> Siyaset ve bilim ilişkisi… Bilimin siyaseti desteklemesi gerektiği düşüncesindeyim. Bunu bütün siyasi partiler de az ya da çok yapmaya çalışıyorlar. Ne ölçüde başarılılar ondan emin değilim. Ama çok da girift bir ilişki uygun değil gibi görünüyor bana (DG Kodu: 21).

Bazı katılımcılar da "teoride bir ilişki var ama pratikte yok" şeklinde yanıtlamıştır. Bu ilişkide bazı sorunlar olduğu düşünülmektedir. Bilim dünyasının siyasete daha çok katkıda bulunmasının gerekliliği dile getirilmiştir. Sadece üniversite ve bilimsel yayın üretme mantığının teoriyle değil, yaşam pratiklerinin daha ön plana çıkarılması ile daha faydalı olacağı görüşü ifade edilmiştir.

> Siyaset ve bilim ilişkisinde ilim ve bilim adamına bakışım da biraz farklılık var galiba. Şöyle ben insan beyninin soyut olarak bilgi ürettiğini düşünüyorum. Yani insan beyni soyut olarak bilgi üretmez. Bilgi pratiklerle birlikte ortaya çıkar, ürer. Eğer hayat pratiğiniz de sınırlar var ise ürettiğiniz şeyler insanlığın bilgi dağarcığına yeni şeyler koymaz. Şu anda da bizim üniversitelerimizin bu konuda verimli olduğunu düşünenlerden değilim. Hocalarımız bu sözü görünce kızacaklar bana ama ben de bir öğretim üyesi sıfatı ile söylüyorum bunu. Yani 50 makale okuyup bir makale yazdığınız zaman bu bilimsel çalışma olmaz. Ama Türkiye' de bilimsel çalışma her zaman çok sayıda makale okuyup, bir makale yazmaktan ibarettir ve yazılanları tekrarlamak, tekrarlamış oluyorsunuz. Prof. dahi bulunduğu insanların hazırladığı bir metin sanayi de ilkokulu bitirmemiş bir çırağın aklına bile ters düşecek kadar mantıksız ola biliyor. Bu nasıl oluyor? Yani

> benim hayatım da en çok test yapmaya çalıştığım konulardan biri olmuştur bu. Sonun da şuna ulaştım. Evet, üniversite mezunu, akademisyen belki ama o metni hazırlayan hayat pratikleri sınırlı. Yani kampüse kapanmış bir odaya, öğrencilere ders anlatıyor, bir taraftan bilimsel çalışma yapıyorum diye sürekli bin yıl önce yazılmış kitapları okuyor. Çağdaş hayattan da kopuk. Yani bu karşılıklı bir etkileşimdir. Üniversiteler daha etkili olabilirler, siyasetçiler üzerinde aslına bakarsanız. Ama pratikler ile bağlantılı üretimlerini artırdıkları sürece. Siyasetçi daha çok pratiklere duyarlıdır, teorilere değil (DG Kodu: 13).

Bazı katılımcılar ise siyaset ve bilim arasındaki ilişkinin her yerde zor ve problemli olduğunu ve Türkiye'de de bu konuda bir takım sorunlar yaşandığını anlatmışlardır. Siyaset ve bilim arasında bilimin araç olarak kullanımı daha da yaygınlaşmaktadır şeklinde açıklanmaktadır. Bu ilişkinin daha işlevsel ve daha verimli hale getirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu cevaplardan anlaşılmaktadır ki arzu edilen seviyede ve sağlıklı bir şekilde bir ilişkinin yürütülebilmesi için daha fazla gayret sarf edilmesi gerekmektedir. Bununla beraber dünyadaki buluş ve yenilikleri takip etmeyen ve siyasetteki nüfuz alanı içinde hırslarının peşinde koşan bir kişinin bilim camiasında ya da siyaset alanında ne kadar faydalı olabileceği ise son derece tartışmalı bir durumdur.

> Çok zayıf. Bunu nereden biliyorum derseniz? Komisyonlardan biliyorum Tayyip Erdoğan ilk başbakan olduğunda 4 tane profesörü bakan yaptı. Bunu ilk döneminde yaptı. Bakarsınız bakanların 4'ünün profesör olması önemli bir sayı ama bilim adamlarının siyasette etkili olması o ayrı bir şey, bilimin siyasette etkili olması ayrı bir şey çünkü bürokrasi üniversite dünyasına kapalı. Bürokrasinin engel olduğu kanısındayım (DG Kodu: 48).

> Siyasetle bilim ilişkisi bütün benim bildiğim ülkelerde İtalya'da da 2 yıl yaşadım benim gittiğim bütün ülkelerde zordur zor olması bir bahane olmamalı çünkü bu zoru aşmanın değeri çok büyüktür bu karşılıklı bir şeydir sadece siyaset bilimden yararlanıp öğrenmez gündemi şekillendirmek için. Akademisyenlerde fil dişi kulelerini dünyadan kopup ahkam kesmek yerine gerçeklerle yüz yüze iç içe olabilir olur o bakımdan karşılıklı yarar akımından son derece önemlidir fakat Türkiye'de de son derece başarısızdır (DG Kodu: 41).

> Bilimin böyle hemen uygulana bilir olduğunu söyleyemeyiz. O birkaç filtreden geçecek ki hemen uygulanabilsin. Bu anlamda bilim insanları da siyaseti yakından takip etmeli. Siyasetçilerde bilim insanlarıyla yakın ilişki içerisinde olmalı. Siyasetin sorunlarını bilim insanlarına taşımalı. Bilim insanları da böyle yazdıkları makaleleri al oku, bundan çıkar dememeli. O olmaz siyasetçinin bir makale okuyacak zamanı yok. En fazla bir sayfa okur o da büyük harflerle olursa okur. O da arabada giderken okur. Vakti yok onun siyaset çok hızlı bir hayattır (DG Kodu: 47).

Şimdi iki tarafında eksik veya farklı olduğunu yani siyasetin ilme veya dolayısıyla akademik çevreye, hem akademik çevrenin siyasete bakışında, bence arzu edilen bir ilişki ağı yok. Yani mevcut durumu ben Türkiye'de çok sağlıklı bulmuyorum. Siyaset gücünü akademisyenden ve akademiden, akademi insandan almalı. Akademi de geleceğini siyasetin, yöneticinin iyi planlamaları üzerine kurmalı. Ben bunu özellikle önemsiyorum. Siyaset ve bilim ilişkisinde arzu edilen noktasında olmadığımızdan dolayı üzgünüm (DG Kodu: 51).

Siyaset bilimin emrinde olmalı bilgiye dayalı yapılmalı siyaset zaten bilgiyle yapılır bilimle yapılır sonra ahlakla taçlandırılır sonra tecrübeyle bu daha güzel hale getirilir. Türkiye'de siyaset bilimi ve bilgiyi her şeyin önünde tutmalıdır. Eğer Anadolu topraklarında bilim dünyası bilgi dünyası söz sahibi olursa siyasette buradan kendi payına düşen şerefi alır. Bunu Japonlar yaptılar. Bunu almanlar yaptılar. Bunu Amerikalılar bunu İngilizler yaptılar. Ama bizde iste siyaseti gerek kanunlar nedeniyle genellikle ya emekliler yaptı veyahut ta serbest meslek erbabı yaptı siyaseti. Siyaseti bilginin ve bilimin ışığında yapmanın doğru olduğunu düşünüyorum. Eğer bu noktada başarılı olabilirsek siyaset kurumu buradan itibar kazanır diye düşünüyorum (DG Kodu: 57).

Eğer bir toplumda siyaset yapanlar ve o ülkeyi yönetenler bilim dünyasına bağlı kalıyor bilime önem veriyor ve bilimin peşinden gidiyorsa o ülkede işlerin daha iyi ve daha düzgün gittiğini söylememiz mümkün ancak tersi oluyor bir ülkede bilim adamları ve bilim dünyası siyasetin arkasından gidiyor gücün arkasına takılıyorsa o ülkede de işlerin iyiye gitmeyeceğini söylemek mümkün ve maalesef bizim ülkemizde bilim dünyası ve bilim adamları gücün peşine takılmakta ve siyaset yapma konusunda çok istekli görünüyorlar ve taviz vermeye hazır görüyorlar bence ülkenin en ciddi sorunlarından biridir (DG Kodu: 60).

Maalesef Türkiye'de siyaset bilimin önündeki en büyük engel. Kariyer planlamaları içinde insanlar liyakat ve kariyerleri değil inovasyonun hiçbir önemi yok Türkiye'de. Dünya 4. sanayi devrimini konuşurken biz ilkel toplum değerleriyle boğuşmak üzereyiz. Şu anda birçok üniversite yeni bir *inovasyon* süreci başlatıyorlar 4. sanayi devrimin tartışabiliyorlar. Dünyanın artık yeni bir mikro çağın yöneldiğini herkes görebiliyor. Dünya birçok çağı aştı yeni çağlar oluşuyor ve bilimin fiziğin matematiğin ne kadar önemli olduğunu dünya kabul ediyor Zuckerberg adında bir delikanlı yurttaki arkadaşlarıyla Facebook adında bir yazılım programı geliştiriyor görüyorsunuz ki devasa bir ekonomi oluşturuyor Türkiye'nin ekonomisine bakıldığında görüyorsunuz ki bilimle yürümemenin bedelinin çok ağır olduğunu görüyorsunuz. Türkiye ne yazık ki 4. sanayi devrimi trenini kaçırırsa bundan sonra bineceği bir trenin olacağını zannetmiyorum ancak belki 3. dünya ülkeleri arasında kendi içerisinde iç sorunlarıyla kavga eden hiçbir bilimsel saygınlığı olmayan bir ülke olacaktır. Ben öyle görüyorum (DG Kodu: 62).

Yani bilim, siyasetten günü birlik alakası olmaması gerekir. Şu anlamda olmaması gerekir. Siyasettin içerisin de ideolojiler vardır, çıkar grupları vardır, buna benzer etkileşimler bilimi değil, tam tersi bilimsel çalışmalar, siyaseti yönlendirmeli ve

etkilemeli. Ama diğer taraftan siyasetin de ihtiyaç olan sahalar var. İşte bir ülkede ki sağlık problemi, çevre problemi, güvenlik meselesi, terör meselesi, dinle ilgili ihtiyaçlar ve onular, işte bütün bunlar toplumsal taleplerdir, toplumsal ihtiyaçlardır. Bu toplumsal taleplerin ve ihtiyaçların karşılanması konusun da bilimin ön açıcı, ufuk açıcı yönlendirmelerine ihtiyaç var. Dolayısıyla ilişkinin bir hiyerarşik yapı içerisinde değil, ama özellikle siyasetin bilimden yararlanabileceği bir şekilde olması lazım. Ama diğer taraftan da bilimin siyasetin önünü kapatan değil, özellikle hani ideolojik tartışmaların ötesine geçip, mutlaka siyasetçilere bir yeni bir perspektif suna bilecek, çözüm öneri sunabilecek şekilde konumlanması gerekir (DG Kodu: 8).

Şimdi siyaset ve bilim ilişkisi nasıl olmalı? Bence siyaset bilimi teşvik etmeli bilime gerekli imkanları bilimin gelişmesi için gerekli imkanları vermeli ve kurumlarını desteklemeli ufuklarını açmalı ve bilimin gelişmesi için her türlü imkânı sağlamalı bunlarda belli kriterlere göre yani sadece *science policy* denen bir şey var bir şey var onun kriterlerine göre yapılmalı. Bilim de siyasete doğru veriler sağlayarak topluma hizmet etme hedeflerine en iyi yoldan gitmesini sağlamalı. Burada yapıcı bir şey olmalı bir masilet olmalı ve birbirinin kullanma değil birbirine hizmet etmeleri lazım. Hiç bir zaman bu şekilde olmadı hep ideolojik tesirlerin altında olmuştur. Hatta TÜBİTAK gibi çok mühim bir kurum kurulmuşken hep siyaset, siyaset anlayışı TÜBİTAK'ı ve benzer kurumları ele geçirerek domine etmek istemiştir. Halbuki bu kurumların ilmi bağımsızlığının, özerkliğinin bulunması lazım dünyadaki benzerleri ile boy ölçüşecek özelliklere sahip olması lazım. İdeolojik baskı olduğu için aslında veya ideolojik baskıdan daha çok ekip baskıları yani kendi adamlarını yerleştirmek için biz bunlara bir zaman sağcılar, solcular bir zaman ilericiler, gericiler bir zaman başka türlü çağdaşlar, gayrı çağdaşlar vesaire belli başlıklar altında senin ekip benim ekip kavgası şeklinde yürüttük (DG Kodu: 43).

Siyasetin Türkiye'de ki rutin yürüyüşü çok pratik, çok aceleci dolayısıyla bilimsel anlamda siyaset yaptığımızda bu işin aynı zamanda mutfağının iyi olması arka planda iyi çalışmak akademi ile siyaset dünyasını daha yakın iş birliği içerisine alması gerekir. Orda aceleci siyaset aceleci ve pratik ve pragmatist derken onu kastetmeye çalıştım aslında bakarsanız. Siyaset neticede sorun çözme sanatı olarak bakarsanız sorunları aceleci çözdüğünüzde bunlar size komplikasyon olarak dönecek. Acele yapılan her iş geç kalmaktır. Bu anlamda siyaset bilimden akademiden destek alırsa aslında bu süreçleri uzaması gibi görünse de size neticede vakit tasarrufu olarak aslında dönmüş olacak neticede siz zamanı daha geç karar vereceksiniz ama daha sağlıklı karar verdiğiniz için aslında öne geçmiş olacaksınız. Bir de tabi bu memleketin insanlarının her şeyi doğru yapma yükümlülüğü var. Doğru yapmaya çalışma yükümlülüğü var. O potansiyelimiz var. Bu memlekette her şeyin iyisini yapmak yakışır. Siyasette bilimde yardımlaşaraktan akademiden destek alarak yaptığınızda doğru olanı yapmış olursunuz aslında. Doğru olanı yapmış olmak adına siyaset ve bilimle iş birliği yapması lazım (DG Kodu: 9).

Ben bilimin doğrularının siyasete yön vermesi açısından yaşama bakarım. Ya değilse, siyasetin bilim üzerinde tahakküm kurmasını doğru bulmam. Hem bilim

insanlığı yapmış hem siyasetçilik yapmış bir olarak söylüyorum, bilim insanıyken siyaseti zorlayan bir bakış açım vardı ama siyasetçiyken bilim insanları ve bilimsel süreçler üzerine tahakküm kurmaya çalışan bir yapım hiçbir zaman olmadı, olmayacak. Çünkü iki tarafta da bulunmuş biriyim ben ama Türkiye'de cumhuriyet tarihi boyunca siyaset, bilim kurumları ve bilim insanları üzerinde tahakküm kurmaya çalışmıştır. Bir defa Türkiye'de üniversitelerin temeli ikinci dünya savaşında kendine Almanya'da yaşam şansı bulmayan Alman bilim insanlarının Türkiye'ye davetiyle bir defa siyaset bilim ilişkisi başlamıştır ama cumhuriyet tarihi boyunca hep kendi iktidarları ve siyasi bakış açıları istikametinde nesiller yetiştirmesi misyonu biçilmiştir üniversitelere. Her iktidar kendini doğrulayabilecek kendini besleyebilecek kadrolar yetiştirsin diye üniversitelere bakmıştır. Bu yönüyle de üniversiteler hiçbir zaman siyasetin sarmalından ve resmî ideolojinin sarmalından kurtulamamıştır. Ta kırk altılardaki (1946) dil, tarih, coğrafya olaylarında Behice Boran'ların, Pertev Boratav'ların, Niyazi Berkes'lerin üniversiteden atılışı bile siyasetin bilim insanları ve kurumların üzerinde geliştirmeye çalıştıkları tahakkümle alakalıdır. Dünyada bilimin siyasete yön verdiği, bilimin doğrularının siyasette işlerlik kazandı ülkeler ve örneklemler vardır. Ancak bu maalesef ülkemizde hiçbir zaman başarılı olamamıştır. Bilim siyasete istikamet biçememiş, siyaset kurumu ve devleti yönetenler bilim insanları ve kurumları üzerinde daha fazla belirleyici olmuşlardır ki bu ülkemizin akademisi üzerindeki en büyük açmazlarımızdan biridir. Bu sorunu bugün de aşabilmiş değiliz (DG Kodu: 10).

Siyaset bilimden çok faydalanıyor aslında. Siyasetin kendisi bir bilim alanı ama diğer bilimlerden çok yararlanıyor. Yani her halde hiçbir bilim alanı yoktur ki diğer bilimlerden bu kadar yararlansın örneğin tarihçiler tıptan yararlanmazlar ya da tıpçılar pek metodolojiden yararlanmazlar tıpçılar. Ama siyaset bilimciler her şeyden yararlanırlar. Yararlanmak zorundalar o yüzde yani ilişki artık içi içe geçmiştir diyebiliriz. Çünkü her şeyin siyaseti vardır. Particilik ayrıdır ama tarım siyaseti yaparken tarım politikaları oluştururken işte ziraat biliminden, sağlık politikaları oluştururken tıptan, efendim işte sosyal yardım politikaları oluştururken sosyolojiden, psikolojiden her alandan siyaset bilimi yararlanmak zorundadır. Zaten siyaset biliminde bu bilim alanlarından nasıl yararlanacağını bilen bilmesi gereken bir alan. Bilirlerse başarılı olurlar bilmezlerse sadece bildiklerini konuşur giderler (DG Kodu: 24).

Çok iç içe olmalı siyaset hiçbir şekilde bilimden uzak olmamalı bunun içinde aslında TBMM de hemen her imkân var giderek de bu imkanlar artıyor. Örneğin bugün itibariyle her milletvekiline bir sekreter iki danışman tutma imkânı veriliyor bu danışmanlar yani bir düşünce zenginliği katacak bilim insanları olabilir milletvekilliği çalışması milletvekilinin kendini eğitmesi geliştirmesi için milli kütüphaneden sonra sanırım Türkiye'nin buna İstanbul üniversitesi dahil en iyi kütüphanesi Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Çok ciddi bir belki Amerikan kongresi gibi değil ama imkanlar Türkiye'nin konumundaki ülke için çok ciddi imkanlar var. Milletvekillerine istediği konuda araştırma yapan bir araştırma grubu var. Çalışma hazırlayıp sunan. Yani bütün destekler var ama gereğince yararlanılıyor mu? kullanılıyor mu? değerlendiriliyor mu? bu konuda sağlanan olanaklar kadar iyimser değilim (DG Kodu: 19).

> Siyasetle bilim yakın bir iş birliği içerisinde olursa nitelikli bilim adamları siyasetin içerisinde olursa tabi siyasetin düzeyinde üste çekmek imkânı oluyor ama eğer ülkede bilim ve siyasetin düzeyi aşağıya çekiliyorsa ikisi beraber aşağıya iniyor ben bunu söyleyeyim ve birazda eskiye özlemle söyleyeyim hele eskiye göre hiç olumlu bir tablo görmüyorum (DG Kodu: 23).

Bazı katılımcılar ise siyaset ve bilimin birbirinden bağımsız olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu özgürlük, bilimin gelişmesine katkıda bulunması açısından gereklidir.

> Bir kere bilim mümkün oldukça siyasetten bağımsız olmalı. Siyasete karşı bilim kendi bağımsızlık alanında ilerlemeli. Aksi taktirde bilimin özgürlüğü söz konusu olmaz. Özerkliği de söz konusu olmaz. Bugün zaten en büyük sıkıntılardan bir tanesi de o. Ben akademisyenlik yaptığım dönemde, siyasete karşı eleştirel olmayı çok net bir şekilde sürdürdüm. Hatta bu akademisyen kimliğim dolayısıyla, parti meclisi üyesiyken, hatta daha sonra MYK üyesiyken birde eleştirel, daha mesafeli, dışardan bakmayı sürdürmeye gayret ettim. Bu benim akademisyen kimliğimin bana kazandırdığı bir özellikti (DG Kodu: 18).

> Ben bilimin önceki sorularda da verdiğim gibi bilimin tamamen hür bağımsız olması gerektiğini düşünüyorum ama dediğim gibi bizim en büyük sıkıntımız bilim adamlarımızın kendi toplumlarına kendi sosyal dokularına yabancılaşması. Maalesef ciddi sıkıntılara yol açıyor. Yani ben bilim ve siyasetin 2 ayrı kulvar olduğunu düşünüyorum. Bilim kendi sahasında devam etmeli, siyaset te kendi sahasında devam etmeli (DG Kodu: 30).

> Esas itibariyle ters orantılı olmalı yani siyaset ve bilim insanları çok yakın ilişki içerisinde olmamalı yani kurumsal kimliklerini muhafaza etmeliler bilim adamı bilim adamlığını yapmalı siyasetçi siyasetçiliği yapmalı ancak 2 kurum birbirine destek sağlamalı yani bilim insanları siyasete yönelmeli aktif siyaset yapmalı siyasette bilim dünyasının (DG Kodu: 20).

> Valla ben bu ikisi arasında bir ilişki olduğunu düşünmüyorum. Açıkçası olması gerektiğini de düşünmüyorum. İlle de bilim insanı olmanız gerekmez. İlle de şey gerekmiyor yani bilime bakarak insanlar karar veriyor değil. Orada siyasi partiler var. Siyasi partilerin kendi dünya görüşleri, ideolojileri var. Orada o mecliste oturan insanlarda o dünya görüşü ve ideoloji doğrultusunda tabi karar alıyorlar. Dolayısıyla öyle birebir bir ilişki olduğunu hani siyaset bilime dayalıdır sadece burada değil dünyanın her yerinde de öyle bilime dayalıdır bilime dayalı bulgularla hareket eder diye bir olay yok (DG Kodu: 52).

Görüşme yapılanlardan bazıları da siyaset ve bilimin çok yakın ilişkisi olduğunu düşünmektedir ve birbirinden yararlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu cevaplardan anlaşılmaktadır ki siyaset ve bilim ancak birbirinden doğru bir şekilde yararlanabilirse

yapılan çalışmalar güzel sonuçlar verebilmektedir. Hiç şüphesiz toplumun her iki alandan da beklentisi çok büyüktür ve bu anlamda siyasetçilerin bilimden yararlanması zorunludur.

> Çok önemli yani siyaset sadece dediğim gibi yani siyasette bilimde asıl olarak toplumsal sorunları anlamak ve çözüm bulmaktır bu bakımdan ben bilimi bu bakımdan biraz önce ifade ettiğim önerme çok önemli bilgi olmadan fikir. Fikir olmadan siyaset olmaz. Bu bakımdan bu ilişki salt bilimsel ve fikri temelden yoksun bir siyasetin topluma bir toplumu bir yere götürmeyeceğini düşünüyorum. Bu bakımdan çok yakın bir ilişki olduğuna inanıyorum. Siyasetçiler fikrin çözüm yollarını bir siyaset yoluyla daha üst seviyeye getirebilmelidir bu bakımdan kaçınılmaz bir ilişki vardır siyasette toplumsal meselelerle ilgilenir. Bilimde toplumsal meselelerle ilgilenir... sosyal boyutuyla ilgilenir dolayısı ile siyaseti bilimden kopartmak mümkün değildir bilimsel seviyedeki bilimsel seviyede yapılanlarında toplumun sorunlarını çözmeye götürebilecek bir noktada da muhakkak bir siyasete ihtiyaç vardır. Bu bakımdan siyaset muhakkak fikri temeli olmalı ve bu bakımdan da bu ilişki bundan kopmuş bir ilişki siyaseti toplumdan da koparacağına inanıyorum (DG Kodu: 17).

> Siyaset mümkün olanı yapabilme sanatıdır diye de tarif edilir. Siyaseti bilgi temelli olarak yapmak bence çok önemli. Politika dediğimiz hadise yani bir siyaset var bir de siyasa diye hani çevrilen, 'politics' ve 'policy' diye iki kavram var biliyorsunuz. Özellikle bu politika geliştirme konusu bilgiyle olabilecek bir konu (DG Kodu: 61).

> Bu çok eski bir tartışma biliyorsunuz. Plato dada vardı biliyorsunuz. Daha sonra yanlış hatırlamıyorsam bu "Ütopya" larda da zaman, zaman bu konu ilgili, bu şeyin Tomas More'un Utopia var, biliyorsunuz. Erdemler ve karşıtları. Şimdi bilim insanlarının tek başına bütün siyaseti kontrol etmelerinin bilim sorumlu olduğunu düşünenlerden birisiyim. Yani siyasetin tamamının bilim adamların elinde olması, akademisyenlerin elinde olması biraz problemli bir tarafı var. Eksik bir tarafı kalıyor. Aynı zamanda siyasetin, siyasetçilerin de bilim adamlarından uzak olmasın da eksik bir şey bırakıyor. Bana göre ikisi birbirini tamamlayan iki bir elmanın iki yarısı gibidirler. Gerçekten öyle bakıyorum. Yani tek başına akademisyenlerde yürütemiyorlar, ki Türkiye siyaset tarihine kabaca bir göz attığımız da bana göre akademisyen olup siyaseti iyi yapan tek bir istisna var. Necmettin Erbakan akademisyen idi, ama siyasetçi idi aynı zamanda. Onun dışında ki akademisyenler tek başına siyaset ile uğraştıkları zaman yani pür akademik bir vizyona sahip oldukları zaman yahut ta pür vizyona sahip oldukları zaman aktörler siyaseti çok iyi yürümediğini düşünüyorum. Özellikle bunların ikisi birbirini tamamlayan iki alan gibidirler. İki taraflı bir şey gibi yani. Bir kanadı eksik olur. Mesela siyasetin, bilim insanları ile irtibatı olmazsa eksik olur. Bilim insanı da sahadaki politik aktörlerle irtibatta olmazlar ise onlarda eksik olurlar (DG Kodu: 12).

> Siyaset çözüm mekanizması, bilimde objektif gerçekleri araştıran, tartışan bir düşünce diyelim. İkisi bir araya geldiğinde bilimin objektifliğinde siyasi çözümlerin çok önemli olduğuna karar veriyorum. Bu yönde, bu yönde ben

Cumhuriyet Halk partisinde hiç zorlanmadım. Derslerde ne anlattıysam bilim adamı olarak hangi çözümleri ürettiysem partimle hep paralellik kazandım. O yüzden CHP'de hiç zorlanmadım. O yönden sıkıntı yok (DG Kodu: 25).

Siyaset bilim ilişkisi gerçekten önemli olduğunu düşünüyorum çünkü birbirini besleyen kurumlar. Ben bir akademisyen olarak buradaki siyasi çalışmalarında hep o kendi bilimsel çalışmalarımı, yaptığım o backgroundu hep kullanıyorum. bunu da siyasi çalışmalarıma da yansıtıyorum ama burada ki herkes için aynı şey geçerli. Bilimin gerçekliğini, objektifliğini, o sayısal verileri o ispatı işte sayılarla ispat ediyoruz bakın durum budur diyoruz ve bilimsel bir gerçeklik ortaya koyuyoruz ve bunun da siyasi çözümünü bekliyoruz (DG Kodu: 32).

Doğrusunu söylemek gerekirse, siyasetçinin bilimden yararlanması kesinlikle zorunludur. Ama bilim adamı olması gerekmiyor hiç (DG Kodu: 37).

Şimdi siyaset ve bilim ilişkisi nasıl olmalı? Siyaset bilimi teşvik etmeli bilime gerekli imkanların gelişmesi için gerekli imkanları vermeli ve kurumlarını desteklemeli ufuklarını açmalı ve bilimin gelişmesi için her türlü imkanı sağlamalı (DG Kodu: 43).

Görüşmecilerden bir kısmı da bunun bir sistem işi olduğunu, bilimin ve siyasetin birbirini desteklemesi, birbirinden yararlanması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Siyaset her şeyden önce bir sistem işi. Sistemde bilimsel bir ifadedir. Siyaseti bilimsel verilerle yaparsanız daha kolay ve maliyeti ucuz şekilde yapılır diye düşünüyorum (DG Kodu: 38).

Dolayısıyla siyasetle, bilim ciddi manada iç içe ama bilim adamlarının siyasetle uğraşmaması gerekiyor. Onların ülkeye hizmetle uğraşmaları gerekiyor. Eğer bilim adamları politize olurlarsa dolayısıyla yapacakları hizmetler eksik kalacaklardır. Bilim adamı herkesi kucaklamalıdır. Akademisyenler bütün toplum birimlerine kucaklamalıdır. Onların sınıfında her düşünceden her fikirden, her ırktan, her mezhepten, her dilden insanlar olabilir. Onlara hitap ederken öğrencileri diye bakmalıdırlar. Onlara hizmet etmelidirler. Kişilerin içindeki kafa yargısına göre onları değerlendirmemelidirler. Onlar bizim emanetimizdir. Bilim adamı kesinlikle tarafsız olmalı (DG Kodu: 55).

Şimdi siyasetin temel değeri bilim olmalı, insanlar siyasi partiler arasında rekabete göre hizmet yarışına göre oy vermeli. Bilimsel yöntemleri kullanan seçmeni ikna eden partilere oy vermeli. Dürüst olan, samimi olan partilere oy vermeli (DG Kodu: 65).

Siyaset ve bilimin elbette yani evrensel ölçülerde daha doğrusu evrensel derken de çağdaş demokrasilerde gelişmiş demokrasilerde nasıl olması gerekiyorsa Türkiye'de de aslında öyle olmasının gerekli olduğunu düşünürüm. Onun özü de nedir? yani siyaset ülke çıkarları için yapılır. Siyaset ülke sorunlarının çözümü için yapılır ve kuşkusuz ülke sorunlarına çözüm üretirken de bilimden mutlaka

çok net yararlanmak lazım. Çünkü ülke sorunları bilimsel bir tarafsızlıkla ve bilimsel doğrular çerçevesinde üretilmeli (DG Kodu: 34).

4.8.2. Türkiye'de Siyaset ve Bilim İlişkisine Dair Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu yeterince bilimden yararlanılmadığı görüşündedir. Bilim insanlarının daha önce de bu çalışmada bahsi geçen "fildişi kuleler"den çıkması gerektiğine inandıklarını belirtmişlerdir. Siyasetinde buna karşılık olarak sahaya inme konusun da daha cesaretlendirici, imkanları ve birtakım mekanizmalar açması gerekmektedir. Dolayısıyla Türkiye'deki siyaset bilim ilişkisi aslında birbirlerini güçlendirici bir ilişki şeklinde değil şu anda. Böyle bir ilişkiye doğru evirilmesi gerekmektedir.

> Türkiye de mevcut itibari ile söylüyorum. Bilim dünyası ile siyaset arasında, verimli bir ilişki olduğunu söyleyemeyiz. Bilim dünyası özellikle kendisini siyasetten soyutlayan, toplumsal sorunlardan biraz uzaklaştıran, daha çok entelektüel ve teorik çalışmalar sürdüren, kendisini bir şekilde bunu bütün büyük bir genelleme olarak söylemiyorum ama genel bu olduğunu ifade etmeliyim (DG Kodu: 8).

> Yeterince yararlanamıyoruz. Yeterince *inovasyon* yapmıyoruz. Yani biz ekonomimizi şöyle söyleyeyim. Yani kişi başı milli gelirimize 3000 ile 10.000 $ arasında mevcut şekilde yollar yaparak, ne bileyim işte mal satarak, nar satarak, ihracat yaparak, bina yaparak inşaat sektörünü geliştirerek bu kişi başı geliri biz işte 10.000$ civarına getirdik. Son 10 yıldır 15 yıldır da 9 - 10.000 $ civarındayız yani bir türlü bir atılım ileri doğru göstermiyoruz neden çünkü yeterince bilimden yararlanamıyoruz (DG Kodu: 7).

> Önemli sorun var. Şimdi o araştırmalara da gireceğiz orada da görünüyor zaten ne kadar geride olduğumuz ekonomik açıdan geride isek! eğitimde bir tablo olarak açık bir şekilde karşımıza çıkıyor. PISA sonuçlarında 40, 45 ,47. sıralardayız dolayısı ile eğitimde siz bu kadar geri kalmışsanız matematik, analitik yeteneğin de filan bu kadar geride iseniz dolayısıyla bilimsel araştırmalarda çok etkin olmanız mümkün değil. Bilimsel araştırmalarda etkin değilseniz, ekonomide verileri gelişmiş bir ülke olmanız çok zor. Dolayısıyla bunun siyaseti etkilememesi mümkün değil (DG Kodu: 49).

> Hayır Türkiye'de bu ilişki hiç yok ve benim siyasetten beklentilerimi hiç karşılamadı yaşadıklarım. Neden yok? bakın bir örnek vereyim ben uzun zaman kadın sorunları araştırma ve uygulama merkezinin müdürlüğünü yaptım. İstanbul üniversitesinde. Orada özellikle kadınlara yönelik yasal değişiklikler ve cinsiyet ayrımcılıkları ile ilgili master tezleri ve doktora tezleri yönettim. Bu tezlerin büyük bir bölümünü siyasi partilere de yolladık yararlansınlar diye. Hiç kimse bu tezlerden yararlanmadı işte kadın sığınma evleri için yapılanlar, işte belediyelerin

çalışmaları vesaire dolayısıyla siyaset bilimden yeteri kadar yararlanmıyor. Aynı şeyi parti içinde de yaşıyorsunuz yararlanabileceğiniz kişilerin donanımlarından ve birikimlerinden yararlanmayabiliyorlar (DG Kodu: 53).

Siyasetçiler içinde öncesiyle, sonrasıyla hiçbir siyasetçinin, bilgi nedir veri nedir? O ayrımı yaptığından, yapabildiğinden ben emin değilim. Yok, yani bilgi dediğiniz zaman adam çıkıp şeyin istatistik, devlet, şimdi söylediğiniz gibi TÜİK ne olduğu, Türkiye İstatistik Kurumu, onu birtakım tablolarını alıp bilgi diye satmaya çalışıyor. Yahu o bir veridir, tabii aslında adam bu veriyle bilginin farkını bilemediği için zorlayarak, bir takım ayak oyunlarıyla orada ki rakamlarla oynayıp, böylece o verilerin üzerinden yorum yapmaya çalışıyor. Türkiye'deki siyaset bu. Türkiye'de bilim ile ilgili bir siyaset var mı? Bunun adına siyaset mi diyeceksiniz? Ne diyelim, bir ad koyacak mıyız? Ne diyelim bunun adına, dolandırıcılık mı? diyelim, şarlatanlık mı? diyelim yalancılık mı? Ne diyelim? Ben buna bilim ile siyaset diyemiyorum. Onun dışın da etik dersi de veriyorum. Etik dersin de etik olmayan uygulamalar diyelim, isterseniz. Etik dışı uygulamalar. Siyaset bilime dayalı değil. Etik dışı birtakım oyunlara dayalıdır. Altına imzamı atarım (DG Kodu: 54).

Türkiye'de siyaset bilim arasındaki ilişki nasıl olmalı? yani bugün maalesef siyaset bir bakıma biraz daha kamplaşma demagoji üzerine gelişen bir siyaset anlayışı hakım oysa bizler siyasetçilerin yaptığı hataların bedelini toplum öder faydasında toplum içindir. Dolayısıyla böyle bakıldığında siyaseti muhakkak fikirden bilimden ve bilgiden kopartmamak lazım. Günümüzde siyaset ve bilim arasındaki ilişkinin daha doğruyu daha güzeli arama noktasında çok sağlıklı olmadığını düşünüyorum (DG Kodu: 17).

Türkiye siyaset ilişkisi, bugün çok kötü bir noktaya gidiyor bir kere çünkü üniversiteler, iktidarın arka bahçesi durumuna getiriliyor ve hiçbir dönemde olmadığı kadar öyle. Dolayısıyla bunun tam tersini yeniden belki eskiden olduğundan daha fazlasıyla inşa etmek gerekiyor. Yani bilimin iktidardan bağımsız olmasını mutlaka sağlaması gerekir. Bugün üniversiteler, ne yazık ki iktidarın, büyük bölümü itibariyle, iktidarın destekçisi durumuna düşürülmüşlerdir (DG Kodu: 18).

Bu söylemiş olduğum bir önceki soruda söylemiş olduğum ideal çerçeveye uygun değil yani siyasetin bilim üzerinde hatırı sayılır bir ağırlığı var yani kendi alanlarında yeterince kendi iktidarlarını kurmuş değiller yani başka bir ifadede söylemek gerekirse bilim alanı yeterince kendi özerkliğini sağlamış değil çünkü sistemsel bir şey bu yasal bir tarafı var finansal tarafları var vs. (DG Kodu: 20).

İkisini ayırmak mümkün değil. Yeterince faydalanılmıyor. Faydalanılmak istenmiyor. O zaman talimatlarla hareket edildiği için gerçek veriler ve yansımalar ve etkinlik analizleri önemli olmadığı için mesela milli eğitimde de sadece gelecek nesilleri kafalarındaki ideolojiye göre gelecek nesilleri şekillendirmek için kararlar alınıyor. İşte ekonomide hesap vermeyecek nitelikte yapı kurmak için kararlar alınıyor, günü kurtarmak için kararlar alınıyor. Adrese teslim birtakım

yasalar çıkarmak için kararlar alınıyor. O zaman burada bilimin, sosyal faydanın, kamuya yardımın falan bir adı geçebilir mi? (DG Kodu: 22).

Türkiye'de ki tabi siyasetin bilimle uzaktan yakından bir alakası yok zaten. Onu söyleyeyim. Hatta belli bir anti entelektüalizm var Türkiye'de. Bilim dünyasından gelenleri siyaset dünyasında hor görürler yani bunlar mektepli bunlar bir şey anlamaz siyasetten. Maalesef siyaset ayak oyunu, alavere, dalavere, adamcılık bunun üzerinden işlediği için öyle bilim dünyasından gelip siyasette çok başarılı olmuş kimse çok fazla yok (DG Kodu: 28).

Üniversitelerin batıda olduğu gibi mütevelli heyetlerle yönetilmesinin daha bağımsız olmalarının bizde de yaygınlaşması gerekiyor. Maalesef devlet üniversitelerinde böyle bir durum söz konusu değil ancak son yıllarda özel üniversite sayısında çok ciddi bir artış oldu. Özel üniversitelerin bu mütevelli heyetlerle yönetilmesi ve ilerde belki geçilebilir böyle bir uygulamaya. Devlet üniversitelerinin de aynı özel üniversite mantığıyla yönetilip, üniversitelerin yani akademik seviyesinin bilimsel seviyesinin en üstlere çıkarılması gerekir maalesef dünya ölçeğine baktığımız zaman ilk 100'e, ilk 500'e giren üniversite sayımız son derece az. Üniversitelerin gelişmişliği toplumun ve ülkenin gelişmişliğiyle doğru orantıda olduğu için e bizim artık son yıllarda üniversite alanında, üniversite eğitimi alanında, üniversiteleşme alanında, büyük mesafeler kat ettik ama bundan sonra artık kalite konusuna yani kemiyetten çok keyfiyete ee ya da nicelikten çok niteliğe yönelmemiz gerekiyor. Bu da siyasetçiler olarak bize düşen görevler var ama esas itibariyle bilim camiasına düşen büyük görevler var (DG Kodu: 30).

Ama maalesef Türkiye'de maalesef Atatürk'ü kaybettiğimiz 1938'den itibaren siyasette bilimsellikten yeterince yararlanılmadığını düşünüyorum. Yani Türkiye'nin çektiği sıkıntılar önemli boyutuyla da bu. Gerek sosyal bilimler de gerek sosyal bilimlerin bir dalı olan ekonomide sanayileşmede siyasetçilerin bilim adamlarının öngörülerine uygun davranmadıklarını görüyorum. Eğitim bilimlerinde özelikle bunu görüyoruz. Dolayısıyla siyaset ile bilim arasında eğer çok somut ve yoğun bir ilişki olsa ve siyasetçiler bilim adamı olmasalar bile bilim adamlarının görüşlerinden yararlansalar Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu ortamı çok daha farklı olacağını düşünüyorum. Burada rahmetlik Demirel'in bir lafı vardır. Demirel derki üniversiteler toplumun şeyidir deniz fenerleridir derler. Topluma ışık tutarlar. Tabi Demirel gençlik yıllarında bunu yeteri kadar uygulamış bir politikacı değildi ama ölümüne yakın yıllarda hakikaten bilimin ve üniversitenin önemine çok değer vermiş bir politikacıydı ama en çok değer verenler kim derseniz Atatürk'ten sonra galiba Erdal İnönü'dür diyebilirim (DG Kodu: 31).

Bunu sunuyoruz çok önemli bir ilişkisi var ama bizim ülkemizde gerçekten bilim dünyasının giderek yozlaşması maalesef bu da bilim ve siyaset ilişkisini kopartıyor, aslında çok güçlü bir ilişkiyi ve daha verimli sonuçlar elde edebiliriz diye düşünüyorum (DG Kodu: 32).

Şimdi bence siyasetle bilim arasındaki ilişki şöyle olmalı. Bilim adamı bilim adamlığını bilmeli, siyasetçide siyasetçiliğini bilmeli. Yani halkın temsilcilerinin

halkın isteklerini bilim adamlarına da bildirilmesi özellikle ben bilim hayatında geçirdiğim yılların 2/3 sini yönetici olarak geçirdim. Yani dekan rektör YÖK başkanı gibi Dolayısıyla bilimin yönetilmesinde mutlaka siyasetçiyle iş birliği yapmanız gerekir. Şunun için gerekir. Yeni imkânlar bilim hayatına yeni kazanmalar bilimin saygısının ülkede artırılmasının rasyonel düşüncenin artırılması. Her şeyden önce de ülkenizin geleceği olan eğitimin şu veya bu şekilde en yüksek düzeyde tutulmasına hizmet etmesi bakımından politikayla bilim arasındaki ilişkinin en önemli noktası bence orası (DG Kodu: 42).

Bazı görüşmeciler de siyaset ve bilimin bugünlerde birbirinden koptuğunu ve uzaklaştığını ifade etmiştir. Bilim sadece devlet çıkarı olarak görülen şeylerde faydalanılan bir araçtır sadece. Oysa ki bilim, ülkenin geleceği halkın mutluluğu ve refahı için bundan çok daha fazla anlam ifade etmektedir. Katılımcıların verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır ki bilimden uzun vadeli ve etkili çözüm üretmede daha fazla yararlanılmalıdır. Bu bakış açısına göre günü kurtarma yaklaşımıyla gerçekleşen çözümlerin pratik olduğu düşüncesiyle, sorunların sümen altı edilmesinden duydukları endişeleri belirtmiştir.

Türkiye de bugün her şey çok birbirine karışmış vaziyette. Örneğin ben iktisat hocasıyım. Türkiye'nin iktisadi sorunlarına siyasetten popülist yaklaşımlardan uzak ekonominin kendi ilkeleri doğrultusunda aslında çözümler üretilmesi gerekliğine inanırım. Böyle olmalı siyaset ve bilim ilişkisi. Yani hem bilimden yararlanacaksınız hem de ülkenin sorunlarına ciddi şekilde bilimden yararlanarak çözüm üreteceksiniz. Böyle olmalı ama Türkiye'de böyle değil maalesef. Türkiye'de tabi siyaset daha etkin oluyor. Özellikle siyasal partiler popülist politikalarla bilimden uzaklaşmış vaziyette anlık palyatif çözümler peşinde koşuyorlar. Anlık palyatif çözümlerde ülke sorunlarının çözümüne uzun dönemli yarar getirmiyor. Ve böyle bir sıkıntılı süreç Türkiye'de şu anda yaşanıyor. Yani kısacası bilim ile siyaset ilişkisi tabi ki dediğim gibi objektif ölçülerde olmalı ülke sorunlarına çözümü bilimsel çerçevede aramak lazım ama Türkiye'de ne yazık ki tekrar ediyorum siyasi çıkarlar popülist politikalar bilimden uzaklaşılmasına yol açıyor ve çok gerçekçi olmayan siyasi üretimlerle işte Türkiye günlerini geçiriyor (DG Kodu: 34).

Devlet çarkları birbiriyle uyumlu çalışmadığı müddetçe siyaset bilimi devlet kurumlarını düzenli bir şekilde işletemezse kalkınma gelişme sosyal refahı yakalama söz konusu olamaz. Tabii bu bilimden kaynaklanan değil siyasetten kaynaklan bir hadisedir. Bilimin özerkliğini koruyarak hedefleri ortaya koymak ve bu hedeflere ne kadar yaklaşıldığını ölçmek siyasetin işi olmalı ama bilim

> üretmenin her anlamda özgür ortamda yapılacağınıda akıldan çıkarmamak gerekiyor (DG Kodu: 45).
>
> Yok, çok iyi denemez (DG Kodu: 46).

> Yani size bir tane misal vereyim. Bilime iyice ters gelen. Mesela bu Darwin meselesini kitaplardan çıkarıyorlar. Anlatabiliyor muyum? Şimdi yani. Yani Darwin teorilerini. Olacak iş değil. Hani bugün okuyorum. Bilimler Akademisinin başındaki kişi, arkadaşım Ali Alpar diyor. Antibiyotiklere bakın diyor, bakın evrim geçiriyor ve artık işe yaramaz hale geliyor. Orada bile oradan bile günlük hayatımızda görebiliyoruz. Yani dolayısıyla zaman zaman hani bilime hiç başvurulmadığı gibi iyice de çelişen kararlar da alınabiliyor. Özellikle eğitim politikalarında bu olabiliyor. Başka memleketlerde de zaman zaman olan, olmuş olanlar var. Yani doğrudan bağlantılı çünkü siyaset daha çok öyle değerlerle ekonomiyle vesaire işte ekonomik meselelerde belki bilimden yararlanıyor en çok. Ekonomi biliminden çünkü o şakayı gelmiyor. Gelmez (DG Kodu: 52).

Bir başka katılımcı ise Türkiye'de 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonraki sürece dikkat çekerek bu ilişkinin ciddi yara aldığını belirtmiştir.

> Ya tabii ki. Beki de bu şöyle bir hayra vesile oldu, malumun ilanı oldu bu. Yani zaten böyle bir problem vardı. Bu tümüyle açığa çıkmasına hizmet etti. Bu yönüyle de cumhurbaşkanına açıkçası ben bir teşekkür borçluyum. Bir defa siyasetin bilim kurumları ve insanları zerindeki etkisi tümden ortadan kaldırılmalıdır. Hükümetin yani yürütme olarak hükümetin, yasama olarak meclisin veya devletin başı olarak kendini tanımlayan ama maalesef 12. cumhurbaşkanı örneğinde olduğu üzere siyaset üzerinde belirleyici rol oynayan cumhurbaşkanlığının üniversiteler üzerindeki belirleyiciliği öyle bir noktaya geldi ki zaten şimdiye kadar eksik olan üniversitelerdeki yönetim süreçleri tümüyle rektörün bir tek kişi tarafından belirlenmesiyle akamete uğramıştır, sakatlanmıştır. Ben bu KHK ile rektörlerin cumhurbaşkanı tarafından tek başına belirlenmesi süreci yaşanmasaydı da siyaset üniversite ilişkisi sakattı ama şimdi tümüyle neredeyse öldürülme noktasına getirildi (DG Kodu: 10).

Katılımcıların büyük çoğunluğu siyaset ve bilim ilişkisinin akılcı bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Daha iyileştirilmesi için çaba harcanmalı ve somut adımlar atılması gerekmektedir. Bu ülkenin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

> Şimdi siyaset mutlaka rasyonel, realist, sistematik bir temele oturması gerekiyor. Gerek iç, gerek dış, gerek ekonomik, gerek sosyal olayları siz eğer yönetmek istiyorsanız, bunları objektif ve akılcı ve sistematik kurallarla yapmak zorundasınız. Bunun yolu da bilimden geçiyor. Yani bilimi kullanarak ya da

bilime bağlı kalınarak yapılan siyaset sonuç alıcı, kavrayıcı ve kapsayıcı bir siyaset olur ve sürekliliği olur. Ama siz gerekleri ve gerçekleri dikkate almaz bilimsel verileri dikkate almazsanız kendi hüsnü kuruntularınızı saplantılarınızı devreye sokarsınız. Yani bir defa siyaset bilim unsurlarını ihmal ettiği sürece laf kalabalığından ibaret bir hale gelir. Bilimle birleştiği sürece kalıcı ve toplumsal bağlamda sorunlara cevap verecek bir konumda olur (DG Kodu: 1).

Bu uyumu kurmak kolay değil çünkü bu uyum kurulurken parti disiplini olgusu bilim adamlarına genellikle ters geliyor. Yani bunu bende yaşadım. Başka akademisyenler de yaşadı. Oysa parti disiplini önemli bir kavram. Parti disiplini politikanın, parlamenter sistemin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Akademisyenlik bir anlamda politika için bir anlamda ters bir meslek (DG Kodu: 21).

Bence siyaset ile bilim arasında ki ilişkinin daha kuvvetli olması lazım. Siyasetin her kademesinde zaten kendi yaptığım siyasette parti de birçok danışma kurulunda akademisyenlerden önemli ölçüde istifade ediliyor (DG Kodu: 11).

Yani daha yakın çalışmalıdır, işin özeti. Daha yakın çalıştıkları taktirde iki tarafta birbirlerinden nasıl yararlanacaklarını görürler. Ama şöyle de düşünün. Mecliste her partide önemli sayıda, her zaman bilim adamı olmuştur. Bir kere bilim adamını ve siyasetçiyi birbirinden ayırmak mümkün değil. Zaten iç içedir. Bilim insanı teoriler ile ilgili donanımını arttırdıktan sonra, siyaset denilen pratiğin içerisine girdiği zaman daha verimli ve daha başarılı olur. Diğerlerin de olmayan teorik bilgilere de sahip olduğu için siyasete katkısı, verimliliği ile başarısı daha fazla oluyor. Ben zaman zaman bazı partilerde mesela akademisyen tercihi fazla yapılmaz. Ama bu tercihin artırılmasının faydalı olacağını zannediyorum. Bir kere akademisyenlerin siyasete ilgisinin artmasının iki tarafa da büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum (DG Kodu: 13).

Bilim kendi alanında yol almalı siyasette bilimin ışıklarından faydalanmalı yani (DG Kodu: 27).

Katılımcıların bir kısmı bilim çevresinden insanların siyasette yer alarak çok daha etkili ve başarılı sonuçlar alınmasının mümkün olacağına inandıklarını ifade etmişlerdir. Siyasal parti danışma kurullarında ya da diğer yetkili üst düzey makamlara danışmanlıkta bulunmanın çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu yakın çalışma ve iş birliği siyasetin kalitesini, dolayısıyla halka ve ülkeye hizmetin kalitesini olumlu bir şekilde etkileyecektir.

İdeal formu istiyorsanız eğer siyasetin temel aktörlerinin bilim insanlarından oluşan bir danışma kurullarıyla, danışmanlarla siyaset üretmeleri lazım öneririm. Yani aklıma daha yatkındır. Yani bilim insanlarının siyasette yer almaları siyasetin kalitesini doğrudan yükseltmiyor. Türkiye pratiği bunu gösteriyor. Tam tersine hem bilim alanının dışına hem de siyasette etkin olamama gibi bir sonuç doğuruyor. Ben de şahsen bunları yaşadım (DG Kodu: 33).

> Tabii bu bilgi temeli üzerinde siyasi tercihler yapmak durumundasınız. Ama bu tercihleri keyfi bir şekilde değil, her önerinin artısını, eksisini, sonuçlarını iyi kötü ölçerek, bunu analiz ederek yapmak çok daha nitelikli bir siyaset için önemli diye düşünüyorum. Yani bilimsel çalışmalar sosyal bilimler, ekonomi, bütün alanlar aslında siyasetin zeminini oluşturuyor. Bilgi temelli bir siyaset için bilimle siyasetin mutlaka bir etkileşim içinde olması gerekiyor (DG Kodu: 61).

> Bence yararlanılıyor. Yeterince yararlanılıyor ancak siyasi kaygılar ideolojik yaklaşımlar çoğunlukla bilimin önüne geçiyor. Çünkü burada pek çok bilim insanı oluyor. Her defasında şeyde, parlamentoda. Komisyonlara birçok bilim insanı çağrılıyor, bence yeterince yararlanıyorlar ama bu yararı pratiğe dönüştürmüyorlar (DG Kodu: 24).

Bir başka katılımcı ise siyasete giren bir akademisyenin ilk başta olumlu karşılanmadığı ve parti teşkilatında/örgütünde hiçbir görev almadan, hiç çalışmadan tepeden bir makama ulaşan birisi olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Siyasete belli bir yaştan ve kariyerden sonra giren akademisyen için ise bu durum olması gerekendir.

> Türkiye de genelde siyasetçiler, bilim insanların çok sıcak bakmazlar. Bunların siyasi mekanizmanın içerisinde çok büyük emek vermediklerini, çok büyük bir çalışma içerisinde olmadıklarını ve aynı zamanda da bu bahsettiğimiz yani emeği vermediklerinden dolayı da, böyle tepeden gelip bir makama oturduklarını düşündükleri için biraz şey bir tarafı var. Yani problemli bir tarafı var doğrusu. Siyasetçiler çok şey konuşulur siyasi partiler de tozunu yutmak ifadesi çok kullanılır. Biz bu işin tozunu yutmuşuz. Yani biz çalışmışız sahada. Saha da toz duman oluyor, biz o tozu yutuyoruz, emek veriyoruz. Ama bir akademisyen geliyor ve bir makama oturuyor. Ben çalışıyorum. Makam da o bulunuyor, diye bir şey var. Ben bunu çok ama, çok doğru bir eleştiri olduğunu düşünmüyorum. Yani niye şundan dolayı: Bu mekanizmanın içerisin de sahada çalışanlar olacak, bir makam da oturanlar olacak, fikir üretenler olacak, strateji belirleyenler olacak yani bu mekanizma çeşitli rolleri yerine getiren bir işleve sahiptir. Her işlevi yapamaz. Herkes il başkanı olamaz, herkes milletvekili olamaz, herkes başbakan olamaz. Ama şu var: Siyasetin belki de dışarıda görünmeyen en önemli hususiyeti bana göre herkes ama herkes partinin veyahut ta siyasi liderin, siyasi lider için çalışır. Onun popülaritesini arttırmak, ona ilgi arttırmak için çalışmak zorundadır yani. Bu işin tabiatından böyledir. Bende böyle olması gerektiğine inanıyorum. Bunu yapmadığınız zaman çok ta şey olmaz. İşler sağlıklı bir şekilde yürümez (DG Kodu: 12).

Katılımcıların bir kısmı bu ilişkinin iyi durumda olduğunu ve her geçen gün daha iyiye gittiğini belirtmiştir. Bu cevaplardan anlaşılmaktadır ki Türkiye'de yaşanan olumlu yönde gelişmeler göz ardı edildiğinde bir engellenme duygusu yaşanmaktadır. Dünyanın her yerinde eleştiri yapıldığını ve bunun ilerlemeye katkısının yadsınamaz olduğu ancak

Türkiye'de yıpratıcı eleştirinin daha çok dikkat çektiği ifade edilmiştir. Her geçen gün daha fazla akademisyen siyasete yönelmektedir ve her siyasi partide görev alma imkânı bulmaktadır. Eleştiri ve bilimin birlikteliğinden söz eden bazı akademisyen siyasetçiler burada yapıcı eleştirinin bilimin ve siyasetin ortak olmazsa olmazı olduğunu dile getirmiştir.

> Peki Türkiye'deki durum. Türkiye her geçen gün çok daha iyiye doğru gidiyor. Ben buna bir kere canı gönülden inanıyorum. Genelde entelektüel kesim tenkit etmeyi çok sever. Tamam, tenkit güzel bir şeydir. Tenkit olmazsa zaten ilerleme olmaz. İnsanlar her zaman bir şeylerden yakınacaklar ki daha iyisini yapsınlar. Bu bir gerçek. Fakat bazen gördüğüm kadarıyla, o kadar çok tenkit diyorlar ki, adeta insanın ruhu yoruluyor. Onları dinleyen zanneder ki öyle bir ülkedesiniz ki artık yarın battı. Gitti gidiyor. Şimdi dışarda da yaşadım. Dışarda da tenkit edilenleri gördüm. Avrupa'da da büyük zamanlarım geçti. Amerika'da 20 senem geçti. Orada da tenkit ediliyor. Onlar da fevkalade pratik insanlar. Hiçbir şeye kolay, kolay iyiymiş demezler. Buna rağmen, böyle yıpratıcı bir tenkit barajını görmedim. Bakın bunu düşünerek söylüyorum. Yıpratıcı tenkit barajı. İşte Türkiye'de ben bu yapıyı sevmiyorum. Diyorum ki bu değişmeli, tamam aydınsın, tenkit et tamam, anlamıyorlar. Bunu 'frustration'ı sen de yaşadın, bende yaşadım. Fakat böyle küçük göreceğine, hal çaresi bul. Karşını nasıl yetiştire bilirim, yakutta anlattığımı nasıl anlata bilirim ki oda anlasın, şeklinde olumlu yaklaşımla güçlükler aşmaya çalış. Şimdi demek ki ben diyorum ki, bizim siyasilerimizin ve bilim adamlarımızın eksiği biraz da aynı seviyede olmayanları anlayamamak (DG Kodu: 56).

> Ben yeteri kadar birbirinden faydalandığı kanaatindeyim. Son yıllarda yeteri kadar bilim insanı siyasetle uğraşıyor değişik partilerde (DG Kodu: 26).

> Şimdi tabi ki gelişiyor diyelim. Yani son yıllarda baktığınız zaman. Ama Cumhuriyetin kuruluşundan beri baktığınız zaman dünyada işte gerek ilköğretimde, orta öğretimde veya üniversitede mümkün olduğu kadar aşağı yukarı sıfırdan başlayan alfabesi bile değiştirilmiş yenilenmiş bir millet olarak düşündüğünüz zaman Atatürk'ün millet mekteplerine hatırladığınız zaman yani nerdeyse okuryazar olanların eğitmen olarak görev yaptıkları bir ülkeden, sonra ilkokul öğretmenlerinin bile fakülte mezunu olduğu bir ülkeye bir gelişme var. Bu Cumhuriyetin en büyük bence gelişmelerinden birisi. Bu arada Mustafa Kemal Atatürk'ün kara tahta başında ben Cumhurbaşkanı olmasam Milli Eğitim bakanı olmak isterdim gibi bir sözle bu işe önem vermesi, daha zafer kazanılmadan maarif kongresini Ankara'da toplaması gibi yani başlangıçtan itibaren eğitim ve öğretime gençliği bütün imkanlarıyla desteklemek suretiyle ülkenin geleceğinin gençler olduğu, farkındalık yaratmak suretiyle yarattığı anlayış bence Cumhuriyetten bugüne kadar gelmişti. Mümkün olduğu kadar dedim gibi eğitim konusunda gereği yapılmıştır. Son yıllarda daha da diyelim ki son 10-15 yıldır iktidarlar eğitim bakanlığına çok büyük paralar harcamalarına rağmen bugün

eğitim düzeyimizin istediğimiz düzeyde olduğu kanaatinde değilim (DG Kodu: 42).

4.8.3. Siyaset ve Bilimin En Zorlayıcı Yönlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu siyaset ve bilimin birbirinden çok farklı alanlar olduğunu ve çeşitli zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bilimin en büyük sıkıntısı resmî ideolojiye göre kadrolaşma ve bilimsel kurumlarında yaşanan dönüşümdür. Akademisyen siyasetçilerin bu konuda çok dikkatli ve duyarlı oldukları anlaşılmaktadır. Bu sorunun çözülmesi için liyakate dayalı bir anlayışın egemen olması elzemdir. Siyasette doğrudan doğruya toplumla iç içe olmanız gerekir. Karşınızda toplumun farklı katmanından, farklı eğitim seviyesinden farklı inanç sistemlerinden ve farklı etnik kökenden insanlar vardır. Burada yaşanan en önemli zorluklardan biri de özellikle akademisyen siyasetçilerin olaylara bakışları, daha planlı düşünmeleri ve geleceğe yönelik kurgulama yapabilmeleridir. Öte yandan akademik dil bu açıdan zorlayıcı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Bazen vatandaşın duymak istediğini değil sizin doğru bildiklerinizi topluma aktarmak ve yönlendirmeye çalışmak tepki alabilir. Akademisyen siyasetçiler bu anlamda topluma ulaşmanın güçlüklerini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Siyasette bazen bireysel olarak çok yoğun çalışmaların karşılığını almak bir yana, emeğin yok olup gittiği, hatta bazen aleyhte bir duruma bile neden olduğunu aktarmışlardır. Bilim ise bu açıdan daha "kadir kıymet bilici" olarak nitelendirilmiştir. Siyasette ise zaman zaman "nankörlük" ya da daha farklı bir ifadeyle vefasızlık, takdir edilmemek gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla siyasette doğru ve yanlış tamamen bir algı meselesidir. İyi niyetli bir çabanın farklı sonuçları olabilir. Bilimde bunun ihtimali yok gibi bir şeydir. Bilimde verilen emek mutlaka bir katma değer olarak dönecektir. Siyasette bir fikri "pazarlayamama", "anlatamama" gibi riskler mevcuttur. Bilim de yapılan her pozitif katkı bir değer görecektir. Tüm topluma mal olan bir proje haline getirilip uygulamaya konması en ideal olanıdır. Her hâlükârda o konuda araştırma yapan bilim insanları bunun takdirini mutlaka yapacaktır. Siyaset ise günlük, hatta bazen anlık galibiyet ve mağlubiyet pratikleri şeklinde devam eder. Dolayısıyla akademisyen milletvekillerinin bu duruma ayak uydurmaları hiç kolay olmamaktadır. Siyaset iklim olarak sert ve yüksek rekabet olan bir alandır. Böyle bir alanda "başarılı" olmak kısmen görecelidir.

Bilim adamı olmanın zorluğu da bilhassa pozitif bilimler de araştırma yaparken önemli mali kaynaklara sahip olmayı gerektiren bir üniversite yapısı. Ortada bunların olmadığı bir Türkiye'deyiz (DG Kodu: 6).

Bilimsel bir takım mesela, bilime dayalı birtakım öngörüleriniz. Yaptığı birtakım analizleriniz olduğu zaman bunu siyaseten dile getirmeniz bazen sıkıntılı olabilir. Bu çok ciddi bir şey. Yani bilim adamlarının ideal olarak düşündüklerini, siyaseten uygulamaktan aciz kalmaları çok zorlayıcı bir şey (DG Kodu: 12).

Bilimde belki bilimsel çalışma yaparken en zorlayıcı şeylerden birisi tarafsız olmak tarafsız olmaya önem vermek benim çünkü doktor olacağım bu konuda çok şey yapıyordu. Tarafsız olman lazım burada Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak değil şu olarak değil bu olarak değil ki daha üstten bakabilmen bilimde en zor bu olabilir. Siyasette de uzlaşma zaman zaman zorlayabiliyor bizde ki uzlaşma kültürünün daha gelişmesi lazım işte mecliste gördük sözlerin değil fiziksel gerginliklerin hakim olduğu bir şey bu çok zor ben öyle bir durumda hala ne yapılıyor ne yapılması gerekiyor ne yapacağımı bilemez hale geliyorum. Üzücü olan uzlaşma kültürü en zor, hala yerleşmememmiş olması (DG Kodu: 14).

Siyasetin en zorlayıcı yönü parti disiplini adı verilen oligarşik yönetim çevresi. Her siyasetçinin önünü arkasını sağını solunu budayan bir mekanizma. Bilimin en zorlayıcı yönü sanırım bütün bilim insanlarının arzu ettiği şeyi yapmak ilgili bilim kamuoyunun işte yeni ve çok önemli bir keşif diyeceği bir şeyi ortaya çıkarmak. Hiçbir bilim çevresi aslında bunu söylemez bilim çevresi az buz kıskanç değildir (DG Kodu: 15).

Bilimin en büyük sıkıntısı resmî ideolojinin bütün bilim kurumlarının üzerinde bir tahakküm kurmuş olması, resmî ideolojiye halel getirecek hiçbir çalışmaya müsaade etmemesi, bu çalışmada bilimsel doğrular uğruna ısrar eden bilim insanlarının ise sürekli bir bedel ödemek zorunda kalmış olması. Yani, siyaset bilim üzerinde belirleyicidir. Devlet bilimi tekeline almıştır. Ancak siyaset açısından baktığımızda ise, bir defa gerçek anlamda toplum iradesinin seçimlerle yansıdığı bir siyaset kurumuna sahip değiliz bu ülkede. Biz, toplumun önüne sadece belirlenmiş adayları koymak suretiyle bir seçim yapıyoruz ve seçiliyoruz. Toplumun kendi adayını belirleme şansı yoktur. Parti liderlerinin veya yönetimlerinin belirlediği listeler dışında toplumun kendisine aday belirleme, kendi içinden bir aday çıkarma şansı yoktur (DG Kodu: 10).

Bilimde bir tespit yapıyorsunuz o tespite göre bir sorun ortaya koyuyorsunuz o soruna bilimsel bir çözüm öneriyorsunuz ama siyasi olarak yer bulamayınca o zaman anlamını yitiriyor çünkü dediğim gibi kararlar belli ideolojiler ile alınıyor. Kararlar belli talimatlar ile alınıyor kararlar belli bir şekillendirmeyi ve belli bir yapıyı üretmek için alınıyor bilimsel verilere göre çıktılara göre geri dönüşümlere göre alınmadığı için bu önemli bir zorluk ve sakıncayı da meydana getiriyor. O zaman örtüşmüyor. Allah aşkına bu nedenle şu an akademisyen olmanın da çok büyük zorlukları var yani üniversitede bir sürü tarikatlar çarpışıyor hani cemaat yapılanması bitti diye bir şey yok çoğu rektörün cemaat yapılanması olduğunu düşünüyorum. Cemaat yapılanması olmayanları topladıklarını düşünüyorum.

Bunu başbakana da söyledim bakana da söyledim yani rektörlere de bir mercek açın dedim düşünün şimdi siz o rektörün altında siz akademisyenlik yapmaya çalışıyorsunuz onu konuşamazsın bunu söyleyemezsin hatta hiçbir şey yapmasan da zaten daha çok sayıda toplarsam akademisyeni ihraç edersem açığa alırsam bana cemaat yapılanması demezler mantığıyla onun içinde şimdi akademisyen olmanın zorluğu da çok fazla (DG Kodu: 22).

Bilimin en zorlayıcı yönü, yaratıcılığıdır. Yani yaratıcı olmak zorundasınız. Sadece geçmişi tekrar etmek yetmez. Diğer taraftan bilimin zorlayıcı bir tarafı da şudur; Üniversite Türkiye de özellikle bilim adamların büyük bir çoğunluğu sadece kendi dar çevrelerinde çalışma yürütürler. Siyasette en büyük zorluk, siyaset mekanizması Türkiye'de bir taraftan işte mecliste çalışmak zorundasınız. Diğer taraftan içinde bulunduğunuz komisyonları temsil faaliyetlerinde bulunmak durumundasınız. Üçüncüsü seçmen kitlenizle ilişkiler yürütmek durumundasınız. Bu Türkiye'de ki bürokratik sistem içerisinde ki birtakım tıkanıklar söz konusu olduğunda bu ilişkileri düzenlemek çok zor oluyor. En büyük sıkıntı bu. Yani kendi zamanınızı ayarlayamazsınız. Kendinize ait bir zamanınız yoktur. Bir aydın gibi, bir entelektüel, bir bilim adamı gibi konforunuzda yoktur yani o konfordan tamamen uzak yaşamak durumundasınız ve her gün, her saat insanların size ulaşımı söz konusudur. Bunlara hazırlıklı olmanız gerekir. Siyaset insanın enerjisini, bilgisini, entelektüel birikimini tüketen bir faaliyettir (DG Kodu: 8).

Bilimin yani çok zorlayıcı bir tarafı normalde olmaması lazım ama dediğim gibi bilim dünyası, akademi genel anlamda şirkete dönüşmüş, bir endüstriye dönüşmüş. Siz Maltepe Üniversitesindesiniz değil mi? Evet yani birçoğu yani ticarileşmiş yani bilim, bilgi vs. bunlar metalaşmış. Parayla alınıp satılan durumlara dönüşmüş. O anlamda gerçekten iğrenç bir durum. Amerika'da kaldım. Orada master, doktora yaptım. Orada çalıştım. Kamu üniversitelerinde, "public" üniversitelerde bile harçlar 10-15.000 dolar olmuş. En düşükleri! Dolayısıyla paralı eğitim olmuş falan. Bunlar zorlayan şeyler tabi. Akademik özgürlük gittikçe daralıyor. Kimse istediğini konuşamıyor. Hangi dersi vereceğine karışıyorlar. Nasıl vereceğine karışıyorlar. Sınavda hangi soruyu soracağına karışıyorlar. Yani ortada böyle rezalet bir durum var. Benzer bir şekilde siyaset ama siyaset şu açıdan çok daha zor gerçekten özellikle milletvekiliyseniz çok fazla sorun var toplumda. Bize gelen sayısız sorun var ama bu sorunlara cevap verebilecek, bunları çözebilecek mekanizmalar çoğu zaman yok. En fazla benim zorlandığım talep geliyor ve biz o talepleri bu mekanizmalarla karşılayamıyoruz. O en temel sıkıntı. Yani siyasetin çözüm üretememesi. Aslında çözüm üretmenin bütün imkanları varken, çözümsüzlükte ısrar etmesi, insanı psikolojik olarak çok zorluyor (DG Kodu: 28).

Siyasette de bilimde de en zorlayıcı yön bugünlerde sık sık bizim genel başkan tarafından da ifade edildiği gibi liyakate gereken önemin verilmeyişidir. Dolayısıyla bilim de de zaman zaman çok değerli bilim adamlarının bir takım ayak oyunları diyelim entrikalarla devre dışı bırakıldığını maalesef Türkiye de görüyoruz. Yurt dışında pek böyle olmasa da aynı şekilde siyasette de çok değerli siyasetçilerin birtakım tuzaklarla veya etik dışı davranışlarla siyasetten soğutulduğunu siyasetten uzaklaştırıldığını yani siyasetten elimine edildiğini

görüyoruz. Yani liyakate değer verilmeyişi ve entrika veya hizip diyelim siyasette çok önemli bir olay. Hizip anlayışı maalesef zaman zaman son derece kaliteli siyasetçileri olması gereken konumda tutmayıp elimine edebiliyor. Siyasette de bilimde de insanlar küstürülebiliyor. Elimine edilebiliyor (DG Kodu: 31).

Evet yani tabi siyaset ve bilimin en zorlayıcı yönleri işte ikisinin birbirine karıştırılması ikisinin birbirine karıştırılarak özellikle bilimden uzaklaşıp siyasetin en zor yani anlık palyatif popülist çözümlerle ülke sorunlarına çare bulmaya çalışmak. Bu siyasetin en zorlayıcı yönüdür bence. Yani çözümde üretemiyorsunuz zaten. Dolayısıyla anlık çözümler çözüm getirmiyor uzun vadeli uzun dönemli gerçekçi çözümler üretmek lazım. Bilimin en zorlayıcı yönü de doğal olarak bilim uzun vadelidir ve uzun vadeli çözüm önerileri zaman zaman toplumun kısa anlık çıkarlarıyla uyumlu olmayabiliyor. Orada da işte bilim zorda kalıyor. Bilimi hayata geçiremiyorsunuz. Yani siyasette çok sıkıntı yaşıyorsunuz çünkü siyaset Türkiye'de çok demokratik ölçüler çerçevesinde yapılmıyor. Dolayısıyla çoğu zaman inanmadığınız birtakım baskılar altında kalarak siyasette karar verme baskılarını yaşıyorsunuz. Ona direnmek tabi zor. Bu da zorlayıcı bir şey ama bilim hayatında üniversiteler de bugüne kadar öyle çok büyük bir sıkıntı yaşamadım ben kendi adıma. Yani bilim de akademilerde bu ana kadar her şeye rağmen gene de daha tarafsız daha özgür çalışmalarımızı sürdürebiliyoruz. Esas sıkıntı siyasette (DG Kodu: 34).

Birbirinin işine karışması. Müdahaleler. Bilhassa siyasetçilerin (DG Kodu: 36).

Efendim, birbirleri üzerinde ki tahakkümlerdir, ön yargılardır, zorlamalardır. İkisi çok farklı alanlar. Kendi şartları içerisinde doğal ortamların da gelişmesi gereken iki farklı alan. Dolayısıyla ne siyasi kuralları bilime hâkim kılmak lazım, ne de bilimsel kuralları siyasette birebir uygulamaya çalışmak. Çünkü kuralar çok farklı. Ama biraz önce söylediğim gibi iyi bir ilişki kurulursa, objektif olarak her iki tarafta kendi varlığını, kendi içerisinde ki şartlara göre kabul ederse çok sağlıklı bir yapı oluşur, tezahür oluşmaz. Ama çatışma nasıl olur? Biri diğerine tahakküm ederse olur (DG Kodu: 4).

İnsan ilişkileri çok önemli siyasette, akademide tutarlılık, bilime sadakat. Bizde eksik olan bir şey ekleyeyim, üretkenlik eksik bizde, o çok büyük bir konu. Bir de hakikaten, yani böyle saatle, günle yaşamak olmaz. Mesela bilim adamı açısından soruyor iseniz çok ciddi farklılık var. Bir kere siyaset yarıştır. Bizim Türkiye koşulların da sürekli bir yarıştır. Üniversitede de rekabet vardır. Kim daha çok proje aldı? Kim daha çok yayın yaptı diye ama bu zamana yayılan bir rekabettir. Gerisi kuru kıskançlıktır. Üniversite hiç aşağı kalmaz. Zannedildiği gibi değildir. Küçük hesaplar, ondan sonra hani böyle birbirine yönelik. Ama her ikisinde de bizim kültürümüzden gelir o, kıskançlık fevkalade yaygındır. Ben burada kıskançlıktan doğan rekabeti kast etmiyorum, o ayrı bir şeydir. O çünkü yüzeysel bir statü yarışıdır. Haa benim 3 Avrupa projem var, 3 yıldız taktım falan gibidir. O değildir söylediğim. O olur, o rekabet, kuru kıskançlık yani. O niye bölüm yardımcısı oldu da ben olamadım. Bu yoğun rekabet hayatı çok zorlaştırır. Hep böyle bütün dikkati zaten çeker, insan ilişkilerine. Öbür tarafta çok münzevi, sadece öğrencileriyle görüşen, bölüm kurullarında küs oturan bir insan olarak var

olabilirsiniz. Bölüm başkanıyla bile selamlaşırsınız o kadar. Ama burada insan ilişkisinde iyi bir zemin tutmak önemlidir, başarılı olamazsınız aksi halde bu çok zorlar tabi yani. İnsan ilişkisi kolay bir şey değil. Şimdi ikincisi akademisyen açısından şöyle bir zorluk vardır. İkinci mesele şudur, şimdi adam bir açıklama yapar, onun da 7 saatlik bir süresi vardır ama çok önemlidir. Şimdi politikacı, her politikacı her an değil ama ona tepkiyi verdi verdi verdi vermedi ertesi gün geçer. Hâlbuki ki akademi yavaş yavaş işte sizin yaptığınız gibi aylara yayarak bilgi toplarsınız. Bu tezi aylara yayarak yazacaksınız bunları, onun sınavı, onun yayını, daha sizin yayınınız belki 3 sene sonra sürer bu süreçten sonra. Bu süreçler insanı farklı düşünce ve davranışa sürükler. Şimdi 2 taraf arasında böyle bir uyumsuzluk olur. Respond etmek, yani tepki vermek daha önemli. Karar vermez politikacı o kadar. Ona genel başkanlar falan karar veriyor Türkiye de. Onlara karar çok düşmez. Bakın şimdi mesela biz parlamento da en yetkili kimse, grup başkanvekili. 10 önemli konunun, 9'unu açar, genel başkana sorar. Efendim, böyle bir durum var, ne yapalım diye? Karar değil orada eğilim, duruş gösterecek. Bir şey mi oldu mesela, bomba mı patladı? Hemen milletvekili oraya gidecek, onun yarını olmaz. Ben onun yarın onun üzerine güzel yorum yaparım, olmaz o gün oraya gidecek, o fotoğraf çektirecek. Bu mesela çok fark eder. Ondan sonra siyaset dünyasın da mecburen kuralsız alan, enformal alan daha yaygındır. Üniversitelerin o sisteminden, bilmem her şeyinizi çok kurallı tabii, yapmak zorundasınız. Bir yayınınız da söylediğinizi çok iyi bir akademisyenseniz, biz daha önce şunu bulmuştuk ama, şu bulgularımız bizim de eski görüşümüzü değiştirdi, yazmak zorundasınız. Tutarlılık önemlidir. Politika da tutarlılık o kadar önemli değil. Üniversite de mesajınızın her yere gitmesi, aynı mesaj olması önemlidir. Ama politika da insanlar 10 değişik çevreye gitse köyünde başka konuşabilir. Şehir de başka konuşabilir, üniversite başka konuşa bilir, Kürt ile başka konuşa bilir, Çerkezle farklı konuşabilir, anlatabiliyor muyum? Enformallik ve esneklik farklı olur. Şimdi tabii en önemli şeylerden biri şu, sizin de üzerinde durmanız gereken bir onu haliyle, şey meselesi, özgürlük meselesi. Şimdi tabii akademide makbul olan ve beklenen nedir? Tamamen kafandakini söylemek, o sistemden yararlandığın sürece ne varsa onu söylemek. Efendim Türkiye de baskı altında, o ayrı bir şey. Ama onun beklenti odur. Oysa burada mecburi ve manasız değildir. Mecburi parti disiplini alır. Çünkü o siyasi parti ile parlamenterlik, siyasi parti ilişkisinden geliyor. Onun varlığı öyledir, ayrı bir dünyadır. Onun için akademiden girdiğin zaman birçok kimsenin, bizim Binnaz işte, Binnaz paldır, küldür, çok iyi arkadaşımdır. Binnaz Binnaz olduğu için orada, bura da paldır, küldür konuşur. Şimdi mesela ben çok sevdiğim içinde söylüyorum, o iyi niyetli biri akademisyen gibi konuşuyor. Diyor ki ben böyle düşünüyorum diyor. Hatta bir laf etti. Bütün millet vekilleri çok da severler Binnaz'ı, ya dediler, sen ne yaptın? En az 100 de bir oy kaybettik senin yüzünden. Binnaz sonra konuşmadı. Yazık son 1,2 saatte. O çok ciddi bir konu, neyi söyleyeceksin, neyi söylemeyeceksin. Hem ilkenden vaz geçmeyeceksin hem bildiğini aktaracaksın ama onu partiye ters düşmeyecek şekilde söyleyeceksin. Çok daha zordur. Mesela bir politikanın zorluğudur. Bir de yani şöyle, politika da eleştirileri çok daha amansız ve sert olabilir. Bakın ne dedim, üniversite de kıskançlık geri kalmaz, küçük ayak oyunları geri kalmaz. Ama bir de politika da şu vardır. Bilinçli olarak ağır şiddetli, sert şekilde de bir oturum da size çata bilirler. Yani hayret bu şekilde bunu yüzüne nasıl söylüyor? denecek kadar,

yüzüne vururlar. Bazen hatta Tayip Erdoğan'a yapamazlar, ama aynı hakaret düzeyinde bir parti meclisinde, genel başkana çok muhalif olan birisi aynı şeyi yapabilir. Şimdi bu öbür tarafta akademide pek olmaz. Siyasetçi daha çok yıpratılır, mecburen daha çok yıpratılır. Bu bence dünyada da böyle. Yani aklıma gelenler (DG Kodu: 3).

Bazı katılımcılar ise bilimin önderliği ve rehberliği olmadan toplumsal sorunların çözülemeyeceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar bilimin bir "sevda" işi olduğunu ve halka ulaşmak ise ciddi bir sabır işidir. Burada doğru anlaşılamamak gibi sıkıntılar da mevcuttur. Ne kadar çok çabalasa da dinlenmediği takdirde bu bilim insanının kendini daha çaresiz ve mutsuz hissetmesine neden ol

Bilim insanının, akademik camia da bir makale yayınlamada, eser vermede diyelim, ya... Uluslararası toplantılar da sunumlarla böyle bir zorlukları olabilir. Veya araştırma ile ilgili, üniversitesinde, rektörle, kendi bölümündeki arkadaşları bile olabilir. Siyasetçinin de çalıştığı ortam da bazı zorlukları olur. Partideki ilişkileri, teşkilatla ilişkileri. Veya halk ile ilişkileri yani birçok yani zor tarafları diyeyim. Hem siyasetin hem de bilimin zor tarafları. Bilim bir sevgi, sevda işidir. Bilimde insanlar hakikaten o hususta bütün bir ömrü, bizde bir şiir var. Diyor ki: "Bedbaht ona derler ki, elin de cühelanın, kahrolmak için kesb-i kemal ve hüner eyler". Eskiler bunu çok bilir. Yani cahillerin elinde adeta kahrolursun. Anlarım, anlatamam, hissederim, söyleyemem, var ya. Bilirsin, doğruyu görürsün, toplumun ancak o doğruyla yükseleceğini bilirsin, ona anlatırsın, fakat karşında ki onun tersini yapar ve seni dinlemez (DG Kodu: 51).

İkisinin de tabii çok zor yönleri var yani bilim özellikle ben çalıştığım alan olan fen bilimleri zor bir alan söyledim çok meşakkatli yani kimyasal deneyler yaparak yeni bir şeyler bulmak çok zor çünkü her zaman yaptığınız deneyler pozitif sonuçlar vermez. Tekrar tekrarlarsınız çalıştığınız aletleriniz bozulur. Türkiye'de o alet yoktur yurtdışından onu temin etmek istersiniz. Yurtdışına gidemezsiniz, toplantılara katılamazsınız, para yoktur. Dolayısıyla özellikle fen bilimleri alanında gerçekten araştırma yapmak bilim yapmak Türkiye'de dünde çok zordu bugün de çok zor a ben 6 ay burslu Amerika'ya gittim o kadar kolaydı ki orada yani 6 ayda 4 tane falan yayın yaptım ama Türkiye'de 4 tane yayın fen bilimleri alanında böyle 6 ayda falan yapmak son derece zor bir iş. Yeni buluşlar yapmak dolayısıyla Türkiye'nin bilime yatırım yapması lazım bilime yatırım yapmadığımız sürece zaten kalkınmamızda mümkün olmayacak çünkü eğer siz bilimi dışarıdan satın alırsanız o sizin ürettiğiniz olmaz hep bağlı kalırsınız yani onların kurallarına uymak zorunda kalırsınız. Bilimi ancak üretirseniz bu dünyada başarılı olabilirsiniz işte dünyada başarılı olan ülkelere baktığımızda hepsinin bilim üreten ülkeler olduğunu görüyoruz. Siyasette zor bir şey kolay bir şey değil. Kadınlar içinde daha da zor siyasette çok karşılaştığım bir soru tabii evinizi çoluğunuzu çocuğunuzu ihmal ediyorsunuz. Bunu erkekler yaptığında hoş karşılanıyor işte o siyaset yapıyor ama bunu kadın yaptığında her zaman aynı

şekilde toplum tarafından karşılanmıyor. Bu zorlukları yani siz kadın olarak hem evi yönetmek zorundasınız hem milletvekilliğini yapmak zorundasınız her işinizi yapmak zorundasınız ama bakıyordum erkek arkadaşlara giyecekleri kıyafetleri bile eşleri hazırlıyor, ütülüyor, koyuyor. O giyiyor gidiyor. Akşam eve gelince yemeği hazır. Hele de küçük çocukları olan kadınlar için bu çok daha zor yani benim çocuğum büyümüştü. Ben mesela, eşim, erkeklerin eşleri hangi şehirdelerse milletvekili olunca geldiler beraber. Benim eşimde üniversitede öğretim üyesi. Çalışıyordu. O benimle gelmedi. Ben Ankara'da bir ev açtım (DG Kodu: 50).

Aslında farklılıklar var ama müşterek bir nokta var. O da şudur bizde gelenek yerleşmiyor. Hiçbir konuda geleneklerimiz kök salmıyor tabii ekolde denebilir yani gelenek, ekol yok mesela bir İstanbul üniversitesi en kadim üniversitemizdir. 1900'de kuruldu şimdi biz bir asırdan fazla gerisine gitmeyelim onlar biraz hikâye ama sağlam olarak işte Abdülhamid'in 25. cülus töreninde de, 1900'de kuruldu. 1900'den bugüne işte 117 sene hiçbir zaman bir konuda sabit bir geleneği olmamıştır. Rektörlerin seçimi, mezuniyet törenlerin düzenlenmesi bölümlerin kendine has kütüphanesinin olup olmayacağı meselesine kadar hep tartışıldı. Ben İstanbul üniversitesinde 15 yıl kaldım profesör olarak, daha önce Ankara üniversitesinde 10 yıl kaldım. Hiçbirinde mezuniyet töreninin bir standardı yoktur. Halbuki bütün dünya üniversitelerinde standart var ve tarihi gelenekten gelir. bizde tarih birikimi olmuyor gelenek oturmuyor çünkü biz devrimler adına gelenekleri yıktık demokrasi adına da kanun hakimiyetini bozduk yine aynı noktaya döneceğim siyasette mesela mecliste bulunan milletvekillerinin daha gelişmiş ülkelerdeki meclislerdeki milletvekillerine benzer bir ağırlığının olmaması yani yasama veya denetlemede TBMM'de bulundan bir milletvekilinin Fransa'daki, İtalya'daki, Almanya'daki, İngiltere'deki, Portekiz'deki, İspanya'daki veya Güney Kore'deki meslektaşıyla aynı durumda olmadığı anlaşılıyor. Bilimde ise bu siyasetin ve ideolojinin farklı bir şekilde her 10 senede 15 senede bir değişim ile kendini dikte etmesi. Olmuyor kurumlarda gelenekler yerleşmiyor (DG Kodu: 43).

Katılımcıların bir kısmı üniversitede görev almayı ve siyasette görev almayı kıyaslayarak özellikle akademisyenler için siyaset yapmanın daha zor olduğunu aktarmışlardır. Elbette bilimin de siyasetin de uyulması gereken kuralları vardır ancak siyasetteki parti disiplini olgusu, parti MYK kararlarının bağlayıcı olmasının getirdiği bir baskı ortamı söz konusudur. Akademisyen milletvekilleri açısından zorlayıcı bir unsur olarak yorumlanmıştır. Bu bütün siyasi partilerde yaşanan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, milletvekilleri için vicdanını dinlemek ile parti disiplini arasında huzursuz bir süreç yaşanması kaçınılmazdır.

Siyasette zor tarafı ise parti disiplini. Bilimde ise yaptığınız şeye bağlı bilimin türüne. Çeşidine. Anlayışınıza. O da tamamen kişisel özelliklerinize. Bunlar belirleyici öğeler (DG Kodu: 21).

Siyasetin ise özellikle benim tecrübeme göre özellikle bilim insanı için çok zor olduğunu düşünüyorum. Şimdi demin söylediğim gibi sizin karışanınız yok görüşeniniz yok. İstediğinizi düşünüyorsunuz. İstediğinizi yazıyorsunuz. İstediğinizi söylüyorsunuz. Kimse de mesela o lafı söylediniz diye vay bu üniversitede ne biçim yer demiyor, vay bu ne biçim şahıs diyor mesela. Anlatabiliyor muyum? Eğer beğenmiyorsa o söylenen lafı. Oysa siyasette bütün bir partiyi bağlıyor sizin söyledikleriniz. Parti disiplini diye bir şey var. İlle ona uymak mecburiyetindesiniz. Bazen vicdanınız kabul etmiyor yapılanları bazen söylenenlere hiç katılmıyorsunuz. Bazen kendi fikrinizi beyan ediyorsunuz çünkü siyasetteyken gazetecisi geliyor. O geliyor. Bu geliyor. Bir şeyler soruyorlar. Kendi doğru bildiğiniz şekilde konuşuyorsunuz halbuki o partinin şeyine uymayabiliyor, görüşüne uymayabiliyor. Onun içinde ben zor buldum. Yani öyle başkasının ağzıyla konuşmayı ben çok zor buldum. Onun içinde bir daha aday olmadım mesela. Hem onun için aday olmadım hem de o meclis genel kurulundaki kavga gürültü küfürler vs. ve de bir işe yaramamak hissi (DG Kodu: 52).

Yani bilimin yapılabilmesi siyasetin günümüzde hayatın bütün alanlarını tabiri caizse kolonize etmesi, sömürgeleştirmesi durumu yaşanıyor. Habermas'ın dediği yaşam dünyası denen fiili alem ve burada artık para ve siyaset bunu şey yapıyor hukuk ona tabi bilim alemi ona tabi efendim sizin beğenilme kınanma yükselme terfi tenzih etme bütün mekanizmalarınız çok siyasileşti ama gerçek manada siyasi değil bir şeye, bir dar kadroya sadakat manasında siyaset ilkelere tercihlere gelen siyasetin ana damarlarına sadakat değil. Şu anda Türkiye'de bilim yapmanın en zorlayıcı yönü olarak görüyorum çünkü ne dediğiniz değil hangi sadakat zemini üzerinde dediğiniz önemli ve çok bilim adamlarımız hoyratça çok kabaca şey yapılıyor bu cesaret, doğru olanı söyleme cesareti çok büyük bir risk haline geliyor. Siyasette Türkiye'de siyasi partiler kanunu başta olmak üzere demokratik olmayan bir çerçevenin içinde gerçekleştiği için ben diyorum ki sanki milletvekili yeminimiz milletvekili olarak yaptığımız yemin 4 yıl boyunca siyaset yapmamaya dair bir yemin. Ben bürokrat arkadaşlarımda geniş manada parti özerk manasında değil siyaseti daha rahat yaptıklarını görüyorum çünkü bir güvenceleri var ama bu siyasi partiler yasasındaki yapı bütün kaderinizi bir kişinin 2 dudağı arasına koyuyor siyasetinde en büyük zorluğu bu (DG Kodu: 35).

Katılımcıların bir bölümü bilimsel bir çalışma yapmanın maddi sıkıntılar boyutuna ek olarak bir de çok meşakkatli olduğunu büyük bir emek, sabır ve özenle yürütülmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Siyasetin ise hiçbir şekilde kolay bir iş olmadığını belirtmişlerdir.

> Bilimin zorlayıcı yönü bilim zaten araştırmacılık kolay bir şey değil bazen iğneyle kuyu kazmaya benzer bir tez çalışması yapıyorsunuz derinliğine bir araştırma. Çok yoğun bir çalışmayı gerektirir hele ki doktora! Erkek öğrenciler için bir tez bir doğum gibidir. Bayanlar nasıl doğum sıkıntısı çekerlerse tezde öyledir hakkını verdiğiniz zaman siyasetin zorlayıcı yönleri çoktur siyasetin her yönü zorlayıcıdır siyaset kolay iş değil (DG Kodu: 59).

> Siyasetin en zorlayıcı yönü, sabırlı olmak, adil olmak ve aklı kullanmak. Çünkü insanlar öfkelerine yeniliyorlar. Hemen işi sen ben davasına döküyorlar. Kültürümüzün yapısı ve çok sabırsız olmamız ve eğitim eksikliği, hakikaten eğitim eksikliği, hep buna geliyoruz. Mesela, şöyle düşünelim. Kabile düzeninden gelen, aşiret düzeninden gelen biri, içeriye girdi, çünkü kanun ona izin veriyor. Haklıdır o da o grup temsil edecek, fakat aşiret kurallarına göre güçlü olan haklıdır, haklı olan güçlü değildir. Peki bu adam hangisine uygulayacak orada? Cevap orada. Ha. Biz bazı şeyleri baştan düzeltmeliyiz ne istiyoruz. Bir ülkede ne istiyoruz? Diye sorup bunu nasıl yaparız. Bilimin zorlayıcı yönü, yeterince bilime alan tanınmıyor. Orada bile kısıtlamalar var, ya maddi sebeplerle, gücümüz yetmiyor. Yeterince laboratuvar yok, yeterince şu yok, bu yok. Bir de tolerans yok. O tolerans eksikliği her yerde, ilimde e, siyasette de her şey de. Hata, hatta iki kişilik bir ilişkilerde bile. Tolerans okadır az ki. Karı koca kavgalarına bak, 14 yerden bıçaklayaraktan hallediyor işi yani! (DG Kodu: 56).

> Bir kere bilimin en önemli görevi daha doğrusu en zorlayıcı tarafı bilimin sabır istemesi, uzun soluklu bir çalışma yapmaya hazır olmanız ve kendinizi adamanız bilim kısa vadede üretilebilecek bir şey değil, usulü kendi ahlakı var. Aslında siyasette bir boyutu ile öyle siyasette bir insanın kendini adamasını gerektirir siyasetinde kendi ahlakı ve üslü adabı olmalı. Dolayısıyla eğer bu ahlaklar bir bütünlük teşkil ediyorsa ikisi arasında bir uyumda var demektir. Siyasetin bence bugünkü en önemli sorunu, bütün ülke sorunlarına bakarken kısa vadeyle bakıyor olmasıdır ve bunun uzun vadeye dönüştürülmesinin çok zor olduğu kanaatindeyim. Ben bunun kendi siyaset tecrübemde bunu çok şey yapmışımdır. (DG Kodu: 60).

Katılımcıların bir bölümü de yukarıda bahsi geçen hususlarda yaşanan zorluklara ek olarak siyasetin de bilimin de ciddi sorunları olduğunu, kısmi olarak kurumsal yapılardan bunun kaynaklandığını ifade ederek, toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilmek son derece zor bir iştir şeklinde bu durumu dile getirmişlerdir. Bu noktadan hareketle aslında siyasetinde bilimin de bir disiplin, hegemonya alanı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

> Siyasetin en zorlayıcı yani özünde siyaset halkla iç içe yapıyorsunuz ve özünde umut birikme sanatı umut birikmek Türkiye koşullarında biraz zor onu biraz zorlanarak yapıyorsunuz. Türkiye'nin çok ciddi sorunları var. Herkes onları siyasiden bekliyor bunları taşımak zor bilimde ise tabii bilimin ilgili alanına

bağlıdır Türkiye'de sosyal bilimler çok zor artık örneğin YÖK'ün pek çok araştırmaya izin vermediğini biliyorum genel anlamda öteki bilim alanlarında ise siyasetin onlara verdiği önem kadar aktarılıyor kaynak aktarılıyor onlarda kendilerini siyasetin ufku kadar bir gelecek çizebiliyorlar (DG Kodu: 63).

Bilim burada söz konusu olan daha çok toplum bilimleri. Mesela tıbbın ulusal ruh sağlığı politikaları konusunda biz bir danışmanlık yapabiliriz. Önerilerde bulunabiliriz ve siyaset bunu hayata geçirir. Fakat en az 30-40 yıldır bu konuda çalışmama rağmen hiçbir etkinliğimizin olmadığını maalesef görüyorum. Yani öyle bir etkinlik siyasetçilerinde özellikle popülist siyasetçilerin bilimin bilim adamlarının önerilerine uyarılarına çok kulak verdiğini söyleyemem. Dolayısıyla aralarındaki ilişki her zaman kopuk. Düzeyi de kötü gayet açık. Yani iyi bir siyasetçinin bir kere siyasi etik siyaset ahlakını bir kere uygun olması, siyaset ahlakını gözeten bir tutum birinci koşuldur. Sadece benimsediği siyasal görüş değil siyasi etik konusunda ki duyarlılığı da ben çok önemli buluyorum ve ben maalesef Türkiye'de ki en önemli sorunlardan biri de bu. Yani siyasette başarı o kadar ön plandaki toplumsal çıkar, toplumsal çıkar değil de toplumsal yararı gözeterek uzun vadeli bir devlet adamı niteliğinde yani toplumun daha uzun vadeli geleceğini ön görerek kendi aktüel siyasetine zarar bile vereceğini hesaba katarak adım atmak siyasi etik dediğim bu. Bunun pek geçerli olmadığını bu ülkede maalesef gördüm. Görüyorum da. Olması gerekenin bu olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 33).

Siyaset bilimi kullanır hale geldi. Bilimsel kurumlar bir yerde işgal edilmiş durumda. Bilimsel araştırma kurumu gibi, diğer birtakım kurumlar gibi Üniversiteler ses çıkaramaz durumdalar. Üniversiteler de uzaklaştırmalar var. Türkiye gibi önemli konuların tartışıldığı sorunların olduğu yerlerde, üniversitelere çok önemli görevler düşer. Bir örnek alalım, referandum diyoruz, anayasal bir konu. En fazla konuşması gereken kimlerdir? Üniversiteler olması lazım. Üniversitelerin, hukuk fakültelerinin olması lazım. Bunları hiç göremiyorsunuz? Neden göremiyorsunuz? Bu sorunun cevabında yatıyor. İşte bu üniversitenin düştüğü durum (DG Kodu: 49).

Siyasetin en zorlayıcı yönü bizim ülkemizde işte partilerin büyük ölçüde parti disiplini adı altında giderek daha da güçlenen işte genel başkan ve onun yönetimindeki küçük bir grubun partiye doğrudan doğruya hâkim olmasıdır. Giderek bunun tek kişi haline dönüşen bir genel başkanlık sistemidir. Bütün siyasi partilerimizde bu maalesef egemen vaziyette. Dolayısıyla bilim adamının bu anlayışla rasyonaliteyi bağdaştırması bazen zor oluyor. En büyük sıkıntı bence orada başlıyor. Yani milletvekili veya halkın temsilcisi olan belediye başkanı her neyse kendi inandığı doğrular çerçevesinde hareket edemiyor Türkiye'de. Yani bir parti disiplini veya bir parti genel merkezinin baskısı devam ediyor. Bu daha çok tabi ki büyüyen ve gelişen bir ülke olduğu için merkezi karar vermeleri getiriyor. Merkezi karar vermeler de de yerinden yönetime göre yanlış yapma ihtimali daha fazla oluyor. Şimdi tabi bilimin en zorlayıcı yönü bence aşağı yukarı üniversite hayatında özellikle belli bir şeylerin nasıl söyleyeyim, kişisel kararlardan çok rasyonaliteye dönüşüm olmasıdır. Özellikle üniversite reformları ile Atatürk'ten

> başlayarak yapılan 1934'ten sonra yapılan arkasından YÖK'te yapılan reformlarla biraz daha en azından bilim hayatının fildişi kulelerden daha topluma yayılmasıdır. Üniversitelerin Anadolu'ya yayılmasıdır. Üniversitelerin ülke meselelerine daha fazla eğilmeye başlamasıdır. En büyük değişim bu iki noktada olmuştur bence? Yaşantısında ki zorluğu bilim adamının şu veya bu şekilde hiç kimseden korkmadan araştırmalarında bağımsız olabilmesidir. Yani akademik hürriyet çok önemlidir. Hiçbir şekilde üniversite ve bilim adamının yapmış olduğu araştırmaları hiçbir baskı altında kalmaksızın şu veya bu siyasi düşüncenin emrinde olmaksızın sadece gerçekleri ortaya koymak üzere çalışma yapmasıdır. Bunun içinde bilim hayatında bulunan insanlara yaptıkları işlerin sonuçlarını serbestçe yayınlamak serbestçe konuşabilmek ülkeye ülke gençliğine aktarabilmenin garantisi verilmelidir. Mesleki garantisi verilmelidir. İşte akademik hürriyetin veya da akademik bizim ülkemizde daha evvel üniversite muhtariyeti diye kabul edilen yani üniversitenin özerkliği ve kişinin de akademik hürriyeti esas olacaktır. Bunun zedelenmesi en büyük zararı verir bilim hayatına da ve o mesleği yapan insanlara da. Siyasetin en zorlayıcı yönü bizim ülkemizde işte partilerin büyük ölçüde parti disiplini adı altında giderek daha da güçlenen işte genel başkan ve onun yönetimindeki küçük bir grubun partiye doğrudan doğruya hâkim olmasıdır. Giderek bunun tek kişi haline dönüşen bir genel başkanlık sistemidir. Bütün siyasi partilerimizde bu maalesef egemen vaziyette. Dolayısıyla bilim adamının bu anlayışla rasyonaliteyi bağdaştırması bazen zor oluyor. En büyük sıkıntı bence orada başlıyor. Yani milletvekili veya halkın temsilcisi olan belediye başkanı her neyse kendi inandığı doğrular çerçevesinde hareket edemiyor Türkiye'de. Yani bir parti disiplini veya bir parti genel merkezinin baskısı devam ediyor. Bu daha çok tabi ki büyüyen ve gelişen bir ülke olduğu için merkezi karar vermeleri getiriyor. Merkezi karar vermeler de de yerinden yönetime göre yanlış yapma ihtimali daha fazla oluyor (DG Kodu: 42).

Bazı katılımcılar bilim insanının siyasette barınmasının çok zor olduğunu bazı somut örnekler vererek anlatmışlardır. Doğruluğuna inanılarak alınan bir karar ve yapılan bir eylem tüm siyasi hayatı etkileyecek kadar önemli olabilir. Bu açıdan siyaset çok zor bir iştir.

> Mecliste yolsuzlukla ilgili yapılan bir oylamada (koalisyon ortaklarından bir partiyle ilgili) olarak. Birinin başkanı, yolsuzlukla suçlanıyor, yüce divana gitmesi ile ilgili oylama yapılmaktadır. Evet derseniz, yüce divana gidecek. Bize de partiden direktif geldi, "hayır" denecek diye. Şimdi ben bir akademisyen olarak, bilimsel eğitim almış bir insan olarak, bilimsel terbiyeye sahip bir insan olarak vicdanıma karşı benim görevlerim var. Benim buna hayır demem mümkün değil. Bir şey sormak içinde ön sıraya gitmiştim. Bakanlarda, Başbakan da orada oturuyor falan, ondan sonra anlık bir şey, hemen el kaldırmanız lazım. Ama evet dersem bütün siyasi hayatımda büyük bir darbede yiyeceğimi de anlık böyle düşündüm. Ondan sonra evet diye elimi kaldırdığımda, bir baktım benden başka el kaldıran yok ön planda. Arka sıralar da 7-8 kişi daha gördüm el kaldıran, bana sert bir şekilde bakıldığını gördüm, bakanlar kurulundan. Bir hafta sonra, ben komisyon başkanlığından alındım. Alındım ve 7-8 de arkadakilerle biz birlik olduk. Dokuzlar grubu kuruldu. Uluç Gürkan da bunlardan bir tanesi (DG Kodu: 49).

> Siyasetin ve bilimin en zorlayıcı yönleri, belki şu söylenebilir yani muhafazakarlık belki denebilir paradigmalar gibi yani yeni bir doğru ve yeni bir kanıt ortaya çıkmadığı çıkmadıkça eskisinin geçerli olması ve bunu muhafaza etme çabası olabilir ama siyasetçinin ve bilim insanının da sorgulayan ve yeniye ve geleceğe yönelik öngörülere sahip kişiler olması gerekir (DG Kodu: 29).

> Ya gerçekten zor bir soru, güzel bir soru. Ya çok büyük bir özveri gerekiyor ikisine de. Çok büyük bir samimiyet gerekiyor ikisine de özveri, samimiyet. Ve gerçekçi olmak ikisinde de ve inanmak. İnandığınız ve ispatladığınız şeyleri savunmak çok önemli bunlar ama bunları gerçekleştirmek noktasında birçok engel var (DG Kodu: 32).

Bazı katılımcılar ise akademisyen siyasetçilerin yaşadığı en büyük zorluğu seçmen kitlesinin talepleri olarak belirtmişlerdir. Seçmen durumunun uygun olmadığı pek çok taleple milletvekilinin bunu gerçekleştirebileceğini düşünmektedir. Herhangi bir tayin işi, evrak takibi, alınması gereken izinler, ruhsatlar, cezaların iptali gibi pek çok bireysel taleplerde bulunmaktadırlar. Bu talepler reddedildiğinde, parti genel merkeze şikâyet edilmek ve seçmenin küstürülmesi gibi milletvekili için çatışma duygusu yaratan bir süreç meydana gelmektedir. Bu nedenle kural ve kaideye uygun iş yapmak isteyen bir akademisyen milletvekili bir nevi laf cambazlığını öğrenmek durumundadır. Bu süreç her milletvekili için farklılıkta gösterebilmektedir.

> Siyasetçi açısından zorluk şu; ülke için hayati bir konu ile karşı karşıya olsanız, seçmen sizden kendi küçük pratikleri ile ilgili şey ister, sonuçlar ister. Yani ben bir millet vekilinin anayasal olarak yapması gereken şeyler ile ömrümü tükettim, çok yoğun çalıştım. Evi barkı, çoluk, çocuğu bile ilgilenemedim. Yasama faaliyetleri ile ilgili, işe ana yasadan kaynaklanan denetim ve yasama faaliyetleri çok yoğun ve aktifti. Hatta bir ara mecliste en çok konuşan milletvekili bendim. Ama böyle yoğun koşuşturmalar esnasın da meclisin koridorlarında bir seçmene rastladıysam, meclis kürsüsüne çıkmam gerek, konuşmam var, bir dakika sonra meclis kürsüsünde olmam lazım. Koşarak bir işi bırakıp, komisyon faaliyetini bıraktım, meclis kürsüsüne doğru, zamanında geleyim diye koşuşturarak gelirken, meclis koridorlarında rastladığım bir seçmen tesadüfen rastlamıştır, beni görme niyetiyle de gelmemiştir, ayak üstü yakalamıştır. Bir tayini, bilmem nesini söylemiştir. Bende bir dakika sonra meclis kürsüsünde olmam gerekir dediğimde, hiçbir seçmenin milletvekilim sen koş şu işini yap, düzgün şeyler söyle de ülkede düzgün şeyler olsun dememiştir. En üzüldüğüm konu bu mesela. Yani anayasaya da aykırıdır bu talep. Bunun ile uğraşmanızda anayasa aykırıdır. Anayasaya, yasal düzene aykırı bir talepleri, sizin en temel görevinizden daha önemli hale gelmiştir. Eğer onu yapmadığınız zaman seçim zamanı, sizin karşınıza yakaladığı zaman Ankara' da bu benim ile ilgilenmedi diye herkese de şikayet etmiştir. Böyle bir şeyi var. Bu dengeyi kurmak zorluğu var (DG Kodu: 13).

> Seçmen tabanınız. Seçmen tabanınızın sizden beklentisi siyaseti bilimsel temele oturtmanız değil onunla sokak diliyle temas kurmanız dokunmanız yani halde olmanız artı onun sıkıntılara çare bulmanız kızının tahini öğretmen oğlunun işinin iyileştirilmesi yoksa iş bulunması bunlar tabii önündeki ciddi sıkıntılar ama siyasetinde gerçeği bu (DG Kodu: 19).

> Zaman zaman birbiriyle çelişiyorlar çünkü reel siyaset. Yani siyaset ile bilim bazen çatışıyorlar. Reel politik dediğimiz olguyla siyaset dili bazen uyuşmuyor. Yani her zaman her yerde doğru söylemek gerekiyor ama reel politikte bu mümkün olmuyor. Bilim ise her zaman realist olmayı icap ettiriyor ama politikada realist olmak her zaman prim yapmıyor (DG Kodu: 38).

Bir katılımcı ise gerçek bir bilim adamının geri dönebileceği çok başarılı olduğu bir alan olmasının önemini vurgulamıştır. Siyasete girmeden önce iyi bir kariyer sahibi olması akademisyenleri farklı bir statüye taşımaktadır. Her girdiği ortamda "Hocam" şeklinde hitap edilen akademisyenler yüksek bir farkındalığa sahiptir ve faydalı olabilecekleri eski çalışma alanına dönmek istemeleri gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bunun somut örneği olarak Prof. Dr. Erdal İnönü'yü göstermiştir.

> Eğer bilim adamlığından geliyorsanız, hele kariyerinizle de çok güçlü iseniz, siyasi hırslarınız, bireysellikten oldukça uzak olur. Çünkü, dönebileceğiniz ve çok başarılı olduğunuz bir başka alan vardır. Benim Türkiye'deki siyasetçiler de gördüğüm en önemli zafiyet, siyaseti bıraktıkları zaman başarılı bir kariyerlerinin olmayışıdır ve onun için bırakamazlar, koltuklarını makamlarını. Yani niye Erdal İnönü bırakabildi çünkü çok uluslararası çapta başarılı bir fizikçiydi. Fizik profesörüydü. Oraya da dönmek istiyordu. Orası onun mutlu olduğu bir alandı. Tek meselesi lider olmak değildi, bırakabildi. Ama bazı insanlar, isim vermeyeceğim. Bulundukları konumları bırakamazlar. Çünkü alternatif hayatları yoktur. Bir bilim adamının, bazı konuları üstün körü bilen siyasetçilerle beraber, siyaset yapması daha zor değil mi? Onu söylemeye çalışıyorum düşünün bir konu var ve o konuyu hiç bilmeyen insanlarla siyaset yapıyorsunuz (DG Kodu: 48).

Bazı katılımcılar ise siyaset ve bilimin hiçbir zorlayıcı taraflarının olmadığını dile getirmişlerdir.

> Şimdi siyaset ile bilimin aslında bir zorlayıcı bir yönü yok. Yani aklı başında eee olayları algılama yeteneği olan herkes siyaseti bilimsel temellere oturtarak götürür. Burada siyaset uygulayıcıları, siyaset inşa edicileri ile bilimsel gerek ve gerçekler arasında bir çelişki çıkıyor ortaya (DG Kodu: 1).

> Bilimin zorlayıcı tarafı yok bilimin zorlayıcı tarafı demeyelim de bilimin gerektirdiği şey çok çalışmaktır. Yoksa yani bu zevktir yani. Zorlayıcı taraf varsa hani çok çalışma gerekmesidir. Çalışmazsa bilim olmaz (DG Kodu: 9).

Bir katılımcı ise siyasetin en büyük zorluğunun toplumu ikna etmek olduğunu belirtmiştir. Bunun da sonucu popülizm olmaktadır. Sonuç olarak popülist uygulamalar çoğunlukla bilimsel gerçeklerle çelişmektedir.

> Siyasetin tabi genel bir zorluğu var siyasetin. Herkesi ikna etmek durumundasınız ve bu ikna öyle milyonları ikna etmek. İster istemez bir popülizm yoluna sapıyorsunuz, yöneliyorsunuz. Bu popülizm çoğu zamanda gerçekliklerle çelişiyor. Bu problemli bir alan. Yani siyasette rahatsız olduğum, yani siyasetin zorluğu o. Bilimin, bilim valla çok zor tarafları falan yoktu. Sabır isteyen bir şey bilim. Süreklilik isteyen bir iş. Çok çalışmak gerektiren bir iş. Yani bunları zorluk olarak söylemiyorum. Özellikleri olarak şey yapıyorum. Yani bilim çalışmak zor olduğundan dolayı ayrılıp siyasete geçmiş değilim yani (DG Kodu: 27).

Katılımcıların bir kısmı ise siyasette en zor tarafın ise uzlaşma kültürü konusundaki eksiklikler olduğunu ifade etmiştir.

> Ben bir konuşma yaptığımda plan bütçe olsun meclis kürsüsünde olsun hele hele plan bütçede "hocam sen yanlışsın şu tekniğe göre yanlış, şu matematiğe göre yanlış, şu bilime göre yanlış" densin bana başımın üstünde. Beni bilimsel olarak çürütsünler. Benim fikirlerimi. Beni de ikna etsinler ya da ben onları bilimsel olarak ikna edeyim ama oradaki işleyiş tarzı öyle olmuyor. Buna bakılmıyor. Bir talimat alınıyor bu geçecek orada bilimsel kurallar, teknik kurallar, kanun, madde, yönetmelik, anayasa hiçbir şey tanınmıyor. Biz istedik olacak! Ben istiyorum ki bu yanlıştır dediğimde bu doğrudur dediğimde karşımdaki bana teknik olarak açıklama yapsın ama üzücü olarak bana yaptığı açıklama şu diyor ki "oyunuz kadar konuşun biz şu kadar oy aldık istediğimizi yaparız" ama doğru değil diye siz yırtınıyorsunuz ama doğru değil vatandaşın yararına değil ama şu zararı getirecek bakın şunu göreceksiniz. "Siz oyunuz kadar konuşun" işte bilim ve siyaset! yani bu nedenle benim hayallerim yıkıldı (DG Kodu: 22).

> Siyaset bir uzlaşma sanatıdır. Ben koalisyon hükümetlerin de görev yaptığım için onu biliyorum. Yani 3 farklı bir parti görüşleri var. Ama onların bir ortak birleşme de oluşmaları, bir araya gelmeleri bu güzel bir şey. Yani toplumda kutuplaşma olmaması bakımından, toplumsal dayanışma bakımından da gerekli olan bir şey. Ama bunu yapmak bazen zor olabiliyor. O uzlaşmayı sağlamak gerekir. Siyaset adamının en önemli görevi o. Tek parti hükümetlerinin yani işte örneğin muhalefetin görüşlerine değer vermemesi. O şekilde bilim adamının zorluğu yani büyük bir sabır, meşakkat, kararlılık gerektiriyor (DG Kodu: 44).

Bir katılımcı ise siyasetin zor tarafının çok çalışmanın karşılığı çoğunlukla bir anlam ifade etmezken yapmadıklarının ya da bir kusurun hemen ön plana çıkartılması olarak ifade etmiştir. Bilim açısından ise daha önce bahsedildiği üzere; yaşanan en önemli zorluk büyük bir sabır istemesidir.

> Siyaset şu; siyaset dipsiz bir kuyudur. Siyasette yaparsınız, yaparsınız yani birçok şey üretirsiniz, üretirsiniz görülmeyebilir. Yani birçok şey yaparsınız dipsiz kuyuya atılır gibi olur. Birazda şeyi vardır siyasetin. Az biraz vefasızlığı vardır. Siyasette yaptıklarınız değil, bazen de yapmadıklarınız öne çıkar. Şunu yapmadı, bunu yapmadı. Ya da bir kusurunuz varsa o öne çıkar. Siyasetin zor tarafı iyi olmayan tarafı budur. Bilimin zor tarafı tabi bilim yapmak sabır ister. Bilim yapmak direnme ister. Bilim yapmak bizim Anadolu da kullanıldığı şekliyle iğneyle kuyu kazmaktır. Buna sabretmek gerekir (DG Kodu: 47).

4.9. Bilim ile İktidar Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu bilim ile iktidar arasında çok yakın bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

> Siyasi iktidar ancak bilimin yolunu açabilir. Hangi parti olursa olsun. Yani siyasi iktidarın araştırma geliştirmeye bilime pozitif bakması gerekiyor. O anlamda bilimin siyasi iktidarın iyi veya kötü niyetli kullanmasına bağlı. Türkiye'de kötü niyetli kullanıyor ama gerçek bilim o değil tabii. Yani gerçek bilim, kullanılan istismar edilen bilim değil (DG Kodu: 5).

> Bariz bir ilişki vardır ve bu sadece bugünkü iktidar için geçerli olan bir durum değil. Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir zaman kesintiye uğramamış bir hiyerarşik ilişki vardır ve hiyerarşinin de topuzu hep iktidardan yana ağır basar (DG Kodu: 10).

> Vardır (DG Kodu: 13).

> İktidar bir kere neyin iktidarı olduğu önemli yani bilimin girmediği bir alan yoktur bilim her alanda her şekilde olur olmak zorundadır. Vardır. Zaten biz istedik diye olmaz bilim yani bilimin kendisi bizatihi oradadır ama tabi iktidar olma çabası iktidarda tutunabilmek ve iktidarda başarılı olmak adına her zaman bilime ihtiyacı vardır (DG Kodu: 29).

> Bilimle hayatın her alanı arasında ilişki vardır. Bir iktidar başarılı olmak için bilimden ne kadar faydalanırsa o kadar başarılı olur. Öyle direk bir bağlantı kurabiliriz (DG Kodu: 9).

Çok. İktidar her zaman bilim dünyasını kontrol etmek zorundadır. Kontrol genel anlamda gözetim altında tutmaktan, kendisi için çalıştırmaya kadar uzanır. Bilim dünyasını iktidarların heveslerinden korumak gerçekten şarttır işte özerklik orada çok önemlidir bu olumlu anlamda da bakılmalı tabii siyaset bilim dünyasını bilgili olmak olmalıdır da zaten olmak zorunda kendini sürdürebilmek için. Bundan vazgeçilebilir mi? koparalım siyaset bilim ilişkisini, yok böyle bir şey. Herkesin işini doğru yapmasını sağlayalım (DG Kodu: 15).

Çok yakın bir ilişki vardır. Çünkü bilim kültür sanat bunlar istikrarın olduğu yerde gündeme gelebilecek hususlardır. Ve bir takım temel ihtiyaçların çözümünden sonra ortaya çıkabilecek hususlardır. Eğer bilim doğru anlamda bir iktidar tarafından desteklenmiyorsa zaten kendi varlığını devam ettirebilme imkanına sahip değildir (DG Kodu: 26).

Bazı katılımcılar ise "bilginin iktidarı" tezini hatırlatarak siyasetçi bilimle ayaktadır. Her yönüyle bilimin desteğiyle kendini idame ettirmek için bilimi bir araç olarak görmektedir. Bu açıdan bilim bir iktidar alanıdır.

Olmaz mı? Güç bu Bacon'un bir sözü var zaten. Bilgi güçtür. Biliyorsunuzdur. Böyle Michel Foucault, benim de doktora tezim. Elbette yani iki türlü iktidardan bahsedebiliriz. Söylemsel bir iktidar, paradigmatik bir iktidar var ve aynı zamanda da tabii ki bilginin sağladığı güç dolayısıyla da bir iktidar var (DG Kodu: 12).

Var tabi. İktidarlar, ya da siyasetçiler bilimi iktidar için kullanırlar aslında. Kendi iktidarlarını pekiştirmek için kullanırlar. Tabiyi onu tahrif ederek, değiştirerek, çarpıtarak ama bilimi kullanırlar, kullanmaya çalışırlar. Bazen bilim dışılığında kullanırlar. Yani ama bilimin kendisi, iktidardan bağımsız olarak kendini var ettiği zaman, bu iktidarın, bilime müdahalelerini de doğurabilir. Yani bilim iktidar dan bağımsızlaşarak bilim dünyası kendini var edebiliyor ise eğer bu iktidarı rahatsız eden bir süreç başlamış ise bilime müdahalelerin başladığı bir eşiği oluşturabilir (DG Kodu: 18).

Gayet tabi vardır. Yani bilimin kendisi de bir iktidar alanıdır bir yerde bir güç devşiren bir tarafı vardır. İlmiye sınıfı aynı zamanda bir otoriteyi de temsil eder. Tarihsel olarak öyledir. Günümüzde de öyledir. Hala akademinin Türkiye'de ve dünyada yahut dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bir iktidar alanına sahiptir. O bakımdan alanını kullanmak ister. Bazen de tersinden siyasal iktidar tarafından da bilimin iktidar alanı çevrelenebilir ama tabi ki güçtür. Bilim bir güç ilişkisidir. İktidar ilişkisidir (DG Kodu: 20).

Tabii ki var eğer iktidar bilime inanıyorsa ülkede müthiş bir bilimsel patlama yaşanır ama iktidar bilime inanmıyorsa hiçbir şey olmaz (DG Kodu: 50).

Bilim ile iktidar arasında elbette ilişki var. Bilgi güçtür diye meşhur bir kavram var. Yani bilgili olan toplumlar, bilgili olan kesimler daha fazla iktidar elde ediyorlar bir taraftan. Diğer taraftan da iktidarların oluşturduğu şartlarda bilim

> gelişiyor, bilgi gelişiyor iki yönlü bir etkileşim olduğunu söyleyebiliriz (DG Kodu: 61).
>
> Var tabi iktidar aslında ülke kaynaklarını paylaşma gücünü ele geçirmek demek iktidarlarda öncelikli olarak maalesef. Türkiye'de her iktidar kendi dönem zenginliği yaratıyor dönem zenginliği bilimi ikinci plana itiyor yani o nedenle de Türkiye'de Japonya'nın %1 binde biri hatta çok daha az bir gelişmiş ülkelerden hatta bizim ayarımızdaki ülkelerden bile az (DG Kodu: 63).

Katılımcıların bir kısmı ise iktidar ile bilim arasındaki ilişkinin çok boyutlu olduğunu ve gerekli olduğunu aktarmışlardır. Elbette siyasetçinin amacı iktidara gelmek ve iktidarda kalmaktır. Burada halkına hizmet etmek ve iyi bir toplumsal düzen oluşturma çabası mevcuttur. Bilimle iktidar arasında ilişki tabii olarak vardır, olması da gereklidir. İktidarlar sadece bulunduğu ülke içerisinde, siyasi iktidar olarak düşünülmemelidir. İktidar, siyasi iktidar devleti yöneten kadrolardır. Bu kadroları oluşturan ise iktidar partisidir. Devleti yöneten siyasi iktidar o devletin dünyada daha güçlü olması için gayret etmek amacındadır. Zaten iktidara gelme amacı tam olarak budur. Bunun sağlanması elbette kolay değildir ama hedeflerinde geri kalmaya başlarsa, demokrasilerde halkın seçim hakkı vardır. Buna bağlı olarak vatandaş tercihini sorgulaması durumu söz konusu olacaktır. Beklentilerin karşılanmaması durumunda vatandaş tarafından tercih edilmeyecek, iktidardan gitmek zorunda kalacaktır. Bu nedenle, siyasi iktidarların bilimle ülkesini güçlendirmesi, ekonomik olarak büyütmesi her vatandaşa sağlayacağı refah payını arttırarak, vatandaşın memnuniyetini sağlayıp iktidarını sürdürmesi, bir milli sorumluluk olarak ülkesini, dünya standartlarında daha üst düzeye taşıyabilmek için gayret sarf etmesi ve bunu sağlaması gerekmektedir. Burada iktidarın ana unsurlardan bir tanesi olarak bilim karşımıza çıkmaktadır. Foucault'a göre dünyada her iktidar bu şekilde düşünür ve uygular. Sadece onun iktidarını kuvvetlendirecek ve devam etmesini sağlayacak bilgiyi edinmek amacındadır. Bu konuda bilimsel yöntem ve teorik tartışmalar biraz arka planda kalmaktadır. İktidarlar için "bilim" pratikte karşılığını bulması ve çözüme katkı sunması açısından çok önemli faktördür. Toplumla ilgili sosyolojik araştırma yapmak ve toplumun durumunu analiz etmek, doğru zamanda doğru hamleleri yapabilmek, doğru söylemleri kullanabilmek işte bunlar iktidarın devam edebilmesi için şarttır. Tamamen bilimsel gerçeklikle topluma yaklaşmak gereklidir. Bu bilimsel veri ve gerçeklik var ve bu kullanılarak hedeflere ulaşmak mümkündür. İktidar bilimden faydalanmalı ve iktidar bilimsel verileri mutlaka kullanmalıdır. Bilimsel

ispatları, gerçekliği araştırmak, irdelemek gereklidir. Sosyoloji alanının burada öne çıktığı görülmektedir. Sosyoloji alanındaki çalışmalar toplumun sorun ve ihtiyaçları, nüfus yapıları, sosyo-kültürel yapıları üzerine araştırmalar yapılarak siyasi partilerde çalışmalar yürütülmektedir. Bu bilimsel araştırma sonuçlarına bakılarak strateji belirlenmesi, hangi söylemin kullanılacağı, hangi medya iletişim tekniklerinin kullanılacağı gibi konularda planlama çalışmaları yapılmaktadır. Bilimin ispat edilmiş yöntemlerini siyaseten uygulayarak, bunları etkin şekilde kullanarak iktidarı pekiştirmek mümkündür. Elbette "bilim" deyince sadece anket, kamuoyu yoklaması, istatistiki bilgi gibi şeylerden ibaret olarak algılanmamalıdır.

> Tabi. İktidarlar bilimle bilim dünyasıyla ayakta dururlar. Sadece algıyla ayakta durmazlar. Algıyı yöneterek ayakta kalırız demek doğru değildir. Değişen dünyada değişimi yakalamanın bir tek metodu vardır. Bilim dünyasıyla iş birliği yapmak (DG Kodu: 57).

Bazı katılımcılar Adalet ve Kalkınma Partisinin bilim konusunda doğru politikalar ürettiğini, eğitime ve bilime ayrılan imkân ve olanakların Cumhuriyet tarihindeki en yüksek rakamlara ulaştığını aktarmışladır. Hatta iktidar partisinin bilimden en çok yararlanan, toplumsal araştırma ve yoklamalar yaparak siyasi yaşamlarında bu denli başarılı ve kalıcı olduklarını dile getirmişlerdir.

> Tabii bilimsel verileri iyi okuyabilme başarının önünü açar diye düşünüyorum onun için işte AK parti yapıyor. Diğer partiler yapıyor. Devamlı saha araştırması yapıyoruz. Ona göre kendimize çeki düzen veriyoruz yani seçim çalışmasında bireysel olarak yapıyoruz resmi yani akademik kuruluşlar tarafından da profesyonel araştırmacılar tarafından da yaptırılıyor yapılıyor bu saha araştırmaları. Bizimle alakalı bu yorumları takip ediyoruz. Milletvekilleri ve parti kimliği olarak ama kendi araştırmalarımızın sonucunda biz genel merkezimize bildiriyoruz. Yani resmi olmayan, gayrı resmi toplumun nabzını tutma bu manada evet kıymetli (DG Kodu: 14).

> Şimdi kesinlikle bilimi destekleyen projelerimiz, programlarımız kesinlikle yasalarımız var. Ne kadar istifade ediyorlar? Onu artık siz de biliyorsunuz. Gerek üniversiteler gerek TÜBİTAK gerek teknolojik araştırmalar için mesela çok ciddi kaynaklar ayrılıyor şimdi, geçmişe nazaran baktığınız zaman çok ciddi kaynaklar ve destekler var araştırmalar için (DG Kodu: 46).

Bazı katılımcılara göre bilim ile iktidar arasındaki ilişki iktidar partisinin ideolojik bakışıyla alakalıdır. Bilimin katkısıyla pek çok proje çok daha yararlı ve verimli bir şekilde uygulanabilir. Bunun en somut örneklerinden biri de belediyelerin yaptığı projelerdir. Bu projelerde yer alan akademisyenlerin katkısı hiç kuşkusuz büyüktür ve bu projeler siyasete girişte önemli rol üstlenmiştir.

> Bilim ile iktidar arasındaki ilişki demeyelim de bir iktidar partisi bilimsel esaslar dâhilinde hareket ettiği an çok daha avantaj sağlar. Bunun içinde birçok mesela bizim parti olarak baktığımızda bir somut örnek vereyim. Yani cumhurbaşkanı belediye başkanı olduğu zaman İstanbul belediye başkanı ki Sosyal Demokrat partiden aldı. Ben de üniversite hocasıydım. O günkü sosyal demokrat hocaların ifadesi hiç bu kadar belediyeyle içi içe olmamıştık. Yani mesela çevre projeleri, ulaştırma projeleri, hava kirliliği her şeyi bilimle çözüldü (DG Kodu: 11).

> Bilim ile iktidar arasında tabi ki bir ilişki vardır. Bütün iktidarlar bilimi kullanırlar ve bilimi kullandıkları ölçüde de iktidarlarını daim kılarlar. Diyeceksiniz ki şimdi iktidarlar kullanıyor da muhalefetler ne yapıyor? Muhalefet kullanamıyor. Niye kullanamıyor? Bir defa iktidarın daha büyük araçları var elinde. Bir. İkincisi iktidarlar bilimsel araştırmalar yoluyla toplumsal talepleri tespit etme ve bunları karşılama gayreti içerisinde oluyorlar ve dolayısıyla Türkiye'de ki iktidara ve muhalefete baktığınız zaman en fazla araştırma yapanın en fazla toplumu anlamaya çalışanın, en fazla topluma gidenin, en fazla toplumla iç içe olanların iktidar, toplumu dışarıdan seyredenlerin dışarıdan biçim ve form vermeye çalışanların ise muhalefette olduğunu görürsünüz. Yani bugün iktidarı, iktidarı övmek anlamında söylemedim bunları. Dünyanın her yerinde de böyle bu (DG Kodu: 1).

Bazı katılımcılar ile doğrudan bir ilişki olmadığını ancak olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun aynı zamanda bir zorunluluk olduğunu ifade etmişlerdir. Bu açıdan istatistik bilime araç olarak görev almaktadır.

> Olmak zorundadır. İktidarı elinde bulunduranlar esas bilimden yararlanmalı. Demin o bahsettiğim şeylerin aynısını buraya aktarabilirsiniz ama iktidar diyelim ki Adalet ve Kalkınma Partisi zihniyetine sahipse bilime bakar yok der bundan yararlanamayız geçmiş dönemlerde aya gidildiğinde olur mu ay nurdur aya çıkılmaz günahtır diyen iktidarımız vardı mesela o ve benzeri iktidarı elinde bulunduranlar eğer bilime kapalı olurlarsa ya da bilim ile din çatışmasında dini seçerlerse halktan oy alabilmek adına bilimi bilerek isteyerek kullanmama gibi bir şey olabilir. Halbuki en çok bilinmesi istatistik bilimini siyasi iktidar kullanır değil mi? (DG Kodu: 24).

> Bilim ile iktidar arasında bir ilişki olmalıdır, vardır. Bir kere bilimsel gerçeklerden hareket etmeyen bir iktidar çok ciddi hatalar yapar. Örneğin kendi alanımdan

bahsedeyim. Tarım politikasını bilimsel temelli yapmayan iktidarlar başarısız oluyorlar. Aynı şekilde sağlık politikasını, eğitim politikasını bilimsel temelli yapmayan iktidarlar başarısız olurlar. Türkiye'deki eğitim sistemi siz de bir öğretmensiniz 4+4+-4 uygun mudur? Bana göre uygun değildir (DG Kodu: 25).

İlk başından beri bilimle iktidar arasında net bir ilişki söz konusu. Tabi iktidardakiler bilimi kullanıp bir alan olarak bunun üzerinden toplumu tesis etmeye, yönetmeye çalışırlar. O arada çok net bir ilişki var. Bu anlamda da bilim alanı yoğunlukla zaten iktidar tarafından çerçevesi maalesef sınırlandırılmış bir alandır. Ama yine de o alan içerisinde mümkün mertebe, eleştirel muhalif bilgileri de derleyip toparlayıp sirküle etmeye çalışıyoruz. Yani tam bir hegemonya yok bilim alanı üzerinde ama iktidar elindeki bütün güçlerle bu bilim alanını boğmaya, sınırlamaya sadece kendi amaçları doğrultusunda bilim üretmeye zorluyor. Şekil a da görüldüğü gibi geçen gün yine 330 tane akademisyeni işten attılar. Yani iktidar itaat ister, eleştirel bilgi falan istemez ama bilgi dediğin, bilim dediğin şey de eleştirel olmak zorundadır. Böyle bir paradoks söz konusu (DG Kodu: 28).

İktidarda kalabilmeyi kendi yalanlarını vatandaşa doğru olarak algılatmayı bilimsel metotla kullanan insanlar var yani bunu Adalet ve Kalkınma Partisi yapıyor anketleri kullanıyor ya basını kullanıyor her şeyi kullanarak algı yönetimini ona göre çeviriyor. Bilimi orada kullanıyor. Başka yerlerde kullanmıyor yani evrimi çıkartıyor bilmem neyi çıkartıyor ama hokkabazlığın doğru diye yutturulmasıyla ilgili temel sosyolojik ve sosyal psikolojik gerçekleri kullanmaktan vazgeçmiyor (DG Kodu: 39).

Tabii ki olmalı da bilimin ana lokomotifi ana sürükleyicisi buna ilişkin eğitim eğitim altyapısı eğitime ayrılan bütçeyi bugünlerde arttırdık ama bu bir anlam ifade etmiyor eğiti felsefesinde bunları örtüştürmek lazım tamam yani Türkiye'nin son 15 yıl içerisinde eğitime ayırdığı pay 2.6'dan 5.2'ye çıktı. Böyle bir şey oldu. Bütçede büyük bir artış olmasına rağmen bilim ve bilimsellik içerisinde Türkiye dünya da ki bilime katkıda acaba hangi sıralarda önemli olan burası bilimden biz ne kadar geri dönüşüm sağlayabiliyoruz? Bilimin bize katkısı nedir önemli olan burası buraya bakmak gerekiyor (DG Kodu: 62).

Bazı katılımcılar ise iktidar partisi üzerinden eleştirilerde bulunarak bilimin ve iktidarın olumsuz bir ilişki içinde olduğunu belirtmişlerdir.

Biraz buna mecaz cevap veriyim. Bugünkü Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında (gülerek) bilimle iktidar arasında hiçbir ilişki hiçbir ilişki yoktur. Maalesef, Türkiye en şanssız dönemini yaşıyor. Daha fazla yorum yapmaya gerek yok (DG Kodu: 6).

Söylediğim çerçeve içerisinde bir ilişki var. Yani eğer bilimi yabana atarsanız, bu doğru olmaz. Siyasette başarılı olamazsınız. Bakınız bugünkü hükümet 15 üniversite kapadı. Bunlar arasında benim en son ders verdiğim Mevlâna

üniversitesi de var. 900"e yakın eğitim öğretim kurumu kapadı. Bunlar anaokulundan başlayıp, okul öncesinden başlayıp, lisenin çeşitli türlerine kadar gidiyor. Ya böyle bir şey olamaz. Yani Türkiye de zaman zaman bilim adamları, siyasi iktidarların baskısına uğramışlardır. Bunların bazısının arkasından reform gelmiştir. Örneğin 1933'de İstanbul Darül Fünun lav edildi, ama ertesi gün İstanbul Üniversitesi olarak kuruldu. Orada bazı hocalar uzaklaştırılmış olabilir. Ama yeni öğretim üyeleri getirildi. Hatta Avrupa'dan hocalar getirildi. O bir bakıma bir atılım, ama bazı öğretim üyeleri de görevlerinden uzaklaştırıldı. O da işin acı tarafı. Türkiye de 1960 ihtilalinden sonra 147 öğretim üyesi görevlerinden af edildi. Bu terim kullanılıyor yani gayet nazik, görevlerinden af edilmiştir. Bunlar içerisinde profesörler, doçentler, asistanlar var. 147 ler olayı diye (DG Kodu: 44).

Olması lazım ama işte siyasetin bilimsellikten uzaklaşması, siyasetin hizmet yarışı anlayışından uzaklaşması bu paralelliği azaltıyor. Tabi iktidarın hiçbir bilimsel esası kullanmadığını söyleyemeyiz. Anketler yapıyor. Toplumun eğilimlerini değerlendiriyor. Onlara göre kendi çözümlerini üretiyor ama burada biraz öncede vurguladığım gibi etnik temelde ve din temelinde istismarlara girmesi. Eee iktidarı, siyaseti bilimsellikten uzaklaştırıyor (DG Kodu: 65).

Bir başka katılımcı ise bilim ve iktidar ilişkisinde olumsuzluklar olduğunu ifade etmektedir. Burada bilimin araçsallaşması ve iktidarı kuvvetlendiren, devamını sağlayan bir alana dönüşmüş olduğu aktarılmıştır.

Kötü ilişkiler var. İnsanlık tarihinden bu yana bütün iktidarlar bilgiyi bütün muktedirler gücü elinde tutanlar bilgiyi yanında görmek istemişler ve kötü kullanmışlar. Yani bu çok kötü bir ilişki tabi ama çok az dünya tarihinde çok az zamanlarda ve yerler de de iktidarların gerektiği gibi bilimden bilgiden yararlandıkları var. O da güzel. Ama genellikle bilgiyi, bilim insanını kendi çıkarları için iktidarını kuvvetlendirmek için kullanmışlar. Ve bilim insanlarından o iktidarı destekler sonuçlar ve söylemler beklemişler (DG Kodu: 27).

Güzel soru. Yani bunun genel iktidar diye sorduğunu, bugünkü Türkiye'deki iktidarı kastetmediğini düşünüyorum. Yoksa bugünkü Türkiye'de iktidar ile yakından uzaktan ilgisi yok. Vardır tabii normalde vardır evet. Şu anda Kore'de başkan adayları dünyanın yaşadığı bu yeni dijital devrimde ne yapılması gerekir konusunda birbirleriyle münazara halindeler ve ikisi de bilime danışıyor. Özellikle çağımızda, şu anda bir çağ değişimi yaşıyoruz. Sanayi devrimine benzer bir çağ değişimi sırasında ne oluyor? nereye gidiyoruz? gibi sorularda bilim ile iktidarın mutlaka karşılıklı görüş alışverişi içerisinde olması gerektiğini düşünüyorum. İktidar deyince tabii sadece hükümeti kastetmiyorum. Bürokrasi de bunun içerisinde, devlet mekanizması da bunun içinde (DG Kodu: 41).

Bir başka katılımcı ise bilim ve özgür bilim ortamının çok önemli olduğunu vurgulayarak demokratik ortamın gerekli olduğunu ifade etmiştir.

> Muhakkak var. Birbirlerini belirliyorlar bir yerde. Bir ülkenin bilim deki durumuyla o ülkedeki davranış kalıpları çalışma tarzı arasında çok ciddi ilişki olduğunu düşünüyorum ben yani demokrasinin olmadığı yerde hür düşünce özgür bilim ortamı olmuyor (DG Kodu: 35).

Başka bir katılımcı ise olması gereken bilim ve iktidar ilişkisinin, Türkiye'nin geleceği açısından çok önemli olduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin Atatürk'ün "benim manevi mirasım akıl ve bilimdir" sözünü rehber edinmesinin önemini vurgulamıştır. Ancak liyakat esasıyla olmayan terfiler ya da atamalar bu konuda bilim adamlarının önünde önemli bir engel teşkil etmektedir. Tam aksine bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi ve önünün açılması son derece önemlidir. İktidarın bilime yapacağı en büyük destek yetişmiş insan gücünü en iyi en verimli şekilde değerlendirmektir.

> Olması gerekir yani bu konuda bizde Türkiye için Atatürk'ün benim manevi mirasım akıl ve bilimdir sözü rehber olmalı. Peki bugün itibari ile bunun pratikte çok sağlıklı, çok güvenilir, çok umut verici değil (DG Kodu: 19).

> Olmalıdır ama maalesef iktidar bilime öncelik vermiyor hatta bilim adamlarını sevmiyor eğer bilime öncelik verseydi liyakat esas olurdu, liyakate göre atama olurdu (DG Kodu: 22).

> Bilimle iktidar arasında çok ilişki olmalı çok güçlü ilişki olmalı yani iktidar bir defa bilgi, görgü, öneri talep etmeli bilim insanları da buna hazır olup onu vermeliler. İktidar bilimden uzak olursa, bilimi ıskalarsa halk tabiriyle kendisine de yazık eder ülkeye de yazık eder (DG Kodu: 47).

> Şu anda arzu edilen seviyede bir ilişki yok. Benim düşüncemi söylüyorum. Ama olmalıdır, olmazsa yanlış olur. Olduğu zaman da işler daha kolay yoluna girebilir, düşüncem budur, çok kısaca (DG Kodu: 51).

Bazı katılımcılar ise bilim iktidar ilişkisinde ideolojik, inançsal yaklaşımların yaratabileceği sakıncaları belirterek, güçlü bir iktidar, güçlü bir devlet yönetimi içim bilimden yararlanılmak zorundadır şeklinde yanıtlamışlardır. Gerçekçi ve uygulanabilir bir planlama yapma olanağı da bu şekilde daha kolay olacaktır. Buna bağlı olarak verilerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi çok büyük bir önem arz etmektedir. Sosyolojik olarak, ekonomik olarak, siyasal olarak tüm verilerin sağlıklı bir şekilde

değerlendirilmesinde, sağlıklı sonuçlar çıkarılmasında, güçlü politikalar organize edilmesinde ve uygulanmasında, bilimin çok önemli bir etkisi vardır.

> Vallahi, hala bilimin o kadar güçlü olduğunu sanmıyorum. Yani, çünkü duygular, sloganlar, ondan sonra, dini inançlar, mezhepler gibi, daha çok sosyolojik olaylar, daha etkin, siyasette, iktidar da. İktidar kesimi diyelim, bunlar daha çok önemli. Ne bileyim işte tarikatlar daha çok önemli, ne bileyim işte kapitalistler daha çok önemli, kapitalist yatırımcılar, ekonomistler daha önemli, iktisatçılar, bilim çok kıyısında, köşesin de (DG Kodu: 7).

> Yani Türkiye'de ki şekliyle az öncede ifade ettiğim gibi üniversiteler bir zamanlar Türkiye'de kurucuları itibariyle iktidarlarla genelde paralel gitmişlerdir. Çünkü üniversiteler müesses nizamın ve ideolojinin hep taşıyıcıları olmuştur Türkiye'de. Normalde bu kadar iç içe geçmişliğin olmaması gerekir diye düşünüyorum. Hatta rektörler geçmiş dönemlerde Cumhuriyet Mitinglerinde cüppelerini giyerek sahalara inmişlerdir. Bu hükümete karşı iktidara karşı aslında yapılan bir şeydir. Demek ki bir iktidar mücadelesi var aslında. Bazı ülkelerde hükümetler bilim dünyasını belki kontrol altına alırlar. Bazısında da tam tersi olmaya çalışır ben ikisi arasında bir iktidar mücadelesi olmaması gerektiğini düşünüyorum. Bunlar ayrı fonksiyonları olan siyaset ve bilim ayrı amaçları belki amaçları topluma hizmet etmek tabi ama yöntemleri mekanizmaları farklı birisi gücünü halktan alır ve meşru zemini ordadır. Diğeri ise bilimsel çalışmalarla saygınlığını ve topluma sunduğu çözüm önerileriyle teknolojiyle, buluşlarıyla, patentleriyle bir meşruiyet sağlar. Böyle olduğu zaman aradaki bir iktidar mücadelesi olmaz. Ama dediğimiz gibi eğer devletin kuruluş felsefesi, üniversitenin kuruluş felsefesi ve iktidar çok ideolojik bir çerçeveyi kendisine hapsederse o zaman ilişkilerin iktidar muhalefet ilişkileri gibi çok ciddi sıkıntılar doğurabilecek noktaya gelebilir. Türkiye'de bunu gördük (DG Kodu: 8).

> İktidar bir partinin yönettiği devlet mekanizmasıdır. Bu devletin bilimle tabii irtibatı olacak. Her şeyi metafizikle çözemezsiniz. Her şey inançla çözülmez. Matematikle çözülür. Bilimle çözülür. Ben böyle inanıyorum demek bir şeye, hiçbir şey ifade etmez. Kanıtlamanız lazım (DG Kodu: 37).

> Şimdi maalesef bu durum AR-GE çalışmalarından belli. AR-GE çalışmalarında Türkiye dünyada en düşüklerden bir tanesi. Bir Samsung firmasının AR-GE çalışmasına ayırdığı pay Türkiye devletinin hükümetinin ayırdığı paydan 3 kat daha fazla. Yorumunu siz yapın (DG Kodu: 36).

Bir başka katılımcı ise bilim insanı bilim üretmek gibi kaygılarla geliyorsa hiç siyasete girmesin şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca mecliste farklı bir çalışma ortamı olduğu için bunun neredeyse olanaksız olduğunu dile getirmiştir.

> Var. Olumsuz bir ilişki var. Bilim adamları açısından. Bilim insanlarının görevi yol ve yönlendirici olması lazım iktidara. Bilim insanlarının hazırladıkları ya da yapacakları çalışmalarda meclisin imkanlarından ziyade, zaman problemi var. Ya bir

bilim insanı mecliste bilimsel çalışma yapamaz. Belki yol verir. Gösterici yönlendirici olabilir ama bir milletvekilinin mecliste bilimsel çalışma yapması beklenmemesi lazım zaten. Niçin öyle bir şey olsun ki? bilim insanı gitsin üniversitede bilim üretsin. Şey meclis bilim üretme yeri değil. Yasa yapma yeri. Denetim yapma yeri ve özellikle de seçmenlerin yani müşterilerin ilişkilerini yönlendirme. PR ilişkisi yapma. İnsanlarla iletişim kurma gibi görevlerin olduğu bir yerde bilim üretmek gibi bir kaygıyla geliyorsa zaten gelmesin bilim adamı (DG Kodu: 64).

4.10. MECLİSTE ÇALIŞMA ALANLARI

4.10.1. Bilim İnsanlarının Siyasetteki Avantajları ve Dezavantajları ile İlgili Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu akademisyenlerin meclise büyük bir bilgi birikimiyle geldikleri için büyük bir avantaja sahip olduklarını, sorunlara daha detaylı ve sistematik bakabildiklerini aktarmışlardır. Buna ek olarak akademik disiplin ve akademik terbiyenin verdiği sorumlulukla hareket etmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bazı durumlarda çok hızlı karar alamamak ya da inisiyatif kullanamamakla eleştirildiklerini ifade etmişlerdir. Ancak akademik geçmiş ve iletişim üslubu bazen sorun olabilmektedir. Akademisyen milletvekillerinin diğer siyasetçiler gibi her kesimden halkı kucaklayan olumlu bir yaklaşımı ve söylemi olması gerekmektedir.

> Daha sistematik bakabiliyorsunuz akademik disipline sahip olan insanlar siyaset alanı daha sistematik bakabildiği bir alan ve avantaj benim için saha çalışması gibi yani hem siyasetin içinde olmak biraz kendimi o siyaset makinasının içinde özellikle mecliste olunca böyle nasılmış bu tarafı nasılmış ve daha önce eleştirdiğim bir çok şeyi bilmediğimden kaynaklandığını içine girince işin çok daha farklı boyutlarının olduğunu görüyorum….değerlendirip öyle konuşmak gerekiyor sorumluluk adına yada akademik sorumluluk hem de siyasi sorumluluktan dolayı onu bir dezavantaj olarak görüyorum çünkü bir şeyler söyleyebilirim hepimizin duygu düşünceleri olabilir ama söylediğiniz sözün çok kıymeti var önemli ve kayıtlara geçiyor akademik olarak doğru olması lazım orada yanlış bir yorum yapmamak lazım doktora tezi yapanlar çok iyi bilir öyle bir noktaya geliyorsunuz ki ben esprilerimi bile dipnotluyordum. Bu espri bana ait. Doğru yere hakkını vermek için konuşma yaparken siyasetçi olarak yanlış bir şey söylememeye akademisyen daha çok dikkat ediyor. O bazen onu yavaşlatıyor (DG Kodu: 14).

> Bence en önemli avantaj bilimsel bakış açısının en önemlisi yapacağınız bir eleştirinin doğru bilgilere kapsayıp kapsamadığına ilişkin bir araştırma ihtiyacı bu çok önemli ben siyasette hep onu öğrendim yani bir ekonomik meseleyi eleştirirken işte sırf eleştirmek için değil ama doğrusunun ne olduğunu bilerek eleştirmek bilgiye ulaşmak. Dezavantaj nedir? Bilim insanlarının en önemli dezavantajlardan bu bence politik söylemlerle bilimsel tutumla politik. Veya

halkla iletişim kurma konusundaki problemler zaman zaman bilim insanları. Fikir ve düşüncelerini halka iletmekte politik bir söylem tutturamıyorlar en ... problem alanlarından biri bu yani biraz daha halktan kopuk daha jakobence bakan yaklaşımlar netice itibariyle siyasetçinin hedefi halktır. Dolayısı ile sahip olduğunuz fikir ne ise bilgi ne ise halka bunu iletmeniz gerekiyor o politik söylemi de bulabilmek gerekiyor. Bunu bulamadığınız sürece halktan kopuk oluyor bilim ve politika yapan bilim insanları halktan kopuk hale geliyor halk anlamıyor zaten bizim için ihtiyacımız siyasetçinin ihtiyacı halkın siyasetimizi anlamasıdır ama siyasetçi bunu halka doğru düzgün iletemeyince halk anlamıyor o zaman açıkçası siyasetçi görevini yerine getirememiş oluyor (DG Kodu: 17).

Avantajları iyi bir birikimle meclise gelmiş olmaları dezavantajları da gündelik hayatın sıcak gelişmeleri karşısında biraz gerektiği kadar inisiyatif kullanamamaları (DG Kodu: 26).

Avantajları şu olabilir eğer kendi konusu ile ilgili bir görev almışsa siyasette örneğin ben kendimden pay biçeyim ben önce Avrupa Birliği ve Kıbrıs'tan sorumlu devlet bakanlığı yaptım ondan sonra da Dışişleri Bakanlığı da yaptım dolayısıyla siyasette kendi bilgi dağarcığımın akademik hayatta biriktirdiklerimin önemli katkıları oldu bana çünkü başkaları tarafından o zaman kolayca yönlendirilmiyorsunuz ve kandırılmıyorsunuz. O bakımdan bir faydası oldu tabii dezavantaj olarak da şunu söyleyebilirim yani birtakım şeylerin işlerin siyasette sadece ve sadece doğru bildiğiniz çerçevede yürütülemeyeceğini pek çok başka etmenin ve çıkarın devreye girdiğini görüyorsunuz. Dolayısıyla bunlarda sizin doğru bildiğinizin bir dengesini kurmak zorunda kalıyorsunuz (DG Kodu: 23).

Avantajı, ilgili olduğu konularda, uzmanlık alanlarında sorunlara çözüm getirebilir. Dezavantaj ise yalan söylemez entrikacı değildir (DG Kodu: 11).

Avantajlarından bahsedeyim bir defa kürsü hamiyeti oluyor çünkü yani konuşmak ve yazmak bilim insanın önemli özelliği olduğu için siyasete girdiğinizde de bu özelliğiniz öne çıkıyor 2. birikim bir insan doçent profesör olursa nihayetinde hatırı sayılır birikim sağlamıştır bunu oraya taşıyabilir. Bir diğer özellikte uzmanlık. Nihayet bir uzmansınızdır sağlıkçısınızdır mühendissinizdir, hekimsinizdir, hukukçunuzdur, iktisatçısınızdır. Uzmanlığınızı meclis çalışmalarına taşıyabilirsiniz. Dezavantajları ise siyaset çok hızlı karar almayı gerektiriyor. Bilim insanlarının o kadar meslekleri formasyonları gereği o kadar hızlı karar alamıyorlar bu konuda bilim insanlarının biraz siyasette yavaş kaldığı söylenebilir. 2- Etiyle kemiğiyle siyasete sarılmıyorlar çünkü onların hala bir kürsü arka planı var ve burayı bırakırsam yarın kürsüye dönerim şeklinde düşünceleri var. 3- Belli bir yaştan sonra siyasete girmiş oldukları icin şimdi doçentin, profesörün bir yaşı var. O kadar hırslı, dişli ve yırtıcı olamıyorlar tipik siyasetçi kadar (DG Kodu: 20).

Bilim insanının avantajı, teorik ve kapsayıcı bir düşünce dünyasına sahip olması. Dezavantajları, günlük problemler içerisinde ne yapacağını şaşırması (DG Kodu: 64).

> Avantajları eğer politikacı olmayı örgütten başlayarak gerçekleştirebilirseniz oradaki bazı nitelikleriniz size ileride fayda sağlar destek olur. Dil biliyorsunuzdur mesela destek olur veya bazı şeyleri kendi konunuzla ilgili daha iyi analiz edebilirsiniz. İktisatçısınızdır işte demin söylediğim olaylar mesela onu partide hala kabul etmediler. Ben bunu hiç yoksa 30 sene öncesinden beri söylüyorum. Ne kadar kalın bir kafa var karşımızda yani anlayın. Bu asgari ücret işini parti adına konuşmaya gidin dediler. İktisatçıların toplantılarına ben bunu söyleyemem diyorum. Hayır, söyle diyorlar. Bu yanlış diyorum ya. Bu olmaz diyorum. Sırf bilim adamı olarak politikacı olmaya kalkarsanız madara olursunuz bunu da söyleyeyim. Alay ederler adamla. Bir dezavantaja da dönebilir. Tabi alay konusu olur. Hele şimdi o kadar çok profesör üretildi ki, nasıl olduğunu bilmediğim bir tarzda. Kime sorsam profesörüm diyor. Bana soruyorlar değilim diyorum. Bir fark koymam lazım çünkü ayağa düşürdüler işi. O kadar çok üniversite açtılar ki felaket halde bizde profesör var. Doçent var her neyse ama nitelik kalmadı çünkü profesörlerin katıldığı bir İslami bisiklet paneli yapılabiliyorsa eğer o ülkede profesör kalmadı demektir. Ne demek İslami bisiklet? Bizim Maltepe Üniversitesinin Dekanı gitti katıldı oraya. Bu ne ya? İslami bisiklet, ha başörtüsünü anlarımda bisikletin İslamisi ne ya? Ne kadar zorlama şeyler? İslami bisiklet varsa İslami otomobil niye yok? Yanlış otomobile binmeyelim hepsi çünkü dışarıda üretiliyor bunların. Suudi Arabistan da üretmiyor. Kepazelik (DG Kodu: 37).

> Bilim insanlarının avantajı, bilgiyi araştırmayı, öğrenmeyi, biliyor olmaları ve bunları olabildiğince, siyasi çalışmalarına yansıtmaları. Ama bunlar bir bakıma dezavantaj da olabilir. Şundan dolayı, siz veya ben değim. Bunları yapmaya kalktığım da kimi arkadaşım bana iyi niyetle de olsa, ya sen siyasetçi değilsin, hocasın dediler bana. Bu lafın arkasın da iltifat mı vardı, hakaret mi vardı? Hala anlayabilmiş değilim (DG Kodu: 54).

Bazı katılımcılar ise bilim insanının siyasete belli bir kariyerden sonra tepeden geldiği için parti örgütü, teşkilatı ilk başlarda pek hoş karşılamadığını çünkü orada uzun zamandan beri partiye hizmet etmiş kişiler bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan akademisyen milletvekillerinin siyasete girdikleri zaman kendilerini kabul ettirmelerinin biraz zaman aldığını ifade etmişlerdir.

> Bir bilim adamı yani professor 50'li yaşlarda ancak siyasete girebiliyor tüm dinamizmini bilime vermiştir, tecrübe kazanmıştır ama siyasetinde kendine göre kuralları var. Gençlik kollarından partinin her kademesinde yer almış kişiler toplumda olan ilişkilerde çok daha iyi belirliyorlar yani toplum mühendisiliğini bilim insanlarına göre çok daha iyi bilmelerinden dolayı siyasette daha başarılı oluyorlar. Bilim insanları çok başarılı olamıyorlar. Siyaset dediğiniz zaman doğal olarak kurumsal olarak parti devreye girer parti çok farklı bir şeydir teşkilatlarında vardır genellikle bilim insanları siyasete dışarıdan gelenler olarak ifade edilir yani teşkilatların içinden yetişerek yukarı doğru çıkıp gelen değil daha çok tepeden bir giriş söz konusudur siyasete tepeden girişlerde her zaman eleştiri konusu olur

böyle bir zorluğu olduğunu ifade etmek istiyorum avantajı herkes size hocam der ilgi gösterir saygı gösterir ama paylaşıma geldiğin zamanda hocalar geri dursun derler (DG Kodu: 45).

Avantajlar bir defa konuşma yeteneğiniz fazla olduğu için ders vermeden dolayı bir konu üzerinde saatlerce konuşabiliyoruz. Dezavantajlı noktalar söylersek; farklı konularda siyasi davranışları bazen çözümleyemiyoruz. Örneğin bazı partilerde hiyerarşik yapılanmalar var. Bu hiyerarşik yapılanmalarda çok çok fazla bilen kişi olsun istemiyorlar. Yani siz hocasınız demiyorlar ki, siz sonradan geldiniz biz yıllardır siyasetin içindeyiz. Bizde devlet memuru olduk. Üniversitede hoca olduk belli bir şeyden sonra gelmek zorundayız zaten. Yani çekirdekten 15,16 yaşında partiye üye olup, gençlik kollarında bayrak asmadım. Ne zaman geldim? 45 yaşında doçent olduktan sonra geldim. Niye çünkü ondan sonra birçok akademik çalışma, birçok bilimsel çalışma yaptım partiyle olan dünya görüşümü hiç bozmadım ama o yaşta geldiğinizde diyor ki ama benim hakkım da şuydu buydu diye düşünen oluyor ama bir süre sonra sizi kabulleniyorlar. Başlangıçta oluyor belli bir süre sonra sizi kabulleniyorlar bir süre sonra kabullenmiyorlar belli bir süre sonra kabulleniyorlar (DG Kodu: 25).

Genelde bilim insanları davet üzerine, çağrılır şimdi biraz değişti son dönemde ama genellikle gördüğümüz ve birkaç örneğin dışında da siyasette başarılı kalıcı kalıcı başarılar sağlayanı bir elin parmağı kadardır taş çatlasa. Bu çünkü siyaset kurumlarında partilerde daha doğrusu alaylı ve mektepli diye bir ayrım var. Yani bu gerçekten önemli bir şey. Siyasetin laboratuvarında ve nasıl söyleyeyim? Toplumsal yapıda, toplumun içerisinde kabul görerek yükselmek gibi bir şey olmadığı için biraz tepeden inme ve onun getirdiği bir gurur, özellik, üstünlük duygusu diğer emek veren partinin içerisinde alaylı dediğimiz parti örgütlerinde çalışarak liyakatle yükselmek isteyenler nezdinde hoş karşılanmaz ve hep o çatışma her siyasi partide vardır ve hemen her zamanda bilim insanları kaybeder bunda (DG Kodu: 33).

Yani dediğim gibi siyaset Türkiye'de ki siyaset en azından sürekli olarak böyle anti akademik, anti entelektüel bir yerden kendisini kuruyor. Dolayısıyla bu kötü, bu ciddi bir açmaz. Çoğu zaman bu akademiden gelenleri, hocaları profesörleri gerçekten iş yapsınlar diye değil. İşte partimizde bakın beş tane de profesör var demek için getirip oraya koyuyorlar(gülerek). Sonra onların hiç birisine de uzman oldukları alanlarda iş yaptırmıyorlar. Birçok akademisyenin başına gelmiştir siyasette. Bilim insanlarının siyasetteki avantajları gerçek bir bilim insanıysa e tabi avantaj ve dezavantajı aynı şeydir. İktidarla kurduğu o mesafedir. Bunu kurabilirse, bunun eğitimini almışsa, bunun etiğini almışsa tabi ki temsil ettiği toplumsal kesimin, kesimlerin taleplerini önceler, iktidarın, hükümetin, devletin değil. Bu bir avantajdır ama aynı zamanda bir dezavantajdır çünkü siz bütün o ceberut devletle hükümet mekanizmalarıyla da toplumu temsil ettiğiniz için uğraşmak zorunda kalıyorsunuz. Öyle söyleyebilirim. Türkiye'de ama özellikle ama bilim dünyasından gelen insanların siyaset yapmaması yönünde çok ciddi engeller var. Mesela bir örnek vereyim size. Yani mesela kim geldi bir Erdal İnönü vardı. Rahmetli Fizik profesörü geldi 2 yıl içerisinde Allah belanızı versin dedi çıktı gitti siyasetten. Ya bu ne? Birçok hocalar biliyoruz anayasa profesörü

> geliyor, bakıyor şöyle ve akademisyen bazı arkadaşlar ve işin doğrusu konuşuyorum, ya bu ne rezalet! neyin içerisine düştük diyorlar yani herkes belli bir umutla geliyor belki bir şeyler yapabiliriz ama buraya geldiğiniz zaman o kadar vahşi bir çarkın döndüğünü görüyorsunuz ki. Çoğu zamanda yani kendi kişiliğinize, etik anlayışınıza, moral değerlerinize uygun görmüyorsunuz buradaki siyasi yapıları, ayak oyunlarını filan. Bu büyük bir handikap (DG Kodu: 28).

Bir başka katılımcı akademisyenlerin, farklı zamanlarda, geçmişte yaptıkları çalışmalarının gündeme gelmesinin, yazdıklarının ve söylediklerinin onların peşini bırakmayacağını ifade etmiştir. Bu ister makale ister kitap tüm eserlerin bir gün karşısına çıkabileceği ve değerlendirmelerinin, ifadelerinin tekrar tekrar irdeleneceği anlamına geldiğini ifade etmiştir.

> Avantajları yani gerçekten özgür düşünmeye açık olmaları veya olabilmeleri olabilmeleri olmaları gereği konulara hakim olabilmeleri dezavantajları birincisi o üniversitedeki ortamı özellikle seçmen ilişkileri bağlamında çünkü seçmen ilişkileri üniversitedeki öğrenci ilişkilerinden çok farklı öğretici eğitici değil daha ziyade ikna edici tatmin edici bir ilişkiye dayanmalı. Orada sıkıntı çekebilirler. Bu arada son zamanlarda bazı artık onlara sözde diyorum. Bilim adamlarında gördük. Türk toplumunun bir sıkıntısı vardı hani artık eğitim düzeyi öyle bir hale gelmiş ki okuduğumuzu anlamıyoruz bazı aktif siyasetçide gördüğümüz siyasetçilerin geçmişte yazdıklarını da anlamamış olduklarını görüyoruz. Yani mesela Burhan Kuzu başkanlık ile ilgili önceki konuşmaları var bir de şimdi ki. Ona bir TV programında söyledim. Çok kızdı! Yani sizin nasıl profesör olduğunuzu merak etmiyorum. Hangi ilkokuldan mezunsunuz merak ediyorum dedim. Çok kızdı moderatör yumuşatmak için araya girdi niye böyle bir soru sordunuz dedi. Yeni çıkmıştı o PISA sonuçları. Okuduğunu anlayamama diye bir sorun var ama ben Burhan hocada yazdığını anlayamamış olma sorununun olduğunu görüyorum dedim ve kitabından bir şey okudum yani yoğunluktan mı reddetti? Utandığından mı reddetti? bizden utandı (DG Kodu: 19).

> Akademisyen olmak size kürsü hakimiyetini getiriyor. Hitabeti, konuşma yeteneğinizde geliştiriyor iletişim becerilerinizi geliştiriyor bu açıdan önemli tabii yani o katkıları olmuş oldu dezavantajı da kendi mesleğinden uzaklaştırıyor seni eğer mesleğinle ilişkisi yoksa buranın ben kendim için söyleyeyim tıp için söyleyeyim uzaklaştırıyor beni (DG Kodu: 24).

Katılımcıların bir kısmı ise siyasette ilk başta avantaj sağlayan unvan ve bilgi birikiminin, saygınlığın daha sonra hoca gibi davranmakla eleştirilip, meclisin

çoğunluğunu oluşturan diğer vekiller tarafından hafife alma, küçümseme gibi durumlara dönüşebildiğini, böyle durumlarla karşılaşıldığını dile getirmişlerdir.

> Şimdi avantajı şu bilim insanının bir defa en azından birtakım insanlar ya bu adam bu işi biliyor ve bilerek konuşuyor. Bunu dinlemek gerekir. Anlamak gerekir diye size bir avantaj sağlıyor. Ancak eğer bilim alanında yeterli değilseniz kendi alanınızda yeterli değilseniz ve bunu da ortaya koyuyorsanız bu tam tersi dezavantaja da dönüştürüyor. Bir de bilim yapmayan insanlar parlamentoda çoğunluk olduğu için kompleksten kaynaklanan bilim adamlığını hafife alma, küçümseme şeyi, düşüncesi ön plana çıkıyor. Eğer gerçekten hem bilim adamı hem bir dava adamı hem de bir ideal sahibiyse birisi bundan da siyasi parti liderleri ürküyor, korkuyor ve onun siyasette yer almasını engellemek için elinden gelen her gayreti sarf ediyor. İsterse kendi partisinin en yükseğe taşıyan birisi olsun (DG Kodu: 1).

> Dezavantajı şu bilim insanı uzmanlığın ne demek olduğunu çok iyi bilir. Kendi uzmanlık alanı olmadığını bir konunun çok iyi bilir ve o konularda çok konuşmaz, makale yazmaz mesela uzmanı olmadığı konuda. Siyaset alanında ise uzmanlığın değeri adeta yoktur herkes her şeyi bilir ve kendi uzmanlık alanınızdan bir konuya ilişkin konuştuğunuzda burası üniversite kürsüsü mü lafını duyabilirsiniz hocalık yapıyor diye sizi etiketleyebilirler bu genel bilgi ile uzmanlık bilgisi arasındaki kavganın bitmek bilmeyen devamı gibidir (DG Kodu: 15).

> Bilim insanlarının avantajları herhâlde kalıcı işler bırakabilirler. Her zaman ön planda görülmezler. Ama siyasetin oluşmasına, siyaset mekanizmasının doğru düzgün yürümesinde perde gerisinden veya mutfakta diyelim çalışırlar. Dezavantajları, çok bilim insanları siyasette siyasetin gerektirdiği pratik ve pragmatist anlamda siyasetin gerektirdiği sunum anlamında yetersiz kalabilirler ama işlerin doğru düzgün yürümesi anlamında da çok önemli ön planda görünen fonksiyon icra ederler (DG Kodu: 9).

> Avantajları bilgi yüklü olmaları, dezavantajları ise bu bilgi yükünün güncel olaylara uyarlanması ve politik olarak uygun bir ortamda söylemesi. Benim en çok üzerinde durduğum bakanların politikacı mı yoksa uzman mı olması? Yani bunu ben yakından yaşadığım için politikacı bakan, uzman bakandan daha iyi bence. Çünkü herkesi dinliyorsun. Daha doğru dürüst tartabiliyorsun. Halbuki uzmansanız kimseyi dinlemek eğiliminde değilsiniz. Yani bunu yaşadığım için değişik görüşlere açık olmuyorsunuz uzmansanız. Çünkü yerleşik bir fikriniz var. Her üç konumda da bulundum. Uzman Maliye bakanı, yarı uzman Çalışma bakanı, politikacı Orman bakanı. En çok Orman bakanlığında faydalı oldum (DG Kodu: 21).

Bir başka katılımcı bilim insanının siyasette başarılı olmasının, mutlu olmasının çok zor olduğunu ve hatta bazen kendini yalnız ve hüzünlü hissettiğini aktarmıştır.

Bilim insanlarının siyasetteki avantajları şudur. Eğer liyakate önem verilen bir toplumun siyasetçisi ise kendisini çok güzel ifade edebilir ve bilimsel birikimini siyasete çok güzel aktarabilir ve siyasette sonuç alıcı girişimlerde bulunabilir. Bu diğer mesleklere göre çok daha üstün bir başarı sağlayabilir. Ama dediğim gibi yani liyakate ve bilime önem veren ülkeler için geçerlidir. Dezavantajları da eğer bunun tersi olan bir ülkenin bilim adamıysa da bunun tersi olur ve o zaman da 'frustration' tıbbi deyimiyle yani engellenmeleri olur. Üzüntüleri olur. Hüzünleri olur. İçinden geçenleri realite haline çeviremeyebilir. Depresyonu olur (DG Kodu: 31).

4.10.2. TBMM'de Aktif Çalışma Alanlarına Ait Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu kendi alanlarına uygun komisyonlarda görev aldıklarını belirtmişlerdir. Bir kısmı ise taleplerinin alındığını veya bunun her zaman şart olmadığını parti içi ilişkilerinde alınan komisyon görevlerinde belirleyici rol oynadığını belirtmişlerdir.

Plan bütçe Komisyonu ve Avrupa Birliği, 3 değişik bakanlıklar (DG Kodu: 21).

Daha çok eğitim, kültür (DG Kodu: 26).

Ben bu dönem plan bütçe komisyonu üyesiyim. Daha önce insan hakları konusunda çalışıyorum. Bu dönem plan bütçe komisyonu üyesiyim. Ve plan bütçe komisyonu biliyorsunuz kanunlar yüzde doksan oraya geliyor. Orda rakamlarla filan değil de toplumsal gerçeklikler, siyasal psikoloji üzerinden bir açılım yapmaya çalışıyorum (DG Kodu: 27).

Dış İlişkiler komisyonu üyesiyim. Avrupa Güvenlik İş birliği Teşkilatı Parlamenterler Asamblesi üyesiyim. Yine Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin yedek üyesiyim. Yoğunlukla dış ilişkiler alanında çalışıyorum (DG Kodu: 28).

Yani meclisteyken Milli Eğitim Kültür komisyonundaydım. Dolayısıyla daha çok ülkenin milli eğitim sorunlarıyla ilgili çalışmalar da yer almıştım (DG Kodu: 34).

Ben Milli Eğitim Komisyonunda görev aldım. Eğitimle ilgili konuları önemsediğim için (DG Kodu: 36).

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Sözcüsü (DG Kodu: 11).

Plan ve bütçe komisyonu üyesiyim. Temel kanunların yapımında rol üstleniyorum (DG Kodu: 38).

Her konuya girmeye çalıştım, kendimi yetiştirmek için. Fakat özellikle, dış politikayı daha çok takip ettim. Kendim iktisatçı olduğum için bir de ekonomi (DG Kodu: 48).

AB uyum komisyonun da görev aldım. 4 yıl. AB karma parlamento komisyonun da görev yaptım. İki komisyon da görev yaptım (DG Kodu: 51).

Kadın erkek fırsat eşitliği komisyonundaydım (DG Kodu: 52).

Yoğunluklu olarak eğitim, dış ilişkiler ve strateji (DG Kodu: 4).

Tabi asker kökenli olduğum için güvenlik ve milli savunma konuları temel alanlarım ayrıca kumpas davalarında Ergenekon, Balyozda bir hukuk mağduru olduğum için hukuk savaşı verdiğim için ikinci konularda adalet, hukuk ve demokratik değerler (DG Kodu: 65).

Bir defa zaten milletvekilliğinin kendisi çok aktif, çok yorucu, çok zaman alıcı bir alan aynı şekilde bir sanayi ticaret, bilim sanayi ticaret komisyonunda bir üyesi olarak faaliyette bulunuyorum. Onun dışında Kudüs ve Filistin ile ilgili özel çalışmalarım var uluslararası (DG Kodu: 64).

Sanayi Ticaret Enerji tabi kaynaklar komisyon üyesiyim. Şu da vereyim ben size kartımı burada var. Aynı zamanda parlamenterler arası birlik dediğimiz dünya parlamenterleri ile ilgili çalışmalar içindeyiz. Türkiye delegasyonunda 5 kişiden bir tanesiyiz. Aynı zamanda ekonomik üst kurul dediğimiz bir kurulda görev yapıyoruz ve başka birtakım pozisyonlarda da çalışıyoruz ama bu da yetmez daha çok çalışmamız lazım. Daha çok koşturmamız lazım (DG Kodu: 40).

Komisyon başkanıyım parlamentolar arası birlik Türk grubu başkanıyım dolasıyla uluslararası bir komisyonda görev alıyorum daha evvel de partimin grup başkan vekiliydim dolasıyla parti grubumu yöneten 5 kişiden birisi olarak görev aldım (DG Kodu: 20).

Ben TBMM'de grup başkan vekilliği yaptım. Baya zor bir görevdir. Çünkü bir yerde rejisör gibisiniz orada grubu yönetirsiniz. Ne zaman içeriye girilecek? Neye evet denilecek? Neye hayır denilecek? Kim nerde ne konuşacak? Ne zaman kavga çıkartacaksınız filan bütün onları grup başkan vekili planlar. Zannetmeyin ki kavgalar kendiliğinden oluyor. Mesela sesi çok iyi gür böyle adamları ben kavga çıkaracağımız zaman öne alırdım. Bir laf atar. Bütün meclis duyar mikrofon varmış gibi ağzında falan baya senaryodur. Bir seferinde turizm bütçesini reddettirdik. İktidarda olmamamıza rağmen Turizm Bakanlığı bütçesi reddedildi. Kepaze oldular. Tabi bütün gazeteler yazdı falan eğlence kısmı işin bir şey olmaz. Sonunda bir yol bulduk zar zor. Adamlar maaş alacaklar(gülüyor) bütçeyi ilave ettik ama böyle şeyler yapar grup başkan vekili. Ben meclis plan bütçe komisyonunda çalıştım uzunca bir süre epey de sıkıntı yarattığımı zannediyorum orada iktidara (DG Kodu: 37).

Valla, görev almadığım konu kalmadı şimdiye kadar(gülerek) 5 yıl grup başkanvekilliği yaptım. Her konunun sorumluluğu demektir. Grup başkan vekilliği. Uluslararası ilişkilerden sorumlu oldum. Sağlık politikalarından sorumlu oldum. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde CHP'yi temsilen 10 yıldır görev yapıyorum. Parti sözcülüğü yaptım. Yani parti sözcülüğü demek işte demin söylediğim o siyasetçi özelliklerini açıklamalar yaptığınız günlerde bütün özellikleriyle kendi kişiliğinize yansıtabilmek demektir. Yani bilgiyi, birikimi, Türkçeyi, ifade yeteneğini, temiz dil kullanmayı bütün bunları kapsamak anlamında söylüyorum. Yapmadığım görev yok. Her şeyi yaptım (DG Kodu: 6).

Tarım Orman Köy işleri komisyonu başkanıyım. CHP grup başkanıyım. Bu konular doğrudan ilgi alanım ama onun dışında kentimle ilgili veya Türkiye'nin herhangi bir yeri yani biz milletvekiliyiz dolayısıyla Türkiye'nin bütün sorunları iç ve dış ilişkiler, siyasal, sosyal, kültürel bütün bunlar benim ilgi alanımdır ama aktif olarak Tarım Orman ve Köy İşleri komisyonu çalışmaları (DG Kodu: 29).

4.10.3. Mecliste Çalışma İmkanlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu akademisyen milletvekillerinin TBMM'de çalışma imkanlarının pek çok alanda olabileceğinin altını çizerek çoğunlukla uzmanlıklarına göre görev aldıklarını ifade etmişlerdir. Bunun birazda her milletvekilinin kendi elinde olduğunu da eklemişlerdir. Ayrıca bu komisyon çalışmalarında akademisyenler tarafından çok değerli katkılar sunulduğu da aktarılmıştır.

Parlamentoda özellikle kanun teklifleri hazırlamakta, bilim insanları daha becerikli ve daha etkin olabiliyorlar. Siyasi partideki ilişkisine bağlı olarak ta bu değişebiliyor. Liderlerin özellikle yaklaşım tarzına bağlı olarak değişebiliyor. %100 objektif bir ilgi söylemek zor Türkiye şartları açısından. İlişkilerine bağlı. Evet. Yani durup dururken liderler efendim sen başarılısın ya çok iyi biliyorsun gel şu işle sen uğraş demiyor. Yahut diğer milletvekilleri de demiyor. Yani Türkiye de siyaset çok farklı daha çok böyle insanların çıkar kavgası şeklinde oluyor. Yani yükselme bilgiyle beceriyle ilgili değil daha çok ayak oyunlarıyla ilgili (DG Kodu: 5).

Şimdi akademisyen milletvekillerinin kendi akademik alanlarında ki her türlü çalışmaya katılması gerekir. Yani benim akademik alanım eğitimcilik olduğu için böyle bir komisyonun içindeyim. Ama sağlık ta benim diğer alanım olduğu için olabildiğince sağlık komisyonunda olanları da takip ediyorum. Veyahut ta anayasa şu anda içinden geçtiğimiz anayasayı değiştirme sürecinde Türkiye için çok büyük öneme sahip olduğundan kendimi biraz hukukçu gibi yeniden eğitmeye başladım ve bu yani dolayısıyla yelpaze çok açık. Ama ne bileyim bir fen bilimcisi teknik konularda sanayi ile ilgili konularda endüstri ile ilgili konularda daha çok özelleşmelidir. Özelleşmeleri iyi olur (DG Kodu: 31).

Yani ben her alanda katkı sunabilecekleri kanaatindeyim. Bu imkanları elde etmek biraz da milletvekili arkadaşlarımızın kişisel kabiliyetlerine bağlıdır (DG Kodu: 26).

Sunuluyor tabi. Yani kendi branşlarıyla ilgili komisyonlarda çok rahat bir şekilde görev alabilirler. Aynı zamanda branşlarıyla ilgili yasalarda katkı sağlayabilirler ki, o şekilde teşekkül ediyor (DG Kodu: 55).

Akademisyen milletvekilleri için yani daha doğrusu şöyle söyleyeyim siyasette parti bağlamında belki AR-GE çalışmaları, seçim beyannamesi hazırlanması, proje üretimi konularında akademisyen milletvekilleri öne çıkmakta onlara bir misyon yüklenmekte ancak Türkiye büyük millet meclisi çalışmalarında genellikle bu ayırıma gidilmemektedir. Hatta Türkiye büyük millet meclisinde unvanlar bile kullanılmaz parti içinde. Sonuçta bunların bir sekretaryası denetimi şeyi vardır ama partide bu tür görev dağılımlarına yaparken insanların CV'lerini dikkate alır ona göre çünkü sonuçta burada gösterilecek başarı kurumsal olarak partinin başarısıdır (DG Kodu: 16).

Akademisyen milletvekillerinin çalışmaları ama zaten milletvekiliyse zaten orda çalışıyor demektir. Şimdi genellikle CHP'de komisyonlara insanları dağıtırken kendi meslek gruplarına göre dağıtırlar yani genellikle diplomatlar dış işleri komisyonunda olur. Ekonomi kökenliler filan bütçe komisyonunda olur. Genellikle böyle dağıtırlar. Dolayısıyla insanlar mesleklerine göre parlamentoda katkı verebilmenin bir asgari düzeyini bulurlar. Evet yeterince sunuluyor (DG Kodu: 48).

Şimdi parlamentoda milletvekillerine her türlü imkân sunuluyor yani milletvekili çalışmak isterse her şeyi yapabilir çünkü bizim yasamız milletvekillerine bu imkanları sunuyor. Dolayısıyla olanakları yaratmak size düşüyor. Benim gözlemlediğim şey şu evet bilim insanları kendilerine daha çok alan açabiliyorlar parlamentoda (DG Kodu: 50).

Katılımcıların önemli bir kısmı TBMM çalışmalarında yaşadıkları veya gözlemledikleri bazı aksaklıklar olduğunu, akademisyen milletvekilleri tarafından yapılması beklenen katkının kısıtlı ya da yetersiz kaldığını, bu imkanın yeterince sunulmadığını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Çok sınırlı (DG Kodu: 13).

Bilim adamları parlamentoya girdikleri andan itibaren bilim adamı olmuyor, siyaset adamı oluyor ve dolayısıyla siyasetin gereklerini siyasetin oligarkları öngördüğü şekilde yerine getirmeye çalışıyor. Bu durumda bilim adamlarının sağlayacağı faydayı minimize ediyor. Dolayısıyla bilim adamları parlamentoda her şeyden önce bir milletvekili olduktan sonra gerek metodolojilerini gerekse davranış biçimlerini oportünist bir temele oturtmamaları gerekiyor ki ben oturttuklarını düşünüyorum. Adam hukuk profesörü bir yasa yapılacak o yasanın

nasıl olacağını hukukla hiç ilgisi olmayan bir başbakan veyahut bir bakan söylüyor. Bilim adamı da hukuk profesörü de ona uygun madde yazmaya çalışıyor. Hatta bununla ilgili bir şey söyleyeyim ben iç güvenlik yasasıyla ilgili, o zamanki komisyon başkanını profesör bir komisyon başkanı, hukukçu dedim ki bu yasa anayasaya aykırı ben hukukçu olmadığım halde ben bunu görüyorum ve siz siyasi ilkelerinizi, bilimsel ilkelerin önüne koymak suretiyle bunu getiriyorsunuz. Yarın bu iptal edildiği zaman bu madde bakın ben bunu hukukçu olmayan biri olarak söylüyorum bunu anayasa mahkemesi iptal ettiğinde diplomanızı yakacak mısınız? diye sordum. Cevapta şöyleydi bu meclisin anayasaya aykırı yasa çıkarma hakkı da vardır dedi. Ama bizim anayasayı koruyacağımıza namusumuz üzerine yemin ettiğimizi hatırlattım kendisine (DG Kodu: 1).

Bunu başlangıçta böyle idealize ediyorsunuz ama bazen realite idealize ettiğinizden çok farklı oluyor, olmalıdır. Gerçekten mecliste belirli sayıda akademisyen kitle var ama ya akademik kimliklerini bir kenara bırakıyorlar, ya da gerçekten akademik kimlikleri ile bağlı bulundukları alanda daha pozitif katkıda bulunma imkânı bulamıyorlar Yani ideal bir nokta da değil. Bu komisyon görevleri dahil. Bakıyorsunuz ki hiç ilgisiz, ana bilim dalı ile ilgisi olmayan komisyonda da çalışmak zorunda kalıyorsunuz. Halbuki keşke uzmanlık alanına göre bir iş bölümü olsa daha verimli bir yapı otaya çıkar. Bunu biliyoruz sadece (DG Kodu: 4).

Hayır hiç, hiç öyle bir şey yok. Yani vitrindir genellikle ya bilim insanları. Hele popülerse. Davet edildiği siyasi parti ne olursa olsun genellikle vitrindir o. Dolayısıyla onların emeği birikimini doğru değerlendirmek gibi bir şey olmaz çünkü reel siyaset açıkçası kitleleri sürüklemeyi gerektirir. Şimdi bu konularda mesela siz anayasa çalışıyorsanız hukukçuysanız, iktisatçıysanız plan bütçe komisyonlarında ya da anayasa komisyonlarında ya da insan hakları gibi bir takım spesifik konularda çalışan komisyonlarda az çok katkınız, etkiniz mutlaka olur ama yani bunların dışında teknik adam mühendisin olsa olsa icracı şeylerde bir miktar katkısı olabilir. Yani komisyon çalışmalarında genellikle yani bir yasa tasarısı hazırlarken, bir önerge hazırlarken o aşamada. Yoksa parlamentoda yasanın çıkması doğrudan doğruya iktidarın, hükümetin gücüne bağlı. Dolayısıyla siz istediğiniz kadar bilimsel evrensel doğrulardan bahsedin o kolay kolay hiçbir şeye girmez (DG Kodu: 33).

Yani mecliste çok fazla böyle bir kaygı maalesef yok. Zaten işte o siyasetin bilime bakışında ki yetersizlik belki bu. Daha fazla olmalı ama ya siz bilim insanısınız bu işi daha iyi yaparsınız diyen çünkü Türkiye'de siyasetçi liderler her şeyi çok iyi bildikleri için (gülerek) milletvekilleri, akademisyen milletvekillerinden çok fazla da yararlanma gibi bir kaygıları yok. Ha yani komisyonlarda görev alıyorsunuz tek o. Komisyonlarda bilimsel birikiminizle katkıda bulunuyorsunuz ama mecliste bu imkanlar yani çok da yeterince verilmiyor. O kadar da çok dikkate alınmıyor (DG Kodu: 34).

Tabii araştırma gerektiren birlikte yaşamayla ilgili insanlığın birikimi ve tecrübesinin bulunması gereken bütün alanlarda akademisyen milletvekilleri daha fazla katkıda bulunabilirler. Kaynaklara daha çabuk ulaşabilirler kendi bilgileri bu konuda daha fazladır ama böyle bir şey yok çünkü öncelik ve hedef doğruyu yapmadan ziyade o anda kamuoyunda oluşan duruma göre bir karar almadır. Yani idam cezasını kaldıran son şeyde buğun mevcut sayın cumhurbaşkanının bulunduğu iktidar kaldırırken dünya kadar güzel gerekçeler uydurup söylediler. Bugün geri çıkarma tekrar konusunda gene güzel gerekçeler söylüyorlar o zaman itiraz edenler kaldırılmasına bugün idam cezasının getirilmesine itiraz ediyorlar. Yani bir işin doğrusunu bulma gibi amaç çaba olmadığı için fiili isleyişte çok ta fazla bir imkan sunulduğu söylenemez (DG Kodu: 35).

Hayır, sunulmuyor bütün akademisyen arkadaşlarımızın uzmanlık alanları var. Genelde komisyonlarda bu uzmanlık alanlarına göre bir dağıtım yapılıyor ama meclisin çalışma sisteminde çok da fazla uzmanlara ihtiyaç yok çünkü yasal düzenlemeler bürokratlar tarafından yapılıyor sadece milletvekilleri bu hazırlanmış olan bu yasaları savunma haklarını kullanıyorlar. Çokta fazla değiştirme, ekleme şansları da bulunmamakadır. İnşallah 16 Nisan'dan sonra milletvekillerinin uzmanlığının daha önemli olacağı kanısını taşıyoruz (DG Kodu: 45).

Yeterince sunulmuyor dediğim gibi herkes branşıyla ilgili kendi alanında katkı sağlayabilir. Onun dışında fazla katkı zaten olmaz. (DG Kodu: 46).

Şimdi akademisyen milletvekilleri bir defa komisyonlarda kendi alanlarıyla ilgili komisyonlara geçerler. Bu imkân vardır. Mesela tıp doktoru sağlık komisyonuna geçer, uluslararası ilişkiler uzmanı, akademisyen, dış ilişkiler komisyonuna geçer. Bizim gibi eğitim bilimciler Milli Eğitim komisyonuna geçer, tarım alanında kendisini yetiştirmiş ziraat mühendisi tarım komisyonu alanına geçer bu var. Ancak partilerin bir zaafı var. Partiler bu manada insan kaynaklarından yani milletvekillerinden yeteri derecede yararlanıyor mu? sorusuna ben tam evet diyemiyorum. Bütün partiler için söylüyorum. Partiler millet vekillerini partinin genel merkez yönetimleri bütün millet vekillerini herkesin kendi alanında çalışmasını sağlayabiliyor mu? tam evet diyemiyorum. Parti yönetimleri dar bir çerçevede çalışırlar genelde. Çok değerli bilim insanları vardır. Çok değerli insanlar vardır, onlar öyle işte kendilerine kendi seçmeniyle iliyle, ilçesiyle meşgul olur. İşte onların işlerini takip eder bürokraside ya da meclis toplantılarına katılır. Mesela ben bir millet vekilinden son toplantıda şunu dinlemiştim ki düzeyli bir milletvekiliydi. Ben buraya gelirken çok hizmet edebileceğimi düşündüm ancak benden gerektiği gibi yararlanılamadı. Öyle gidiyorum. Bu hükümetler içinde geçerli, partiler içinde geçerli. Eğer partiler millet vekillerini bilgileri, deneyimleri doğrultusunda aktif harekete geçirseler onların o yönlerinden yararlansalar, partilerde, hükümetlerde bunun on katı daha ileri giderler. Yani var olan cevherleri kullanmıyorlar (DG Kodu: 47).

Meclis çalışmalarına yani danışman olarak katılanların bile yeterince yararlı olamadıkları kanaatindeyim çünkü danışman olarak çalışan pek çok arkadaştan hazırladıkları raporların pek de kullanılmadığı, verdikleri emeklerin bir yer de

kitap raflarında kaldığı şeklinde eleştirilere tanık oldum. Açıkçası söz konusu imkân ben baştan söyledim olanaklar verilse diye yeterince sunulmuyor tabii (DG Kodu: 53).

Sunulmuyor yeterince. Komisyonlarda, az mutfaklarda çalışmaları gerekiyor. Tabi bilgi alanlarında. Alt komisyonlarda çalışmaları gerekiyor. Ama TBMM bunu yeteri kadar yapmıyor, değerlendirmiyor (DG Kodu: 27).

Sunulmuyordu, itiraf edeyim aslında, övünmek gibi saymazsan, ben kendim yaratmaya çalıştım, öyle bir ortamı. Nasıl yani? O bilgi grubunu kurarak, yürüterek olsun, komisyon çalışmaları olsun, böylece kimse bana gel de şunu yap demedi. Ben arkadaşlarımı ikna ederek, o çalışmaları başlattım (DG Kodu: 54).

Her çalışmada olabilir aslında ama hayır yok öyle bir şey yok çalışmama üzerine çok ciddi şeyler yapılıyor milletvekillerine de. Ben burayı şu anda parlamentoyu üzüntüyle seyrediyorum. Dünyanın en büyük restoranı ve çalışmama üzerine planlanmış bir yapı çalıştırılmaması içinde her şey yapılıyor (DG Kodu: 62).

Hayır yani kesinlikle öyle bir imkân söz konusu değil. Yani bırakın bunu ben bir akademisyen vekil olarak Bingöl üniversitesini ziyaret etmek istedim. Kapısına robocop polis koydular. Beni içeri almadılar. Seçildiğim memlekette neredeyse 7 Haziran seçimlerinde 54.000 oyla seçildim. Akademisyenim. Bingöl'lüyüm. Bingöl üniversitesini ziyarete gidiyorum. Polis zoruyla beni okula sokmadılar. Bu dışarıda olan. İçeride olansa TBMM 'de ne tür çalışmalara katılması yararlı olabilir? İktidar partisi zaten hiç kimseyi hiçbir çalışmaya katmıyor çünkü çoğunluk onlarda olduğu için siz gidip ne söylerseniz söyleyin en nihayetinde kararlar hükümetin direktifiyle, Cumhurbaşkanının direktifiyle alınıyor. Dolayısıyla öyle yapacağınız herhangi bir çalışma alanı yok yani (DG Kodu: 28).

Yok parti yönetimlerinin daha çok belirlediği minvalde çalışmalar yürütürler. Kendi uzmanlık alanları üzerinden görev almaları belki ihtisas komisyonlarında olabilir. Kaldı ki bugün meclisin bile çok edilgenleştirildiği bir süreci yaşıyoruz. Bilim nosyonuyla parlamentoda uzmanlık alanı üzerinden katkı sunan bilim insanı siyasetçilerin sayısı çok çok azdır(DG Kodu: 10).

Bazı katılımcılar ise siyasete girmiş bir akademisyen milletvekili olarak aktif siyaset hayatının getirdiği yoğunluk nedeniyle bunu oldukça zor olduğu, bu katkının daha fazla olması beklenirken kısıtlı kaldığını belirtmişlerdir.

Şimdi bilhassa. Günlük olaylar siyasette içinden çıktığınız topluma karşı sorumluluklar çok fazla olduğu için Türkiye de çok fazla sorun olduğu için, günlük olaylar, kişisel olaylar, bölgesel olaylar çok yoğun meşgul olduğumuz için siyasette bunların sorunlarını çözmek ile ilgili çabanız çok fazla olduğu için, daha çok bilimsel çalışmalara burada mecliste fazla katkımız olamıyor. Dolayısıyla siz kendi alanınızda ki, bilimsel gelişmeleri de çok iyi takip edemiyorsunuz. Bir

koşuşturma içinde geçiyor. Dolayısıyla bilimin ve bilim adamının, siyasette, şey kendi bilimden uzaklaştığını, bilimsel, ya bilimden uzaklaştığını görüyorsunuz. Yani istemeden de olsa bilimden çok yararlanamıyor. Bilim adamı da yararlanamıyor. Biraz kopuyor. Dolayısıyla böyle bir siyasetin şeyi var, yoğunluğu var. Siyasetin yorgunluğu var. Bu yorgunluk içerisinde bilim adamı da maalesef bilim adamı da o iklime uyuyor. Yani o yorgunluğa kaptırıyor kendisini (DG Kodu: 7).

Maalesef bu imkânı yeterince biz kendimiz oluşturamıyoruz. İmkânı kimse kimseye vermez. Siz kendiniz oluşturacaksınız ancak bilim insanlarının başta kanun kalitesi açısından kanunların yapılışında katkıları olmalıdır. Ayrıca toplumun rehabilite edilmesi yani kutuplaşmanın önlenmesi açısından bilim insanı politikacıların daha fazla gayret göstermeleri ve üsluplarıyla topluma yön vermeleri gibi bir görevleri vardır (DG Kodu: 38).

4.11. Anayasada Bilimle İlgili Maddelere İlişkin Bulgular

Akademisyen milletvekillerinin anayasada bilimle ilgili maddeleri büyük çoğunluğunun bildiği, bu maddelerin yeterli olup olmamasından ziyade bilimin maddelerle çizilen bir çerçeve metne pek ihtiyacı olmadığı dile getirilmiştir. Bazı katılımcılar anayasada bilim ile ilgili maddelerin teoride kaldığını pratikte bunların yasal düzenlemeler kadar uygulayıcılar tarafından içselleştirilmediği ve özümsenmediği ifade edilmiştir.

Bu soru yanlış yanlış böyle sormamanız gerek. Yani bilim adamına soruyorsunuz. Böyle sormamanız gerek. Yani biliyor musunuz? diye bir bilim adamına soruyorsunuz, bu bu şekilde sormamanız gerekir. Anayasada 27. madde, bilim ve sanat hürriyeti. 42. maddenin 3. fıkrasında eğitimin, öğretimin, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre yapılacağı yazılıdır. 58. maddenin 1. Fıkrasında, Atatürk'ün gösterdiği hedefin doğrultusunda gençlerin müspet ilimin ışığında yetiştirileceği yazılıdır. 130. maddenin 1. fıkrası ve 131. maddesinde Yüksek öğretim kurumları, bilimsel araştırma, yüksek öğretim ve üst kuruluşları bunlarla ilgili, bunlarda bilimle ilgilidir. 134. madde Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu olarak anayasada yer almaktadır. İngiltere'de yazılı bir anayasa yok ama dünyanın belki en mükemmel işleyen demokrasisi çünkü kurallar var ve o kurallarda geleneklerle yüzyıllar boyunca aynı şekilde uygulamadan doğan geleneklerle oluşmuş (DG Kodu: 44).

Pek yeterli olduğunu düşünmüyorum açıkçası ama bir şeyin anayasada yazılmış olması zaten çok fazla bir anlam taşımıyor önemli olan hayata nasıl geçiriliyor (DG Kodu: 17).

Yani kâğıt üstünde yeterli ama yaşam pratiği 0 hanesini biraz oynatabilir (DG Kodu: 19).

Şimdi anayasa da ki maddeler yeterli fakat bunların günümüze doğru değişiminde bazı şeyler yapıldı mesela son zamanlarda rektör atamalarında tekrar cumhurbaşkanına yetkiler verildi. Bence öğretim üyelerinin de belli ölçüde söz sahibi olmaları mesela diyelim ki dekan seçiminde rektör seçiminde kendi yöneticilerini seçmede üniversiteye belli ölçüler içerisinde daha evvel tanınmış hakların devam etmesinde yarar görüyorum. Bunlar kaldırıldı su anda. Sayın Cumhurbaşkanı rektörleri atayabiliyor. Bu tabi o bir camia olarak düşündüğünüz zaman üniversite öğretim üyelerinin o konuda hiçbir fikri alınmamış oluyor. Bu aslında çok yanlış yerlere götürebilir. Gerçi eski dönemde de oldu. Yani daha az oy almasına rağmen YÖK tarafından ilk üçe konulan arkasından da yine en aşağılarda affedersiniz. İşte olağan üstü halle yapılan değişiklikler var ya onun tekrar düzeltilmesi lazım bana sorarsanız. Aksi takdirde nitekim birçok öğretim üyesi sebep ne olursa olsun görevden alınmamalı. Görevden alınan öğretim elemanları var şimdi onların hakları ne kadar iade edilecek bilmiyorum. Ama normal olan anayasamızda sadece öğretim üyelerini sadece görevlerinden üniversiteler, o kuruluşlar görevlerinden alabilirler belli prosedürleri var yolları var vs. Şu kadar öğretim üyesinin işine son verildi gibi bir durum üniversite için istenmeyen, olmayacak bir olaydır. O tartışmalar oluyor. En azından mevcut anayasanın hükümleri ve ona dair kimi hükümleri olağan üstü hali bir tarafa bırakıp uygulanırsa bu öğretim üyelerinin akademik hürriyeti ve teminatı için yeterlidir. Ama o sistem tekrar uygulanmalıdır. Olağan üstü hal uygulamalarını uygun ve paralel bulmuyorum (DG Kodu: 42).

Anayasada birçok madde var bilimle ilgili mesela 27. maddeye göre herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme, öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Ondan sonra yine 42. madde eğitim ve öğretimin çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre yapılacağını, yani burada ki çağdaş kelimesi derin bir kelime Türkiye'de maalesef rahatsızlık veyahut ideolojik muhtevalı olan kelimelerden bir tanesi çağdaş hatta tercüme ettiğiniz zaman yabancı dile nasıl tercüme edeceğinizi o kelimeyi kullananlar dahi çok kullananlar ideolojik hale getirenler dahi çağdaş "contemporary" ama değil işte. İşte bazı arkadaşlar çağı 1980'li yıllarda 90'lı yıllarda dedim ki yani Kongo'daki dansa çağdaş bir dans yani siz bunu batı manasında kullanıyorsunuz o zaman doğru dürüst kullanalım. Adını koyalım. Burada çağdaş "contemporary" manasında yani burada bilim ile eğitimde en yüksek ülke olanlar arasındaki seviyeyi biz taklit etmek istiyorsak yahut ulaşmak istiyorsak bu mana elbette doğrudur ve buna ilave edilecek bir şey yok mesela anayasanın YÖK ile ilgili 130. maddesi üniversitelerde öğretim üyeleri ve yardımcılar serbestçe her türlü bilimsel araştırmada bulunabileceğini belirtir. Ayrıca bu madde devlet tarafından kurulacak üniversitenin bilimsel özerkliğe sahip olarak kurulacağını belirtir (DG Kodu: 43).

Anayasa da bilimle ilgili maddeleri biliyorum ama o maddeler tamamen bir sözden ibaret. Ama hiç uygulama alanı ve uygulama marjı çok düşük düzeylerde (DG Kodu: 36).

Anayasada bilimle ilgili maddeleri biliyorum çünkü zaman zaman bilimle ilgili anayasalar genel kurula geldiğinde işte bunun anayasayla olan ilişkileri boyutunda itirazlarımız oluyor değerlendirmelerimiz oluyor şimdi ben genelde bu tür yasalar ile ilgili değerlendirmem şu aslında özellikle bilimsel konularla alakalı ben bunların yasa meselesinden daha çok bir zihniyet meselesi olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 16).

Biliyorum ama yeterli mi? Yeterli. Yetersizden ziyade anayasa bilimle ilgili maddeleri düzenlenmesi gereken bir yer değil. Anayasa başka bir mekân. Anayasa bir toplumu oluşturan bireylerin beraber var olmasını sağlayan bir ortak sözleşme metni olması gerekir. Yoksa bilim ilgili faaliyetlerin başka birtakım mekanlarda düzenlenmesi gerekir. Fazla bile. Yani bu kadar madde gereksiz hatta (DG Kodu: 20).

Yetersiz. Anayasa'da yazan her şey pratikte biliyorsunuz karşılık bulmuyor. En basit bunu sık sık söylerler. Anayasa'da basın hürdür, sansür edilemez yazar. Orada öyle yazıyor. Ama uygulamaya baktığınız zaman, basın hür değildir. Basın sansür ediliyor. Yani kâğıtta yazanla, anayasada yazanla, karşılığı söz konusu değildir (DG Kodu: 6).

Yeterli değil. Şu andaki anayasayı konuşuyoruz değil mi? Kesinlikle yeterli değildir. Değişmesi lazımdır. Çünkü darbe anayasası. Zaten birçok maddesi de değiştirildi. Değiştirilmeye de devam ediyor ama yeniden sıfırdan bir anayasa yapılması için tüm partiler mutabık olmalarına rağmen bir adım atılamıyor maalesef çünkü herkesin hitap ettiği bir kesim var. Halkta bunu görüyor ve ona göre sandıkta tercihini yapıyor (DG Kodu: 46).

Biliyorum ama ben anayasaların bu kadar detay içermesi gerektiğini düşünmüyorum. Yani anayasalar toplumun genel çerçevesini çizen genel mutabakat metinleridir. Yani anayasalarda bu kadar detaylı… Mesela YÖK meselesinin anayasada yer almasının ben gereksiz olduğunu düşünürüm (DG Kodu: 26).

Çok genel maddeler anayasadaki bilim maddelerini biliyorum hani desteklenmesi onun öncelikli olması gibi ama bana anayasalar zaten çerçevedir onun içini dolduracak olan siyasi iktidarlardır (DG Kodu: 63).

Şimdi bakın Anayasalar burada krallara koymanın çok bir ehemmiyeti yok. Şimdi iki anayasa örneği vereyim. Biz sürekli anayasa anayasa konuşuyoruz, değiştiriyoruz, dönüştürüyoruz maddeleri falan tekrar yazıyoruz. Ama İngiltere'nin yazılı bir Anayasası yok. Çok köklü bir demokratik sistemdir. Taa *Magna Carta*, 1215, geldiğimiz nokta 2017, 800 yıllık bir geçmişi olan bir demokrasi kültürün de yazılı bir anayasa yok. Ama bir anayasa algılama, kurallı rejimdir. Demokrasiyi biz tanımlarken, benim farklı bir tanımım vardır. Kurallı yaşama rejimidir. Kuralları iyi bildikten sonra, yazılı bir anayasa olması da çok fazla bağlayıcı değil. Ama biz de yazılı olmasına rağmen, en tepede ki anayasayı çok rahat bir şekilde askıya alıp, diyor ki "fiili durum olduğu için anayasa bana uysun" Bazen anayasayı kendine uydurma modellerine doğru gidiyoruz. Niye?

Geçekten o yasayı uygulayacak insan modelini geliştirmek lazım. Bu da neyle olur bilimle düşünce ile olur. Eğitim ile olur. Demokrasiyi iliklerimize kadar hissetmek ile olur (DG Kodu: 4).

4.12. Akademisyenler ve İdeolojiye Dair Bulgular

Katılımcıların büyük bir bölümü bir karar aşamasında kaldıklarında siyasal parti ideolojisine değil, bilime, doğru, gerçek, hakikat gibi farklı ifadelerle bilime sadık kalmayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir.

Bilime sadakat daha önemli olurdu (DG Kodu: 5).

Benim için önemli olan tabii bilime sadakat olurdu (DG Kodu: 53).

Benim için bilime. Çükü birçok defa anlattığım tarz analizi partide ki arkadaşlarım ya anlayamamış yahut da hayır biz öyle düşünmüyoruz, demişlerdir. Ama ben demişimdir bak şu şu şu verilere göre ben bunun doğru olduğuna inanıyorum. Gereğinde ayrı durma cesaretini gösterdim. Demek ki bilimi esas alıyorum (DG Kodu: 56).

Bilime sadakat tabii. Bunu biraz somutlaştıralım. Bilim dünya dönüyor diyor, ama parti ideolojisi hayır sabit bir dünya anlayışı dayatıyor ise, burada bilime sadakat tabii. Bilim objektif kriterler kullanır (DG Kodu: 4).

Önceliğimiz tabii bilim noktasında doğru olanı ifade etmek. Bilimin gerekliliklerini söylemek olur her zaman böyle olmuştur (DG Kodu: 9).

Bilime sadakat. Eğer zaten benim partim bilimin ilkelerine ters düşmüşse o partide kalmayı hiç düşünmem bile (DG Kodu: 10).

Bilimsel gerçeklik her zaman önemli (DG Kodu: 13).

Çok zor bir soru bu. Herhalde bilim daha önde olurdu. Parti içindeki bütün tartışmalarda bilimin bu konudaki gerekliğini savunurdum. Ama gene de parti disiplinin de dışına çıkmamayı da düşünürdüm tabii. Ama bir numaraya daima bilimi koymam daha doğru olurdu. Parti içinde görüşümü bildirirdim. Hiç şeysiz (Şüphesiz anlamında). O zaman bilim adamlığının gereğini yapmamış olursunuz zaten! (DG Kodu: 31).

Kesinlikle bilime sadakat olur. Hiç şaşmaz. Hiç düşünmem bile (DG Kodu: 48).

Bilim daha önemli (DG Kodu: 36).

Tabi ki bilime sadakat önemli. Kendi milletvekilliği dönemimde de bunu da ben büyük bir miktarda da uyguladım. Dolayısıyla tabi o dengeyi tutturmak önemli ama parti ideolojisi zaten bilime, bilimden yararlanarak amacına ulaşmalı. Bilim

dışı bir parti ideolojisi ülkeye de hayır getirmez. Partisine de hayır getirmez (DG Kodu: 34).

Evet soru varsayım üzerine inşa edilmiş efendim kurgulanmış, bir soru. Bana göre parti ideolojisi bilime uymuyorsa, parti ideolojisini, bilime uydurmak lazım. Bilimi, parti ideolojisine uydurmak, siyaseti kötü kullanmak demektir. Öz olarak söylüyorum bunu. Yani bundan çıkaracağınız benim şahsım, düşüncem ile ilgili olarak, Bir şey parti ideolojisine uyar ama bilime uymazsa ben hiçbir zaman parti ideolojisinin gereğini değil, bilimin gereğine doğru yönelirim. Bunda da taviz verilmesini tahammül etmem, karşı çıkarım (DG Kodu: 51).

Benim için bilimsel doğrular önemlidir. Bu sayıyı, parti içindeki bu sayıyı arttırmaya çalışıyoruz. Bu% 51'in üstüne çıkarsa o parti çok daha doğru yönetilir ve millete hizmet yolunda çok daha başarılı görevler yapar (DG Kodu: 65).

Katılımcıların önemli bir kısmı ise üyesi bulundukları partinin bilimle çakışmasının söz konusu olmadığını bu ikisini çakıştırmadan dengede tutmanın çok daha doğru olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Aslında iyi düşünen bir insan için, o seçim olmaz. Yani o, tercihe bilimsel bir katkıda bulunur. Eğer elinizdeki bilgi, bilimsel veriler size bir şey gösteriyor ise siz zaten o uyarıyı yaparsınız. Ya o tercihe zorlanmazsınız kolay kolay. Ama şimdi hem siyasete çok amatörce yaklaşırsanız hem bilime çok amatörce yaklaşırsanız, ne bileyim birisinden okuduğunuz bir makaleyi tek doğru gibi görüp, bu tamamen yanlış, ben buna karşı çıkıyorum derseniz olmaz. Zaten yani bir kere daha Weber'e dönelim, normatif dünya ile bilim dünyası arasında da çok fark var, çok büyük fark var. Bilim bir kere böyle bizde ki kullanım şekli ile araçsal (DG Kodu: 3).

Benim partim zaten biliyorsunuz ideolojisi bilime sadakatle oturuyor. Bir kere cumhuriyet halk partisinin altı oku var. Oklardan bir tanesi inkılapçılık. En alttaki ok bütün her şey onun üzerine kurulmuştur. Diğer 5 ok onun üzerine kurulmuştur. Biliminde temeli zaten bu devrimcilik ilericilik aydınlanma araştırma yani benim siyasi ideolojim ve bilim çok örtüştüğü için böyle bir tercih yapmak zorunda kalmayacağım (DG Kodu: 62).

Bunların ikisi de önemli dediğim gibi ben Cumhuriyet Halk partisinde hiçbir zaman bilimle bağdaşmayan bir politika, yanlışlık görmedim. Örneğin bu son getirilen anayasa değişikliğinde yani bizim mantığımız neyi anlar veya ülkelerin gelişmişlik standartlarına baktığınızda demokrasinin çok nemli olduğunu biliyoruz. Demokrasi için nasıl bir rejim lazım parlamenter demokrasi lazım peki Adalet ve Kalkınma Partisi nasıl bir rejim taslağı getirdi? anayasa değişiklik taslağı getirdi? Tek adam rejimi. Şimdi bilim adamı olarak ta bunu söylüyoruz. Partimizde bunu söylüyor. Hiçbir zaman dediğim gibi çelişmedi ama çelişmiş olsa bilimin gerçeklerini kullanarak partimin politikalarında etkin olmaya çalışırım.

Yani önce parti, sonra bilim olmaz. Önce gerçekler, önce reel gerçekler, Türkiye'nin gerçekleri, sonra partinin gerçekleri (DG Kodu: 25).

Parti ideolojisi ve bilime sadakat bu bizim için çok kolay bir konu çünkü parti ideolojisi ve bilime sadakat her zaman örtüşür bizde yani çünkü bizim felsefemiz hayatta hakiki mürşit yol gösterici ilimdir fendir. Böyle olunca da bizim parti CHP de parti ideolojisi ile bilim hiçbir zaman çelişmez ayrıca bizim bir diğer felsefemiz bilimle gidilmeyen yolun sonu karanlıktır. Bizim bilimle ilgili hiçbir tercih yapma durumumuz olmaz. Bu soru bize uygun değil bizde yaşanmaz ama mesela iktidar partisi gibi ya da mesela muhafazakâr partide vardır mesela şimdi evrim teorisinde tamda böyledir yani parti ideolojisi evrim teorisine inanmaz ama sen inanırsan eğer ne olacak sen hangisini söyleyeceksin orada bir çelişki olabilir illaki sıkıntı olursa ben bilimi tercih ederim. Bilimin yolundan ayrılmam illaki bilim söylediği ile partinin söylediği yine de olmaz ama çeliştiğini varsayarsak ben bilimin tarafında olurum (DG Kodu: 24).

Öncelikli olarak ikisini birleştirmeye çalışırdım yani genel şeyi birleştiremezsem bilime ağırlık verirdim öncelikle birleştirmeye çalışırdım partimizin siyasetinde o bilime uyarlamaya çalışırdım (DG Kodu: 63).

Bu çok tartışmalı bir konudur. Çok güzel bir soru. Böyle bir durum ancak ve ancak bir tartışmaya yöneltmelidir. Derhal birisine angaje olmak değil. Açık bir görüşme ve baştan niyetle karar vermeden hakikaten ne yapmalı diye yaklaşan bir anlayışla ciddi bir tartışma gerektiren bir konu. Parti disiplini olmalı ama bu baştan konulmuş bir katı kurala itaat gibi bir parti disiplini değildir. Tartışma sonucunda bir ortak anlaşmaya vardıktan sonra en azından kamuoyu önünde o ortak anlaşma dışında konuşmamaktır parti disiplini ve olmalıdır (DG Kodu: 41).

Şimdi benim üyesi olduğum milletvekili, bakan olduğum Demokratik Sol Parti belki bilime en çok önem veren partilerden biridir. Yani o konuda bilimi rehber olarak kabul eden bir ideolojiye sahipti. Ama bilimsel dürüstlük ki, ben onu hep doğruyu bulmak ve doğruyu yapmak, gerçeği söylemek, onun dışına çıkmamak o bakımdan sanıyorum ben parti içinde herhangi bir konu da görüş ayrılığına düşsem, benim görüşüme uymayan bir durum çıksa, arkadaşlarımı ikna etmeye çalışırım. Ama söylediğim bu siyaset özellikle bir uzlaşma işidir. Sonun da bir noktada uzlaşabiliyorsunuz. Özellikle koalisyonlar da yüzde yüz sizin dediğiniz olmuyor. Ama bir nokta uzlaşıyorsunuz. Eğer hiç kabul edemeyeceğiniz bir şey olursa, o zamanda ben sanıyorum dürüstlük şunu gerektirir, ben yokum, onu bırakmanız gerekir. İlla yapılmak isteniliyorsa ve siz etkili olamıyorsanız o zaman orada yeriniz yok. Ama böyle bir durum ile karşılaşmadım, bugüne kadar (DG Kodu: 44).

Ya bu soruyu böyle sormak doğru değil. Yani parti de yönetmek için önemli yani ülke yönetimidir bu partiden çok. Partiden kasıt ülke yönetiminde söz sahibi olmaktır. Bilim de Türkiye yönetimi kadar önemli. Öbürü de önemlidir. Dolayısıyla ikisini bir götürmek lazım. (DG Kodu: 40).

Partiye sadakat bilimle çatışmaz ki. Yani siyasal partiler bilime aykırı olan bir yaptırım içine girmezler (DG Kodu: 55).

Benim ideolojim, bilim ve parti açısından aynı olduğu için mensubu olduğum siyasi partinin de bu noktadaki bakış açısında bir farklılık olmadığı için, böyle bir de seçenekle karşı karşıya kalacağımı düşünmüyorum (DG Kodu: 58).

İşte zor işlerden birisidir bu bir tarafta kendi vicdanınızla bir tarafta da parti disiplini siyasette de parti disiplini diye bir şey vardır eğer bir parti çatısı altındaysanız kendi başınıza buyruk hareket edemezsiniz çünkü o partinin prensiplerini benimseyerek kabullenerek o partiye girmiş oluyorsunuz bu da bilim insanını zaman zaman sıkıntıya sokan bir husustur zaman zaman iş dünyasında bir takım çatışmalara vesile olan zor bir durumdur ben bazı konularda vicdanımla hareket ettiğimi biliyorum bu kısım oylamalarda (DG Kodu: 59).

Benim için doğrusu ülke menfaati birinci derecede etkili olur. Bazen kamuoyunda bir konu tartışılır iken bu bilime ters veya başka birtakım kriterlere ters diye bir algı oluşabiliyor ama doğrusu bu konuda karar verebilmek için de durduğunuz yer çok önemli. Bakış açınız çok önemli. Eğer ters yerden olaya bakıyorsanız o zaman sizin o konu hakkında görüşünüz farklı olabilir. Eğer doğru açıdan bakıyorsanız şayet o zaman durum çok daha farklı olabilir. Bazen hakikatlerin kamuoyunda tam anlamıyla anlaşılmadığı ya da anlatılamadığı bazen algı operasyonu yapıldığını görüyoruz. Elbette ki bir parti, siyasette partiler var partilerle birlikte hareket ediyorsunuz. Partilerinde ilkeleri var. Disiplini var. O ilkelere ve parti disiplinine uymak gerekmekte eğer bunlarında zaten bu uyumu sağlayamıyor iseniz istifa edip bağımsız hale gelinebilir ama bağımsız bir milletvekilinin de yapacağı hiçbir şey yoktur. Dolayısıyla hangi partiden seçilmiş ise bir milletvekilinin kendi partisi içerisinde doğruları söylemesi gerekmektedir. Yani biz de kendi iç mekanizmamızda zaten çeşitli aşamalarda toplantılar yapılır. O toplantılarda herkes kendi görüşünü gayet açık bir şekilde söyler ama dediğim gibi parti bir konuda karar almış ise o zaman çıkıp artık çıkıp bunu tartışmak onu eleştirmek vs. parti ilkeleri ve disiplini açısından da hoş bir görüntü olmaz. Böyle bir durumda eğer herhangi bir milletvekili partisiyle ters düşmüşse, işte partisinin vermiş olduğu karar içine sinmemişse o zaman istifa mekanizmasını kullanarak görevini yerine getirmesini ben çok daha doğru olacağını düşünüyorum ama çıkıp hem parti de kalarak ondan sonra partiyi ileri geri şekilde eleştirmenin de çok ahlaki olmadığını düşünüyorum (DG Kodu: 30).

Bazı katılımcılar siyasetin hassas dengeleri içinde bazen böyle ciddi karar aşamalarında kaldıklarını ve verdikleri kararın kendilerinin partiden soyutlanmasına, yalnız kalmalarına veya daha az önem arz eden bir göreve atanmalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan doğru bildiği şeyi yapmanın, söylemenin, bilime sadakatin ayrı durma cesaretini göstermek olduğu ve sonucunda ise bir bedel ödemeye hazır olmak gerektiğini aktarmışlardır.

Biraz önce söylediğim konu. Bunu parti ideolojisi olarak ta, parti disiplini olarak ta alabiliriz. Parti ideolojisi olarak ters düşen bir şey varsa o partide pek fazla işiniz yok demektir. İdeoloji önemli çünkü partide. O partinin ideolojisine ters düşmüşseniz orada ciddi bir sorun var demektir. Bilime sadakat yani bunu çok da bilime sadakat olarak görmemek lazım. Ben size daha tipik bir kendi yaşamımdan örnek vereyim. Ben Çalışma Bakanlığı yaparken bizim partimizin ideolojisi doğrultusunda nereden buldun mali milat diye bir kanun çıkardık işte. Hesap verilebilirliği ön plana çıkaran bir kanundu bu ve maliyenin herkese nereden buldun sorusunu sorabildiği bu bizim ideolojimizdi. Fakat politik dengeler özellikle seçim kampanyası sırasında öyle değişti ki baskı grupları müthiş karşı çıktılar ve başbakan eğer bunu kaldırırsan Maliye bakanı olarak devam et dedi. Kaldırmayacaksan başka bakanlık düşüneceğim dedi. Kendimi Orman Bakanlığında buldum(gülerek). Yani bazen kendi bilimsel doğrunuz ön plana çıkabiliyor. O da sizin pozisyonunuzu politikada etkileyebiliyor (DG Kodu: 21).

Bizce öncelikli olan şu anda benim yaptığımdır. Parlamento dışı kalmaktır (DG Kodu: 1).

Ben tercihimi yaptım. Ben tercihimi bilimden ve bilime sadakatten ve ahlaka sadakatten yana yaptım. Yapardım demiyorum dikkat edin yaptım diyorum. Ben hem başbakanlık müsteşarı iken hem çalışma bakanı iken hem milli eğitim bakanı iken burada daha fazla görev yapayım düşüncesine asla kapılmadan, kendi partimin kendi başbakanımın kendi bakanlar kurulumun bile bazen şey yapmadığı, farklı düşündüğü alanlarda bile ben doğru bildiğimi yapmaya teşebbüs ettim he yapabildiğim kadar yaptım. Sonra onlar sonra beni zaten bana tahammül edebilecekleri kadar ettiler sonra bıraktılar (DG Kodu: 60).

Valla ben bilime sadakat demeyelim. Gerçeğe sadakat diyelim. Öyle illa da bilime sadakat diye büyük bir şey, ben bilime sadık kalacağım diye bir şey siyasetçi düşünmez gerçeğe sadakat diyelim. Aynı zamanda da gerçeğe sadık kalmak derken gerçeği çarpıtmamak, gerçeği ille kabullenmek değil tabi çünkü çok itiraz edilebilecek gerçekler var ama sadık kalmak derken bilinçli bir şekilde çarpıtmamak ve de şey vicdanlı olmak vicdanına göre hareket etmek dolayısıyla bilim ile siyaset arasında yerine vicdan ile siyaset arasında diye sorsanız bence daha anlamlı olur. Yani insanın kendi vicdanıyla siyaset arasında bazen ters şeyler olabiliyor. Yani ben mesela bunu televizyonlarda da söylediğim için hiç gene de söylemekte sakınca görmüyorum. Bu savaşlara karşı olduğum için tezkereler geldi üç dört kere işte askerlerin mesela sınır ötesine gitmesi için operasyona vs. hepsine ben "hayır" dedim. Savaşa karşı bir insan olarak ama bizim parti "evet" diyordu. Dolayısıyla yani o vicdanla ilgili bir şey bilimle ilgili değil diye düşünüyorum (DG Kodu: 52).

Yani şöyle söyleyeyim. Yani eğer siyasette çok iddialıysanız. Ben böyle ne bileyim ben önümüzdeki yirmi yıl milletvekili olarak kalacağım. Onun içinde ne yapmak gerekiyorsa da yapacağım diyorsanız tamamen o disipline ayak uyduracaksınız. Ben onun için bir daha aday olmadım. Bana göre değildi. Çünkü başını da derde soktum partinin söylemlerimle vesaire. Yani eninde sonunda ben

de partiye zarar vermek için girmemişim siyasete ama bir uyumsuzluk vardı zaman zaman. Zaman zamanda çok desteklediğim uyumlu olduğum tarafları oldu tabi. Tümüyle olumsuz anlamında söylemiyorum tabi. Zor yani kolay değil (DG Kodu: 52).

Bilime sadakat önemli olur tabii, öyle oldu da ve biz bazı gerçekler karşısında parti yönetimine karşı durmak durumunda kaldık da. Ecevit ki çok severiz biz, çok sayarız, karşı durduk ve hiç pişman değiliz. Tarihe geçti, belgelerle de sabit. Dolayısıyla da yaptığımız ilerin doğru olduğuna ilişkin insan bir şeye daha önem verir. Benden sonraki kuşaklara bir şey bırakabilir miyim acaba, diye? Şimdi benden sonra ki kuşaklara kalıcı bir şey bırakmak çok önemli. Ben şahsen bıraktığım inancındayım. Beni kimse suçlamadı şey dendi, haklı bu adam dediler falan. Ondan sonra işte dik durarak, İsrail'de de, Milli savunma komisyonunda da, gerektiğinde parti yönetiminden fırça yemeyi göze alarak, arkadaşlar ilişkileri kesti bir süre. Şimdi ilişki içinde oldukları için, herkes partinin önerisini getiriyor, koyuyor uyuşmuyor birbirine, uzlaşamıyorlar. Yahu bırakın bunları biraz vicdan lazım (DG Kodu: 49).

Katılımcıların bir bölümü siyasete girme kararının ardından önceliklerinin üyesi bulundukları siyasal partilere sadakat olduğunu bilime sadakatin onlar için daha ikinci planda kaldığını ifade etmişlerdir.

Elbette inandığımız değerler önemlidir. Parti ideolojisiyle bilim çakışmaz. Öbür türlü partide barınmak zordur (DG Kodu: 2).

Vallahi şimdi bu saatten sonra sanıyorum parti daha çok öne geçer. Artık, çünkü; o noktaya geçtik (DG Kodu: 7).

Türkiye'de ki siyaset mekanizması içerisinde, parti disiplini her şeyin önünde geliyor (DG Kodu: 8).

Parti ideolojisini tercih ederim. Bu siyasetin gereğidir yalnız. Tabi parti ideolojisini tercih ederim (DG Kodu: 12).

Parti disiplini ve grubun her şeyin ötesindedir. Öbür türlü gitsin bilim adamı akademik unvanını aldığı yerde bilim üretsin. Böyle bir şey olamaz zaten. Bilim üretmek isteyen orada üretsin (DG Kodu: 64).

Bilim dediğimiz şey artık siyasete girmiş kimsenin bilime sadakatle ilgili artık şöyle ki partinin programı ve seçim beyannamesi görüşleri parti sizin artık görüş düşüncelerinizi sınırlayan bir program vardır. Merkez karar yönetim kurulu vardır. Siz o zeminde söylersiniz artık orada bir mutabakat oluşmuşsa siz artık o çerçevede dile getirmeniz gerekiyor. Yani bize düşen görev o seviyede bilimsel olarak, fikir olarak, görüş ve düşüncelerimizi iletmektir. Takdir edersiniz ki bir siyaset alanına girmişseniz sizin düşüncenizi eyleminizi sınırlayan parti programı

vardır. Seçim beyannameniz vardır ve partinin yetkili kurullarının aldığı kararlar vardır bu kendi iç işleyişinin ne ölçüde fikir ve düşünceleri dile getirmek için uygun bir zemin oluşturduğu ayrı bir sorundur ama siz netice itibariyle bir partinin fikriyle düşüncesiyle kendinizi sınırlandırmış oluyorsunuz, o sizi bağlayıcı olur (DG Kodu: 17).

Katılımcıların bir kısmı bu sorunun "yersiz", "farazi", "zorlama" bir soru olduğunu belirterek duruma göre bilime sadakat duruma göre ise parti ideolojisine sadakatin onlar için daha önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu farazi bir soru. Ne zannediyorsun kızım? profesör, bir şey mi zannediyorsun bizi? Yani 10 para, 10'u bir para. Bugün profesörlerin kıymetini bilen mi var? Olduğun zaman anlayacaksın. Hiçbir kıymeti yok. Benim öğrenci olduğum zaman profesörlüğün bir kıymeti vardı gözümüzde ve toplumda ama bugün baktığımızda hiçbir saygınlığı yok çünkü bazı örnekler profesörlük itibarını, heybetini bozdular. Onun için kıymeti yok artık. Şimdi başka şeylerin kıymeti var artık dediğim gibi bu bir farazi soru böyle bir şeye ihtimal yok şimdi siyasi karar partiye sadakat veyahut partinin aldığı kararlara göre hareket etmek derken bir konu bir kanun teklifi geliyor evet veya hayır diyeceksiniz kabul ya da ret edeceksiniz bunun bilimle ilgisi olur mu olmaz mı bilmiyorum. Mesela ben size bir örnek vereyim Darwin teorisi ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı ders kitaplarında okutturulmamasına dönük bir karar aldı veya alacak şimdi bu karar bence bilime aykırıdır. Darwin teorisini çok iyi inceleyen detaylarıyla gelişmesini bilen biri olarak konuşmuyorum ben bilimde herhangi bir teorinin okutulması gereğine inanan bir insanım. Bu tartışma konusu bilim insanları arasında bir tartışma konusudur. 19. yüzyıldan itibaren bu tartışma konusu bugün ise biz buna hala ideolojik bir şekilde bakarsak yanlış yaparız. Onun için mesela böyle bir şey geldiği zaman ben onun okutulması tarafından oy kullanacağım tabii elbette bilim adamı olarak yani onu müdafaa ettiğim için ya da inandığım için ya da reddettiğim için değil ama bilimsel düşünmenin ve ilerlemenin bu gibi teorileri öğrenmek, öğretmek ve tartışmakla mümkün olduğu için (DG Kodu: 43).

Yani ben böyle bir soruyu biraz yersiz görüyorum. Tabi temennim parti kararlarının mümkün olduğu kadar bilimsel gerçeklerle de uyumlu olması şeklindedir (DG Kodu: 26).

Yani öyle bir çelişki genelde olmaz. Bu soru biraz fazla zorlama, üretilmiş bir soru gibi geliyor bana. Ama şu tarafı vardır. Partili, partinin kararlarına uymakla yükümlüdür ve partili olduğunu hiçbir zaman gizleyemez. Parti içinde bir hiyerarşi vardır. Ona da uymak zorundadır. Disiplin vardır yani partide. Onun için parti kararlarına uyarsınız. Şimdi milletvekili, başa dönüyoruz. Milletvekili gerçekten milletin vekili ise zaten ona ters gelen, daha doğrusu onu seçenlere ters gelen, örgütüne ters gelen şeylere evet demez ve bunu korkusuzca söyler. Gücünü halktan alır, örgütten alır. Çünkü sizden almıyor, siz ondan alıyorsunuz. Kurultay da oy veriyorsunuz, başkan olsun diye. Tersi ise bu o zaman zaten işiniz bitmiş, siz burada kuklasınız. Nasıl istiyorsa öyle oynatır sizi (DG Kodu: 37).

Bir katılımcı ise bir karar aşamasında siyasete ve bilime sadakat arasında bir tercih yapma durumunda kalsa kendi bakış açısından cumhuriyetin kuruluş değerlerine sahip çıkarak Atatürk'ün ilke ve devrimlerine bağlılığın onun için daha önemli olduğunu ve mevcut siyasi iktidarı eleştirerek aktarmıştır.

> Bilim demeyeyim de ben o soruda bilim yerine Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılığı her zaman tercih ederim. Yani o benim temel rehberim. Ben Atatürk ilke ve devrimlerinin dogma değil de günün şartlarına göre kendini yenileyen diyalektik bir anlayış olduğuna inanıyorum. Siyasette özellikle iktidar yönetiminin seçtiği insanlarda aşağılıklık ve ne bileyim yalakalık kültürünü ön planda tuttukları için ne kadar aşağılık ve ne kadar yalakaysa o kadar kolay biat ediyor. O nedenle işin orasından bakmak gerekiyor yanı adam diyor ki ne kadar assgılık ve ne kadar bana yalakalık yaparsa bana o derece biat eder ve ben bunu yanımdan ayırmam diyor. O nedenle Adalet Ve Kalkınma Partisi'lilerin kendine ait bir fikirleri olmuyor. Bu bir ideoloji olmaktan ziyade bir menfaatler topluluğu Adalet Ve Kalkınma Partisi bir parti değil Adalet Ve Kalkınma Partisi bir şirket öyle görmeniz lazım Adalet Ve Kalkınma Partisi bir şirket ve tamamen bir maddi kazan kazan üzerine kurulmuş bir şirket. Bu kazanma bittiği andan itibaren mesela ben diyelim ki 16 Nisan'da hayır çıktı, 2019'da Adalet Ve Kalkınma Partisi kaybetti 2020-2025'lerde ben Adalet Ve Kalkınma Partisi'liydim diyen kimse kalmayacaktır. Böyle bir *catch all* parti belirli bir ideolojisi bir duruşu Türkiye'deki belirli mağduriyetleri kullanarak ilerleyen ama esas olarak menzili maksutlarının hiç öyle olmadığını para kazanma kendilerini zenginleştirme ve bu zenginleşmeyi hesap vermeden yargılanmadan devam ettirebilme kültürüne göre devam ediyor işin özü bu (DG Kodu: 39).

4.13. Toplumsal Değişmede Siyasetçilerin ve Bilim İnsanlarının Etkisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların önemli bir bölümü siyasetin çok daha fazla toplumsal değişmede etkili olduğunu aktarmışlardır. Siyaset, her kurumun ve toplumun her kesimini doğrudan etkilemektedir ve bu nedenle etki alanı çok büyüktür.

> Siyaset. Siyaset daha çok şeydir bu konuda, baskın, dominant öğedir. Yani siz ne kadar çok bilimsel bu konuda görüş ortaya koyarsanız koyun. Onu uygulamaya sokacak olan siyasettir (DG Kodu: 1).

> Siyasetçiler daha güçlü konumdadır çünkü demokrasilerde siyaseti doğrudan doğruya halk yapar. Onun için daha geniş tabana dayandığı için ve uygulaması olduğu için siyaset daha güçlü konumdadır. Bilim onun destekleyicisi olabilir. Yani doğru yol gösterir ve destekleyen bir unsur olabilir (DG Kodu: 5).

Katılıyorum tabii. Her ikisi de bunların toplumsal değişimin önemli ama dünyanın her yerinde ve Türkiye'de de siyaset aldığı destek, yetkileri itibariyle toplumu etkileme gücü itibariyle daha etkili. (DG Kodu: 8).

Ben siyasetin toplumsal değişmede daha güçlü bir faktör olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 26).

Toplumsal değişimi bilimsel kurumlar sağlayamaz hiçbir zaman (gülerek) yani her zaman siyaset hem ekonomiyi bir anlamda maalesef çekip çevirir ve yönetir ve toplumsal kanaatleri şekillendirir. İşte algı yönetimi diye bilinen dolayısıyla bilim bu anlamda bilim adamlarının sesini duyurabilmesi özgürce görüşlerini yayabilecekleri bir fırsat yoksa… Nitekim Türkiye'de ki durum da budur. Yok yani öyle bilim kurumlarının öncü bir rol üstlenmesi (DG Kodu: 33).

Şimdi tabi ki siyaset daha güçlü konumda. Çünkü siyaset neticede ülke yönetiminin esasını teşkil ediyor. Dolayısıyla esasen bilimsel anlayışa aykırı davranan siyasetçiler siyasi parti neyse fazlada iflah olmazlar toplumda. Ama bunun için toplumun belli bir eğitim düzeyine getirmeniz gerekir. Onun için işte ülkenin istikbali gençler diyoruz milli eğitim sistemini çok ciddi esaslara bağlamak durumunda oluyorsunuz. Ona birinci önceliği vereceksiniz. Eğer bunu yaptığınızda takdirde toplum bilimsel düşünceye aykırı olan siyasetçinin kararlarına belli dönemlerde belki iltifat edebilir ama uzun vadede bunlar yaşayamazlar. Herhangi bir şansı yoktur (DG Kodu: 42).

Yani bilim adamı olmak bir meslektir. Siyaset bir meslek değildir. Siyaset çünkü geçici sürelerle milletin demokrasilerde, milletin tercihiyle gelmiş olduğunuz, milleti temsil makamıdır, siyaset veya siyasette aldığınız rol. O nedenle ister bilim olsun ister siyaset olsun ister daimî pozisyonunuz olsun ister geçici pozisyonunuz olsun, siz insan olarak topluma faydalı şeyler yapıyorsanız, toplum tarafından bu anlamda örnek olarak gösteriliyorsanız, algılanıyorsanız, tabii ki bu topluma doğrudan katkıdır. Ben bir mühendisim. Perspektif nedir? Tek yönden görünüş nedir? Bunları mesleğin içerisinde birebir görmüş insanlarız. Dolayısıyla siz bu binaya şu cepheden bakarsanız belki 10 tane pencere görebilirsiniz. Diğer pencereden bakarsanız belki hiç pencere göremeyebilirsiniz. Yani buradaki bakış açısı önemli. Bilim adamı topluma faydalar çok güzel sağlayabilir ama toplumu çok güzel nasıl yönlendirebilir? Topluma temas eden bir noktadaysa etkileyebilir. Mesela basın yayın araçlarıyla daha doğrusu temas ettiği insan sayısıyla ölçülüdür bu. Önce güven tesis etmesi lazım tabi. Ama siyasetçinin bu anlamda şöyle bir avantajı vardır. Bilim adamına göre siyasetçinin insanlarla temas etme oranı, yüzeyi öyle diyelim, çok daha fazladır. Dolayısıyla iyi bir siyasetçinin insanları etkileme imkânı daha fazladır. Yani ben size somut bir örnek vereyim. 15 Temmuz gecesi iyi bir bilim adamı Einstein ödülü kazanmış bir bilim adamı, insanlar sokağa çıksın demokrasisine sahip çıksın deseydi, insanlar çıkmazdı sokağa. Ama sayın Cumhurbaşkanımızın "insanlar demokrasisine sahip çıksın" demesi, toplumu nasıl etkiledi? Bunu gördünüz, müşahhas size bir örnek verdim. Yani canını kaybetme pahasına insanları, siyasetçi daha güzel ne yapabilir?

> Etkileyebilir? Tabii insanlar güvenecek. Güven duygusu olmazsa, kimseyi etkileyemezsiniz (DG Kodu: 58).

> Ben şu kadarını söyleyebilirim. Üniversitede işte profesör oldum. Dekanlık yaptım. İdari görevler yaptım. Sonrasında bürokrasi de görevler yaptım. Cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği gibi bürokrasinin ulaşabileceği en üst nokta da 7 yıl görev yaptım. Ama bu çerçevede şunu söyleyebilirim toplumu dönüştürme konusunda siyaset bürokrasinin en üst kademesinden bile daha etkili bir görevdir. Çok daha fonksiyonel olduğunu düşünüyorum. (DG Kodu: 26).

Katılımcıların önemli bir bölümü bilimin toplumsal değişmede daha fazla etkili olduğunu aktarmışlardır. Bilim, toplumun ve siyaset mekanizmasının kendisinden geleceğe dair büyük ümitler beslediği teknolojik gelişmeler ve yenilikler sağlayan önemli bir alandır.

> Bilim insanları daha güçlü olarak yönlendirir. Eminim (DG Kodu: 36).

> Bilim daha güçlü konumda. Öncü rol deyince tabi siyasetin de belirleyici bir tarafı var ama meslek olarak değil. Siyasetin kendi kuralları var geçerli olan(DG Kodu: 21).

> Bilim insanı öncüdür. Siyasetçiler birkaç kuşak sonra anlarlar. Hemen anlamazlar. Onun için Galileo'ya sonun da evet, evet dünya dönmüyor, dedirtmişlerdir. Siyasetçiler bir hayli geç takip ederler. İşlerine gelmez bazen doğru olduğunu anlasalar, bilseler bile (DG Kodu: 37).

Katılımcıların önemli bir bölümü ise her ikisinin de toplumsal değişmede çok etkili olduğunu aktarmışlardır. Bu iki alan da toplumsal değişmede birbirini destekler ve besler durumdadır. Yani katılımcılar birini seçmek doğru olmayacaktır şeklinde yanıtlamıştır.

> İkisi de önemlidir Siyaset demokratikleşme dönemince olabilir, siyaset bilimin önünü açmada öncü olabilir, siyaset kültürel bir atak yapmada önemli olabilir. Bilim benzer rol oynaya bilir, teknoloji ile *inovasyon* ile bütün toplumu tamamıyla alt üs edebilir, değiştire bilir. Yani akıcı yenilik anlamında, hepsi olabilir. İkisi de önemlidir (DG Kodu: 3).

> Yani bir defa bilim ile siyaset arasında şöyle bir ilişki kurabiliriz. Bilim topluma fikri öncülük edebilir, düşünsel öncülük edebilir. Bilimin pratik süreçlerde aktif olarak toplumu sürükleme gibi bir rolünden ziyade düşünseldir akademik bir sürükleyiciliği vardır bilimin. Siyasetin ise bunu pratize etme bu bilimsel doğrulardan istifade ederek topluma öncülük etme gibi bir rolünün olması gerekir. Doğru ilişki biçimi böyle bir yatay ilişkidir (DG Kodu: 10).

Yani ikisi tabi ortak çalışırsa en iyisi olur. Yani demin de dediğim gibi bilim ile siyaset bir ortak çalışmayı hayata geçirebilse yani siyaset bilimden yararlanarak çözüm üretebilse. Bu toplumsal değişmede çok daha etkili olur. İkisinin birbirinden alacağı, yararlanacağı büyük bir ortam söz konusu. Yani tek tek baktığınız zaman tek başına siyaset tek başına bilim çünkü bilimsel olarak ürettiğinizi siyasi bir kararla toplumsal yaşama geçiremiyorsanız zaten ürettiğiniz ortada kalır. Ya da bilimden yararlanmadan siyaset yapmaya kalkarsanız da çok gerçekçi olmaz. Dolayısıyla yani birbirinden ayrı olarak toplumun değişiminde rol alabilecekleri fikrine çok katılmıyorum. Bu ikisinin birlikte çalışarak toplumu değiştirmede öncü olmaları gerekir. Birbirinden kopuk olarak ikisi de çok fazla yararlı olamaz (DG Kodu: 34).

Ben öncelikli olarak tabii biraz yumurta tavuk söylemi gibi de görünüyor ama ben önceliği bilime veriyorum bilim alanında ilerleme olabilirse o her alanı etkiliyor ve gelişimini sağlıyor bugün gelişmiş ülkelerin hemen tümünde mutlaka bilime ayrı bir önem verildiğini görmekteyiz yani öncelik bence bilimdedir siyaset de bu hakkı teslim etmeli ettiği sürece güçlenir (DG Kodu: 63).

Evet. Her ikisi de duruma göre değişir (DG Kodu: 13).

Ben ikisini de birbirine rakip görmüyorum. İkisi bir bütünün parçaları olarak düşünüyorum. Yani bir arada olduklarında toplumu değiştiriyor yani işlemler yani şöyle ortak bir amaca hizmet ediyorlar ama işlevleri birbirinden farklı ama onları birleştirdiğinizde o ortak amacı yani toplumun refahı gerçekleştirebiliyorsunuz (DG Kodu: 16).

Bence ikisi bir arada olmalı yani dediğim gibi bilimin gerçeklerinden siyaset yararlanmalı. Bu konuda CHP'nin tüm politikaların da bilimsel gerçekler üzerine kurulan, üretim planlamasına dayalı, hükümetlere göre değişmeyen politikaları ben hep kullanırım. Mesela bakın niye bir eğitim politikası hükümetlere göre değişmemeli? Bilimsel gerçeklere dahil olmalı? Nedir? işte 6 yaşında çocuğun anlayabileceği şeyler vardır. Siz bunu 5 yaşında başlatırsanız, çocuğu oyundan alırsınız, öğretmensiniz, oyuna da ihtiyacı var. Sırf bir yıl kazanalım diye çocuğun melekelerini köreltebilirsiniz. Dolayısıyla bilim adamları ne diyorsa ya da başka bilim adamları şunu diyebilir 0-6 yaş arası çocuğun içmesi gereken süt miktarı şudur. 6-12 de budur. 70 de şudur bunları topladığınızda ülkenin süt üretimi eşittir bilimsel gerçeklere göre belirlenmeli. Bunun üzerine süt miktarı çıkıyorsa bu fazlalık ihracatla giderilmeli ama bir açık varsa bilimsel gerçeklere göre siz insanlarınızı besleyemiyorsunuz demektir. Bakın bilimle siyaset ne oluyor? Bilimsel gerçeklere göre siyaset üretilir ve böyle de olması gerekir. Bilim adamı diyorsa ki çocuğun en iyi kalem tuttuğu yaş 6'dır 7 ise 7, 8 ise 8 kocaman adam oluyor. Yani artık bilmiyorum bilim adamları karar verir. Ben bir bilim adamı olarak yaptığım bilimsel faaliyetleri, yıllardır yapmış olduğum bilimsel faaliyetleri hep partinin politikalarına yansıttım ve bununda yansıdığını görüyorum. Yani hiçbir zaman çelişki olmadı bilimsel gerçekler üzerine siyaset yapılmalı (DG Kodu: 25).

İkisi de gerekli. İkisi de öncü. Birinin diğerine bana göre üstünlüğü yok. Yani sadece sırf bilim yetmez. Sadece siyasette yetmez. İkisi birbirine destek olması lazım. Beraber gitmesi lazım. Ama bana sorarsanız keşke benim bilimde daha çok iyi fırsatlarım olsaydı, imkanlarım olsaydı, bilimde gelişseydim, bilim adamı olsaydım, yani bilmem anlatabiliyor muyum? Bilim bana göre biraz daha baskın olur. Beni yaşam koşulları Türkiye'de ki darbeler ve yetiştiğim ortamlar, hizmet alanları beni hep siyasetin içine doğru itti (DG Kodu: 7).

Yani toplumsal değişmede siyasetin rolü var, biliminde rolü var. Hangisi daha güçlü konumda? Yani ben bilimi hep rehber olarak kabul ederim. Yani siyaset yaparken dahi söylediklerinizi, yaptıklarınız bilimsel verilere uygun olmalı. O bakımdan Atatürk ün bu ünlü sözü "Hayatta en hakiki mürşit müspet ilimdir" Hayatta en gerçek yol gösterici müspet ilim, yani deneye dayalı bilimdir. O nedenle ben siyasetin de belki zaten akademik kariyerden geldiğim için, bilimsel verilere uygun olarak, onları göz önünde tutarak yapılması kanısındayım. Onların fonksiyonları ayrı, yani bilim adamı yani bilim tabiyi birçok bilimsel araştırma sonunda, pratik sonuçlar da ortaya çıkarır. Örneğin bir ilaç keşfediyorsunuz insanlar o ilacı kullanıyor. İşte hasta ise iyileşiyor. Yani bilimin verilerinden toplum yararlanıyor. Ama siyaset doğrudan doğruya zaten toplumu yönetme, yönlendirme sanatı, alanı. Bunu böyle hurafelere dayandı olarak değil, bilimsel verilere dayalı olarak, demagojilere dayalı olarak değil ama bilim verilerini göz önüne bulundurarak yapılması gerekir (DG Kodu: 44).

Şimdi şöyle diyeyim ben. Olması gereken ikisinin de topluma katkı da bulunması. Bilimde, siyasette topluma olumlu katkıda bulunmalı (DG Kodu: 54).

Akademisyen milletvekillerinin önemli bir bölümü ise siyaseti bir meslek olarak görmediğini ifade etmiştir. Bazı akademisyen milletvekilleri siyasetin, geçici olarak yapılan bir iş olduğunu, milletvekilliği, belediye başkanlığı gibi görevlerin zaten bir meslek, uzmanlık sahibi toplumun farklı katmanlarından gelen insanların birikimlerini katmak için seçtikleri ayrı bir hizmet alanı olduğunu aktarmışlardır.

Evet, aslında siyaset bir bilim ama siyasetçilik bir meslek değil. Siyasetçilik bir hizmet alanı, bir nöbet alanı, bir vardiya alanı. Hatta çağdaş demokrasilerde bunun süresi var. Yani iki dönem, 8 yıl, 10 yıl. İşte başkanlık sistemleri falan var. Yaptıktan sonra ara veriyorsunuz. Ara vermeden devam etmiyorsunuz.Şimdi mutfakta bilim uygulamada siyaset önde. Dolayısıyla birini diğerine tercih etmek yanlış olabilir. O açıdan siyasetçiyi de yetiştiren akademisyenler, öğretim üyeleri. Onlara nosyon veren, onları siyasete hazırlayan dolayısıyla bilim olduğu için eğer siyasette bir eksiklik varsa biraz önce konuştuğumuz akademik ve bilim alanındaki özerklik, bağımsızlıkta yaşanan eksiklikler neden olabilir? Dolayısıyla yumurta-tavuk gibi ikisi de birbirini besleyen birbirini destekleyen kavramlar. Her ikisi de etkin olursa bilimsel çalışırsa, Türkiye, ülkemiz çok daha iyi yönetilir ama

> biri aksarsa o diğerini de olumsuz yönde etkiler ve gelişmemiz, kalkınmamız yavaşlar. O açıdan akademik çevreyle, bilimle siyaset paralel gitmeli. Birbirini beslemeli. Bir öncelik veremeyiz (DG Kodu: 65).
>
> Siyaseti meslek olarak görmüyorum. Bilim hiç kuşkusuz bir meslek ama benim mesleğim diyemem hiç kuşkusuz meslek olma özelliği nedeniyle de bilim on planda siyaseti yönlendirmeli (DG Kodu: 19).
>
> Siyaseti meslek olarak görmüyorum. Siyaset mesleği diye meslek olmaz. İnsanın kendi mesleği olur. Kendi alanı neyse insanın o mesleğidir. Siyaset bir meslek değil. Toplumun değişik katmanlarındaki insanların birikimlerini katmak için seçtikleri ayrı bir hizmet alanıdır (DG Kodu: 59).
>
> Siyaset asla meslek değildir. Siyaset bir dönem yapılacak birkaç dönem yapılabilecek bir kamu görevidir. Kendi kuralları vardır. Demin söylediğimiz gibi daraltılmış anlamında bugün Türkiye'de bugün uygulanmaya çalışılıyor. Halbuki normal anlamında kullanılmış olsa parlamenter demokratik temsili sistem içerisine bir siyasetçi olabilmek bir meslek olarak algılanmamalı demin söylediğim gibi Bir kamusal görev ve bulunduğunuz siyasi düşüncenin katıldığınız siyasi düşüncenin topluma hizmet edebilmesi için bir faaliyet alanı bu şekilde söylemek gerekir. Öteki meslektir. Yani insanlar hem hayatlarını kazanırlar. Hem o akademisyen olmanın gerektirdiği terbiye içerisinde yaşamlarına devam ederler (DG Kodu: 6).
>
> Siyaset meslek değildir efendim. Siyaset uğraşıdır. Siyaset kim demiş meslek diye. Siyaset bilimi bir uzmanlık alanı olabilir. Ama bilim adamlığı akademisyenlik bir meslektir (DG Kodu: 4).

Bazı katılımcılar bugünlerde her ikisinin de toplumsal değişmede etkisinin tartışmaya açık bir konu olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak Türkiye açısından farklı bir süreç yaşandığı ifade edilmiştir. Hem bilim hem siyaset dünyasında bir çok şeyin anlamını yitirmiş gibi göründüğü bir ortamda, siyasetin de bilimin de toplumun dönüşümde önemli role sahip olabileceği düşüncesi dile getirilmiştir.

> Türkiye koşullarında cevap vermek durumundayım. Öyle bir dönemden geçiyoruz ki şu dönemde ne siyaset ne toplum bir kişinin tek bir kişiden bahsediyorum artık tek bir parti de değil bir kişinin dediğinin üstüne çıkamaz duruma getirdi. Şu anda isim vermeden söyleyeyim en önemli noktalarda olan bürokraside bile insanlar sadece bir kişiye acaba benim yaptığımı beğenir mi endişesiyle hareket ediyor. Yaptığı iş teknoloji, çevre. Yaptığım iş iyi midir? Kötü müdür? değil. Yani şimdi bu ortamda yani her şey anlamını kaybetmiş görünüyor fakat Türkiye'de her şey çok çabukta değişebilir dolayısıyla benim sorunuza cevabım şu an koşullarında daha çok olması gereken ile ilgili o da iş toplumda başlıyor toplumda bitiyor. (DG Kodu: 41).

> Türkiye'de ki anlamında değil. Uygulanırsa ikisinde de toplumsal değişme mutlaka öncü ve katkı veren rolleri vardır ama Türkiye'de uygulanış şekliyle değil (DG Kodu: 6).

Bazı katılımcılar pek çok faklı sorulara verdiği cevaplarda Türkiye'de aydın sınıfının kibir içinde, toplumdan kopuk ve toplumuna yabancılaşmış kişiler olduğu görüşünü ifade ederken halk ve aydın arasındaki bağın güçlenmesinin Türkiye'nin çok daha yararına olacağını düşündüklerini aktarmışlardır.

> Türkiye deki akademik yaşamı düşünerek, her zaman daha toplum ile doğrudan ilişki halinde yapılan araştırmalara hep öncelik vermişimdir. Yani bizim entelektüel geleneğimiz de, aydın geleneğimiz de, hani derler ya aydınlar halktan kopuktur diye sosyologlar için dahi şöyle bir şey vardır. Bu post modern akımda çıkınca, sosyologlar zaten masadan çok kalkmak istemezler derler. Bizde iyi bir saha çalışması nasıl yapılır? Çok ciddi bir birikmiş kültürle yapılır. Bizim başlangıçta daha da azdı. Ama burada Mübeccel Kıray gibi çok müstesna bir örneğe sahiptik. Şimdi onun için ben bütün öğrencilerime doktora öğrencilerime, master öğrencilerimle ilişkilerim de daha saha çalışmasına, araştırmaya önem verdim. İnsan ilişkisine dayalı çalışmaya önem verdim. Bu Türkiye de bilim anlayışımız açısından çok önemli. Bizim geleneğimiz, entelektüel geleneğimiz, bu siyasi partide de böyle tekerleği yeniden keşfetme üzerinedir. Yani benden önce acaba bu benim ilgilendiğim konu da ortaya bir çalışma bırakmış olan, bir emeği olan kimse var mı? Hiç önemini bilmez bunlar, hiç önem verilmez. Hâlbuki ki ciddi bir araştırmadır. Akademik fikir değişimi çok önemli. Türkiye de üniversiteler de, en iyi bölümler de bile ciddi olarak, böyle bir tartışarak fikirlerin yayılması, değerlendirilmesi geleneği zayıftır (DG Kodu: 3).
>
> Her ikisinin de kendine göre zorlukları var. Bilim adamı olmak zor, yani. İyi bir araştırmacı, iyi bir metodolojiyle çalışmak önemli. Çok başarılı bilim adamımız da var. Ama toplumla çok fazla paylaşma yok. Yani sadece kendi gelişmesi içi kullanıyor. Halbuki bu emekler, bilime, insanlığa gelişimine aktarabilmek lazım. Bizim Türk toplumun da bilim adamlarımız biraz ürkek ve şey çekingen. Dolayısıyla bu şeyden kaynaklanıyor, yani biraz önce hani itiraz etme, hani yeterince itiraz orda bir kelime var, kullanayım. Sorgulayıcı, araştırıcı, itiraz eden yani, kendi düşüncelerinde söyleyebilen bir topum yapamamanın ne kadar siz profesör de olsanız, bilim adamı da olsanız itiraz etme becerisi, söyleyeceğim oydu. İtiraz etme becerisi topluluğu gelişmediği için, daha özgür bir eğitim ortamı yaratamadığımız için ne oluyor? Bilim adamları bugün o birikimlerini, ürettiklerini, fikirlerini toplum yararına kullanamıyor. Dolayısıyla gelişemiyor yani. Gücük kalıyor yani Siyasetçi tabi ki, bilimin önün de engel olan siyasetçiler. Ne de siyasetçiler; çünkü, özgür bir tartışma ortamı, özellikle üniversiteyi geliştirme konusun da şey kaldılar. Yani baskılayıcı bir siyaset güttüler. Dolayısıyla zaten aydınımız bizim, korkak ve ödlek, tamam mı? sindi. Yani sindi. Fikir söyleyemiyor, işte ne bileyim, o kadar hukuk fakültesi var. Yani anayasa değişikliği var, hiçbirinden ses çıkmıyor doğru dürüst yani. Ne bileyim bir sürü hukuk dışı olaylar oldu, biliyorsunuz, askeriye de balyozdu, Ergenekon du, adil

yargılanma haklarının gasp edildiği, bir çok durum oldu ama üniversitelerden ses çıkmıyor (DG Kodu: 7).

Bu sadece siyasette değil bulunduğunuz görevlerde de yani artık mesajınızı verdiniz, yapmanız gerekeni yaptığınınız inancınızdaysanız o görevden ayrılmanızda yarar var. Mesela siyaset bitti, çok kısa bir süre sora, bana kurucu rektörlük görevi geldi. Gelin üniversite kurun dediler. Geldim sıfırdan aldım burayı. 23 bin öğrenci var şu anda. Güzel bir kampüs, gördüğünüz gibi, pırıl pırıl, ördekleriyle, mördekleriyle falan. Dolayısıyla ben aslında on küsur sene rektörlük yapabilirdim. Fakat yedinci yılın sonuna doğru baktım ki ben tamamlamışım bütün yapacaklarımı. Dolayısıyla artık çekilme zamanı geldi, çekildim. Şimdi vefa olayı Türk toplumunda çok önem verilen bir konu değil. Genellikle ölüm törenlerinde akla gelir. Rahmetli iyi insandı falan diye söylenir. Öldükten sonra söylenir. Hayattayken iyi bir şey yapmış insana, yahu sen şu güzel şeyleri yaptın denmez. Şimdi ben şanslıyım. Bakın dikkatinizi çekti mi? Yurtların tepesinde benim ismim yazıyor. Aslında utanıyorum onu gördükçe, çok aşırı bir şey oldu, vefa örneği oldu. Avrupa üniversitelerin de 100 yıllık üniversiteler de duvarlarda ufak şeyler vardı, plaketler vardır. Teşekkür plaketi gibi, küçük heykelcikler, resimler vardır falan. Bunlar saygı örnekleridir, vefa örnekleridir, unutmazlar, yapılan iyilikler hep söylenir. Başka üniversitelerde de pek görmediğiniz bir şeydir o. Bir Doğramacı da vardı. Hacettepe'de, o da çok önemli görevler yapmış, iyilikler yaptığı için, üniversiteler kurmuş, etmiş, iki tane üniversite falan. Dolayısıyla böyle oluşturabildik. Bunda ben siyaseti zamanında bırakmanın yararını çok gördük. Bir örnek vereyim. Bizim insanımızı küçümseriz genellikle. Bizim toplumumuz kültürsüz bundan bir şey olmaz, falan denir. Genellikle aydın insanımız çok kullanır onu. Bizden bir şey olmaz falan diye. Hatta Aziz Nesin in bir örneği var. %60'ı şöyledir diye. Aslında ben şiddetle karşıyım ona, şiddetle karşıyım o insanların yüreği var. O yüreğe ulaşabilirseniz, onu anlayabilirseniz, onu yanınıza ala bilirseniz bazı şeyler yapabilirsiniz yani (DG Kodu: 49).

Bizim aydınımızın en büyük suçu bu. Kendini bir beğeniyor bir beğeniyor. Beğensin kardeşim ben her zaman için insanın özgüvenli olmasını severim. Ama orda küçük bir çizgi var. Özgüvenli olmak başka kendini küçük dağları ben yarattım diyerekten görmek başka. Özgüven çok önemli bunu olmalıyız. İşin komik tarafı bu hocalar hani eksikleri var ya kendi özgüvenleri yok birçoğunun birde en büyük sıkıntı o liyakatten vaz mı geçtim özgüvende yok. Zaten özgüven olsa bir diyeceksin empati duyabil, anlatabil. Karşıkini önemse ondan sonra bak başarı nasıl fark ediyor. Bunu yapmıyoruz. Yapamıyoruz yani o zamanda iki şey oluyor ya onları taklit eden yeni gençler geliyor. Ya onlardan nefret eden onları bastırmak için daha acayip bir hale gelen başka biri oluyor. Peki biz ne için ettik yani niye bunu yapıyoruz (DG Kodu: 56).

Bir katılımcı ise hemen her soruya verdiği yanıtta Türkiye'de siyaset ve bilimin arzu edilen seviyeye ulaşması için aydın sınıfının önemini vurgulamıştır.

Yani mevcut durumu ben Türkiye'de çok sağlıklı bulmuyorum. Siyaset gücünü akademisyenden ve akademiden, akademi de insandan almalı. Akademi de geleceğini siyasetin, yöneticinin iyi planlamaları üzerine kurmalı. Ben bunu özellikle önemsiyorum. Siyaset ve bilim ilişkisinde arzu edilen noktasında olmadığımızdan dolayı üzgünüm. Bizim kafamızda ki, bakınız bizde halk aydın çatışması var. Halk, aydın çatışması siyasetle, akademisyen arasında, siyasetçiyle akademisyen arasına da giriyor. Aydınımız halka yakın olmak zorunda. Aydınımız, halktan uzak olduğu için kendini farklı görme ve gösterdiği için halkın aydına güveni az, aydının da bakışın da eksiklik çok. Bu mana da birtakım boşluklarımız var. Bunu düzeltmenin, ciddi bir çalışmadan geçtiğini, yani aydınımızın zihniyet problemini demiyorum. Aydınımız kendi bakış açısını tayin ederken, entelektüel sol olabilir, entelektüel sağ olabilir. Aydının, iyi bir aydınsa marjinal olamaz. Ama entelektüel sol ve sağda ki bütün fikir ve düşüncelere açık olur. Bunların içerisinden kendi veya toplum için iyi, doğru ve güzel ölçülerini alır ve bunu toplumla paylaşır. Halka kendini kabul ettirir. Bu tarz insanlar var. Halka kabul ettirmenin yolu; halk ne istediğini bilmekten geçer. Bakınız: Halktan kopuk aydın siyasete gittiği zaman, halkı tanımıyor, halk gibi giyiniyor. Zannediyor ki halk beni böyle kabul eder. İşte halkın bir takım örf ve adetlerini yerine getirir. Ancak yer sofrasına oturuyor, bilmem ne? Bu iğretilik olarak halk tarafından görülüyor ve komik kabul ediliyor, ciddiye alınmıyor. Entelektüel halkı kendi ile bütünleştirmenin yolunu bulması lazım. Bizim değerlerimiz de toplumun değerleri ile, aydının değerleri, değer olarak birleştirmemiz lazım. Aydını aşağı düşürerek değil. Halkın değerlerini düşürerek değil, bölerek değil, etnik ayrımlara, mezhep ayrımlarına giden yaraları kaşıyarak değil. Birleştirerek, üçünü bir zeminde. Bunu yapacak siyasettir. Bir akademisyen gelişmeyi, maddi ya da manevi gelişme olarak hem kültürel gelişme hem de ekonomik gelişmeyi birlikte düşünmek zorundayız; deriz. Bugünkü aydının problemi de bu. Aydın kendini entelektüel yapamıyor. Neden yapamıyor? Aydın materyalist oldu, maddeci oldu. Aydın materyalist oldu. Aydın insan değerleri hususun da sıkıntıyı burada çözemiyor. Eğer materyalizm yerine, insanı, hakikaten bakın Mevlâna 1000 yıl önce demiş ki; Bir damla kan, binlerce düşünceden ibarettir insanın. İnsanın beyninde ki düşünce, insanı var eden asıl değerdir. Bir aydının önce bunun nasıl olacağını ve toplumla bunu nasıl bağdaştıra bileceğini anlatmak zorundadır. Aydın dinlenmez değil; Aydın inan kitleleri de peşinden sürükleyecek de aydındır. Siyasetçiden daha çok. Ama bu aydın halka öyle şeyler anlatacak ki kendine getirecek, uyandıracak. Yani diri canlı tutacağı bir değer verecek ona değerler yükleyecek ona. Şunu düşünmemiz lazım. Yani doğru yol göstermek, iyi örnek olmak, belki iyi örnek olmak ve doğru yol göstermek için siyaset yapmanın, hele aydın insanımız için bir ihtiyaç oldu. Ve bu manada da aydınımızın, kavgayı azaltacak, fikirleri artıracak bir parlamento içerisinde aktif çalışmasını öneririm. Polemiklerle uğraşırız. Buda maalesef biraz da halkın siyasetten anladığı yanlışlardan kaynaklar. Halk böyle düşündüğü için, ben böyle siyaset yapıyorum diyor. Biraz da bu yanlışımız var. Bunu da halk suçlu mudur? Bunun sebepleri şudur. Medya, basın, işte görsel medya ve aydınımız ve siyasetimiz, halkı bu manada ortak doğruda birleşmiyorlar. Demek ki medya, aydın, siyaset ortak

doğruda birleşirse ülkenin önü açılır. Yani yükselmek akademisyen ve aydın elbette tevazu ile yükselir. Gurur ve kibirle yükselmez. Bilim bize kibir ve gururu değil, aydın olma bize tevazuu öğretmesi lazım. Onun için eğer dezavantaj görürsen yapmayacaksın bu işi, yapma, hemen ayrıl. Avantajlarına gelince; avantaj ülke adına güzel şeyler yapabilme, umut ve hayalidir. Kişi âdem de umutla hayalle yaşar dimi? Öyle diyordu Tanpınar. Hayal ettikçe yaşarsınız. O bakımdan avantajı, siyasette bu gördüğüm, düşündüğüm, bildiğim beni rahatsız eden doğruları gerçekleşmemişleri, gerçekleştirmek için siyaset güzel bir fırsattır. Dolayısıyla topluma şekil vermenin yanında topluma yön vermek. Toplumun problemlerini görmek ve o problemleri tespit etmekle kalmayıp, onların çözümünde yapabileceğin şey varsa, yapmak gibi, daha entelektüel bir düşünceyi çağrıştırmak lazım. Onun için ben: Mesela hiçbir zaman siyaset uğraşmayın, işte efendim siyasetten uzaklaşın diye düşünmemişimdir. Hiçbir aydının siyaset dışı kalmasını istemiyorum. Demin dediğim Eflatun un sözü: dürüst insan siyaset dışı kalırsa, siyaset dünyada ilk insandan bu yana var olan bir yönetim anlayışıdır. Başkaları yönetirse sen onlara teslim olursun. Şikayetçi olmaya da hakkın olmaz. Şikâyet edeceksen ki hakkıdır her insanımızın, taleplerini, isteklerini söylemek ve sıkıntılardan şikâyetçi olup, gündeme getirmek, elbette dillendirmek hepimizin görevidir. Türkiye da entelektüel aydın veya münevver, yani misal kesimde ki aydın, materyalizm daha etkili değil mi? Ben son yıllar da bu hani insanlarda ki, birleştirici, güzel üslup, konuşma, hatta mimiklerle bile, bir topluma hani bir şekilde sempati kurma anlamın da söylüyorum. Bunu göremiyorum (DG Kodu: 51).

4.14. Bilimsel Özerklik ile İlgili Bulgular

Akademisyen milletvekillerinin bilimsel özerklik tanımları şu şekildedir:

Bilimsel özerklik, yaşamını bilime adamış, bilim adamı olarak çalışan insanların kendilerine müdahale edilmesini kabul etmemeleri demektir ve satılmamaları demektir (DG Kodu: 37).

Bilimsel özerklikten benim anladığım herkesin istediği bilimsel çalışmayı yapabilmesi, öğretim üyelerinin çok rahatça serbestçe yapabilmesi (DG Kodu: 50).

Şimdi bilimsel özerklik, baskılar altında kalmadan, zoraki sınırlamalar olmadan belli bir bilim dalında çalışmalar yapabilmektir. Yani taviz vermeyeceksin. Seni zorla sınırlarını içinde bırakmayacaksın (DG Kodu: 56).

Zaten Avrupa birliğinin ölçütü var. Bilimsel özerklik ile ilgili bayağı bir değerlendirme yapıyor. Ben üniversite yönetim kurulunda ve senatodayken onu devamlı izlerdim. Türkiye'nin puanları zaten düşüktür, siz ona bir bakın (DG Kodu: 3).

Bilimsel özerklik bilim adamının serbestçe araştırma, inceleme yapabilmesi. Vardığı sonuçları serbest iradesiyle açıklayabilmesi anlamını taşıyor (DG Kodu: 21).

Şimdi bilimsel özerklik dünyada birçok bildiride atıfta bulunulan Lima bildirgesi gibi örneğin atıfta bulunulan bir kavramdır. Yani bu konuda bütün dünyada bilimsel özerklik ile ilgili çok net bir görüş yoktur. Ama bilimsel özerklikten öncelikle kastedilen ne olursa olsun akademik özerkliktir. Yani bir akademisyen kendi görüşlerini kendi bilimsel görüşlerini sonuna kadar özgürce aktarabilmelidir. Bundan dolayı suçlanmamalıdır denilen bir özgürlük hali ama dünyada genelde sekiz tane kriter üniversite bilim için demeyeyim de üniversite için sekiz tane kriter vardır. Bu sekiz kriter içinde Türkiye 1.5 kriter ile Japonya ile dünyanın en sonundadır üniversiteler liginde (DG Kodu: 31).

Bilimsel özerklik, bizim üniversite yasamızda, yasalarımızda en temel ilke olarak bir defa yazılıyor. Sonuçta tabi bilimsel özerklik, düşünce özgürlüğüne dayanan bir kavramdır. Bilim adamlarının, bilim insanlarının her türlü bilimsel çalışmalarında özgür olmaları. Akademik araştırmaların da bilimsel çalışmalarında ne kadar özgür olurlarsa bilimsel özerklik o oranda tesis edilmiş sayılır. Dolayısıyla bu anlamda bilimsel özerklik özgür düşünceyle birebir bağlantılıdır. Bilimsel özerklik özgür düşünce, *inovasyonl*a bağlantılıdır. Buluşlarla bağlantılıdır. Teknolojik ilerlemeyle bağlantılıdır. Siz ne kadar özgür düşünceliyseniz ne kadar bilimsel özerkliğiniz yoğunsa o kadar çok *inovasyon*, teknolojik ilerleme, gelişmeyi sağlarsınız (DG Kodu: 34).

Katılımcıların bir bölümü Türkiye'de bilimsel özerklik konusunda çok olumsuz bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda yaşanan bazı sıkıntılar olduğunu ve bunların göz ardı edilmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca üniversitelerin idari, mali yapısının özerk olmasının önemini vurgulamışlardır.

Türkiye'de durum felaket. Söylemeye gerek yok yani (DG Kodu: 33).

Türkiye de şu anda bilimsel özerklik diye bir şey yoktur. Anayasa Prof. bile çıkıyor, erklerin birleşimini yasama, yürütme ve yargı erkini tek kişide toplayan bu anayasa paketini savunuyorlar. Hâlbuki ki anayasaların ortaya çıkışı, erklerin yani tek adamın getirilerini sınırlandırma hareketleri ile anayasal metinleri ortaya çıkmıştır. Varlık nedeni inkâr eden anayasal doçentlerin, Prof. görmedim ama TV'lere çıkarıp çıkarıp konuşturuyorlar. Şu anda yok yani. Olduğu gibi siyasetin menfaat için siyasetin güdümüne girmiş. Siyasetçilere mektup yazarak bağlılığını anlatmaya çalışarak, nerede ne kaparım derdine düşmüş birçok insan görüyoruz, üniversitelerde hocalık yapan. Burada bir sorun var, yani böyle (DG Kodu: 13).

Çok kötü görüyorum çok perişan görüyorum bilimsel özerklik idari ve mesleki özerkliktir. Yani üniversitelerin atamaları, kadro yapıları, anabilim dallarını kurmaları, asistan yetiştirme ilkeleri derslikleri müfredatları cümlesi bakımından (DG Kodu: 15).

Berbat. Sadece iktidar ve iktidarlar, yani mevcut iktidarlar maalesef hep üniversite sayısı, öğrenci sayısıyla, üniversiteye giden öğrenci sayısıyla övünüyorlar (DG Kodu: 7).

Bilimsel özerklik yasalarla, hiyerarşiyle, yönetmelikler, yönergelerle sınırı çizilmemiş; doğrularını bilimsel önceliklerin belirlediği özgürlüğe biz bilimsel özerklik diyebiliriz (DG Kodu: 10).

Kötü. Bilimsel özerklik kalmamış Türkiye bir açık cezaevine dönüşmüş durumda. Bilim adamları her an kaçmaya çalışıyor bilim falan yapılamıyor korku imparatorluğuna dönüşmüş durumda bu bazı üniversitelerde hat safhaya çıkıyor akademisyenleri konuşan üniversitelerde sevilmiyor onların da bütün kadrolarında bütçelerine kadar her şeyde ona göre muamele yapılıyor rektörü dik duran üniversitelerinde özel bütçeleri, kadroları alınıyor ne ilgisi varsa OHAL ile? OHAL ile ilgisi olmadığı halde (DG Kodu: 22).

Çok zor. Bilimsel özerklik, yani şu anda var olduğunu düşünmüyorum (DG Kodu: 50).

Şu son 15 yıl için de Türkiye'de, bilimsel özerklik diye bir şeyden söz etmenin imkânı yok. Bu tabii biraz da üniversitelere bağlı ve üniversitelerin yöneticilerine bağlı ve maalesef bilim insanlarının, çalışmaların da özerk olduğunu söylemekte zorlanıyorum (DG Kodu: 54).

Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de ve dünyada bilim özgür olmalı. Her şey konuşulmalı tartışılmalı. Siyaset bu bilimden istifade edeceği kısımları almalı ve kullanmalı ama üniversite özerkliğinden bahsediyorsanız üniversite özerk olmalıdır. Bugün bu anlamda üniversitelerimiz özerk sayılmazlar. Ben uğraştım çok ama başaramadım üniversiteyi özerk hale getirebilmek icin çok uğraştım. Hem müsteşarken hem milli eğitim bakanı iken Türkiye'de insanların kafası özerk değil dolayısıyla kurumlarda özerk olamıyor, kafası özgür değil, dolayısıyla idareler özgür olamıyor (DG Kodu: 60).

Ben üniversitelerin özgürce kendi geleceklerini tayin edebildiklerini düşünmüyorum. Özellikle YÖK'e bağlı bir şeydir bu sınırlamadır. Kısıtlamadır. Tabi bilim insanının akademik araştırması bilimsel araştırması akademik çalışmaları bilimsel araştırmaları yayın çalışmaları bunu toplumla karşı... İşte gerek sosyal bilimler gerek fen bilimleri alanında yaptığı çalışmalarda çok özgürlük yok. Yani özgürce olabildiğini düşünmüyorum dediğim gibi sınırlanıyor, çok kısıtlanıyor (DG Kodu: 29).

> Bilimsel özerklik, Türkiye'de maalesef sadece bilim alanında değil, düşünce ifade özgürlüğünde de maalesef çok geri seviyelerdeyiz ve giderek te geriliyoruz. Bir baskı ortamı var bilim dünyası üzerinde. Akademisyenler, istediği, düşündüğü bilimsel çalışmayı yapamıyor çünkü orada ki veriler ve ve oradaki gerçeklik iktidarın ideolojisine ters düşebiliyor, çatışmaya girmek istemiyor, aslında çatışmaya girmek istememesi hiç de bilimsel özerkliğin olmadığı anlamına geliyor. Eğer bilimsel özerkliğin olsa o bilimsel çalışmalar o iktidarı besler, o iktidar o bilimsel gerçeklikten yararlanır. İşte bu olmadığı için de yani bilimsel özerkliği bitiren o yukarıdaki iktidarın ideolojisinin bilim dünyası üzerine yarattığı baskı. Bunu toplumun her kesiminde yaratıyor ama bilim dünyası için özgürce yayın, bilimsel çalışma yapmanın engellenmesi ülkeyi körelten bir şey, ülkemizi maalesef gerileten ve bizi kalkınmış gelişmiş ülkelerden uzaklaştırıyor çünkü kısır döngü ye dönüşüyor bilim üretilemeyince üretim istihdam arttırılamayacak işte iktidarı da tepede tutacak olan bu fakirleştirilmiş toplum bu iktidarı besleyecek sorgulayamayan insanlar (DG Kodu: 32).

> Yani eskiden silahlı kuvvetlerin vesayeti var dendiği dönemde sıkı yönetim komutanlarının yaptığı işi şimdi YÖK'e, üniversite rektörlerine yüklüyorlar. Dolayısıyla burada üniversite özerkliğinden bilim anlayışının özgürce geliştirilebilmesinden söz edilebilmesi artık mümkün değil. 12 Eylül'ün bile gerisine gittiğimizi söyleyebilirim (DG Kodu: 23).

Katılımcıların bir bölümü ise bu konuda Türkiye'de geçmişte de tam manasıyla bir bilimsel özerklikten söz edilemeyeceğini ve halen sorunlu bir konu olduğunu dile getirmişlerdir. Bu konuda Türkiye'de yaşanan tarihsel süreci kendi bakış açılarıyla değerlendirmişlerdir. İdeolojik bakış açısının yarattığı kamplaşmanın üniversitelere, akademisyenlere, gazetecilere kısacası toplumun her kesimine sirayet ederek düşünce ve ifade etme özgürlüğü açısından olumsuz sonuçlara neden olduğu aktarılmıştır.

> Türkiye bağlamında bunu söylersek Türkiye 150 yıldır ideolojik kamplaşma içerisinde 150 yıldır. Biz Osmanlı döneminde Avrupa'yı sanayi devrimi başladığında Fransa üzerinden tanıdık. Japonlar onlarda o dönemde Avrupa'yı tanımaya başladılar. Onlarda İngiltere üzerinden tanımaya başladılar. Bak önemli bir şey söyleyeceğim: Şimdi Japonya'da bugün ideolojik çatışma yok. Japonya bilimde, teknolojide dünya devi. Bizde 150 yıldır ideolojik çatışma var, bilimde, teknolojide gerideyiz. Sadece üretilenleri alıyoruz. Üretemiyoruz. Niye böyle? Japon insanı, İngiltere'ye gittiğinde 1800'lü yıllarda 1900'lü yılların başında İngiltere de ideolojik kamplaşma değil, doğrudan özellikle fen, matematik, mühendislik alanlarında bilim üretme esastı. Japonlar bunu öğrendi. Memleketlerine döndüler. Sonra Amerikalı bilginlerden de yararlanarak 2. dünya harbinin öncesinde ve sonrasında ülkelerini geliştirdiler. Biz Fransa üzerinden Avrupa'yı tanıdık, Fransa o dönem de ideolojilerin beşiği. Fransız devrimi olmuş. Öncesinde ideoloji kamplaşma müthiş, sonrasın da ideoloji kamplaşma müthiş. Bizim buradan gönderdiğimiz öğrenciler de giden orda bir ideolojinin kucağına

> düştü. Giden düştü, Giden düştü. Geri dönenler biz gidin mühendis olun, fizikçi olun, matematikçi olun diye gönderdik gelenler, gazeteci olarak geldiler. Gazetecilik kötü bir şey değil, gelsinler. Gazetecilik Gazeteci oranın ideolojisini, buraya taşıyan insan konumunda geldi ve burada oranın bir marketi oluştu. Orada hangi görüşler varsa, burada da oluştu. Bizde millet olarak zaten iç kamplaşmaya müsait bir milletiz. 150 yıldır kamplaşmışız. İdeolojik kavga içerisindeyiz. Şimdi bilim insanı ya da gazeteci olarak, bilim açıklıyorum ya da gazeteciyim düşüncemi açıklıyorum derken işte bu ideolojik yanımız ağır basıyor ve tenkit ettiklerimizi doğrudan tenkit ediyorsak, o da tahammülsüzlük edip bize yöneliyor. Böylece karşılıklı çabalarımızla, düşünce özgürlüğü, ifade etme özgürlüğü kısıtlanıyor. Bu her iki taraftan da oluyor (DG Kodu: 47).

> Bilimsel özerklik 1960'lı yıllardan beri ön planda tartıştığımız bir konu daha sonra 82 anayasası ile yüksek öğretim kurulduğu zaman büsbütün işlerin kötüye gittiği bir süreci yaşadık. Bilimsel özerklik hiçbir müdahale görmeden bilim insanın çalışmalarını yapabilmesi bu çalışmaların sonuçlarını duyurabilmesi hiçbir kaygı duymadan duyurabilmesi eleştirel bakış açısını bir ilerleme yöntemi olarak görmesidir kanaatimce Türkiye'nin bu konudaki durumu bilimsel özerklik denilebilecek konum değil (DG Kodu: 53).

Bazı katılımcılar ise bilimsel özerklik ile ilgili olarak Yüksek Öğretim Kurumu'nun kuruluşunu, kurumsal yapısını ve işleyişini eleştirmişlerdir. Bilimsel özerklik ile ilgili sorunların YÖK'ten kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir.

> Bilimsel özerklik öncelikle siyasi iktidarların bilimi bir araç olarak kullanmamasından geçer. İkincisi bilimi kendi lehlerine kendi siyasi iktidarları için bir araç olarak kullanmamalarından geçer. Bilimsel özerklik hiçbir ideolojik baskı altında kalmadan hiçbir siyasi baskı altında kalmadan bilimin yapılmasıdır. Burada dediğim gibi işte iktidar baskısı olmaması gerekiyor. Çeşitli şekillerde işte Türkiye açısından YÖK yahut rektörleri cumhurbaşkanının ataması yahut YÖK'ün merkezi ders programı yapması yahut standart fakülteler bunlar hep bilime baskı kurar (DG Kodu: 5).

> Çok kangrenleşmiş bir konu özellikle üniversitelerin özerkliği çok ciddi bir tartışma konusu YÖK 6 Kasım 1982' de kuruldu o günden bu yana bütün iktidarlar ama bütün iktidarlar biz YÖK'ü kaldıracağız dediler ama her gelişte YÖK'ü kaldırmak yerine YÖK'ten yararlanmaya tercih ettiler. O yüzden gerekli adımlarda atılamamış durumda bu konuda bir defa üniversitelerin her şeyden önce kendi rektörlerini kendileri seçmelerini sağlamak gerekiyor. Üniversitelerin durdukları kentte daha barışık olmalarını sağlamak gerekiyor kendi bütçelerinin kendilerinin yönlendirmesi gerekiyor devamı gelir diye düşünüyorum (DG Kodu: 63).

> Bilimsel özerklik. Evet şimdi tabi, özel üniversiteler bir zamanlar gündemdeydi. Şimdi YÖK ile bütünleşen şey var. Geçende ben bir dönem, üniversiteler arası kurul üyeliği de yaptım. YÖK başkanının bir ifadesi vardı. Dedi ki; biz daha önce biliyorsunuz Türkiye de birtakım entelektüeller, YÖK'ün kalkıp üniversite özerk

olmasını istedi. Biz dedi bu hususta şu, şu raporları hazırladık. YÖK ün kaldırılıp üniversiteler arası kurula yetkilerini verilip, YÖK sade, çünkü YÖK'ün bir takım; Kadrolar da plan da bütçe de vs. de tamamen üniversitelerin serbest bırakma yönünde bir karar alınması için de kanun teklifi hazırlayıp meclise verdik. Fakat en çok karşı çıkan, bizi geçmişte, üniversite de tenkit edenler oldu. Yani büyük üniversitelerimiz, onların idari kadroları bize katılmadılar. Aman YÖK olmalıdır. YÖK çünkü koordinasyonu sağlıyor. YÖK şunu yapıyor, YÖK bunu yapıyor diyenler, daha önce YÖK özerkliğin en büyük engelidir, diyenler oldu. Şimdi bazı kavramlar belki insanların hayallerini süsleyen güzelliklerle dolu da fakat gerçekleşme oranı ve değeri bakımından üzerinde durulması lazım. Üniversitelerin mutlaka özerk olması, bilimin mutlaka özerk olması, ilkesel olarak doğru bir şeydir. Hiçbir zaman, siyaset bilime yön ve istikamet vermemelidir (DG Kodu: 51).

Bilimsel özerklik çok basitçe şudur. İktidarla aranıza koyduğunuz mesafedir bilimsel özerklik. Bu konuda Türkiye'nin durumunu nasıl görüyorsunuz? Tam bir rezalet! Türkiye'de ne bilim var ne bilimselin özerkliği var. Görüyorsunuz yani YÖK diye bir kurum var yani yukarıda (gülerek) Nasıl bilimden biz bahsedebilecek yani? Ne konuşulur? Ne konuşulmaz? Derslerde hangi müfredat uygulanır? Kitaplara bakıyorsunuz ırkçı kitaplar. Dünya kadar ırkçılıkla dolu referanslar söz konusu bir örnek veriyim. Kürtler mesela yani bütün tarih kitaplarında bir yerde geçerdi ben öğrenciyken Kürt kelimesi. O da zararlı cemiyetler. Hatırlarsınız, siz de okumuşsunuzdur. Kürt Teali Cemiyeti, bir tek orada bir Kürt kelimesi var ha! Bütün Cumhuriyet tarihi Kürdün olmadığını söylüyor. Üniversiteler de bunu öğrettiler insanlara ya. İşte İsmail Beşikçi çıktı valla ben gittim gördüm diyor. Okumanızı öneririm. Bakın bilim şeyi yapıyorsunuz. Bir İsmail Beşikçi'nin savunmalarını bir okumanız lazım. Mahkeme karşısında. Adam diyor ki oğlum diyor sen daha küçük bu 70'lerde sen Kürt var diyorsun, öyle bir şey yok diyor. Resmi olarak öyle Bir şey yok. O da diyor ki hâkime ama hâkim bey diyor ben bir sosyoloğum diyor. Ben gittim araştırdım. Gördüm. Varlar diyor. (Gülerek) Hâkim diyor ki yahu yok! yok! var dersen cezaevine gideceksin. O da diyor ki ama ben gittim gördüm diyor konuşuyorlar. Başka bir şey var orada(gülerek). Gitmiş orada Alikan aşiretini incelemiş yani tamam. Bilimsel özerlik dediğimiz yani bilim ahlakı, bilim etiği, gerçekten işte bir toplumla bilgi üretiyorsan, hakikat neyse bunu söylemeye, bunu öğretmeye çalışırsın ama yani bu iktidarla mesafeli olmanı gerektiriyor. Ancak Türkiye'de işte görüyorsun fişlemeyle insanlar işlerinden oluyorlar. Ayrıca vakıf üniversiteleri ciddi baskı altında, şu konuşulacak, şu konuşulmayacak falan tam bir rezalet. Amerika, bu konuda çok iyi iyi bir durumdadır falan desem yalan. Fakat ben orada da ders verdim. Buradaki arkadaşlarımın durumunu görüyorum. Bir gün birisi bana dersimin içeriğine dair bir soru sorma cesareti gösterememiştir. Kimse bunu yapamaz. Ders verdim orada. Amerika dış politikasını gerçekten rezil kepaze ediyordum. Ortadoğu dersi veriyorum mesela. Birisi bir gün cesaret edipte gelsin de bu hoca niye bu dersi veriyor. Beni almış mısın oraya? Ben yayın yapmış mıyım? Akademik kurullardan geçmiş miyim? Doktora mı yapmış mıyım? Bütün bunları yapmış mıyım? Derece mi almış mıyım? Ben çıkarım, orada konuşurum o derste. Benim o dersliğimin içerisinde hiç kimse bana şunu öğretebilirsin, şunu öğretemezsin. Şunu şöyle söylemek zorundasın diyemez. Dediği noktada zaten bilim biter. Ama biz Türkiye'de gördük. Sınav sorusu yüzünden insanlar işlerinden oldu. Niye bu sına sorusunu sordun diyor. Bu derste bu kitabı niye okutuyorsun?

Tez yazmışsın bu tez jüriden geçmiş, YÖK diyor ki şu, şu, şu kelimeyi kullanmışsın diye ben sana onay vermiyorum diyor. Adam 10 tane makale yayınlamış ama YÖK'e gidiyor, işte kadrosunu vermiyorlar falan filan yani. Bilimsel özerklik Bilim ahlakıdır zaten. O özerkliği koruyamıyorsanız, iktidarın da sofrasına oturmuşsanız, iktidarın öngördüğü şekilde yani gücü elinde bulunduranın öngördüğü şekilde, siz kullanıyorsanız zaten bilim insanı falan değilsiniz. Başka bir şeysiniz yani (DG Kodu: 28).

Türkiye'de bilimsel özerklik meselesi 1 asırlık hikâye. İttihat ve Terakki hükümetinin 2. meşrutiyeti hükümetinin meşhur maarif nazırı yani millî eğitim bakanı Emrullah Efendinin ortaya koyduğu ilk defa mecliste savunduğu bir kavram ve İttihat Terakki hükümetlerinin ve hatta İttihat Terakki hükümetlerinin düşmesinden sonra son gelen Osmanlı hükümeti zamanında karara bağlanan ondan sonra padişaha sunulan ferman çıkarılan daha sonra Ankara meclisi ve hükümeti tarafından kabul edilen ilk kararlardan bir tanesi. Yani cumhuriyetin böyle hazır bulduğu bir karardı. O zaman Darülfünun yani İstanbul üniversitesinde ve bütün toplumda büyük bir sevinçle karşılandı ama bir müddet sonra mecliste halk fıkrasında ki bazı milletvekilleri bunun kaldırılması lazım dedi o günkü maarif vekili bunun kaldırılması lazım çünkü bunlar Darülfünun hocaları hükümetin talep ettiği şeyleri yapmıyor veyahut işte o gün dille ilgili Türkçe ile ilgili tarihle ilgili hükümetin benimsediği kararları benimsemedi görüşlerini falan ve o zaman ilmi özerklik gitti geldik bugüne. Emrullah Efendi diyor ki ilmi muhtariyet vermemiz lazım. Biz 1908'den bu yana neredeyse 110 sene hala bunu tartışıyoruz. Bir asırdan beri biz bunu tartışıyoruz ve Emrullah efendinin istediği muhtariyet ancak 1919'da tahakkuk ediyor. Son Osmanlı kabinesi tarafından padişaha gönderiliyor Vahdettin'e. Benim kitapta var benim Darülfünun kitabım var gördünüz mü? İyice bak ona. Osmanlı'nın son günlerinde ilmi muhtariyet hakkı veriliyor cumhuriyetin ilk hatta cumhuriyet kurulmadan meclis hükümeti kabul ediyor. Sonra Ankara'da üniversite benim anlayışıma sahip olacak, hizmet edecek yoksa tasfiye. 1933 tasfiyesi. Çok kıymetli hocalar atıldı. Bugün aynı şey yapılıyor. 60 ihtilalinde 147'ler aynı şeyi yaptılar. 29 Şubat da aynı şeyi yaptılar. Biz bu gelenek tutmuyor bizde. Yani bu çok tuhaf çünkü bizde bu 2. meşrutiyetle başlayan bir devrimcilik var her şeyi devirmek değişiklik için değişiklik gerektiği için değişiklik değil. Mevcut olan her şey kötüdür. Ben geldim. En iyisini ben yapacağım anlayışı hakimdir. Bu anlayıştan biz kurtulamadık maalesef. Tabii yani şimdi mesela İstanbul üniversitesi en eski üniversite bütün üniversitelerin anası Ankara İzmir en köklü şehirler bunlar gelenek tutmuyor şimdi bunlardan 180 taneye yakın üniversite ürettik biz. Ana üniversitelerde maya tutmadıktan sonra oradan doğan 2.nesil 3.nesil nasıl olacak? Bugüne kadar gidip geliyor bugün bir anayasa profesörü anayasa hakkında fikir beyan etti diye kürsüsünden indiriliyor yani 1933 ile bugün arasında fark yok bu gidişle biraz zor. Yani bu bilinçle biraz zor. Biz daha kristalleşme birçok şey kristalleşmedi Türkiye'de. Metamorfoz halindeyiz hep böyle. Hep git gel halindeyiz. Olumlu olması için temenni ederim. Yani nikbin olarak bakıyorum (DG Kodu: 43).

Bazı katılımcılar ise bilimsel özerkliğin, Türkiye'de dünya standartlarına göre ortalarda bir yerde olduğunu ama kesinlikle çok kötü bir durumda olduğunun söylenmesinin de söz konusu olmadığını belirtmişlerdir.

> Dünyanın her yerinde veyahut neresinde bu tam vardır dersem %100 olarak salt bir şekilde yoktur. Ama en büyük serbestlik noktasına yine Amerika gibi Avrupa gibi Avrupa'nın pazı ülkeleri gibi yerlerde ulaşmıştır. Türkiye'de daha ortalardadır. Çok ideal edildiği gibi öyle diplerde falan değildir. Daha ortalardadır yani fakir olmak isterim. Nasıl ulaşılır buna bir bilgi arttıkça. Bilgi sonucunda yeni kanunlar ve yönetmelikler yapıldıkça ve maddi olarak daha iyi imkanlar tanındıkça. Durumun düzeleceğine inanıyorum. Yani bazıları mecburiyetten, bazıları eksikliklerden oluveriyor. Yok çünkü Türkiye bazı adımlarda öyle adımlar attık bunları yapamazdı aksi takdirde mesela Akdeniz Üniversitesindeki yüz naklini düşünün bilmem ona benzer birçok yeni şeyler yani her şeyde o kadar kötü değil onu demeye getiriyorum (DG Kodu: 56).

> Tabii bilimsel özerklik, akademisyenlerin bağımsız bir şekilde araştırma yapmasını anlıyorum ama dünyanın hiçbir yerinde de bilimsel özerklik diye bir şey yoktur. Tabi yani fonları devlet veriyorsa o zaman özerk diye bir şey olmaz. Bağımsız diye bir şey olmaz bilimi nasıl üreteceksin kendi kendine bilim üretme şansın yok (DG Kodu: 45).

Bazı katılımcılar ise Türkiye'de bilimsel özerklik olduğunu ve bilimsel çalışmaların rahatlıkla yapılma imkanı olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşü ifade eden katılımcılara göre bilimsel özerklik açısından olumsuz bir durum söz konusu değildir**.**

> Türkiye'de üniversitede bilim özerklik vardır. Başka konularda tartışmalar olabilse de Türkiye'de üniversitelerde araştırma yapıyor diye kimsenin karşısında kimse dikilmemiştir (DG Kodu: 59).

> Bence bilimsel özerklik ana yasanın bugünkü yürürlükte ki anayasanın ortaya koyduğu kadarıyla ve buna sadık bir şekilde 2547 de yani onunla ilgili anayasanın maddelerini yorumlayarak çıkarılan bir kanunu o kanuna da baktığımız zaman büyük ölçüde akademik hürriyet Türkiye de sağlanmıştır (DG Kodu: 42).

> Bilimsel özerklikten ziyade, söylediğim gibi bilimsel özellikten ziyade, bilimsel teşviklerin yapılması, yolların açılması, bilim adamlarına ilişkin her türlü vesayetin ortadan kaldırılması şeklinde özerklik elde edilir. Bilimsel özerklik ideolojinin hayattan çıkarıldığı alan demektir. Şimdi bizim bilim adamlarının birçoğu, bilimsel özerklik adı altında ideolojik tavır takınarak özerkliklerinin kısıtlandığını iddia ederler. Buna katılmıyorum. Türkiye'de maalesef bilimsel özerkliği daha çok ideolojik yapıyla karıştırıyorlar (DG Kodu: 64).

> Bilimsel özerklik, bilimsel hürriyet özgürlük anlamında mı soruyor sunu? Türkiye'de zaten hani akademinin sayısı üniversitelerin sayısının artması bilimsel alana ilgiyi gösteriyorlar doğal olarak. Türkiye'de bilim yapmak isteyen insanlara karşı son derece geniş bir özgür alan var. Alanda herhangi bir kısıtlama yok. Bir kısıtlama söz konusu değil (DG Kodu: 9).

Katılımcıların bir kısmı, bilimsel özerkliğin tesis edilmesi için bilim politikası oluşturmak, YÖK'ün kaldırılması, üniversitelere daha fazla maddi imkân sağlanması, üniversitelerin idari ve mali sorunlarının çözülmesinin sağlanması ve bunu devlet politikasına dönüştürmek gibi bazı önerilerini aktarmışlardır.

> Şimdi bilimsel özerklik devlet politikasına göre, yönetim politikasına göre, üniversitede ki rektörün tutumuna göre, şekil kısmen etkileniyor ama esas itibariyle bunların hiçbiri etkilemeden bilimsel çalışmanın önemini bir devlet politikası haline getirmek lazım. Yani devletin hangi iktidar gelirse hangi siyasi kurum gelirse gelsin etkilenmeyeceği ve sürekli olarak ileri götürüleceği bir politika olması lazım. İktidarlara göre, şahıslara göre, rektörlere göre etkilenmeyecek mühim bir performans olması lazım (DG Kodu: 40).

> Her şeyden önce YÖK kaldırılmalı yüksek öğretim kurumu iktidar bu konuda defalarca söz verdiği halde hiçbir şekilde dokunmadı YÖK'e (DG Kodu: 53).

> Siyasi partiler kanunu ve seçim kanunu. Bakın bunlar bilimsel özerkliğinde temel meseleler. Bunlar bilimsel özerkliğin statüsünü değiştirir ve bilimsel özerkliği hepimiz istiyoruz. Hepimiz istiyoruz. Hatta ben Türkiye'de öyle büyük pay ayrılmasını istiyorum ki arkadaş bütün bilim adamları her sene çalışmalarınızdan bir şey getirin. Ha ben bunu yaparken bir jüri olacak. Jüri de gelen bütün bilimsel araştırmaları değerlendirecek. Ha diyecek ki şuna, şuna, şuna, şuna yeterince para ayıracağız. Bundan netice alacağız. Çünkü her şey artık elektronik olmaya başladı. Bugün Karadeniz'in bütün fındık ürünlerinin toplasanız 3 tane uçak almıyor! Üç tane uçak almıyor! Dedim ya biraz önce siyasi partiler kanunu, seçim kanunu bunlar çıktığı zaman Türkiye'de hukuk, adalet teessüs ettiği zaman, bilimsel özerklik en iyi şekilde, bütün bilimsel özerklikler, kişisel özerklikler, kurumsal özerklikler sağlanacak (DG Kodu: 36).

> Yani iktidarın değişmesi lazım. Bilimsel özerkliğin tesis edilmesi için iktidarın değişmesi lazım. Ne bilimsel özerkliği ya adam düşüncesini söyleyemiyor ki, yani bilimsel çalışmanın özerkliği olsun (DG Kodu: 39).

> Bilimsel özerklik meselesi çok temel bir meseledir ve yolu finansal özerklikten geçer finansal olarak özerk olmayan bir akademi kurumu bilimsel olarak özerk olamaz. Türkiye örneğini vermemiz gerekirse, Türkiye'de özel üniversite yahut

başka adıyla vakıf üniversitelerini parantez alarak söylersek devlet üniversiteleri devletin üniversiteleridir ve finansmanını devlet sağlar devlet üniversitelerin finansmanını devletin sağladığı müddetçe devletin bu üniversitelere müdahale hakkı her zaman saklıdır çünkü bütçesinden bunu veriyor. Bunu verdiği müddetçe müdahaleler olur. Bunun yolu finansal özerkliğe geçmektir. Sadece devletten alınan kaynaklarla değil, başka birtakım kaynakların yaratılmasıyla birlikte ancak olabilir. Yani Türkiye'de bilimsel özerklik tartışmaları finansal özerklik tartışmaları sonlanmadan sonlanacak bir tartışma değildir (DG Kodu: 20).

Üniversitelere mali destek vermeli iktidarlar. Ama bu onların özerkliğini elinden alarak yapılmamalıdır. Yani akademik özgürlüğünü elinden alarak, onları bağılı kılmak yanlış bir şeydir. Ama bu gün YÖK mekanizması böyle çalışıyor, Yani özgür düşünme, kendini özgür ifade edebilme, özgür biçimde bilimsel araştırma yapa bilme imkânları elinde taşımalıdır. Bu istediği kadar iktidarları rahatsız ediyor olsun. Yani bilim dediğimiz şey, rahatsız edebilme özgürlüğüdür aynı zamanda. İtaat etmeme özgürlüğüdür (DG Kodu: 18).

Bilimsel özerklik, yaşamını bilime adamış, bilim adamı olarak çalışan insanların kendilerine müdahale edilmesini kabul etmemeleri demektir ve satılmamaları demektir, menfaatler bilimsel özerkliği yok eder. Eğer siz bir menfaat uğruna inanmadığınız şeylere sesinizi çıkarmıyorsanız, satılmışsınız demektir. Maddi menfaat insanları zayıflatır tabii ki. Dolayısıyla bence, bilim adamlarına iyi ücretler ödenmelidir. Onlar kıymetli insanlardır gerçek bilim adamları ise. Çünkü çok uydurma unvanlar gördük. Yakında bunları da duyacağız. Fetöcüydü profesör yapıldı, falan diye. Bu gelecek yakında daha başlamadı galiba çünkü çok var öyle. Benim eğitim gördüğüm üniversite (Viyana Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Avusturya) de böyle bir sıkıntı yoktu. Hatta şunu söyleyeyim, çok orijinal bize pek uymayan bir şey. Bizim anayasa hukuku profesörümüz, yani onlardan biri, hukuk dersi aldığım çok hoca var ama bir tanesi çok beğendiğim, çok saygı duyduğum, herhalde vefat etmiştir. Anayasa mahkemesinin de başkanıydı. Anayasa mahkemesinde ki odasının kapısında Dr. Antonio yazardı ve öğrenciler sormuştu. Hocam, niye Prof. Dr. diye yazmıyorsunuz? Orası Anayasa Mahkemesi. Orada hocalık yapmıyorum ben, orada hâkimim. Ha doktora, akademik kariyerin en önemli basamağıdır. Onun için o benim ismime yapışabilir. Ama anayasa mahkemesinin aracıyla üniversiteye gelmiyor. Buradan giderken de icabında taksiye biniyorum, resmi arabayı kullanmıyorum. Profesörlüğüm burada, hâkimliğim orada, dedi. İşte size ders (DG Kodu: 37).

Bazı katılımcılar, Türkiye'de bilimsel özerklik konusunda salt bilim yapan akademisyenler ve araştırmacılar için herhangi bir sorun olmadığını sadece Türkiye Cumhuriyeti devletinin bekası, iç ve dış güvenliğini tehdit eden etnik, din, inanç, mezhep, terör gibi konularda hassas olunması gerektiğini vurgulayarak bu tür tutum ve davranışların bilimsel özerklik kapsamında görülmesinin mümkün olmayacağını belirtmişlerdir. Ayrıca bilimsel özerklik tanımının doğru yapılmasının önemini vurgulayarak sağlıklı bir yapının oluşabilmesi için denetimin gerekli olduğunu bilimsel

özerklik kavramının "hesap vermemezlik" olarak algılanmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

> Akademisyen insan, daima ülkenin ve milletin geleceğinin inşa edilmesin de kendini sorumlu gören insandır. Ve bu sorumluluk adına, var olanın ötesin de yeni fikir, yani özerk olarak, yeni ve ileri fikirleri söylemek onun sorumluluğudur. Ama söylediği ve uygulaması talep ettiği şeyler asla ve asla, hukuk devletin milli birlik ve bütünlüğünü ve hukukun düzenini. Mesela şimdi ben özerk diye bin iki yüz insan PKK'yı göklere çıkarttı ve PKK'yı ve teröristler ettiği hitap ile Mehmetçiğe hitap, aynı seviyede oldu. Onları da savaşan insan ve onları da bu memlekette bilmem hangi değer içerisinde gördü ve bunu 1200 küsur, akademisyen, profesörüne kadar yaptı. Ve bunun adına da bilimsel özerklik gereği yapıyoruz, diyemezsin, arkadaş. Ülkenin kanunlarını hiçe sayacak ve bu da özgürlük ve özerkliğin bir hakkı olacak. Yani ben hukuk açısından suç unsuru olacak şeyleri, hiçbir aydının, hiçbir münevverin, hiçbir bilimsel düşünen insanın tasvip edeceğini düşünmediğim için, onların yaptığını özerklik, özerklik adına yapılan iş olarak göremediğimi de ifade etmek istiyorum (DG Kodu: 51).

> Bilimsel özerkliğin olması gerektiğine ben inanıyorum. Zaten bilimsel özerklik olmadan bilim yapılamaz. Biz bilimin ilerlemesi, yeni icatlar yapması, yeni ufuklar açması ancak bir takım değim yerinde ise komplo teorileri kurmak ile mümkündür. Yeni vizyonlar ortaya koyması kimsenin düşünemediğini, sabotajcı sorular sormakla mümkündür. Bizde bilimsel özerkliği engelleyen pek çok faktör var ama siyaset bunların başında gelmez bence. Devletin resmî ideolojisi bunun başında gelir. Bana göre Türkiye'de ki bilimsel özerkliği tehdit eden ulusalcı ideolojidir. Ben öyle düşünüyorum. Daha açık söyleyelim. Biz çok büyük bir terör belasıyla karşı, karşıyayız. Bu teröristlerin, bu terör olaylarının, bu terörün oluşturduğu sosyolojinin ne olduğu ile ilgi çok fazla bir bilgimiz yok. Çünkü bir bilimsel özerkliğimiz yoktu yani. Bunu çalışacak, detaylandıracak bir çalışma fırsatı yoktu. Bilimsel özerkliğin siyasetle ilgili olduğunun göstermek isteyenlerin bir manipülasyon yaptıklarını düşünüyorum. Bilimsel özerkliği Türkiye'de tehdit eden ulusalcı ideolojidir (DG Kodu: 12).

> Bilimsel özerklik aslında tesis edilmesi çok kolay bir şey. Şunu söyleyeyim. Türkiye de olsun dünyanın değişik yerlerinde olsun, salt bilim konuştunuz mu, salt bilimden bahsettiniz mi size kimse bir şey demez (DG Kodu: 47).

> Bilimsel özerklik, bilim insanlarının kendi faaliyetlerinde olabildiğince serbest olmaları herhangi bir şekilde başkalarının sınırlaması, baskı altında kalmamaları hatta bu özerkliği güçlendirici mekanizmaların kurulması ama diğer taraftan bilimsel özerklik Türkiye'de zaman zaman böyle bir yanlış anlaşılma olabiliyor. Herhangi bir sorgulanmaya tabi tutulmama. Herhangi bir denetime tabi tutulmama anlamına da gelebiliyor. Dünyanın her yerinde bilimsel özerklik aynı zamanda denetim ve denetlenme sorumluluğunu da yanında getiriyor. Bu ikisi arasında bir denge kurulması gerekiyor. Yani üniversiteler hesap vermez kurumlar, akademisyenler, entelektüeller hiç kimseye hesap vermez anlayışı doğru değil. Ama bu hesap vermeyi de, kalite konsepti çerçevesinde yapmak durumundayız.

> Onun dışındaki tüm değerlendirmeler subjektif olabilir. İdeolojik olabilir. O değerlendirmelerden kaçınarak akademisyenlerin, bilim dünyasının önünü açmak ve özgürleştirmek durumundayız (DG Kodu: 8).

> Tabii bilimsel özerklik, akademisyenlerin bağımsız birşekilde araştırma yapmasını anlıyorum ama dünyanın hiçbir yerinde de bilimsel özerklik diye birşey yoktur. Bilimsel araştırmayı yapacak kişinin fonlarını Türkiye Cumhuriyeti karşılıyorsa bilimin nerede yapılacağını, hangi alanda yapılacağını da belirleyecek siyaset vaya devlet olmalı. Aksi taktirde birbirinden bağımsız işler ortaya çıkar. Kendi alanında başarılı gibi olsanda ülke geneline bakınca çokta fazla bilim üretemediğini. Bir özgürlük olmalı, bir de hesap verebilirlik olmalı. Yani ben özerkim, bana kimse karışamaz şeklinde bir bilimsel özerklikten bahsedecek olursanız bu dünyada örneği olmayan bir hadisedir. Elbette ki bilimsel çalışmaların yapılmasında, açıklanmasında hiç bir engel yok. Zaten bunların hepside hesap güvence altına alınmıştır. (DG Kodu: 45).

> Üniversitenin kendi kendini yönetebilmesi çok önemli bir faktördür. Kendi hocalarını kendisinin atayabilmesi kendi öğrencilerini kendisinin seçebilmesi kendi bütçesini kendisinin yönetebilmesi yani devlet torba bir bütçe verecek ama üniversite kendi, bu hesap vermemezlik demek değil. Aynı zamanda hesap vermeyi de kapsayan bir özerklik anlayışı vardır. Tabi bunun içinde en önemlisi biraz önce söylediğim gibi akademik özerkliktir. Yani akademisyen devletin bölünmez bütünlüğüne bunu da söyleyelim anayasa maddesi olduğu için aykırı bir kışkırtıcılık olmadığı sürece her türlü görüşünü bilim alanındaki görüşünü siyasetçiler sevmese de rektör de sevmese de özgürce ifade edebilmelidirler ve bundan dolayı da hiçbir cezai önlemle bugün Türkiye'de yaşandığı gibi karşılaşmamalıdırlar. En önemlisi de budur zaten (DG Kodu: 31).

Türkiye'de bilimsel özerklik nasıl tesis edilebilir sorusuna yanıt olarak bazı katılımcılar Türkiye'deki kendi mevcut durumunu hem bugün hem tarihsel süreç açısından değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Akademisyen milletvekillerinin bu soruya verdiği yanıtlar Türkiye'de üniversite ve siyaset arasındaki ilişkiyi olumlu ve olumsuz yönleriyle gözler önüne sermektedir. Katılımcıların yanıtları, akademik camiada saygı çerçevesinde ve uzlaşmacı bir tutumdan ziyade ideolojik kamplaşmanın ne denli baskın olduğunun anlaşılması açısından dikkat çekicidir. Topluma, meslek sahiplerini, nitelikli insan gücü yetiştirme, AR-GE yatırımları yapma, *inovasyon* ve teknolojik gelişmeler açısından öncü ve umut verici, beklentiler yaratması beklenen kurumlar arasındaki kopukluk ve hoşgörüsüzlük ortamı net bir şekilde gözlemlenmektedir.

> Maalesef şunu gördüm ki bilimsel özerklik yok yani Türkiye'deki gelenekte olmamış. Benim gördüğüm tabii ben 1980'leri söylüyorum 1990'ları söylüyorum.

Son dönemde nasıl? İyiye gidiş var. Bu söylenilebilir ama uluslararası anlamda da tam yok. Türkiye'de de tam yok. Belirli noktalarda belirli ideolojiler bilim dünyasında da hâkim olmuş ve mesela makale gönderiyorsunuz gönderdiğiniz makale haksız bir yere tamamen ideolojik sebeplerden reddedilebiliyor. Bunu Türkiye'de de görüyoruz. Yurtdışında da görüyoruz yani ümit ederim ki bu aşılır objektif benim hocamın bana öğrettiği şekilde objektif açıdan bakabiliriz. Ben mesela gezi olayları akabinde gezi olaylarındaki bakış açısını yani gezi taraftarı görüşün karşısında bir görüş gezi olaylarını eleştirel bir makale yazdım ve bu yurt dışında yayınlanacaktı ama akademisyenler Türk'tü Türkiye'den akademisyenlerdi organize eden hiç şey yok akademik dile uymayan bir şekilde bir cevap verdiler bana. Birkaç ayrı yerde bunu yaşadım. Sadece belli bir ideolojiyi destekleyen makalelerin yayımlanması bence bu akademik akademik tarafsızlığa aykırı (DG Kodu: 14).

Şimdi bilimsel özerklik aslında bilimsel çalışmalarda esas alınan kullanılan yöntemler bilimsel etik bilimsel ilkeler ve buna göre elde edilen sonuçların raporlanması sonuçların ortaya çıkarılması ve raporlanmasındaki hürriyeti. Bilim insanın bu konudaki hürriyetini ifade ediyor. Bana göre bu Türkiye'de önemli bir sorun. Türkiye'de çok farklı anlaşılıyor yani adam isminin önüne bir unvan koymuşsa bir titrle koymuşsa bunu her şeyde hür olduğunu düşünüyor. Kendi alanında ürettiği bir tezde bir yazdığı makalede yaptığı bir araştırmada veya bir gözlemin raporlanmasındaki o özgürlüğü yani ısmarlama sonuca ulaşmayı değil de bilimin kurallarına göre bilim etiğine göre bir sonuca gitme olayını değil. Kendi siyasi görüş ve düşüncesi veya kendi dünya görüşüne göre birtakım açıklamalar yapmayı da bilimsel özerklik olarak görülmesi son derece yanlış ve bu aslında bilime ve bilim insanına duyulan saygıyı da ciddi bir şekilde azaltan bir husus. Ben profesörüm kardeşim ben üniversitede öğretim üyesiyim ama diyelim ki eczacılık konusunda bir akademik çalışma yapan birisi olarak çıkıp işte efendim kamu yönetimiyle ilgili budur. Referandum da anayasa değişikliğinin şeyi budur diye fikir beyan edip işte sonra da bunu bir bilimsel özerklik ya da özgürlük olarak ifade edemezsiniz. Yani bu çok farklı bir şey yani toplumun bir ferdi olarak yapabilirsiniz ona bir şey demiyorum. Yani bilim insanıysanız ağzınızı açamazsınız demiyorum. Bireysel özgürlükler kapsamında bir fert olarak her şeyi söyleyebilirsiniz ama bu sizin bilimsel özgürlüğünüz ile alakalı değil bilimsel özgürlük dediğimiz çalışmalarınızda gözlemlerinizde bilimsel elde ettiğiniz sonuçlar ve bunların açıklanmasıyla alakalı bir durumdur yani oraya siz onu yaparsınız objektif olarak sonuçları elde edersiniz onu da ortaya koyar yayınlarsınız ona kimse bir şey diyemez ama bunu çarpıttığınız zaman bilimsel etiğe uymamış oluyorsunuz (DG Kodu: 16).

Bir kere bilimsel özerklik Türkiye'de yoktur maalesef hiçbir şekilde yoktur. Mali sorunlar, yaşam kaygıları siyasi ve dini baskılar nedeni ile bilim adamının özerk düşümce yapısı oluşamamaktadır oluşamıyor özerk demek hiçbir baskı atında kalmadan özgür irade ile iş yapabilmektir. Bu çok tartışılır. Özgür irade nedir? diye şimdi mesela ben şimdi ben Müslüman bir anne babanın yanında doğdum. Müslüman oldum. Acaba bilimsel işlerimde bu beni ektiler mi? özgür düşünmemi etkiler mi etkileyebilir ya da içinde yetiştiğim toplumun beni yoğurduğu konularda gerçekten ben özerk düşünceye sahip miyim? Örneğin Kürt'sem eğer

gerçekten özerk düşünebilir miyim? örneğin Arap kökenliysem, Çerkez isem gerçekten özgür düşünceye sahip olabilir miyim? Yoksa kendi ırkdaşlarıma kendi soydaşlarıma biraz daha mı yakın hissederim? onlar gibimi düşünürüm bunlar hepsi toplum çok güzel bir isim bulmuş mahalle baskısı diye mahalle baskısının altında kalmak her zaman için mümkündür. Zaten bilim adamı bunlardan kurtulabildiği sürece iyi iş yapar. Ama kurtulabilir mi? tamamen kurtulamaz ama ben mesela bunu katmanlara ayırmayı öğrendim beynimde bilim yapacağım zaman bilim yapıyorum diğer katmanları düşünmüyorum bilim yapmayı düşündüğüm zaman ya da ara verdiğim zaman her neyse sosyal yaşantımda da sıradan bir insan oluyorum. Bu beni mutlu ediyor. Bu şekilde hem ırksal hem inançsal özelliklerini muhafaza ediyorlar hem de bilim yapmalarına engel değil örneğin en güçlü araştırmaların Katolik üniversitelerden ve İtalyan hastanelerden çıktığını düşünecek olursak ya da Yahudi üniversitelerinden oradakilerinin hepsi ya her pazar kiliseye gidiyorlar ama kiliseye gittiği zaman ya da camiye gittiği zaman ibadetini yapıyor bilimi düşünmüyor ama laboratuvara geçtiği zaman onu orada bırakıyor. Eğer her şey yerli yerinde kalırsa sorun yok o zaman bilimsel özerklik olur. Önce bireyin kendi kafasında bunları yaptıktan sonra bir de öğretim üyesinin ya da bilim insanın yaşam koşulları temel ihtiyaçlarının karşılanması hele Türkiye'de şimdi işten atılma korkusu söz konusu olunca bilimsel özerklikten bahsetmek komik olur (DG Kodu: 24).

Bir defa şu YÖK'ü kaldıracaksınız. Rektörleri cumhurbaşkanı atamayacak. Ondan sonra bütçesi özerk olacak. Şimdi birçok nokta var bu özerkliğin gittiği. Müfredatını kendileri oluşturacaklar. Yani topluma bırakacaksın kendi eğitimini organize edecek ama devlet her alana girmiş. Mesela Amerika'da tenure'ü size kim veriyor? Üniversite veriyor. Siz orada doçentliğinizi üniversiteden alıyorsunuz. Bir şey kurul var üniversitede bir kurul var. Bir de hani bir komite oluşturuyorsunuz, mektup yazıyorlar. Çalışmanızı değerlendiriyorlar. Kimsiniz? Nesiniz? Kürt müsünüz? Ermeni misiniz? Türk müsünüz? Azeri misiniz? Bakmıyorlar. CV burada, ürettiğin materyal burada aldığınız burslar burada, verdiğiniz dersler burada, öğrencilerin sizi değerlendirme notları burada falan filan bunları gönderiyorlar heyetlere oturuyorlar, bakıyorlar. Aldın, aldın. Almadın, almadın. Bizde neye bakıyorlar YÖK ' e gidiyorsun. YÖK neye göre karar veriyor? İstihbarat raporlarına göre karar veriyor. İçeriğine bakmıyor ki çoğu zaman. Şuna ver şuna verme diyor. Dolayısıyla, o bir. Bütçe olarak özerk olması lazım. Yönetim olarak özerk olması lazım. Şimdi seçim yapıyorlardı eskiden %90 oy alan var, %5 oy alan var. %5 olanı cumhur başkanı atıyordu ama en azından böyle seçim gibi bir şey oluyordu. Şimdi hiç seçime de gerek yok, yani cumhurbaşkanı pat pat pat şu üniversitede şu, şu üniversitede şu olacak yani. Yani kurumsal olarak özerkliği lağv ediyorsun. Türkiye'de tam aksi istikamete gidiyor ve önümüzdeki 10-15 sene içerisinde yani bir parça haysiyet sahibi insanlar varsa bütün bu üniversitelerden bir taraftan tabi zor ya istifa etsinler veya da bilim insanı değiliz valla biz burada memuruz, ben bu işi yapmak zorundayım, geçinmek zorundayım desinler. Yoksa bizim bir bilimle bir alakamız filan kalmamış (DG Kodu: 28).

> Bu anlamda tabi ki bugün işte dünyanın AR-GE, research development harcamalarının %50 sini yapan bir Amerika, bilmem %50 sine yakınını yapan diğer işte Japonya, gelişmiş sanayileşmiş toplumlar elbette ki bilimsel özerklik açısından bizden kat kat kat ileridedir. Ölçüt budur. Amerika da Almanya da bugün teknoloji düşünsel üretim, fikirsel üretim, teknolojik üretim bütün bilimsel üretim o ülkelerde yapılıyor. Bütün bilimsel üretim yapıldığı ölçüde de gene de bir kıyaslamalı baktığınız zaman özgürlük, düşünsel özgürlük o toplumlarda çok çok daha fazla bize kıyasla var ama her şey tabi nisbidir. İyinin daha iyisi vardır. Mutlaka Amerika'da da zaman zaman bazı noktalarda baskılar çıkabilir. Japonya'da da çıkabilir ama Türkiye'ye kıyaslamalı sorduğunuz zaman tabi ki oralarda bilimsel özgürlük, bilimsel özerklik bize kıyasla çok daha ileri düzeyde hayata geçiriliyor şu anda (DG Kodu: 34).

> Şimdi bilimsel özerklik konusunda Türkiye kesinlikle sınıfta kalmıştır. Dünde öyleydi. Bugün de öyle. Bilimin bilim insanlarının herhangi bir baskıyla karşı karşıya kalmadan iktidarın ya da başka etkenlerden başka güçlerden etkilenmeden araştırma yapa bilmeleri düşüncelerini açıklaya bilmeleri bu konuyla ilgili ekonomik, siyasi, toplumsal baskılardan korunmuş olmaları; bilimsel özerklik dediğimiz şey bu (DG Kodu: 27).

> Bana kalırsa Türkiye'de her zaman bilimsel özerklik sorunu oldu. Fakat belli dönemlerde bu hakikaten üniversitenin koma haline girmesine kadar vardı. Mesela üniversite öğretim üyelerinin siyaset yapmasında bir engel yok şu an da hukuken yok ama fiilen var**.** Bir örnekle ifade etmem gerekiyorsa bu bilim adamları bir *petition* imzaladılar. Barış bildirisi ben o barış bildirgesinin içeriğine hiç katılmıyorum. Hiçbir tarafına katılmıyorum. Yani katıldığım katılmadığım yönler demeyeceğim. Hiç bir tarafına katılmıyorum. ama katılmadığım insanların görüşlerini ifade edebilmelerinde bir sorun görmüyorum. Yani bunu tıpkı 19.yy Fransız özgürlük düşünürleri gibi düşünüyorum. Katılmadığım fikirlerin savunulmasını istiyorum. Ben Adalet ve Kalkınma Partisi partililerin de görüşlerine katılmıyorum ama Adalet Ve Kalkınma Partisi'nin kapatılmasını istemem. Ben Mhp ninde görüşlerine katılmıyorum ama MHP'nin kapatılmasını istemem. Dolayısıyla o öğretim üyelerinin bugün üniversiteden dışında kalması üniversitelerin özerk olmadığını gösteriyor. Manchester da misafir öğretim üyeliği yaptım. İngiltere'de de bir öğretim üyesinin doğrudan terörle bağlantısı tespit edilirse o da sıkıntı çeker. Bu oldu mu geçmişte oldu 70'li yıllarda mesela IRA bağlantısı olan öğretim üyeleri çıktı ve üniversitelerde çok zorluk çektiler. Mesela Kent üniversitesinde İranlı bir öğretim üyesi vardı. Şimdi Oxford'ta Emeritüs bunun mesela İran'ın Şah'ın gizli servisi üyesi olduğu söylenmişti ve çok sıkıntılar çekmişti üniversitede orada doğrudan terör veya hukuka aykırı tespitler olursa, o öğretim üyesi sıkıntılar çeker ama normal görüşlerinden ötürü bir akademisyenin sıkıntı çekmesi veya üniversiteden atılmak zorunda kalması diye bir şey İngiltere'de söz konusu olmaz (DG Kodu: 48).

Bazı katılımcılar bilimsel özerklik konusunun üniversitelerin en temel konularından biri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu katılımcılar bilimsel özerklik ile birlikte ideolojik

bakış açısıyla kadrolaşma, adam kayırmanın ve liyakat esaslarından uzaklaşmanın kaygı verici boyutlarda olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak bu şekilde hem üniversitelerin hem de bilimsel kuruluşların kuruluş amaçlarına ve bilimsel etik değerlere sahip çıkan yapıya kavuşabileceğini ve bu yapıyı sürdürebileceğini; aksi taktirde sorgulayan, özgür düşünen, nitelikli ve başarılı bilim insanlarından kamu yararına faydalanmanın çok zor olacağını aktarmışlardır.

> Üniversite özerk olmaz ise, üniversite, üniversite olmaz. Üniversite bilim üretemez, bu kadar açık ve net. Bu tabii ki mali özerkliktir, idari özerkliktir, bu tabii ki akademik özerkliktir. Şimdi Türkiye de büyük sorun şu; bir yandan her şeyi partizanlaştırmak için kadro dahil, kaynak dahil, kendi adamını almak. Yönetim biçimimiz kendi adamını kollama yönetimi. Onun için üniversite de kendi adamım ise kaynak olarak desteklerim, kadro olarak desteklerim ama kendi adamım değil ise cezalandırırım, uzaklaştırırım. Şimdi bu Türkiye'nin yıllar içerisin de hâkim zihniyeti haline gelmiş. Zaten bu tarihte, bu geçmişte böyle idi. Ama biraz 19. yy. da ki kıpırdanmalar, özellikle Cumhuriyetin o müdahalesi o alan için yeri açmaya başlamıştı. Ama son 15, 20 senede, özellikle söylüyorum, üniversite dahil, bakın üniversite dahil, eskiden başlayan sorgulamayı, efendim bu din özgürlüğü diye dondurdular. Şimdi bugün artık Türkiye'de bir az önce aydınlanmadan söz ettik, 17.yy. da onların yaptığı bir İncil değerlendirmesi, bugün yanına yaklaşamazsınız siz yahu, Avrupa da bile yaşatmazlar kaçsanız. Türkiye'de bu ölçüde en genel evrende, müthiş bir düşünce üstüne baskısı kurulmuşken, yazması, çizmesi, konuşması için akademisyenin alanı nerde olur? Gider sessizce yazar, konusunda sunum, taktim itibari ile en uzakta tutmaya çalışır. Yurt dışında da bir yerde okur. Böyle düşünce özgürlüğü olmaz (DG Kodu: 3).

> Bilimsel özerklik, önce anayasaya yazmakla başlıyor. Ondan sonra tabi ki çok mantıklı çok farklı bir eğitim reformu yapmakla başlar ve buna uygun kuşaklar yetiştirmekle başlar. Hemen kâğıt üzerinde anayasa değişikliğinde bilimsel özerklik kondu diye bilim özerklik olmuyor. Yukarıdan talimatla araştırma yapmayan üniversite, özgür düşünebilen bilim inanları. Her konuda eleştirel olabilmeyi bilen, sorgulayan bilim insanları ama bugün bu iklim kötü ben bu iklime uyarak şu araştırmayı yapayım. Bugünkü iktidarın hoşuna gidecek bilhassa sosyal bilimler için şu sonucu çıkartayım gibi bir önyargıyla ve bir biat kültürüyle, bir yaranma güdüsüyle bilimsel kimliği yan yana getirirseniz bu olmaz. Maalesef Türkiye'de ki iklim süratle buna döndü. Süratle buna döndü en basit televizyon kanallarında daha iktidarın tavsiye ettiği ne idiği belirsiz isminin önünde doçent, profesör yazan ama hiçbir zaman o sıfatı, söylediği kelimelerle mukayese edersek ağırlığını taşımayan insanlar davet ediliyor. Yani bugün doçent profesör deyince ben üzülerek tespitimi yapayım. Bir çok alanda siyasetin, kendine özgü bir akademisyen sınıfı iktidar siyasetinin kendine özgü bir akademisyen sınıfı yarattığını görüyorum. Bu Türkiye için bir bilimsel intihardır. Maalesef (DG Kodu: 6).

Bilimsel özerklik şimdi üniversitelerin bir defa ideolojik şeylerden kurtulması lazım. Şu ana kadar YÖK ile ilgili ciddi sıkıntılar zaten herkesin eleştiri konusu. YÖK ve üniversitelerde yapılaşmaya çok müsait alanlar maalesef. O yüzden ideolojik artı bilimsel araştırmaların özerkliği çok önemli ama ideolojinin önüne geçmeli bilimsel araştırmalar. Herkesin bilimsel ve liyakatine bakılmalı. Ona göre önünün açılması ve istihdam edilmesi diye bu en önemli şey budur. Suudi Arabistan'da fazla sıkıntı çekmedim. Oranın yapısı çok farklı. Kuralları var. O kuralları ihlal etmediğiniz sürece (DG Kodu: 46).

Şimdi Türkiye de hani bir kurum çok iyi de, diğer kurumlar çok kötü mü? Mümkün değil. Kurumsal alanda her kurum, diğerini etkileyebiliyor. Kurumlar birbirini etkileyebiliyor. Dolayısıyla siyasette sorun varsa, bir bakın toplumsal çeşitli çevrelerde de sorun var. Ailede sorun var, diğer belediyede sorun var, köylerde sorun var, çeşitli yönetimlerde sorun var. Dolayısıyla o sorunları iş dünyasında sorun var. İnsanlar birbirine girip, toplumsal uzlaşma yoksa, orada da yok. Dolayısıyla birbirini etkiliyor. Bilim de işte diyelim ki siyasette bozulma, çürüme, etik açıdan daralma, bozulma durumu varsa, bilimde de var. Bilimde özerklik yönünden ciddi sıkıntılar var. TÜBİTAK'ın yapılanmasın da sıkıntılar var. Siyaset girmiş durumda. TÜBİTAK şu anda bitmiş vaziyette, bitmiş durumda. Dolayısıyla şimdi bir şeyi, tırnak açarak belirtelim, ondan sonra devam ederiz. Eğer eğitim de yargı da bir takım çok olumsuz noktalara gidiyorsanız, bunların tekrar düzeltilmesi, çok uzun zaman alabilir. O kuşakların gelmesi, çok uzun zaman alabilir. Yeni bir yargı, sağlıklı bir yargıyı oluşturmak fevkalade zor hale geldi. Yeni bir üniversite kurabilmek, mesela Hacettepe Üniversitesi bozulmuş durumda. Ben orayı da yönettim. Dolayısıyla, üniversiteler üzerinde ciddi sıkıntılar var. Kadrolar da bozulmalar var. Kadroların kalitesinde bozulmalar var. Jürilerde, sınavlarda bozulmalar var. Genel bir bozulma var. Bunun düzelmesi çok zaman alabilir. Bozmak kolay, düzeltmek çok daha zordur. Dolayısıyla Türkiye'nin çok radikal önlemlerle belki yıllar boyu uğraşarak, bunun üstesinden gelmesi gerekiyor (DG Kodu: 49).

Bilimsel özerklik nasıl tesis edilebilir? her şeyden önce YÖK kaldırılmalı. İktidar bu konuda defalarca söz verdiği halde hiçbir şekilde dokunmadı YÖK'e şimdi yurtdışında bilimsel özerklik denildiğinde bilimsel kurumlarda öğrencilerde yer alıyorlar yani dekanlıklarda, fakülte kurullarında rektörlüklerde resmi toplantılarda öğrenci temsilcileri de görev alıyor ve öğrencilerinde istekleri yerine getiriliyor. Onların da görüşlerinde değer veriliyor bizde bırakın öğrencilerin girmesi, öğretim üyelerinin büyük bir bölümü bu işin tamamen dışında kalıyor ne yazık ki. Sadece bir yönetici kadro ve bu yönetici kadro belki de iktidarla yakından ilişkisi olan bir kadroda olabiliyor bilimsel özerkliğe hiç yakışmayacak bir şekilde. O nedenle ben bilimsel özerklik ortadan kalkmış oluyor. Yok yani bilimsel özerklik, akademik özgürlük (DG Kodu: 53).

Bazı akademisyen milletvekilleri üniversitelerde ve bilimsel kuruluşlarda mali özerklik konusunun gerekliliğini ve önemini vurgulamıştır. Buna karşılık akademisyen milletvekillerinin bir kısmı mali özerklik ve bağımsız maddi olanaklar yaratma

konusundaki uygulamalarda çıkabilecek sorunlara dikkat edilmesi gerektiğini belirterek bu konudaki çekincelerini dile getirmişlerdir.

> Bu bilimsel özerklik için yani şu anda bir yeterli ortam olmadığını düşünüyorum. Buradaki üniversitelerimizin sadece sayısının değil de çalıştırdığı öğretim elemanlarının niteliği de önemli. Ayrıca da yani üniversitelerin çoğunun devlet üniversitesi olup bütçelerinin hükümete iktidara bağlı olması yani bağımsız bir şekilde idari ve mali özerkliklerini sağlamadan tamamen bilimsel özerklikten bahsetmek mümkün değil. Nitelikli eğitim öğretim elemanı, gençlerin, başarılı öğrencilerin üniversitede kalmaya tercih etmelerine ait girişimler. Yani idari ve mali yapısı özerk olmadan bilimsel özerklik zor (DG Kodu: 11).

> Mali özerklik ve idari özerklik birbirinden farklı olabilir ama özerklik konusunda da akademik anlamda bir özgürlük yok. Neden yok? Siz maliye kanalı ile her türlü işinizi görmek zorundasınız. Maliye Bakanlığı'na uygun ve sevimli görünürseniz istediğinizi alabiliyorsunuz. Aksi takdirde alamıyorsunuz. Benim şuanda gördüğüm kadarıyla devlet üniversitelerinin çoğunluğunda hadi adını da vereyim. En başta gelen İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde rahatlıkla hastaya hizmet verilecek malzeme için bile yeterli para verilmiyor. Bunu tabii çok yanlış bir şey olarak görüyorum. Oysa eğer mali özerklikleri olsa kendi ellerine verilecek bütçe ile kendi ihtiyaçlarını pekala karşılayabilirler ve hastalara daha iyi hizmet verilebilir (DG Kodu: 53).

> Bilimsel özerklik için şu anda bir yeterli ortam olmadığını düşünüyorum buradaki üniversitelerimizin sadece sayısını değil de çalıştırdığı öğretim elemanlarının niteliği de önemli. Ayrıca da üniversitelerin çoğunun devlet üniversitesi olup bütçelerinin hükümete iktidara bağlı olması yani bağımsız bir şekilde idari ve mali özerkliklerini sağlamadan tamamen bilimsel özerklikten bahsetmek mümkün değil (DG Kodu: 11).

> Amerika sizce daha iyi bir örnek mi? Bilimsel özerklik? Göreceli olarak evet. Orada ki ölçü şöyle farklı lanet olsun orada da şöyle bir şey var. Ayakta kalabilmek için, gelişebilmek için senin araştırma yapman gerek. Orada araştırma konusun da bir yarış var. Araştırma yapmak zorundasın. Araştırmayı araştırma yapmak için değil, proje alıp, o projeye finansal desteği alıp, böylece üniversiteye ve kendine para kazandırdığın, böyle bir sistem var. Fon de veya gelir de. Üniversiteye gelir sağlayacaksın ve bilim insanlarını karşılaştırırken, şu adam var ya, yılda işte 3 milyon dolar, araştırma geliri sağlıyor. Üniversiteye, bir kısmı da kendisine tabi. Öbür adam sadece ders veriyor dediği zaman kimi üniversiteler de öbür adam eller üstünde tutuluyor. Çünkü çok iyi araştırma yapıyor (DG Kodu: 54).

> Çok kötü görüyorum. Çok perişan görüyorum. Bilimsel özerklik idari ve mesleki özerkliktir. Yani üniversitelerin atamaları kadro yapıları anabilim dallarını

kurmaları asistan yetiştirme ilkeleri derslikleri müfredatları cümlesi bakımından o alanın uzmanları tarafından biçimlendirilmesi gerekir. O idari özerklikle olur ve yanında mali özerklikle olmaz. Üniversiteleri hiçbir şekilde para kazanmak zorunda bırakmamak gerekir mali özerklik para kazanmak zorunda kalmak demektir. Üniversitelere bütçeden verdiğin parayı kestikçe ne yapar? Öğrenciyi paraya bağlar öğretmeni düşük ücrete bağlar araştırma yapmak gerekiyor toplumun ihtiyacı olup olmadığını sorgulamaksızın baya yüklü miktarda fon transfer ediyorsa eğer bütün iş gücünü insan gücünü akıl gücünü oraya yönlendirirse bu çok büyük israftır. Şöyle düşün mesela Türkiye'de zeytin ağaçlarında muazzam bir hastalık var. Buna girmesi laboratuvarlarında rahat rahat çalışması ve çözmesi gerekiyor. Bunu ama gariban zeytin üreticisi nereden bilsin? Sen bunu araştır çöz ey üniversite diye para verecek, veremiyor ama bir ilca şirketi gelmiş bütün laboratuvarları bağlamış 5 yıl boyunca laboratuvarı gözlem yeri haline getir. İşin tümünü de sen almıyorsun bir parçacığı sende. Bütün nitelikli elemanın oturup tüplerdeki hareketi izliyor. Buna bir uluslararası işbirliği diyorsun! Aslına bakarsan üniversiteye para giriyor. Bütün kaynaklarını kestin devlet olarak. Rektörsün sen karar ver. Bana şimdi hangisini yapayım? Bu nedenle üniversitelerin özerkliği çok önemlidir idari ya da mesleki özerkliktir. Mali özerklik zinhar doğru değildir! Bu hem üniversite bilim siyaset ilişkisini tutar, hem de kontrolü tutar (DG Kodu: 15).

Bilim kurumlarının özerkliği şarttır ve bu özerkliğin iki boyutu vardır. 1. idari özerklik yani o kurumların kendi kendini yönetmesi, yöneticilerini seçmesi, 2. doğrudan doğruya kamu bütçesine bağımlılığının önemli ölçüde azaltılabilecek yan başka imkanların sağlanması yani mali açıdan böyle bir güçlendirilmesi bilim kurumlarını daha evrensel değerlere, standartlara yükseltir. Bu anlamda bilimsel özerklik önemlidir (DG Kodu: 33).

Bilim aleminin finansmanından tutunda oradaki çalışacak insanların seçimine kadar bu insanların belli makamlara tırnak içinde diyorum yani doçentlik, profesörlük vs. getirilmesine kadar siyasi düşüncesinden etkilenmeyen bir ortam tesis edilmeli. Yani ben şöyle dedim diye rektör oldun, şöyle dedim diye üniversiteden atıldım olmamalı. Bu korkunun olmadığı bır ortam tesis edilmeli. Mesela anayasa değişiyor Türkiye'de dünya kadar Hukuk Fakültesi var. Hiçbirinden ses yok, dünya kadar üniversite var hiç birinden velev ki övülme, methedilme manasında olsun hiç bir görüş yok (DG Kodu: 35).

4.15. Akademik Özgürlüğe İlişkin Bulgular

Katılımcıların akademik özgürlük tanımları şu şekildedir:

Akademik özgürlük, kişinin hiçbir baskıya muhatap olmadan, kendisine hiçbir kısıtlama getirilmeden, eline geçen verileri, çalışma amacına uygun bir şekilde kullanmasıdır (DG Kodu: 1).

Akademik özgürlük tabi çok tartışılan bir konu. Akademik özgürlüğü ben çalışarak, performans göstererek herkesin hakkedenin akademik olarak

yükseltilmesi şeklinde anlıyorum. Türkiye' de düzgün bir manada işlemiyor çünkü çok ideolojik baskılar var. Siyasi baskılar var (DG Kodu: 5).

Akademik özgürlük yazarken çizerken konuşurken hiçbir baskı hissetmeden o bilimsel üretimi yapabilme faaliyetidir (DG Kodu: 20).

Akademik özgürlük, korkmadan, çekinmeden istediğin konuyu tabi belli bilimsel ölçüler içerisinde çalışıyorsun (DG Kodu: 28).

Şimdi özellikle akademiyi araştırma ve eğitim olarak iki bölümde ele alacak olursak hatta buna projeyi ekleyebiliriz; araştırma, proje ve eğitim. Bu üç süreçte de özellikle araştırma yöntemlerinin ve ilkelerinin esas alındığı; bunun dışındaki bütün hiyerarşilerin ve baskıların reddedildiği özgürlüğe biz akademik özgürlük diyebiliriz (DG Kodu: 10).

Ülkenin lehine olan kararların alınabilmesi akademik özgürlük diye söyleyebilirim. (DG Kodu: 38).

Akademik özgürlük yani biraz önce söylediğimiz gibi bilimsel çalışma yapanların hiçbir kısıtlama altında olmadan o alanda çalışmalarını yürütebilmeleridir (DG Kodu: 59).

Öncelikle bilim adamlarının istediği konuda araştırma yapmak tabii temel yani nefret söylemi içermeyen diyeceğim ben ona nefret söylemi içermeyen her konu gündemde olabilmeli nefreti övme ya da benzer söylem içermeyen her konu araştırma konusu olabilmeli akademisyenin amiri vidanı olmalı. Vicdandan başka bir amiri olmamalı aklıda vicdanı olmalı (DG Kodu: 63).

Yani akademisyenin kendi kendini özgürce devletin bölünmez bütünlüğünü rencide etmediği sürece her türlü sınırsız özgürlükleri kullanabilmesi, akademik özgürlük budur (DG Kodu: 31).

Akademik özgürlük çalıştığınız kurumda kendi bilimsel araştırmalarınızın sonuçlarını sadece akademik dergilerde ya da ortamlarda paylaşmak değil. Kamu yararına olacağını düşündüğünüz bulgularınızı verilerinizi de özgürce dile getirebilmek açıklayabilmek ve bu nedenle de bir işleme tabi tutulmamak demektir. Akademik özgürlük bu (DG Kodu: 33).

Akademik özgürlük dediğim gibi yapmış olduğu çalışmayı varmış olduğu sonucu herhangi bir baskı altında kalmadan bilimsel dergilerde yayınlayabilmektir veya bilimsel toplantılarda bunu konuşup anlatabilmektir (DG Kodu: 30).

Akademik özgürlük bir dersini mesela bir ana bilim dalında bir hocanın, bir öğretim üyesinin şu alanda eksiklik görüyorum. Şu alanda şöyle bir dersin su içerikte bir dersin açılmasını istiyorum deyip bunu başarabiliyorsa akademik ortamda tabi bununda sınırları var yani her alanda siyasetin veya diğer başka etkenlerin akademisyenin bu kararları verebilmesinde baskıcı ve önleyici olmasının önüne geçmek gerekiyor (DG Kodu: 29).

Akademisyen milletvekillerinin bir kısmı Türkiye'de akademik özgürlük konusunun her zaman sorunlu bir konu olduğunu şu anda da bazı sorunlar mevcut olduğunu dile getirmişlerdir.

> Akademik özgürlük, bir üniversitenin mali ve bilimsel özgürlüğüyle paralel giden gitmesi gereken bir kavramdır. Akademik özgürlük dediğiniz gibi tepeden inme bir merkezi disiplin çerçevesinde YÖK dediğiniz kurumun dayatmalarıyla davranış kalıbını belirleyen, ona göre strateji çizen ona göre verilen görevleri ifade eden bir yapı hiçbir zaman akademik özgürlüğünü kullanabiliyor değildir. Türkiye'nin çok ciddi sorunları var. Çok ciddi tartışma alanları var ve bu konularda üniversite insanlarının söz söyleme hakkının dahi olmadığı bir Türkiye'den geçiyoruz. Yani üniversite Senatoları görev yapmıyor. Rektörler tamamen atanıyor. Bakın bir sürü üniversite özel, vakıf ya da genel devlet üniversitesi her birisi siyasi iktidarın istediği tarzda yöneticiler tarafından yönetiliyor ve ona göre kadrolaştırılıyor. Liyakat sistemi, liyakat sistemi devlette son derece önemli üniversitede ben hiç tartışmıyorum bile yani liyakat sahibi olmayan yetersiz olan o bilim dalıyla belki bir sıralama yapılsa en sonda yer alabilecek insanlar sırf siyasi iktidara yakınlar diye oranın idari kadrolarına ve o kürsünün o bilim dalının kadrolarına getiriliyorlarsa demin söylediğim gibi sizin sorduğunuz soruda başlığındaki akademik özerklik sözü dahi edilemeyecek bir kavramdır Türkiye için! (DG Kodu: 6).

> YÖK gibi bir sistem çalışırken, akademik özgürlük tabii ki çok zorlanıyor Türkiye de. Ama sıfıra indi diyemeyiz. Hocaların içinde gerçekten bilime saygı duyan ve direnen çok sayıda insan var. Çok şükür ki, akademik yaşantı da çok fazla branş vardır. Oralara müdahale olanağı yoktur. En çok sosyal bilimlere müdahale olabilir. Ama bir mühendise, bu köprüyü niye böyle yaptın veya hesabını niye böyle yaptın? diye soramaz kimse. Onlar rahat eder. Ne bileyim arkeoloji nasıl ikna edeceksin? Felsefeye de müdahale ediyorlar, çok zordur ama ona bulaşıyorlar tabi. Branşlara göre değişiyor biraz, en tehlikelisi sosyal bilimler. Sosyal bilimlere çok müdahale var (DG Kodu: 37).

> Akademisyenlerin kendi çalışmalarında hangi konulara öncelik verecekleri, yaptıkları çalışmaların sınırların ne olacağı, etik sınırlamalar hariç tabi onlar konuşulabilir. Hangi konularda ne tür çalışmalar, hangi yöntemlerle yapacaklarına ilişkin bu konularda serbest olmaları. Eleştirilerinin sınırlama nedeninin olmaması. Türkiye'de ki akademik özgürlükler meselesine gelince Türkiye'de batılı anlamda akademik özgürlük hiçbir zaman olmamıştır. Ne geçmişte ne de günümüzde bunun temel nedeni de bu konuşmanın başında zaman zaman referansta bulunduğum Türkiye'de ki devletin kuruluşundan itibaren çok ideolojik temeller üzerine kurulması ve buna paralel olarak tüm kurumlarının ordusunun yargısının, üniversitelerininse ideolojik mümkün olduğunca müesses nizamı ve devletin kurucu ilkelerini benimseyecek şekilde hareket etmeleri öncelik hep bu olmuştur. Öncelikle Türkiye'de hiçbir zaman akademik özgürlük olmamıştır. Bu sıkıntılar hala Türkiye'de devam ediyor (DG Kodu: 8).

Akademik özgürlük ortamını işin açıkçası dediğim gibi çok iyi değerlendirmiyorum. İyi üniversitelerde nispeten daha iyi bu fakat birtakım aksaklıklar var. Amerika'da çok iyi biliyorum yalnız sizin benim elimdeki fonu bölüm başkanı denetlerdi. Bölüm başkanını da dekan denetlerdi bir hiyerarşi vardı çünkü saydamlık esastı. Benim bölüm başkanı ile çok ciddi çatışmam oldu. Bölüm başkanı benim fonları nasıl kullandığıma dair bir bana karşı bir şey kullanmak istedi mi? Dekan izin vermedi yani bir "checks and balance" denilen Türkiye'de hiçbir yerde olmayan olay işler orada. Ondan sonra yoksa üniversitede rezil olur gider insan tabii o rezil olma kavramı Türkiye'de maalesef yok. Murathan Mungan demişti: "Türkiye'de her şey olursunuz ama rezil olamazsınız!". Öyle bir vaka altındayız. Ben size Amerika'dan bir şey anlatayım yani bu imkânı yok olmaz tabii Türkiye'de. Kriz senesiydi Amerika'da ve üniversite öğretim üyelerine %0 maaş artırımı kararı çıktı devletten, eyalet yönetiminden. Bunun üzerine biz mühendislik fakültesi öğretim üyeleri ki dediğim gibi Amerika'da önde gelen fakülte bir araya geldik ve herkes ya biz dünya kadar para getiriyoruz yani tamam hiç bir bilim dalını küçümsemiyoruz ama şu bilim dalıyla bu bilim dalının 0 olması haksızlık onun için bizde 2.5- 5 gibi talep edelim görüşü vardı ve bir öğretim üyesi çıktı dedi ki "arkadaşlar ülke krizden geçerken biz eğer maaş talebinde bulunacak olursak toplum buna iyi bakmaz yarın öbür gün hakkettiğimiz şeyi de alamayabiliriz, o yüzden yapmayalım" dedi ve yapmadık. Şimdi bu anlayışı gel de Türkiye'de uygula. İmkânı yok. Onun için bu bir sorumluluktur. Toplum katılımcı olmasını bilmediği sürece isteyen istediği gibi at koşturur. Toplumun zorlaması gerekir kendi iç dinamiklerini. Benim devamlı kavga ettiğim konu. Artık vazgeçtim. CHP şöyle yapsın, böyle yapsın. Sen ahkam keseceğine… milletvekili seçilmek için aday ol demiyoruz bir de biz siyasete girmeyeceğiz. Hayır, siyasete girmek değildir katılımcılık. Ahkam keserek değil güçlü bir şekilde yararlı olarak, katkı vererek sesini duyurmasını ve taleplerini görüşlerini hissettirmesini bilmek. Katılımcılık anlayışı Türkiye'de yok. Tribünlerden sadece yuh çekmek. Bu da hiçbir şeye yaramıyor. Evet kesinlikle öyle toplum belirliyor ve bu sadece sandık değildir. Rezil olamıyor olmuyor. Bir lafının itibarı kadar önemli bir şey yok Amerika'da. O itibarı kaybettiğin anda ben kaliteli çevrelerden bahsediyorum o kaliteli çevrelerde yetersiz olduğunu Trump'ın seçilmesinden görüyoruz ama nedenleri başka onlara girmeyelim. (DG Kodu: 41).

Ben İngiltere'de görev yapmış ve öğrenciydim. Öğrenci gözüyle gözlemledim. Yani bir kısa bir surede bir hocanın asistanlık yaptım orada ve tamamen yani işte o bağlantı olmadığı için iktidar ideolojisi ve yani siyaset ile bilim dünyası arasında ki o ideolojisini ve baskıya kabul ettirme anlayışı olmadığı için bir siyaset bilimi, bilim dünyasından faydalanıyor ve hatta bilim insanları o ülkelerindeki kalkınma ve gelişmeye katkı sağlayacak çalışmalar yapıyorlar ve siyaset bilimi de onu kullanıyor. Kullanarak, onları referans alarak çalışmalarına yon veriyorlar. Yani onlar için iktidar için orada ki üniversiteler özerklik, muazzam derecede özerklik var, muazzam derecede akademik özgürlükler var. Türkiye'de doğal olarak iktidarın baskısı altında oldukları için onlarda üniversitedeki çalışanlarına o baskıyı yapmak durumundalar çünkü üniversitenin o çalışmalarının sivrilmemesi, ters düşmemesi gerekiyor ee İngiltere'de muazzam bir özgürlük ortamı vardı ve siyaset ve bilim dünyasından besleniyor yanı bu üniversiteleri ve bilim dünyasını

destekliyordu ki çünkü onların tek besleneceği kaynak bilim dünyası çünkü kalkınmayı sağlayacak çalışmalar, gelişmeyi, sanayiyi, mühendisliği, teknolojiyi üretecek bilim insanlarıdır ve onların verilerini kullanacak olan da yanı hayata geçirecek olanda siyaset kurumudur. Uygulama kurumudur yanı siyaset kurumu bilim üretemez (DG Kodu: 32).

Türkiye'de akademik özgürlük olduğunu şu anda düşünmüyorum akademik özgürlük bir akademisyenin istediği araştırmayı istediği çalışmayı bilimsel anlamda yapabilmesidir bu konuda ona imkân tanımaktır. Bu imkanlar verilirse zaten bilim olur ve yeni buluşlar (DG Kodu: 50).

Bu soruyu sormamış olun. Yani yok. Özellikle 15 Temmuz sonrası. Barış bildirisi, bildirinin içeriği abes ama yapılan daha da abes. Hani Voltaire'in ünlü bir lafı var ya aynı fikirde değilim ama fikrini söyleme hakkını sonuna kadar savunuyorum. Aynen o durumdayım (DG Kodu: 21).

Bazı akademisyen milletvekilleri akademik özgürlük konusunda bazı sıkıntıların olduğunu belirterek bu konudaki uygulamalar üzerinden iktidar partisine yönelik eleştirilerini dile getirmişlerdir.

Şu anda Türkiye'de olan rektörlerin bile referandumda; "hayır/evet kampanyasında biz 'evet' diyoruz. Sen ne diyorsun? Güçlü bir Türkiye için var mısın?" Bilmem ne diye diğer rektöre çağrı, yahu bu durumda akademik özgürlükten bahsedilebilir mi? yani rektörler dolmuş değnekçisi moduna sokulmuştur. Türkiye'de dolmuş değnekçileri bile şu andaki rektörlerin durumundan daha onurlu bir pozisyondadır. Yani en azından onlar bu araba gitsin bu araba gelsin deme özgürlükleri vardır. Sen bekle abi. Bu araba doldu gitti. Rektörlerin öyle bir şeyleri yok tamamen yaranma modu. Ben nasıl kendimi yarandırabilirim cumhurbaşkanına? Bir de atanabilmek için bu anlayışta davranılmaktadır. Hiç kimsenin fikri yoktur. Cumhurbaşkanını fikirlerinin savunulması vardır işte bu Türkiye'de İslamiyet dedikleri kendi yutturmacalarını İslamiyet değil bu. Kendi inanç sistemlerinde getirdikleri son nokta budur yanı onlara yutturulan şeyi anlatılması ne inançla alakası var bunu ne ideolojiyle tamamen 17 -25 Aralık hırsızlık değil darbe değil yok işte bilmem ne normal objektif gerçekliklerden kopuk bir yalan dünyada Türkiye'yi yaşatıyorlar. En azından ben rektörlük yaptığım zaman bir senato bildirisi yayınlayıp kardeşim bu yanlış diyebiliyordum. Şimdi var mı böyle bir şey var mı böyle bir babayiğit kalkıp ta bu yanlıştır kardeşim diyecek? Var mı bir tane babayiğit? Üniversitelerde adamlar işimden olmayayım gücümden olmayayım ekmek derdinde çoluğumu çocuğumu okutuyorum derdine düşmüş durumda. Dünyadaki en büyük günah insanları ekmekle korkutarak başka şeyler yaptırtmaktır bu hiçbir semavi dinde yeri yoktur. Bunun adı demokrasi değil bunun adı monarşi de değil bunun adı bakın beylik dönemi (DG Kodu: 39).

Akademik özgürlük Erdoğan'ın karşısına geçip ona kaçak sarayda yalakalık yapmaktan ibarettir. Durum budur. Yani akademik özgürlüğün ne olduğunu

anlamak için bilimin dünyaya katkı sağlatmak lazım ülkelere bakmak lazım bilim insanlarının söylediklerine bakmak lazım Türkiye'de bunlara tanık olmuyoruz maalesef sıradan uygar dünyayla uyarlı bir görüşü söylenenleri bile göklere çıkarıyoruz. Niye o kadar hasret kalmışız ki bilim insanı gibi davranmalarına ama pek rastlanan bir durum değil maalesef (DG Kodu: 62).

Bazı katılımcılar Türkiye'de akademik özgürlük konusunda kat edilecek daha yol olmasıyla birlikte geçmişe göre daha iyi bir akademik ortamın olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda olumsuz bir durum olmadığını, Türkiye'de iyi başarılı akademik çalışmalar yapıldığını aktarmışlardır. Milli güvenlik gibi hassas konuların bu bağlamda ele alınmasının doğru olmayacağını ifade etmişlerdir.

Yani Türkiye'deki üniversitelerde en iyi serbest bir şekilde akademik çalışmalar yapılıyor ama bu çalışmaların kamuoyuna yansıtılması konusunda bazen sıkıntılar yaşandığında oluyor mesela en çok eleştirilenlerden birisi Türkiye'nin çok yakından ilgilendiren yasal düzenlemelerde bilim insanlarının özellikle hukuk insanlarının bu konuda istedikleri şekilde veyahut da yoğun bir şekilde onu tartışma konusu yapmadıkları eleştirilir (DG Kodu: 59).

Akademik özgürlük her düşüncenin tarafsız olarak ifade edilebildiği bir ortamdır Türkiye'de eskiye göre daha iyi olduğunu düşünüyorum ama daha kat edeceğimiz çok yol var (DG Kodu: 14).

Akademik özgürlüğü, yani akademik özgürlükten kasıt, tabii akademisyenlerin kendi alanlarında bildiklerini ve düşündüklerini özgür bir biçimde paylaşabilmeleridir. Bu çok çok çetrefilli bir konu değil bence. Ben çok karmaşık bir konu olduğunu düşünmüyorum. Ama biraz bizde böyle karmaşıkmış gibi gösteren birtakım şeyler var. Bu değil. Son zamanlarda bu özellikle biliyorsunuz bildiri üzerine. Terör meselesine karşı imzalanan bildiri üzerine biraz gündem oldu. Doğrusu bende o bildirinin ilk cümlesi akademik bir cümle değil. Dolayısıyla onun imzalanmasını bir akademik özgürlük gibi göstermesi gerçekten doğru değil. Bak cümle şöyledir. Bu suça ortak olmayacağız. Hatırlıya musunuz? O tırnak içinde öyle bir şey kullandı. Devletin terörle mücadelesi dünyanın hiçbir yerinde ve hiçbir akademik mülahazayla, düşünce ile bir suç olarak tanımlanamaz. Terörlere, teröristler karşı mücadele etmek devletin temel görevidir. Suç değil yani? Bunu böyle tanımlamak bir özgürlük değil yani. Ama şunu diyebilirsiniz. Mesela orada devletin terörle mücadele yöntemini beğenmiyorum. Değiştirelim, bunu diyebilirsiniz. Terörle mücadeleyi başka türlü yapalım veya ne bileyim hani başka bir şey söylenebilir. Fakat bunun biraz böyle yani devleti sevmiyorum, devletin terörle mücadelesini de sevmiyorum. Böyle terörle mücadeleyi suç olarak görüyorum. Doğru değil. Devleti sevip sevmemeyle ilgili bir konu değil yani. Akademik özgürlük her düşüncenin tarafsız olarak ifade edilebildiği bir ortamdır

Türkiye'de eskiye göre daha iyi olduğunu düşünüyorum ama daha kat edeceğimiz çok yol var (DG Kodu: 12).

Akademik özgürlük Türkiye'de bakın çok aykırı şeyler söyleyebilen insanlar vardır. Eğer bilim gerektirdiği tarafsızlığıyla hareket ediyorsa akademik özgürlük noktasında da sıkıntı yok. Herkes rahat bir şekilde görüşünü söyler. Bilimsel çalışmasını yapar. Bir kısıtlılık yok ortada akademik özgürlük anlamında. Akademik özgürlük mevcut (DG Kodu: 9).

Türkiye'deki üniversitelerde en iyi serbest bir şekilde akademik çalışmalar yapılıyor ama bu çalışmaların kamuoyuna yansıtılması konusunda bazen sıkıntılar yaşandığı da oluyor mesela en çok eleştirilerden birisi Türkiye'nin çok yakından ilgilendiren yasal düzenlemelerde bilim insanlarının özellikle hukuk insanlarının bu konuda istedikleri şekilde veyahut da yoğun bir şekilde onu tartışma konusu yapmadıkları eleştirilir (DG Kodu: 59).

Özellikle Türkiye'de ki bilimsel çalışmalar üniversiteler bünyesinde oluyor. Üniversitede kendi içerisinde fakülteler ve bölümlere ayrılıyor. Özellikle yeter ki akademisyenler bilimsel çalışmalara katkılar sağlasınlar. Bununla ilgili gerek fon olarak finansal desteği ve gerekse çalışmalar noktasında yeteri kadar donanım ve imkana sahip olduklarını düşünüyorum. Ancak Türkiye'de akademisyenler akademik çalışmalar yerine siyasetle uğraşmayı tercih etmektedirler. Geçmişten gelen bir alışkanlıktır. Bilimin adamı olma yerine belli bir ideolojinin adamı olmayı tercih ettiklerinden Türkiye bilimsel gelişmeler noktasında bugün arzu ettiğimiz seviyede değil. Geçmiş dönemde baktığımızda üniversitenin çok ciddi manada politize olduğunu ve ülke siyasetine yön vermeye çalıştıklarını gördük. Buda bundan hem bilim hem üniversiteler zarar görmüştür (DG Kodu: 55).

Akademik özgürlük ülkenin gerçekleriyle bağdaşmalı. Yani ülkenin tarihinin kabul etmediği, ülkenin genel politikasının ülkenin çoğunluğun kabul etmediği bir alanda sırf araştırma yapacağım diye ciddi anlamda tarihi deşmek ve olayları deşmenin de yanlış olduğunu düşünüyorum. Yani bazı gerçekler vardır; bunun örneği Türkiye'deki Ermeni meselesi, Ermeniler doğrudur, I. Dünya savaşı sonrası bir tehcire uğramışlardır ama kim uğramadı ki? bunu kalkıp da bir soykırım olarak değerlendirmenin çok yanlış olduğunu düşünüyorum yani bunu bir bilim adamı olarak da dile getiren arkadaşlarımızın Türkiye'nin gerçekleriyle bağdaşmadığını bilmesini isterim. Dolayısıyla bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Ya da ne bileyim işte Güneydoğuda birtakım unsurlar bölücülük yapmak istiyorlar bunda terörü kullanıyorlar. Terör örgütü unsurlarının yapmış olduğu faaliyetlerin doğru olduğunu düşünüyorlar halbuki bu yanlış terörün temel kaynağı ekonomidir. Yani ekonomisi bozuk olan insanlar her şeyi yapabilir. Devletin sosyal devlet olarak herkese eşit eğitim, eşit derecede insanlık, özgürlük, barış, kardeşlik sağlaması gerektiğini düşünüyorum (DG Kodu: 25).

Akademik özgürlük sizin terörist faaliyetlere katılmanız, methetmeniz, arkasında durmanız manasına gelmez. Böyle bir şeyi kimse iddia edemez. Akademik özgürlük demek üniversite hocalarının üniversitede bütün olarak kurum olarak

ilmin ilerlemesi konusunda akademik çalışmaların önünün açılması bakımından destek vermesidir. Onda sınır tanınmamasıdır. Kanunlara, ahlaka, toplumun temel değerlerine ters düşmedikçe, siz şimdi biyolojide, genetikte bir Frankenstein yaratmak için akademik özgürlük olamaz ama genetik ilmi o kadar geniş ki insanların iyilikleri için hizmet etmek için çok şeyler yapabilirsiniz ama ahlaki değerlerle ilgili bu ontoloji meselesi (DG Kodu: 43).

Akademik özgürlük, ideolojiden koparıldığı anda zaten akademik olarak özgürsünüz. Ama ideolojik yaklaşmayan bilim adamı var mı? Bunu sorgulamak lazım. Ben bilim adamlarını suçluyorum bu konuda. Özerkliği de sadece yasalarla özerkliği sağlayamazsınız. Bilim adamlarının yaptığı şey özerklik adı altında ideolojik amaçlarını gerçekleştirmektir. Dolayısıyla da bilim adamları bilim adamı olduğu takdirde zaten bu konuyla ilgili Türkiye'de, dünyanın hiçbir yerinde kolay kolay özerkliği engelleyecek bir şey olmaz (DG Kodu: 64).

Ben bilimsel özerkliğin akademik hayat için olmazsa olmaz bir şart olduğunu düşünüyorum ama bunun sadece kanunlarla verilebilecek bir düzenleme ile sağlanabileceği kanaatinde değilim. Yani bir bilimsel atmosferin olması lazım bunun için. Belki Türkiye'de bunun bir miktar eksik olduğunu söyleyebiliriz (DG Kodu: 26).

Biraz önce söylediğim gibi maalesef Türkiye'de üniversitelerde araştırma görevliliği bir istihdam aracı olarak görüldüğü müddetçe doçentlik ya da profesörlük gibi arayışların açıkçası daha fazla bir maaş almak için bir araç olarak görülüyorsa ve araştırmalar bunu elde etmek için yapılıyorsa dolayısıyla Türkiye'de bilimsel özerkliğin ya da akademik özgürlüğün çok sınırlı olduğunu düşünüyorum (DG Kodu: 17).

Maalesef uzun yıllardan beri Türkiye'de akademik özgürlük tartışılıyor ama bir türlü istenilen noktaya gelinemedi. Burada herkes birbirini suçluyor. Hâlbuki düşünceye set vurmak engellemek zaten mümkün değil. Bir söz vardır. Doğru fikri ya da doğru adamı durduramazsınız derler. Zamanı gelen fikir ve zamanı gelen adam her zaman bir yol bulur. Ama tartışmalar halen sürüyor. (DG Kodu: 38).

Akademik özgürlük, liyakat ve bilimsel çalışmalar esas alındığı zaman o da rektörlük olsun, dekanlık olsun idareye bağlı destekleyip desteklememek, işte ideolojik şeyler araya girince orada maalesef aksamalar oluyor (DG Kodu: 46).

4.16. Türkiye'de Bilimsel Kuruluşlara İlişkin Bulgular

Katılımcıların önemli bir kısmı bilimsel kuruluşların politize olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Türkiye'de ki bilimsel kuruluşların bazıları hakkında olumlu bazıları hakkında olumsuz düşünceler dile getirilmiştir.

YÖK gereksiz. Hepsi yetersiz. (DG Kodu: 13).

Bunların tamamı siyasileştirilmiştir. Tamamen! Manipülasyon altındadır. Bunların tamamının değiştirilmesi lazım. Ve Türk akademik hayatına araştırma hayatına çok büyük zararlar vermiştirler bu kurumların tamamı (DG Kodu: 5).

Diyecek tek bir şey var bunlar iktidarın arka bahçesi haline gelmiş. Yazık daha ne diyeyim, iktidarın arka bahçesi olmuş. Bundan başka ne söyleyeceğiz? yazık yani keşke hepsi bağımsız gerçek bilimsel kuruluşlar olsa yani evrim teorisini bile TÜBİTAK da TÜBA'da kitaplardan kaldırdılar. Yaptıkları her şey daha çok dini yaklaşım çerçevesinde bulunuyor (DG Kodu: 24).

Türkiye'deki bilimsel akademinin özerkliği nasıl problemse bu kurumların durumları da öyledir. Her dönem herkes karışıyor iktidarlar. Kendi kontrol etmek istiyor oraları iktidarlar kendi çıkarları çerçevesinde kullanmak istiyorlar dolayısıyla esasen bilim üretme ve yayma araştırma yapma araştırma geliştirme çalışmaları yapma ar-ge yapma imkanları kısıtlanıyor. Verimli bir şekilde çalışamıyor bu müdahale dolayısıyla bu kurumlar (DG Kodu: 27).

Artık o kadar iktidarın denetimi ve gölgesi altına girdi ki bu kurumlar bunların güvenilir bağımsız ve özgürce çalışarak görüş üretmeleri veya karar almaları bence mümkün değildir (DG Kodu: 23).

YÖK çizin üstüne bir çizgi. TÜBİTAK şu 2000'li yıllara gelene kadar çok ciddi çalışmalar yapıyordu yani Türkiye için ufuk açıcı yön gösterici bilime katkı sağlayacak çalışmaydı ama son bu bilim ödüllerini verdiler. Şerif Mardin'e verdikten sonra bilim ödülünü onun da artık üstüne tam çizgiyi çektim (DG Kodu: 19).

Şu kadarını söyleyeyim yani bütün dünya ülkelerinde yüksek öğretimi koordine eden bir üst şey 'higher educational council' denen bir kurum ihtiyacı hiç kuşkusuz vardır. Ama bu kurum genellikle eğitimin kalitesi standartları, üniversiteler arasındaki eşgüdümün sağlanması bilim adamı yetiştirilmesi ile ilgili önlemlerin yönetmeliklerin düzenlenmesi gibi üst düzeyde rol oynamalıdır. Maalesef Türkiye'de son 37 yılda YÖK bu rolünü özellikle 12 Eylül zulmüyle birlikte çok aşan görevler üstlenmiştir. Dolayısıyla tamamen siyasetin güdümündedir. TÜBİTAK'ta özellikle Erdal İnönü'ye çok şey borçlu olan TÜBİTAK ta bağımsız bir kurum olması gerekirken maalesef 2002-2004 yılları arasında yapılan faaliyetlerle bağımsızlığını tamamen yitirmiştir. Şu anda iktidar güdümünde çalışan bir kurum halindedir. Aldığımız bilgiler doğruysa ayrılan bilimsel fonlar bile siyaseten ayrılmaktadır. Aynı şeyler TÜBA için de söylenebilir maalesef. TÜBA'nın tamamen siyasetten özgür bir kurum olması gerekirken TÜBA da sanırım 2010'lu yıllarda bağımsızlığını yitirmiştir. Yakın geçmişte o bağımsız dönemlerin TÜBA başkanlarından birisi de rahmetli oldu. Çok iyi bir bilim adamıydı. Şu anda ne dünya da saygınlığı vardır ne Türkiye'de bilim dünyasında söylediğine değer verecek aklı başında bir bilim adamı da yoktur. Halbuki TÜBA tamamen seçkin bilim adamlarının kendi aralarında yapılandırdığı bir kendi kendilerini yönetim anlayışına dayalı siyasetin hiçbir

şekilde girmeyeceği bir kurum olması gerekir. Özellikle TÜBA'nın (DG Kodu: 31).

Valla onlar iyi kuruluşlardı şimdi hepsi kötü oldu. Ne düşüneyim? Yani başlarına gelen insanların bilimle falan alakası yok. Tamamen yandaş oldukları için bu kurumların başına getirildiler. Zaten TÜBA'dan önemli akademisyenlerin hemen hemen hepsi ayrıldılar ve kendi bilim akademilerini kurdular. Şimdi o akademi saygınlık görüyor TÜBA değil. TÜBİTAK ta öyle yani TÜBİTAK'ta yapılmış bir takım araştırmaları bir bilseniz. Bir ara bir araştırma listesi dolaşıyordu. İnanılmaz şeyler yapılıyor yani. İnanılmaz şeylere para veriliyor (eleştirel bir tonda) Hiçbir değeri olmayan bilimsel bir değeri olmayan güya bir takım bilim projelerine. Dolayısıyla maalesef bunlar zamanında iyi çalışan oldukça özerk yerler olmalarına karşın bugün için çok zayıflamış durumdalar ve bütçeleri de kontrol edilmiyor. Ben mesela mecliste hem TÜBA hem TÜBİTAK'ın bütçe kanunu konuşulurken konuştum. İnceledim bir sürü açık var. İbra edilmedi aslında o açıklar. Sayıştay'da ibra edilmeden mecliste kabul edildi geçti bütçesi (gülerek) (DG Kodu: 52).

Şu günkü ortamda çok sorunlu kuruluşlar bunlar, çok sıkıntılı kuruluşlar. Özerklikleri ortadan kalkmış durumda. Dolayısıyla siyasi iktidarla bütünleşmiş durumda. Yarı özerk durumda olmaları lazım. Bu özerkliklerini koruyamıyorlar ve ciddi sıkıntıları var. Bunların düzelmeleri de zaman alacak gibi görünüyor (DG Kodu: 49).

Şu anda hepsi hakkında sonsuz soru işaretim var düşüncelerimi bu konu hakkında açıklamak istemiyorum sanıyorum soru işaretlerim bir fikir veriyor size (DG Kodu: 53).

Hepsinin çöpe atılması gerektiğini tereddütsüz. Bu tür kurumlarla ancak kendi kendimizi kandırırız bunlarla kendimizi kandırıyoruz. Türkiye'nin çok büyük reformlara ihtiyacı var Türkiye'nin bilimsel alanda siyaset alanında sanayi alanında 21.yy. kaçmakta olan trenini yakalaması için büyük reformlara ihtiyacı var. Bu reformları bu kafalarla yapamazsın. Önce kafalarda reform yapmak lazım önce kadın erkek cinsiyet tartışmasına kitlenmiş olan beyinlerden Türkiye'yi kurtarmak lazım (DG Kodu: 62).

Bunların bu ülkede çok fayda ettiğini düşünmüyorum. Bu kadar net sana birisi bir şey söylüyor mu bilmem şimdiye kadar ama YÖK'ün bugünkü haliyle üniversitelerin üzerinde yönetim gücü, bir denetim gücü olarak durmasını üniversite özerkliğine çok aykırı bir tavır olarak görüyorum ben. TÜBA aslında bunlar ömrü dolmuş kurumlar zaten bunların yaptığı fonksiyonlara bakarsanız görürsünüz fakat kimse bunları yüksek sesle söylemez. TÜBİTAK bunlardan ayrı bir kurumdur. TÜBİTAK bürokratik bir kurumdur. Bürokratik çalışmaları destekleyen, finanse eden bir kurumdur ama bürokratik bir kurumdur ama TÜBA bilim adamlarını bir araya getiren ortak bir sinerji yaratsınlar diye kurulmuş bir yapıdır ama eski bir yapıdır biraz komünist kafasıyla kurulmuş bir yapıdır. YÖK'se idari bir mekanizmadır. O da bürokratik bir kurumdur. TÜBİTAK

ayrıdır. TÜBİTAK ayrıdır. TÜBİTAK bunların arasında en yararlı ve üretken olan kurumlardandır (DG Kodu: 60).

Yetersiz (DG Kodu: 35).

Sıfır. TÜBİTAK bir ara iyiydi. Bir dönem iyiydi ama şu anda tamamen artık siyasallaştı. YÖK zaten hiç arzu etmediğim, tasvip etmediğim bir olgu. Hemen kaldırılmasını istiyorum. Başta Demokles'in kılıcı gibi o sallanıp duruyor. Bütün akademisyenlerin başında öyle bir şey bulunmasını uygun bulmuyorum ve yadırgıyorum (DG Kodu: 36).

Kurumların içine siyaset girdiği sürece bu konularla ilgili değerlendirme yapmanın anlamı yoktur. Maalesef siyaset girmiştir her tarafa (DG Kodu: 37).

Daha önce de söylediğim gibi gelenek tutmuyor. Mesela bugün iktidar partisi biz iktidara geldiğimiz zaman YÖK'ü kaldıracağız dedi kaldırmadı. Kaldırmakta istemiyor. Biz daha önceki hükümetleri de dinledik kalkmıyor. Şimdi mesela TÜBA kurulduğu zaman bir ekip vardı. O ekip kendinden olmayanları almadı. Dünya çapında bilim adamı mesela Şerif Mardin beyi almadılar çünkü o solcu değildi. Beni almadılar. Ben Avrupa Akademisi üyesiyim. Uluslararası Bilim Tarihi Akademisi üyesiyim, Amerika'da Rusya'da İslam dünyasında vs. Neden çünkü ben onlardan değilim. Bu bizden değildir diye almıyorlar. Böyle şey olmaz. Böyle akademi olmamalı yani kriterler yok. Bilimsel kriterler her zaman siyasi görüşlerin altında oluyor. Siyasi tercih kullanılıyor. TÜBA için söyledim ben bu örneği TÜBİTAK her şeye rağmen çok iyi şeyler yapıyordu mesela Türkiye, *citation index* konusunda 4. 3. sonra 2. Lige gelmek üzereydi biz çok iyi ilerliyorduk… Bu konuda çok uzun uzun raporlar hazırlattım bilim ve teknoloji politikaları ile ilgili. O zaman TÜBİTAK başkanı ile konuşmamda biz o zaman yakında 2. sonra 1. gideriz diye sormuştum. O bana dedi ki: "hocam biz 1. lige biraz zor gideriz, aşağılardan yukarı çıkmak hızlıdır çünkü rakiplerimiz kolaydı ama 1. ligde kim var Amerika, İngiltere, Rusya, Çin var Avrupa ülkeleri, İsrail var. Onların arasına girmemiz çok zor ama hiç olmazsa yaklaşsak 11 olsak 12 olsak bu bakımdan araştırdık gördük TÜBİTAK belli bir cemaatin, belli bir anlayışın, bir grubun etki sahasına girmiş. O zaman ilim olmaz. İlmi kriter lazım. o zaman ben falan birinin tayin edeceğim adamın falan cemaatten olmasını isteyeceğim bu konuda en iyi eğitimi alan en iyi yayını yapan dünya çapında olanı değil benden olan şeklinde bir tercih olacak. Ana mesele bundan ibarettir. Liyakat kriterlerinin geride bırakıldığı ve sadakat kriterlerinin öne alındığı durumlar. (DG Kodu: 43).

Bazı akademisyen milletvekilleri, bu kurumların kuruluş amaçlarına bağlı kalarak düzgün bir şekilde çalıştıklarını aktarmışlardır. Bu bilimsel kuruluşların Türkiye'de ki konjonktürden bağımsız değerlendirilmesinin sağlıksız bir değerlendirme olacağını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Buna bağlı olarak her bir kurumun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirilmesinin daha doğru ve anlamlı sonuçlara ulaşma konusunda yardımcı

olacağını aksi taktirde eksik bir değerlendirme tehlikesiyle karşı karşıya kalınacağını belirtmişlerdir.

> Şimdi YÖK orijinal haliyle ve 2547 sayılı kanun çeşitli değişiklere uğradı biliyorsunuz. Orijinal haliyle yapıldığı takdirde Türkiye de çok önemli bir reform olmuştur. Yüksek öğretim konusunda. Ve gerçekten ülke yönetiminde ki akademik kitlelerden tutunuzda yüksek lisanstan doktoraya kadar vs. ilk defa belli aşamalarla akademik çalışmaların, bir esasa bağlandığını görürsünüz. Yani çanta taşıyarak doktor olmalar, filan kalkmıştır Türkiye'de. İki senede doçent olup profesör olmalar kalkmıştır Türkiye de yani akademiler vardı Türkiye'de. Çok çeşitli özel yüksek okullar akademiler vs. YÖK ten sonra özellikle esaslı bir reforma tabi tutulmuş. Gerek akademik unvanların gerek bu unvanların nasıl kazanılacağının ve kazanıldığı zamanda bunlara ne gibi teminatlar getirildiğinin esasları çok geniş bir şekilde kanunla düzenlenmiştir. Kanunlarla düzenlenmiştir aynı şekilde. 2547'nin dışında öğretim üyeleri için özel özlük haklarıyla ilgili de özel bir kanun çıkarılmıştır. Dolayısıyla burada yapılan iş bence bu şekliyle muhafaza edildiği takdirde değiştirilmediği takdirde Türkiye'yi Türk üniversitelerini yüksek öğrenimini çok ciddi bir aşamaya getirmiştir. Türkiye'deki yani en son işte üniversite sayısına da bakarsanız öğretim elemanı yetiştirilmesine bakarsanız diyelim ki aşağı yukarı 93-94-95 de ben yılda 1000-1100 kişi gönderdim dış ülkelere ama zamanın başbakanıyla yapılan pazarlıklarla bunlar oluyor. Aşağı yukarı 1000 kişinin doktorası 100 milyon TL oluyor senede. Bunu 5-6 seneye vurduğunuz zaman milyarlarca liralık döviz dolar neyse gidiyor ve ama bunlar döndükleri zaman işte parayla satın alamayacağınız bir seviyede ve üniversitelere dağılıyor ve Türk yüksek öğretimini belli ölçüde belli bir seviyeye getiriyor. Oradaki bilim iklimini soluyor. Yalnız bir doktoranın derslerini verme meselesi değil kültürünü de öğreniyor. Çeşitli kültürler mesela Avrupa'ya gönderiyorsunuz alman kültürü Fransız kültürü Japonya ya gönderiyorsunuz Japonya'ya bile gönderdik. Rusya ya bile gönderdik. Mesela İngiltere Amerika vs. gibi batının çok ileri gitmiş ülkelerinin üniversitelerinde birkaç yıl kalması bile bir insana farklı bir davranış stili veriyor. Yalnız bilgi meselesi değil. O kültürü yaşamak oradaki toleransı, demokrasiyi insan ilişkilerini görmesi yaşaması çok önemli bir kazanım oluyor. Dolayısıyla bu yapılmıştır Türkiye de zaman zaman hala çok enteresandır bizi bile dışarı gönderildiğimiz 1416 sayılı kanun Atatürk'ün çıkardığı bir kanundur. 1416 Atatürk döneminin bir kanunudur ve o yıldan bu yana hala binlerce öğrenci yurtdışında doktora yapar. Yurt dışına gönderilir. Lisan öğrenir, kültür öğrenir ve gelir Türk üniversitelerine o bilim iklimini en azından nakletmiş olur. Dolayısıyla bütün politikacılardan veya siyasetten beklenen bu kurulmuş olan bu güzel düzeni muhafaza edebilmeleridir. Bunu muhafaza ettikleri sürece Türk yüksek öğretimi ve bilim hayatı daha ileriye gidecektir bence. Şimdi TÜBİTAK belli ölçülerde bir görev alıyor fakat özellikle bilim akademisinin seçim tarzı başlangıçtan itibaren biraz yanlış kurgulanmıştır. Yani 20 tanesini başbakan atar gibi bir şeyler başlamıştır olay sonra da birbirini takiben buralara bence başka bir seçim tarzı yani gerek akademik üyelik gerek yönetim bakımından başka bir yönetim tarzı getirilebilir. Yani yine akademik olarak özellikle bilim akademisi olan ülkelerin birçoğunda bu çok daha değişik şekilde yönetilmekte ve çok daha farklı bir düzene. Kısaca TÜBA bence yeni bir reorganizasyona ihtiyacı vardır (DG Kodu: 42).

Yani bunlarla ilgili eksik, özellikle YÖK ile ilgili birtakım sıkıntılar olduğunu geçmiş zamanda konuştuk. YÖK ile ilgili bir takım iyileştirme çalışmaları oldu, ama Türkiye'nin gündemi, yoğun gündemleri arasında bu sonuçlanmadı. Dolayısıyla TÜBA olsun TÜBİTAK olsun bunların daha iyi olması hep buraları yöneten kişilerin yeterliliğine, yeteneğine de bir yerde bağlı. Tabi ki ekonomik boyutta da devletin, hükümetin bunlara vereceği katkılara bağlı. Son yıllar da TÜBİTAK olsun, TÜBA olsun bu konular da devletin çok büyük katkıları, hükümetimizin, büyük katkıları var. Daha iyiye gidiyor (DG Kodu: 58).

Bunlar önemli işler yapıyorlar. ARGE 'ye Türkiye'nin ayırdığı kaynak 2002 yılında bizim partimiz hükümet olduğu tarihte yüzde yarım civarındaydı. En son verilerde % 1'i geçmiş durumdayız. İşte bu kurumlar bu kaynakları yönlendiren, öncelikler tayin eden belli projeleri yürüten kurumlar. Bunların önümüzdeki dönemde sanayiyle de iş birliği içinde çok önemli görevler ifa edeceğini düşünüyorum (DG Kodu: 61).

Dünyanın gerisindeyiz bu anlamda fakat iyi taraf şu dünyayla kendimizi kıyaslayabiliyoruz yani kafamızı kuma gömmüş değiliz. Bizden daha iyi işler yapan ülkeleri takip ediyoruz ve acımasız bir rekabet iddiamız var. Yani bu anlamda yapacak çok şey var zaten o yüzden bu saydığınız kurumlardaki yapılanma reform ihtiyaçlarda hani bu bunu görmekten bu rekabet hissinden kaynaklanıyor. İyi yoldayız ama zaten bu dinamik bir süreç yani her zaman olacak bu rekabet daha çok gelişime ihtiyacımız var (DG Kodu: 9).

Ben TÜBA'yı ve TÜBİTAK'ı çok beğeniyorum gerçekten. İyi çalışıyorlar. Yani YÖK ile ilgili bir şey söylemeyeyim isterseniz. Yani YÖK biraz daha aktif ve daha operasyonel bir güç sahibi olmalı bence. Ama bu operasyona güçten kastım; üniversiteler üzerinde bir operasyon yapmak değil; Akademik çalışmalara katkı sağlayacak bir operasyonel güce sahip olması gerekiyor (DG Kodu: 12).

Belli bir gayret içerisinde çalışıyorlar. Şöyle yani emeğe saygı duymak lazım. Çabaya saygı duymak lazım. Ben çok önemli işler fonksiyonlar yerine getirdiklerini düşünüyorum daha iyi olabileceğini daha aktif olabileceklerini düşünüyorum (DG Kodu: 16).

Ben toplumsal hayatta bu bileşik kaplar meselesine çok inanırım. Yani toplumda ki diğer kurumların konumları, kapasiteleri, çalışma imkanları ne ise bu kurumların kapasiteleri ve çalışma imkanları ne ise bu kurumlarında aynıdır (DG Kodu: 26).

Bu kurumları tek tek değerlendirmek lazım hepsini aynı kefeye koymamak gerekir diye düşünüyorum. Ama bu kurumlarda büyük oranda aslında az önce bahsettiğim kurucu ideoloji ya da iktidar sınırlamalarından kendilerini tamamen bağımsızlaştırabilmiş değiller. Çünkü orada çalışan insanlarda bu ülkenin ürettiği akademisyenler ve bilim adamları dolayısıyla bu kurumların mümkün mertebe özerkleştirilmesi ama bu özerklik yanında da sorumluluklarının ve hesap verebilirliğinin, denetimin artması gerektiğine inanıyorum (DG Kodu: 8).

4.17. Türkiye'de Üniversite Eğitimi ve Bilimsel Gelişme Üzerine Bulgular

Katılımcıların bazıları Türkiye'de üniversitelere ayrılan mal kaynakların ve AR-GE yatırımlarının son yıllarda çok büyük bir oranda arttığını ve bilimsel kuruluşların üniversitelerin ciddi anlamda destek gördüğünü aktarmıştır. Bunun yanında pek çok şehirde yeni üniversiteler açılmış ve öğrencilerin üniversite eğitimine geçiş süreci desteklenmiştir. Temel bilimler olan Matematik, Fizik, Kimya gibi bölümlerin ise arz-talep dengesi içinde şekillendiği ve öğrencilerin talep etmemesi nedeniyle kontenjanlar dolmadığı icin kapatıldığı dile getirilmiştir. Burada esas önemli olan ve göz ardı edilmemesi gereken şey ise bu bölümlerin bilim açısından büyük önem arz etmesidir. Bölümlerin teşvik edilmesi ve bu bölümlerden yetişecek nitelikli insan gücüne istihdam yaratılması icin çaba harcanması gerekmektedir.

> Çok üniversite açıldı Türkiye'de. Bu güzel bir şey yani her ilimizde artık Allah'a şükür en azından bütün illerde üniversiteler var. Bu kıymetli ama önemli olan içini doldurabilmek kaliteli nesiller için kaliteli eğitim verip kaliteli öğrenciler yetiştirebilmek. Demin söylediğim gibi kalite nitelik bir boyutu diğer boyutu hani üniversitelerin sayısı çoğaldıkça kalitemi azalıyor diye bir düşünce var. Kaliteyi arttırmak için elimizden geleni yapmamız lazım. Bu öncelikle denetim hocaların yetişmiş olması ile alakalı kadro ihtiyacı varsa bunların giderilmesi ile alakalı ama denetim boyutu önemli çünkü özel üniversitelerimizin çok olması çok kıymetli ama ticari bir şey olarak bakılmaması lazım. Bunu nasıl sağlanır şu an bilemiyorum ama üniversiteler ticari kurumlar olarak değil bilimsel katkıda bulunan kurumlar olarak şey yapılmalı hareket etmesi sağlanmalı bir şekilde (DG Kodu: 14).

> Darboğazda olduğunu kabul etmiyorum doğrusu yani çok önemli yatırımlar yapıldı üniversitelere şimdi Türkiye'nin dört bir yanında artık üniversitelerimiz var. Öğrenci sayımız çok arttı. Akademisyen sayımız arttı. Ayırdığımız kaynaklar da muazzam gelişmeler var. En önemli meselemiz bence üniversite toplum sanayi iş birliğini daha fazla geliştirmek. Ve üniversiteleri kendileri kaynak üreten kurumlar haline dönüştürmek. Proje çalışmalarıyla, iş birlikleriyle kaynak üreten bir üniversite sistemi aynı zamanda daha özerk ve daha etkili bir üniversite sistemi olacaktır diye düşünüyorum (DG Kodu: 61).

> Meclisin yarısı bilim insanı. Bilim insanının amacı meclise kapak atmak. Üniversite hocalarının siyasette ne işi var? Hangi siyasi parti olursa olsun fark etmez. Siyasette bazı kurallar var. Siyasete girince akademisyen özerkliğini yitiriyor. Amacı alanına katkı sağlamak değil, nüfuz sağlamak. Maddi rant veya çıkar. Buraya meclise niye geliniyor? Ben milletvekili olmaktan memnunum

çünkü tabandan geldim. Bir profesörün mecliste işi ne? İlke sahibi, prensip sahibi, özgün ve özgür düşünmeyi bilen, bunu hedefe koyan düşünceye sahip bilim adamlarının ön plana çıkmasıyla. (DG Kodu: 64).

Yani bir defa aslıda üniversitelerde ki akademisyenlerin biz hayatlarını kolaylaştırmak için iktidar partisi olarak geçtiğimiz yıllarda birtakım düzenlemeler yaptık. Şu an üniversitelerdeki görevli hocalarımızın, akademisyenlerimizin, araştırma görevlilerimizin geçmişle kıyaslandığında maddi imkânları ve diğer imkanlarının çok daha yeterli olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla şu an sunulan imkânlar devletimizin sunmuş olduğu imkânlar belki tam anlamıyla yeterli olmayabilir ama geçmişle kıyaslandığı zaman eskiye göre çok daha iyi durumdayız. Bu bakımdan bu fırsatları bilim insanlarımızın, akademisyenlerimizin çok iyi değerlendirilmesi gerekiyor. Eskiden imkânlar kıttı, sınırlıydı. Yani Sivas'ta da öğretim üyeliği yaptım. Taşrada öğretim üyeliği yapmak gerçekten zordu bir şeye ulaşamazsınız ama şu an artık gelinen noktada herkes bilgisayarın başına oturduğu zaman tuşlara dokunduğu zaman her türlü bilgiye ulaşabiliyor. Özellikle ben bu açıdan taşrada ki üniversitelerdeki öğretim üyelerinin büyük şehirlere göre daha avantajlı olduklarını düşünüyorum. Zaman yönünden de avantajlı olduklarını düşünüyorum. Daha okuyarak, daha kapsayıcı araştırmalar yaparak aslında Türkiye'nin bilim düzeyinin ilerilere götürülmesi için ortaya eserler koyabilirler. (DG Kodu: 30).

Araştırmalara ayrılan kaynakların yetersizliği. Özel sektör üniversite sanayi iş birliğinin eksik olması uygulanabilir olmaktan uzak olması (DG Kodu: 5).

ARGE ve bilime yatırım en önemlisi. İktidar bunu çok önemsiyor ve büyük ölçekli yatırmlar yapıyor. Özellikle ilk olarak bütçeleri güçlendirilmeli. Araştırma-geliştirme yönlerine ağırlık verilmeli. Akademisyen kadroları güçlendirilmeli. Üniversitelerde akademisyenlerin ücretleri arttırılarak refahları yükseltilmelidir. Bilim adamı derdi manşet içinde olmamalıdır. Kendini bilime adayabilmek için. Özellikle araştırma görevlisi asistan dediğimiz kadrolar sayısı arttırılmalıdır. Ve biz özellikle tabandan gelen bir şekilde üniversitelerin cazibe merkezi olması hem bilim açısından hem akademi çalışmaları açısından hem de eğitim açısından cazibe merkezleri olmasını sağlamalıyız. Yani dünyanın ilk 500'ü arasında Türkiye'den en az bir 50 üniversite girebilmelidir. Bu olmadığı müddetçe bizim arzu ettiğimiz seviyede olmaları çok zor olur ve ülkeye katkılarda zor olur (DG Kodu: 55).

Şimdi hükümetimiz, bu konuda yeni stratejiler geliştiriliyor. Biz tabii bilim yapmak dediğimiz zaman öğretmen yetiştirmek olarak anlıyoruz. Özellikle temel bilimler dediğimiz zaman Fizik, Kimya, Matematik Fen-Edebiyat fakültelerine öğrenci almak onları da formasyon dersi vererek öğretmen yaptığımız zaman(gülerek), biz temel bilimlerin çok revaçta olduğunu söylüyoruz. Bu yanlış bir algıdır çünkü temel bilgilerle uğraşacak öğrencilerimiz, bilim yapmayı seven, yani saatlerce günlerce laboratuvarlarda araştırmayı arzu eden ve IQ derecesi de yüksek olan gençlerden tercih edilmesi gerekiyor. Şimdiye kadar yanlış algı olmasından dolayı her üniversitede zorunlu olarak temel bilimleri bünyesinde

bulunduran Fen-Edebiyat fakültelerinin açılma zorunluluğu vardı. Bu nedenlede ülkemizde şimdi istemediğin kadar temel bilimlerden mezun öğrencilerimiz var. Bunların istihdamı çok büyük problem oldu. Artık üniversitelerimizin tamamında Fizik, Kimya, Matematik bölümüne öğrenci gelmez konuma geldi. Çünkü iş bulamıyorlar ve şimdi hükümetimiz yeni bir yapılanma içerisine girdi. Bu alanları ilk tercih eden öğrencilerimize burslar veriyor ve Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığımızda patentle ilgili aynı zamanda şirketlerin ARGE merkezlerinde temel bilimlerden birini çalıştırdığımız zaman bunların sigortalarının ve maaşlarının devlet tarafından karşılanması gibi teşvik edici unsurlar geliştiriliyor. İnşallah önümüzdeki donemlerde temel bilimler çok farklı anlamda değerlendirilir. Yani öğretmen yetiştirlen kurumlardan çıkarılıp, ülkenin bilim insanlarının yetiştirilmesinde temel unsurlar olarak değerlendirilir diye düşünüyoruz (DG Kodu: 45).

Yani Türkiye'nin kalkınması sadece üniversitelerin işi değil tabi. Üniversiteler biraz önce söylediğim gibi danışmanlık faaliyeti yapacaklar. Üniversiteler bu kalkınmaya, bu darboğazdan geçmeye katkıları bilim üretme. Bilimin teknolojiye ya da uygulamaya yönelik öneriler sunmasını sağlamalıdırlar. Bilim uygulayıcılara destek olduğu oranda ülkenin kalkınmasına da gelişmesine de yardımcı olur (DG Kodu: 47).

Bir kere Türkiye'deki üniversitelerin bu ülkenin sorunlarına çözüm üreteceklerse bu ülkeyi araştırma alanı olarak kabul etmeleri lazım. Pek çok bilimsel çalışmada Türkiye, Türkiye'deki ekonomik hayat, çalışma hayatı, siyasi hayat, sosyal yapı gibi bilimsel araştırmaların konusu olmuyor ki. Daha çok yurtdışında üretilen bilgilerin gözden geçirilmesi ile alakalı bir eğilim ağır basıyor. Ayrıca özellikle mühendislik alanlarında Türkiye kendisi bağımsız düşünebilen, yenilik yapabilen bir alana kendisini hızla kaydırmak zorunda aksi takdirde katkılarının çok fazla olamayacağını söylemek lazım (DG Kodu: 60).

YÖK kısaca. Ne yaptığı belli olmayan bir kurum (DG Kodu: 37).

Ya şimdi. Bazen bir işi revize etmektense o işi sıfırdan yapmak çok daha anlamlı olur. Maalesef Türkiye'de üniversiteler öyle bir hal aldı ki mevcut hali revize ederek doğru bir zemine oturtmanın neredeyse ihtimali kalmamış gibi ve bizde buradan baktığımızda bir defa YÖK ivedi olarak lav edilmeli. Hiçbir şekilde YÖK'ün bir tahakküm aracı, yönetim aracı olarak üniversiteler üzerindeki etkisi olmamalı. İkincisi özellikle son 15,20 yılda üniversitelere alınmış olan akademisyenlerin bilimsel liyakatleri gözden geçirilerek bu işi hani liyakatten yoksun alınma ötesinde alındıktan sonra da bilim liyakatini, kendine geliştirememiş olanların üniversitede eğer ilişiği kesilmezse maalesef bu üniversitenin mevcut yapıyla yürüyebilmesi çok imkân dahilinde olmaz çünkü bilim insanı olamamış birine siz bilimsel ilkeleri önüne koysanız bile çok mesafe alamazsınız. Bilimsel doğrular, doğru kişilerle yürüyebilir, liyakat sahibi kişilerle yürüyebilir (DG Kodu: 10).

Katılımcıların bir kısmı ise bilimsel kalkınma açısından üniversitelerin önemini vurgulayarak nüfus yapısı ve ihtiyaçlar göz önüne alınarak düzgün stratejik bir plan

yapılmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşe göre; ancak bu şekilde Türkiye'nin kaynakları doğru şekilde kullanılmış olacak ve Türkiye'nin kalkınması hızlanacaktır.

> Ya zaten kaynakları sınırlı bir ülkenin bu kadar ... bir kere üniversitelerin sayısının çoğaltarak değil sınırlı sayıda ve niteliklerini yükselterek ve evrensel standartlara ulaşmasını sağlamak gerekirdi. O gözetilmiyor. Neredeyse her kente ve kasabaya bir üniversite. Tam bir popülist uygulama. Dolayısıyla oradan bir kalite beklenemez. Temel bilimler dar boğazda çünkü itibarı yok. Yani uygulamalı dalların bir piyasayla ilişkisi var. İnsanlara hem bir prestij hem maddi kazanç sağlayabilecek uygulamalı dallar, yani mühendislik tıp gibi temel bilim ancak bir idealle yapılabilecek işlerdir açıkçası yani bugün bir fizikçinin, embriyoloğun toplumda bilinmesi tanınması ve bu tip çalışmalarından dolayı onore edilmesi diye bir şey söz konusu olmaz. Dolayısıyla da ilgi giderek azalıyor. Çünkü haklı olarak maddi kazanç ve prestij getirecek şeylere onlarda uygulamalı dallardır. Uygulamalı dallarla da hiçbir ülke böyle aman aman bilimsel gelişmeye katkı sağlamaz (DG Kodu: 33).

> Yani bu da gene işte aynı bir defa bilimden yararlanmadan, bilimi rehber almadan, sonuç itibariyle Türkiye'nin kalkınması kolay olmaz. Yani Türkiye'nin kalkınmasının temeli bilime dayalı olmalıdır. Bütün dünyada öyle çünkü Amerika'da da işte Avrupa'da da işte bütün siyasetçiler ne diyorlar? Bilim. Bilim. Bilim. Obama'da öyle yaptı. Clinton'da öyle yaptı. Matematik eğitimi, Matematik eğitimi dedi. Bilim, bilim dedi. İşte şimdi bilmem Kanada'nın genç başkanı Trudeau bilime verdiği önemi anlatıp duruyor. Sonuç itibariyle dünya hep bilimin üstünde gelişiyor. Ülkelerin ekonomik kalkınmaları ülkelerin genel anlamda sosyal siyasal hepsinin kalkınması bilime dayalı. Dolayısıyla Türkiye'nin de kalkınması açısından yeniden bilime çok daha önem vermesi, teknolojik gelişme ve bunun temelinin de bilimin gelişebilmesidir. Demin de dediğim gibi ancak özgür düşünceyle. Ne kadar çok düşünce üretirseniz ne kadar çok özgür olarak düşünceyi beslerseniz bilim o kadar gelişir. Bilimi ne kadar geliştirirseniz de ekonomik kalkınma o kadar. Yani Amerika'yı keşfetmeye gerek yok. Yeni bir şeyler üretmeye gerek yok. Sonuç itibariyle dünya bilim üstünde gelişiyor. İşte yani bugünün savaşları bile artık bilime dayalı olarak gerçekleştiriliyor. Hangi ülke ne kadar çok teknolojik gelişmeyi gerçekleştirdiyse, silahı ne kadar teknolojik geliştirdiyse o kadar çok avantaj sağlıyor. Dolayısıyla Türkiye'nin de bu nokta da bilimi yeniden rehber edinmesi ki, Mustafa Kemal yıllar önce bunu demiş. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir" Bunu yapmak lazım (DG Kodu: 34).

> Üniversiteler özellikle Türkiye'nin kalkınmasında itici güç olmalı. Motor görevi yapmalı. Temel bilimler ise özellikle Türkiye'de son yıllarda son 40 yılda çok, çok geriye itilmiştir. Halbuki ilmi araştırmalarda temel bilimler olmazsa olmazdır. Ha keza sosyal bilimlerde öyle. Yani sosyal bilimleri gelişmemiş bir toplumun düşünce boyutlarının gelişmesi son derece sınırlıdır. Sosyal bilimlere gerekli önem verilmezse toplum sloganlar peşinde koşar (DG Kodu: 38).

4.18. Temel Bilimlerde Bölümlerin Kapatılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük bir bölümü bu bölümlerin istihdam kaygısı yüzünden öğrenciler tercih etmediği için kapatıldığını aktarmışlardır. Bilimsel gelişme için çok büyük önem arz eden bu bölümlerin kapatılmasının çok endişe verici olduğunu dile getirmişlerdir. Temel bilimler ile ilgili durumun sadece Türkiye'de değil tüm dünyada da gözlemlendiğini ve bu bölümlere talebin azaldığını ve bu bölümlere başarılı öğrencileri yönlendirmek için teşviklerin yapılması gerektiği aktarılmıştır.

> Burada ciddi bir planlama eksikliği olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Tabi bu arz talep işi. Bu söylediğiniz alanlar toplumda karşılığı yok istihdam açısından. Dolayısıyla talep olmayınca bunun arzı da sıkıntılı. Kaynak israfına götürüyorsunuz işi (DG Kodu: 21).

> Yani aşırılıklardan uzak durmak lazım. Bu bütün bilim dalları için geçerli ülkenin işte burada yine bilimsel bir mantıkla hareket etmek lazım. Bakın nedir? Bilimsel mantık neyi gerektirir? sebep sonuç ilişkisini gerektirir. O zaman arz ve talep dengesine bakıp gerçekten bir ülkenin kalkınmasına katkıda bulunacak yeni bölümlere, yeni ana bilim dallarına ihtiyaç varsa oraya yönelmek lazım. Bunu yaparken mevcutları kapatmayı kastetmiyorum ama Türkiye'nin öyle çarpık bir akademi anlayışı var ki. Bilim anlayışı var ki. Üniversite kuruyoruz. Üniversitenin adı teknik üniversite ama teknik olan hiçbir bölüm yok içinde. Bakıyorsunuz ki matruşa bebekler gibi iç içe geçmiş aynı üniversiteler, aynı fakültelerden oluşuyor. Ne oluyor bu. İşte arz talep dengesi bozuluyor (DG Kodu: 4).

> Şimdiye kadar söylediklerimden biraz çelişik gibi gelebilir size ama çok net bir biçimde şunu söyleyeyim ben; bir defa bu kadar sayıda kürsünün açılmış olması zaten baştan yanlıştı. Düşünsenize Türkiye'de 100, 150 ayrı yerde Kimya, 100, 150 ayrı yerde fizik, 100, 150 ayrı yerde biyolojinin kürsüsünün olması çok anlamsızdı. Özellikle 1980 sonrası ne olursan ol gel üniversiteli ol kampanyası çerçevesinde her ile lise açmadan belki de üniversite açma girişimleri maalesef bilimin niteliğinde ciddi bir dejenerasyona neden olmuştur. Ben hani kapatılmalarını desteklediğim için değil ama, zaten kapatılanların büyük bir çoğunluğu şişkin öğrenci alımları yani söylemekten hicap duyuyorum ama öğretim üyelerinin ek dersleri, ikinci öğretimleri, fazla mesaileri için şişirilmiş öğrenci kontenjanları zaten bu niteliksizliği beraberinde getirecekti. Ben üniversite sayılarının bile düşürülmesi gerektiğini düşünenlerdenim (DG Kodu: 10).

> Bu dünyadaki bir eğilim aynı zamanda maalesef bu temel bilimler saydığınız hususlar, temel bilimlerde maalesef dünyada da böyle bir sorun var. Bunu aşmak üzere bazı teşvik programları hayata geçiriyoruz. Öğrenci burslarından işte bu alanlarda ki mezunların istihdamına dönük birtakım tedbirlere kadar. Bunu

toplum olarak desteklemeliyiz. Hemen sonuç üretmese de bu temel bilimler diğer bütün bilimlerin aslında adı üzerinde temelini oluşturuyor. Zeminini oluşturuyor. Dolayısıyla bunlara özel teşviklerle ve prestijini de arttırarak bu alanların destek olmak durumundayız (DG Kodu: 61).

Üniversiteler ve temel bilimler şu andaki zorluklarla yani aleni bir tehdit var ortada. Bütün üniversitelerde görüyoruz KHK ile insanlar tasfiye ediliyor. Şimdi Einstein'ın şu lafını unutmamak lazım aynı şeyi yapıp farklı sonuçlar beklemek ahmaklıktır (DG Kodu: 41).

Bazı katılımcılar Türkiye'nin geleceği açısından temel bilimlerin çok önemli olduğunu vurgulayarak üniversitelerde bu bölümlerin kapatılmasının son derece sakıncalı olduğunu belirtmişlerdir.

Hükümette bu tedbirleri gördü ve alıyor. Sosyal bilimler ile ilgili çalışmalarda öne çıkartacak komisyonlarda çalışmalar yapılıyor. İnşallah yakın dönemde güzel şeyler olur. Yani üniversitede bütün bilimin gelişmesinin temeli sosyal bilimler ve matematiktir özellikle. Bu bölümlerin kuvvetlendirilmesi lazım. Kapatılmasının dışında arttırılması lazım. Performansının yükselmesi lazım ve daha çok açılması lazım (DG Kodu: 40).

Türkiye'de yüksek öğrenimde insan gücü planlaması yapılmıyor. İnsan gücü planlaması mevcut ve gelecekte vasıflı insan gücü eğitilmiş iş gücü tahminleri yaparak ona göre yüksek öğrenim kurumları kurmak fakülteler açmaktır. Oysaki Türkiye kolayına kaçıyor. Bu temel bilimler daha kolay ve ucuz açıldığı için iktisat dahil bütün üniversitelerde bunlar açılıyor. Tabi arz fazlası olunca da bunlar kapatılıyor. Bu bir kaynak israfıdır. Kaynak kaybıdır. Bunların eğer insan gücü, iş gücü planlaması olursa yüksek öğrenimde bunlar önlenir. Ama bunu yapan YÖK siyasi baskıyla üniversiteler açıyor. Dolayısıyla onun için diyorum ki hani YÖK gibi kurumların tamamen yapısal olarak kaldırılması lazım (DG Kodu: 5).

Yani bir Fizik, Kimya'yı kapatmakla bölüm kapatmakla, Fen bilimlerini kapatmakla şeyi kapatmış olmuyorsunuz. Yani bu bilimi kapatmış olmuyorsunuz. Aslında Türkiye'nin gözü, kulağı, işleyen eli olan mekanizmaları koparmış oluyorsunuz. Bu bir süre geciktirir ama bir süre sonra tekrar geriye dönüş başlayacaktır. Hiç ondan kurtuluş yok. Osmanlı'da çok kapattılar. Açtılar. Kapattılar. Açtılar. En sonunda Hayatta en hakiki mürşit ilimdir dedi Mustafa Kemal. Böyle de devam edecek (DG Kodu: 1).

Çok doğru yapıyorlar. Helal olsun bütün bunları kapatmak lazım (kahkaha atarak) yani buna söyleyecek bir şey yok. Ne düşünüyorlar? Üniversite, çağımızın üniversitesi pozitif bilimler üstünde ayağa kalkıyor. Yani pozitif bilimlerden yararlanmadan, işte ülkeyi ekonomik olarak kalkındırmak, ülkenin genel

kalkınmasını sağlamak mümkün değil. Bugün yani şimdi Tıp dediğiniz olayın özü biyokimya, biyofizik, biyoloji. Yani şimdi siz biyokimyayı, biyolojiyi, biyofiziği eğitimden uzaklaştırarak nasıl iyi tıpçı, nasıl tıp doktoru yetiştireceksiniz? O temel olmadan, yani bugün yeni gelişmiş tıp, tıbbın özü biyofizik, biyokimya, biyoloji. Bunları kaldırarak tıp dalını bile geliştiremezsiniz ki mühendislik bütün diğer dallar (sorgulayarak). Onun için doğru bir gelişme değil bunlar. Yeniden Türkiye bunları yeni baştan keşfedecektir ve bir ara dönem yaşıyoruz diye düşünüyorum (DG Kodu: 34).

Maalesef artık üniversiteler bilim insanı yetiştirme yerine yüksek ücretli CEO'lar yetiştirme peşine koşmuşlardır. Bu da belki toplumdan gelen bir talep bir ihtiyaç ya da dünyada ki bir olgunun neticesidir. O bakımdan temel bilimler dediğimiz biraz önce saydığımız Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji gibi ya da Felsefe, Mantık, Sosyoloji gibi asıl bilim dalı dediğimiz dalların geri plana itilmesi dünyada meydana gelen ve Türkiye'nin de bu dünyada ki gelişmelerden aldığı nasip neticesindedir. Son derece olumsuz olmuştur. Dolayısıyla okuyan araştıran sorgulayan bir toplum yerine seyreden konuşan ve taklit eden bir toplum haline geldik (DG Kodu: 38).

Yani Türkiye'de bilim politikası rayından çıkmıştır. Bakın burada iki şey söyleyeceğim size din ve siyaset, din ve bilim çok farklı alanlardır. Din alanında inanç alanında doğrular birdir. Burada ikna yoktur. Siyaset alanında ikna vardır. Dinde yoktur. Bilimde doğrular vardır. Bu doğruların üzerine teoremler kuramlar bu doğruların üzerine yeni doğrular bulunur. Araştırılır, geliştirilir. Bunlar zaman zaman yeni icatlara yeni tezlere, yeni görüşlere, yeni akımlara yol açar. Maalesef Türkiye bırakın kendi akademik ya da eğitim kurumlarında bu tür şeyler üretmesini ve dünyaya (gülüyor) katkı yapmayı dışarıda bulunanları dahi kendi ülkesine alıp adapte edemeyecek kadar maalesef şu anda sıkıntı çeken bir ülke.

Olmaz yani bir üniversitede Matematik. Fizik Kimya vs. temel bilimler kapatılır mı? Ayrıca Felsefe de kapatılıyor. Felsefe ne kadar önemli! Bunlar kapatılır mı? Sadece temel bilim değil bunlar bilim denen şey insanlık tarihinde ortaya çıktığından beri var. Matematik Fizik Kimya vs. öyle dolayısıyla bunların olmadığı yer üniversite değil ki (DG Kodu: 52).

Bazı akademisyen milletvekilleri bunun Türkiye'nin aşabileceği bir durum olduğunu ifade ederek yüksek öğretim kurumlarının belli bir plan ve koordinasyon dahilinde hareket etmesi ile istihdam konusunda ihtiyaç ve insan gücünün doğru bir şekilde analizi yapılmasının gerekliliğini vurgulamışlardır.

Yani bu konu benim özel olarak ilgilendiğim alanlardan bir tanesi. Ben çünkü 7 yılda YÖK üyeliği yaptım. Şuna çok samimiyetle inanıyorum. Türkiye gelişmiş bir ülke olma yolunda ilerliyor. Bunu ancak teknoloji üreterek yapabilir. Yani teknoloji transfer ederek bir ülkenin gelişmiş ülke olması mümkün değildir. Temel bilimler konusunda birtakım açmazlarımız var ama bu sorunu bir iktidar meselesi

gibi görmemek lazım. Üniversitenin kendi içinde buna çözümler üretmesi lazım. Üzülerek belirtelim ki eksik olan hususlardan bir tanesi Türk akademik hayatı kendi sorunlarını çözme konusunda bir çaba içinde değil. O bakımdan temel bilimlerde birtakım sorunlar var Türkiye'de. Bu sorunlara el birliğiyle çözüm bulmamız lazım (DG Kodu: 26).

Şimdi ben çok iyi hatırlıyorum. Rahmetli İhsan Doğramacı YÖK kanunu yaparken bütün üniversitelerde de Fen- Edebiyat Fakültesi olmasını istedi ve Türkiye'de İstanbul, Ankara başta olmak üzere Edebiyat-Fen Fakültelerinin aynen korunmasını yani müstakil olarak kalmasını sağladı. Kendisiyle bu konuyu tartışıyorken, hocam, dedim, bu kadar Fen- Edebiyata ihtiyaç var mı? biz dedi bunu Amerika'daki liberal arts fakülteleri var ya onlar gibi üniversitede değişik alanlarda okumak isteyenlere bir nevi kültür dersleri, temel dersler verir. Bu anlayışla başlandı. Şimdi biz iyi üniversiteler kuracağız. Hepsinde Fen-Edebiyata ihtiyaç yok fakat yine rahmetli doğramacı hocanın zamanında bunlar birer Fen-Edebiyat fakülteleri şekline dönüşmeye başladı. Şimdi bakınız bugün 180 tane üniversitemiz var. Bu 180 tane üniversitede 180 tane Fen-Edebiyat fakültesine ihtiyaç var mıdır? İhtiyaç olup olmadığını nereden ölçeceksiniz bunların mezunlarının istihdam sahalarına gideceksiniz bakacaksınız. Yani şu kadar fizikçi şu kadar coğrafyacı şu kadar Sümerolog yetiştirilecek, bunlara iş var mı? bide tabii İngilizlerin bir tabiri vardır. *Spread thin* ince yayılmak, sathi olmak. Oysa ilimde ilerlemek yoğunluk ister. Yoğunluk nasıl olur? 100 tane 180 tane Fizik 180 tane Kimya 180 tane Tarih 180 tane Sosyoloji 180 tane Türk Edebiyatı, İngiliz Edebiyatı kürsüleri yaratmakla olmaz. Burada istihdam politikasında ve yüksek öğretim politikasında muhakkak bir koordinasyon, senkronizasyon, harmonizasyon lazım. Bu yapılmadığı için sonra problem yaratıyorsunuz sonra Fizik, Kimya, Matematik, Tarih, Coğrafya okuyan çocuklar bize öğretmenlik hakkı tanıyınız der. Bu sefer öğretmen okullarından mezunlar var. O zaman bu çocuklara bir de pedagojik formasyon dersleri veriyorsunuz. O zaman başka türlü problemler ortaya çıkıyor onun için baştan bu planlama yapılmadı planlama yapılması lazım yani istihdam sahasında ne kadar ne tür ihtisas sahibine ihtiyaç vardır? Yani o ihtiyacı karşılayacak seviyede ihtisaslaşmak lazım. Bence kapatılsın. Biraz önce söylediklerime binaen onların kapatılması lazım çünkü bunların hikmet vücudu "reason de etre" derler Fransızca hikmeti vücud, *reason de etre* (olması için sebep) yani niye 180 tane Fizik, Kimya şu, bu Biyoloji yani böyle olmaz. Türkiye'nin böyle lüksü yok ondan sonra çocukların aldığı diplomanın kıymeti olmuyor. İstihdam açısından zor ve iş bulamıyorlar, bu çocuklara da yazık oluyor. Mesela ben size bildiğim bir örnek vereyim Hukuk fakültelerinin sayısı çok çok arttı. Ben bilmiyorum tam rakamı siz bulabilirsiniz şimdi Hukuk fakülteleri mesela iş ilanı veren hukuk büroları eleman alınacak diyor Hukuk mezunu şu üniversiteden mezunlar sadece müracaat etsin diyor. O da eski üniversitelerden işte İstanbul, Ankara, Marmara, Bilkent gibi üniversiteler falan onun dışında eğer siz başka bir yerden mezunsanız kusura bakma biz sizi almıyoruz neden çünkü sen falanca üniversiteden mezunsun. Bu da doğru bir şey değil. Bu haksızlık. O zaman devletin bu haksızlığı gidermesi lazım (DG Kodu: 43).

Bana göre üniversiteler de, Türkiye' de değil sadece dünyada ki eğitim zaten devrini bitirmiş, demode olmuş ama bir sektör haline dönüşmüş, buradan geçinenler var. Taa ilkokuldan itibaren. Niye anne baba çocuklarını meşgul edecek yere ihtiyaçları var. Bir ton öğretmen oradan maaş alıyor. İstihdam sağlıyor vesaire. Üniversiteler de böyle, hepsi devrini geçirmiş, işte bu eğitim demode bir şey yani. Dünyada ki eğitimin kendisi zaten sorunlu bana göre. Kimya meraklısıdır kimyaya gidiyor, Fizik meraklısıdır, fiziğe gidiyor. Mesela bizim baldızın çocuğu iyide puan aldı, nereye gideceksin? lisede ikinci sınıftan itibaren ben Fizik bölümüne gideceğim. Ne yapacaksın kızım? İş imkanları falan yok. Yoksa yok ben Fizik okuyacağım. Kafaya takmıştı, şimdi Hacettepe Fizik bölümünde. Şimdi ne yapacaksın kızım? Sorunca. Ben NASA'da çalışacağım deyip duruyor. İlla bazı öğretmenlik bölümü, Türkiye' de sorun şeyde, bu kadar sosyal bilim olur mu? Rekabette neredesin? Küresel rekabete bakacaksın. Ben İmam Hatip mezunuyum ama çocuklarımın hiçbirini vermedim. Niye küresel rekabette zayıf kalırsan zaten, Müslüman ülkeyi de rezil ediyorsun. Dünyanın maskarası haline getiriyorsun. Sen dinini de onurlu hale getirmek için kalkınacaksın. Daha insani bir toplum kuracaksın. Bak Müslümanlar edep, adap biliyorlar, medeni insanlar falan diye bakacak dünya. Şimdi dünyanın rezili Müslümanlar ben bile korkuyorum hepsinden (DG Kodu: 13).

4.19. Türkiye'de Bilimsel Gelişmenin Önündeki Engellere İlişkin Bulgular

Katılımcıların büyük çoğunluğu bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engeli "insanların zihniyeti" olarak belirtmişlerdir. Bilimsel düşüncenin kabul görmemesi ve bilimsel çalışma konusunda bir gelenek olmaması şeklinde yanıtlamışlardır. Toplumun da bilimle ilişkisinde ciddi problem vardır. Bilimin sadece teknoloji boyutu ön planda tutulmaktadır.

Zihniyet. Zihniyet. Ben zihniyeti görüyorum. Yapı, ikincisi yapı. Yapı müsait değil. Yani bilimsel çalışmalara aykırı bir yapı var. Önyargılar çok egemen ve bilimsel çalışma geleneği Türkiye'de oluşmamış. Kurumlarımızın ömürleri çok değil. Tarihi yok (DG Kodu: 1).

Zihniyet. Zihniyet derken toplumun genel zihniyetini ve bilime bakışını söylemek istiyorum (DG Kodu: 26).

Bir defa anlayış. Bizim bilimle ilişkilerimizde büyük bir ciddi bir problem var. Yani anlayışla ilgili temel şeyimiz var. Eğer Türkiye bu problemi çözmezse bilimle ilişkileri, temel anlayış problemini çözmezse yol alamaz. 2. iktidarların bu üniversiteleri ya da bilimi, bilgiyi kendi çıkarı doğrultusunda kullanmaya çalışması. Bunlar önemli. 3. belki de en önemlisi yani kısa yoldan bu bütün

dünyada tabi pratik bir şeyler yapmaya teşvik ediliyor. Yetişme tarzımız böyle. Bu da uzun sabır ve meşakkat gerektiren bilimden, araştırmadan uzak tutuyor gençleri (DG Kodu: 27).

Zihniyetimiz. Bilim adamına, üniversiteye bakışımız, toplum olarak bakışımız, bilim adamının bizatihi kendisinin zihni yapısı Türkiye'de bilimin gelişmesine engeller oluşturuyor. Pek çok bilim adamı üniversitede öğretim üyesi olmayı bilim adamı olmak olarak kabul ediyor. Bu yanlış bir zihniyettir bilim adamı olmak başka bir şeydir. Öğretim üyesi olmak başka bir şeydir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de bilime bakışı baştan sona değiştirmek lazım. Benim önce orada söylediğim iyi bir beyin cerrahı, temel dini bilgileri, felsefeyi, temel matematiği ve temel mühendislik bilgilerini bilmek zorundadır. İyi bir yönetim organizasyon bilim adamı, tarih bilmek zorundadır. Siyasi tarihi özellikle bilmek zorundadır. Efendim matematik bilmek zorundadır. Felsefe ve metodoloji bilmek zorundadır (DG Kodu: 60).

Bence zihniyet en büyük engel... Türkiye'de Türk insanı, bilim insanı zihniyetini değiştirdiği an bilimsel gelişmenin ben gerçekleşeceğini düşünüyorum. Bilim insanının ideolojik gözlükle olaylara yaklaşmasının, biliminde gelişmesinde ilerlemesindeki en büyük engel olduğunu düşünüyorum. Bilim insanı daha önce de ifade ettiğim gibi halkıyla değerleriyle kavga ederek bir yere varamıyor. Varamadı. Onun için böyle kavgalara girmeden bütün enerjisini okumaya ve yeni keşifler yapmaya, yeni düşünceler üretmeye teksif ederse, yoğunlaştırırsa o zaman bilimin önünde hiçbir engel kalmaz diye düşünüyorum. Profesörlük unvanını aldıktan sonra artık daha makale yazmayan, kitap yazmayan, çalışma yapmayan bizim dönemimizde pek çok akademisyen vardı. Bu tür akademisyenlerin yani üniversitede sürekli kendini yenileyen, sürekli yeni çalışmalar ortaya koyan bilim insanları olması lazım. Bunlar olmadığı zaman, o yapılmadığı zamanda bu insanların bir şekilde akademiden uzaklaştırılmaları lazım. İşte bu mütevelliyle yönetilen üniversitelerde, bu vakıf üniversitelerinde bu yapıldığı için orada kalite daha fazla aranıyor. Burada şunu da ilave edin. Bilim insanı yaptığı göreve devlet memuru mantığıyla yaklaşmamalı. Devlet memuru mantığıyla yaklaşırsa o zaman zaten onun ortaya koyacağı ve bilime bir katkı sağlaması söz konusu değildir (DG Kodu: 30).

Zihniyet. Zihniyet derken toplumun genel zihniyetini ve bilime bakışını söylemek istiyorum. Yalnız burada şunu söylemek istiyorum. Bu biraz önceki fen bilimleri meselesinde de sorunuza bir nevi cevap olabilecek niteliktedir. Türkiye'de fen bilimleri aslında bazı fakültelerde kapanıyor olmasına rağmen özellikle TÜBİTAK destekleri ve devlet destekleri son yıllarda inanılmaz düzeydedir. Dünyada hiçbir ülkede akademik birimler bu kadar destek almamaktadırlar ama bu desteğin sağlıklı kullanılıp kullanılmadığı meselesi tartışmalıdır. Fakat şunu söylemek istiyorum. Bu mısır patlatma aparatları vardır biliyorsunuz oraya mısır koyup kızmaya başladığı zaman altta öncelikle böyle pıt, pıt, pıt diye teker teker patlar bir süre sonra birdenbire bir patlama ortaya çıkar. Ben temel bilimlerde önümüzdeki yıllarda bu yatırımların bir sonuç doğuracağını ve yoğun bir patlamaya dönüşeceği kanaatini taşıyorum. Çünkü bilim hayatında verilen

desteklerin hemen sonuç getirmesi beklenmez. Bu sonucun belli bir sürenin sonrasında ortaya çıkması gerekir (DG Kodu: 26).

İş toplumdan başlar yani hepsi bunların toplumdan başlar aksi bir örnek bir kişi çıkıp da göstermemiştir. Tembellik, tembellik kesinlikle tembellik. Bu tembelliğin bahanesi uzun süre bana şey olarak söylendi işte 1980'de o kadar mağdur duruma düştük ki artık ondan sonra kendimizi pasifize ettik. Doğru bu 10 yıl için hadi bilemedin 20 yıl için geçerli olsun. Doğrudur yani o mazereti haklı görebiliyorum ama ama 10 yıl ondan sonra 20 yıl geçerli olsun ama bunun 2000'de en azından bitmiş olması gerekirdi ama 2002 de ben çaresiz değil çare sizsiniz diye çıktığımda, bize ne? seni seçtik işte! sen yapacaksın! diyen bir toplum olursa karşında, okur yazardan bahsediyoruz üniversite hocasından bahsediyorum yani ODTÜ'yü ikna edemedim. Aday olanları çekin insafsızca sorgulayın beğenirseniz arkasında durun beğenmezseniz binin tepesine dedim ama ikna edemedim. Ondan sonra çocuğunu okula gönderen gariban ana babanın harekete geçmesini bekliyoruz biz. Sorumluluktan kaçmak doğru ama yani taş attı da kolu mu yorulacak? Allah aşkına hayır! o bir alışkanlık olmuş biraz da tembellik alışkanlık olmuş. Lokallerinde sabahtan akşama kadar taş oyunu oynayanlar işi tembelliğe vurmuş bir haftada bir saatlerini ayıramadılar yahu o kadar bütün olanaklarını sağlayacağım dedim haftada bir saatiniz gideceksiniz bir gariban ailenin hangi partiden olursa olsun önemli değil bir gariban ailenin çocuğuna değer katacaksınız bir saat ne bileyim ödevi varsa falan bilmiyorum yani ne olsa hepsi sorsanız CHP'nin genel başkanı kim olsun hepsi söyler o konuda fikir doludur ama parmağını oynatmaya gelince yok. Mazur görün tabirimi tamamen cahiller. İyi niyetli olanlarda sonunda bu konuda çok tartıştığım bazı çevreler doğru ya hiç bir şey bilmiyoruz diye kabul ettiler (DG Kodu: 41).

Bazı katılımcılar ise bilimsel gelişmenin önündeki engelin ideolojik yaklaşımlar ve bunun sonucunda yaratılan suni kadrolaşmanın getirdiği kurumsallaşamama durumu olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte bütçe sıkıntısı, plansızlık ve iyi yönetilemeyen, düzgün işlemeyen kuruluşların da bilimsel gelişmeyi baltaladığını dile getirmişlerdir.

Bilimin önündeki engelde islamizasyon projesi, bilimi reddeden bir bakış açısı (DG Kodu 18).

Gericilik, bağnazlık. Maalesef bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel. Küçücük çocukların şimdi daha yuvalardan cinsel terminolojiyle tanışmalarına çalışılırken bilimsel yönde onlara el becerisi vs. kazandıracak veyahut mekanik şeyleri kullanabilecek konularda destek olma arayışı yok. Bu tür bir planlama yok ne yazık ki (DG Kodu: 53).

Türkiye'de bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel kurumsallaşmamaktır. Bu kurumsallaşmak benim çok önem verdiğim bir husustur. Her alanda kurumsallaşmak. Bakın ben şunu söyleyeyim. Bizim doğu ve batı çatışmasında

batıyla farkımız kurumsallaşma farkımızdır. Bizim bilimsel geriliğimiz yoktur. Birtakım geriliklerimiz yoktur. Kurumsal geriliğimiz, kurumları iyi kurup iyi çalıştıramamak geriliğimiz sebebi de en büyük engelimizdir. Bilimsel gelişimimizde kurumsal yetersizliğimizden kaynaklanmaktadır (DG Kodu: 51).

Bilime olan saygıyı, bilimin bir ülkenin daha aydınlık geleceği için gerekli olduğu bilinci yerleşik değil. Yani o nedenle de ulusal kamu bütçesinden de bilime zaten yeteri kadar bütçe ayrılması zor zaten bir de bu anlayış olmayınca iyice zor. Asıl bu. Zaten finans problemi yani. Benim bildiğim Milli Eğitime %3-4 hadi diyelim şimdi %5 e çıkmıştır. Buna karşılık milli savunmaya %30 ayırıyorsanız. Bunun içinde bilime ne olabilir? Ne kadar ayırabilirsiniz? Bu 1.ve 2. nasıl olsa gelişmiş ülkeler bilimi üretiyor biz onun sonuçlarını alırız anlayışı. Dolayısıyla bilim konularına siz kaynak aktarmazsınız (DG Kodu: 33).

1- Hükümet politikaları yani bilimsel gelişmeye inanmayan bir hükümet var. Yanlış politika değil, inanmayan bir hükümet var boş parlak laflar eden. 2-Medya. Yine sadece parlak laflar, afili laflar, magazinsel olarak değerlendiren. 3-Akademisyenlerin bununla mücadele etme yetersizliği. Somut örnek vereyim; Göktürk I. Biz geçen Aralık ayında Göktürk biri uzaya göndererek işte TÜBİTAK'la falan gurur duyduk Göktürk I uydusu 70 kilodur. Sadece %20'si yerlidir. Evvelki hafta 15 Şubat'ta Hindistan, 18 dakika içerisinde 104 uydu attı. Bunlar 23000 km hızla giden saatte bir taşıyıcı *launch vehicle* ile atıldı 1'er 2'şer saniye farkla zehir gibi teknoloji ve hesaplama olmasa bunlar birbirine sürtme durumunda hızla giderken hepsi darma duman olurdu. 104 tanesini birden attı. Bunların 3'ü tamamen kendilerinindi ve üç tanenin ikisi 19 kiloydu. Bir tanesi bizim uydu Göktürk I'den 10 kat daha ağırdı. 700 kilo civarındaydı. Yanlış hatırlamıyorsam çok daha ağırdı ama biz sadece içe kapanık bir şekilde biz şunu yaptık falan diye dünyada ne olup bittiğinden habersiz biz şuradan şuraya geldik diyoruz. Ben devamlı Türkiye'nin karnesini çıkardım her sene. Hala yapıyorum yani dünyada bir yerden bir yere geliyor. Yani marifet öbürlerine göre nereden nereye gittiğinizdir ama medyanın dolduruşu ve insanların tamamen içine kapanmış Türkiye ne yapıyor ne ediyor bununla ilgileniyor olması nedeniyle bu olmuyor şimdi Göktürk I başarı mı? Göktürk I bence başarısızlık yani benim başarı kıstasım Türkiye'de daha önce yoktu da şimdi var değil dünyada ne olduğudur. (DG Kodu: 41).

Bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel nedir sorduğunuz zaman tabii bunun cevabını vermek çok zor ama belki sadece bütçede eğitime ayrılan paya bakmak gerekir. İlköğretimden itibaren nasıl siyasal görüşler doğrultusunda eğitim sistemiyle sürekli uğraşıldığını ve oynandığını görmek gerekir ve daha ilk öğretimden itibaren bütün eğitim sisteminin de gözden geçirilmesi gerekir (DG Kodu: 23).

Bazı katılımcılar ise bilimsel gelişmenin önündeki engelleri bilim üretilebilecek bir ortamın oluşamaması ve maddi imkansızlıklar olarak aktarmışlardır. Akademisyenin,

iyi bir öğretici olması kadar öğrenme merakını, motivasyonunu sürdürmesi de çok önemlidir. Aksi taktirde sadece mesleklerin belli bir standartta yetişmesini sağlayan üniversitede sıradan bir çalışan konumuna düşer. Ayrıca bilimsel çalışma yapması ve bilime katkıda bulunması hiç şüphesiz üniversite ortamındaki çalışma koşullarına bağlıdır. Bu görüşe göre bilimsel gelişmenin önünde pek çok engel bulunmaktadır.

> Şöyle maddi kaynak eksikliği var. Ortam eksikliği var. Bilim çok zor gelişen bir şey. Üniversite de bana göre dünyanın en kompleks örgütüdür. En kompleks örgütüdür. Karmaşık örgütler anlamında, modern örgütler karmaşık örgütlerdir (DG Kodu: 3).

> Çok engel var. Maddi durum başta gelir. Fiziki ortam önemlidir. Teknik alanlar için laboratuvar ve araştırma yapılacak imkanlar, teknik alanlar, sosyal alanlar için kütüphaneler, çok zengin bir kütüphane gerekiyor. Yurtdışı yayınlarını takibi gerekiyor. Yani rahat bir çalışma ortamı gerekli (DG Kodu: 59).

> Şimdi gözden kaçan nokta şu şimdi üniversiteyi açmak demek bilime para veriyorsun demek değil. Üniversite sadece öğrenciye alan açarsın, yani gençlerin üniversiteye gitmesini sağlarsın ama bu bilime katkı yaptığın yani üniversite mezunu olmak bilim insanı olmak değil. Üniversite mezunu olmak üniversiteyi bitirmiş olmak istihdamda daha çok yer alma ihtimali olan kişi demek (DG Kodu: 50).

> Bilimsel özerklik ve akademik özgürlük olmaması ve bir de parasızlık. Özellikle tıp vs. alanlarda. Diğer alanlarda da tabi bilimsel araştırma yapmak çoğu zaman çok pahalı bir iştir. Parasızlık, laboratuvarların yeterli olmaması vs. pahalı olduğu için ve önemsenmediği için bu alanlara yatırım yapılmaması. İlk ve ortaokul eğitiminin kötü olması. Yani oradan çıkınca üniversitede birçok şeyde zorlanılması ama en önemli engel de şey de tabi bu şey özgürlüğün kısıtlanıyor olması (DG Kodu: 52).

> Dediğim gibi Destek vermemek. Destek vermemesi hükümetlerin geçmişten bugüne kadar. Bu tek hükümetlerle ilgili değil. Holdingler, şirketlerinde kendileri de AR-GE bölümleri açması lazım, kendi branşlarıyla ilgili holdinglerinde çok ciddi destek vermesi lazım. Onları projeler kapsamında hükümet olarak siyasetçiler olarak üniversitelere destek vermek lazım AR-GE'lerine ve onlara ciddi destek vermek lazım. Ciddi bütçeler vermek lazım ama çok ciddi projeler ve bilim araştırmaları için. Bir kriter getirip ülkenin yararına olan projeleri desteklemek lazım (DG Kodu: 46).

Bazı katılımcılar ise bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engelin siyaset kurumu ve iktidarlar olduğunu dile getirmişlerdir. Aslında iktidarlar bilimsel gelişme deyince çoğunlukla ekonomik çıkar sağlayabilecek bir tıbbi buluş ya da milli

güvenliğimizi sağlayacak savunma sanayine yönelik buluş olarak değerlendirilmektedir. Burada önemli olan doğa bilimleri ve sosyal bilimleri bütüncül bir yaklaşımla ele almak ve tüm alanlarda bütçenin artırılmasını sağlamak olacaktır.

> Aslında özetlemek gerekirse müdahaleler (DG Kodu: 4).
>
> En büyük engel bilimi dışlayan hükümetler, yeteri kaynağı ayırmayan, bilim adamlarını tutuklayan, bilimsel özgürlüğe, bilimsel düşünceye yasak koyan siyaset bence. Buna kaynak ayırmayan başka yerlere ayıran iktidarlar bunu siyasi olarak söylüyorum. Bilim adamı olarak da söylesem bunu söylerim (DG Kodu: 25).
>
> Devlet. Siyaset (DG Kodu: 28).
>
> Bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel siyasetçilerdir (DG Kodu: 31).
>
> Siyaset. Siyasetçiler, yoksa yeterince ortamımız var, yeterince bilim adamımız var. Geliştirilebilir, oluşturulabilir. Tek siyasetçiler. Siyasetçiler önem vermiyor. Verdiğini zannediyor, öğlede inanıyor bir de aksilik. Ya. O bilinci fark edebilmek lazım. Kim bilir? Nasıl fark ettirile bilinir? Yine eğitim ile itiraz ile. Yani itiraz eme becerisinin olmayışı eğitim de yeterli bu konuda bilgisi, birikimi olmayan insanların, yarın bir gün siyasette ki koltukları dolduran insanlar, itiraz etmediği için, sadece parmak kaldırdığı için biat ettiği için gelişemiyoruz, maalesef. Yani şimdi itiraz etme becerisini biz, ilkokulda, ortaokulda, lisede alamıyorsak, üniversite de alamıyorsak değil mi? Siyasete geldiğimiz zaman da aynı şey oluyor. Yaranmaya çalışan göze girmeye çalışan, itiraz etmeyen, el kaldıran milletvekilleri, siyaset oluyor. Bu siyasette bilimin engeli olmuş oluyor (DG Kodu: 7).
>
> Türkiye'de bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel cumhurbaşkanıdır. Cumhurbaşkanı ve onun anlayışıdır Adalet Ve Kalkınma Partisi'nin zihniyeti. Kindar ve dindar nesil yetiştirme anlayışıdır Türkiye'yi önceleyen değil, kendi inançlarını yani Türkiye'nin geleceğini önceleyen değil kendi kinlerini önceleyen bir anlayıştır Türkiye'nin hiçbir döneminde bu olmadı (DG Kodu: 39).
>
> Siyasal anlayış siyasetin ne yazık ki Türkiye'nin dünyayla entegrasyonundaki sorunudur Türkiye'deki şu anki siyasi düşünce bazen gerçekten orta doğu engizisyon dönemiyle çok benzer bir dönemdedir. Türkiye şuan da bazen kendini 20.yy. bazen 15.yy. da görüyor arada salınıp gidiyor ama bir türlü 21. yüzyıla gelemedik (DG Kodu: 62).

Bazı katılımcılar ise bilimsel gelişmenin doğrusal olarak özgür düşünce ortamıyla beslendiğini anlatmışlardır. Özgür düşüncenin hoş karşılanmadığı, dizilerde bile kullanılan halk deyimiyle "icat çıkarma" fikrinin baskın olduğu bir sosyal ortamda

büyüyen her çocuk, meslek sahibi olduğunda kaçınılmaz olarak işini yapıp maaşını almaya ve emeklilik için günlerini saymaya odaklanmaktadır. Halbuki icat çıkarmak için AR-GE' ye ayrılan ciddi maddi olanaklar ve özgür düşünce çok önemli yer tutmaktadır. Buradan harekete gerçekleşecek olan bilimsel gelişmelerden hem kamu hem de özel sektör fayda üreterek toplumun gelir ve refahının artması sağlanabilecektir.

> Bilimsel özerkliğin tam olarak sağlanamaması ve AR-GE' ye yeterli kaynak ayrılmaması. Bu iki eksen etrafında düşün (DG Kodu: 21).

> Bilimsel özgürlüğün ortadan kaldırılması ve korku şu anda İran bile bizi uluslararası yayınlarda bizi geçti ve siyasetin ilk okuldan üniversiteye kadar eğitim kurullarına girmiş olması, ideolojik şekillendirmeler sebebi ile bilim üretmemek üniversiteler bilim üretmiyor kadrolaşmalarından müfredatlarına kadar atamalarına kadar (DG Kodu: 22).

> Hep söyledik artık yani özgür düşüncedir. Özgür düşüncedir. Düşüncenin kısıtlanmadan tartışılabilmesi. Hayata geçirilebilmesidir. Bilimsel gelişme çünkü bilim özgür düşünce olmadan gerçekleşmiyor. Yani inançla bilimi karşı karşıya koymamak lazım. İnanç Nietzsche'nin çok güzel bir sözü vardır. "İnanç gerçeği bilmek istememektir". İnanç gerçeği bilmek istememektir dolayısıyla bilimin gelişmesinin önünde özgür düşünceli olacaksınız. İnanç tamam İnanç o sizin manevi dünyanızdır. Neye inanırsanız inanın saygındır. Ama bilimi geliştirmek istiyorsanız düşünceyi geliştireceksiniz (DG Kodu: 34).

> Bilimsel gelişmenin önündeki engel bir tane değil tabi. Birçok unsur var. İşte maddi imkânlar, tahsis edilen kaynaklardan tutun organizasyon yapılarına kadar. Fakat en önemli şey bence kültürel faktörler. Yeniliği kabul eden bir kültürel ortam oluşturduğunuz sürece ve bunu da eğitim sistemimize, bu özgürlükleri, farklılığa tahammül etme, farklı fikirlerle bir arada bulunma gibi alışkanlıkları çocuklarımıza kazandırdığımız sürece bu engelleri aşabiliriz diye düşünüyorum (DG Kodu: 61).

Bazı katılımcılar ise bunun çok küçük yaşta aile ortamından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Gelişim psikolojisine göre bir çocuğun öğrenim gelişiminde zekâ kadar çevresel faktörlerde önemlidir. Çocuğun öğrenme potansiyelinin ve girişimci ruhunun tam potansiyeliyle kullanılabilmesi için doğru uyaranlarla gelişiminin sağlanması çok önemlidir. Aile ortamında sadece paranın önemsendiği ya da güncel konuların, mahalle baskısı şeklinde akran kıyaslamaları çocuğun gelişimini kaçınılmaz olarak olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında bilim insanının "bugün diyete başlayayım" ya da "bugün spora başlayayım" şeklinde "bugün bilim yapayım" şeklinde bir uyanışla, karar verme süreciyle ortaya çıkmayacağı açık ve nettir. Önce ailede sonra da sosyal etkileşim

içinde bulunulan tüm ortamlarda öğrenmeye açık bir bireyin bilimin önemsendiği, itibar gördüğü bir ortam ile maddi manevi teşviklerle ancak bu gerçekleşebilir.

> Bilimsel gelişmelerin önünde ki engel nedir? Yani bir şey söylemek mümkün mü? Bilmiyorum. Ama aileler çok büyük bir engeldirler. Çünkü aileler kendi emellerini çocuklarında gerçekleştirmek istedikleri için, bilime meraklı çocuklar, bilimi değil başka bir şeye heves ediyorlar. Başka bir şey daha var. Bu alanlar, bilimsel çalışmayı teşvik edecek, bilimsel çalışmayı daha öne çıkaracak olan şeyler, çalışmalar, yani çok itibar görmüyorlar toplumda. Yani bir şeyin gördüğü itibarı, bir doktorun gördüğü itibarı, bir fizikçi görmüyor. Bir avukatın gördüğü itibarı, bir matematikçi görmüyor toplumda. Toplumun bu konuda ki şeyi çok belirleyicidir bence. Statü atfetme şeyi, tutumu çok belirleyicidir. Aileler, meslekler, toplumda ki statü onuru çok önemli. Çünkü bu statü onurunu insanlar her şeyin temel parametresi olarak görüyorlar. Dolayısıyla bilim alanında çalışma yapacak olan kişileri teşvik edici bir durum söz konusu değil (DG Kodu: 12).

Bazı akademisyen milletvekilleri bilimsel gelişmenin Türkiye'nin kalkınması ve sürdürülebilir bir büyümeyle toplumun her kesiminin refah payının artması için MEB'in anahtar bir yere ve öneme sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu düşünceye ek olarak MEB bilimsel araştırmayı, akademik çalışmayı en fazla desteklemesi beklenen kamu kurumlarından bir tanesi olarak algılanmaktadır.

> Bakınız benim ilk kanun önergesi olarak verdiğim, kanun önergesiydi ama grupta kaldı. Bütün doktoraların mutlaka devlet tarafından, basılmasının mecburiyetini vermiştik. Bütün yayınlanacak ve mecbur buna. Doktora olduğu anda o üniversite derhal onu ilgili birime gönderecek, kabul edilmiş, raporları hazırlanmış, doktoranın derhal basılıp, devlet arşivlerine ve topluma kazandırılması lazım. Doktoranın metin olarak. Fen de Sosyal de. Ama bu grup da kaldı yahu milli eğitim o zaman bu işe sıcak bakmadı, çok açık söylüyorum. Milli Eğitim'den bazıları. Bunun sebebine gelince, bunun sebebinde de bir akademisyen, akademisyen dışı yönetimde ki bir çatışma var. Gizli bir çatışma. Gizli, tatlı bir çatışma. Yani akademisyen olmayanlar, akademisyenlerin bu tür artılarının kabul görmesine biraz sıcak bakmıyorlar (DG Kodu: 51).

> Eğitim. Dediğim gibi yine, ilk öğretimden, aileden başlayarak, araştırmacı, soru soran, düşünen, problem çözen insana ihtiyaç var. Bu da temel öğretimden başlayarak, temel eğimden başlayarak ciddi reformlarla olacak bir şey diye düşünüyorum (DG Kodu: 49).

> Birincisi eğitim sistemimiz, bu anasınıfından başlayan üniversite kapısına kadar gelen ilk, orta öğrenim sistemimiz, orta öğretimden yükseköğretime geçişteki sınav sistemimiz, yükseköğretim kurumlarında, eğitim süreçleri kalite probleminin olması ve çıktıların nitelikli olanlarının yurtdışına gidiyor olması, meslek standartlarının belirlenmemiş olması, hangi üniversite mezununun hangi

işi yapabileceğini standartlarının belirlenmemiş olması, bilimin önündeki en büyük sıkıntılardan bir tanesi. Tabii bilimin bir sonraki aşaması teknolojidir. Bilim gerçek manada yapılamadığı için teknoloji üretimi bu ülkenin geri planda kalıyor. Biz patent alarak bir şeyi ürettiğimiz yok. Yani milli ve yerli dediğimizin karşılığıdır bu. İthal ediyoruz. Bilimi de ithal etmeye çalışıyoruz…Onu taklit ederek, sende vergi oranları daha düşüktür, enerji giderleri daha düşüktür, bunu üretme şansın olabilir ama bunun farklı bir fonksiyonunu ilave etmeye kalktığın zaman senin bilim insanlarına ihtiyacın olduğunu göz ardı etmemen gerekiyor (DG Kodu: 45).

Şimdi bilimsel dediğimiz zaman üniversite ve üniversiteye benzer araştırma kuruluşlarını kast ediyoruz. Sadece üniversite değil tabi, araştırma kuruluşları da var. Gerçi Türkiye'de çok az bu. TÜBİTAK gibi çok az var. Şimdi bu bir kaynak sorunu. Birincisi o. Bu konuda Türkiye kaynakları arttırdığını söylüyor, doğru milli gelir içinde araştırmaya ayırdığımız kaynaklar arttı ama bunlar yeterli olmaktan çok uzak. Şunu da unutmayalım, Türkiye öyle 800 milyar dolarlık bir milli gelire sahipse 30 sene önce ayırdığı kaynakla bugünkü kaynağını karşılaştırıp ne kadar ileri gittik diyemezsin. Çünkü o zaman Türkiye'nin milli geliri 200 milyar dolardı ayıramıyordu bugün daha fazla ayırması normaldir ama biz daha da fazla ayırabilmeliyiz bir, iki biz de bir ilk ve orta öğrenim sorunumuz var. Orda çok ciddi reformlara ihtiyaç var. Eğer ki bu alanda çok ciddi reformlar yapmazsak oradan yetişen insanların üniversitelerde bilime katkı verecek düzeyi geleleri çok zor. Çünkü üniversitenin düzeyi çok düşük kalıyor şimdi yani üniversitelerin düzelebilmesi için altının düzelmesi lazım. Türkiye'de bir ortaöğrenim reformuna ihtiyaç olduğu nereden belli derseniz özel sektör ortaöğrenimde git gide daha büyük bir paya sahip oluyor yani kamu özel ayrımında kaynaklara baktığımız zaman özel gelişiyor kamu gelişmiyor. Bu şu demek. Demek ki kamu yeterince kaynak ayıramıyor ve yeterince nitelikli eğitim yapamıyor ki parası olan insanlar daha iyi eğitim alabilmek için arayıştalar ve bunu da piyasa gördüğü için özel sektör girişimci gördüğü için okullar açıyor, daha yüksek paralarla öğretmen tutuyor, daha iyi eğitim vermeye çalışıyor ve bir özel-kamu ayrımı doğuyor ve her yıl insanlar ya çocuğum Robert'e girse çocuğum Üsküdar Amerikan'a girse çocuğum bilmem ne lisesine girse, bilmem ne kolejine girse diye bir yarış. Bu bizim başlı başına bir ortaöğrenim sorunu yaşadığımızı gösteriyor ve onu çözmeden yüksek öğrenimi çözemeyiz ve yüksek öğrenimi çözmeden de bilimsel araştırmada daha ileri gitmemiz mümkün değil. Bir üniversite reformu için benim o nedenle ilk önereceğim şey kaynaktan sonra daha fazla kaynak sağladıktan sonra ortaöğrenim reformu yapmak.

Bazı akademisyen milletvekilleri Türkiye'de bilimsel gelişmenin önündeki engellerden biri olarak beyin göçü faktörünü dile getirmişlerdir. Ayrıca bu katılımcılar, Türkiye'nin nitelikli insan gücünü ülkede kalma, ülkeye hizmet anlamında koruması gerektiğini; liyakatli insanlara gereken değeri veren ve hak ettikleri pozisyonlara gelmelerine olanak sağlayan bir yapı oluşturma konusuna önem vermesi gerektiğini aktarmışlardır.

> Beyin israfı. Beyin göçü diyoruz ona. Gidiyor çünkü Türkiye'de zaten bunları değerlendiren bir şey yok ki. İnsanları önce evcilleştiriyoruz, sonra bilim adamı yapıyoruz. Bireysel olarak söyleyeyim. Benim yeteneklerim de kullanılamamıştır ki yani çok kullanamadım sürekli önümüzü kesenlerle uğraşmaktan önümüze bakamadık, önümüzü göremedik (DG Kodu: 1).

> Türkiye'de ki bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel. Bence Türkiye'de beyin göçünü durdurmamız gerekiyor. En önemli şey beyin göçünün durdurulması. Çoklu IQ testlerimizin çok hızlı bir şekilde ilk okullardan itibaren yapılması gerekiyor. Sonra da bu IQ testlerine göre yeteneklerine göre de insanları tasnif etmemiz gerekiyor. Yani gideceği yeri belirlememiz gerekiyor. Sonra da bu beyin göçünü beyin gücüne dönüştürmenin yolu da özel sektöre ve devlet sektörüne yeteneklere önem vermemiz, zekaya önem vermemiz. Bilgiye önem vermemiz. Liyakat ve ehliyete önem vermemiz. Kimin adamı olduğuna değil. Bunu yapabilirsek başarılı oluruz diye düşünüyorum. Türkiye bakir bir alan yer altı ve yer üstü kaynakları, insan kaynakları çok zengin olan bir alan çünkü imparatorluk bakiyesinin çocukları burada her ırk her etnisite var. Çok etnisitenin bir arada olduğu yerlerde zekâ seviyesi çok daha yüksek insanlar çıkıyorlar. İşte Hindistan'dan, Rusya'dan, Türkiye'den vs. insanlarla mesela Amerika bunu yapabiliyor. Çok etnikli bir toplum aynı zamanda çok zekalı bir toplum manasına gelir. Türkiye kendisi üreten bilim dünyasında mucit olan icat eden herkese kucak açmalı bir de Türkiye merak sakini mutlaka oluşturmalı. Merak sakini oluşturmalı ve maddi imkanlar sağlamalıdır. Avrupa'nın sağladığı imkanların aynısını sunmalıdır. Çünkü toplumları kalabalıklar yönetmez. Toplumları elit insanlar yönetir. Her alanda elit insanlar yönetir. Siyasette elit insanlar yönetir. Bunu Osmanlı yaptı. 40.000 kişiyle Osmanlıyı yönetti. Bunu bugün Amerika yapıyor. 200.000 kişiyle Amerika'yı yönetiyor. En liyakatli en ehliyetli, en zeki, en yetenekli, en ahlaklı adamlarla yönetiyor (DG Kodu: 57).

Bazı katılımcılar ise Türkiye'de bilimsel gelişmenin asıl sorumlularının bilim adamlarının kendileri olduğunu dile getirmişlerdir. Bilgi üretemeyen, her şeyi ithal eden bir toplum olmamızın temelinde bu yetersiz bilim insanları bulunmaktadır. İngilizce "snob" olarak tabir edilen bu tür bilim insanlarının ağır bir şekilde eleştirildiği görülmektedir. Türkiye'de sosyal bilimlerde bilimsel çalışmaların yeterli olmadığı ve gerçek manada bilim yapmaktan son derece uzak olduğu şeklinde görüş belirtilmiştir.

> Bir akademisyen olarak söyleyeyim bilimsel gelişmenin önündeki büyük engeli bir kere bilim adamlarının ve bu işle ilgili kurumların ta kendileri. Çünkü bunlar Türkiye'de özellikle en başta bahsettiğim fildişi kulelerden ayrılmama sadece kendi gettolarında yaşama durumları. Türkiye'de bu zihniyetler de sosyal bilimler de bilimsel çalışma yapılamaz ancak vakit geçirirsiniz işte doktora yaparsın

bilmem ne yaparsın ama gerçek anlamda bir bilimsel çalışmayı sosyal bilimlerde yapamazsın. Bunların sorumlusu kimler? bunların sorumlusu kendi dükalıklarını kuran Sencer AYATA gibi ODTÜ'de var ya bu böyle hocalar falan bilmem ne falan Anadolu'da bilmem ne bir profesörlük jürisine yazmışız diyor ki Süleyman Demirel ... olabilir ODTÜ'de olamaz… zaten Türkiye'ye hor baktığı için adamlar bunu çok güzel kullanarak o ayrımdan yürüdüler yani bizim bilim insanımız hep böyle entel dantel takımının elinde kalmıştır ve o nedenle Anadolu insanı da bilimden uzaklaştırılmıştır. Türkiye'nin temel paradigma kırılmasının burada olması ... bunlar buraya girdiler onun neması topladılar. Bunu Köy Enstitüleriyle yapacakmış zamanında Atatürk ama 1950'lerde İnönü'ye demişler ki gel kardeşim, İnönü'ye kapattırıyorlar köy enstitülerini. Bana göre bu konuda çok büyük günahı vardır Türkiye'nin milli eğitimini Amerikalılara teslim etmiştir orada milliyetçi değildir yani hiç kusura bakmasınlar. İnönü'yü orada affetmiyorum. Köy Enstitülerini sen ne kapatıyorsun? Ondan sonra böyle yani Amerikalılar gelmiş onlar güzelce böyle ılımlı İslam bilmem ne İmam Hatipler hep bunları onlar oluşturmuşlardır yani bunlarla bizim CHP olarak yüzleşmemiş lazım Tıp alanında soruyorsan laboratuvarlara bakacaksın laboratuvarlarda çok nitelikli bilim insanları vardır. Türkiye'nin eksiği odur Türkiye'de bir filozof yoktur sosyal bilimler kendini sorgulamalıdır sosyal bilimler Türkiye'nin en geri bilim alanıdır bakın tıpta mühendislik alanında yaptığımız başarının 10'da biri bile yoktur sosyal bilimlerde. Yani uluslararası düzeyde sözü dinlenir bir filozofumuz böyle bir düşünürümüz yani bir Umberto Eco'su yoktur. Başına bilmem ne koyup pastane köşelerinde pipo alan bunlar bilim insanı değildir. Bunlar film insanıdır bunlar "snob" işte. Onun ötesinde toplumun ciddi problemlerine siyasetin taleplerine ve ihtiyaçlarına bugün hiçbir şey üretmedikleri için yani toplumda da zaten böyle bir algıları var. Ben temel sıkıntının bu olduğu kanaatindeyim. Eğer bu bilim dünyası gerçekten kreatif olsa siyaseti de etkiler (DG Kodu: 39).

Bilim adamlarının kendisidir (DG Kodu: 13).

Bilimin önündeki en büyük engel bilim insanları ve bilimsel kuruluşlarının kendileridir. Bir akademisyen olarak söyleyeyim; bilimsel gelişmelerin en büyük engeli bir kere bilim adamlarının ve bu işle ilgili kurumların ta kendileri. Çünkü bunlar Türkiye'de özellikle en başta bahsettiğim fil dişi kulelerden ayrılmama sadece kendi gettolarında yaşaması. Onun ötesinde toplumun ciddi problemlerine, siyasetin taleplerine ve ihtiyaçlarına bugün hiçbir şey üretmedikleri için yani toplumda da zaten böyle bir algıları var. Ben temel sıkıntının bu olduğu kanaatindeyim. Eğer bu bilim dünyası gerçekten kreatif olsa siyaseti de etkiler. Toplumu da etkiler ve arkasında büyük bir güç oluşturarak aslında pek çok gelişmelere öncülük edebilir (DG Kodu: 8).

Biz çünkü her şeyden önce empati yapmasını bilen insan yetiştiremiyoruz. Empati yapılmıyor. Adil davranılmıyor. Objektif davranılmıyor. Liyakate önem veremiyor. Bunlar eksik ondan sonra bir şekilde o pozisyonu kaptıktan sonra onun şekli durumuyla işi götürmeye çalışıyor. Çok fazla düşünmeden bir milli plan yapmadan güne göre günü kurtarmaya çalışıyoruz. Şunu demeye çalışıyorum. Yani her ülkenin bir milli planı vardır milli vizyonu vardır. O vizyona uygun bir ilim gelişmesi beklenir. O her vizyona göre bir insan tipi beklenir. Onu yaratacak

akademik hazırlıklar yapılır. Bugün istediğin profesöre sor, istediğin siyasetçiye sor bunların herhangi birine sana hiçbirine cevap veremez çünkü böyle bir şey yok mesela benim kocamda profesördür. İlk sene şöyle bir sual sordu işletme bölümü... Sınıfta 100 kişi var bir firmanız var ondan sonra başarılı olmak için rüşvet vermeyi düşünür müsünüz? Kendi gayretinizle mi çalışırsınız? Yardım mı alırsınız? Bilmem ne bilmem ne bilmem ne "97 kişi rüşvet veririm" dedi. Adam dehşete düştü (gülerek) çocuklarla konuştu. Hocam bu iş böyle yürüyor. Sen bu toplumdan o zaman diyor ne bekleyebilirsin? Gitmiş kaybolmuş nerden yakalayacağız şimdi? En büyük sıkıntı o yani. Biz adam gibi adamı yetiştirmeye bir yerden başlamamız lazım ve onu biz 3 yaşında 2,5 yaşından başlamamız lazım. Ondan sonra gerisi gelir. Çünkü Türkiye'de akıl eksikliği yok. Beyin eksikliği yok. İmkân verildi mi pırıl pırıl kafalar işliyor. Ama öteki değerlerin eksikliği var (DG Kodu: 56).

Bilim adamları. Bilim adamları gördüğüm kadarıyla bilim dışında her şeyle uğraşıyorlar. (DG Kodu: 64).

Bilime bakış açımız diyebilirim bilime belki insanların yeterince kıymet vermemesi bilim insanlarına toplumsal olarak bilime yönelme konusunda teşvik etmememiz gençleri edebiliriz bu da bilimin ilerlemesine fayda eden ve yine bilimde objektif olmak bu da önemli farklı seslere bilim alanında yer açmak bu da önemli, faydalı olabilir (DG Kodu: 14).

Kompleks bir soru kompleks bir cevabı hakkediyor. Bir tarafıyla kurumsal bir engelden söz edebiliriz. YÖK'ün varlığı. Diğer taraftan ee üniversite eğitiminin yetersizliği bir başka engeldir. Mezun olanların yeterince donanımlı olarak mezun olmaması. Tabi yeterli donanımlı mezun olmayınca yeterince donanımlı hoca da olmuyor ve böylece birbirini besleyen bir kronik sorun haline dönüşüyor. Bence bunu aşmak gerekir. Eğer bir tarafından bu aşılırsa öyle sanıyorum ki diğer tarafı çorap söküğü gibi gelir (DG Kodu: 20).

Türkiye bilimsel gelişmelerde önemli performansları yakalamıştır. Bundan sonra da bu performansını arttırarak devam ettirecektir. Bugünkü şartlarda sistemin getirmiş olduğu tıkanık şeyler bilimin gelişmesine engel de olmayacaktır. Olmamalıdır da. Daha çok performansı sergileyip bilimi geliştirmemiz lazım (DG Kodu: 38).

Şimdi Türkiye'de belki bütün dünyada da aynı şey var. İlk önce bilim adamının yeni buluşların inovasyon denen olayın toplumda benimsenmesi lazım. Daha Türkiye'de birkaç senedir ismi duyulmaya başlandı. *Inovasyon* denen olay yani yenilik, bir yenilik yapmak yani her meslekte her işte daha iyiye en iyiye mesela bizim Hacettepe de İhsan Doğramacı'nın sloganıdır bu "Daha iyiye en iyiye". Her şey de en iyiye gidebilmek daha iyiye gidebilmek. Her şeyin daha iyisi var çünkü. O daha iyiyi bulabilmenin yolu bilimsel araştırmalar. Başka bir yolu yok yani. Bilim sabır isteyen bir şey. Düşünülmemesi yani farkındalık daha yeni. Yani birkaç yıldır *inovasyon* kavramı konuşuluyor Türkiye'de. Daha fazla farkındalık yaratmak ve onun içinde imkânlar vermek. Mesela şimdi bu bazı şeylerde var. Yavaş yavaş KOSGEB de v.s. mesela projelere para veriliyor. *Inovasyon* yeni

> düşüncelere para veriliyor v.s. yani bir şekilde teşvik ederseniz insanlar ilgilenir. Teşvik etmediğiniz takdirde yani ilk önce bir kendi maişetini sağlayacak bir kere. Ondan sonra kendisine birtakım imkânlar vereceksiniz ki araştırma yapsın. Dediğim gibi hiçbir şeyde çıkmayabilir. Ama sonuçta çıktığı takdirde her şeyi alt üst edecek sonuçlar da elde edilebilir. Dünya böyle gelişiyor. Ülkeler böyle gelişiyor. Bizim de ondan başka bir çaremiz yok. Yani inovasyon dediğimiz şey gerek özel sektörde gerek devlette ihtiyaçları karşılama bakımından ne tür yenilikler yapabiliriz? Mesela kırtasiyeciliği nasıl azaltabiliriz? Nasıl insanlarla daha fazla iletişim konusunda onları eğitebiliriz? Yani grup çalışması bizim millet mesela grup çalışmasında hiç te başarılı değildir. Hemen birbirine düşer. Yani şeyi yüksektir filan. Kendi kendine bir havaya girer. Egosu yüksektir hemen karşılıklı, mesela bazen açıyorum nedir bu yarışmalar marışmalar var. İnsanlar hemen birbirine düşüyor. Hemen hakarete dönüşüyor vs. Yani bir grup oluşturmak belli değerlere saygılı birbirine saygılı olarak bir şeyler yapabilmek bir ayrı maharet isteyen bir şey. Grup çalışması çok önemli bir şeydir (DG Kodu: 42).

Bazı katılımcılar ise bu tez çalışmasıyla ilgili yöneltilen soruların pek çoğunun temelinde Türkiye'de ki sıkıntılı "eğitim sistemi" olduğunu belirtmişlerdir. Aslında tam da PISA sınavı raporu ile ortaya çıkan sonuçlar ile bunun çok somut bir hale geldiğini ve bu durumun yetkili merciiler tarafından detaylı bir şekilde tartışılıp çözüm yolları aranması gerektiğini belirtmişlerdir.

> Açılımı "Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı" olan PISA, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde, 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırmadır. PISA'nın temel amacı, öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanma becerisini ölçmektir. Ayrıca gençlerimizi daha iyi tanımak; onların öğrenme isteklerini, derslerdeki performanslarını ve öğrenme ortamları ile ilgili tercihlerini daha açık bir biçimde ortaya koymaktır. PISA'da zorunlu eğitimin sonunda örgün eğitime devam eden 15 yaş grubundaki öğrencilerin; Matematik okuryazarlığı, Fen Bilimleri okuryazarlığı ve Okuma Becerileri konu alanlarının dışında, öğrencilerin motivasyonları, kendileri hakkındaki görüşleri, öğrenme biçimleri, okul ortamları ve aileleri ile ilgili veriler toplanmaktadır. PISA araştırmasında kullanılan "okuryazarlık" kavramı, öğrencinin bilgi ve potansiyelini geliştirip, topluma daha etkili bir şekilde katılmasını ve katkıda bulunmasını sağlamak için yazılı kaynakları bulma, kullanma, kabul etme ve değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. (MEB, PISA Türkiye resmi web sayfası).

Eğitim sistemini PISA ile değerlendirmesini yapmanın yararlı olacağını sonuçta bir uluslararası bir ölçme değerlendirme olduğu düşünülerek üzerinde durulup düşünülmesi

gerektiğini ifade etmişlerdir. Temel Matematik becerileri ve okuduğunu anlama kıstaslarındaki düşüş dikkatle üzerinde durulması gereken konulardır çünkü bunların geriye gitmesi Türkiye'nin geleceği açısından bir ön gösterge olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel gelişme ekonomik destek kadar nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır. Eğitim açısından gelinen bu noktada Milli Eğitim Bakanlığında yaşanan bakan ve eğitim politikası değişikliklerinin eğitimin kalitesine etkisini değerlendirmişlerdir. Burada Bazı katılımcılar eğitimde ideolojik yaklaşıma dikkat çekerek laik, çağdaş ve bilimsel eğitimden uzaklaşıldığını ve orta öğretim kademesinin sorunlarının yüksek öğretime de yansıdığını aktarmışlardır. Bu açıdan bakıldığında ortaöğretimden kaynaklanan sorunlar ve PISA raporu üzerine düşünceler de büyük önem arz etmektedir.

> Çok kötü. Çok kötü. Çünkü niye. Çünkü bakın. Çok klasik bir ifade vardır. Değil mi? Bir kere en kötü bir plan, projede bile süreklilik kaliteye dönüşür. Batı toplumlarında bir eğitimci olarak, o dersi verdim. Kültür tarihi dersi verdim. Mesela İngiliz eğitim sistemine bakıyorum. En son değişiklik ortaöğretim ile ilgili bir değişikliği taaa 1947 de yapılmış. *Comprehensive School* diye bir mantık geliştirmiş liselerde, bir devri ve işçi partisi yapmış bunu ve toplumda bu tutmuş. Muhafazakârlar iktidara geldikten sonra değiştirememişler. Bir kamuoyu yoklaması yapmışlar %82 halk memnun. Demişler ki devam edelim. İstikrar var. Düşünebiliyor musunuz? Yani ben 20 yıl önce döndüm hala daha İngiltere'de ki eğitim sistemi, üniversite sistemi aynı. Lisansı 3 yıldır. Lisansüstü 1 yıl full time dır. Doktora 3 yıl full time dır. Bu değişmiyor. Değişmediği içinde istikrar oluyor. Allah aşkına bizde 15 yıllık Adalet Ve Kalkınma Partisi iktidarında 6 tane bakan değişmiş. Aynı iktidar döneminde bile iktidar politikaları değişebiliyor (DG Kodu: 4).

> Ben bunu çok yazdım, bu imam hatip okulları konusu yani. Eğitimde ideoloji olduğu sürece bu sorunu yaşayacağız. Eğitimde ideolojik davranılıyor. İmam Hatip'e yönlendirme var. Ve bunu da siyasi iktidar açıkça söylüyor. Buna milletin karar vermesi lazım (DG Kodu: 5).

> Ama sen eğitimin temelini imam hatipleştirmeye dayarsan yani din eğitimine dayarsan o çocukların PISA da başarılı olmasını bekleyemezsin. Tabi burada ki en önemli sorunlardan biri de eğitimdeki kalite sorunudur. Önce kaliteli öğretmen yetiştirmen lazım. Bugün Türkiye'de ki eğitim fakültelerinde muhteşem bir kadro var. Sanıyorum 50'nin üstünde Eğitim Fakültesi var. İhtiyacımızın çok çok üstünde öğretmen yetiştiriyoruz. Ama eldeki verilere göre bu öğretmenlerin kalitesi PISA sınavında başarılı olacak öğrenci yetiştirmekten aciz. Diğer bir taraftan çok önemli olan müfredat. Müfredatın da mutlaka çağdaş bir müfredat olması lazım. Adı üstünde Milli Eğitim! (vurgulayarak). Yani adında milli olan kaç bakanlık var? Millî Savunma Bakanlığı var. Millî Eğitim Bakanlığı var. Milli Eğitim siyasetin oyuncağı olamaz. Yani milli. Milli eğitim mutlaka bir ulusal

politika olmalıdır. İktidarlar geldi değişti diye milli eğitim ile oynanamaz. Sanıyorum son 15 yılda 6. Milli Eğitim bakanımız ve de milli eğitim ile habire oynuyoruz. 4+4+4 falan. Bunun sonuçlarının da ne olduğu yapılan ölçümlerle açıkça belli (DG Kodu: 31).

Tabi orta öğretimde imam hatipleşme, dini değerler, dini motivasyonlar yükseldikçe bir takım bilimsel teoriler de reddediliyor. Türkiye bilimsellikten, taassuba, dini ilkelere doğru hızla yelken açtı. Bu çok tehlikeli bir gidiş ve enerji kaynaklarıyla milyar dolarlara sahip Arap dünyası iç savaşlardan kan revan içinde. Acı içinde hayat yaşıyor. Bilimsellikten uzaklaştıkça Türkiye'de kötü bir gidişe yöneliyor. O açıdan Mustafa Kemal Atatürk'ün ortaya koyduğu "Hayatta en hakiki yol gösterici bilimdir" temelinde Türkiye'de ki siyasi anlayışın, iktidarın görüş değiştirmesi veya el değiştirmesi lazım aksi halde tehlike her geçen gün büyüyor ve ülkeyi bilimin aydınlığı yerine dinin, taassubun karanlığına doğru bir gidiş var (DG Kodu: 65).

Bilimde gelişmeyi nasıl ölçeceksin? Bu adamlar aslında en başta ki adam da onun kuyruğundan gidenler de oyun oynuyorlar. İstatistik oyunu oynuyorlar. Beni bağışla, affedersin ama, istatistiği nasıl tarif ederler biliyor musun? İstatistik, dünyada ki en eski ikinci meslektir. Birinci meslek biliyor musun? Fahişelik, İkincisi onun gibi berbat bir meslek. Yani bu adamlar rakamlarla oynuyorlar. Nasıl rakamlarla oynuyorlar biliyor musun? Okul sayısı, öğrenci sayısı, okul sayısı arttı. Bilmem 100 iken, 150 oldu. Hatta üniversite sayısı, tamam oradan gidelim. Bugün 200'ü aşkın üniversite içinde, doğru dürüst binasıyla, akademik kadrosuyla, laboratuvarıyla, vs. imkanlarıyla doğru dürüst üniversite diye bileceğim kaç tane üniversite var. Onu hiç sormuyorlar, sayı 200 tane üniversite oldu, peki. Okul Milli eğitim de okul sayısını artırdık. Doğru okul sayısı arttı. Doğru, bu okullardan kaç tanesi normal düz orta okul, kaç tanesi imam hatip okulu oldu. Bu imam hatip okullarının sayısı, şu yıldan, şu yıla kadar ne kadar arttı. Böyle bir çalışma gördün mü sen hiç? Ben görmedim. Ama okul sayısı dedin mi? Şuradan şuraya çıkardık diyorlar. Demek istediğim sadece sayı değil, nitelik te önemli. Nitelik iyice bozuldu. Sizde biliyorsunuz. Aynı memleketin çocuklarını okutuyoruz. Her sene üniversiteye gelen öğrencilerin kalitesi düşüyor. Bunun manası orta eğitim de sorun var demektir (DG Kodu: 54).

Öğretmenliği değerlendirmek motivasyonda çok iyi fakat yarım bırakılması anormal bir şey oluyor. Yani bilemiyorum. Ama o 4+4+4 'ü ben uygun görüyorum. Meslek okullarını kapatmayı yanlış görüyordum. O gün biliyorsunuz siyasi bir karar alınmıştı. Liseleri, temel eğitimi, ortaokulu 8 yıl yapıp, imam hatipleri kapatmak yanlış bir şeydi. Benim düşüncemi söylüyorum. Diğer liselerde çünkü meslek okullarını bence azaltmak değil, artırmak lazım. Üniversite hakları açısından eşit olsunlar ama herkes kendi alanına doğru daha çok yani imam hatipler sadece ilahiyatta okuyacak kaidesi olmaz. Diğer alanlarda da başarılıysa okusun. Onun için akademik çalışma yapmak bana göre çok önemli. Akademik çalışma yaptınız yardımcı doçent, doçent, profesörlüğe giderseniz iyi. Ama akademide doçent olup, öğretmenlik yapsanız bile, farklısınız. İlk zamanlarda, benim de şu an da doçent olan öğrencilerim, öğretmenlik yapıyorlardı.

Doktorasını yapmış öğretmen %40 fazla alıyordu. Yüksek lisans yapmış %25, fazla ücret alıyordu. Sonra kaldırdılar dediler ama? Yanlış olmuş, yanlış! (DG Kodu: 51).

Yani Milli Eğitim de yapılması gereken çok şey var ki bunu sayın cumhurbaşkanı da söylüyor. Yani Milli Eğitim de bir şey yapamadık diyor. Onu söyleyeyim. Bir şey yapamadık diyor o da. Ben buradan seçilen bakanların isabetli seçilmediği kanaatindeyim. Her biri değerli insanlar. Benim arkadaşlarım. Ben Milli Eğitim Komisyonu üyesiyken Hüseyin Çelik, bakandı. Nimet Baş, bakandı. Daha sonra Ömer Dinçer oldu. Benim arkadaşım. Nabi bey oldu. Çok değerli bir entelektüel. Bunları kendi bağlamında aldığında çok değerli insanlar gerçekten yakından tanısanız. Mesela Ömer Dinçer Türkiye'de sayılı Yönetim Bilimi hocalarındandır. Üç beş tane varsa biri o dur. Hüseyin Çelik iyi bir Edebiyatçıdır ama Millî Eğitim Bakanlığında başarılı oldular mı? Ben oldular diyemiyorum. Başarılı oldular diyemiyorum (DG Kodu: 47).

PISA raporlarını ben ben uzaktan takip ediyorum tabi ama mesela son PISA tabi raporu Türkiye'nin 2000'li yılların başlarına geri döndüğüne başarı seviyesi itibariyle söylüyorum. Tabi ki olumsuz bir gelişme demek ki bazen onlarda geriye doğru gittiğimizi gösteriyor ama uluslararası başarı skalasını sadece PISA sınavlarıyla mı ölçeceğiz yoksa onun yanında başka şeyler mi olması gerekir. Ona da bakmak gerektiğini düşünüyorum. PISA tabi genel bir görüntü verdiğini söylemek lazım (DG Kodu: 8).

Şimdi PISA raporlarında hakikatten gittikçe geri gidiyoruz yani zaten geriydik hani bir ilerleme var bu ilerleme bu açık kapanacak şeyinde değil yani yıllar itibariye son yılların PISA raporlarına baktığınızda gerileme yani kötüye bir gidiş var tabii bu bir ölçümüdür daha iyisi bulunana kadar ölçüdür (DG Kodu: 16).

Evet, yani raporlar gerçeğin bir bölümünü yansıtıyor. Yani muhtemelen gerçeğin kendisi daha vahim. Türkiye eğer böyle giderse yani bu şekilde nesillerin yetiştirmeye devam ederse bir sonra ki nesil itibari ile daha kaygılı olacağımız bir durum ortaya çıkıyor. Yani herkes tabi çocuklarını özel okullarda eğitemiyor ama özel okulları bile etkileyen bir süreç var. Kaldı ki mezun olduktan sonra, bir işe girme sınavına geldiğimizde, kamu personeli seçme sınavına geldiğimiz de karşınıza ağırlıklı olarak din ile ilgili sorular çıkmaya başladığından itibaren, mülakatlar ayrıca böyle. Bir de bunu geçseniz mülakatlarda var. Orada bir ayıklama meselesi var. Bütün bunlar aslında Türkiye'de yani bilim yapılamaz bir ortamı doğuruyor (DG Kodu: 18).

Bazı akademisyen milletvekilleri ilköğretim, ortaöğretimden başlayarak eğitim sorunlarının birbirine zincirleme şekilde yol açtığını ve toplumun eğitim seviyesinin düştüğünü gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber gelecek kuşakların eğitim düzeylerinin arzu edilen seviyede olmaması gibi bir durumdan kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Eğitim sistemindeki sorunların son yıllarda sıklıkla değişen Milli Eğitim Bakanları, Milli Eğitim politikaları ve öğretmen kalitesinin istenilen seviyede olmaması gibi nedenlere bağlı olduğunu aktarmışlardır.

Tabi üzücü Türkiye'nin PISA sonuçlarıyla ilgili konumu, yeri genel olarak işte bu AR-GE araştırmalarının yeri nereyse orası olarak çıkıyor. Yani bir tutarlılık var bu tutarlılık istenen düzeyde bir tutarlılık değil. Zincirleme gelişen bir durum var tabi orta öğretim çok sorunlu. Yükseköğretimde sorunlu, yükseköğretimde sorunsuz değil. Yansıma ilişkisi var (DG Kodu: 21).

Bence bu mühim bir mesele. Türkiye'de eğitim konusunda herkes iyi niyetle büyük çabalar harcıyor. Fakat burada biz öğretmen yeterlilikleri konusunda iyi durumda değiliz. Hala bilgiyi öğretmenlerimiz biraz kutsal bir nesne gibi görüyorlar ve kendilerini de bu kutsal nesnenin bekçisi gibi telakki ediyorlar. Oysa günümüzde bilgi değişen bir şey. Öğrencilere bilgiyi öğretmek yerine bilgiye nasıl ulaşılacağını ve nasıl kullanılacağını öğretmemiz lazım. Bu en sıcak şekilde de PISA sonuçlarında ortaya çıkıyor. Avrupa'yla aramızdaki eğitim yöntemi farkı temelde budur. Biz bu problemi ancak öğretmen yeterliliklerini iyileştirerek çözebiliriz (DG Kodu: 26).

Bu vahim bir durumdur yani bundan kim sorunlu Allah aşkına yani tabii eskiden bir kasabada bir yerde küçük yerlerde en saygınlığı olan insanlar kimlerdi? Doktordu, öğretmendi değil mi? ve kamu görevlisiydi değil mi şimdi öğretmenlerin bir saygınlığının kaldığını zannetmiyorum birde adam insanların o insanların saygınlığı şöyle de rencide ediyorsunuz. Bir takım başka şeylere muhtaç oluyorsa gidip pazarda bilmem ne satmaya muhtaç oluyorsa zaten orada onu değil mi onun saygınlığını kaldırmış oluyorsunuz birçok yönü var. (DG Kodu: 23).

12 Eylül sonrası öncesi çeşitli ideolojik gruplardan öğrenciler birbirleriyle çatışırlardı ama hoca olarak aralarından geçerken dururlar ve ikiye ayrılırlar size selam verirlerdi garip bir şey değil mi? ama şimdi insanlar artık günaydın demeyi unuttular arada bir belki aleyküm selam diyenler oluyor selamın aleyküm diyenler oluyor. Öğrenci düzeyinde de ortam değişince o ortamın yansımaları kendini gösteriyor. Kişilikler üzerinde ne yazık ki öğretmenlerin işi çok zor çok zor durumdalar. Bu yalnız başına öğretmenin yapabileceği bir şey değil öğrencinin kapasitesi ve öğrencinin evi içinde anne babasının ilgisi öğretmenle üçlü çalışır bunlardan biri eksik olursa başarı düşüyor aşağıya tabii. Buna bakmıyorlar. Başarısızsa öğretmen iyi değildi oluyor. Eğer kesintisiz 12 yıllık eğitim sistemini uygulayabilselerdi bu dediğimiz kötü şeyler olmayacaktı ama bunlar özellikle bunu yaptılar böldüler diploma her kademede 4+4+4 kademelerinde verildi yine birtakım insanları memnun etmek için ama o diplomaların hiçbir kıymeti yok. Okur yazarlığı bile tam veremiyor ama onların işine geliyor biliyorsunuz. Şu an da rektör olan biri çıktı dedi ki bizim aydınlara ihtiyacımız yok, bizim bilgisiz insanlarımız çok daha iyi. Bir rektör tayin edilmiş bu kişi. Bir rektöri okumamış insanlar bu ülke için daha yararlıdır diyebilen bir kafa bir üniversitenin başında rektör olarak görev yapıyor (DG Kodu: 53).

Verimlilik sıfır. Çok düşüyor. Herkes mutlaka bir eğitim sürecinden geçirilmeli fikrinden vaz geçmeliyiz. Bu herkes bir eğitim sürecinden geçirilecekse bile bu herkes aynı okulda kaynaştırma, bilmem birlikte devam etme falan gibi birtakım

politikalarla değil farklı formasyonlardan geçirilmesi gerekiyor. Yani o daha başka bir formasyon sürecinden geçirilmesi, İkinci husus şu: hiçbir yaptırımı olmayan öğretmenlerin bu işi yapmaları mümkün değil. Hiçbir yaptırım yok! Benim eşim öğretmen bana şunu anlattı geçen gün. Ağladı yani. Geldi dedi ki bir kız sandalyesini aldı geldi tahtanın başına geldi oturdu. Bana dedi ki çık dışarı dedi. Kızım geç yerine dedim. Bir 45 dakika boyunca o öğrenciyi oraya oturtmadım. Böyle yapıyor bana ne bana ne bana bir şey yapamazsın ki. Yapamazsın ki! Yapamazsın ki! Yapamazsın ki! Hiçbir şey yapma yetkimiz yok diyor. Dışarı çıkaramıyorsun. Disipline veremiyorsun. Sınıfta bırakamıyorsun. Ceza veremiyorsun. Hiçbir şey yapamıyorsun. Böyle bir rezalet olur mu? Sosyoloji de biliyorsunuz kurumlar var. Din, aile, eğitim, boş zamanlar, ekonomi, devlet kurumlar var. Aileye sadece ve sadece duygusal ihtiyacı giderme işlevi verilmiş çocuklarla ilgili sadece. Eğitim yok. Belli bir bilgi kazandırmak yok. Beceri kazandırmak yok. Sosyalizasyon da yok. Yani hiçbir işlevi yapmıyor ailenin yapması gereken temel işlevler bir çocuk için yani sosyalizasyon ajanı olan aile ne yapar? Ona bir bilgi kazandırır. Ona bir beceri kazandırır. Ona görgü kuralları kazandırır. Aynı zamanda da onun hayata tutunabileceği bir özgüven kazandırır. Bunların hiçbirisini aile vermiyor. Sadece anne babalar çocuğu seviyorlar. Çocuk anne babasını sevgi için ben seni seviyorum, ben seni seviyorum demek için bir araya geliyor o kadar. Başka hiçbir şey yok. Bu durumda ne oluyor? Diğer işlevleri de siz eğitim kurumuna devrettiğiniz de yani o dediğim 4 işlevi kuruma devrettiğinizde kurum bunları yerine getirirken herhangi bir aksaklık yaşadığı zaman o sevgi ihlal oluyormuş gibi aileler hurra okula yürüyorlar. Nasıl benim çocuğuma işte hakaret ettin? Nasıl bağırdın diye? Zaten sen bir şey yapmıyorsun ki çocuğun için! Böyle bir rezalet durum var (DG Kodu: 12).

Gördüklerini anlatabilme gücünü, zihnen yorumlama gücünü gerektiği gibi kullanamıyoruz. Şimdi benim 2.5 yaşında bir torunumun şu andaki anlattığı şeyler bildiği şeyler ve anlattığı şeyler kâfi derecede. Sorgulamaları da yeterli ama tek korkum onu okula verdiğimiz zaman bütün bu kabiliyetlerini kaybettirmektir. Okul bizde gelişmeyi değil, gerilemeyi sebep olan bir takım yanlış eğitim politikalarını aşmak gerekiyor. Bunun sebebine gelince tekrar bir şeye dönmek istiyorum. Bunun sebebi siyaset gibi görmemek lazım. Her şeyi vurun abalıya görürsek yanlış olur. Bunun sebebi yetişmemiş öğretmendir. Elif ba dan başka oturduğu yerde elişi yapmaktan başka işi olmayan ilkokul öğretmenleriyle bir yere varamayız. Örgü yapıyorlar. Okulda sınıfta oturup örgü yapıyor bir öğretmen. Bayan öğretmen oluyor tabi bunu derken biraz tabi ki (gülerek) Ondan sonra sınıfta öğretmek için sadece tahtası, tebeşirinden başka bir şeyi olmayan bir öğretmen. Onun için ben acizane diyorum ki tabi eğitim bilimcilerin bilimsel veri olarak ha Türkiye'de cumhuriyetten beri bu eğitimin bilimsel olarak yapılmasıyla ilgili Milli Eğitim'in işte orta öğretimdir, okul öncesi eğitim genel müdürlükleri var ama bürokratlar en büyük zararı veriyorlar. Bu bürokratların elinden bu bürokrasiyi kurtarıp, hakikaten öğretmeni önce karşısındaki muhataba a, b, c öğretmek değil de insan olarak diyalog kurmanın insani bir eğitim süreci olduğunu anlatırsak… (DG Kod: 51).

Ben eğitim komisyonundayım. Türkiye'de dedim ya Matematik konusunda çok başarısızız ulusal anlamda. Okuduğunu anlamayan noktada o çok önemli yani okuduğunu anlamada bile çok gerilerdeyiz. Daha doğrusu eğitim konusunda eğitime ayrılan pay konusunda öğretmenlerimizin konumunda bugün Türkiye'de öğretim görevlilerinin, bilhassa öğretmenlerimiz maalesef 2. ek işi yapmak konumunda kalıyorlar. Öğretmenlerimize bütçeden ayrılan payın çok iyi artırılması lazım. Bugün baktığınız zaman gelişmiş ülkelerde mesela Kore'de bir öğretmen bir hâkimden daha çok para alıyor. Bir doktor kadar para alıyor. Fransa'ya gidin öğretmenler Louvre müzesine girerken özel kapıdan giriyor. Öğretmenler, bakın bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum bir harf için ilim Çin'de de olsa giderim denilen dinimizde bu hadisler bu eğitimin önemini, eğitim öğretimin ne kadar önemli olduğunu bize gösteriyor. Bu bakımdan Avrupa'yla kıyaslanamayacak konumdayız maalesef. Bu son zamanlarda bu çok gittikçe ara açılmaya başladı. Çünkü çok kalitesiz eğitimler, öğretimler bilhassa uygulanmaya başladı. Okul sayıları çok arttı. Toplum bugün iyi eğitim olsun, bilim olsun suç oranları azalır. Hırsızlıklar azalır. Ondan sonra rüşvetler azalır. Yani insanlar dürüst ve namuslu olurlar. Bugün Türkiye'de rüşvet konusunda öyle bir skandallar var ki yani bu rüşvete veya yandaşlara ayrılan pay belki en azından bir milyon kişiye iş bulur. Gelir dağılımında adaletsizlikler vs. bu Türkiye'nin imkanları bu nüfusa yeter de artar bile. Ama öyle bir paylaşım olmuş ki nüfusun %5 'i Türkiye'de 100 lira para var ise bunun 90-95 lirasını 5 kişi yiyor, geri kalanı 10 lirayı da 90 kişi yiyor (DG Kodu: 36).

Bir millet olarak düşündüğünüz zaman Atatürk'ün millet mekteplerine hatırladığınız zaman yani nerdeyse okuryazar olanların eğitmen olarak görev yaptıkları bir ülkeden sonra ilkokul öğretmenlerinin bile fakülte mezunu olduğu bil ülkeye bir gelişme var. Bu Cumhuriyetin en büyük bence gelişmelerinden birisi. Bu arada Mustafa Kemal Atatürk'ün kara tahta başında ben Cumhurbaşkanı olmasam Milli Eğitim bakanı olmak isterdim gibi bir sözle bu işe önem vermesi, daha zafer kazanılmadan maarif kongresini Ankara'da toplaması gibi yani başlangıçtan itibaren eğitim ve öğretime gençliği bütün imkanlarıyla desteklemek suretiyle ülkenin geleceğinin gençler olduğu, farkındalık yaratmak suretiyle yarattığı anlayış bence Cumhuriyetten bugüne kadar gelmişti. Mümkün olduğu kadar dedim gibi eğitim konusunda gereği yapılmıştır. Son yılarda daha da diyelim ki son 10-15 yıldır iktidarlar Milli Eğitim bakanlığına çok büyük paralar harcamalarına rağmen bugün eğitim düzeyimizin istediğimiz düzeyde olduğu kanaatinde değilim. (DG Kodu: 42).

PISA ölçümlerinin sonuçları son derece üzücü ve karamsarlık verici tabii ama PISA doğru bir ölçüm mu bunun üstünde de durmak lazım. Soru yapısı ve neyi ölçtüğü üzerinde durmak lazım (DG Kodu: 15).

Sadece PISA da değil. PISA 3,4 şeyi ölçer sadece sadece ona değil, orada ki eğitim sürecine top yekun bakmak lazım (DG Kodu: 3).

Bir milyon civarında öğretmenimiz var öğretmenlerimizin % 35'i son 2 yıl içerisinde hiç kitap okumamış. Burada söz bitmiştir. Bence söz bitmiştir. Söylenecek hiçbir şey bulamıyorum. Ben bunu ekonomik gerekçeyle öğretmenlik

sıkıntılarıyla falan filan izah etmek mümkün değildir bir öğretmenin kitap okumamasına kitap okumamaya bahane bulmasında. Bu ülkede biz mühendisleri depremlerde gördük. Hukukçuları adliyelerde gördük ne yazık ki yargıya güven, o mühendislere inanç işte binalar çöküyor araştırma görevlileri, üniversite hocaları hepsine çok şeyler söylüyoruz. Aynı şey öğretmenler içinde geçerli ne yazık ki çok bu zamana kadar öğretmenlerimize gözümüz gibi baktık aman efendim öğretmenlerimize toz kondurmayalım ama öyle değilmiş meğerse kitap okumayan bir öğretmenin benim gözümde hiçbir saygınlığı değeri kalmaz. Ne demek kitap okumamak, bunun ekonomik gerekçesi olamaz efendim. Nedir ya bir kitap 10 lira 15 lira ikinci el 5 lira. Böyle bir şey yok bu mazeret olamaz bunu kabul edemem maalesef (DG Kodu: 62).

Kötü. PISA konusunda daha çok yapmamız gereken şeyler var. Anca önümüzdeki yüzyıl daha iyi olacak. Yani şöyle biz milletvekili olarak söyleyeyim. Fiziksel bütün koşulları iyileştirdik. Öğretmen sayısını iki katından fazlaya çıkardık. Yüz kişilik sınıfları 20 kişilik sınıflara düşürdük. Ancak burada temel fiziksel ihtiyaçlar, maddi ihtiyaçlar karşılanmış olmasına rağmen nitelik konusunda bundan sonra adımların atılması gerekiyor. Bu adımları ne kadar hızlı bir şekilde atarsak toplumsal zihniyeti ne kadar hızlı değiştirebilirsek ve eğitimi de kutsal bir amaç olmaktan çıkara bilirsek şeyi başarıyı yakalarız (DG Kodu: 64).

PISA sonuçları bir rezalet. Şaşırtıcı değil. Öğretmenlerle ilgili araştırmalarda pek parlak durumlar vermedi. Dolayısıyla eğitimde dindar nesil yetiştireceğiz diyen siyasi lideri suçlamak yetmiyor bu durum için bundan rahatsız olan yine toplumun o rahatsızlığı belirtmesi gerekir. Ben çocuğumun doğru dürüst eğitim almasını istiyorum diyen anne babanın ve anne babaya güven telkin ederek örgütleyecek insanlara ihtiyaç var. Güven tesis etmek önemli sadece seçimden seçime ya da kritik bir durumda gidip bağırıp çağırmakla toplum harekete geçirilmez, topluma değer katan insana toplum bakar. Topluma bu bilinci vermekte akademisyenlerin görevlerinden biridir. Öyle azarlayarak değil. Çok somut örnek vereyim lisede çocuğu okuyan o kadar gariban aile biliyorum çocukları yetişsin diye uğraşıyorlar. Onlara tablet dağıtmakla bir şey olmaz doğru dürüst öğretilmesi gerek. Şimdi tablet dağıtılıyor dünyanın en saçma işi tablet dağıtmak. Yani ben mühendislikten, teknolojiden gelen bir insan olarak bunu biliyorum. Bu konuda bir tez yönettim. Çok ilginç bulgular bulduk Amerika'da düzgün gazetelerde Los Angeles Times, New York Times gazetelerinde çıkan başlığı söyleyeyim size tablet dağıtmak, sınıflarda akıllı tahta dedikleri etkileşimli tahta falan sadece bu donanımları satanlara ve afili laf etmesini seven siyasetçilere yarar. Öğrencilere yaramaz diye kaliteli gazeteler New York Times falan başlık attı. Ben başlıkları sakladım ve bir sürü konuşmamda gösteriyorum. Bu ciddi bir gazetecilik araştırması ile sonucu ortaya çıkmış bir şey ve biz bunu bilimsel olarak yaptığımız araştırmada teyit ettik. (DG Kodu: 41).

Bilimi eğitim içine sokamıyoruz. Bu da mesela PISA, PISA da geldiğimiz noktada bakıyoruz ki çünkü Türk eğitim sistemini gerçekten dünya ülkeleriyle kıyaslayacak bir veri elimizde yok olabilende PISA son 5 içerisindeyiz. Geldiğimiz nokta itibariyle bundan 14 yıl önceki seviyenin altına düştüğümüz

gözüküyor. Demek ki son 14 yılda biz eğitimde yeterince gelişememişiz (DG Kodu: 7).

İşte burada siyaset bilim ilişkisini burada da görüyoruz yani son zamanlarda bu olumsuz manada tırnak içinde söylüyorum. Popülizm eğitimde de kendisini gösteriyor. Öğrenci yorulmayacak, terlemeyecek, zorlanmayacak, eve ödev verilmeyecek ama sonuçlara baktığımızda bunu görüyoruz. Özellikle PISA da sürekli geriye gidiyoruz eskiye göre çocuklarımız pratik sorun çözme, efendim okuduğunu anlama, grafik anlama, sayısal zeka hepsinde OECD ülkeleri içinde sonlardayız (DG Kodu: 35).

Türkiye'nin neden açıkçası rekabet gücü kazanmadığını ortaya koyan çok önemli bir şey. Türkiye'nin e bu yapıyla geleceği kavraması da mümkün değil açıkçası PISA raporları zaten yani maalesef dediğim gibi beşerî sermayeniz rekabet gücünü belirleyen en önemli faktör bilgi ise bilgi üreten insandır. Bilgili insandır. Bilgili insanı yetiştirmiyorsanız ekonominizde rekabet gücü kazanmaz. Tablo bu (DG Kodu: 17).

Bazı katılımcılar PISA sonuçlarında çok büyük bir sorun olmadığını, Türk eğitim sistemini acımasızca eleştirmenin yersiz olduğunu belirterek şu anda geçmişe göre daha iyi bir noktada olunduğunu, bu tür aksaklıkların her zaman çıkabileceğini ve giderilebileceğini ifade etmişlerdir.

Türkiye bir geçiş süreci yaşıyor. Bu konuda son zamanlarda bazı düşük seviyedeki yani seviyenin kısmen düşmüş olduğu basında izleniyor olsa da birtakım noktalar da çok başarılı sonuçlar alındığını görüyoruz. Dolayısıyla bir de sık sık değişen eğitim sistemi bazı zorluklar getiriyor Türkiye'ye. Bunlarında aşılacağına, oturacağına, büyüyeceğine düşünüyorum ben. Oturup daha verimli hale geleceğini düşünüyorum (DG Kodu: 40).

Bizim aslında eğitim sistemimiz şöyle söyleyeyim ben lise sonda Amerika'ya gitmiştim. Oradaki çoğu öğrenciden üst seviyedeydi benim seviyem. Matematiğim hani. Türkiye'de çok her şeyden 100 alan bir öğrenci değildim iyi not alan geçen bir öğrenciydim çok iddialı değildim. Ona rağmen benim durumum çok daha iyiydi. Oradaki öğrencilerden bizim muhtemelen en büyük sıkıntımız yaşadığımız en büyük zorluk öğretmenlerimizde hem daha kaliteli daha idealist eğitmenler tarafından öğrencilerimizin yetiştirilmesi bu çok önemli öğretenin çok büyük önemi olduğunu düşünüyorum çok güzel eğitim programlarımız var üniversitelerimizde formasyon eğitimi vesaire öğretmenler için veriliyor bu dönemsel bir şey de olabilir. Türkiye'nin durumu gerilemiş olması raporlarda belirli küçük şeylerle küçük değişikliklerle bunun daha iyiye gidereceğini düşünüyorum (DG Kodu: 14).

> Benim okuduğum bir çalıştığım bir mevzu. Masamda da güzel bir PISA raporu durmaktadır. Biraz başladım önemli bir rapordur fakat çok evrensel değildir. Dolayısıyla kriterleri itibariyle sadece oradaki PISA istatistiklerine bakarak çok iyimser ya da çok kötümser olmamalıyız çünkü farklı ülkelerde farklı kriterler kullanılıyor çünkü sadece orta öğretim değil öğretimin bütün alanlarında çok çeşitlilik var. Yani şöyle bir şey olsa homojen bir takım eğitim sistemleri formasyonları incelense ondan sonra PISA puanları ülke ülke verilse daha sağlıklı olur ama bir başka ülke de başka türlü bir orta öğretim programı var. Başka ülkede başka türlü bunların hepsini elmayla, armutları toplayarak aynı sepete koyarak bir istatistik çıkarılıyor. Bu çok sağlıklı değil ama bununla birlikte yönetime bize ipucu verir. Özetle çok çok hayati değil PISA ama önemsiz de değil (DG Kodu: 20).

> Şimdi bu konuda, tabii ki farklı bakış açıları var. PISA sonuçlarında bizim Türkiye olarak, daha yol kat etmemiz gerekiyor. Ama biz şu son zamanlarda özellikle çok büyük atılımlar yaptık. Özellikle Fatih projesi ile biz inşallah çok başarılı sonuçlar tesis edecek eğitimin alt yapısını oluşturduk. Yakın gelecekte de çok daha iyi sonuçlar elde edeceğimizi düşünüyorum. Çünkü Avrupa da gittiğimiz de eğitim kurumlarına da zaman zaman ziyaretlerimiz oluyor. Orada hiç bizde ki gibi teknoloji sınıfları, her sınıfta akıllı tahtanın kullandığı, projeksiyon cihazının olduğu sınıfları göremiyoruz. Yani biz bu anlamda, geçmiş yıllardan kalan bir takım sıkıntıları bu süreç içerisinde, yapısal sıkıntları ortadan kaldırmış olduk. İnşallah bu yeni süreçte de, bu teknolojiyi kullanarak çocuklarımızı eğitmiş olmanın neticesinde, daha başarılı eğitim çıktıları hedefine ulaşacağız (DG Kodu: 58).

> Uluslararası bir mukayese PISA raporları. Son yıllarda bir iyileşme var Türkiye'nin durumunda ama sıralamamız da maalesef çokta arzu ettiğimiz bir noktada değiliz. Bu biraz bütün toplumun geçmiş birikimini de yansıtıyor ama Türkiye iyi yolda. Son 15 yılda eğitime çok muazzam fiziki yatırımlar yapıldı. Öğretmen sayılarımız da ciddi artış oldu. Teknoloji de ciddi artışlar oldu. Ben önümüzdeki dönemde bu fırsat eşitliği anlamında çok önemli olan orta öğretimin, eğitimin daha nitelikli hale geleceğine yürekten inanıyorum (DG Kodu: 61).

Bazı katılımcılar ise PISA raporları hakkında hiçbir bilgilerinin olmadığını ya da bu sonuçlara güvenmediklerini, şüpheyle baktıklarını ifade etmişlerdir. Son dönemde artan verilerin güvenilirliği tartışmalarına atıfta bulunarak gerçeğin ne olduğunu tam olarak bilmedikleri için yorum yapmak istemediklerini belirtmişlerdir.

> Valla ben açıkça şunu söyleyeyim bu konu çok... her gün mecliste 10 dakika böyle bir şey dinliyorum. Yani bir milletvekili çıkıp ta şu raporu açıklandıktan sonra anayasayla ligi konuşsak PISA ya girme diye ve bir normalde de hiç alakasız sporla ilgili bir yasa muhakkak giriyor özellikle muhalefet. Bu kötü bir durum yani ama bunun örneklemesi konusunda da bir sıkıntı var. Yani netice itibariyle yani ne kadarlık bir okul değerlendirilmiş açıkça çok iyi bir incelemedim. Türkiye

de 10 tane okul söyleyeyim onlar değerlendirmeye alsınlar ilk beşe girer. Mesela Robert Koleji alsın diyelim işte birkaç imam hatip lisesi alsın, Alman lisesi alsın, Fen lisesi alsın yani hangi örneklemeyle nasıl bir şey seçilmiş bu karşılaştırmalar yapılmış? Bunu da hiç kimseden duymadım (DG Kodu: 11).

Bu PISA raporlarının da Türkiye'de özellikle liseleri ve orta öğretim kurumlarını başarılı göstermeye hizmet eden bir ölçekle test edildiğini ve hesaplandığını düşünüyorum. Ben bu konuda şundan ötürü yorum yapmak istemem; ne kadar objektif olduğundan emin olamıyorum ben. Çok yorum yapmak istemiyorum. Çok yorum yapmak istemem. Ben peşin hükümlü mahkûm etmek te istemem. Bu veriler üzerinden olumlama yapmakta istemem ben. Yani enflasyon, büyüme hızları, ondan sonra faiz oranlarının hesaplanmasında da çok objektif kriterlerle yapılmadığını da bizzat plan bütçe komisyonu olarak müşahede ettim (DG Kodu: 10).

BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Akademik kariyere sahip siyasetçilerle yapmış olduğumuz araştırma sonucuna göre; akademisyenlerin büyük çoğunluğunun başarılı bir öğrencilik hayatının ardından akademik yaşama başlama kararı almış olduğu görülmüştür. Akademisyen milletvekillerinin üniversitede akademik kariyere başlama kararı ile araştırmanın, bilginin ve öğrenmenin önemini daha genç yaşlarda çok iyi kavradıklarını ve sürekli olarak öğrenme sürecinde olmayı, kökü *universalis* sözcüğünden gelen üniversitede yani öğrenme evreninde görev almayı meslek olarak seçtikleri gözlemlenmiştir. Bu karar ayrıca toplumsal bir sorumluluk olarak gelecek kuşakların ve meslek sahiplerinin kısacası bir açıdan toplumun geleceğinin inşasında önemli bir rol üstlenmeleri anlamına gelmektedir.

Bilim anlayışı konusunda akademisyen milletvekillerinin objektiflik temelinde araştırmak, keşfetmek, bilgi üretmek ve bu bilgiyi toplum, insanlık yararına paylaşmak olduğunu belirtmişlerdir. Her ne kadar doğa bilimleri ve sosyal bilimler açısından bilim anlayışı konusunda bazı farklılıklar olsa da özünde yaşadığı evreni ve çevreleyen her olguyu sorgulayıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla tüm önyargılardan uzak bir şekilde bilimsel yöntem ve evrensel etik kurallarına bağlı olarak anlamlandırmaya çalışmak olarak aktarmışlardır. İyi bir bilim insanı tanımları ise çalışkan, objektif, ideolojik saplantılardan uzak ve bağımsız bir yapıda olmalı şeklindedir.

Akademisyen milletvekillerinin siyasete yönelme sebeplerinin halka hizmet ve ideallerini gerçekleştirme aracı olarak gördükleri "erke" ulaşma isteği olarak görülmüştür. Akademisyen milletvekillerinin siyasete girmeden önce bir kısmının bürokraside yer almaları sebebiyle siyasetten uzak oldukları bir kısmının ise daha öncesinde parti örgütünde pek çok görev üstlendikleri anlaşılmaktadır. Akademisyen milletvekillerinin "erke" dahil olma ve dolayısıyla karar mekanizmasının bir parçası olmak adına milletvekili olmayı önemli gördüğü görülmüştür. Burada dikkat çekici bir husus ise bazı akademisyen milletvekillerinin Türkiye'de siyasi parti liderlerinin gölgesinde kalması nedeniyle milletvekili olmanın çok fazla bir önemi olmadığını belirtmiş olmalarıdır. Akademisyen milletvekilleri "iyi bir siyasetçide hangi özellikler olmalıdır?" sorusuna büyük çoğunlukla halkına yakın, toplumsal sorunlara duyarlı ve çalışkan şeklinde yanıtlar verirken bazı katılımcılar ise bir siyasetçi için "iyi", "başarılı" gibi niteliklerin göreceli olduğunu belirtmişlerdir. Bu açıdan bakıldığında siyasete giren

bir akademisyen bazı ahlaki paradoksları anlamak zorundadır (Weber, 1987). Bu noktadan hareketle hem ahlaki özerkliğini korumak hem de siyasette başarılı olmak konusunda bir ikilem yaşandığı düşünülmektedir. Akademisyen milletvekillerinin siyasetten beklentiler konusunda toplumun sorunlarına çözüm noktasında siyaset, bilim, ekonomi dünyası, üniversiteler, STK'lar olmak üzere toplumun tüm kesimlerini temsil eden bileşenler arasında daha aktif bir iş birliği yapılması isteği ön plana çıkmaktadır. Siyaset ve bilimin Türkiye'de yeterli düzeyde etkileşim içinde olmadığı ve bunun bilimden yeterince yararlanılmamasından kaynaklanan bir sorun olduğu aktarılmıştır. Buna göre bu ilişkinin başarılı olması için her iki tarafında zaman kaybetmeden gerekli adımları atması beklenmektedir.

Foucault'a göre 'bilginin güç olması' ve iktidarı sürekli beslemesi ve devamını sağlaması söz konusudur. İktidar bilimden faydalandığı sürece çok daha etkin bir şekilde pekiştirdiği gücünü devam ettirme imkanına sahip olmaktadır. Buna göre akademisyen milletvekillerinin yanıtlarından Türkiye'nin geleceği açısından iktidar ve bilimin sağlıklı bir şekilde iletişim halinde ve iş birliği içerisinde olmalarının beklendiği düşünülmektedir. Bilim ve iktidar arasında sadece karşılıklı çıkar ilişkisine dayalı bir yozlaşmanın olmaması için liyakat esaslarına ve evrensel etik kurallara dayalı olarak şekillenmiş bilimsel kuruluşlara ihtiyaç bulunmaktadır.

Akademisyen milletvekilleri için siyasetin en zorlayıcı yönleri bilimsel yöntemle çalışma geleneğinden biri olarak siyaset pratiklerine uyum sağlamada yaşanılan zorluklardır. Burada özellikle üstünde durulması gereken konu "parti disiplini" kavramıdır. Mevcut siyasal partiler kanunu çerçevesinde her siyasi parti için yetkilerin büyük çoğunlukla parti liderinin inisiyatifinde olmasının akademisyen milletvekilleri için zorlayıcı bir durum olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca akademisyen milletvekillerinin özellikle hızlı tepki verilmesi gereken siyasi kriz durumlarında eylem ve söylem konusunda yeterince hızlı davranmadıkları gibi bazen eleştirilmeleri söz konusu olabilmektedir. Öte yandan akademisyen milletvekillerinin akademik dil kullanmaları sonucunda hem meclis çalışmalarında hem halka açık etkinliklerde eleştirilmesi gibi durumlar yaşandığı görülmektedir.

Bilimin en zorlayıcı yönü olarak bilimin iğneyle kuyu kazmak gibi hem zor hem sabır isteyen bir süreç olduğu ve tıpkı siyaset dünyası gibi bilim dünyasının da bazı kendine özgü kuralları olduğu ve aksayan taraflar olduğu aktarılmıştır. Ancak

katılımcıların bazılarının "bilim sevda işi, severek yapılan hiçbir iş zor değildir" şeklinde yaklaşımları göz önüne alındığında akademisyen milletvekilleri açısından akademik yaşamda karşılaşılan daha az zorlayıcı yön olduğu düşünülmektedir.

TBMM çalışmalarına katılımla ilgili olarak her parti ve her milletvekili için farklı deneyimler söz konusudur. Bu konuda tamamen olumsuz bir durum söz konusu olmamakla birlikte akademisyen milletvekillerinin yeterince bilgi ve donanımlarından faydalanılmadığını düşündükleri anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak TBMM'de yurt içi, yurt dışı komisyon faaliyetleri ve genel kurul çalışmaları konusunda daha fazla katkı sunmak ve görev almak istedikleri görülmektedir.

Akademisyen milletvekillerinin siyasetteki avantajları olarak bilgi birikimi, uzmanlık ve akademik unvanların getirdiği saygınlık ön plana çıkmaktadır. Öte yandan parti örgütünden yetişmiş biri olmadığı için siyaset pratiklerine yabancı olmak ve ilk başlarda kabul görmemek gibi bazı dezavantajlar yaşandığı gözlemlenmiştir.

Anayasa'da bilimle ilgili maddeler konusunda akademisyen milletvekillerinin bu maddeler hakkında bilgi sahibi olduğu ve bu konunun anayasa gibi bir çerçeve metinde yer almasının aslında çok gerekli olmadığını, ayrıca anayasada olmasının uygulamada olduğu anlamına gelmediğini aktarılmıştır. Buna bağlı olarak son zamanlarda bilim dünyasında uygulamada yaşanan bazı zorluklardan endişe duydukları gözlemlenmiştir.

Akademisyen milletvekillerinin bir karar aşamasında parti ideolojisi ve bilime sadakat arasında bir seçim yapmak zorunda kalmaları durumunda; bilim ve parti ideolojisinin çakışmasının zor bir durum olduğunu ayrıca ikisinin de onlar için önemli olmasından dolayı gerekli parti mecralarında bilimsel doğruyu savunmayı tercih edecekleri anlaşılmaktadır. Böyle bir kararı parti disiplininin bağlayıcılığı olduğu için parti disiplini kavramından ayrı değerlendirmenin ve arasında bir tercih yapmanın siyaset kariyeri açısından çok zor bir karar olduğu görülmektedir. Bazı katılımcılar ise bilime sadakatin daha önemli olduğunu, bazı katılımcılar parti disiplinine sadakatin onlar için daha önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Akademisyen milletvekillerinin toplumsal toplumsal değişmede siyaseti öncü rol üstlenebilecek konumda gördükleri anlaşılmaktadır. Meslek olarak siyaset ve meslek olarak bilimin toplumsal değişmedeki rolü ile ilgili bu soruya verilen yanıtlardan, siyasetin toplumu dönüştürme açısından daha güçlü konumda olarak algılandığı

görülmektedir. Hiç şüphesiz her ikisinin de etki alanı geniştir ancak siyasetin her alanda etkin olduğu düşünülmektedir.

Akademisyen milletvekillerinin önemli bir kısmı Türkiye'de bilimsel kuruluşların *politize* olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. Türkiye'de ki bilimsel kuruluşların bazıları hakkında olumlu, bazıları hakkında olumsuz düşünceler dile getirilmiştir. YÖK özelinde oldukça tartışmalı bir durum söz konusudur. Akademisyen milletvekillerinin bazıları YÖK'ün her siyasi iktidar tarafından kapatılması yönünde vaatlerde bulunulduğunu ancak iktidara geldikten sonra bu vaatlerin yerine getirilmediğini ve hatta YÖK'ün bir tahakküm aracı olarak üniversiteler üzerinde baskısının arttığını belirtmişlerdir. Buna göre bakıldığında YÖK konusunda akademisyen milletvekillerinin eleştirel bir bakış açısına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar ise bu kurumların kuruluş amaçlarına bağlı kalarak düzgün bir şeklide çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda iktidar partisi ve muhalefet partilerinden olan milletvekillerinin bu kuruluşlar hakkında çok farklı görüşleri olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların önemli bir bölümü siyasetin çok daha fazla toplumsal değişmede etkili olduğunu aktarmışlardır. Siyaset, her kurumun ve toplumun her kesimini doğrudan etkilemektedir ve bu nedenle etki alanı çok büyüktür. Burada akademisyen milletvekillerinin siyasetin toplumu çok daha hızlı ve etken bir biçimde yönlendirme gücüne sahip olduğunu düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların önemli bir bölümü ise her ikisinin de toplumsal değişmede çok etkili olduğunu aktarmışlardır. Bu iki alan da toplumsal değişmede birbirini destekler ve besler durumdadır ve birini seçmek doğru olmayacaktır şeklinde yanıtlamışlardır. Katılımcıların önemli bir bölümünün ise verdiği yanıtlardan siyaseti meslek olarak görmediği anlaşılmaktadır. Burada dikkat çeken husus ise bilimin toplumsal değişmede öncü olduğunu düşünen akademisyen milletvekillerinin çok fazla ideolojik terminolojiyle düşüncelerini ifade etmeleridir. Bu duruma birkaç örnek vermek gerekirse gerçek- hakikat, örgüt- teşkilat, dava-ideal, entelektüel-aydın-münevver, merak -tecessüs, iyimser-nikbin, müspet-olumlu gibi pek çok örnek sıralanabilir. Buna göre akademisyen milletvekillerinin ideolojik bakış açısının söylemlerinde hâkim olduğu gözlenmektedir. Aynı şekilde akademisyen milletvekillerinin bazı sorularda atıfta bulundukları Türkiye'de ki "aydın, entelektüel" sınıfı ifadesi dikkat çekmektedir. Özünde eleştirel bir bakış açısıyla aydın kimliği ve toplumdaki fonksiyonunun sorgulandığı görülmektedir. Buna göre; toplumu,

değiştirmede ve dönüştürmede siyaset üstü bir anlayışa sahip aydın sınıfının oluşmasının çok büyük önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

Türkiye'de AR-GE yatırımlarının son yıllarda çok büyük bir oranda artmıştır. Bilimsel kuruluşlar ve üniversitelerin ciddi anlamda destek gördüğünü aktarmıştır. Bunun yanında pek çok şehirde devlet ve vakıf olmak üzere pek çok yeni üniversite açılmış ve öğrencilerin üniversite eğitimine geçiş süreci desteklenmiştir. Burada katılımcıların bazıları plansızca açılan bu kadar çok üniversitenin nitelik yönünden değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. İstihdam kaygısı yüzünden öğrenciler tercih etmediği için kapatıldığı, temel bilimler ile ilgili bu durumun sadece Türkiye'de değil tüm dünyada da gözlendiğini ve bu bölümlere talebin azaldığını ve teşviklerin yapılması gerektiği aktarılmıştır. Bazı akademisyen milletvekilleri bu yeni açılan üniversitelerin olumlu birer gelişme olduğunu bazı akademisyen milletvekilleri ise devlet ve vakıf üniversitelerinin çoğalmasıyla üniversitenin artık bir nevi sektöre, ticarethaneye dönüştüğünü ifade etmiştir. Akademisyen milletvekillerinin bu konuda çok farklı görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Akademisyen milletvekillerinin Türkiye'de bilimsel gelişmenin önündeki engeller olarak "zihniyet", "siyaset kurumu ve iktidarlar", "ideolojik yaklaşımlar" ve bunun sonucunda yaratılan suni kadrolaşmanın getirdiği kurumsallaşamama durumu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bütçe sıkıntısı, plansızlık ve iyi yönetilemeyen, düzgün işlemeyen bilimsel kuruluşların da önemli etkenler olduğu aktarılmıştır. Bilimin sadece teknoloji boyutuna indirgenmemesi ve toplumun bilime bakış açısının geliştirilmesi konusuna dikkat çekmek istedikleri anlaşılmaktadır.

Bilimsel gelişmenin önündeki engellerden biri olarak akademisyen milletvekilleri tarafından ortaöğretimin sorunlarının yüksek öğretime yansıması", "ideolojik bakış açısıyla sıklıkla değişen eğitim politikaları", "laik, bilimsel, çağdaş eğitimden uzaklaşma" ve "öğretmenlerin yetersizliği" gösterilmiştir. Öğretmenlerin yetersizliği ya da diğer bir deyişle "nitelikli öğretmen yetiştiremiyoruz" eleştirisinin pek çok yönden irdelenmesi gerekmektedir. Ancak bu tezin konusu açısından ilerleme fikri bağlamında öğretmenlik mesleğinin yüksek öğretime devam etme açısından değerlendirilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin akademik anlamda kendini geliştirmesi elbette tüm öğretim kademelerinde başarıyı arttırması anlamında çok önemlidir. Bu açıdan öğretmenlerin mesleki anlamda kariyer hedeflerinin ve planlarının olması büyük önem

arz etmektedir. Bu konu oldukça geniş ele alınması gereken bir konudur ve burada çok farklı etkenlerden söz etmek mümkündür.

> Öğretmenlerin mesleki gelişimleri ve özlük haklarının korunması bağlamında eğitimin birleştirici gücü olabileceği, siyasi arka plandan çok liyakate dayalı biçimlendirilebilecek atama yükselme kriterlerinin merkeze alınmasının eğitimin paydaşlarının üzerindeki motivasyonu arttırabileceği belirtilebilir (Kavrayıcı, 2019:126).

13 Ağustos 2005 ve 25905 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Öğretmenlik Kariyer Basamaklarında Yükselme Yönetmeliği'' ile öğretmenlerin kariyer hedefleri ve planlaması ile ilgili yönetmelik yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile öğretmenlerin mesleki kariyer basamakları; sınav ölçütü, alanında tezli yüksek lisans, doktora gibi bazı kriterler, uzman öğretmen, baş öğretmen gibi kariyer basamakları ve yükselme esasları belirlenmiştir. Sınav ilk ve son defa 27 Kasım 2005'te yapılmıştır. Kariyer basamakları uygulamasının sürekliliği sağlanamamıştır. Kariyer basamaklarında yükselme sınavı tekrar yapılmadığı ve yönetmelik uygulanmadığı için mahkeme kararı ile yüksek lisans derecesine binaen alınan uzman öğretmenlik sertifikaları yasal boşluk oluştuğu gerekçesiyle iptal edilmiştir. Oluşan yasal düzenleme boşluğu nedeniyle yüksek lisans derecesine sahip öğretmenlerin uzman öğretmenlik sertifikaları mahkeme kararıyla iptal edilmiştir. Özetle, hem yüksek öğrenime devam eden öğretmenler hem de kıdem olarak gerekli hizmet yılı kriterini dolduran öğretmenler açısından maddi ve manevi olarak özlük hakları anlamında mağduriyetler oluşmuştur.

Esas olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre yüksek öğretime devam eden memura öğrenimleri süresince bazı kolaylıklar sağlanmaktadır.

Yüksek öğretime devam eden öğretmenler açısından 657 sayılı Devlet memurları kanununun 36. maddesinin (A) fıkrasının 9 ila 12. bentleri ile düzenlenmiştir. Memurluğa girmeden önce veya memuriyetleri sırasında yüksek öğrenim üstü master derecesi almış olanlarla yüksek öğrenim kurumlarında en az bir yıl ilave öğrenim yaparak lisansüstü ihtisas sertifikası alanlara bir kademe ilerlemesi, tıpta uzmanlık belgesi alanlara, meslekleri ile ilgili öğrenim dallarında doktora yapanlara bir derece yükselmesi uygulanır. Buna göre öğretmenlerin kendi alanları dışında yaptıkları doktora ise kapsam dışı bırakılmıştır.

> Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlere ilave ek ders ücreti Madde 8- (1) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerden yüksek lisans ve doktora yapmış olanlara, fiilen girdikleri dersler için ödenecek ek ders ücretleri sırasıyla %5 ve %15 artırımlı ödenir.

Özetle "yüksek lisans (tezli veya tezsiz) yapmış olanların ek ders ücreti önceden %25 iken %5, doktora yapmış olanların ek ders ücreti ise önceden %40 iken %15 artırımlı ödenir" şeklinde yeniden düzenlenmiştir. MEB 2018 faaliyet raporuna göre MEB personeli eğitim düzeyi oranları şu şekildedir; Doktora 0,14, Yüksek Lisans 8,93, Lisans 81,74, Ön Lisans 3,11, Enstitü 1,28, Lise 2,95, Ortaokul 1,39, İlkokul 0,45. Bu veriler incelendiğinde MEB personeli içinde ilkokul mezunlarının doktora mezunlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Bu tablodan MEB personelinin her ne kadar mevzuatta bazı düzenlemelerle yüksek öğretime devam ederek geliştirmesi maddi olarak teşvik edilmek istense de uygulamada bazı sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan uzun süredir kamuoyunun gündeminde olan "Öğretmenlik Meslek Kanunu"nun hayata geçmesi ile gelecek neslin daha iyi bir eğitim ve öğretim alması adına kilit bir öneme haiz olan öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır ve kamuoyu tarafından bu yönde somut adımlar atılması beklenmektedir. Oysa, ilköğretimden orta öğretimin son basamağına kadar olan AB ülkelerindeki öğretmenlik eğitim düzeylerinde doktoralı öğretmenlerin sayısı oldukça yüksektir.

Bazı iktidar partisi üyesi olan akademisyen milletvekillerinin ise Türkiye'de bilimsel gelişme hakkında her geçen gün daha iyiye gittiği şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkarak, araştırıcılık, hiçbir şeye farklı kaynaklardan doğrulamadan inanmama, dürüstlük, çalışkanlık, azim, akademik terbiye, bilimsel düşünce ve bilimin temel kurallarına bağlılık, etik kurallara bağlılık akademisyenlerin ortak paydalarını oluşturduğu gözlenmiştir. Katılımcıların geneli çalıştığı bilim alanında gerekli birikime sahip olmanın yanı sıra, kendisini bilim alanında yapmış oldukları yayınlarla ispatlamış, yetiştirdiği öğrenciler, yaptırdığı yüksek lisans, doktora tezleri ile de ülkesine akademik ve öğreticilik anlamında hizmet etmeye çalışmıştır.

Ülkenin geleceği için yararlı bir projeyi hayata geçirmek oldukça zor bir iştir. Büyük bir projeyi yürütebilmek için finans, uzman kadro ve yetki gerekmektedir. Bunu sadece akademik yaşamda üniversitede dile getirmek yeterli olmadığı için ulusal ölçekte

bir projede hükümetin ve devletin onay ve destek vermesi için çaba sarf edilmesi gerekmektedir. Bu süreç, iktidarı ikna etmek, projenin finanse edilmesini ve yürütülmesini sağlamak şeklinde özetlenebilir. Akademisyen milletvekillerinin önemli bir kısmı tam olarak bunu gerçekleştirmek amacıyla ilk siyasi temaslarını gerçekleştirdiklerini aktarmışlardır.

Bununla beraber akademisyenlerin siyasete sahip oldukları unvan, bilgi ve birikim ile partiye nitelikli insan gücü olarak yani bir nevi "vitrin" olarak algılandıkları ve çoğunlukla da davet üzerine siyasete girdikleri görülmektedir. Buna karşılık katılımcıların genel olarak her görüşmede ifade ettikleri, parti içi disiplin ve parti yetkili organlarının MYK kararlarının bağlayıcılığı hususları da dikkat çekmektedir. Buna rağmen bir eylem, açıklama ya da yorumda bulunan bir milletvekili hemen muhalif olarak algılanabilmekte ve partiden ihraca kadar süren yaptırımlar uygulanabilmektedir. Bunun diğer bir boyutu ise siyasette verilen emeklerin heba olması, silinip gitmesi gibi acı sonuçların da ortaya çıkabilecek olmasıdır. Daha da önemli boyutu ise, her zaman güvenilen akademisyen kimliğinin de çok zorlu süreçlerden geçmek durumunda kalmasıdır.

Weber'e göre:

> Hocadan talep edilebilecek tek şey, olguları belirtmek, matematiksel ya da mantıksal ilişkileri kurmak ve kültürel değerlerin iç yapılarını çözümlemek ile kültürün ya da tek tek kültür öğelerinin değerine ilişkin sorulara ve kişinin kültürel ve siyasal topluluklarda nasıl hareket etmesi gerektiği sorusuna yanıt vermenin apayrı şeyler olduğunu görecek entellektüel dürüstlüğe sahip olmasıdır. Bunlar oldukça karışık sorulardır. Bir üniversite hocası neden sınıfta bu tür sorularla uğraşmaması gerektiğini hâlâ soracak olursa, kendisine verilecek en kısa yanıt şudur: Peygamberin ve demagogun akademik kürsüde işi yoktur. Peygambere ve demagoga: "Gidin sokakta istediğinizi söyleyin" denebilir, yani eleştirinin mümkün olduğu yerde. Oysa sınıfta, karşımızda sessiz kalmak zorunda olan dinleyiciler vardır. Bu durumdan yararlanılmasını sorumsuzluk sayarım, çünkü öğrenciler kariyerleri için bir hocanın dersine girmek zorundadırlar, buna karşılık hocanın karşısında onu eleştirecek kimse yoktur. Hocanın görevi, bilgisi ve bilimsel deneyimiyle öğrencilerine hizmet etmektir; kendi siyasal görüşlerinin damgasını onlara vurmak değil (1987:141).

Weber'in ifadesiyle 'entellektüel dürüstlük' üniversitede hocanın görev tanımını ve sınırlarını açıkça belirlemektedir. Akademisyen milletvekilleri ise bu sınırlardan çıkarak siyaset aracılığıyla topluma hizmet idealleri taşıyan insanlardan ya da sadece güç

ve nüfuz alanı peşinde olan insanlar oluşmaktadır. Her iki durumda da siyasete girme kararı alan akademisyen büyük bir risk almış olmaktadır.

Bu çalışmada siyasette umduğunu bulamayan, doğruyu söylediği için ya da dik duruşu nedeniyle partiden uzaklaşmak zorunda kalan milletvekillerinin akademik hayata dönme çabalarının da engellenebildiği yönünde bulgular da dikkat çekmektedir. Bazı akademisyen milletvekilleri bu durumun tüm siyasi partilerde gözlenebilir olduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunun temelinde ise seçim kanunu ve siyasi partiler kanunu olduğunu dile getirmişlerdir. Burada bu konuya detaylı olarak girmemiz mümkün olmadığı için somut bir örnek vererek açıklamak yerinde olacaktır. Türkiye'de mevcut siyasi sistemde milletvekilleri halen parti liderlerinin seçtiği isimlerle çarşaf liste olarak hazırlanmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak parti içi demokrasi kavramı siyasi parti liderlerinin insafına kalmış durumdadır.

Bu durum farklı meslek mensubu olan tüm milletvekilleri için geçerlidir. Bu nedenle siyasete giren bir akademisyen hangi partiden olursa olsun akademik kimliğini arka plana atıp ideolojik yaklaşıma bürünmektedir. Verilen yanıtlarda parti disiplini kavramının çokça anılması çok önemlidir çünkü akademisyen artık partiye seçimlerde imaj yönünden çok şey katan ama akademik anlamda çok ta yararlanılmayan bir parti çalışanı konumunda bulunmaktadır. Parti programlarında yer alan güzel cümleleri yazan ve ülkenin sorunlarının tespiti ve çözümleri konusunda son derece akılcı ve ikna edici metinleri oluşturan "beyin takımı" şeklinde değerlendirilmektedir.

Her insan gibi bir akademisyenin de bir siyasi görüşü ve desteklediği bir siyasi parti olması kaçınılmazdır. Burada önemli olan siyasetin akademik yaşamda bir taraf olma ya da olmama durumunda yapılan seçimdir. Siyasetin akademik yaşamda kutuplaşmalara yol açması gibi bir durum bilim adına kaygı vericidir. Weber: Siyasal görevler her şeyden önce ülkedeki "kanunları ve düzeni", dolayısıyla var olan güç ilişkilerini korumayı içerir (1987:92). Bu durumda siyasetin güç odaklı bir alan olması akademisyen için oldukça zor bir husustur. Weber'in ifadesiyle politikaya giren herkes bu *ahlaki paradoksları* anlamak zorundadır.

> Bugün siyaset yönetiminin bir "meslek" olarak nasıl bir biçim alacağını hâlâ göremiyoruz. Siyasal yeteneklerle doyurucu siyasal görevlerin buluşmasını sağlayacak ne gibi fırsatların doğmakta olduğunu anlayabilmek daha da zordur. Maddi koşulları yüzünden "siyasetle geçinmek" zorunda olanlar, hemen her zaman gazetecinin ve parti görevlisinin alternatif konumlarını en kestirme fırsatlar olarak görmek zorunda kalacaklardır (1987: 152).

> Siyasetin, iktidar mücadelesi ve bu mücadelenin çağdaş parti yaşamında gerektirdiği yöntemler konusunda eğitimi şart koşan bir örgüte dönüşmesi, kamu görevlilerinin iki kategoriye ayrılması sonucunu doğurmuştur. Katı biçimde olmasa da açık seçik birbirinden ayrılan bu kategoriler bir yanda "yönetsel" görevliler, öbür yanda "siyasal" görevlilerdir. "Siyasal" görevliler, sözcüğün gerçek anlamında, her zaman için yeri değiştirilebilir, işten çıkarılabilir ya da en kından geçici olarak görevden alınabilir olmalarıyla tanımdırlar. (1987: 116).

Siyaset tamamen faklı dengeler üstüne kurulu olmakla birlikte, bir açıdan akademisyenler için tuzak olarak nitelendirilebilecek olgulardan oluşmaktadır. Siyasetin yapısı gereği, bitmek bilmeyen polemiklere karşı hazırlıklı olmak gerekmektedir. Bu noktada cevap vermek ya da cevap vermemek noktasında doğru bir duruş sergilemek te önemli olmaktadır. Her iki durumda da eleştirilere karşı açık olmak gerekmektedir. Eleştirilerin bu denli yoğun görülmesinin kaynağında, toplumların siyasete bakış açısı ve siyasetten beklentilerin yanlış yorumlanması yer almaktadır. Akademik bir kültüre sahip politikacı, kendisine yöneltilen sorulara ya da eleştirilere yanıt vermeden önce gerekli araştırma yapma, sorunun kökenine eğilme ihtiyacına sahip olması, halk tarafından soruya yanıt vermekten kaçınma ve yetersizlik olarak nitelendirilebilmektedir. Bu açıdan akademisyen milletvekilleri bazı zorluklar yaşadıklarını aktarmışlardır.

Siyaset ve *Bilim* birbirinden bağımsız gibi görünen alanlar olmasına rağmen bu alanlar arasındaki ilişki geçişleri; bilim insanlarının tutumlarına bağlı olarak, sorgulamaksızın siyasal iktidarların çıkarlarına hizmet etme riskini akla getirmektedir. Bu dikkatle izlenmesi ve incelenmesi gereken bir önemli bir süreçtir.

Asıl sorulması gerek soru şu olabilir. Çoğunlukla bir memuriyet olan akademisyenliğin siyaset dünyasındaki çetrefilli ilişkiler ağına nasıl uyum sağlayabileceğidir. Weber'e göre;

> Gerçek memurun asıl işi politikaya karışmasına engeldir. (Bir önceki rejimimizin değerlendirilmesinde bu nokta çok önemlidir.) Memurun birinci görevi, kendini "yansız yönetim" e vermektir. Bu, hiç değilse resmen, "siyasal" yönetici denilen görevliler için de geçerlidir. Devlet çıkarları, yani egemen düzenin yaşamsal çıkarları söz konusu olmadıkça, görevini sine ıra et stud'ıo ("küçümsemesiz ve önyargısız") yürütecektir. Dolayısıyla, politikacının -lider olsun, izleyici olsun- her an yapması gereken şeyden, yani mücadeleden, kaçınacaktır. Tutum almak, hırs göstermek —ıra et studium— politikacının, özellikle siyasal liderin özünde vardır. Onun davranışları, devlet memurununkinden çok farklı, daha doğrusu buna zıt bir sorumluluk ilkesine bağlıdır. Devlet memurunun onuru, üst yetkililerin emirlerini titizlikle, kendi inançlarına tam uyuyormuşçasına uygulama yeteneğine bağlıdır. Emir memura yanlış görünse ve uyarısına karşı üstü emirde ısrar etse de

> bu böyledir. Bu moral disiplin ve en yüksek anlamında bu özgeci olmazsa, bütün aygıt paramparça olur. Siyasal önderin, önde gelen devlet adamının onuru ise, yaptıkları için tümüyle kişisel bir sorumluluğa dayanır. Öyle bir sorumluluk ki bunu ne reddedebilir ne de devredebilir; zaten reddetmemesi ve devretmemesi gerekir. Yüksek ahlaklı memurlar doğaları gereği kötü politikacıdırlar; her şeyden önce de, sözcüğün siyasal anlamında, sorumsuz politikacıdırlar. Bu bakımdan düşük ahlaklı politikacıdırlar (1987:96).

Siyasetin özü itibariyle toplumsal yapı içinde bir yöneten-yönetilen ayrımı olduğu var sayılır. Yöneten, erk sahibi olan başka bir ifadeyle güce sahip olanın toplumu idare etmesi veya yönetmesidir. Bilim ise sürekli araştırma ve ilerleme çabasını içeren bir süreçtir. Bilim tüm insanlığın biriktirdiği ve birbirini bazen takip eden bazen ise birbirinden bağımsız ve kopuk gelişmelerle yol almaktadır. Hem doğa bilimlerinde hem sosyal bilimlerde evrensel bir anlayış olarak bilimsel bilginin mutlak, değişmez olamayacağı ve bir süre sonra yanlışlığının ispatlanabileceği olasılığını kabul etmeyi gerektirir. Aslında teknolojik ilerlemeler doğayı keşfetmekten daha fazlasını sağlayarak, onu kontrol altına almaya da çalışmaktadır. Burada sözü edilen ilerlemeler her zaman bazı riskler taşır ve bu risklerin siyaset tarafından iyi yönetilmesi toplumun geleceği için son derece önemlidir. "Bilim, deyim yerindeyse önceki kazanımların sakat yapısını ifşa ederek ve eleştirerek ilerlemeyi sağlar (Bauman, 2016:273).

Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle, bilgiye ve kapitale sahip olanlar aynı zamanda dolaylı olarak iktidara da sahip olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında özellikle silah, enerji, gen gibi alanlardaki araştırmalar büyük önem taşımaktadır. Bilim, bir güç olarak siyasi, ekonomik ve kültürel anlamda dünyaya yön vermekte olan bir araç halini almıştır. İmparatorluk (Hardt, Negri:2014) eserinde yer alan *hegemonya* kavramıyla açıklanan bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın araştırma safhasında ülkemizde yaşanan bazı siyasi gelişmelerin yadsınmaması büyük önem arz etmektedir. Türkiye'de 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanılan başarısız darbe girişiminin ardından bütün kurumlardaki işleyiş çok daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır. Son dönemde kurumların itibarı ve güvenilirliği yoğunlukla tartışılmaktadır. Buna bağlı olarak *siyaset* ve *bilim* ilişkisi de irdelenmektedir. Hiç kuşkusuz siyasetin ve bilimin büyük etki alanları vardır. Ancak burada asıl sorulması gereken soru toplumsal gelişmenin sürekliliği açısından bilimden yeterince

faydalanılabiliyor mu? Olmalıdır. Elbette ki ideal olan bu iki alandaki çalışmaların kolektif ve bütüncül bir yaklaşımla iş birliği içinde devam etmesidir.

Ancak Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihine bakıldığında pek çok sancılı dönemden geçildiği ve günümüzde de siyasi erk adına iç ve dış tehdit algısının hayli yüksek olduğu görülmektedir.

> Türk siyasi rejimin üç evreden geçmiş olduğunu göstermektedir. Birinci evre, Jön Türkler denemesinden önce başlar ve jön Türkler çağını da içine almaktadır. Siyasi partiler meşruiyet ve parlamentarizm kavramları Türkiye'ye bu devrede girmiştir. İkinci evre, 1945'e kadar süren tek partili Cumhuriyet idaresini kapsar ki bu, siyasi bir yetişme devresi olmuş, demokrasinin toplumsal ve ekonomik temellerini hazırlamıştır. 1946'da başlayan üçüncü evrede ise hedef, gerçek demokratik temeller üzerine oturtulmuş çok partili bir rejimin kurulması olmuştur. Türkiye, hala bu evrededir. Tek parti idaresi geride bırakılmış; fakat istenilen çok partili rejim de henüz tamamen gerçekleştirilememiştir(Karpat, 2013:527).

Siyasi erk açısından birinci öncelik doğal olarak "milli güvenlik" tir. Devletin beka sorunu olarak görülen her konuda devlet güç tekelini meşru olarak elinde bulundurması nedeniyle denetim ve yönetim hakkına sahiptir(Weber:1987). Türk toplumunun tarihsel süreç içinde devlet ve vatandaş bağlamındaki ilişkisi oldukça tartışmalı bir konudur.

Cem'e göre;

> Türk toplumunun tarihsel evriminde, ekonomik ekonomik ve kültürel şartlanmasında bu toplu güvenliğin ve cemaatçiliğin etkisi vardır. Topluluğun en üst mercii devletten çok şey bekleyen, *Devlet Baba* gibi kendine özgü bir kavramı yaratan bir anlayıştır bu. (Cem, 2014: 449)

Çaycı'ya göre, geniş ve güncel anlamıyla milli güvenlik kavramı ise çok daha kapsamlı, karmaşık ve çok boyutludur.

> Bu anlamıyla milli güvenlik; bir devletin, hukukun üstünlüğü ilkesi çerçevesinde ve çağdaş anlamda bir demokrasi, insan hakları, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisi temelinde; siyasi, askeri, ekonomik, ticari, mali, sağlık, çalışma ve sosyal güvenlik, öğretim, eğitim, bilim, teknoloji, kültür, sanat, spor, sağlık alanlarında, gerek dış ilişkileri, gerek iç ilişkileri bakımından, mevcut durumda veya öngörülebilir gelecekte güvence içinde olması durumunu ifade eden bir çerçeve kavramdır. Etkin bir istihbarat, istihbarata karşı koyma ve koruyucu güvenlik, kolluk ve adalet düzeni yeteneği, milli güvenliğin destekleyici ve tamamlayıcı unsurları arasında yer almaktadır. (Çaycı, 2016: 3328)

Çaycı devletin bekası açısından çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkan milli güvenlik kavramını şu şekilde irdelemektedir.

> Türkiye'de güvenlik kavramı çoğu zaman salt savunma ve iç güvenlik –kamu düzeni kavramları esas alınarak değerlendirilmiş, uygulanmış ve bu nedenle de kolluk gücü gibi kullanılan silahlı kuvvetlerce desteklenen ceza kovuşturmaları, iç güvenliğe ilişkin faaliyetlerde birinci derecede rol oynamıştır. Halen de sürdürülmekte olduğu gözlemlenen bu genel yaklaşım ilk nazarda cazip, kolay ve etkin görünse de, salt asker veya kolluk veya ceza kovuşturması bakış açılarıyla oluşturulan güvenlik politikalarının orta ve uzun vadedeki olumsuz etki ve sonuçları açıkça gözlemlenebilmektedir. (Çaycı, 2016: 3328)

Bununla birlikte tüm dünyada *Ulusal Güvenlik Doktrini* son derece önemli bir kavramdır ve her ülke için hayati önem taşımaktadır.

> Akademideki ve entelektüel söylemdeki yerleşik doktrine göre devlet politikasının birinci amacı "ulusal güvenlik"tir. Buna karşılık bu Ulusal Güvenlik Doktrini'nin halkın güvenliğini kapsamadığına dair yeterince kanıt mevcut (Chomsky, 2017:241)

Bilim insanlarının, akademisyenlerin analizlerinin dikkate alınması, müzakere ve istişare şartlarının sağlanması siyasal yapının ön planda tutması gereken bir konudur. Burada bilimin iktidarı elinde tutmak için bir araç olmasından ziyade sosyal faydanın önemli bir kazanım olacağı öncelikle düşünülmelidir. Türkiye'de son yıllarda ilerleme, bilim denildiğinde, *inovasyon* sıklıkla gündeme getirilen bir kavramdır. Bu kavram üzerinden pek çok tartışma yapılmaktadır. Son yıllarda bilimsel araştırmaların maddi olarak desteklenmesi hususunda büyük gelişmeler kaydedilmiştir ancak soru soran, araştıran insan yetiştiremiyorsak bu mali desteklerin bilime katkısı maalesef sınırlı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında, "üniversitelerimiz, araştırma ekseninde yeniden örgütlenmeli, ideolojik kaygılardan arındırılmalıdır" (Kongar, 1999). Günümüzde üniversiteler sadece meslek edinme veyahut diploma sahibi olma aracı olarak addedilmektedir. Bilimsel gelişme açısından fark yaratabilecek çalışmalar için nitelikli öğrenci kaynağı ile üniversiteler çok daha önemli bir işlev görmektedir. Sıklıkla sözü edilen sanayi-üniversite iş birliği de bu çerçevede çok önemli bir yer tutmaktadır. Araştırma ve geliştirme faaliyetleri son derece masraflı ve sabır isteyen bir süreç gerektirdiği için mevcut kaynakların doğru kullanılması bu noktada çok önemli olmaktadır. Artık dünyada bilimsel çalışmaların maliyetini ancak dev şirketlerin, devletin hatta İsviçre'de devam etmekte olan CERN projesinde olduğu gibi bir devletin gücünü

aşmaya başladığında, bir araya gelen devletler tarafından bunun karşılandığı görülmektedir.

Siyaset, popülist söylemlerden uzak bir şekilde bilimden yararlanarak sorunlara çözüm arayışında çok daha uzun vadeli ve kalıcı çözümler üretebilir. Bu noktadan hareketle akademisyenler fildişi kulelerde gerçeklikten uzak yaşadığı ya da siyasetçilerin yalancı ve yozlaşmış olduğu gibi klişelerinin de sorgulanması gerekmektedir. Türkiye'de bilim insanları sıklıkla halkın gerçek ihtiyaçlarını anlayamamakla ve halka yakınlık kuramamakla itham edilmektedir. Elitist bir yaklaşım içinde hep ideal olanı dillendirip, uygulamalarda yaşanan sorunlardan bihaber olduğu iddia edilmektedir. Bu düşünceye göre, toplumun kafasında öğretim üyelerinin üniversitede odalarına kapanmış, toplumdan kopuk yaşayan bir uzman olarak algılandığı var sayılmaktadır. Bu araştırmada bunun tam aksine akademisyenlerin halkın sorunlarına karşı duyarlı oldukları ve halk için ne yapabiliriz sorusunu sorarak ve çözüm yolu üretme iddiasıyla siyasete girme kararı aldıkları gözlemlenmiştir. Bu iki alanın başarısı için uzlaşı gerekmektedir ancak bu uzlaşı bilimsel düşüncenin değer gördüğü, günlük çıkarlardan çok daha ötesinin hedeflendiği ve liyakatin önemsenmesi durumunda ancak anlamlı olabilmektedir. Burada diğer önemli bir husus ise bilimsel kuruluşların organizasyonu ve işleyişinde ki sorunların en aza indirgenmesidir. Bu kuruluşların siyasallaşması ve ideolojik, mezhepsel kamplaşmayla kadrolaşması büyük sakıncalar taşımaktadır. Buna örnek olarak yakın geçmişte yaşanan cemaat yapılanması olayı somut bir göstergedir. Bununla birlikte üniversitelerinde ekonomik açıdan daha fazla desteklenmesi kadar akademik özgürlük ve bilimsel özerklik konularında gelişmelerin sağlanması gerekmektedir.

Öte yandan bu tezin konusu olan akademisyenler ve siyasete baktığımızda pek çok akademisyenin uzmanlıklarıyla ilgili alanlarda komisyonlarda görev aldığı görülmektedir. Burada iktidar veya muhalefet milletvekili olmak çok farklı iki durumu göstermektedir. Komisyonda başkan olmak, başkan yardımcısı olmak ve oylamada çoğunluk oya sahip olmak iktidar milletvekilleri için kolay iken komisyonda görüşlerini sunmak isteyen bir muhalefet milletvekilinin katkısı sınırlı olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Habermas'ın müzakereci demokrasi yaklaşımının kullanılabilmesi için uzlaşı geleneğinin gelişmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Türkiye'de durum bunun tam aksi şekilde gerçekleşmektedir.

Nesnel gerçekliği arama ‘bilim için bilim’ amacıyla yapılan çalışmalar da siyasetin etki alanı içindedir. Siyasi egemenlerin egemenliği bunu onlar için yürüten uzman görevlilerle mümkün olabilmektedir. Buradaki temel fark, siyasette temel araçlardan biri şiddet yani *güç* kullanımıdır. Bu noktada siyaset bilimi kendi iktidarının ikamesi ve hatta güçlendirilmesi için kullanması sonucu ortaya çıkmaktadır. Siyasete giren pek çok akademisyenin/bilim insanının yüzleşmek zorunda olduğu bir diğer durum ise siyasetin bu güç mekanizmaları içinde dik durabilmelerinin zor olmasıdır. Sonuçta parti disiplini, iç tüzük, parti kararlarının bağlayıcılığı gibi hususlara özen göstermeleri beklenmektedir. Akademik ve siyasal yaşam birbiriyle çelişen alanlar olarak görülse de aynı zamanda çok fazla akademisyenin milletvekili olduğu ya da aday olduğu gözlenmektedir. Ayrıca tüm partilerin milletvekili adayları içinde eğitim durumunu gösteren YSK belgelerinde de bu oran açıkça görülmektedir.

Nicel olarak gözlemlenen bu artış siyasal partilerin seçim beyanları, parti programları, danışma kurulu gibi çalışmalarına da yansımaktadır. Ancak bu konuyu değerlendirirken parti lideri kimliği, parti içi demokrasi, uzlaşı kültürü gibi bazı etmenlerin de yadsınmaması gerekmektedir. Genel olarak partilerde bu imkanlar kısıtlı olsa da kullanılabilmektedir. Bunun tam olarak işlevsel olması için parti içinde ve mecliste demokratik koşulların sağlanması gerekmektedir.

Öte yandan siyasette umduğunu bulamayan ve birinci dönem sonunda siyasi yaşamdan çekilen pek çok akademisyen de bulunmaktadır. Burada siyasal partiler tarafından bir ‘vitrin’ olarak kullanıldıkları düşüncesinin hâkim olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumda siyaset dünyasında dönen çeşitli oyun ve kumpaslara ayak uyduramamak “başarısızlık” olarak addedilmektedir. Halbuki siyasetin kalitesi açısından bu son derece vahim bir durumdur. Bu düşünceye göre siyasette, söylediği ile yaptığı hiç birbirine uymayan stratejik zekâ, taktik zeka diye nitelendirilen kişilerin siyaset yapmaları daha doğrudur sonucu ortaya çıkmaktadır ki bu son derece tartışmaya açık bir konudur.

Siyasetçilerin karar alma mekanizmalarında bilimi sadece kendi görüşlerine uygun olduğunda kullanmak gibi bir tutum içinde olmaları halinde bilimin araç olarak görülmesi gibi bir durumun ortaya çıkma tehlikesi bulunmaktadır. Siyaseti bilimsel gerçeklikler üzerinde oluşturmak toplumun geleceği açısından çok büyük önem arz etmektedir. Ancak burada *etik*, *vicdani özerklik, ahlaki özerklik* kavramları olmadan bir

siyaset ya da bilim anlayışından söz etmek olanaksızdır. Türkiye'de bu kavramlar çerçevesinde oluşan siyasal ve bilimsel yapı sorunları aşmak açısından büyük avantaj sağlayacaktır.

Bu çalışmada görüşme yapılan akademisyen milletvekillerinden Türkiye'de demokrasi kültürünün ne yazık ki arzu edildiği ölçüde yerleşmediği ve karşılıklı toleransın hoşgörünün yerine had safhada kutuplaşma yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu süre zarfında 2018 bütçe görüşmeleri ve Başkanlık sistemi referandumu için gereken anayasa değişikliği çalışmaları gerçekleşmiştir. Meclis komisyon çalışmaları ve genel kurul çalışmalarında süren görüşmeler esnasında her partiden milletvekilleri bu olumsuz ortamda fikir alışverişinin mümkün olmadığını dile getirmiştir. Bu çok önemli bir husus çünkü akademisyen milletvekilleri iyi bir bilim insanı ve iyi bir siyasetçi tanımı yapmaları istendiğinde birbirine çok yakın yanıtlar vermişlerdir. Buna karşılık iletişim becerilerinin çok yüksek olmasına rağmen mecliste uzlaşmacı bir çaba gözlemlenmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli bir tarihi süreçten geçtiği şu dönemde çok ciddi şekilde müzakere edilmesi gereken yasa değişiklikleri tartışma ortamında, geniş bir şekilde değerlendirilemeden hayata geçmiştir. Özet olarak en basit sorunlarda bile rasyonel düşünce ile karşılıklı diyalog içerisinde sorunlar çözülebilecekken, çözüm için çok daha fazla zaman ve çaba harcanmıştır.

En çalışmada ele alınan en önemli hususlardan biri özgürlük meselesidir. Akademide beklenen şey sadece sonuca ulaşmak değildir. Sonuca ulaşmak için kullanılan yöntemde en az sonuç kadar önemlidir. Tamamen bilimsel bakış açısıyla ve etik değerlerden taviz vermeden çalışmalarda bulunmak ve ulaşılan sonuçları da bilim dünyasıyla paylaşmaktır. Bu tezde ortaya çıkan veriler analiz edildiğinde bu konuda Türkiye'de hep sorunlu bir yapı olduğu hatta Türkiye'nin bu açıdan sınıfta kaldığı dile getirilmiştir. Şüphesiz dünyanın hiçbir yerinde tamamen özgürlük diye bir durum söz konusu olmamaktadır. Üniversitede bir öğretim üyesi de siyasi partiye mensup bir milletvekili de sınırsız özgür değildir. Her zaman bağlayıcı kurallar manzumesi durumu vardır. Üniversitede bölüm başkanı, dekan ve rektör, siyasette ise parti grup başkan vekili, parti lideri ve parti disiplini kavramları vardır. Üniversite de siyasi parti de bir teşkilat, örgütlenmedir ve burada bir ekip çalışması söz konusudur. Ekipteki herkesin görev, yetki ve sorumlukları farklı olmakla birlikte, herkes ekibin başarı/başarısızlığından birlikte sorumludur anlayışı mevcuttur. Yani özetle bireysel düşünen bir bireyin üniversitede de

siyasette de başarı şansı daha düşüktür. Siyasi parti ile parlamenterlik, üniversite ile öğretim üyesi arasındaki ilişkinin doğru kurulması büyük önem arz etmektedir. Siyaset ve bilim iki ayrı dünyadır ve farklı işleyişleri, farklı kuralları mevcuttur. Bu konuda dikkat çeken bir bulgu ise akademisyen milletvekillerinin aslında akademik yaşama başlama kararlarınında ve siyasete girme kararlarında topluma karşı duyulan sorumluluk duygusunun en önemli etkenlerden biri olduğudur. Bu açıdan nesnel gerçekliği araştırmak, bilime pozitif katkıda bulunmak iddiası da ülkenin sorunlarına çözüm getirmek, halka hizmet etmek iddiası da hafife alınmamalıdır. Gerçek şu ki, her iki alanda da çalışmak için büyük bir cesaret ve özveri gerekmektedir.

Akademik açıdan kariyerin planlanmasında özgür ve ilkelere sadık bir şekilde yola devam edilmesi daha mümkün görünmektedir. Siyasette ise bunu gerçekleştirmek çok daha zor olmaktadır. Önceki dönemlerde milletvekili olan pek çok katılımcı siyaseti bu nedenle bırakmak zorunda kaldıklarını ancak bilim insanlarının, akademisyenlerin şu anda siyasetçilerden daha fazla bozulduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Akademisyen olarak özgür ve ilkelerinizi bozmayacak şekilde yolunuza devam etmek daha kolaydır. Siyasette bunu gerçekleştirmek ise çok daha zordur. Önceki dönemlerde milletvekili olan pek çok katılımcı siyaseti bu nedenle bırakmak zorunda kaldıklarını ancak bilim insanlarının, akademisyenlerin şu anda siyasetçilerden daha fazla bozulduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bu çalışmada örneklem içerisinde aktif siyaset içinde olan ve daha önce milletvekili olarak görev yapmış olan akademisyenlerle görüşüldüğünde, en büyük farklılığın iktidar veya muhalefet milletvekili olmaktan kaynaklandığı ifade edilmiştir. Daha açık bir şekilde belirtmek gerekirse iktidara mensup, iktidar partisi milletvekilleri ve daha önceden Adalet ve Kalkınma Partisinde görev yapmış milletvekilleri parti ideolojisine bağlı kalarak, eleştirel bir dil kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Sadece iki eski iktidar partisi milletvekili eleştirel bir dil kullanmıştır. Muhalefet partilerine mensup milletvekillerinin de aynı şekilde parti görüşlerini dikkate alarak cevaplar verdiği gözlemlenmiştir.

Türkiye'de toplumun en çok meşgul olduğu, ilgilendiği alanlardan biri siyasettir. Siyasette bir nevi toplumla bütünleşmek gereklidir. Her ne kadar bazen fildişi kulelerde yaşamakla itham edilseler de her akademisyen de en az diğer tüm vatandaşlar kadar siyasetle alakalıdır. Dolayısıyla toplumun dışında, sadece kendi halinde bir yaşam tarzı,

başka çevreyi bilmez, toplumunun sorunlarını bilmez, gerçek hayat pratiklerinde yetersiz kalır ve daha önemlisi toplumuyla yabancılaşmıştır gibi bir takım ön yargılar vardır. Bu tez çalışmasında çıkan sonuç ise bunun tam aksidir.

Akademisyen siyasetçilerin toplumsal sorunlara son derece duyarlı oldukları gözlemlenmiştir. Siyasi, ekonomik, kültürel ve hatta köylerinin, seçim bölgelerinin sıkıntılarını bu görüşmelerde detaylı bir şekilde dile getirmişlerdir. Toplumu oluşturan insanların her türlü istek ve ihtiyaçlarına yönelik olarak çözüm önerileri üretmek siyasetçi ve özellikle de milletvekili kimliği ile önemli bir görev olarak görülmektedir. Akademisyen siyasetçi, toplumda insanların birtakım sıkıntıları varken, onlara fikir bakımından, düşünce bakımından, nasıl faydalı olacağını da düşünmeyi siyasi temsilciliğinin yanı sıra bir vatandaşlık gereği olarak görmektedir. Yalnız burada milletvekili olmanın gerçekleri açısından hareket alanında birtakım farklılıklar olabilmektedir. İktidarda olan partinin milletvekili ise yapabilecekleri söylemden ibaret kalmamakta ve uygulama aşamasında daha kısa sürede sonuçlara ulaşılması mümkün olabilmektedir. Ancak mevcut yapıda muhalefetteki bir milletvekilinin mecliste verilen kısıtlı imkanlarla konuşmak, basın toplantılarıyla düşüncelerini kamuoyuna ifade etmek, sivil toplum kuruluşlarında çalışmalarda bulunmak gibi hareket alanları bulunmakla birlikte uygulama açısından da zorluklarla karşılaşması söz konusu olabilmektedir. Çalışmamızda da birçok akademisyen milletvekili yeterince etkili olamadıkları için yaşadıkları huzursuzluğu dile getirmişlerdir. Sorun sadece halka doğruları anlatmak değil aynı zamanda halkı ikna etmektir.

Demokrasinin temel işlevi olan seçimler açısından değerlendirildiğinde, seçmen davranışına göre en çok oyu alan parti en toplumu çok ikna eden parti olduğu düşünülmektedir. Halbuki demokrasinin biçtiği bir diğer önemli görev ise muhalefettir. Bu açıdan iktidar ve muhalefet akademisyen milletvekilleri arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Siyaset anlık bile duruma göre değişen çözümler beklerken, bilimde bilim sonsuz, ucu açık ve her an gelişmekte olan devamlı yenilenen bilgi üretilmektedir. Bilim evrensel düşünmeyi gerektirmektedir ancak siyaset iktidarın kendi politikalarını uygulama aracı olarak görülmektedir. Esas olan şudur ki: ülkeyi yönetenler siyasetçilerdir. Elbette ki siyasetçi tek başına yönetmemekte, farklı mekanizmalarla siyaseti beslemektedir. Dolayısıyla akademisyen milletvekilleri akademik bilgi ve birikimin pratiğe dökülmesi açısından siyaseti önemsemektedirler.

Bu çalışmada akademisyenlerin siyasete girme nedenleri incelenmiştir. Belli bir eğitim düzeyi ve kariyere sahip insanların siyasetteki arayışları Weber'in " güç ve statü" kavramlarıyla açıklanabilir. Araştırmaya katılan katılımcıların Türkiye'de yaşanan her soruna duyarlı oldukları ve pek çok şeyi değiştirmek, pek çok şeyi gerçekleştirmek hedefleri olduğu görülmektedir. Siyasete girme kararının da temel nedeni budur. Bir iddia, tez sahibi olmak olarak özetlenebilmektedir. Akademisyen milletvekilleri ile yapılan görüşmelerde "Halkın gerçek ihtiyaçları ne? Halk bizden ne istiyor?" şeklinde sorular devamlı surette dile getirilmiştir. Ne var ki akademisyen milletvekillerine siyasetin sunduğu imkanlar da sınırlı olmaktadır. Kimi durumda bürokratik engeller, kimi durumda finansman maliyetinin yüksekliği "günü kurtarma" siyasetini yaşam biçimi haline getirmiştir.

Bu çalışmada katılımcıların büyük çoğunluğunun, siyaseti toplumu dönüştürme açısından çok daha etkin bir alan olarak değerlendikleri için siyasete girme kararı aldıkları gözlemlenmektedir. Siyasette yer almak diğer bir ifadeyle milletvekili olmak, kariyer açısından belli bir noktaya ulaşmış akademisyenler için topluma hizmet açısından çok daha etkin olma fırsatı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Akademisyen siyasetçilerin bu konuda umdukları fırsatları bulmalarının yoğun parti içi rekabet, güç odaklı insan ilişkileri gibi faktörler göz önüne alındığında çok zor olduğu görülmektedir. Aslında çoğu akademisyen milletvekili için siyasetin bilime katkı sunması için yeterli alan mevcut değildir. Akademisyen milletvekillerinin, bilimsel yöntem hassasiyetiyle hazırladıkları yasa tasarıları, raporlar, komisyon çalışmalarına katılım hazırlıkları çoğu zaman gerektiği şekilde dikkate alınmaz ve akademisyen milletvekili de sıradan parti içi ve halkla ilişkiler odaklı düşünmeye yönlendirilmiş bir milletvekili haline getirilmiş olur. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde siyasetin doğası gereği hızlı temposu içerisinde her olaya, olguya eleştirel, sorgulayıcı, bilimsel araştırma ve yönteme dayalı yaklaşmanın ve politika üretmenin zorlukları yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktadan hareketle, siyasete giren akademisyenlerin yapmayı tasarladıklarının büyük çoğunlukla engellerle karşılaştığı bir siyasi ortam mevcuttur. Asıl sorulması gerek soru ise siyasete girmek yerine üniversitede nitelikli insan gücüne katkı sunmak yani öğrenci yetiştirmek, akademik çalışmalara devam etmek topluma hizmet açısından daha anlamlı olabilir mi? Elbette, bu bir tercih meselesidir ve siyaset Türk toplumunun her kesiminde çok fazla

talep edilen bir alandır. Bu her seçim döneminde siyasi partilere yapılan adaylık başvurularında açıkça görülmektedir.

Türkiye açısından son günlerde çokça tartışılan *beyin göçü* konusunda akademisyen milletvekillerinin farklı değerlendirmeleri bulunmaktadır. Bu tezin konusu olmamakla beraber beyin göçü konusuna değinilmesi gerekmektedir.

Şahinöz'den aktaran (Aksoy& Gürsoy, 2018)

> Yükseköğretim kurumlarının toplumdaki gereksinmelerle aynı yönde olmadığı durumlar iş bulmada ya da bulunan işe uyum sağlamada güçlükler yaratmaktadır. Bu durum ülkede yapısal işsizlik sorunlarını beraberinde getirmektedir. Bu da yabancı ülkelerde mesleğine uygun iş bulma olanağı gören genç beyinlerin göçüne yol açmaktadır (Şahinöz, 1982: 53).

Bakırtaş ve Kandemir 'den aktaran (Aksoy & Gürsoy, 2018);

> Göç veren ülkedeki siyasi baskılar, huzursuzluklar, ekonomik istikrarsızlık, belirsizlik gibi durumlar da göçe sebep olmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde, ücret/maaş eşitsizlikleri, eğitimli işgücünde arz/talep dengesizliği, plansız/programsız eğitim sistemi, araştırma olanaklarının azlığı, beyin göçünü tetiklemektedir (Bakırtaş ve Kandemir, 2010: 968).

Beyin göçü ne yazık ki gelişmekte olan ülkelerin zararına bir ivme kazanmıştır. Öncelikle yurtdışına giden emek gücünün ülkesine dönen maddi yatırımları olarak algılanmış ve bunun iki taraf içinde karlı bir alışveriş olduğu düşünülmüştür. Bozkurt (2014) Nitekim ABD'deki Hintli profesyoneller Hindistan'a sermaye ve bilgi akışının en önemli kaynağıdır.

Ancak daha sonra görülmüştür ki bu giden nitelikli insan gücünün kendi ülkelerine dönme ya da kaynak sağlama hususunda hassasiyeti azalmaktadır. Bozkurt (2014), Göç eden yeteneklerin geri getirilmesi konusunda çok az ülke başarılı olmuştur. Uluslararası Göç Örgütü (IOM)'ne göre, Avrupa ve Kuzey Amerika'da 300 bin Afrikalı çalışmaktadır. Tayvan, Kore ve İrlanda Araştırma-Geliştirme (AR-GE) yazılım yenilik alanlarında yatırımlarını artırarak; ekonomilerini ve politikalarını açarak geri dönüşü hızlandırmışlardır. "Bilimsel Diaspora", "göçmen girişimciler ağı" ve yurt dışındaki nitelikli iş gücünü, yeni fikir ve buluşların taşınması için kullanmaktadırlar (Cervantes , Guellec: 2002)

Türkiye'de bu sorun yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Akademisyen milletvekillerinden yurt dışında eğitim alanlar, yurt dışında daha iyi eğitim ve çalışma olanakları bulunduğunu ifade ederek, nitelikli iş gücünün tekrar ülkeye kazandırılması

amacıyla çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Kasım 2018'de açıklanan TÜBİTAK Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı (YTB, 2018) yurt dışında bulunan akademisyenlerin Türkiye'ye dönmesi ve çalışmalara katılması yönünde teşvikler içermektedir.

Bozkurt(2014); Türkiye'de rekabetten uzak, ezbere dayanan eğitim düzeni önemli bir sorundur. Hem kantite hem de kalite olarak enformasyon/bilgi toplumunun gerekleri doğrultusunda eğitime ağırlık verilmesi anahtar bir unsur olacaktır. Ayrıca tersine beyin göçünü sağlayacak gerekli düzenlemeler Türkiye'nin geleceği açısından büyük önem arz etmektedir. Türkiye'de AR-GE çalışmalarına ayrılan pay son yıllarda büyük artış göstermekle birlikte endüstri 4.0 ve dijital dönüşüm hedeflerinden oldukça uzaktır.

Türkiye'de Ar-Ge harcamalarının (TUIK, 2018) GSYH içindeki payının 2017 itibariyle 0,96 olduğu, henüz %1 in üstüne çıkmadığı görülmektedir. Bozkurt'un(2014) aktarımıyla Türkiye enformasyon toplumunun alt yapısını oluşturan teknolojilerin üretimine yönelik, çok köklü bir seferberliği başlatmadığı müddetçe, tüketici olarak yaptığı harcamalarla (ki bu başlangıçta kaçınılmazdır) gelişmiş ülkelerin ar-ge faaliyetlerini finanse edecektir. Bunun maliyeti çok daha yüksek olacaktır. (TÜBA/TÜBİTAK/TTGV; s.6).

Türkiye'de akademisyenlerin, üniversitelerin, bilim insanlarının, bütün bilimsel kuruluşlarının Türkiye'deki bilimsel seviyeyi en üst düzeye çıkarma sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada toplumumuzdaki kutuplaşma ve iç çatışmalarda maalesef akademisyen siyasetçilerin de kamplaşmasına ve ideolojik bakış açısını benimsemelerine neden olmakta ve dar çerçeveden olayları değerlendirmektedir. Toplumsal olarak bir kısır döngü içinde olunduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, Siyaset kendine özgü kuralları gereği akademisyen milletvekillerinin özgür bir şekilde düşüncesini açıklama ve bilimsel tartışma yapma konusunda sınırlayıcıdır ve bu akademisyen milletvekillerinin siyasal yaşamda en çok zorlandıkları hususlardan birisidir. Akademisyen milletvekillerinin büyük çoğunluğu siyasetle bilim arasındaki ilişkide daha iyi bir noktaya gelinmesi için iletişimin önemini vurgulamışlardır. Habermas'ın iletişimsel eylem kuramına göre halkın düşüncelerini her karar aşamasında ifade etme hakkı ve yönetime etkin şekilde katılımı öngörülmektedir. Ne var ki, bu konuda TBMM'de halen aktif görev alan ve geçmişte görev yapmış milletvekilleri iletişim konusunda zorluklar yaşandığını ve uzlaşma kültürünün tam

olarak yerleşmediğini ifade etmişlerdir. Siyasette bilimin etkin bir rol üstlendiğini söylemek oldukça zor görünmektedir. Aksine ideoloji başat konumdadır. Althusser'in, *Devletin İdeolojik Aygıtları* eserinde belirtildiği üzere her iktidar kendi ideolojik düşüncesini topluma benimsetmeye çalışmaktadır. Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı da bunun tipik bir örneğidir. Elbette Türkiye'nin nitelikli din adamı ve öğretim elemanı, öğretmen yetiştirmek için ilahiyat fakültelerine ve var olan talep doğrultusunda imam hatip liselerine ihtiyacı bulunmaktadır. Burada esas olan Türkiye'nin ve dünyanın gerçeklerine uygun bir istihdam planı çerçevesinde hem ortaöğretimde hem yüksek öğretimde insan gücü potansiyelimizi en iyi şekilde değerlendirebilmektir.

Bu tezin en önemli sorularından biri olan akademisyenin siyasete girme nedeni özünde her insan gibi iktidar olmak arzusudur. Siyasal partiler ise ne yazık ki genelde akademisyenleri seçmen nazarında vitrin olarak kullanıp pasifize olmalarını sağlamaktadır. Burada en önemli soru ise akademisyenin sorumluluk açısından önceliği ne olmalıdır? Elbette akademisyenden beklenen kamu yararı olarak tercihini kullanmasıdır. İki şekilde bunu gerçekleştirmesi mümkün görünmektedir. İlk olarak yaptığı araştırmalar, projelerle ve eserleriyle bilimsel gelişmeye katkıda bulunmaktır. İkincisi ise toplumun en temel ihtiyaçlarından biri olan geleceğe güven duyma isteğini sadece bilgi donanımı değil, etik değerlere de sahip olan nitelikli insan gücü yetiştirme konusundaki çabalarıyla desteklemektir.
Her iki görevde toplumun geleceği açısından son derece önemlidir.

Diğer önemli bir husus ise akademisyenin 'aydın' kimliğidir. Bilindiği üzere *aydın, entelektüel, münevver* kavramları gazeteci, yazar, sanatçı v.b. pek çok meslek grubundan insanı kapsamaktadır. İster siyaset alanında ister akademide, Bauman, tarafından 'ahlaki özerklik' olarak nitelendirilen her ne kadar bazen toplum tarafından anlaşılmasa da doğruları söyleme cesareti göstermek akademisyenin her iki alanda da en önemli sorumluluğudur ve bunu başarabildiği sürece akademik çalışmalara devam etmesi ya da siyasete girmesi arasında kamu yararı açısından hiçbir fark bulunmamaktadır. Her vatandaş gibi akademisyenin de anayasal bir hak olarak seçme ve seçilme hakkı vardır ve kendi adına bu tercihi yapmak en doğal hakkıdır. Bu çalışmada Türkiye'de pek çok akademisyenin siyasete rağbet ettiği görülmektedir. Bourdieu'nun sosyal sermaye kavramıyla açıklanabilecek bir akademik unvan ve başarılı bir özgeçmişin siyaset dünyasına giriş açısından büyük bir avantaj sağladığı açıkça anlaşılmaktadır.

Bir "dava" olarak siyaset *etosu.* Politika, amaçlarından bağımsız olarak, inan davranışlarının bütünsel ahlak ekonomisi içinde nasıl bir görev duygusunu tatmin ediyor olabilir? (Weber,1987:115). Farklı disiplinlerden farklı ideolojik bakış açılarına sahip olan akademisyen milletvekillerinin kendilerini gerçekleştirmek adına *dava, insanlığa, topluma hizmet* iddiaları ile girdikleri siyasal yaşamda hırs, sorumluluk duygusu ve denge özellikleri ile topluma daha iyi hizmet etmeleri beklenmektedir.

Öneriler

1) Bilimsel düşüncenin ve akademik çalışmaların teşvik edilmesi için daha çok çaba harcanması ve somut adımlar atılması gerekmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi terör, ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı gibi suçlar isnat edilen durumlar hariç yapılan tüm bilimsel çalışmalara maddi desteklerin miktarının artırılması gerekmektedir. Bilimsel düşünce anayasal teminat altına alınmalıdır. Bilimin dokunulmazlığı, anayasal olarak düzenlenmelidir. Burada kastedilen denetimsizlik anlamında olmamakla birlikte mümkün olduğunca bilimsel çalışmaların önündeki engelleri kaldırılmasının sağlanması şeklinde olmalıdır. Bu düzenleme ile bilimin itibarı, bilim insanının saygınlığı pekiştirilmesi amaçlanmalıdır. Mustafa Kemal Atatürk'ün çizdiği hedef doğrultusunda "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir" yaklaşımı ile bilime hak ettiği değer atfedilerek bu tezde sıklıkla bilimsel gelişmenin önündeki engel olarak nitelendirilen "zihniyet" in değişmesi için çaba harcanmalıdır.

2) Türkiye'de akademik yükselmelerde gerçek anlamda liyakate dayalı bir mesleki örgütlenme sağlanması gerekmektedir. Aksi taktirde öğretim üyelerinin yaşadığı ve ilerde yaşaması muhtemel hayal kırıklığı artarak devam edecek ve bu durum zaman içinde motivasyon kaybıyla beraber verimsizliği de meydana getirecektir.

3) Üniversitelerin ve tüm bilimsel kurumların apolitik olması gerekmektedir. Bu kurumlarda görev yapan insanların ideolojik saplantılardan arınmış, nesnel gerçekliği arayan akademik camianın liyakat esasına dayalı olarak oluşması gerekmektedir. Bu şekilde objektif akademik standartlarda yetişen ve akademik unvanlarını hak ederek alan akademisyenler hem üniversitede büyük başarılara imza atmalarına imkân sağlanacak

hem de siyasette, kamuda ve özel sektörde Türkiye'nin kalkınmasında önemli katkı sağlanacaktır.

4) Sayı yönünden 200'ü aşan üniversitemiz bulunmaktadır ancak ne yazık ki "Times Higher Education" dünyanın en iyi 500 üniversitesi arasına Türkiye'de giren üniversite sayısı maalesef düşüş göstermektedir. Bunun nedenleri kapsamlı bir şekilde değerlendirilmelidir. Niceliksel büyümenin yanı sıra niteliksel olarak hem akademik kadronun oluşturulması hem öğrencilerin gelecekten beklentileri, istihdamı gibi kıstaslar baz alınarak bir plan ve program dahilinde yeni üniversite, yeni bölüm açılmalıdır. Türkiye'de bir yandan "öğrencisi olmayan" birçok yeni üniversite ve bölüm açılırken buna tezat olarak temel bilimlerde bazı bölümler kapatılmaktadır. Türkiye'nin geleceği açısından bu sorun hayati bir önem taşımaktadır çünkü bu hem maddi hem zaman hem de nitelikli insan gücü açısından boşa giden, heba olan kaynaklar anlamına gelmektedir. Ülkemizin gelişmesi ve kalkınması için niceliksel büyümenin yanı sıra üniversitelerin yaratacağı iş gücü çok büyük önem arz etmektedir. Zira ülkemizde her geçen gün eğitimli insanların işsizlik oranı giderek artmaktadır.

5) Weber'in rasyonalite temeliyle ilişkilendirdiği bürokrasinin siyaset ve bilim arasında çok önemli bir denge unsuru olması ve bu tezde akademik milletvekilleri tarafından sıklıkla dillendirilen bürokratik engellerin aşılması konusunda çalışmalar yapılması gerekmektedir.

6) Bazı akademisyen milletvekilleri tarafından dile getirilen mevcut siyasal parti kanunun parti içi demokrasi kültürünün gelişmesi adına gözden geçirilmesi gerekmektedir. Buna bağlı olarak TBMM'de temsil edilen ve edilecek tüm siyasal partilerin daha sağlıklı çalışabilmesi için siyasal parti ve parti disiplini kavramları üzerinde tartışılmasının sadece akademisyen milletvekilleri için değil tüm milletvekilleri için daha faydalı olma imkanı yaratacağı düşünülmektedir.

7) Aslında bu tezin konusu olmamakla birlikte katılımcıların üniversitelerle ilgili ve bilimsel kalkınmanın önündeki engeller sorularına yanıt olarak pek çok kez dile getirdiği yükseköğrenime gelen öğrenci kalitesi düşüyor ve bu orta öğretimdeki bazı sorunlardan ve öğretmen yetersizliğinden kaynaklı şeklindeki yorumlara binaen bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Öncelikle milli eğitimde yıllardır yaşanan ve sürekli kafa karışıklığı yaratan değişim takıntılı yönetim anlayışı ciddi şekilde

sorgulanmalıdır. Yetersiz olarak nitelendirilen bu öğretmenler mesleki formasyonlarını ve pedagojik formasyonlarını bu ülkede bulunan üniversitelerden almışlardır bu nedenle öğretmen yetersizliği şeklinde suçlamak yerine bütüncül bir yaklaşımla sorunları ele almak gereklidir.

EK'LER

EK-1 Derinlemesine Görüşme Rehber Soru Formu

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI

FORM 1

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ

DG Kodu:
Görüşmenin kiminle yapıldığı:
Görüşmenin kimler tarafından yapıldığı:
Moderatörün Adı ve Soyadı:

Tanıtım: (Öncelikle kendilerine teşekkür edilecek ve hangi kurumdan geldik, kimiz, ne yapmak istiyoruz gibi sorulara yanit olacak şekilde açıklama yapılacak ve görüşmenin yaklaşık süresi hakkında bilgi verilecektir.)

Görüşmenin yapıldığı yer:
Görüşmenin tarihi: **Görüşmenin saati ve süresi:**

(Bu noktada, isimlerinin değil, fikirlerinin çok önemli olduğu, kendisinden öğrenmeye gelindiği, söylediği hiçbir şeyin atlanmak istenmediği vurgulanacak ve teybe kaydetmek üzere izin istenecektir. İzin vermedikleri takdirde ısrar edilmeyecektir.)

Görüşmenin kaydedilmesini uygun buluyor mu? **1.** Uygun **2.** Uygun değil.

Bilgi veren kişinin:

Cinsiyeti:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Yaptığı işi/Mesleği:

Doğum Yeri:

Ebeveynlerin eğitim ve mesleği:

Milletvekilliği dönemi-süresi:

Medeni durumu:

Varsa çocukları:

Cinsiyetleri ve yaşları:

Görüşme akışı

1. Neden bilim yapmaya karar verdiniz?
2. Bu kararı verirken sizi etkileyen etmenleri anlatır mısınız?
3. Bilim anlayışınızı özetleyebilir misiniz?
4. Neden siyasete yöneldiniz?
5. Milletvekili olmadan önce siyasetin neresindeydiniz?
6. Milletvekili olmak size göre neden önemli?
7. Siyaset ve bilim ilişkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce nasıl olmalı?
8. Sizce Türkiye'de siyaset ve bilim arasındaki ilişki nasıl olmalı?
9. Siyasetten beklentileriniz nelerdir?
10. Sizce siyaset ve bilimin en zorlayıcı yönleri nelerdir?
11. Sizce iyi bir siyasetçide hangi özellikler olmalıdır?
12. Sizce iyi bir bilim insanında hangi özellikler olmalıdır?
13. TBMM çalışmalarında aktif olarak hangi konularda görev al(dınız)maktasınız?
14. Anayasada bilimle ilgili maddeleri biliyor musunuz ve bu maddeler yeterli mi?
15. Bir siyasetçi ve bilim insanı olarak, bilim insanlarının siyasetteki avantajları ve dezavantajları nelerdir?

16. Size göre bilim ile iktidar arasında bir ilişki var mıdır?

17. Sizce akademisyen milletvekillerinin TBMM çalışmalarında ne tür çalışmalara katılması yararlı olabilir? Sizce bu imkân yeterince sunuluyor mu?

18. Bir karar aşamasında parti ideolojisi ve bilime sadakat arasında bir seçim yapmak zorunda kalmanız durumunda sizin için hangisi daha önemli olurdu?

19. Sizce bilimsel özerklik nedir? Bu konuda Türkiye'nin konumunu nasıl görüyorsunuz? Bilimsel özerklik nasıl tesis edilebilir? (görüşmeden önce araştırmacı her milletvekili için etüt ederek varsa yurtdışı eğitim ve çalışma hayatı o ülkenin adını hatırlatarak kıyaslaması istenecektir).

20. Akademik özgürlük nedir?

21. Türkiye'de akademik özgürlüğü nasıl değerlendiriyorsunuz?

22. "Meslek olarak siyaset ve meslek olarak bilim toplumsal değişmede öncü rol üstlenebilir" fikrine katılıyor musunuz? Sizce bu açıdan hangisi daha güçlü konumda?

23. Türkiye'de ki YÖK, TÜBA, TÜBİTAK, ÜAK gibi bilimsel kuruluşların çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

24. Türkiye'nin kalkınması açısından üniversiteler ve temel bilimler dar boğazda, sizce bunu aşmak için neler yapılmalıdır?

25. Bilim insanı yetiştirme sürecinde çok önemli yer tutan Kimya, Fizik, Biyoloji, Matematik vb. bölümler son dönemde pek çok üniversitede kapatılmaktadır. Bu konudaki düşünceniz nedir?

26. Türkiye'de bilimsel gelişmenin önündeki en büyük engel sizce nedir?

27. Orta öğretimdeki öğrencilerin seviye durumlarını yurt dışı ile kıyaslayan PISA raporları hakkındaki düşünceniz nedir?

Teşekkür

EK-2 Görüşmeci Listesi

GÖRÜŞME LİSTESİ (Temmuz, 2017)						
DG NO	**K/E**	**AD-SOYAD**	**YAŞ**	**MEDENİ DURUM**	**EĞİTİM**	**PARTİ**
DG1	E	PROF.DR. ÖZCAN YENİÇERİ	62	Evli	DOKTORA	MHP ESKİ
DG2	E	PROF.DR. HACI AHMET ÖZDEMİR	56	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG3	E	PROF.DR. SÜLEYMAN SENCER AYATA	68	Evli	DOKTORA	CHP
DG4	E	PROF.DR. KAMİL AYDIN	54	Evli	DOKTORA	MHP
DG5	E	PROF.DR. ESFENDAR KORKMAZ	76	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG6	E	PROF.DR. AHMET HALUK KOÇ	62	Evli	DOKTORA	CHP
DG7	E	PROF.DR. NURETTİN DEMİR	63	Evli	DOKTORA	CHP
DG8	E	PROF.DR. TALİP KÜÇÜKCAN	54	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG9	E	PROF.DR. CELİL GÖÇER	46	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG10	E	DOÇ. AHMET YILDIRIM	45	Evli	DOKTORA	HDP
DG11	E	PROF.DR. MUSTAFA ILICALI	62	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG12	E	PROF. DR. MAZHAR BAĞLI	51	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ(ESKİ)

DG13	E	DOÇ. DR. ABDÜLLATİF ŞENER	63	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ (ESKİ)
DG14	K	DR. RAVZA KAVAKÇI KAN	45	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG15	K	PROF.DR. BİRGÜL AYMAN GÜLER	55	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG16	E	PROF.DR. MEVLÜT KARAKAYA	53	Evli	DOKTORA	MHP
DG17	E	YRD. DOÇ. OKTAY VURAL	61	Evli	DOKTORA	MHP
DG18	E	PROF. DR. OĞUZ OYAN	70	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG19	E	HALİS ULUÇ GÜRKAN	72	Evli	LİSANS	CHP(ESKİ) (ÖĞRETİM GÖREVLİSİ)
DG20	E	PROF.DR. COŞKUN ÇAKIR	51	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG21	E	PROF.DR. İBRAHİM NAMİ ÇAĞAN	70	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG22	K	PROF. DR. LALE KARABIYIK	51	Evli	DOKTORA	CHP
DG23	E	PROF. DR. ŞÜKRÜ SİNA GÜREL	67	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG24	E	PROF. DR. AYTUĞ ATICI	53	Evli	DOKTORA	CHP
DG25	E	DOÇ. OKAN GAYTANCIOĞLU	50	Evli	DOKTORA	CHP
DG26	E	PROF.DR. MUSTAFA İSEN	63	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG27	E	PROF. DR. MEHMET BEKAROĞLU	63	Evli	DOKTORA	CHP
DG28	E	PROF. DR. HİŞYAR ÖZSOY	40	Evli	DOKTORA	HDP
DG29	E	PROF.DR. KAMİL OKYAY SINDIR	54	Evli	DOKTORA	CHP
DG30	E	PROF.DR. EMRULLAH İŞLER	56	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ

DG31	E	PROF. DR. MUSTAFA AKAYDIN	65	Evli	DOKTORA	CHP
DG32	K	DR. SİBEL ÖZDEMİR	36	Bekar	DOKTORA	CHP
DG33	E	PROF. DR. CENGİZ GÜLEÇ	70	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG34	E	PROF. DR. MEHMET TOMANBAY	63	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG35	E	DR. KADİR KOÇDEMİR	53	Evli	DOKTORA	MHP
DG36	E	YENER BEKTAŞOĞLU	64	Evli	LİSANS	CHP ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
DG37	E	PROF. DR. ONUR KUMBARACIBAŞI	79	Evli	DOKTORA	CHP(ESKİ)
DG38	E	CEMAL ÖZTÜRK	59	Evli	LİSANS	
DG39	E	PROF. DR. METİN LÜTFİ BAYDAR	56	Evli	DOKTORA	CHP
DG40	E	DR. HASAN SERT	56	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG41	E	PROF. DR. OSMAN COŞKUNOĞLU	70	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG42	E	PROF.DR. MEHMET SAĞLAM	79	Evli	DOKTORA	DYP ADALET VE KALKINMA PARTİSİ (ESKİ)
DG43	E	PROF. DR. EKMELEDDİN İHSANOĞLU	73	Evli	DOKTORA	MHP
DG44	E	PROF.DR. HİKMET SAMİ TÜRK	82	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG45	E	PROF.DR. BURHANETTİN UYSAL	50	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG46	E	YARD.DOÇ.DR. HALİL ÖZCAN	53	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG47	E	PROF. DR. ÖMER ÖZYILMAZ	65	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ(ESKİ)
DG48	E	PROF. DR. HURŞİT GÜNEŞ	59	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)

DG49	E	PROF.DR. SADIK KIRBAŞ	71	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG50	K	PROF. DR. NEVİN GAYE ERBATUR	66	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG51	E	PROF. DR. İBRAHİM KAVAZ	62	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ (ESKİ)
DG52	K	PROF. DR. BİNNAZ TOPRAK	75	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG53	K	PROF. DR. NECLA ARAT	77	Evli	DOKTORA	CHP (ESKİ)
DG54	E	PROF.DR. ZİYA AKTAŞ	77	Evli	DOKTORA	DSP (ESKİ)
DG55	E	DR. MEHMET ALİ CEVHERİ	55	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG56	K	PROF.DR. OYA AKGÖNENÇ	78	Evli	DOKTORA	FP-DYP
DG57	E	DOÇ.DR. SELÇUK ÖZDAĞ	59	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG58	E	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ'Lİ BİR KATILIMCI	56	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG59	E	PROF.DR. M. SAİD YAZICIOĞLU	67	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ (ESKİ)
DG60	E	PROF.DR. ÖMER DİNÇER	61	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ (ESKİ)
DG61	E	DR. CEVDET YILMAZ	50	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG62	E	HALUK PEKŞEN	55	Evli	LİSANS	CHP ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
DG63	E	MUSTAFA ALİ BALBAY	57	Evli	LİSANS	CHP ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
DG64	E	DR. NUREDDİN NEBATİ	53	Evli	DOKTORA	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ
DG65	E	DR. DURSUN ÇİÇEK	56	Evli	DOKTORA	CHP

KAYNAKÇA

Aktay, Y. (2011) *Bir Meslek Olarak Siyaset ve "Milletvekilliği"* 15.04.2011 tarihli, Yeni Şafak Gazetesi

http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/bir-meslek-olarak-siyaset-ve-milletvekilligi/803 Erişim Tarihi: [05 Şubat 2016]

AKSOY , B., & GÜRSOY, S. (2018). *Beyin Göçü: Nedenleri, Etkileri ve Türkiye.* Sosyal Politika Ve Çalışma İlişkilerinde Güncel Sorunlar. Ed. Namal, Mete K. Akdeniz Üniversitesi, Gazi Kitabevi: Ankara

https://www.researchgate.net/publication/332112036_Beyin_Gocu_Nedenleri_Etkileri_ve_Turkiye/link/5ca1dd47299bf11169548ee1/download
Erişim Tarihi: [24 Mayıs 2019]

Althusser L. (2014) *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Çev. Alp Tümertekin), İthaki:İstanbul

Arend Liphart, (2014*) Demokrasi Modelleri, Otuz Altı Ülkede Yönetim Biçimleri ve Performansları*, (Çev. G. Ayas, U. Bulsun), İthaki:İstanbul

Arsel, İ. (2016). *Aydın ve "Aydın".* Ankara: Kaynak Yayınları.

Bauman, Z. (1993) *Postmodern Ethics*. Oxford UK & Cambridge USA: Blackwell

Bauman, Z. (1997). *Modernite ve Holocaust* (Çev. Suha Sertabiboğlu, Sarmal: İstanbul

Bauman, Z. (2011) *Bireyselleşmiş Toplum,* (Çev.Yavuz Alogan), Ayrıntı: İstanbul

BayrakçekenS. (2008) *Bilim Nedir*? *Bilimin Doğası*, Atatürk Üniversitesi, http://fbe.atauni.edu.tr/BilimEtik/2008_2009_Guz/2_Hafta_Bilimin_Do%C4%9Fas%C4%B1_A_%28S_Bayrakceken%29.pdf Erişim tarihi: [12/06/2015]

Beck, U. (2011) *Risk Toplumu*, (Çev. K. Özdoğan, B. Doğan) , İthaki:İstanbul

Bernal, J.D. (2011) *Bilimin Toplumsal İşlevi*, (Çev. Tonguç Ok) Evrensel: İstanbul

Bilim insanı kimdir? Türk Dil Kurumu Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56d66ea9d091e0.71012766 Erişim tarihi: [20 /06/2015]

Bilim nedir? Türk Dil Kurumu, Güncel Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56d66e5f8255f3.78367150 Erişim tarihi: [20 /06/2015]

Bourdieu P. (2003) *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Yanitlar*, İletişim, İstanbul

Bourdieu, P.& Wacquant, Loic J.D. (2003) *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*, (Çev. Nazlı Ökten), İletişim Yayınları, İstanbul

Bozkurt, V. (2014) *Endüstriyel ve Post -Endüstriyel Dönüşüm, Bilgi, Ekonomi ve Kültür,*

Ekin: Bursa

Cem, i. (2014). *Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi*. İstanbul : İş Bankası Kültür Yayınları.

Çaycı S. (2016)*Türkiye'nin Milli Güvenliği,*

(http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/2150/22321.pdf

Erişim tarihi: [20 /06/2017]

Chomsky, N. (2017). *Güç Kimin Elinde?* (C. Özpınar, Çev.) İstanbul: İnkılap Yayınları.

Dursun, D. (1996). *Devlet Siyaset Toplum*. İstanbul: Emre Yayınları.

Ergüngör B. (2014) *Max Weber, Siyaset Tarihi Felsefesi*, Tunçel, A. Gülenç, K. *ed.* (s 479-475), DoğuBatı:Ankara

Flynn, J. (2004) *Comunicative Power in Habermas's Theory of Democracy,* European Journal of Political Theory, http://faculty.fordham.edu/jeflynn/Flynn_Communicative_Power.pdf Erişim Tarihi: [10 Aralık 2015]

Foucault, M. (2011) *Bilginin Arkeolojisi*, (çev. Veli Urhan), Ayrıntı: İstanbul

Ghose S.C (1993) *Academics and Politics,* Northern Book Centre: New Delhi

Ghose,S.C. (1993) *Academics and Politics,* https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=k4ALQWQbpIYC&oi=fnd&pg=PR7&dq=academics+in+politics&ots=UHBdzQs7Rs&sig=KRQ1IigrrxP08RqkQGP3UTjZ-mU&redir_esc=y#v=onepage&q=academics%20in%20politics&f=false Erişim Tarihi: [11 Ocak 2016]

Giddens, A. &Pierson, C. (2001); *Modernliği Anlamlandırmak*, (çev. S. Uyurkulak ve M.Sağlam). Alfa-İstanbul.

Giddens, A. (1999); *Toplumun Kuruluşu*, (çev. H. Özel). Bilim ve Sanat., İstanbul

Göle,N. (2012) *Mühendisler ve İdeoloji* Metis: İstanbul

Gulbenkian Komisyonu, (2003). *Sosyal Bilimleri Açın, Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması üzerine Rapor.* Metis: İstanbul

Habermas, J. (2014), *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*, Çev. Tanıl Bora, Mithat Sancar, İletişim: İstanbul

Hardt, M. Negri, A. (2012) *İmparatorluk*, (Çev. Abdullah Yılmaz), Ayrıntı: İstanbul

Heywood, A. (2013) Siyaset*,* (çev. Berat Özipek), Liberte: Ankara

İdeoloji nedir? Türk Dil Kurumu, Güncel Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56d66ee12a7c77.43353215 Erişim tarihi: [20 /06/2015]

İnönü, E. (1999) *Fikirler ve Eylemler, Tarih, Bilim ve Siyaset Üzerine Konuşmalar*, Boyut:İstanbul

Janoski, T., Alford, R., Hicks, A., Schwartz, M. A., (Çev.) *Siyaset Sosyolojisi* Ankara: Phoenix Yayınevi.

Kapani, Münci (2016) *Politika Bilimine Giriş*, Ankara: BB101.

Karpat, K.H. (2013) *Türk Demokrasi Tarihi*, Timaş Yay:İstanbul

KAVRAYICI, C. (2019), *Öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki,* Yüksek Lisans Tezi,Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı(Erişim Tarihi: [28/08/2019] tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Keyder, Çağlar. (1993); *Türkiye'de Devlet ve Sınıflar*, İletişim Yayınları: İstanbul.

Kışlalı, A. T. (1991). *Siyasal Sistemler Siyasal Uzlaşma ve Çatışma.* Ankara: İmge Kitabevi.

Kışlalı, A.T. (1994) *Siyaset Bilimi*, Ankara: İmge.

Koçak, A. Yener(2013*), Müzakereci Demokrasi*, academia.edu, https://gazi.academia.edu/ahmetyenerkocak Erişim Tarihi:[01/12/2015]

Koestler, A. (2013) *Bir Bilim Tarihi Kitabı Uyurgezerler*, Phoenix: Ankara

Kongar, E. *Türkiye'de Araştırma Kültürünü Engelleyen Ögeler ve Bunların Aşılma Yolları*, TÜBİTAK-TTGV-TÜSİAD, 1999 TEKNOLOJİ KONGRESİ, https://www.kongar.org/makaleler/mak_tub.php Erişim Tarihi: [10/10/ 2016]

Kuhn, T.S. (2014) *Bilimsel Devrimlerin Yapısı*, (Çev. Nilüfer Kuyaş), Kırmızı: İstanbul

Küçükalp, D. (2001) *Toplumsal Organizmanın Bir Hastalığı:Otorite,* İş Güç Endüstri İlişkileri Dergisi, Yıl: 2001/ Cilt: 3 Sayı: 1 Sıra: 2 / No: 111 http://www.isgucdergi.org/?p=article&id=111&cilt=3&sayi=1&yil=2001 Erişim tarihi: [12/01/2016]

Machiavelli, N. (2008) *Prens*, (çev. K. Atakay), Can: İstanbul

Mardin, Şerif. (2010); *İdeoloji*, İletişim Yayınları: İstanbul

Mayor F., Forti A. (2000) *Bilim ve İktidar*, TÜBİTAK: Ankara

MEB ,*2018 Yılı Faaliyet Raporu*, Erişim tarihi: [12/06/2019]

https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_03/01175437_MillY_EYitim_BakanlY Y_2018_YYlY_Ydare_Faaliyet_Raporu_YayYn2.pdf

Milletvekilleri Aday Listesi, Eğitim Durumu, 1 Kasım 2015 Seçimi, http://ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/HaberDosya/2015MVES-PartiAdayEgitim.pdf, Erişim tarihi: [15/01/2017]

Millî Eğitim Bakanlığı İzin Yönergesi, Http://Mevzuat.Meb.Gov.Tr/Dosyalar/1627.Pdf

Erişim tarihi: [12/06/2019]

Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici Ve Öğretmenlerinin Ders Ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar, http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/469.pdf ,Erişim tarihi: [12/06/2019]

Nash. K. (2000) *Contemporary Political Sociology, Part 1.4 Focauldian Definitions of Power and Politics*. . *M,* Blackwell Publishers, New Jersey.

Neuman, W.L. (2013), *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar, Cilt I,* (Çev. Sedef Özge), Yayınodası: Ankara

Önkal G. Sarı, Ö., (2013) *Bilgi, Değer, Siyaset, Siyaset Akademileri*, Çizgi:Konya

Özbank M. (2014) *Jürgen Habermas*, Tunçel, A. Gülenç, K. *ed. Siyaset Fesefesi Tarihi,* (s 754-769) *Platon'dan Zizek'e* Doğu Batı: Ankara

Özlem.D(1999) *Siyaset, Bilim ve Tarih Bilinci*, İnkılap: İstanbul

Russel, B. (2014)*Etik, Toplum, Siyaset*, (Çev. Funda Sezer), Say: İstanbul

Said, E. (2013) *Entelektüel*, (Çev. Tuncay Birkan),Ayrıntı:İstanbul

Sennett, R.(2010); *Kamusal İnsanın Çöküşü*, (Çev. A. Yılmaz, S. Durak) Ayrıntı:İstanbul

Siyaset nedir? Türk Dil Kurumu, Güncel Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56d66d855367a7.01059720 Erişim tarihi: [20 /06/2015]

Tataroğlu, Muhittin (2005) *Bauman'ın Bürokratik Rasyonalite olgusuna Etik Yaklaşımı,*http://www.arastirmax.com/bilimsel-yayin/yonetim-ekonomi arastirmalari-dergisi/3/1/1-20_baumanin-burokratik-rasyonalite-olgusuna-etik yaklasimi Erişim tarihi: [20 /01/2015]

Top, M.A. (2003), *1983-2002 Yılları Arası TBMM Milletvekillerinin Sosyal Yapıdaki Konumları (Sosyo-Demografik Özellikleri)* Muğla Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp Erişim tarihi: [20 /06 /2015]

Tucker, K. (1998), *Sosyolojik Teorinin Mirası*, (çev. Ümit Tatlıcan) http://www.umittatlican.com/files/Klasik%20Sosyolojik%20Teorinin%20Mirasi%20%20(Kenneth%20Tucker,%20Jr.-1998).pdf Erişim tarihi: [20 /12/2015]

AR-GE, (http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1082) Erişim tarihi: [20 /02/2019]

Türkbay R. A. (2014) *Bilim ve İdeoloji ekseninde Siyasal Gelişme Kavrayışına Eleştirel Bir Bakış / A critical evaluation of the concept of political development within the context*

of science and ideology relationship, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı / Siyaset Bilimi Bilim Dalı, Doktora Tezi https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp Erişim Tarihi: [11/01/2016]

Türkcan, E. (2009), *Dünya'da ve Türkiye'de Bilim, Teknoloji ve Politika*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul

Ulusoy, T. (2013) *Otorite- Richard Sennettt*, academia.edu, https://www.academia.edu/3372912/Otorite_-_Richard_Sennettt Erişim tarihi: [20/01/2016]

Wallerstein, I. (2012). *Bildiğimiz Dünyanin Sonu*, (Çev. Tuncay Birkan),Metis:İstanbul

Wallerstein, I. (2013). *Sosyal Bilimleri Düşünmek*, (Çev. Taylan Doğan), bgst:İstanbul

Weber, M (1987) *Sosyoloji Yazıları*, (Çev. Taha Parla), Hürriyet Vakfi Yay.: İstanbul

Weber, M. (2006*) Meslek Olarak Siyaset*, (Çev. A. Timuçin, M. Sert) Chiviyazilari Yayinevi: İstanbul

YTB (2018). Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı https://www.ytb.gov.tr/ haberler /uluslararasi-lider-arastirmacilar-programi. Erişim Tarihi: 25. 05.2018

Yıldırım, A. (1999) *Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri Ye Eğitim Araştırmalarındaki Yeri Ve Önemi Qualıtatıve Research Methods*
http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/5326/1485
Erişim Tarihi [20/01/2019]